

Αρ. π.ο. 45086

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ἐγκριμένη διὰ τὴν πενταετίαν 1932-1937
πρὸς χοῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α', Β' καὶ Γ' τάξεως
τῶν Γυμνασίων

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ
ἀντίτυπα 4.000

Ἀριθ. ἐγκρ. ἀποφάσεως 45815/15619
19 Αὐγ. 1932

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ}
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46α
1934

Τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τούτου ἀνήκει εἰς τὸ «Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας», *Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας*. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις, διασκευή, μερικὴ ἢ ὅλική συμφώνως πρὸς τὸν νόμον περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας.

COPYRIGHT 1932 ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α.

Τὸν ἄντρα τὸν πολύπραγο τραγούδησέ μου, ὦ Μοῦσα,
ποῦ περισσὰ πλανήθηκε, σὰν κούρσεψε τῆς Τροίας
τὸ ἱερὸ κάστρο, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
κ' ἔμαθε γνῶμες, καὶ πολλὰ στὰ πέλαα βρῆκε πάθια,
γιὰ μιὰ ζωὴ παλαίβοντας καὶ γυρισμὸ συντρόφων.
Μὰ πάλε δὲν τοὺς γλύτωσε, κι ἂν τὸ ποθοῦσε, ἐκείνους,
τὶ ἀπὸ δική τους χάθηκαν οἱ κούφιοι ἀμυαλωσύνη,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα σὰν ἔφαγαν τὰ βόδια,
κι αὐτὸς τοὺς πῆρε τῆ γλυκειὰ τοῦ γυρισμοῦ τους μέρα.
Ἄπ' ὅπου ἂν τᾶχης, πές μας τα, ὦ θεά, τοῦ Δία κόρη. 10

Ὅλοι ποῦ τότες τὸν πολὺ τὸ χαλασμὸ ξεφύγαν
γυρίσανε, ἀπὸ πόλεμο καὶ θάλασσα σωσμένοι,
καὶ μόνο ἐκείονε, σπιτικό καὶ ταῖρι στερημένο,
ἦ Καλυψὼ ἦ τρισέμορφη θεὰ τονὲ κρατοῦσε,
γιατὶ ἄντρα της τὸν ἤθελε στὶς βαθουλὲς σπηλιές της.
Μὰ ὁ γῦρος σὰν τελέστηκε τῶν χρόνων, κ' ἦρθε ἡ ὥρα,
ποῦ τῶχανε οἱ θεοὶ γραφτὸ στὸ Θιάκι νὰ ξανάρθη
στὸ σπιτικό του, μῆτ' ἐκεῖ δὲν τοῦλειψαν οἱ ἀγῶνες,
καὶ σὲ δικούς κοντά. Κ' οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἔξδν τὸν Ποσειδῶνα· αὐτὸς βαριά εἶταν χολωμένος 20
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, στὸν τόπο του πρὶν φτάση.

Βρισκόταν στοὺς Αἰθίοπες ὁ Ποσειδῶνας τότες,
ποῦ ζοῦνε μοιραστοὶ μακριὰ στοῦ κόσμου τὶς ἀκροῦλες,
στοῦ Ἥλιου τὸ βούλημα οἱ μισοί, στ' ἀνάβλεμμά του οἱ ἄλλοι,
γιὰ νὰ δεχτῆ ἑκατοβοδιὰ ἀπὸ ταύρους καὶ κριάρια.
Ἐκεῖ γλυκοξεφάντωνε· οἱ θεοὶ ὡς τόσο οἱ ἄλλοι
στοὺς πύργους μαζωχτήκανε τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπίσου,
κι ὀμπρός τους, ὄλων τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας
ἄνοιξε λόγο, τὶ στὸ νοῦ ξανάρθε του ὁ μεγάλος 30

ὁ Αἴγιστος, πού ὁ ξακουστός τὸν ἔκοψε ὁ Ὀρέστης,
τοῦ Ἀγαμέμνου ὁ γιός. Ἐκεῖν ὁ Δίας ἀνιστορώντας,
στοὺς ἄλλους τοὺς ἀθάνατους αὐτὰ τὰ λόγια κρένει

«Ἄλλοι, καὶ πῶς γυρεύουνε παντοτινὰ οἱ ἀνθρώποι
νὰ ρίχτουνε τὸ φταίξιμο σ' ἐμᾶς γιὰ τὰ δεινά τους,
καὶ λένε ἐμεῖς τὰ φέρνουμε· μὰ ἀπὸ δική τους τύφλα
παθαίνουν πέρα ἀπ' τὸ γραφτό· νά, ὁ Αἴγιστος, πού πῆρε
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ πού στοῦ γυρισμό του
χαλνάει κ' ἐκείνον· ἀπὸ πρὶν τὸ γνώριζε τί μέγα
κακὸ θὰ τοῦρθη, γιὰτὶ ἐμεῖς μηνύσαμε του τότες
μὲ τὸν ἀγρυπνομάτη Ἑρμῆ, μηδὲ νὰ τονὲ κόψη,
μηδὲ τὸ ταίρι νὰ ζητήη· γιὰτὶ θὰ γδικιωθῆ του
σὰ μεγαλώση καὶ ποθῆ τὸν τόπο του ὁ Ὀρέστης
Καλόγνωμα τοῦ τᾶπε ὁ Ἑρμῆς, μὰ ὁ Αἴγιστος ν' ἀκούση
δὲν ἤθελε, καὶ μαζωχτὰ τὰ πλέρωσε κατόπι.»

40

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνα τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶ βασιλιάδων πρῶτε,
βέβαια τοῦ ἄξιζε ἐκείνου τέτοιος χαμός νὰ τοῦρθη·
τὰ ἴδια ἄς πάθῃ ὅποιος κακὰ παρόμοια πράξη κι ἄλλος.
Ἐγὼ ἔμωσ γιὰ τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά χολοσκάνω,
τὸν ἄμοιρο, πού ἀπὸ δικούς μακρόθε τυραννιέται
σὲ κυματόζωστο νησί, στῆς θάλασσας τᾶφάλι,
νησί δεντρᾶτο, πού θεὰ τὴν κατοικιὰ της ἔχει,
ἡ κόρη τοῦ κακόγνωμου τοῦ Ἀτλαντα, πού ξέρει
τῆς θάλασσας τὰ τρίσθαθα, καὶ μὲ μακριῆς κολῶνες
ἀπὸ τῆ γῆς τὸν οὐρανὸ φυλάει ξεχωρισμένο.
Ἐκείνου ἡ κόρη τὸν κρατάει τὸ δύστυχο στὰ δάκρια,
καὶ μὲ γλυκὲς μαγεύει τον κουβέντες, νὰ ξεχάσῃ
τὸν τόπο του· μὰ πάλε αὐτός, καὶ τὸν καπνὸ μονάχα
νὰ θῶρειε τῆς πατρίδας του σὰν ἀλαφροανεβαίη,
κι ἄς πέθαινε· μὰ μήτ' ἐσύ, Ὀλυμπήσε, δὲ σπλαχνιέσαι.
Τάχα δὲ σὲ τιμοῦσε αὐτὸς στῆ διάπλατη Τρωάδα,
σιμὰ στὰ πλοῖα τῶν Ἀργιτῶν μὲ περισσὲς θυσίεσ;
τί τόσο, ὦ Δία, τώρα ἐσὺ μὲ τὸ Δυσσεά κακιώνεις;»

50

60

Κι ὁ Δίας τῆς ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζῶχτης·
«Τί λόγο ἀπὸ τᾶχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;
Ποιός τᾶπε ἐγὼ πῶς λησμονῶ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά,
πού πρῶτος εἶναι ἀπ' τοὺς θνητοὺς στοῦ νοῦ καὶ στίς θυσίεσ

πρὸς τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια;
 Ὁ Ποσειδάνας εἶν' ὁ θεός, τῆς γῆς ὁ περιζώστης,
 ποὺ πάθος τοῦ ἔχει ἀνέσβεστο, τί χάλασε τὸ μάτι
 τοῦ ἰσόθεου τοῦ Πολύφημου, τοῦ πρώτου τῶν Κυκλώπων 70
 στὴ δύναμη τῆς Θόωσας εἶναι παιδί, τῆς νύφης,
 κόρης τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀτρύγητου πελάγου,
 ποὺ ὁ Ποσειδάνας σὲ βαθειὲς σπηλιὲς ἀγκάλιασέ την.

Ἀπὸ τὰ τότε ὁ σαλευτὴς τῆς γῆς ὁ Ποσειδάνας
 κι ἄ δὲν τονὲ θανάτωσε, μὰ τὸν πλαναίει στὰ ξένα
 τὸν Ὀδυσσεά. Ὅμως καιρὸς ἐμεῖς νὰ στοχαστοῦμε
 πὼς νᾶρθῃ στὴν πατρίδα του· θὰ πάσῃ τὴν ὀργή του
 ὁ Ποσειδάνας· δὲν μπορεῖ στὸ πείσμα μας, κι ἀγνάντια
 τόσων ἀθάνατων αὐτὸς νᾶντισταθῆ μονάχος.»

Κ' ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες: 80
 «Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρώτε,
 στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς αὐτὸ ἂν ἀρέσῃ τώρα,
 νὰ ξαναρθῆ στὸ σπίτι του ὁ παράξιος Ὀδυσσεάς.
 ὁ Ἄργοφονιάς Ἑρμῆς ἄς πάῃ μνηστήρας δικός μας,
 στῆς Ὠγυγίας τὸ νησί, γιὰ νὰ μνηθήσῃ ἀμέσως
 τῆς ὦριοπλέξουδης θεᾶς τὴν ἀσφαλτὴ βουλή μας,
 ὁ Ὀδυσσεάς ὁ ἄτρομος στὴ γῆς του νὰ γυρίσῃ.
 Ἐγὼ στὸ Θιάκι πάω, καρδιὰ περσότερη νὰ δώσω
 τοῦ γιοῦ του ἐκεῖ, κι ἀπόφαση νὰ βάλω στὴν ψυχὴ του,
 νὰ πῆ τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς νὰ μαζωχτοῦνε, 90
 καὶ τοὺς μνηστήρες ὀλονοὺς νᾶποκηρῦξῃ ὀμπρὸς τοὺς,
 ποὺ σφάζουν κι ὄλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά του.
 Κατόπι στὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη
 τὸν παίρνω, κ' ἴσως τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἐκεῖ μάθῃ.
 κ' ἔτσι μᾶς βγάλλῃ κι ὄνομα λαμπρὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους.»

Εἶπε, καὶ σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια τῆς πανώρια,
 ἀχάλαστα κι ὀλόχουσα, ποὺ πεταχτὰ τὴ φέρουν
 ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσεσ σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου·
 πῆρε κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη, 100
 βαρὺ, μεγάλο καὶ στεριό· μὲ δαῦτο ἠρώους ἄντρες
 σωροὺς δαμάζει ἂν ὀργιστῆ τοῦ φριχτοῦ Δία ἡ κόρη.
 Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου χύμιξε τὰ κορφοβούνια τότες
 στὸ Θιάκι, κι ὀμπρὸς στάθηκε στὶς θύρες τοῦ Ὀδυσσεά,
 πὰς στὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, κρατώντας στὴν παλάμη

τὸ χάλκινο κοντάρι της, καὶ μοιάζοντας μὲ ξένο,
 τὸ Μέντορα τὸ βασιλιά τῆς Τάφος. Ἐκεῖ βρῆκε
 καὶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς τρανοὺς· γλεντίζανε μὲ σκάκι
 ὀμπρὸς στὶς θύρες σὲ προβεῖες βοδιῶνε καθισμένοι,
 ποὺ ἴδιοι τοὺς τὰ σφάξαν· κι ὀλόγουρά τοὺς πλῆθος
 παραστεκόνταν κήρυκες καὶ πρόθυμα κοπέλλια,
 ποὺ ἄλλοι μὲ τὸ κρασί νερὸ μὲς στὰ κροστήρια σμίγαν, 110
 ἄλλοι τραπέζια πλένανε μὲ τρουπητὰ σφουγγάρια,
 καὶ στρώνανέ τα· κι ἄλλοι τοὺς τὰ κρέατα μοιράζαν.

Κι ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος τὴν εἶδε πρῶτος πρῶτος.
 Στὸ πλάγι τοὺς καθότανε μὲ σπλάχνα ταραγμένα
 καὶ μὲς στὸ νοῦ του λόγιαζε τὸν ξέλαμπρο γονιό του,
 ἂν θάρχουνταν ποτὲ μαθὲς νὰ τοὺς σκορπίση ἐτούτους
 ἀπὸ τοὺς πύργους, κ' ἴδιος του νὰ βασιλεύη πάλε
 μὲ τὰ δικά του τὰ καλά. Αὐτὰ ἔχοντας στὸ νοῦ του
 σιμὰ στοὺς ἄλλους, μάτιασε τὴν Ἀθηνᾶ, καὶ πῆγε
 ἴσια στὰ ξώθυρα, ἐπειδὴς ντρεπότανε νὰφήση
 ξένο νὰ πολυστέκεται στὴ θύρα· ὀμπρὸς του στάθη, 120
 πιάνει τὸ χέρι τὸ δεξι, τοῦ παίρνει τὸ κοντάρι
 τὸ χάλκινο, καὶ τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

«Καλῶς τὸν ξένο· ἐσὺ ἀπ' ἐμᾶς θὰ φιλευτῆς, καὶ κάλλιο
 πρῶτα στὸ δεῖπνο, κ' ὕστερα μᾶς κρένεις ὅ,τι ὀρίζεις.»

Ἐἶπε, καὶ πῆγε αὐτὸς ὀμπρὸς, κ' ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλουθοῦσε.
 Καὶ μέσα σ' ἀψηλόχριστο παλάτι σάνε μπῆκαν,
 παίρνει καὶ στήνει σὲ μακριὰ κολῶνα τὸ κοντάρι,
 σ' ἀρματοθήκη σκαλιστή, ποὺ κι ἄλλα ἐκεῖ κοντάρια
 πολλὰ τοῦ καρτερόψυχου τοῦ Ὀδυσσεά στεκόταν.
 Σ' ἓνα θρονιὶ τὴν κάθισε πᾶς σ' ἀπλωμένο τούλι, 130
 θρονιὶ πανώριο, πλουμιστό, κι ἀκκουμποπόδι ὀμπρὸς της.
 Πῆρε κι αὐτὸς σκαμνὶ λαμπρό, μακριὰ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
 νὰ μὴν τονὲ πειράζῃ ὁ ἀχὸς τὸν ξένο, καὶ δὲ νοιώσῃ
 γλύκα φαγιοῦ καθίζοντας μὲ ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 καὶ γιὰ νὰ μάθῃ ἂν ἤξερε μαντᾶτα τοῦ γονιοῦ του.
 Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βᾶγια,
 ὄριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περισσὰ. 140

μὲς στὰ πινάκια ὁ μοιραστὴς τὰ κρέατ' ἀραδιάζει,
καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους· κάθε λίγο
περνοῦσε ὁ κήρυκας κοντὰ καὶ τοὺς κρασοκερνοῦσε.

Μπήκανε μέσα κ' οἱ τρανοὶ μνηστῆρες, καὶ καθῆσαν
ἀράδα σ' ἔδρες καὶ скаμνιά, καὶ χύναν καὶ σ' ἐτούτων
τὰ χέρια οἱ κήρυκες νερό, καὶ σὲ πανέρια μέσα
οἱ παρακόμες σώρευαν ψωμί, καὶ παληκάρια
μὲ τὸ πιοτὸ στεφάνωναν τοῦ καθενὸς κροντήρι.
Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους, 150
ἄλλα στὸ νοῦ τους εἶχανε οἱ μνηστῆρες· τὰ τραγούδια
καὶ τὸ χορὸ, χαρίσματα τοῦ τραπεζιοῦ σὰν ποῦναν
λαμπρὴ κιθάρα ὁ κήρυκας παραδῶσε στὰ χέρια
τοῦ Φήμιου, πὺν μὲ τὸ σταγιὸ τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες,
κι ὄριο σκοπὸ τοὺς ἄρχισε τίς κόρδες τῆς βαρώντας. +

Λέει τότες ὁ Τηλέμαχος τῆς γαλανοματούσας
θεᾶς, κοντὰ τῆς σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλον
«Τάχα θὰ κρίνης ἄπρεπο τὸ τί θὰ πῶ, καλέ μου;
Αὐτοὶ στὸ νοῦ τους ἔχουνε κιθάρες καὶ τραγούδια,
καὶ τί τοὺς μέλει; ξένο βιὸς ἀπλέρωτα μασᾶνε, 160
τοῦ ἀντροῦ πὺν τᾶσπρα κόκκαλα μὲς στὶς βροχὲς σαπίζουν
πᾶς σὲ στεριές, ἢ στ' ἄρμυρὸ κυλιοῦνται ἴσως τὸ κύμα.
Μιάς νὰ τὸν ἐβλεπαν ἐκειὸν νὰ μπαίνει μὲς στὸ Θιάκι,
καὶ θὰ παρακαλοῦσανε νᾶναι ἀλαφροὶ στὰ πόδια
κάλλιο, παρὰ στὶς φορεσὲς καὶ στὰ χρυσάφια πλούσιοι.
Μὰ τώρα ἀδικοχάθηκε, καὶ παργοριά δὲ φέρνει
ὅποιος μᾶς λέει πὼς ἔρχεται, τί γυρισμὸ δὲν ἔχει.
Ὡς τόσο πὲς μου ἀληθινά, ποιὸς εἶσαι, κι ἀποποῦθε;
ποιοὶ ν' οἱ γονιοὶ σου, ὁ τόπος σου; μὲ τί καρὰβι φάνης; 170
οἱ ναῦτες πὼς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοὶ παινιένται
πὼς εἶναι; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις.
Πὲς μου καὶ τοῦτο ἀληθινά νὰ ξέρω· μᾶς πρωτόρθες,
ἢ νᾶσαι φίλος πατρικός; τί κι ἄλλοι πολλοὶ ξένοι
μᾶς ἦρθαν, ὅπως γύριζε κ' ἐκειὸς ἀνάμεσό τους.»

Τότες ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται
«Ὅσα ρωτᾶς θὰ σοῦ τὰ πῶ κ' ἐγὼ μ' ἀληθοσύνη.
Τοῦ ἄξιου τοῦ Ἀχίαλου παινιέμαι γιὸς πὼς εἶμαι,
ὁ Μέντης, τῶ θαλασσιῶν τῆς Τάφρος βασιλέας· 180

μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφους ἦρθα
 τὰ πέλαγ' ἄρμενίζοντας πρὸς τοὺς ξενογλωσσῆτες
 τῆς Τέμεσης, μὲ σίδηρο, χαλκὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ πάρω.
 Τὸ πλοῖο μένει σὲ ξοχὴ, παρὰ ὄξω ἀπὸ τὴν πόλη,
 κάτω ἀπ' τὸ Νεῖο τὸ σύδεντρο, στοῦ Ρεῖθρου τὸ λιμάνι.
 Ἐμεῖς δὰ φίλοι γονικοὶ λεγόμεσθε ἀπαρχῆθες
 ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου· πῆγαινε καὶ ρώτηξε τὸ γέρο
 ἦρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πιά δὲν πατάει στὴν πόλη,
 παρὰ μακριὰ στὴν ἔξοχὴ μονάχος τυραννιέται, 190
 καὶ γέρικη σπιτοκυρὰ θροφή τοῦ παραθέτει,
 ἢ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάση, πού μὲ κόπο
 τὰ σέρνει στὸν ἀνήφορο τοῦ ἀμπελοχώραφου του.
 Ἦρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχτηκε πῶς στὴν πατρίδα του εἶταν
 ὁ κύρης σου· ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουνε τὸ δρόμο.
 Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
 μόν' κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
 σὲ κυματόζωστο νησί, πού ἄντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
 ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τονὲ βαστᾶνε πίσω.
 Ὅμως σοῦ προμαντεύω ἐγώ, καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα 200
 τὸ βάλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῆ πιστεύω,
 ἂν κι οὔτε μάντης εἶμαι ἐγώ, κι οὔτε ἀπ' ὄρνια νοιώθω,
 νᾶρθη πιά ἐκεῖνος στὴ γλυκεῖα πατρίδα δὲ θ' ἀργήσῃ,
 μὰ καὶ μὲ σίδερα ἄ δεθῆ· τρόπο θὰ βρῆ νὰ φύγῃ,
 γιὰτ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
 καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἂν εἶσαι ἀλήθεια,
 τοῦ Ὀδυσσεά, τοσοδὰ μεγάλο παληκάρι.
 Παράξενα στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
 τοῦ μοιάζεις· τί πολὺ συχνὰ σμιγόμασταν οἱ δύο μας,
 πρὶν ἀνεβῆ στὴν Τροία ἐκεῖός, πού κι ἄλλοι Ἄρσγῆτες 210
 ἀπὸ τοὺς πρῶτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καρᾶβια
 ἓνας τὸν ἄλλονα πιά ἔμεῖς δὲν εἶδαμε ἀπὸ τότε.»
 ✓ Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Ἐένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγὼ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
 Ἐκείνου τέκνο ἢ μάννα μου μὲ λείει· ἐγὼ τί ξέρω·
 ποιὸς τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῆ πῶς ξέρει;
 Μακάρι νᾶμουνα παιδί καλότυχου πατέρα,
 πού τοῦρχουνται τὰ γερατεῖα στὸ σπιτικό του μέσα.
 Μὰ ἐμένα ὁ πιὸ κακότυχος στὸν κόσμον στάθη ἐκεῖνος

πού λέν πὼς εἶμαι τέκνο του, σὰν πού ρωτοῦσες τώρα.» 220

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Δὲν ὄρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνη ἡ γενεά σου
 οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντη ἡ Πηνελόπη.
 Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο·
 σὰν τί τραπέζια νᾶναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἡ ἀνάγκη;
 τάχατες γάμος ἢ γιορτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
 συντροφικά. Μὲ πόση δὲς ἀδιαντροπιά καὶ θάρρος
 δῶ μέσα τρωγοπίνουνε. Θάγαναχτοῦσε ἀνίσως
 ἐρχόταν ἄντρας γνωστικός κι ἄπρεπα τέτοια θάρσειε.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογία κ' εἶπε. 230

«Μιάς καὶ ρωτᾷς μου, ὦ ξένε, αὐτά, καὶ θες νὰ τὰ κατέχη,
 πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νάταν,
 ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε· ὅμως τώρα,
 ἀλλιώτικα οἱ κακόγνωμοι θεοὶ τὸ βουληθῆκαν,
 πού ἀνείδωτο τὸν ἔκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον
 καὶ μήτε κἄν τὸ τέλος του δὲ θὰ θρηνοῦσα, ἀνίσως
 στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία,
 γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦστηναν μνημοῦρι.
 κι ὄνομα θᾶβγαξε λαμπρὸ νάφήση τοῦ παιδιοῦ του. 240

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν ἔχουν ἀρπαγμένο·
 ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνη, καὶ μ' ἀφήκε
 λύπες καὶ δάκρυα· μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
 ἐπειδὴς κι ἄλλα μοῦφεραν οἱ Ὀλυμπῆσοι πάθια.

Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασιά τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴ μάννα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βίός μου.

Κ' ἐκεῖνη μήτε ἀρνίεται τους γάμο φριχτὸ, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώση δύνεται καὶ δός του αὐτοὶ τὸ σπίτι 250
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.»

Τότε ἡ Παλλάδος ἡ Ἀθηναῖα τοῦ λέει χολοσκασμένα·
 «Ἄλλοις, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὀδυσσεά κοντά σου,
 ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστήρες νὰ βαρῆση.
 Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῆ στοῦ παλατιοῦ τίς πόρτες,
 μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
 τέτοιος στὴν ὄψη σὰν πού ἐγὼ τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα,

μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφους ἦρθα
 τὰ πέλαγ' ἄρμενίζοντας πρὸς τοὺς ξενογλωσσῖτες
 τῆς Τέμεσης, μὲ σίδηρο, χαλκὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ πάρω.
 Τὸ πλοῖο μένει σὲ ξοχή, παρὰ ὧσα ἀπὸ τὴν πόλη,
 κάτω ἀπ' τὸ Νεῖο τὸ σύδεντρο, στοῦ Ρεῖθρου τὸ λιμάνι.
 Ἐμεῖς δὰ φίλοι γονικοὶ λεγόμεσθε ἀπαρχῆθες
 ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου· πῆγαινε καὶ ρώτηξε τὸ γέρο
 ἦρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πὰ δὲν πατάει στὴν πόλη,
 παρὰ μακριὰ στὴν ἐξοχὴ μονάχος τυραννιέται, 190
 καὶ γέρικη σπιτοκυρὰ θροφή τοῦ παραθέτει,
 ἢ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάση, πού μὲ κόπο
 τὰ σέρνει στὸν ἀνήφορο τοῦ ἀμπελοχώραφου του.
 Ἦρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχτηκε πὼς στὴν πατρίδα του εἶταν
 ὁ κύρης σου· ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουνε τὸ δρόμο.
 Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεύς,
 μόν' κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
 σὲ κυματόζωστο νησί, πού ἄντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
 ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τὸν βασιτᾶνε πίσω.
 Ὅμως σοῦ προμαντεύω ἐγώ, καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα 200
 τὸ βάλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῆ πιστεύω,
 ἂν κι οὔτε μάντης εἶμαι ἐγώ, κι οὔτε ἀπ' ὄρνια νοιώθω,
 νᾶρθη πὰ ἐκεῖνος στὴ γλυκεῖα πατρίδα δὲ θ' ἀργήσῃ,
 μὰ καὶ μὲ σίδηρα ἃ δεθῆ· τρόπο θὰ βρῆ νὰ φύγῃ,
 γιὰτ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
 καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἂν εἶσαι ἀλήθεια,
 τοῦ Ὀδυσσεύα, τοσοδὰ μεγάλο παληκάρι.
 Παράξενα στὴν κεφαλῆ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
 τοῦ μοιάζεις· τί πολὺ συχνὰ σμιγόμεσταν οἱ δύο μας,
 πρὶν ἀνεβῆ στὴν Τροία ἐκειός, πού κι ἄλλοι Ἀργεῖτες 210
 ἀπὸ τοὺς πρώτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καρᾶβια·
 ἓνας τὸν ἄλλονα πὰ ἐμεῖς δὲν εἶδαμε ἀπὸ τότε. »
 ✓ Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Ἐένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγὼ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
 Ἐκείνου τέκνο ἢ μάννα μου μὲ λέει· ἐγὼ τί ξέρω·
 ποιὸς τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῆ πὼς ξέρει;
 Μακάρι νᾶμουνα παιδί καλότυχου πατέρα,
 πού τούρχονται τὰ γερατειὰ στὸ σπιτικό του μέσα.
 Μὰ ἐμένα ὁ πιὸ κακότυχος στὸν κόσμον στάθῃ ἐκεῖνος

πού λὲν πῶς εἶμαι τέκνο του, σὰν πού ρωτοῦσες τώρα.» 220

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Δὲν ὄρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνη ἡ γενεά σου
 οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντη ἡ Πηνελόπη.
 Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο·
 σὰν τί τραπέζια νᾶναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἡ ἀνάγκη;
 τάχατες γάμος ἢ γιορτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
 συντροφικά. Μὲ πόση δὲς ἀδιαντροπιά καὶ θάρρος
 δῶ μέσα τρωγοπίνουνε. Θάγαναχτοῦσε ἀνίσως
 ἐρχόταν ἄντρας γνωστικός κι ἄπρεπα τέτοια θώρειε.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε. 230

«Μιάς καὶ ρωτᾶς μου, ὦ ξένε, αὐτά, καὶ θές νὰ τὰ κατέχης,
 πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νᾶταν,
 ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε· ὅμως τώρα,
 ἄλλιώτικα οἱ κακόγνωμοι θεοὶ τὸ βουλευθῆκαν,
 πού ἀνειδωτο τὸν ἔκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον·
 καὶ μήτε κἄν τὸ τέλος του δὲ θὰ θρηνοῦσα, ἀνίσως
 στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία,
 γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦστηναν μνημούρι.
 κι ὄνομα θᾶβγαζε λαμπρὸ νᾶφήση τοῦ παιδιοῦ του. 240

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν ἔχουν ἀρπαγμένο·
 ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνη, καὶ μ' ἀφῆκε
 λύπες καὶ δάκρυα· μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
 ἐπειδὴς κι ἄλλα μοῦφεραν οἱ Ὀλυμπῆσοι πάθια.

Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασιά τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴ μάννα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βίός μου.

Κ' ἐκεῖνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φειχτὸ, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώση δύνεται καὶ δός του αὐτοὶ τὸ σπίτι 250
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.»

Τότε ἡ Παλλὰδα ἡ Ἄθηνᾶ τοῦ λέει χολοσκασμένα·
 «Ἄλλοις, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὀδυσσεά κοντά σου,
 ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστῆρες νὰ βαρέση.
 Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῆ στοῦ παλατιοῦ τίς πόρτες,
 μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
 τέτοιος στὴν ὕψη σὰν πού ἐγὼ τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα,

σὰν ἔπινε καὶ γλέντιζε σὸ σπιτικό μας μέσα,
 ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Μέρομερου γυρίζοντας, τὸν Ἴλο,
 τῆς Φύρας, ποὺ μὲ πλοῖο γοργὸ ἐκίνησε, βοτάνι 260
 ζητώντας του θανατερό, νάλειψη τις χαλκένιες
 σαίτιες του· δὲν τοῦδωσε, τῇ μάνητα φοβώντας
 ἐκεῖνος τῶν ἀθάνατων ὁ γέρος μου ὅμως τότες
 τοῦ τῶδωσε, ἀγαπώντας τον περίσσια τέτοιος ἰάσθη
 καὶ νάνταμῶση ἔτουτουνοὺς ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ θάνα
 ὄλων τὸ τέλος ξαφνικό, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
 Ὡς τόσο ἔτουτα ἄς μείνουνε στὰ χέρια τῶν θεῶνε,
 κὰν θὰ γυρίση πάλε ἐδῶ νὰ γδικιωθῆ, κὰν ὄχι
 ἐσένα τώρα θέλω σε νὰ στοχαστῆς καὶ νάβρης
 τὸ πῶς ἀπὸ τὸν πύργο αὐτὸ θὰ διώξης τοὺς μνηστῆρες. 270
 Ἄκου λοιπόν, καὶ πρόσεξε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω.
 Συγκάλεσέ τους τὸ ταχὺ τοὺς Ἀχαιοὺς ἠρώους,
 καὶ σ' ὄλους πὲς τῇ γνώμη σου μὲ τοὺς θεοὺς μαρτύρους.
 Πρόσταξε τότες σπίτια τους νὰ φύγουν οἱ μνηστῆρες,
 κι ἂν ἡ καρδιά τῆς μάννας σου γάμο γυρεύη, ἄς σύρη
 στὰρχοντικό τοῦ κύρη της, ποῦναι τρανὸς ἀφέντης,
 καὶ γάμο αὐτοὶ θὰ κάμουνε, καὶ δῶρα θὰ τοιμάσουν
 πολλὰ, καθὼς ταιριάζουνε σ' ἀγαπημένη κόρη.
 Κ' ἐσένα γνώμη φρόνιμη σοῦ δίνω, ἂν θὲς νὰκούσης
 καράβι μὲ εἴκοσι κουπιά, καλὸ, σὰν πάρης, ἔβγα 280
 νὰ μάθης γιὰ τὸν κύρη σου τὸν πολυπλανημένο·
 ἢ κάποιος θὰ σοῦ πῆ θνητός, ἢ τῇ φωνῇ θακούσης
 ποὺ στέλνει ὁ Δίας, καὶ στῇ γῆς συχνὰ σκορπάει τις φῆμες.
 Πρῶτα στήν Πύλο, καὶ ρωτᾶς τὸ Νέστορα τὸ μέγα·
 σῦρε κατόπι στὸν ξανθὸ τῆς Σπάρτης τὸ Μενέλα,
 τὸν πιὸ στερνὸ χαλκοάρματο Ἀχαιὸ ποὺ γύρσε πίσω.
 Κι ἂ μάθης πὼς ὁ κύρης σου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίση,
 ἀπάντεξε, ὅσο κι ἂν πονῆς, ὡς ἓνα χρόνο ἀκόμα
 ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς σοῦ χάθη ἀκούσης,
 γυρίζεις πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας, 290
 τοῦ στήνεις μνήμα, νεκρικά πολλὰ τοῦ θέτεις δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κ' ὕστερα παντρεύεις καὶ τῇ μάννα.
 Καὶ σὰν τὰ πράξης ὄλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοτελειώσης,
 μὲς σὸ μυαλό σου γύρισε καὶ μέσα στήν ψυχὴ σου,
 τὸ πῶς σ' αὐτοὺς τοὺς πύργους σου θὰ λυώσης τοὺς μνηστῆρες,

εἶτε μὲ δόλο, ἢ φανερά τι πιά δὲ σοῦ ταιριάζει
 μωρὸ παιδί νὰ φαίνεσαι, μικρὸς ἀφοῦ δὲν εἶσαι.
 Ἡ τάχα δὲν ἀκούς κ' ἐσὺ πῶς ὁ λαμπρὸς ὁ Ὅρεσθης
 δοξάστηκε σ' ὄλη τῆ γῆς σὰ σκότωσε τὸν πλάνο
 τὸν Αἴγιστο, πὺν χάλασε τὸν ξακουστὸ γονιό του; 300
 Ἔτσι κ' ἐσὺ, πὺν βλέπω σε τόσο ὄριο καὶ μεγάλο,
 γίνου ἄντρας, φίλε, νὰ σὲ ὑμνοῦν κατόπι οἱ ἀπογόνου.
 Καὶ τώρα ἐγὼ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι κατεβαίνω,
 τί στενοχώρια θάβιασε μεγάλη τοὺς συντρόφους·
 ἐσὺ μονάχος φρόντιζε καὶ νοιάσου τὰ ὅσα σοῦ εἶπα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 «Ξένε μου, ἀλήθεια σύμπονα μοῦ συντυχαίνεις λόγια,
 καθὼς γονιὸς σὲ τέκνο του, κι ἄξέχαστα θὰ τᾶχω.
 Μὰ κάλλιο μέινε τώρα ἐδῶ, κι ἄς εἶσαι γιὰ ταξίδι,
 ἔλα καὶ λούσου νὰ φραθῆ ἡ καρδιά σου, καὶ κατόπι 310
 κινῆς πρὸς τὸ καράβι σου χαρούμενος, μὲ δῶρο
 πλούσιο, λαμπρό, ἀπὲ λόγου μου νὰ τῶχης θυμητάρω
 σὰν ὅσα φίλοι ἀγαπητοὶ χαρίζουνε σὲ φίλους.»

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
 «Μὴ μὲ κρατῆς πιά τώρα ἐδῶ, τί βιάζομαι νὰ σύρω.
 Κι ὅσο γιὰ δῶρο, ὅποιο ζητάει νὰ δώσης μου ἡ καρδιά σου,
 στὸ γυρισμὸ μου δίνεις το, στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω,
 πανώριο δῶρο, πὺν νὰ λὲς κι ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀξίζει.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ ξεκίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 κ' ἔγιν' αἰτὸς καὶ πέταξε· μὲς στὴν καρδιά του ὡς τόσο 320
 ἀφῆκε θαρρεσιά κι ἀντρεία, καὶ τοῦ γονιοῦ του ἡ μνήμη
 πὸ ζωντανὴ ξανάρχουνταν· ξεπιάστηκε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ θάμασε, γιατί θεὸς κατάλαβε πῶς εἶταν.
 Καὶ τότες μ' ὄρη ἰσόθεη ζυγώνει τοὺς μνηστῆρες,
 πὺν τοὺς τραγοῦδες ὁ ξακουστὸς τραγουδιστής, κ' ἐκεῖνοι
 καθόντανε χωρὶς μιλιὰ κι ἀκούγαν· τὸ τραγοῦδι
 τοὺς ἔλεγε τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ τὸ μαῦρο,
 πὺν ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς πρόσταξε στὴν Τροία.
 Κι ἀπὸ τὰνώγια ἀκούγοντας τὸ θεῖο αὐτὸ τραγοῦδι
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα,
 κατέβηκε τίς ἀψηλὲς τοῦ παλατιοῦ τίς σκάλες, 330
 μόνη της ὄχι ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
 Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,

πλάγι τοῦ στόλου στάθηκε τῆς δουλευτῆς τῆς στέγης,
σηκώνοντας στήν ὄψη της τὸ λινόλαμπρο φακίολι,
μὲ τὶς παραστεκάμενες ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρά της,

καὶ κρένει τοῦ τραγουδιστῆ μὲ μάτια δακρυσμένα·

«Φῆμιε, πὺν κι ἄλλα γνῶριζες μαγευτικὰ τραγούδια,
μ' ὅσα θνητοὺς κι ἀθάνατους δοξάζετε ἐσεῖς πάνια,
ἐν' ἀπ' αὐτὰ τραγούδα τους σιμά τους καθισμένους,
κι αὐτοὶ ἄς σωποῦν κι ἄς πίνουνε· πάψ' τὸ τραγούδι ἐτοῦτο, 340
τὸ θλιβερό, πὺν τὴν καρδιά μου σκίζει μὲς στὰ στήθια,
γιατὶ σὰν ἄλληνα καμιὰ βαρὺς καημὸς μὲ δέρνει,
κι ὀλημερὶς ἀνιστορῶ καὶ λαχταρῶ τὸν ἄντρα,
πὺν στήν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὄλο ἀπλώθη.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
«Δὲν τὸν ἀφίνεις τὸ γλυκὸ τραγουδιστῆ, μαννοῦλα,
νὰ φέρῃ γλέντι καταπῶς τὰποθυμᾷ ὁ νοῦς του;
Δὲ φταίγει σου ὁ τραγουδιστῆς, ὁ Δίας εἶν' ἡ αἰτία,
πὺν κάθε σιταρόθρεφτου θνητοῦ ὅπως θέλει δίνει.
Δὲν ἔχει κρῖμα ἂν τραγουδάῃ αὐτὸς τὴ μαύρη μοῖρα 350
τῶ Δαναῶνε· πάντα θὲν οἱ ἀνθρῶποι τὸ τραγούδι
πὺν πιὸ καινούριο τοὺς σφαντάει σὰν κάθονται κι ἀκοῦνε.
Κάνε καρδιά κι ἀπομονὴ νᾶκούς, γιατί μονάχος
δὲν ἔχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα ὁ Ὀδυσσεάς,
μόν' κι ἄλλα χάθηκαν πολλὰ στήν Τροία παληκάρια.
Ἐμπα, καὶ κοίτα σπῖτι σου καὶ τὸ νοικοκυριό σου,
τὴν ἀληκᾶτη, τὰργαλειό, καὶ πρόσταξε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν· κι ἀφινε τὰ λόγια αὐτὰ στοὺς ἄντρες,
μάλιστα ἐμένα, ποῦμαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»

Θάμασ' αὐτῆ, καὶ γύρισε στὸ σπῖτι, γιατί μπῆκαν 360
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀνέβηκε στ' ἀνώγια της, κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες
τὸν ἀκριβὸ της Ὀδυσσεά θρηνοῦσε, ὡσότου ὕπνο
ἢ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ ματοκλάδια.

Ὡς τόσο στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια μέσα οἱ ἄλλοι
ὄχλαλοὴ σηκώνανε, κ' εὐκότανε ὁ καθέννας
μὲς στὸ κρεβάτι ν' ἀξιωθῆ σιμά της νὰ πλαγιάσῃ.
Σ' αὐτοὺς ἀρχίζει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος καὶ κρένει

«Ἀκούστε, ὦ παραδιάντροποι τῆς μάννας μου μνηστῆρες·
τώρα ἐμεῖς γλέντι ἄς κάμουμε, κι ἄς λείψῃ τὰχολόγι,

τί ἀξίζει ἀλήθεια τέτοια τραγουδιστὴ νᾶκούμε, 370
 σὺν ποῦναι αὐτὸς ποὺ μὲ θεοῦ λὲς κ' ἢ φωνὴ του μοιάζει
 μὰ τὴν αὐγὴ σὲ συντυχιά καθίζουμε ὅλοι ἀντάμα,
 νὰ σᾶς κηρύξω φανερά νᾶφήστε μου τὸν πύργο,
 ἄλλα τραπέζια νᾶθρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρώτε,
 ὁ ἕνας σπίτι τᾶλλονοῦ. Κι ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
 πὼς εἶναι δίκιο κ' εὐλόγο νὰ καταλυοῦνται πλοῦτια
 ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
 καλῶ βοήθεια τοὺς θεοὺς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρῃ
 τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, κ' ἔτσι κ' ἐσεῖς κατόπι
 πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε. > 380

Ἀὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους, δαγκάνοντας τὰ χεῖλη
 θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ θαρρετὰ τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦπε·
 «Ἐσένα θεοί, Τηλέμαχε, νὰ σὲ διδάχνουν πρέπει
 μεγάλα λόγια νὰ μιᾶς, καὶ θαρρετὰ νὰ κρένης·
 μὴ σῶση καὶ σὲ κάμη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου βασιλέα
 στὸ Θιάκι τὸ γυρόλουστο, σὺν ποῦναι πατρικό σου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
 «Τάχα θὰ σοῦ φανῆ βαρὺ τὸ θὰ σοῦ πῶ, ὦ Ἄντινε;
 Κ' ἐτοῦτο θὰ τὸ δέχουμουν ἂν τῶδινέ μου ὁ Δίας. 390
 Ἦ λὲς δὲ γίνεται κακὸ τρανότερο στὸν κόσμος;
 Ὅχι, δὲν τῶχω γιὰ ἀχαμνὸ νᾶναι κανένας ρήγας·
 πλούσιο τὸ σπίτι του ἄξαφνα, δοξάζεται κι ἀτός του.
 Μὰ κι ἄλλοι βρίσκονται Ἀχαιοὶ στὸ Θιάκι βασιλιάδες,
 νέοι καὶ γέροι ἀρίθμητοι, κ' ἕνας τους θᾶχῃ ἐτούτῃ
 τῇ δόξᾳ, μιάς κι ἀπέθανε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεάς·
 ὅμως ἐγὼ θὰ ὀρίζω αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς δούλους,
 ποὺ γιὰ τὰ μένα ἀπόχτησε μὲ τᾶρματά του ἐκεῖνος.»

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος γυρνάει κι ἀπολογιέται·
 «Αὐτὰ, Τηλέμαχε, στῶν θεῶν ἄς μείνουνε τὰ χέρια, 400
 τὸ ποιὸς στὸ θαλασσόλουστο θὰ βασιλέψῃ Θιάκι·
 μακάρι ἐσὺ νὰ κυβερνᾷς καὶ χτήματα καὶ σπίτι,
 καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ ἐδῶ ψυχὴ καὶ θὲς δὲ θὲς σοῦ ἀρπάξῃ
 τὰ χτήματα, ὅσο τὸ νησι τὸ κατοικοῦν ἀνθρώποι.
 Μὰ τώρα θέλω νὰ μοῦ πῆς, καλέ μου, γιὰ τὸν ξένο,
 ποποῦθε νᾶναι ἐλόγου του; ποιά χώρα λέει δική του;
 ποιά νᾶναι ἢ φύτρα του μαθῆς, τὸ πατρικό του χῶμα;

μπάς και μαντᾶτα σούφερε πῶς ἔρχεται ὁ γονιός σου;
 ἢ νάρθε ἐδῶ γυρεύοντας δικές του τάχα ἀνάγκες;
 Φάνηκε μόλις, κ' ἔφυγε· δὲν ἔμεινε δὰ κιόλας
 νὰ γνωριστῆ· καὶ πρόστιχος δὲν ἔμοιαζε στὴν ὄψη.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Ὁ κύρης μου πιά γυρισμό, ὦ Εὐρύμαχε, δὲν ἔχει
 μήτε μαντᾶτα ἀκούγω ἐγώ, σὰ φτάνουν ἀπὸ κάπου,
 μήτε μαντεῖες πιά ψηφῶ σὰν προσκαλέση ἡ μάνα
 μάντη στὸ σπίτι καὶ ρωτᾷ. Ὁ ξένος ποὺ εἶδες εἶναι
 φίλος δικός μου πατρικός ἀπὸ τὴν Τάφο, ὁ Μέντης
 τοῦ φρόνιμου τοῦ Ἀχίαιλου παινιέται γιὸς πὼς εἶναι,
 καὶ βασιλιάς τῶν Ταφιδῶν, ποὺ τὸ κουπί ἀγαπᾶνε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅμως τῆ θεᾷ στὸ νοῦ τὴν εἶχε πάντα. 420
 Ἐκεῖνοι ὡς τόσο στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγουδί
 τὸ γύρισαν, καὶ γλέντιζαν ὡς ποὺ νάρθη τὸ βράδου.
 Καὶ καθὼς γλέντιζαν, τᾶχνὸ κατέβηκε τὸ βράδου
 καθένας τότες σπίτι του τραβοῦσε νὰ πλαγιάση,
 καὶ πῆγε κι ὁ Τηλέμαχος στὸν ἀψηλοχρισμένο
 τὸ θάλαμο ποὺ σφάνταζε μὲς στὴν αὐλὴ τὴν ὄρια,
 νὰ μπῆ στὴν κλίνη του, πολλὰ στὸ νοῦ του μελετώντας.
 Ἡ Εὐρύκλεια τότες τοῦφερε τὰ φώσια τᾶναμμένα,
 τοῦ Ὠπα ἡ κόρη ἡ μπιστευτή, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόρη,
 π' ὁ Λαέρτης ἄλλοτες μικρὴ τὴν πῆρε κοπελλοῦδα. 430
 μὲ εἴκοσι βόδια πλερωμή, καὶ μέσα στὸ παλάτι
 τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἄξια του γυναῖκα τὴν τιμοῖσε,
 μὰ ἀντάμα τῆς δὲν πλάγιαζε, νὰ μὴ χολιάση ἐκεῖνη·
 αὐτὴ τὰ φώσια ἀνέβασε, ποὺ ἀπὸ τίς ἄλλες δοῖλες
 τὸν εἶχε ἀγάπη ξέχωρη, κι ἀπὸ μωρὸ τὸν κοίτα.
 Ἄνοιξε αὐτὸς τὸ θάλαμο τὸν τεχνικὰ φτιασμένο,
 στὴν κλίνη κάθησε, ἔβγαλε τὸ μαλακὸ χιτῶνα,
 τὸν ἔθεσε στῆς φρόνιμης γερόντισσας τὰ χέρια,
 κι αὐτὴ σὰν τονὲ δίπλωσε καλά, σὲ ξυλοκάρφι
 τὸν κρέμασε, παράδιπλα στὸ τορνευτὸ κλινάρι, 440
 κ' ἦβγε, τῆς θύρας σέρνοντας τὴν ἀργυρὴ κοικέλλα,
 ἀπέβωθε μὲ τὸ λουρὶ τὸ σύρη τῆς τραβώντας.
 Κι αὐτὸς μὲ ἀνθὸ τοῦ προβατιοῦ γιὰ σκέπασμα, ὄλη νύχτα
 τὸ δρόμο συλλογιότανε ποὺ ἡ Ἀθηναῖ τοῦ ξήγα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β.

✓ Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ ὁ ἀκριβογιὸς σηκώθη ἀπὸ τὸ στρώμα,
ντύθηκε, ζώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφιερὸ στὸν ὄμο,
ῶρια ποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.

Διαλαλητάδες πρόσταξε καλόφωνους ἀμέσως
τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς σὲ συντυχιά νὰ κραῖζουν.
Τοὺς κραῖζανε, καὶ γλήγορα συνάχτηκαν ἐκεῖνοι.

Καὶ σὰ συνάχτηκαν, καὶ μιὰ παρέα ὅλοι γενήκαν,
κινάει ἐκεῖ μὲ χάλκινο κοντάρι στὴν παλάμη,

10

μονάχος ὄχι δυὸ σκυλιὰ γοργόποδ' ἀκλουθοῦσαν,
κ' ἡ Ἄθηνᾶ μὲ θεόλαμπρη τὸν περεχοῦσε χάρη.

Τονὲ θαμάζανε ὅλοι τους σὰν ἔρχονταν. Καθίζει
στὸ πατρικὸ του τὸ θρονί, κ' οἱ γέροι δίνουν τόπο.

Τότες ὁ Αἰγύπτιος ὁ ἥρωας ἀρχίνησε τὸ λόγο,
σκυφτὸς ἀπὸ τὰ γερατειά, καὶ μὲ πολλὰ στὸ νοῦ του.

Τι κ' ἐκείνοῦ ὁ ἀκριβογιὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεᾶ
στὸ Ἴλιο τότες μίσηψε μὲ κουφωτὰ καράβια,

ὁ Ἄντιφος, κονταριστής, ποῦ ὁ Κύκλωπας ὁ ἄγριος
τὸν ἔκοψε, καὶ δειπνο του τὸν ἔκαμε στὸ σπήλιο.

20

Τοῦμειναν τρεῖς ὁ Εὐρύνομος, μνηστήρας κι αὐτὸς ἕνας,
κ' οἱ ἄλλοι δυὸ νοιαζόντουσαν τὰ γονικά χωράφια·
μὰ ἐκεῖνὸν τὸν εἶχε ἀξέχαστο καὶ τὸν πικροθρηνοῦσε.

Καὶ δάχρια τώρα χύνοντας ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε·

«Ἀκούστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Συντυχιά μας
δὲν ἔγινε, ἢ συνέδριό μας κανένα ἀφότου ὁ μέγας
ὁ Ὀδυσσεᾶς μίσηψε μὲ κουφωτὰ καράβια.

Ποιὸς τώρα ἐδῶ μᾶς κάλεσε; ποιὸς τόσην ἔχει ἀνάγκη;
ἀπὸ τοὺς νέους τάχα αὐτὸς γιὰ ἀπ' τοὺς παλιούς μας νᾶναι;
νᾶκουσε τάχα στράτευμα πὸς πλάκωσε, καὶ θέλει

30

σὰν πρῶτος ποῦ τᾶπέικασε νὰ μᾶς τὸ φανερώσῃ;

ἢ γι' ἄλλο τίποτις κοινὸ θὰ βγῆ νὰ μᾶς μιλήσῃ;

Καλὸς μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος, καὶ βλογημένος νᾶναι.

Νὰ τοῦ χαρίζῃ ὁ Δίας καλά, ὅσα ζητάει ἡ ψυχὴ του.»

• Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τάχε καλὸ σημάδι.

Καὶ πιά δὲν ἀθουσαν, παρὰ ποθώντας νὰ μιλήσῃ,

στάθη στή μέση· τοῦβαλε σὸ χέρι δεκανίκι
ὁ κήρυκας Πεισήνορας, μὲ νοῦ καὶ γνῶσες ἄντρας.
Καὶ τότες πρῶτα γύρισε κατὰ τὸ γέρο, κ' εἶπε·

«Αὐτός, ὦ γέρο, ποῦ ρωτᾷς, θὰ δῆς μακριὰ δὲν εἶναι 40
ἐγὼ τὸν κόσμον κάλεσα, τί ἐμένα ἀγγίζει ὁ πόνος.

Καὶ μήτε στράτευμα ἄκουσα νὰ πλάκωσε, καὶ θέλω
σὺν πρῶτος ποῦ τᾶπέικασα νὰ σᾶς τὸ φανερώσω,
μήτ' ἄλλο τίποτις κοινὸ δὲ βγαίνω νὰ ξηγήσω,
παρὰ δικό μου πάθημα, ποῦ μοῦπεσε σὸ σπίτι
διπλό· τὸν ἄξιο μου ἔχασα γονιὸ ποῦ κυβερνοῦσε
ἔσᾶς ἐδῶ ὅλους μιὰ φορὰ σὺν ἡμερος πατέρας,
κι ἄλλο, χειρότερο πολὺ, ποῦ πάει νὰ ξολοθρέψη
τὸ σπιτικό μου, κι ὅλο μου τὸ βιὸς νὰ τᾶφανίση.

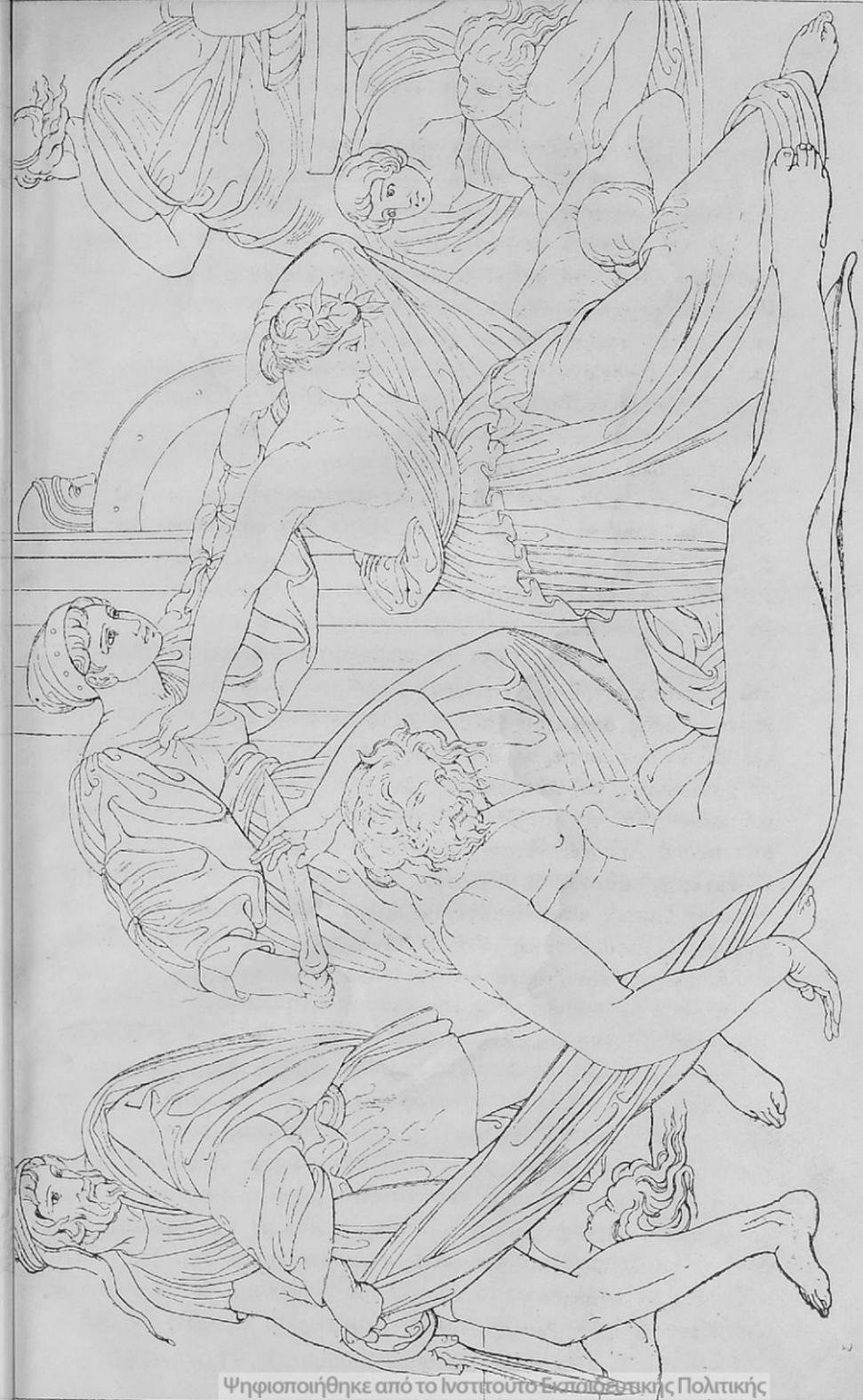
Μνηστῆρες πλῆθος πέσανε τῆς ἄθελῆς μου μάννας, 50
γιοὶ τῶν ἀντρῶν ποῦ βρίσκονται προυχόντοι μὲς στὸν τόπο,
καὶ νὰ φανοῦνε τρέμουνε στοῦ Ἰκάριου τοῦ γονιοῦ τῆς,
ποῦ αὐτὸς τῆ θυγατέρα του θὰ προίκιζε, καὶ σ' ὅποιον
πιὸ ταιριαστὸς τοῦ φαίνονταν, τὴν ἔδινε γυναίκα.

Μόνε σ' ἐμᾶς ὀλοκαιρὶς χαζεύοντας ἐκείνοι
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἄρνια, καὶ τὰ παχιά τὰ γίδια,
τὰ χαίρουνται, καὶ πίνουνε τὸ φλογερὸ κρασί μου,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ καταλοῦν· γιὰτὶ ἄντρας πιά δὲ στέκει
σὺν ποῦ ὁ Δυσσέας εἵτανε, τὸ σπίτι νὰ γλυτώση.

Κ' ἐμεῖς γι' αὐτοὺς δὲ σώνουμε· μὰ ἀλήθεια καὶ κατόπι 60
θᾶμμαστε ἐμπρὸς τοὺς ἀχαμνοὶ κι ἀνήξεροι ἀπὸ μάχη.

Νᾶχα μαζί μου δύναμη, κ' ἐγὼ θᾶντιστεκόμουν,
τί ἀβάσταχτά ἔναι ἐτοῦτα πιά μοῦ ἀφάνισαν τὸ σπίτι
καὶ πῆγε· νοιώστε τὴν κ' ἐσεῖς αὐτὴ τὴν ἀδικία τους,
ντραπήτε ἐκείνους τοὺς λαοὺς ποῦ γύρω γειτονεῖουν,
καὶ φοθηθῆτε τοὺς θεοὺς, μὴν ὀργισθῶν καὶ ρίξουν
μιὰ μέρα σὸ κεφάλι σας τὰ μαῦρα αὐτὰ τὰ ἔργα.

Προσπέφτω σας, γιὰ τῶνομα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμης,
ποῦ τῶν ἀντρῶν τίς συντυχιᾶς αὐτὴ σκορπάει ἢ φέρνει,
πάπτε, καλοὶ μου, ἀφήστε με μὲς στὸν καημὸ νὰ λυώνω 70
μονάχος, ἂν ὁ δοξαστὸς πατέρας μου Ὀδυσσεὺς
στοὺς Ἄχαιοὺς δὲν ἔκαμε κακὸ ἀπὸ ὄχρητά του,
ποῦ τώρα μ' ὄχρητα κ' ἐσεῖς τὸ ξεπλερώνετε μου,
σ' ἐτούτους θάρρος δίνοντας πιὸ κέρδος γιὰ τὰ μένα

Ο Άγιστος έσφαξε τον Άγαμέμνονα και η Κλυταιμνήστρα την Κασιάντρα (α. 36, ν. 303, 8, 535, 2, 409, 124, α. 2)

ἔσεῖς νὰ καταλούσατε τὸ βίος καὶ τὰ καλά μου.

Νᾶσαστε ἔσεῖς, τὸ δίκιο μου θὰ τῷβρισκα μιὰ μέρα
τὶ μὲς στὴ χῶρα θάβγαινα, καὶ γκαρδιακὰ μιλώντας
τὰ πλούτια μου θὰ γύρευα, ὡς ποὺ ὄλα νὰ δοθοῦνε.
Μὰ τώρα πόνου ἀγιάτρευτο μοῦ βάζετε στὰ σπλάχνα.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε μὲ χολή, κ' εὐτὺς τὸ δεκανίκι
χάμου πετάει δακρυζώντας· κι ὅλους τοὺς πῆρε ἡ λύπη.
Σωποῦσαν, καὶ κανέννας τοὺς νὰ βγάλη δὲν κοιτοῦσε
λόγο σκληρό, κι ἀπάντηση νὰ δώσῃ· μόνο ὁ Ἄντινος
σηκώθηκε ἀπ' τοὺς Ἄχαιοὺς, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

«Μωρὲ λογά, ἀχαλίνωτε Τηλέμαχε, τί λές μας;
μᾶς βρίζεις, κι ἀβανιάσματα νὰ μᾶς κολλήσης θέλεις
μὰ ξέρε το πὼς δὲ σοῦ φταῖν οἱ Ἄχαιοι οἱ μνηστῆρες,
παρὰ ἡ μαννοῦλα σου τὰ φταίει, ποὺ χίλια ξέρει ὁ νοῦς της.
Τρεῖς χρόνοι τώρα πέρασαν, καὶ τέταρτος κοντεύει,
ποὺ αὐτὴ γελάει τοὺς Ἄχαιοὺς. Ἐλπίδες δίνει σ' ὅλους,

καὶ καθενοῦ ξεχωριστὰ ταξίματα τοῦ στέλνει,
αὐτὴ ὅμως ἄλλα μελετάει. Καὶ κοίταξε κ' ἐτοῦτη
τὴν πονηριά ποὺ μπόρεσε νὰ σοφιστῆ καὶ νάβρη.

Στήνει θεόμακρο παννὶ στὸν πύργο της νὰ φάνη,
ψιλόκλωστο κι ἀμέτροτο, καὶ λέει μας· «Παληκάρια,
μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὀδυσσεάς,
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ νὰποσώσω πρῶτα

τὸ παννικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
ποὺ τῶχω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρη,
μπὰς καὶ καμιά τῶν Ἄχαιῶν κερά μὲ ψεγαδιάση,
ἂν κοιτεται ἀσαβάνωτος, ποῦταν καὶ τόσο πλούσιος.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές μας.

Λοιπόν, τίς μέρες ἔφαινε τὸ θεόμακρο παννὶ της,
τὴ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινε σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.

Τρεῖς χρόνους μᾶς κρυφόπαιζε, κ' ἔτσι μᾶς ἔπειθε ὅλους
μὰ οἱ ἐποχὲς σὰ φέρανε τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
μιὰ της γυναίκα πῶξερε, μᾶς τὰ φανέρωσε ὄλα,
καὶ πιάσαμε τὴν τὸ λαμπρὸ παννὶ της νὰ ξεφαίνη.

Καὶ τότες πιά μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσε ἀπ' ἀνάγκη·

κ' ἐσένα, νὰ τί ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
κ' ἐσὺ νὰ ξέρῃς, κ' οἱ Ἄχαιοι νὰ μάθουν ὅλοι ἐτοῦτοι.

Ξεδιάβασ' την τὴ μάννα σου, καὶ πὲς νὰ πάη νὰ πάρη
 ὅποιον καλέση ὁ κύρης της κι ὅποιον αὐτὴ θελήση.
 Μὰ ἄ μελετᾷ τοὺς Ἄχαιοὺς νὰ βασανίση ἀκόμα,
 μὲ ὅσα φυλάει τῆς Ἀθηνᾶς χαρίσματα ἢ ψυχὴ της,
 μὲ τὴν πιδέξια τέχνη της, μὲ τὴ λαμπρὴ ξυπνάδα,
 τὶς μαριολιές, πὸν σὰν κι αὐτὲς μήτ' οἱ παλιῆς ἐκεῖνες
 ὠριομαλλοῦσες Ἄχαιῆς δὲν ἄκουσα ἂν τὶς εἶχαν,
 ἢ Ἀλκμήνη, ἢ ὠριοστεφάνωτη Μυκῆνη, μήτε ἢ Τύρω, 120
 πὸν μιὰ τους δὲν τῆς ἔμοιαζε στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης,
 αὐτὸ ὅμως δὲν τᾶπείκασε· πὼς θὰ σοῦ τρωῶνε οἱ ἄλλοι
 τὸ βιὸς σου καὶ τὰ πλούτια σου ὅσο πεισμώνει ἐκεῖνη
 στὴ γνώμη πὸν οἱ ἀθάνατοι τῆς βάλανε στὸ νοῦ της.
 Μεγάλο ἀπόχτησε ὄνομα γιὰ λόγου της, μὰ ἐσένα
 ἀρίθμητα σὲ στέρησε καλά. Καὶ γινώριζε το,
 πὼς ἐμεῖς μήτε σ' ἔξοχή μήτε κι ἄλλου δὲν πᾶμε,
 πρὶν αὐτὴ πάρη ἀπὸ τὰ μᾶς τὸν ἄντρα πὸν διαλέξη.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Ἄντινο, ἀπὸ τὸν πύργο μου δὲ γίνεται νὰ διώξω 130
 ἐκεῖνη πὸν μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε ὁ γονιὸς μου,
 ζῆ ἀπέθανε, σὲ ξένη γῆς ἀπόμεινε· ἂν τὴ στείλω
 τὴ μάννα ἐγώ, στὸν κύρη της θὰ τὰκριβοπλερώσω.
 Κι ἀπ' τὸν Ἰκάριο συφορὸς κι ἀπ' τὸ θεὸ θὰ μούρθουν,
 σὰ φεύγει ἢ μάννα καὶ ξερχάει τὶς μαῦρες Ἐρινύες·
 μὰ καὶ τοῦ κόσμου ἐπάνω μου τὴν κατηγορία θάχω·
 ὥστε ποτές μου τέτιο ἐγὼ δὲν ξεστομίζω λόγο.
 Κι ἀτοί σας ἂν τὸ νοιώθετε τὸ κριμ' αὐτό, νὰ σύρτε,
 ἄλλα τραπέζια νάβρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρωῶτε,
 ὁ ἕνας σπῆτι τοῦ ἄλλοιοῦ. Μὰ ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε 140
 πὼς εἶναι δίκιο κ' εὐλόγο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
 ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπαῖτε τα· ἐγὼ τότες
 καλῶ βοήθεια τοὺς θεοὺς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρῃ
 τὸ γδικιωμὸ πὸν ἀξίζει σας, κ' ἔτσι κ' ἐσεῖς κατόπι
 πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ βροντόφωνος ὁ Δίας τότες στέλνει
 ἀπ' τᾶψηλὸ βουνόκορφο δυὸ αἵτουὺς καὶ ξεκινᾶνε.
 Πέταγαν πρῶτα ἀνάλαφρα σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
 πλευρὸ πλευρὸ διαβαίνοντας μὲ τὰ φτερὰ ἀπλωμένα·
 μὰ στῆς πολύβοης συντυχιᾶς σὰν ἔφτασαν τὴ μέση, 150

στριφογυρνοῦν, καὶ μὲ βαρὺ φτερούγιασμα κοιτώντας
πρὸς τὰ κεφάλια τοῦ λαοῦ ματιᾶς θανάτου ρίχτουν
καὶ μὲ νυχιᾶς σὰν ἔσκισαν τὰ μοῦτρα, τὸ λαιμὰ τους,
δεξὰ κινώντας πέρασαν τὶς κατοικιᾶς τῆς χώρας.

Θαμάσαν ὅλοι βλέποντας τὰ ὄρνια σὰ φανήκαν,
κι ὁ νοῦς τους ἀνιστόραγε τὰ μέλλανε νὰ γίνουν.

Ὁ γέρος τότε ἤρωας τοὺς μίλησε Ἀλιθέρης,
τοῦ Μάστορα, πὸν πρῶτος τους κρινότανε ὀλονῶν
στὴ γνώριση τῆς μαντικῆς, στὴν ὄρμηνειά τῶν ὄρνιων
αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρειπέ τους κ' εἶπε

160

«Ἀκούστε με, ὦ Θιακήσοι ἔσεῖς, καὶ μάλιστα οἱ μνηστήρες,
τὸ τί ἔχω τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς φανερώσω.

Βαρὺ κακὸ τοὺς ἔρχεται δὲ δύνεται ὁ Δυσσέας
νὰ μείνη πιὰ πολὺν καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του
σιμὰ ἐδῶ κάπου θάνατο γιὰ τοὺς μνηστήρες σπέρνει
μὰ κι ἄλλοι μας ἐδῶ πολλοὶ θὰ πάθουμε μαζί τους,
πὸν κατοικιά μας ἔχουμε τὸ ξάστιρο τὸ Θιάκι
τὸ πῶς θὰ τοὺς μποδίσουμε ἀπὸ τώρα ἄς στοχαστοῦμε,
ἢ ἐτούτοι πρῶτοι ἄς πάθουνε· τί γιὰ καλὸ τους εἶναι.

170

Δὲν προφητεύω ἀνήξερος κατέχω τα πὸν κρένω·
ἔτσι κ' ἐκειοῦ ὅσα μάντεψα ἐγὼ τότες, ὅλα βγῆκαν
ὅταν οἱ Ἀργῆτες ὅλοι τους στοῦ Ἴλιου τὴ χώρα ὀμοῦσαν,
κι ἀντάμα τους ὁ τρίξυπνος ξεκίναε Ὀδυσσέας.

Θὰ πάθη, τοῦλεγα, πολλά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
καὶ θὰ γυρίσῃ ἀγνώριστος στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο του· καὶ νά, πὸν αὐτὰ τώρα τοῦ βγαίνουν ὅλα.»

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀντίσκοψε καὶ τοῦπε·
«Σπίτι σου σέρνε, γέρο ἐσύ, καὶ βγάξε τῶν παιδιῶ σου
μαντεῖες, μπᾶς καὶ πάθουνε κανὲ κακὸ κατόπι
προφήτης εἴμ' ἐγὼ σ' αὐτὰ πολὺ καλύτερός σου.

180

Ὅρνια γυρίζουνε πολλὰ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἡλίου,
μὰ δὲ μαντεύουν ὅλα· πάει, χάθη ὁ Δυσσέας στὰ ξένα·
μακάρι νὰφανίζουσαν κ' ἐσὺ μαζί μ' ἐκεῖνον,
νὰ μὴ μᾶς ψέλνῃς τώρα ἐδῶ τὶς τόσες μαντικὲς σου,
κεντώντας ἀδιαφόρετα τὸ χόλιασμα τοῦ γιοῦ του,
μ' ἐλπίδα κ' ἴσως σπίτι σου κάποιο σοῦ στείλῃ δῶρο.
Σοῦ λέω ἐγὼ μιὰ καὶ καλή, κι αὐτὸ πὸν πῶ τελειέται
ἐσὺ πὸν ξέρεις τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολλὰ, ἂν ἐτούτου

τοῦ νέου ἀνάψης τὴν ὄργη μὲ πλανερά σου λόγια,
 πρῶτος αὐτὸς χειρότερα θὰ πάθῃ ἀπ' ἀφορμὴ σου,
 καὶ μήτε ἀπ' αὐτουνοὺς καλὸ δὲ θενὰ δῆ, κ' ἐσένα
 μὲ πρόστιμο θὰ ψήσουμε βαρὺ, ποὺ σὰν πλερώνης
 ἀπὸ τὸν πόνο, γέρο μου, θενὰ λυσσάξῃ ὁ νοῦς σου.
 Καὶ τώρα τὸν Τηλέμαχο μπρὸς σ' ὄλους συμβουλεύω
 νὰ πῆ τῆς κερὰ μάννας του νὰ σύρῃ στοῦ γονιοῦ της,
 κι αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέψουνε κι ἀρίφνητα θὰ βγάλουν
 προικιά, σὰν ποὺ ταιριάζουνε σὲ κόρη ἀγαπημένη.

190

Τὶς βαρετές μας προξενεῖς ἀλλιῶς δὲν παραιτοῦμε,
 τὶ στάλα δὲ φοβόμαστε κανέναν ἐδῶ πέρα,
 μὰ μήτε τὸν Τηλέμαχο μὲ τὰ πολλὰ τὰ λόγια·

200

κι οὐδὲ ψηφοῦμε, γέροντα, τὶς προφητεῖες ποὺ βγάξεις,
 τὶς ἀνωφέλευτες, ποὺ πιὸ σιχαμερὸ σὲ κάνουν.
 Τὰ πλούτια του θὰ τρώγονται κι ἀγύριστα θὰ μνήσκουν,
 ὅσο αὐτὴ παίζει τοὺς Ἀχαιοὺς, τὸ γάμο ἀργοπορώντας·
 καὶ πάντα θὰ προσμένουμε καὶ θὰ λογομαχοῦμε
 γιὰ τὶς περισίσιες χάρες της, καὶ σ' ἄλλες δὲ θὰ πᾶμε,
 ἀπ' ὅσες ταίρια γίνονται καλὰ τοῦ καθενοῦ μας.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
 «Εὐρύμαχε, κ' οἱ ἄλλοι ἐσεῖς καμαρωτοὶ μνηστῆρες,
 μήτε μιλῶ γι' αὐτὰ ἐγὼ πιά, κι οὐδὲ παρακαλῶ σας·
 αὐτὰ τώρα κ' οἱ ἀθάνατοι κ' οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
 Παρὰ καρὰβι γλήγορο κ' εἴκοσι δόστε μου ἄντρες,
 ἀπὸ ἄν'αν τόπο σ' ἄλλοινα ταξίδι νὰ μὲ πάρουν.

210

Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω καὶ στὴ Σπάρτη,
 τοῦ πλανημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω·
 ἢ κάποιος θὰ μοῦ πῆ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θάκούσω
 ποὺ στέλνει ὁ Δίας καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.

Κι ἂ μάθω πὼς ὁ κύρης μου καὶ ξῆ παὶ θὰ γυρίσῃ,
 ὡς ἓνα χρόνο, κι ἂς πονῶ, θενάπαντέξω ἀκόμα·
 ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς μοῦ χάθῃ ἀκούσω,
 γυρίζω πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατριδας,
 τοῦ στήνω μνημα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτω δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κ' ὕστερα παντρεύω καὶ τὴ μάννα.»

220

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κάθησε· κ' εὐτὺς σηκώθη ὀμπρὸς τοὺς
 ὁ Μέντορας ποὺ σύντροφο ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸν εἶχε,
 καὶ φεύγοντας στὰ χέρια του τὸ σπιτικό του ἀφῆκε,

ὄλοι νᾶκοῦν τὸ γέροντα, καὶ νᾶ φυλᾷ τὰ πάντα·
ἐκεῖνος μὲ καλογνωμιὰ ξαγόρειπέ τους κ' εἶπε·

«Ἄκούστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Πιὰ κανένας
ἄς μὴ μᾶς ἔρθῃ βασιλιάς, καλόβουλος καὶ δίκιος 230

καὶ πρόσχαρος, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νᾶναι,
ἄφοῦ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεὰ κανένας δὲ θυμᾶται,
μὲς στὸ λαὸ πού σὰ γονιὸς μ' ἀγάπη τὸν κυβέρινα.

Καὶ δὲ θαμᾶζουμαι ἔτουνους τοὺς ἄφοβους μνηστῆρες,
πού ἔργατα παράνομα μὲ πονηριῆς σκαρώνουν·

ἂν αὐτοὶ τῶν καὶ καταλοῦν τοῦ Ὀδυσσεὰ τὸ σπίτι,
μὲ τῆ ζωὴ τους παίζουνε, καὶ λὲν πῶς χάθη ἐκεῖνος.

Μὰ ἐσᾶς τοὺς ἄλλους, πού βουβοὶ καθόσαστε, καὶ λόγο 240
δὲ βγάξετε ἐναντίο τους, νᾶ τοὺς καταδαμάστε,

ἔσειε οἱ πάμπολλοι, αὐτουνους τοὺς μετρητοὺς μνηστῆρες.»

✦ Κι ὁ Λειώκριτος τοῦ Εὐήνορα γυρίζει κι ἀπαντάει του·

«Μέντορα ἐσύ, κακόμυαλε καὶ κλούβιε, τί φωνάζεις;

Τοὺς λὲς νᾶ μᾶς δαμάσουνε, κι ὡς τόσο δύσκολό 'ναι
οἱ λίγοι νᾶ χτυπήσουνε πολλοὺς γιὰ φαγοπότι.

Κι ἂν ὁ Θιακήσος Ὀδυσσεᾶς φανερωθῇ ἀπατός του,
κι ἀπὸ τὸν πύργο σοφιστῆ νᾶ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες,

ἐκεῖ πού τρωγοπίνουνε τὰ παληκάρια ἀντάμα,

δὲ θᾶχαιρε ἢ γυναίκα του πού γύρισε ὁ καλὸς της,

τί μαῦρο τέλος θᾶθροισκε ἐκεῖ μέσα πολεμώντας 250

ἕνας αὐτὸς μὲ τοὺς πολλοὺς· μὰ ἐσύ σωστά δὲν τᾶπε,

Ἐλᾶτε τώρα ἐσεῖς, παιδιά, σκορπιέστε στὶς δουλειῆς σας·

ὁ Ἀλιθέρηςος τούτονε κι ὁ Μέντορας ἄ· βάλουν

στὸ δρόμο του, σὰν ποῦναι δὰ καὶ γονικοὶ του φίλοι.

Μὰ ἐγὼ θαρῶ πολὺν καιρὸ θὰ κάθεται στὸ Θιακί

νᾶκούη μαντᾶτα, καὶ ποτὲς δὲ θὰ χαρῆ ταξίδι.»

Ἄντὰ σὰν εἶπε, σκόρπισε τῆ συντυχιὰ μὲ βιάση.

Καὶ σύρανε στὸ σπίτι του ὁ καθένας, κ' οἱ μνηστῆρες

κατὰ τὸν πύργο κίνησαν τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ.

Τότες μακριὰ ὁ Τηλέμαχος στᾶκρόγιαλο κατέβη, 260

τὰ χέρια θαλασσόνιψε, κ' ἔκαμε δέηση κ' εἶπε·

«Ἄκου μ', ἐοῦ ὁ θεός, πού ἔχτες στὸν πύργο ἦρθες καὶ μοῦπες

νᾶ πάρω πλοῖο καὶ στᾶχνὰ τὰ πέλαα νᾶρμενίσω,

νᾶ μάθω ἂ γύρισε ὁ γονιὸς πού λείπει τόσοις χρόνοις,

κι ὅμως μοδιζούν οἱ Ἀχαιοί, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,

ποῦναι μεγάλη ἢ κάκια τους, περίσσια ἢ περηφάνεια »

Αὐτὰ σὺν προσευκῆθηκε, νά, ἢ Ἄθηνᾶ προβάλλει,
 μὲ τῆ φωνῆ καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Μέντορα ἀντικρῦ του,
 καὶ συντυχαίνει του, καὶ λέει μὲ φτερωμένα λόγια:

« Τηλέμαχε, ἄναντρο ἢ χαζὸ δὲ θὰ σὲ λὲν κατόπι, 270
 ἂν τοῦ γονιοῦ σου ἢ λεβεντιὰ μέσα σου μνήσκη, κ' εἶσαι
 τέτοιος ποὺ ἐκεῖνος εἶτανε καὶ σ' ἔργα καὶ σὲ λόγια
 καὶ τότες τὸ ταξίδι σου δὲν πάει χαμένο, θάβγη.

Μ' ἂν ἐκείνοῦ δὲν εἶσαι ἐσὺ γιὸς καὶ τῆς Πηνελόπης,
 αὐτὰ ποὺ λαχταρᾷς θαρρῶ δὲ θὰ τὰ δῆς νὰ βγοῦνε.

Λίγα στὸν κόσμον αὐτὸ παιδιὰ μὲ τοὺς γονιούς τους μοιάζουν,
 χειρότεροι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, καλύτεροί ἔναι λίγοι.

Μὰ ἀφοῦ δὲ θᾶσαι ἐσὺ ἄναντρος μηδὲ χαζὸς κατόπι, 280
 κι ἀφοῦ ποτὲς δὲ σάφησε τοῦ Ὀδυσσεᾶ ἢ γνώση,
 μελέτα το πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐσὺ θὰ τὰ τελέσης,

κι ἀψήφα τους τοὺς ἄμναλους αὐτοὺς καὶ τὶς βουλές τους,
 τί γνώση αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καὶ δίκιο δὲ γνωρίζουν·

δὲν ξέρουν πῶς ὁ θάνατος κ' ἢ μαύρη τους ἢ μοῖρα
 εἶναι κοντά, καὶ θὰ τοὺς φάη μονήμερα ὀλονούς τους.

Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ζητᾷς πολὺ πιὰ δὲ θ' ἀργήσῃ·
 τέτοιος σου φίλος πατρικὸς ἐγὼ ἔμαι, ποὺ καράβι
 θὰ σοῦ τοιμάσω γλήγορο, κ' ἴδιος θάρθῶ μαζί σου.

Πήγαινε, σμίξε τώρα ἐσὺ μὲ τοὺς μνηστήρες σπίτι,
 προμήθειες μάζωξε πολλές, καὶ σ' ἀγγεῖα μέσα κλειστ' εἶς 290
 μὲς στίς λαγῆνες τὸ κρασί, τᾶλεύρι, τὸ μεδούλι

τοῦ κάθε ἀνθρώπου, σὲ πετσίᾳ σφιχτοραμμένα βάλ' το.

κ' ἐγὼ πηγαίνω στὸ λαὸ συντρόφους νὰ μαζώξω

νᾶρθουν ἐθελοντές· πολλὰ καράβια ἐδῶ στὸ Θιάκι,

μὰ θὲς καινούρια θὲς παλιά· θὰ βρῶ καὶ θάρματώσω

ἀπ' ὄλα τὸ πιὸ διαλεχτό· τὸ ρίχουμε στὸ κῆμα,

καὶ βγαίνουμε ἀρμενίζοντας στὰ διάπλατα πελάγη.»

Αὐτὰ σὺν τοῦ εἶπε ἢ Ἄθηνᾶ, τοῦ Δία ἢ κόρη, ἐκεῖνος
 ἀσάλευτος δὲν ἔμεινε στῆ θεϊκῆ φωνῆ της,

μόνε στὸν πύργο κίνησε μὲ σπλάχνα ταραγμένα,

καὶ βρῆκε τοὺς λεβέντηδες μνηστήρες στὸ παλάτι·

γδέρνανε γίδια στὴν αὐλὴ καὶ χοίρους καφαλίζαν. 300

Ἦρθε ἴσια στὸν Τηλέμαχο γελώντας ὁ Ἄντινος,

καὶ τοῦπιασε τὸ χέρι του, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε

«Μωρὲ Τηλέμαχε λογιά, ἀχαλίνωτε, μὴ βάζης
 στὸ νοῦ σου τίποτις κακό, μὴτ' ἔργο, μῆτε λόγο,
 μόν' κάθησε νὰ φᾶς νὰ πιῆς σὰν πρῶτα. Κι ὅλα ἐτοῦτα
 θὰ σοῦ τὰ βροῦν οἱ Ἄχαιοί, καράβι, λαμνοκόπους
 καλοῦς, νὰ φτάσης γλήγορα στὴ βλογημένη Πύλο,
 καὶ νὰ γυρέψης ἄκουσμα τοῦ ξέλαμπρου γονιοῦ σου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Ἄντινο, δὲν μπορῶ μ' ἐσᾶς τοὺς περηφανεμένους 310
 σὲ φαγοπότια νὰ γλεντῶ χαζὸς καὶ δίχως ἔννοια.
 Τάχα δὲ σώνει πού ὅλοι ἐσεῖς τὰρίφνητα καλά μου
 σκορπίστε τα σὰν εἶμουνα μωρὸ παιδί; μὰ τώρα
 πού ἀντρώθηκα, κι ἀκούγοντας ἀπ' ἄλλοινοὺς μαθαίνω,
 κι ὅσο πηγαίνει μέσα μου ἡ ψυχὴ μου δυναμώνει,
 μοῖρα κακὴ θάγωνιστῶ κ' ἐγὼ σ' ἐσᾶς νὰ φέρω,
 εἶτε στὴν Πύλο τραβηχτῶ. ἢ μείνω ἐδῶ στὸ Θιάκι.
 Θὰ πάω—κι ὄχι ἀνώφελο ταξίδι αὐτό—περάτης,
 ἀφοῦ δικά μου πλοῖα ἐγὼ, δικούς μου λαμνοκόπους
 δὲν ἔχω, καὶ τὸ κρίνατε κ' ἐσεῖς ἐτοῦτο κάλλιο.» 320

Εἶπε, καὶ σιγοτραβῆξε τὸ χέρι ἀπὸ τ' Ἄντινου
 τὴν ἀπαλάμη. Στρώνοντας οἱ ἄλλοι τὰ τραπέζια
 μὲ λόγια τὸν κεντούσανε καὶ τοιὲ περγελοῦσαν,
 κι ἀπὸ τοὺς ξιπασμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε
 «Καὶ βέβαια κάποιον φονικὸ ὁ Τηλέμαχος σκαρώνει.
 Πηγαίνει ὡς τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο κι ὡς στὴ Σπάρτη.
 βοηθοὺς νὰ φέρῃ μέσα του πάθος μεγάλο βράζει
 ἴσως κι ὡς στὴν παχειὰ τὴ γῆς τῆς Ἐφυρας τραβήξῃ,
 κι ἀπὸ κεῖ πέρα βότανα θανατερὰ μᾶς φέρῃ,
 καὶ στὸ κροντήρι ρίξῃ τα κι ὅλους ἐδῶ μᾶς σβύσῃ.» 330

Καὶ κάποιος ἄλλος πάλε ἐκεῖ τοὺς εἶπε ξιπασμένους·
 «Ποιὸς ξέρει ἄ δὲ μᾶς βγῆ κι αὐτὸς μὲ κουφωτὸ καράβι
 καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσεᾶ χαθῆ μακριὰ ἀπὸ κάθε φίλο;
 Ὁ κόπος θάτανε γιὰ μᾶς σὰν πῶ πολλὺς ἀλήθεια,
 γιὰτὶ θὰ μοιραζόμεσταν τὸ ἔχει του, κ' ἡ μάννα
 τὸ σπίτι θάχε μὲ ὅποιονα τὴν ἔπαινε γυναῖκα.»

Καὶ στοῦ γονιοῦ ὁ Τηλέμαχος τὸ θάλαμο κατέβη
 τὸν ἀψηλὸ καὶ διάπλατο, πῶχε σωροὺς χρυσάφι
 καὶ χάλκωμα, καὶ σεντουκιᾶς φορέματα καὶ μῦρα,
 καὶ πού γλυκόπιτο παλιὸ κρασί, πολλὰ πιθάκια 340

στεκόντουσαν ὀλόγεμα μὲ ἀγνὸ πιότῳ καὶ θεῖο,
 στὸν τοῖχο ἀράδα κολλητά, ἴσως κ' ἔρθῃ μιὰ μέρα
 πάλε ὁ Δυσσέας στὸν τόπο του, τὰ πάθια του σὰν πάψουν.
 Σφιχτά δυὸ σανιδόφυλλα σφαλνούσανε τῆ θύρα,
 καὶ μέρα νύχτα βρίσκουνταν κελάρισσα γυναίκα,
 ποὺ καθετὶς νοιαζότανε μὲ νοικοκυροσύνη,
 ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὠπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόρη.
 Τὴν ἔκραξε ὁ Τηλέμαχος ἐκεῖ, κι αὐτὰ τῆς εἶπε

«Ἐλα, ᾧ γριά, κρασί γλυκὸ μὲς στὶς λαγῆνες χῦσε,
 τὸ νόστιμο, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἐσὺ φυλάεις γιὰ κείνον 350
 τὸν ἄμοιρο, τὸ θεόσπαρτο Ὀδυσσεά, ποὺ τὸ ἐλπίζει
 μιὰ μέρα πὼς θὰ ξαναρθῇ, τὸ θάνατο ἂν ξεφύγη.
 Δώδεκα γέμισε ἀπ' αὐτὲς καὶ καλοστούπωσέ τις,
 βάλε καὶ στὰ καλόραφτα δερμάτια μέσα ἀλεύρι,
 εἴκοσι μέτρα κάμε τὰ καρπὸ μυλαλεσμένο,
 καὶ ξέρε τα μονάχη σου. Κι ὅλα μαζί νὰ τάχης,
 τί θάρθω ἀποσπερῆς ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω, ἡ μάννα
 σὰν ἀνεθῇ στάνωγι τῆς τῆ νύχτα νὰ πλαγιάσῃ.
 Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερῆ θὰ σύρω, καὶ στῆ Σπάρτῃ,
 τοῦ ἀγαπημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἴσως μάθω.» 360

Ἔτσ' εἶπε, καὶ ξεφώνισε ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,
 καὶ κλαίγοντας τοῦ λάλησε μὲ φτερωμένα λόγια
 «Πὼς μπῆκε τέτοιος λογισμὸς, παιδάκι μου, στὸ νοῦ σου;
 καὶ πὼς θὰ πᾶ νὰ πλανηθῆς μαθὲ στῆς γῆς τὴν ἄκρη
 ἐσὺ τὰκρηβοπαίδι μας; Ἐκεῖνος πάει πιά, χάθη,
 ὁ κύρης σου ὁ διογέννητος, στὰ μακρινὰ τὰ ξένα.
 Ἄμα ἐσὺ φύγῃς, ὅλοι αὐτοὶ θὰ σοφιστοῦνε τρόπο
 νὰ σὲ χαλάσουν ἄξαφνα, καὶ νὰ τὰ μοιραστοῦνε.
 Στὸ σπίτι μέσα σύχαζε, τί δὲ σοῦ πρέπει ἐσένα
 στὰτρύγητο τὸ πέλαγο νὰ δέρνεσαι γυρνώντας.» 370

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κίνει
 «Θάρρος, δὲν εἶν' αὐτὰ, ᾧ γριά, χωρὶς θεοῦ συνέργεια.
 Ὅμως, νᾶμώσης πὼς ἐσὺ λόγο δὲ λὲς τῆς μάννας,
 ἐντέκατη ἢ δωδέκατη ὥσότου νάρθῃ μέρα,
 ἢ πρὶ γυρέψῃ νὰ μὲ δῆ, καὶ μάθῃ πιά πὼς λείπω,
 γιὰ νὰ μὴν κλαίγῃ καὶ χαλνᾷ τὴν ὄμορφῃ τῆς ὄψῃ.»

Αὐτὰ εἶπε τῆς καὶ τοῦβαλε ἡ γριά μεγάλον ὄρο.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσε, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,

ἔβγαλε κ' ἔχυσε κρασί σις δώδεκα λαγῆνες,
καὶ στὰ καλόραφτα ἔβαλε δερμάτια μέσα ἀλεύρι 380
καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος ξανάρθε στοὺς μνηστῆρες.

Κατόπι ἡ γαλανόματη ἡ Θεὰ σοφίστηκε ἄλλο
μ' ὄψη σὰν τοῦ Τηλέμαχου γυρνώντας μὲς στὴ χώρα
τοὺς ἄγουρους ἀντάμωσε, καὶ μίλαε τοῦ καθένα,
καλώντας τους στὰ κρόγιαλο νὰ κατεβοῦν τὸ βράδυ,
κι ἀπὸ τοῦ Φρόνη τὸ παιδὶ ζητάει γοργὸ καράβι,
τὸν ξακουστὸ Νοήμονα, ποὺ τόταξέ του ἀμέσως.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
τὸ πλοῖο ρίχτει στὸ γιालό, καὶ μέσα τάρμενά του,
καθὼς τὰ καλοσκάρωτα καράβια τάχουν πάντα, 390
καὶ στὸ λιμάνι τάρραξε γύρω οἱ λεβέντες νέοι
μαζῶχτηκαν, κ' ἡ Ἄθηνᾶ τοὺς ἔδινε ὄλους θάρρος.

Καὶ πάλε ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ σοφίστηκε ἄλλα
κατὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
καὶ τοὺς μνηστῆρες περечаίει μὲ ὕπνο γλυκό, καὶ ζάλη
τοὺς φέρνει ἐκεῖ ποὺ πίνουνε, καὶ ρίχτουν τὰ ποτήρια,
καὶ νὰ πλαγιάσουν ξεκινοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὴ χώρα
δὲν ἄρρησαν, τί βάραινε τὰ βλέφαρά τους ὁ ὕπνος.
Καὶ τοῦ εἶπε τοῦ Τηλέμαχου ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
καλώντας τον ἀπέξωθε τοῦ ὠριοχτισμένου πύργου, 400
καὶ μοιάζοντας τοῦ Μέντορα, λαλιά συνάμα κι ὄψη.

«Τηλέμαχε, οἱ χαλκόποδοι οἱ συντρόφοι σου ἐκεῖ κάτου
προσμένουν ὅλοι στὸ κουπί, τὴν προσταγὴ νὰ δώσης
πᾶμε κ' ἐμεῖς νὰ σμίξουμε, κι ἄς μὴν ἀργοποροῦμε.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἄθηνᾶ, ξεκίνησε αὐτὴ πρώτη,
γοργά, κι ἀκολουθοῦσε ὁ νιὸς στῆς θείσσης τὰ χνάρια.
Καὶ στὸ γιालὸ σὰ φτάσανε, ποὺ ἀπάντεχε τὸ πλοῖο,
ἐκεῖ τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους ἀνταμῶσαν,
κι ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει

«Πᾶμε, παιδιὰ, νὰ φέρουμε ἐδῶ κάτου τὶς προμήθειες· 410
ὅλες στὸν πύργο βρίσκονται ἡ μάννα ὅμως δὲν ξέρει
μὴτ' ἄλλη δούλα, ἐξὸν ἢ μιὰ ποὺ τᾶκουσε ἀπὸ μένα.»

Εἶπε, καὶ πρῶτος κίνησε, κ' οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
Καὶ στὸ γιालὸ τὰ φέρανε, καὶ μὲς στὸ πλοῖο τὰ θέσαν,
σὰν ποὺ εἶπε καὶ παράγγειλε τοῦ Ὀδυσσεά ὁ γιόκας.
Κι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ πλεύμενο· κυβέρινα

ἢ ἸΑθηνᾶ καθούμενη στήν πρύμνη του· σιμά της
 κ' ἐκείνος κάθησε· ἔλυσαν τὰ παλαμάρια οἱ ἄλλοι,
 ὕστερ' ἀνέβηκαν κι αὐτοὶ καὶ στὰ ζυγὰ καθῆσαν.
 Καὶ τότες πρύμο στέλνει τους ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα, 420
 τὸ Ζέφυρο πὸν ἀχολογᾷ στὰ μαῦρα πέλαα πάντα.
 Καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τοὺς συντρόφους·
 νὰ πιάσουν τᾶρμενα· ἄκουσαν αὐτοὶ τὴν προσταγή του.
 Κατὰρτι ἔλατο ἔστησαν καὶ μπήξανέ το μέσα
 στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
 καὶ μὲ καλόστριφτα λουριά τᾶσπρα παννιὰ τραβῆξαν.
 Φούσκωσε ὁ ἀγέρας τὸ παννὶ στὴ μέση, καὶ τὸ κύμα
 πᾶς στὸ κοράκι βρόνταγε καθὼς γοργὰ σιζίζταν
 κ' ἔκοβε δρόμο κ' ἔτρεχε στὸ πέλαο τὸ καράβι.
 Καὶ τᾶρμενα σὰ δέσανε στὸ μελανὸ σκαφί του, 430
 κροντήρια στήσαν, καὶ κρασὶ καλογεμίζονιάς τα
 γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ τοὺς αἰώνιους χῦναν.
 μὰ γιὰ τὴ γαλανόματη κόρη τοῦ Δία πρῶτα.
 Κι ὄλονυχτις καὶ τὴν αὐγὴ ἔπαινε δρόμο ἐκεῖνο. + 434

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

✓ Τὴν ὥρια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη ὁ ἥλιος
 πρὸς τὸν ὀλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξῃ,
 καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς τῆς θροοφοδότρας,
 σὲ χώρα φτάναν ὁμορφη, στήν Πύλο τοῦ Νηλέα.
 Κόσμος ἐκεῖ στὰκρόγιαλα προσφέρνανε θυσίαις,
 ταῦρους ὀλόμαυρους στῆς γῆς τὸ σείστη Ποσειδώνα.
 Καθόντανε παρῆες ἐννιά, νομάτοι πεντακόσοι
 στήν καθεμιὰ, καὶ ταῦροι ἐννιά στήν καθεμιὰ σφαζόνταν.
 Κι ὥσπου τὰ σπλάχνα νὰ γευτοῦν καὶ τὰ μεριὰ νὰ κάφουν
 γιὰ τὸ θεό, αὐτοὶ μπαίνανε καὶ τὰ παννιὰ μαζώναν. 10
 Καὶ στάθη τὸ καλόφτιαστο καράβι, κι ὄξω βγῆκαν,
 καὶ βγῆκε κι ὁ Τηλέμαχος τὴν ἸΑθηνᾶ ἀκλουθώντας.
 Πρῶτη τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 «Δὲν πρέπει ἐσὺ πιά ντροπαλός, Τηλέμαχέ μου, νᾶσαι
 γι' αὐτὸ τὰ πέλαα πέρασες, νὰ μάθης, τὸ γονιό σου
 ποιὸ χῶμα τονὲ σκέπασε, ποιά μοῖρα τονὲ βρῆκε.
 Σῦρε στ' ἀλογοδαμαστὴ τοῦ Νέστορα ἴσια τώρα.

νά δοῦμε σὰν τί στοχασμοὺς μὲς στὴν καρδιά του κρύβει
Καὶ παρακάλειε τον ἐσὺ μὲ ἀλήθεια νά μιλήσῃ.
ἀγκυλὰ ψέμα δὲ θὰ πῆ, γιατί ἔχει γνώση ἐκεῖνος.»

20

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
«Μέντορα, πῶς νά πάω μαθῆ; καὶ νά τοῦ προσμιλήσω,
πού ἀκόμα εἶμ' ἀσυνήθιστος σὰ σοβαρὰ τὰ λογία;
Νέος μεγάλο νά ρωτᾷ τ' ὄχει ντροπῆς ἀλήθεια.»

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηναῖα τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Τηλέμαχε, ἄλλα θὰ τὰ βοῆς μονάχος μὲ τὸ νοῦ σου,
ἄλλα ὁ θεὸς θὰ σοῦ τὰ πῆ· τί ἡ μάννα σου δὲ θ' ἄχῃ
γεννήσει κι ἀναθρέψει σε χωρὶς θεοῦ συμπόνια.»

Εἶπε, κι ὄμπρὸς ἡ Ἀθηναῖα ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στῶν Πυλιωτῶν τὰ πανηγύρια μέσα,
πού μὲ τοὺς γιούς του ἐκεῖ μαζὶ κι ὁ Νέστορας καθόταν,
κι ὀλόγυρα οἱ συντρόφοι του τοιμάζαν τὸ γιορτάσι,
μέρος κρεάσια ψήνοντας, μέρος σουβλίζοντάς τα.

30

Κι ἅμα τοὺς ξένους γνάντεψαν, ἀντάμα ὅλοι κινοῦνε,
καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους καλοῦν τους νά καθήσουν.
Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος ζυγώνει,
παίρνει τὸ χέρι τῶν δυονῶν, τοὺς φέρνει στὸ τραπέζι,
κι ἅπας σὲ μαλακὲς προβειῆς στὸν ἄμμο τοὺς καθίζει,
τοῦ Θρασυμήδη τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ του δίπλα.

40

Ἄπο τὰ σπλάχνα δίνει τους μερίδες, τοὺς γεμίζει
χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί, καὶ χαιρετώντας κράζει
στὴν κόρη τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ Δία, τὴν Παλλάδα:

«Εὐκήσου τώρα, ὦ ξένε μου, στὸ μέγα Ποσειδῶνα,
πού στὴ γιορτῆ του τύχατε δωπέρα νά βοθηῆτε.

Κι ὄντας τοῦ χύσης κ' εὐκηθῆς, καθὼς εἶναι συνήθεια,
δὸς τὸ ποτήρι καὶ τοῦ νιοῦ, γλυκὸ κρασί νά χύσῃ,
τί τοὺς ἀθάνατους κι αὐτὸς θὰ προσκυνᾷ· οἱ ἀνθρώποι
ἀνάγκη πάντα τῶν θεῶν τῶν Ὀλυμπήσαν ἔχουν.

Ὅμως αὐτὸς μικρότερος κι ὀμήλικός μου ὄντας,
ἐσένα πρῶτα δίνω σου τὸλόχρυσο ποτήρι.»

50

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰ χέρια του τὸ κρασοτάσι δίνει.

Κ' ἡ Ἀθηναῖα τὸ χάρηκε πού ὁ γνωστικὸς λεβέντης
ἐκείνης πρώτης τ' ὄδωσε τὸλόχρυσο ποτήρι.

Κ' ἔκανε ἀμέσως προσευκὴ τοῦ μέγα Ποσειδῶνα:

«Ἄκου μας, κοσμοζώστη θεέ, μὴν ἀρνηθῆς μας τὰ ὅσα παρακαλοῦμε νὰ γενοῦν. Καὶ πρῶτα χάριζε τους καλοτυχιὰ τοῦ Νέστορα καὶ τῶν παιδιῶν του ἀντάμα δίνε ὕστερα πολύχαρη στοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες τὴν πλερωμὴ γιὰ τὴ λαμπρὴ ἑκατοβοδιά τους τούτη. Δίνε καὶ τοῦ Τηλέμαχου κ' ἔμενανε κατόπι καλὸ πατρίδας γυρισμό, σὰν τελεστοῦνε τὰ ὅσα ἔδῶ νὰ πράξουμε ἤρθαμε μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»

60

Κι αὐτὰ ποὺ προσευκότανε μονάχη τὰ τελοῦσε προσφέρει τοῦ Τηλέμαχου τὸ δίχερο ποιήρι, καὶ τοῦ Δυσσέα ὁ ἀκριβογιὸς προσεύκεται κ' ἐκεῖνος. Καὶ σάνε ψῆσαν κ' ἔσυραν τὰπόξωθε κοψίδια, τὰ μοίρασαν κι ἀρχίσανε τὰρχοντικὸ τραπέζι. Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά τους, ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης εἶπε:

✓ «Καὶ τώρα κάλλιο ἄς ρωτηθοῦν οἱ ξένοι αὐτοὶ ποιοὶ νᾶναι, μιάς καὶ φραθήκανε θροφή. Πῆτε μας, ποιοὶ εἰστε, ὦ ξένοι; ποποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους; τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἔδῶ κ' ἐκεῖ πλανιέστε στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς ποὺ τριγυροῦν καὶ φέρνουν, μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο, ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο:»

70

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη, μὲ θάρρος ποὺ ἴδια τῆς ἠ θεὰ τοῦ τῶβαλε στὸ νοῦ του, μαντᾶτα τοῦ χαμένου του γονιοῦ γιὰ νὰ γυρῆψη, κι ὄνομα σύγκαιρα λαμπρὸ στὸν κόσμον γιὰ νὰ βγάλη.

«Νέστορα, τοῦ Νηλέα ὦ γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι, ποποῦθε ἐρχόμαστε ρωτᾶς, αὐτὸ θὰ σοῦ ὀρημένω. Ἀπὸ τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, ποκάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο, γιὰ ἀνάγκη ποὺ ὄχι τοῦ λαοῦ, παρὰ δική μας εἶναι. Νὰ μάθω ποῦναι ὁ κύρης μου, τὴ φήμη του ἀκλουθώντας, τοῦ καρτερόψυχου Ὀδυσσέα, ποὺ ἕναν καιρὸ μαζί σου λὲν πολεμώντας κούρσειψε τὴ χώρα τῆς Τρωάδας. Κάθε ἄλλος ποὺ πολέμησε τοὺς Τρωαδίτες τότες, τάκούσαμε τὸ τέλος του καὶ τὴν κακή του μοῖρα ὡς τόσο ἐκείνου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου, καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ σωστὰ τὸ ποῦ ἀφανίστη, ἂν ἔπεσε μαθὲ στεριᾶς ἀπὸ ἐχτρικὸ κοντάρι, ἢ τᾶγρια ἂν τότε φάγανε νερὰ τῆς Ἀμφιροίτης.»

80

90

Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ 'τανε τὸ τέλος του κ' ἢ κακοθανατιά του,
 μὰ ἢ τᾶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσές τα
 τί ἢ μάννα τονὲ γέννησε γιὰ βάσανα περίσσια.

Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.

Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιὸς μου ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦταξε καὶ τέλεσε σὶ τὴν Τροία,
 ἐκεῖ ποὺ ἀρίθμητα δεινὰ στοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν, 100
 θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια.»

Κι ὁ Γερηνιώτης Νεστορας ὁ ἀλογογνώστης τοῦ εἶπε·

«Φίλε μου, ἀφοῦ μοῦ θύμησες τὰ πάθια ποὺ ἐκεῖ τότες
 τραβήξαμε τῶν Ἀχαιῶν τὰ κράτητα ἡμεῖς τέκνα,

κι ὅσα στὰ πέλαγα τὰχνὰ γυρνώντας μὲ καράβια,
 σὰ βγαίναμε στὰ λάφυρα τὸν Ἀχιλλέα ἀκλουθώντας,
 καὶ πάλε γύρω στὸ καστρὶ τοῦ Πριάμου τοῦ ρήγα
 σὰν πολεμούσαμε· ὅλοι ἐκεῖ οἱ καλύτεροί μας πῆγαν.

Ἐκεῖ ὁ λεβέντης ὁ Αἴαντας, ἐκεῖ κι ὁ Ἀχιλλέας, 110
 κι ὁ Πάτροκλος, ποὺ μὲ θεοὺς μπόρειε νὰ βγῆ στὴ γνώση,

ἐκεῖ κι ὁ γιὸς μου ὁ ἀκριβός, τὸ παληκάρι τᾶξιο,
 ὁ Ἀντίλοχος, ὁ ξακουστός στὸ δρόμο καὶ στὴ μάχη.

Κι ἄλλα πολλὰ παθήματα κοντὰ σ' αὐτὰ μᾶς βρῆκαν·
 μὰ ποιοὺς θνητὸς θὰ δύνονταν αὐτὰ νὰ τὰ ἱστορήσῃ;

Καὶ πέντε κ' ἔξῃ ἂν ἔμνησκες χρόνους ἐδῶ ρωτώντας,
 νὰ μάθῃς τὰ ὅσα πόφεραν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ λεβέντες,

βαριεστημένος κι ἄμαθος στὸν τόπο σου θὰ γύρνας.

Χρόνους ἐννιὰ τοὺς πλέχναμε χαμὸ μὲ μύριες τέχνες,
 καὶ μεταβιάς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὸν ἔφερε σὲ τέλος.

Μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεῦα κανεῖς στὴ γνώση δὲ μοροῦσε 120
 νὰ παραβγῆ, ποὺ πάντα αὐτὸς ἔβγαιν' ἀπ' ὅλους πρῶτος

σὲ πᾶσα τέχνῃ, ὁ κύρης σου, ἂν εἶσαι ἐσὺ στ' ἀλήθεια
 παιδί του ἐκείνου· ξαφνισμὸς μὲ παίρνει σὰν κοιτῶ σε.

Μοιάζει ἢ μιλιὰ σας, μὰ τὸ ναί, καὶ θ' ἄλεγες πῶς νέος
 μὲ τόση γνώση γέρικη δὲν μπόρειε νὰ μιλήσῃ.

Ποτὲς οἱ δυὸ μας, ὁ λαμπρὸς Δυσσεὺς κ' ἐγώ, νὰ βγοῦμε
 ἀσύφωνοι σὲ συντυχία ἢ βουλή δὲν ἔτυχέ μας,

παρὰ μιὰ γνώμη δείχνοντας, μὲ στοχασιὰ καὶ σκέψη
 τί τοὺς Ἀργεῖτες σύφερνε πασκίζαμε νὰ βροῦμε.

Μὰ σὰν τὴ διαγομίσασαμε τοῦ Πριάμου τὴ χώρα, 130
 καὶ στὰ καρῖβια μπήκαμε, καὶ θεὸς τοὺς σκόρπιζε ὅλους
 τοὺς Ἀχαιοὺς, κακὸ ἔρχομὸ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας,
 γιὰτὶ ὅλοι τους δὲν εἴτανε στοχαστικοὶ καὶ δίκιοι,
 καὶ σὲ πολλοὺς τους ἔπεσε σὰ φοβερὴ κατάρρα
 ἢ ὄργῃ τῆς γαλανόματης τοῦ Δία θυγατέρας,
 ποὺ σκόρπισε διχογνωμιὰ στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τοῦ Ἀτρεΐα. †
 Σὲ σὺνάξῃ καλέσανε τὰ πλήθη αὐτοί, τοῦ κίκου,
 καὶ ξώκαιρα, σὰν ἔγεργε κατὰ τὸ βράδνυ ὁ ἥλιος,
 κ' ἤρθαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ γιοὶ κρασι βαριοπιωμένοι,
 κ' ἐκείνοι τοὺς ξηγούσανε γιὰτὶ συνάξανέ τους. 140
 Τοὺς ἔλεγε ὁ Μενέλαος τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ σύρουν
 στὸν τόπο τους, τίς διάπλατες τίς θάλασσεσ περνώντας
 ὡς τόσο ὁ Ἀγαμέμνονας μὴ στέργοντας, τοὺς κράτα,
 γιὰ νὰ τελέσῃ τῆς θεᾶς ἱερὸς θυσίεσ πρῶτα,
 τὴ μάνητά της θέλοντας μ' αὐτὲς νὰ μαλακώσῃ.
 Κλούβιος, καὶ δὲν τὸ γνώριζε πῶς δὲν τὴ μεταπειθεῖ,
 γιὰτὶ ἔτσι τῶν ἀθάνατων ἡ γνώμη δὲ γυρίζει.
 Κ' οἱ δυὸ καθῶς στεκόντανε βαριά λογομαχώντας,
 σηκώθηκαν οἱ Ἀχαιοὶ μὲ χλαλοὴ μεγάλη,
 καὶ χωριστήκανε σὲ δυὸ ταραφία ἀπὸ δυὸ γῶμας. 150
 Ἔνας τὸν ἄλλο ὀχτρεύοντας πλαγιάσαμε τὴ νύχια,
 τὶ ὁ Δίας μᾶς μαγεῖρεψε κακὸ καὶ μαῦρο τέλος.
 Μὰ τὴν αὐγὴ τραβήξαμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα,
 καὶ μέσα κ' οἱ βαθιόζωνες γυναῖκεσ μὲ τὰ πλοῦτια.
 Ὡς τόσο μείνανε οἱ μισοὶ κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνο,
 τοῦ Ἀτρεΐα τὸ γιό, τὸ βασιλιά, κ' οἱ ἄλλοι στὰ καρῖβια.
 Καὶ τὰ καρῖβια ἀρμένιζαν ὀλόπρυνμα, τὶ κάποιος
 τότεσ θεὸς μᾶς ἔστρωνε τὰ τρίσβαθα πελάγη.
 Στὴν Τένεδο σὰν ἤρθαμε, γυρνώντας-στὴν πατρίδα,
 σφαχτὰ προσφέραμε τῶν θεῶν· μὰ ὁ ἄσπλαχνος ὁ Δίας 160
 δὲν ἔστεργε νὰ φτάσουμε, μόνε κακὲσ διχόνιοις
 πάλε μᾶς ἔσπεργε. Πολλοὶ γυρίσανε ξοπίσω
 μὲ τὰ καρῖβια τὰ γερτά, τὸ βασιλιά ἀκλουθώντας
 τὸν Ὀδυσσεά, τὸ γνωστικὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
 νὰ μὴ χαλάσουν τὴν καρδιά τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀγαμέμνον
 ὡς τόσο μ' ὅσα ἐγὼ ὄριζα, λίγα πολλὰ καρῖβια,
 ξεκίνησα νὰ φύγουμε, τὶ τᾶνοιωθα τὰ πάθια

πού ὁ θεὸς μᾶς κρυφοτοίμαζε στὸ λογισμό τοῦ μέσα.

Ἔτσι κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινούσε,
καὶ τοὺς συντρόφους τοῦ ἔπαιρνε. Καὶ λίγο ἀργότερά μας
νά κι ὁ Μενέλαος ὁ ξανθὸς προφταίνει πρὸς τὴ Λέσβο,
ἐκεῖ πού μελετούσαμε τὸ μακρινὸ ταξίδι,

ἂν παραπάνω ἀπὸ τὴ Χιὸ τὴ βράχινη θὰ βγοῦμε, 170
πρὸς τὴν Ψυριά, ἀπὸ τὰ ξερβὰ ἐτούτη ἀφήνοντάς την,
ἢ κάτω, πρὸς τὸ Μίμαντα τὸν ἀνεμοδαρμένο.

Καὶ τοῦ θεοῦ ζητήσαμε σημάδι, καὶ μᾶς ἦρθε
νά σκίσουμε τὸ πέλαγο, μᾶς ἔλεγε, ὡς τὴν Εὐβοία,
γλήγορο ἂν θέμε γλυτωμὸ ἀπὸ βάσανα μεγάλα.

Φύσηξε πρῦμος ἄνεμος, καὶ τρέξαν τὰ καράβια
μὲς στὰ ψαρᾶτα πέλαγα, κι ἀράξαμε τὴ νύχτα
στὴ Γεραιστό· πολλῶν ἐκεῖ τοῦ Ποσειδῶνα ταύρων
μεριὰ τοῦ κάφαμε ὕστερα ἀπὸ τόσου πελάου δρόμο.

Σὰν ἦρθε ἡ μέρα ἡ τέταρτη, οἱ συντρόφοι τοῦ Διομήδη 180
τοῦ ἀλογοδαμαστή, τοῦ γιοῦ τοῦ ἡρωϊκοῦ Τυδέα,
μὲς στ' Ἄργος φέρναν κι ἄραζαν τὰ ὄραϊα τοὺς καράβια·

ὡς τόσο γιὰ τὴν Πύλο ἐγὼ τραβοῦσα, κι ὀλοένα
φυσούσε ὁ οὐριος ἄνεμος πού ὁ θεὸς εἶχε σταλμένο.

Ἔτσι ἦρθα, γιέ μου, ἀνήξερος, κι ἀκόμα δὲ γνωρίζω
ποιοὶ τότες γλύτωσαν, καὶ ποιοὶ χαθήκανε καὶ πῆγαν.

Μὰ ὄσα μὲς στοὺς πύργους μου κάθουμ' ἐδῶ κι ἀκούγω,
θὰ τάχης μὲ τὴν τάξη τοὺς καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.

Ἦρθανε, λέγ, τοῦ κονταριοῦ οἱ τεχνίτες Μυρμιδόνες,
πού ὁ γιὸς τοῦ μεγάλου ψυχου Ἄχιλλέα τοὺς ὀδηγοῦσε,
ἦρθε κι ὁ δοξαστὸς ὁ γιὸς τοῦ Ποία ὁ Φιλοχτήτης. 190

Κι ὁ Ἰδομενεάς κατέβασε στὴν Κρήτη τοὺς δικούς του,
ὄσοι ἀπὸ μάχης γλύτωσαν καὶ κῆμα δὲν τοὺς πῆρε.

Γιὰ τοῦ Ἀτρεΐα τὸ γιὸ κ' ἔσεῖς θ' ἀκούσατε μακριάθε,
πὼς ἦρθε, καὶ πὼς ὁ Αἴγιστος φοιχτὸ τοῦ φύλαε τέλος.

Ὅμως κι αὐτὸς τὸ πλέρωσε πολὺ πικρά, καὶ βλέπεις
πόσο καλὸ ἔναι ἀπόγονο νάφήνη ὅποιος πεθαίνει
σὰν κεῖνον πού γδικιώθηκε τὸν Αἴγιστο τὸν πλάνο,
πού τὸ γονιὸ του χάλασε τὸν πολυδοξασμένο.

Κ' ἐσύ, καλέ μου, πού ὄμορφο σὲ βλέπω καὶ μεγάλο,
νά γίνης καὶ παληκαράς, νά σὲ παινοῦν κατόπι.» 200

Κι ὁ γνωστικὸς Ἐγλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·

«Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
καλὰ τονὲ γδικιώθηκε, κ' οἱ Ἀχαιοὶ θάπλωσον
τὴ φήμη του νάκούγεται χρόνους πολλοὺς κατόπι.
Μακάρι τόση δύναμη κ' ἔμένα οἱ θεοὶ νὰ δίναν,
νὰ γδικιωθῶ τίς ἀδικιῆς τῶν ἄσπλαχνων μνηστήρων,
ποὺ μὲ περίσσια ἀδιαντροπιὰ λογῆς κακὰ μοῦ πλέχουν.
Μὰ τέτοιο ριζικὸ οἱ θεοὶ δὲ δῶκαν τοῦ γονιοῦ μου
κ' ἔμένανε, κι ἀπομονὴ νὰ κάμω πρέπει τώρα.»

✓ Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κάνει 210
«Φίλε μου, μιὰς καὶ τέτοια ἐσὺ μοῦ θύμισες καὶ μοῦπες,
λένε πῶς περισσοὶ γαμπροὶ τῆ μάννα σου ζητώντας,
μέσα στοὺς πύργους σου δουλειῆς καὶ βάσανα σκαρώνουν.
Πές μου, ἤθελες καὶ τὰ τραβᾶς, ἢ τάχα ὁ κόσμος ὅλος
σ' ὀχτρεύεται, κάποιου θεοῦ κρυφὴ φωνὴ ἀκλουθώντας;
Ποιὸς ξέρει ἐκεῖος ἂ δὲν ἐρθῆ καὶ δὲν τοὺς τὰ πλερώση,
ἢ μοναχός του, ἢ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς μιὰν ὥρα;
Τὶ ἢ γαλανόματη Ἀθηνᾶ κ' ἐσένα ἂν ἀγαποῦσε
καθὼς πονοῦσε ἕναν καιρὸ τὸν ξακουστὸ Ὀδυσσεά 220
στὴν Τροία, ἐκεῖ ποὺ ὅλους μας πολλὰ μᾶς τρώγαν πάθια,
—δὲν εἶδα, ἀλήθεια, ἀθάνατο τόση νὰ δείχνῃ ἀγάπη
ὄση ἔδειχνέ του φανερὰ ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα,—
ἔτσι κ' ἐσένα ἂν ἤθελε νὰ σὲ πονῆ στὸ νοῦ της,
πολλοὶ τοὺς θὰ ξεχνούσανε τοῦ γάμου τὴ λαχτάρα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε.
«Δὲν τὸ πιστεύω, γέροντα, νὰ τελεστή ἰὸ μοῦπες;
μεγάλος λόγος, ποὺ τὸ νοῦ σαστίζει· δὲν τὸ λπιζω
τέτοιο ἵνα πρᾶμα νὰ γενῆ κι ἂν οἱ θεοὶ θελήσουν.»

Κ' ἢ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει 230
«Τί λόγια ἀπὸ τὰ χεῖλη σου, Τηλέμαχε, ξεφύγαν;
Θεὸς ἂν θέλῃ, τὸ θνητὸ κι ἀπὸ μακριὰ γλυτώνει.
Κάλλια ἄρα νὰ τυραννιστῶ κι ἀρίθμητα νὰ πάθω,
πατρίδα ὡς ποὺ νὰ ξαναδῶ καὶ γυρισμὸ νὰ νοιώσω,
παρὰ ὅπως ὁ Ἀγαμέμνονας νὰ βρῶ χαμὸ στὸ σπίτι·
ποὺ θῦμα πῆγε τοῦ Ἀΐγιστου καὶ τοῦ ἄπιστου ταιριοῦ του.
Τὶ ἀπὸ παρόμοιο θάνατο μήτε οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
ἀγαπημένο τοὺς θνητὸ δὲ δύνουνται νὰ σώσουν,
τοῦ χάρου τοῦ τεντόκορμου σὰν τὸν πλακῶς ἢ μοῖρα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει

«Μέντορ, αὐτὰ ἄς τὰ πάψουμε, πολὺς κ' ἂν εἶναι ὁ πόνος· 240
 δὲν ἔχει ἐκεῖνος γυρισμό· οἱ ἀθάνατοι πιά τώρα
 τὸ θάνατό του ὄρισανε καὶ τὴν κακὴν του μοῖρα.
 Τώρα ἄλλο ἐγὼ τοῦ Νέστορα θὰ πῶ καὶ θὰ ρωτήξω,
 τί κρίνει καὶ κατέχει αὐτὸς ὅσο κανένας ἄλλος·
 τρεῖς λένε πὸς βασίλειπε γενεὲς αὐτὸς ἀνθρώπων,
 καὶ σὰν ἀθάνατος σφαντάει σὰν τοῦ κοιτῶ τὴν ὄψη.
 Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια·
 πῶς πέθανε ὁ Ἄγαμέμνωνας ὁ μέγας γιὸς τοῦ Ἀτρέα;
 καὶ ποῦ εἶτανε ὁ Μενέλαος; σὰν τί τὸ μαῦρο τέλος
 ποῦ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος σοφίστηκε καὶ βροῆκε,
 γιὰ νὰ ξεκάμη ἀντίμαχο πολὺ καλύτερό του; 250
 ἢ νᾶλειπε ὁ Μενέλαος, καὶ κάπου ἄλλοῦ πλανιόταν,
 κ' ἐκεῖνος ξεθαρευέτηκε καὶ σκότωσε τὸ ρήγα;»

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογοατᾶς τοῦ κρέενε
 «Ὅλα σωστὰ κ' ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου.
 Καὶ μόνος σου φαντάζεσαι τὸ πῶς αὐτὰ θὰ βγαίναν,
 ἃ ζοῦσε ἀκόμα ὁ Αἴγιστος μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνα,
 τότες ποῦ γύρισε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία
 ὡς μήτε γῆς δὲ θᾶρριχταν ἀπὰς στὸ λείψανό του,
 παρὰ θὰ τὸν ἐτρώγανε πετάμενα καὶ σκύλοι, 260
 μέσα στῶν κάμπων τίς ρημιές, ἀλάργ' ἀπὸ τὴ χώρα,
 καὶ μήτε θὰ τὸν ἔκλαιγε ποτές Ἀχαιοποῦλα
 κατόπι τέτοιο κάωμα· ποῦ ἐμεῖς ἐκεῖ μὲ μύριους
 ἀγῶνες τυρανιόμασταν, κ' ἐτοῦτος φωλιασμένος
 μὲς στ' Ἄργος τάλογόθροφο προσπάθει μὲ τὰ λόγια
 τὸ ταίρι τοῦ Ἄγαμέμνονα κρυφὰ νὰ ξελαγιάσῃ.
 Ὡς τόσο ἀρνιόταν ἄπρεπο τὸ κάωμα ἢ πανώρια
 ἢ Κλυταιμνήστρα στὴν ἀρχή, τ' εἶχε καλὴ τὴ γνώμη.
 Σιμά της κ' ὁ τραγουδιστὴς ἀγρύπνα, ποῦ ὁ Ἀτρεΐδης
 νὰ τὴ φυλᾷ παράγγειλε μισεύοντας στὴν Τροία.
 Μὰ τότες ποῦ οἱ ἀθάνατοι ψηφίσαν τὸ χαμό της,
 τὸν παίρνει τὸν τραγουδιστὴ σὲ ρημονήσι ἐκεῖνος, 270
 κ' ἀφήνοντάς τον νὰ γενῆ ξεφάντωμα τῶν ὄρνιων,
 τὴ φέρνει σπίτι πρόθυμη καθὼς κ' ὁ ἴδιος εἶταν.
 Ἀρίθμητα ἔψησε μεριά πὰς στοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν,
 μύρια στολίδια κρέμασε, καὶ τούλια καὶ χρυσάφια,
 ποῦ τέτοιο πρᾶμα ἀνόλπιστο καὶ μέγα ἐβγαλε πέρα.

+ Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν Τροία ἔμεῖς ἐρχάμενοι τοῦ Ἄτρεα
 ὁ γιὸς κ' ἐγώ, οἱ δυὸ βλάμηδες, περνούσαμε τὸ κῆμα
 ὅμως στὸ Σούνι, τὸ ἱερὸ σὰ φτιάσαμε ἀκρωτήρι
 τῶν Ἀθηνῶνε, ὀλόξαφνα ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος
 τὸ δόλιο τοῦ Μενέλαου χτυπάει καρaboκύρη, 280
 μὲ τις λαμπρές του σαῖτιές, καὶ τὴ ζωὴ του παίρνει,
 ἐκεῖ πού κράταε τοῦ γοργοῦ τοῦ καρabiοῦ τὸ δουάκι,
 τὸ Φρόντη τοῦ Ὀνήτορα, πού τοὺς ξεπέρναε ὅλους
 σὲ καρabiοῦ κυβέρισμα σὰ μάνιαζε ἀνεμούρα.
 Ἔτσι μοποδίστη ὁ δρόμος του, πολλὴ κι ἂν εἶχε βιάση,
 σὲ φίλο θέλοντας νεκρὸ στερονὲς τιμὲς νὰ δώση.
 Μὰ ὅταν κι αὐτὸς στὰ μελανὰ τὰ πέλαγα ὄξω βγῆκε
 μὲ τὰ γοργὰ καράβια του, καὶ στὸ βουνὸ Μαλέα
 κατέβηκε ἀρμενίζοντας, τότες φριχτὸ ταξίδι
 ὁ Δίας ὁ βροντόφωνος τοῦ τοίμασε, μὲ ἀνέμους
 πού σφριχτοὶ φυσούσανε, καὶ κύματα σηκώναν
 μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα, πελώρια ἴσα μὲ ὄση. 290
 Καὶ χώρισε τὰ πλοῖα σὲ δυὸ μέρους στὴν Κρήτη πέσαν,
 πού κατοικοῦν οἱ Κύδωνες στοὺς ὄχτους τοῦ Ἰαρδάνου.
 Ἐκεῖ γκρεμνὸς πρὸς τὸ γυαλὸ γλιστρὸς ἀψηλοστέκει
 στῆς Γόρτυνας τὰ πέρατα, κι ὀμπρὸς στὰχνὰ πελάγη
 αὐτοῦ, πρὸς τὴ Φαιτὸ μεριά, φυσάει Νοτιάς κι ἀμπῶθει
 μεγάλο κῆμα στὸ ζερβὸ τὸν κάβο· πέτρα τότες
 πίσω τὸ διώχνει μικρουλὴ τὸ κῆμα τὸ μεγάλο.
 Ἐκεῖ τὰ πλοῖα ξέπεσαν καὶ σπάσανε στὰ βράχια
 καὶ μεταβιάς ἀπὸ χαμὸ γλυτώσανε οἱ ἀνθρώποι
 τὰ πέντε ὅμως μαυρόπλωρα καράβια πού σωθῆκαν,
 τὰ τράβηξε στὴν Αἴγυπτο τῆς τρικυμιάς ἡ φόρα. 300
 Πολὺ ἐκεῖ βιὸς συνάζοντας καὶ μάλαμα ὁ Μενέλαος,
 μὲ τὰ καράβια γύριζε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους·
 στ' Ἄργος ὡς τόσο ὁ Αἴγιστος φριχτοῦς σκοποὺς τελώντας,
 τὸν Ἀγαμέμνονα ἔσφαξε καὶ δάμασε τὴ χώρα.
 Χρόνους ἑπτὰ βασίλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκῆνη,
 μὰ στοὺς ὀχτῶ πλακώνοντας ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ Ὀρέστης,
 κόβει τὸν πονηρὸ φονιά τοῦ δοξαστοῦ γονιοῦ του,
 καὶ στοὺς Ἀργῆτες ἔδωσε τὸ νεκρικὸ τραπέζι,
 καὶ γιὰ τὸν ἀναντρο Αἴγιστο καὶ γιὰ τὴν ἔρημη μάννα.
 Τὴν ἴδια μέρα τοῦρχεται κι ὁ ἀνθρώφονος Μενέλαος, 310

μὲ πράματα ὅσα δύνουνταν τὰ πλοῖα του νὰ σηκώσουν.
 Φίλε, κ' ἐὼν πολὺ μακριὰ στὰ ξένα μὴν πλανιέσαι,
 καὶ βιὸς μὲ τέτοιους ἄτιμους στὸ σπίτι μὴν ἀφήνης,
 μὴ σοῦ τὰ φᾶνε, καὶ σοῦ βγῆ τοῦ κάκου αὐτὸς ὁ δρόμος.

Ὡς τόσο συμβουλεύω σε νὰ σύρῃς στοῦ Μενέλαου,
 πού εἶναι ὄ,τ' ἦρθε ἀπὸ λαοὺς πού γυρισμὸ δὲ βλέπεις,
 μιάς κι ἀπ' ἀνέμους πλανηθῆς σ' ὅμοια μεγάλα κι ἄγρια 320
 πελάγη, πού μήτε πουλιά στὸ χρόνον δὲ γυρνᾶνε.

Τράβα μὲ τὸ καράβι σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου,
 ἢ ἂν προτιμᾷς ἀπὸ στεριάς, νά, ἀλόγατα κι ἀμάξι
 συνταξιδιωτὲς ἔπαρε τοὺς γιούς μου, νὰ σὲ φέρουν
 στὴν ὄρια Λακεδαίμονα ποῦναι ὁ ξανθὸς Μενέλαος.
 Κι ἀτός σου παρακάλεῖ τον νὰ σοῦ πῃ τὴν ἀλήθεια,
 ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῆ, τί ἔχει περίσσια γνώση.»

Εἶπε μὲ τὸ βασίλειμα πέφτει σκοτάδι ὡς τόσο,
 καὶ τότες λέει τοῦ Νέστορα ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα. 330

«Σωστὰ μᾶς τάτες, γέροντα ὅμως τίς γλῶσσες κόψτε,
 καὶ βάλτε στὸ κρασί νερό, κι ἀφοῦ στὸν Ποσειδῶνα
 καὶ στοὺς λοιποὺς ἀθάνατους στάξουμε στάλες, τότες
 ἄς πάμε καὶ γιὰ πλάγιασμα, τί ἢ ὄρα του ζυγώνει
 Τὸ φῶς στὰ σκότη χάνεται, καὶ δὲν πολυταιριάζει
 νὰ τὸ παρατραβήξουμε σὲ θεϊκὸ τραπέζι.»

Εἶπε τοῦ Δία ἢ κόρη αὐτά, κ' οἱ ἄλλοι τὴν ἀκοῦσαν.
 Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
 κ' οἱ νέοι στεφανώσαντας μὲ τὸ κρασί κροντήρια,
 κάθε ποτήρι γέμισαν τὴν ἀπαρχὴ ἀφοῦ στάξαν 340

ῥίξαν τίς γλῶσσες στὴ φωτιά, κι ἀφοῦ σταθῆκαν ὄρθιοι,
 κ' ἔσταξαν στάλες κ' ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἢ καρδιά τους,
 ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος κ' ἡ Ἀθηνᾶ μαζί του,
 κατὰ τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ κινήσανε, μὰ πίσω
 ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε τοὺς δυό, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε

«Ὁ Δίας κ' οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ μὴν τὸ δώσουν
 ἔσεις νὰ πᾶτε στὸ γοργὸ καράβι ἀπὸ τὰ μένα,
 σὰν ἀπὸ κάποιονε γυμνὸ κι ὀλόφτωχο στᾶλήθεια,
 πού χράμια καὶ παπλώματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
 γιὰ νὰ κοιμᾶται μαλακὰ κι αὐτὸς κ' οἱ ξένοι πού ἔρθουν. 350
 Μὰ ἐδῶ κι ἀπὸ παπλώματα κι ἀπ' ὄρια χράμια βροῖσκει.
 Ποτές ὁ γιὸς τοῦ ἄντρα ἐκείνου, τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

δὲ θὰ πλαγιάσῃ ἀκοίταχος σὲ καραβιοῦ σανίδια,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ τέκνα μου στὸν πύργο μου ἀπομνήσκουν,
τοὺς ξένους νὰ φιλεύουνε πὸν τύχη ἐδῶ νάρθοῦνε.

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ κρένει τότε ἐκείνου·

«Φρόνιμα τᾶπε, γέρο, αὐτὰ, καὶ πρέπει νὰ σ' ἀκούσῃ,
καὶ νάρθῃ στὰ παλάτια σου ὁ Τηλέμαχος τὴ νύχτα.

Ἐγὼ στὸ μαῦρο πλοῖο τραβῶ νὰ κράξω τοὺς συντρόφους, 360
καὶ τὸνα τᾶλλο νὰ τοὺς πῶ σὰ μεγαλύτερός τους.

Ὅλοι ἀπ' ἀγάπη οἱ νέοι αὐτοὶ κ' οἱ συνομήλικοί του
τὸ μεγαλόφυχο ὡς ἐδῶ Τηλέμαχο ἀκλουθῆσαν.

Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγὼ, σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο πλαγιάζω,
καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες μισεῖω, τοὺς λεβέντες,
πὸν κάποιο χρέος μοῦ χρωστοῦν, κι ὄχι καινούριο χρέος,
μήτε μικρό, κ' ἐτούτονε, στοὺς πύργους σου μιάς κ' ἦρθε,
μ' ἀμάξι ὁ γιός σου ὅς πάρη τον, κι ἀλόγατα τοῦ δίνεις,
τὰ πιὸ ἀλαφρὰ στὸ τρέξιμο, τὰ πιὸ γερὰ στὸ πόδι.» 370

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἄθηνᾶ ἡ γαλανοματοῦσα,
ἔγινε αἰῖὸς καὶ πέταξε· κι ὅσοι εἶδαν ξαφνιστῆκαν.

Ἴδιος ὁ γέρος σάστισε τηρώντας τέτοιο θᾶμα,
καὶ πιάνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι καὶ τοῦ κρένει

«ὦ φίλε, ἐσὺ μήτε κακὸς μήτ' ἀναντρος δὲ θᾶσαι,
ἀφοῦ θεοὶ στὴ νιότη σου ὁδηγοὶ σὲ ἀκολουθᾶνε.

Καὶ τοῦ Ὀλυμποῦ ἄλλος κάτοικος δὲν εἶναι ἐτοῦτος, μόνε
ἡ κόρη ἢ τριτογέννητη κ' ἡ δοξαστὴ τοῦ Δία,
πὸν ἀπ' τοὺς Ἀργῆτες ἔξωρα τὸν κύρη σου τιμοῦσε.

Ἡ χάρη σου, ᾧ βασίλισσα, λαμπρὴ ἄς μᾶς φέρῃ δόξα, 380
κ' ἐμένα, καὶ στὰ τέκνα μου, καὶ στὸ καλὸ μου ταίρι

κ' ἐγὼ μιὰ πλατομέτωπη δαμάλα θὰ σοῦ σφάξω,
χρονιαρική, πὸν σὲ ζυγὸ δὲν μπῆκε ἀνθρώπου ἀκόμα·
καὶ θὰ τὴ σφάξω, ἀφοῦ καλὰ τὰ κέρατα χρυσώσω.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Παλλάδα.

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ξεκίνησε ὡς στὰ ὄρια
παλάτια του, μὲ τοὺς γαμπροὺς κατόπι καὶ τοὺς γιούς του.

Καὶ φτάνοντας στὰ ξακουστὰ τοῦ βασιλέα παλάτια,
ἀράδα σ' ἔδρες καὶ θρονιαὶ καθήσανε, κι ὁ γέρος
κρονιῆρι σμίγει τοὺς κραοὶ γλυκόπιτο, πὸν χρόνους 390
τῶχε ἔντεκα ἡ κελάρισσα, καὶ τώρα τᾶνοιγέ τους.

Αὐτὸ τοὺς ἔσμιξε νὰ πιοῦν, καὶ στάλα ἔχυσε χάμου,

μ' εὐκὲς στοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τῆ θυγατέρα.

Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἔσταξαν κ' ἤπιαν ὅσο ἀγαποῦσαν,
κινήσανε γὰρ πλάγιασμα στὸ σπίτι του ὁ καθένας,
μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
ὁ ἀλογολάτης Νέστορας τὸν κοίμισε στοῦ πύργου
τῆ σάλα τὴν πολύβοη, σὲ τορνευτὸ κλινάρι,
μὲ πλάγι τὸν Πεισίστρατο, τὸ λυγερὸ λεβέντη,

400

ποὺ ὄντας ἀκόμα ἀνύπαντρος στοῦ κύρη κατοικοῦσε.
Ἴδιος ὁ γέρος πλάγιασε στὰ δλόβαθα τοῦ πύργου,
σὰν ἔσιαξέ του ἡ σύγκλινη στρωσίδια καὶ κλινάρι.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῖλα,
κι ὁ ἀλογολάτης Νέστορας σηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνη,
κ' ἦρθ' ὄξωθε καὶ κάθησε στὰ σκαλιστὰ λιθάρια,
ποὺ δλόμπροστα στὶς ἀψηλὲς βροισκόντουσαν τὶς θύρες,
ἄσπρα, γυαλιστερά. Ἐκεῖ καθόταν κι ὁ Νηλέας
στὰ παλιὰ χρόνια, ποὺ εἶτανε στὴ γνώση θεὸς μονάχος.

410

Ὅμως ἐκειόνε ὁ θάνατος τὸν ἔφερε στὸν Ἄδη,
καὶ τώρα φύλακας ἐκεῖ τῶν Ἀχαιῶν καθόταν
ὁ ρήγας Νέστορας· σιμὰ κ' οἱ γιοὶ του μαζεუτῆκαν,
ἀπὸ τὴν κλίνη ὄ,τ' ἦρθανε· ὁ Ἐχέφρονας, ὁ Στράτης,
μὲ τὸν Περσεά ὁ Ἄρητος, κι ὁ ὁμοιόθεος Θρασυμήδης.
Ἄδερφι ἔχτο ὁ ἥρωας Πεισίστρατος τοὺς ἦρθε,
Κι ἀντάμα τὸ θεόμοιαστο Τηλέμαχο σὰ βάλαν,
Ὁ ἀλογολάτης Νέστορας ἀρχίζει, ὁ Γερηνιώτης

«Παιδιά μου, γλήγορα ἄς γενῆ ἡ ἀποθυμιά μου εἰτούτη,
τὴν Ἀθηνᾶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ξιλεώσω πρώτη,

420

ποὺ μοῦρθεν ὀλοφάνερη πὰς στὸ λαμπρὸ τραπέζι.
Ἐνας νὰ τρέξῃ στὴ βοσκή νὰ βρῆ καλὴ δαμάλα,
ποὺ ὁ ἀγελαδάρης ὡς ἐδῶ κεντώντας θὰ τὴ φέρῃ
στὸ πλοῖο τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου ἄς πάῃ ἄλλος,
νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ μόνε δυὸ ἄς ἀφήσῃ
τοῖτος ἐδῶ τὸ χρυσοχὸ Λαέρινη νάρθη ἄς κράξῃ,
τοῦ δαμαλιοῦ τὰ κέρατα γιὰ νὰ μαλαματώσῃ.
Μεῖνετ' οἱ ἄλλοι ἔσεῖς αὐτοῦ, καὶ στὰ παλάτια μέσα
τραπέζια νὰ τοιμάσουνε στὶς παρακόρες πῆτε,
νὰ φέρουν καὶ καθίσματα, ξύλα, νερὸ καθάριο.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τρέξανε κ' ἦρθε ἡ δαμάλα ἀπέξω,
ἦρθαν τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου οἱ συντρόφοι

430

ἀπ' τὸ καράβι τὸ γερό, ἦρθε ὁ χαλκιάς κρατώντας
 στὰ χέρια του τὰ σύνεργα τῆς χρυσικῆς ἁμόνι,
 σφυρί, καλόφτιαστη μασιά. Νάποδεχτῆ ζυγώνει
 τὴν προσφορὰ κ' ἡ Ἰθηνᾶ δίνει χρυσάφι ὁ γέρος
 δουλεύει το καὶ χύνει το στὰ κέρατα ὁ τεχνίτης,
 γιὰ νὰ χαρῆ τηρώντας το ἡ Ἰθηνᾶ, καὶ σέρνουν
 ἀπὸ τὰ κέρατα τὸ ζῶ ὁ Ἐχέφρονας κι ὁ Στράτης.
 Κ' ἔφερεν ὁ Ἄρητος νερὸ σὲ πλουμιστὸ λεγένι,
 τριπτὸ κριθάρι πανεριά κρατώντας στ' ἄλλο χέρι
 πελέκι κράταε κοφτερὸ ὁ λεβέντης Θρασυμήδης,
 τὸ ζῶ νὰ κόψη. Σήκωνε ὁ Περσέας τὴ γαβάθα,
 κι ὁ γέρος μὲ τὸ νύμμο καὶ τὸ τριπτὸ κριθάρι
 ἔκανε ἀρχὴ καὶ τὴ θεὰ θερμοπαρακαλοῦσε,
 στὴ φλόγα ἀπάνω ρίχνοντας τοῦ κεφαλιοῦ τὶς τρίχες.

440

Καὶ σάνε προσευκῆθηκαν κριθάρι πασπαλώντας,
 τότες τοῦ Νέστορα μεμιάς ὁ γιὸς ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Θρασυμήδης ζύγωσε καὶ βάρεσε τὰ νεῦρα
 κόβουντ' ἀμέσως τοῦ ζιγιοῦ, καὶ παραλεῖ ἡ δαμάλα
 κόρες καὶ νύφες σκούζουνε, σκούζει κ' ἡ Εὐρυδίκη,
 τοῦ Κλύμενου ἡ πρωτότοκη, τοῦ Νέστορα τὸ ταίρι.
 Κ' οἱ ἄλλοι καθὼς κράταγαν τὸ ζῶ ἀνασηκωμένο,
 τοὺς τῶσφαξε ὁ Πεισίστρατος, τὸ πρῶτο παληκάρι.
 Κι ἀπὸ τὰ κόκκαλα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ αἷμα σὰν τοῦ βγῆκε,
 μεμιάς τὸ κομματιάσανε καὶ τὰ μεριά λιανίσαν,
 ὅλα σωστά τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη, τὰ διπλώσαν,
 ὦμὰ κομμάτια ἀπὸ παντοῦ τοὺς θέσανε, κι ὁ γέρος
 στὶς σκίτζες τᾶκαιε μὲ κρασί φλογαῖο ραίνοντάς τα
 κ' οἱ νέοι τὰ πεντόσουβλα κρατοῦσανε σιμὰ του.
 Καὶ σὰν καῖηκαν τὰ μεριά καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
 κόψαν καὶ τᾶλλα, στὸ σουβλί τὰ πέρασαν, καὶ τότες
 τὰ ψῆσανε, τὰ μυτερὰ σουβλιά ἔχοντας στὰ χέρια.

450

460

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λουτρὸ τοῦ δίνει ἡ Πολυκάστη,
 κόρη στερνὴ τοῦ Νέστορα, τοῦ γόνου τοῦ Νηλέα.
 Καὶ σὰν τονὲ καλόλουσε, τὸν ἔλειψε μὲ λάδι,
 καὶ μ' ὄμορφο τὸν ἔντυσε χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
 πὺν βγῆκε ἀπὸ τὸ λούσιμο μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιος
 καὶ πῆγε κάθησε σιμὰ στὸ Νέστορα τὸ ρῆγα.

Καὶ τὰποπάνω κρέατα σὰν ψῆσαν καὶ τὰ βγάλαν,

470

στο φαγοπότι κάθισαν, και τίμια παληκάρια
σκωθήκαν και περνούσαν με τὰ χρυσὰ ποτήρια.
κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Νέστορας τοὺς εἶπε ὁ ἀλογολάτης.

«Παιδιά μου, τοῦ Τηλέμαχου φέρτε μεμιάς και ζέψτε
τὰ ὠριότριχα τάλόγατα, νὰ καλοταξιδέψη.»

Αὐτὰ εἶπε, και τὸν ἄκουσαν, κ' εὐτὺς στάμαξι ζέψαν
τάλόγατα τὰ γλήγορα. Κελάρισα τοὺς βάζει
ψωμί, προσφάγι και κρασί, σὰν πῶχουν οἱ ρηγάδες. 480

Πὰς στῶριο ἀμάξι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος, και δίπλα
ὁ ἀσίκης ὁ Πεισίστρατος τὰ χαλινάρια πῆρε
και τάλογα μαστίγωσε· πρόθυμ' αὐτὰ πετάξαν
στοὺς κάμπους, πίσω ἀφήνοντας τὴν ἀψηλὴ τὴν Πύλο.
Πὰς στὰ λαιμάτους ὁ ζυγὸς ὀλημερὶς κουνουῖσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε, κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ εἶτανε γιὸς τοῦ Ὅρσιλοχου, και ποὺ τ' Ἀλφειοῦ εἶταν ἄγγόνι.
Ἐκεῖ ξενύχτισαν, και αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη. 490

Ἐφεξ ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Ἀυγοῦλα,
ζέψανε, και ἀνεβήκανε στ' ὠριόφαντο τὰμαξι,
κι ἀφήκανε τὰ ξόθυρα τοῦ βοητεροῦ τοῦ πύργου
δίνει βιτσιὰ τάλόγατα, και αὐτὰ γοργοπετάξαν,
κ' ἴσια στοὺς κάμπους τοὺς σπαρτοὺς κατέβηκαν πετώντας,
και δρόμο κόψανε πολὺ με τὴν ὄρμη ποὺ πῆραν.
Κ' ἔγυρ' ὁ ἥλιος τὸ βραδύ, και ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ.

Κάτου στῆς Λακεδαίμονας τὰ βραχοκάμπια φτάνουν,
και στὰ παλάτια ξεκινουῖν τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Βρῆκαν τον κ' ἔκανε χαρὰ με περισσοὺς δικούς του,
τὶ γιὸ και κόρη πάντρευε στὸ σπιτικό του μέσα.
Στοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα τὸ γιὸ τὴν κόρη του προβόδα,
ποὺ ἀπὸ τὴν Τροία τὴν ἔταξε και λόγο τοῦ εἶχε δώσει,
και τώρα τέλος φέρνανε οἱ ἀθάνατοι στὸ γάμο.
Μὲ ἀλόγατα και μ' ἄμαξες τὴν ἔστελνε στὴ χώρα
τῶ Μυρμιδόνων τὴ λαμπρὴ, ποὺ βασιλιάς τους εἶταν.
Και γιὰ τὸ γιὸ του διάλεξε τοῦ Ἀλέχτορα τὴν κόρη.

στὴ Σπάρτῃ· ὁ χαδεμένος του λεβέντης Μεγαπένθης
 εἶταν αὐτός, κ' ἡ μάννα του σκλαβοῦλα, τὴ ἢ Ἐλένη
 ἄλλο παιδί δὲ γέννησε κατόπι τῆς Ἑρμιόνης
 τῆς ὤριας, πὺν χρυσόλαμπε σάν ἴδια ἡ Ἄφροδίτῃ.

Ἔτσι μὲς στὸ πεντάψηλο ξεφάντωναν παλάτι
 ὄλ' οἱ γειτόνοι κ' οἱ δικοὶ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ γλέντιζαν· ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς κονιά τους
 τραγούδαε λύρα παίζοντας, καὶ στὸ σκοπὸ του ἀπάνω
 δυὸ χορευτάδες πηδηχτὰ καταμεσίς σβουρ ζάν.

Στὰ πρόθυρα ὁ παληκαρὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιόκας
 τοῦ Νέστορα ὁ περίλαμπρος μὲ τάλωγα σταθῆκαν·
 Προβγαίνει κι ἀγναντεύει τους ὁ ἄξιος Ἑτεωνέας,
 πιστὸς παραστεκάμενος τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ στὸ παλάτι μῆνημα τοῦ βασιλέα του φέρνει,
 σιμά του στέκοντας, μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια·

«᾽Ω διόθρεφε Μενέλαε, δυὸ ξένοι ἐδῶ φανῆκαν,
 πὺν σάν τοῦ Δία μοιάζει τους τὸ γένος τοῦ μεγάλου.
 Καὶ πὲς ἂν θὰ τους λύσουμε τάλωγατα ἀπ' τὰμάξι,
 ἢ σ' ἄλλους νὰ τους στείλουμε φιλοξενιὰ νὰ βροῦνε.»

Καὶ τοῦ ξανθοῦ Μενέλαου τοῦ βιοιοφάνη, κ' εἶπε·
 «Δὲν εἴσουν ἄλλοτες ἐσὺ κοντός, μωρ' Ἑτεωνέα,
 μὰ τὴν ἄλήθεια σὰ μωρὸ παιδί μου συντυχαίνεις.
 Τάχα δὲ φάγαμε κ' ἐμεῖς σὲ σπίτια ἀνθρώπων ἄλλων,
 πρὶν νᾶρθομε, κι ἀπὸ δεινὰ μᾶς λευτερώσῃ ὁ Δίας;
 Μόν' ἔλα λῦσ' τάλωγατα τῶν ξένων κ' ἔμπασέ τους,
 νὰ κάτσουν καὶ νὰ καλοφᾶν καὶ νὰ χορτάσουν πρῶτα.»

Εἶπε κ' ἐκεῖνος χύθηκε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
 πρόθυμους δούλους κ' εἶπε τους κατόπι του νὰ τρέξουν.
 Καὶ τὰ δρωμένα τάλωγα ξεξέψαν ἀπ' τὰμάξι,
 καὶ στάλογησα τὰ παχινὰ τὰ δέσαν, καὶ τοὺς βάλαν
 νὰ φᾶνε ζειά ἀνακατευτὴ μὲ κάτασπρο κριθάρι.
 στὰ ξώτοιχα τὸ ὀλόλαμπρο τὰμάξι τότες γύραν,
 κ' ἐκεῖνους μὲς στὰρχοντικὸ τοὺς φέραν· κι αὐτοὶ ἰδόντας
 τοῦ διόθρεφτου τοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους, ἀποροῦσαν,
 τ' εἶχαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
 τὰ σπίτια τᾶψηλόσκεπα τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
 Καὶ σάν τὰ σεριανίσανε καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ τους,
 μπήκανε μὲς στίς σκαλιστὲς τίς γοῦρνες καὶ λουστῆκαν.

Καὶ σὰν τοὺς λοῦσαν κοπελλιῆς κι ἀλείψαν τοὺς μὲ λάδι,
καὶ τοὺς φορέσανε κρουστῆς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
πὰς σὲ θροινὰ τοὺς κάθισαν σιμὰ στὸ γιὸ τοῦ Ἄτρεα.

50

Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρονε τότε ἡ βάρια,
ᾠοιο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρῆ λεγένη,
κ' ὕστερα στρώνει ἀντίκρου τοὺς γυαλιστεροὺ τραπέζι.

Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς φίλεψε περίσσια.

Καὶ στὰ πινάκια ὁ μοιραστής τὰ κρέατα ἀραδιάζει,
καὶ θέτει χρυσοπότγηρα ὀμπροστά τους. Κι ὁ Μενέλαος
τοὺς χαιρετᾷ τοὺς δυὸ μαζί, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει

60

« Ἀπλώστε χέρι στὸ φαγί, χαρῆτε το· κατόπι
σὰν καλοφᾶτε, σᾶς ρωτῶ ποιοὶ νᾶστε, κι ἀποποῦθε.
Τὸ αἷμα σας τὸ γονικὸ δὲν εἶναι ἔσᾶς χαμένο,
παρὰ θεόθρεφτων παιδιὰ θενάστε βασιλιάδων,
τί ἀνθρῶποι δὲ γεννοῦν κοινοὶ παληκαράδες τέτοιους.»

Εἶπε, κι ὀμπρός τους ἔθεσε ραχόψαχνα βοδήσα,
ψητά, πὸν ἐκείνου τᾶχανε βαλμένα γιὰ τιμὴ του.
Κι αὐτοὶ τὰ χέρια ἀπλώνανε στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
στοῦ Νέστορα ὁ Τηλέμαχος τὸ τέκνο συντυχαίνει,

70

δλόσιμά του σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκοῦν οἱ ἄλλοι.
✓ «Γιὰ κοίτα, γιὲ τοῦ Νέστορα, καὶ φίλε τῆς καρδιάς μου,
χαλκὸς πὸν ἀστράφτει μὲς σ' αὐτὰ τὰ βουητερὰ παλάτια,
τὸ μάλαμα καὶ τὸ ἤλεκτρο, τὸ φιλντισί, τᾶσήμι.
Τέτοιες θὲ νᾶναι κ' οἱ αὐλὲς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου
ἀρίφνητα καλὰ θωρῶ, καὶ θαμασμός μὲ πιάνει.»

Καὶ τὸν ἀπέικασε ὁ ξανθὸς Μενέλαος σὰ μιλοῦσε,
καὶ τοὺς φωνάζει καὶ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια:

« Ποιὸς ἄνθρωπος, παιδάκια μου, μετριέται μὲ τὸ Δία;
ἀθάνατοὶ ἔναι οἱ πύργοι του καὶ τὰ καλὰ του ἐκείνου·
θνητὸς μονάχα στὰ καλὰ μ' ἐμένανε μετριέται,
ἢ κι ὄχι τὶ μὲ πάθια μου καὶ μὲ πολλὰ ταξίδια
μὲς στὰ καράβια τᾶφερα χρόνους ὀχτῶ γυρνώντας:
Κύπρο, Φοινίκη διάβηκα, Αἴγυπτο, Αἰθιοπία,
καὶ Σιδονιάτες κ' Ἐρεμπούς, καὶ τῆς Λιβύας τὴ χώρα,
ἐκεῖ πὸν πάντοτε τᾶρονιά μὲ κέρατα γεννιοῦνται,
καὶ τρεῖς φορὲς τὰ πρόβατα γεννοβολοῦν τὸ χρόνο.

80

Μήτε τοῦ νοικοκύρη ἐκεῖ καὶ μήτε τοῦ πιστοῦ του
 δὲ λείπει κρεάσι καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα·
 τί τῶχουν ὅσο θῆς ἐκεῖ τὸ γάλα καὶ τὰρμέγουν.
 Καὶ βίος πολὺ συνάζοντας ἐγὼ καθὼς πλανιόμουν,
 ἄλλος κρυφὰ κι δλόξαφνα τὸν ἄδερφό μου τότες
 μὲ τὴν ἀπάτη σκότωνε τῆς ἔρμης του γυναίκα·
 καὶ νά, γιατί δὲ χαίρουμαι τὰ πλούτια αὐτὰ ποὺ ὀρίζω.
 Θὰ τὰ γρικῆσατε κ' ἐσεῖς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς σας,
 ὅποιοι κι ἂν εἶναι, τί ἔπαθα πολλά, μοῦ χάθη σπίτι
 καλότυχο καὶ μὲ καλὰ περίσσια πλουτισμένο.

90

Μακάρι νὰ μοῦ μνήσκανε τὸ τρίτο μὲς στοὺς πύργους,
 κ' οἱ ἄντρες νὰ γλυτώνανε ποὺ μᾶς χαθῆκαν τότες
 στὴν Τρωάδα τὴν πλατύχωρη, μακριὰ ἀπὸ τὴν τατιρίδα.
 Ὅλους ἐγὼ τοὺς κλαίω ἐκειοὺς καὶ δέρονουμαι, κλεισμένοις
 σὰν κάθουμαι πολλὲς φορὲς σ' αὐτὰ μου τὰ παλάτια,
 κι ὄρες στὸ κλάμα χαίρουμαι, ὄρες τὸ κόβω πάλε,
 τί γλήγορα χορταίνεται τὸ κρῦο τὸ μυρολόγι.

100

Μὰ τούτους ὅλους δὲ θρηνηῶ, κι ἄς καίγει' ἡ καρδιά του,
 ὅσο ἕναν, ποὺ ποθώντας τον ὄρεξη χάνω κ' ὕπνο·
 γιατί Ἄχαιοὺς δὲν τράβηξε τὰ ὅσα ὁ Ὀδυσσεύς.

Μὰ ἡ μοῖρα τῶθελε πολλὰ νὰ πάθῃ αὐτός, κ' ἐμένα
 νὰ τρώῃ ὁ πόνος του ὁ σκληρός, ποὺ τόσους χρόνους λείπει,
 κι ἀνίσως ζῆ ἢ ἀπέθανε κανένας δὲ γνωρίζει.

Καὶ θὰ τὸν κλαῖνε τῶρ' αὐτὸν ὁ γέρος ὁ Λαέρτης
 κ' ἡ Πηνελόπη ἢ γνωστικιά, θὰ τονὲ κλαίῃ κι ὁ γιός τους,
 ποὺ ἀπὸ τὸ σπίτι φεύγοντας μωρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει.»

110

Εἶπε, κι αὐτὸς λαχτάρηξε νὰ κλάψῃ τὸ γονιό του.
 Χάμου ἕνα δάκρυο του ἔχυσε γρικώντας τῶνομά του,
 κι ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωσε τὴν πορφυρένια χλαίνα
 μὲ τὰ δυὸ χέρια. Τῶνοιωσε ὁ Μενέλαος, καὶ μονάχος
 τὸ βαθιογύριζε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του μέσα,
 νὰ τὸν ἀφήσῃ ὁ ἴδιος του νὰ πῆ γιὰ τὸ γονιό του,
 ἢ πρῶτος νὰ ρωτήξῃ αὐτὸς καὶ ξέταση νὰ κάνῃ;

Κ' ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 ἢ Ἑλένη ἀπὸ τάνώγια τῆς τὰ μοσκομυρισμένα
 προβάλλει σὰν τὴν Ἄρτεμη τῆ χουσοσαγιτοῦσα.
 Σιμά τῆς στήνει ἢ Ἄδραστη θρονὶ καλοφτιασμένο,
 ἢ Ἀλκίππη μάλλινο ἀπαλὸ φέρνει χαλὶ κι ἀπλώνει,

120

καὶ τὸ πανέρι τὰργυρὸ φέρον' ἡ Φυλῶ, ποῦ δῶρο
 ἢ Ἀλκάντρα τῆς τὸ χάρισε ἡ γυναῖκα τοῦ Πολύβου,
 ποῦ ζοῦσε καὶ λημέριαζε στὴν Αἴγυπτο στὶς Θῆβες,
 καὶ ποῦ εἶχε πλοῦτια ἀρίφνητα στὸ σπιτικό του μέσα.

Ἔδωσ' ἐκεῖνος δυὸ ἀργυρὰ λουτρὰ τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
 δυὸ τρίποδα, καὶ μάλαμα τάλαντα δέκα χώρια
 δῶρα ἢ κερά του διαλεχτὰ χαρίζει τῆς Ἑλένης, 130
 χρυσὴ ἀληκάτη, κι ἀργυρὸ πανέρι πὰς στὶς ρόδες,
 μὲ χρυσωμένα ὀλόγυρα τοῦ πανεριοῦ τὰ χεῖλη.
 Αὐτὸ δὰ τῆς παράθεσε ἡ Φυλῶ ἢ παρακόρη,
 γεμᾶτο νῆμα δουλευτό, κι ἀπάνω ἢ ἀληκάτη
 μὲ τὸ βαθιόχρωμο μαλλί, θεμένη πέρα ὡς πέρα.

Καθίζει ἀπάνω στὸ θρόνι, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς τῆς
 ἢ Ἑλένη, καὶ τὸν ἄντρα τῆς καλορωτάει νὰ μάθη. +

ἜΩ διόθρεφτε Μενέλαε, γνωρίζουμ' ἐμεῖς τάχα
 ἐτοῦτοι ποῦ μᾶς ἦρθανε σὰν ποιοὶ παινιένται νᾶναι;
 Ἀλήθεια, ἢ ψέματα θὰ πῶ; δὲν τὸ βαστῶ πιά μέσα. 140

Ποτές μου δὲν εἶδ' ἄνθρωπο, ἄντρα ἢ γυναῖκα, τόσο
 νὰ μοιάζῃ ἀνθρώπου, ὅσο αὐτὸς—θαμάζω βλέποντάς τον—
 ὁ γιὸς τοῦ μεγαλόκαρδου Ὀδυσσέα μοιάζει νᾶναι,
 ὁ νέος Τηλέμαχος, ποῦ ἐκεῖος μικρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει
 γιὰ μένα τὴν ἀσύστατη σὰν τρέξατε στὴν Τροία
 στὸ νοῦ σας πόλεμο ἔχοντας ἀπόκοτο ὅλοι τότες. +

Κι ὁ Ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κρένει
 «Κ' ἐγώ, γυναῖκα, νοιώθω τα καθῶς ἐσὺ τὰ κρίνεις
 τέτοια τὰ πόδια του ἐκεινοῦ, τὰ χέρια κ' οἱ ματιές του,
 τέτοιο καὶ τὸ κεφάλι του κι ἀπάνωθὲ του ἢ κόμη. 150
 Καὶ καθῶς τώρα θύμιζα τὸν Ὀδυσσέα, δηγώντας
 τὰ ὅσα ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ πόφερε γιὰ μένα,
 αὐτὸς πικρὸ κατέβαζε στὸ πρόσωπό του δάκρυο,
 κι ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωνε τὴν πορφυρένια χλαίνα.»

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος τοῦ κάνει
 «ἜΩ διόθρεφτε Μενέλαε κι ἀρχοντογιὲ τοῦ Ἀτρέα,
 ἐκεῖνου γιὸς εἶν' ἀπεδῶ στ' ἀλήθεια, καθῶς εἶπες
 εἶναι ὅμως στοχαζόμενος καὶ δὲν κοιτάει ὁ νοῦς του
 ὅ,τι πρωτόηθε, ἀνέπρεπα νὰ κρένη λόγια ὀμπρὸς σου,
 ἐδῶ ποῦ σὰ φωνὴ θεοῦ ἢ φωνὴ σου μᾶς γλυκαίνει. 160
 Μ' ἔστειλ' ἐμένα ὁ Νέστορας, ὁ ἀλογογνώστης ρήγας,

νά τον ἐ συνοδέψω αὐτόν, τί νά σέ δῆ ποθοῦσε,
ἴσως καί λόγο ἢ κάμωμα στό λογισμό του βάλῃς.
Γονιοῦ πού ξενικεύτηκε παιδί πολλά παθαίνει
στό σπίτι του, ἃ δὲν τοῦρχεται βοήθεια ἀπό τοὺς ἄλλους.
Ἔτσι καί τοῦ Τηλέμαχου λείπει ὁ γονιός του, κι ἄλλοι
στά βάσανά του γλυτωμοὶ δὲν ἔρχονται νά φέρουν.»

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ ἀπολογιέται τότες:
«Ἀλήθεια, γιὸς ἀγαπητοῦ μοῦρθε στό σπίτι ἀνθρώπου,
πού γιὰ τὰ μένα τράβηξε κόπους κι ἀγῶνες μύριους·
κ' εἶπα, θὰ τονὲ φίλευα ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀργίτη
ξέχωρα, ἂν τότες ἔδινε ὁ Δίας ὁ βροντορήχτης
νάρθοῦμε ἀντάμα, στά γοργὰ ἀρμενίζοντας καρᾶδια.
Μὲς στ' Ἄργος θενὰ τοῦφτιανα καί χώρα καί παλάτι,
ἀπὸ τὸ Θιάκι φέρνοντας μ' αὐτόν καί τὰ καλά του,
τὸ γιό του κι ὅλο τὸ λαό, κι ἀρπώντας του μιὰ χώρα
ἀπ' ὅσες γύρω βρίσκονται κ' ἐμένα προσκυνᾶνε.
Ἐδῶ συχνὰ θὰ σμίγαμε, καί δὲ θὰ χώριζε ἄλλο
τὸ φιλευτή του ἐμένανε ἀπ' ἐκεῖον τὸ φιλεμένο,
παρὰ τὸ μαῦρο σύννεφο τοῦ Χάρου σὰν ἐρχόταν.
Γραφτὸ ὅμως εἶτανε ὁ θεὸς νά τὰ φρονέση ἐτοῦτα,
καί μόνο ἐκείνου νάρνηθῆ τὸ γυρισμὸ τοῦ δόλιου.»

Εἶπε, καί σ' ὅλους ἔδωσε μυρολογιοῦ λατᾶρα.
Κλαίγ' ἢ Ἐλένη ἢ Ἀργίτισσα, τοῦ Δία ἢ θυγατέρα,
κλαίει ὁ καλὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα Μενέλαος,
καί μήτε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στεγνὰ δὲν εἶχε μάτια·
τί τὸν Ἀρχίλοχο κι αὐτὸς τὸν ἄσφαλο θυμήθη,
πού ὁ γόνος τῆς λαμπρῆς Ἡῶς τὸν εἶχε σκοτωμένο·
αὐτόν θυμώντας μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, πιὸ γνωστικὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὅλους
ὁ γέρος σέ εἶπε Νέστορας μιλώντας γιὰ τὰ σένα
στό σπίτι, σὰ ρωτιούμασταν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον.
Καί τώρα, ἃ γίνεται, ἄκου με· γιατί στό δεῖπνο ἀπάνω
δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα· μὰ θὰ ξανάρθῃ ἡ Αὐγοῦλα.
Δὲ λέω πὼς ὅποιον παίρνει μας ὁ Χάρος νά μὴν κλαῖμε.
Αὐτὸ δὰ μόνο δῶρο τους ἔχουν οἱ δόλιοι ἀνθρώποι,
ἢ κόμη νά κουρευέται, νά τρέχουνε τὰ δάκρια.
Κ' ἐμένα ἀπέθανε ἀδερφός, πού στοὺς Ἀργῖτες μέσα
δὲν εἶταν ὁ χειρότερος, καί πού γνωστός σου θᾶναι·

170

180

200

δὲν τονὲ γνώρισα κ' ἐγώ· λένε πῶς πρῶτος εἶταν
ὁ Ἀντίλοχος στὸ τρέξιμο, κι ἀδάμαστος στὴ μάχη.»

Κι ὁ ξανθομάλλης τοῦ ἀπαντᾷ Μενέλαος καὶ τοῦ κάνει
«Φίλε, ποὺ φρόνιμα λαλεῖς, κι ὅσα ἄνθρωπος μὲ γνώση
καὶ πιὸ μεγάλος θάλεγε καὶ θάκανε ἀπὸ τέτοιον
ὄντας γονιό, δὲ δύνεσαι παρὰ σοφὰ νὰ κρένης.

Εὐχολ' ἀκούγεται ἡ γενιά τοῦ ἄντρα ποὺ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
καλὸ τοῦ φέρνει ριζικὸ σὲ γάμο καὶ σὲ γέννα.

Ἔτσι τοῦ Νέστορα ἔδωκε ὁ Δίας μιὰ γιὰ πάντα,

κι ὁ ἴδιος νάχη γερατεῖα καλὰ στὰρχοντικό του,

210

καὶ γιουὺς νὰ κάμη φρόνιμους καὶ στὰρματα μεγάλους.

Μὰ ἄς πάψουμε τὰ κλάματα, ποὺ αὐτὰ γενήκαν τότες
στὸ δεῖπνο τώρα ἄς ἔρθουμε, νερὸ στὰ χέρια ἄς χύσουν,
καὶ μὲ τὸ χάραμα αὐριο ξαναρχινοῦν τὰ λόγια,

ποὺ κι ὁ Τηλέμαχος κ' ἐγὼ θὰ ποῦμε ἀνάμεσά μας.»

Εἶπε, κι ὁ Ἀσφάλης τὸ νερὸ τοὺς ἔχυσε στὰ χέρια,

ὁ σβέλτος κι ἄξιος παραγιὸς τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.

Κι ἀπλώσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιά ποῦχαν ὀμπρός τους.

Ἦ Τότες αὐτὸ σοφίστηκε τοῦ Δία ἡ κόρη Ἑλένη

ἀπ' ὅπου πίνανε κρασὶ τοὺς ἔρριξε βοτάνι,

220

συχαστικό κι ἀνέχολο, ποὺ κάθε πόνο πνίγει.

Ὅποιος αὐτὸ τὸ καταπιῆ σμιγμένο στὸ κροντήρι,

ὀλημερίς δὲ χύνεται στὸ μάγουλό του δάκρυο,

μὰ κι ἄξαφνα ἂν ἡ μάνα τοῦ ἦ ὁ κύρης του πεθάνη.

ἢ κι ὀμπροστά στὰ μάτια του μὲ τὸ μαχαίρι ἂν κόβουν

ἀγαπημένο ἀδέρφι του, ἢ γιὸ μονάκριβό του.

Τέτοιὰ ἔχε γιατροβότανα καλὰ τοῦ Δια ἡ κόρη—

τάχε δοσμένα ἢ σύγκοιτη τοῦ Θῶνα ἢ Πολυδάμνα,

στὴν Αἴγυπτο, ποὺ ἀρίθμητα ἢ πλούσια ἢ γῆς τὰ βγάζει,

ἄλλα καλὰ στὸ σμίξιμο κι ἄλλα φαρμακωμένα

230

γιατρὸς καθένας εἶν' ἐκεῖ παράξιος μὲς στὸν κόσμο,

τὶ ὅλοι τους τὸν Παιήονα γνωρίζουν πρόγονό τους.

Καὶ μέσα αὐτὰ σαν ἄρριξε, κ' εἶπε νὰ τοὺς κεράσουν,

πάλε ἄρριξε τὸ μιλητό, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει.

«ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, κ' ἐσεῖς ἐδῶ βλαστάρια

λαμπρῶν ἀντρῶν,—γιατὶ ὁ θεὸς ὁ Δίας μᾶς χαρίζει

ἄλλου καλὸ κι ἄλλου κακό, καὶ δύνεται τὰ πάντα,—

ἐδῶ τώρα ποὺ κάθεστε καὶ τρῶτε στὸ παλάτι,

καὶ μὲ μιλιῆς γλεντίζετε, σὰν κάτι πού ταιριάζει
 θὰ πῶ σας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δηγηθῶ σας ὅλους
 τοῦ σιδερόκαρδου Ὀδυσσέα τοὺς πάμπολλους ἀγῶνες·
 ἓνα θὰ πῶ ὅμως πὺν ἔπραξε ὁ ἀτρόμητος ἐκεῖνος,
 στὴν Τροία, πὺν τοὺς Ἀχαιοὺς μύρια τοὺς πέσαν πάθια·
 τότες πὺν χάραξε κακὰ σημάδια στὸ κορμί του,
 ντύθηκε ροῦχα φτωχικά, καὶ μοιάζοντας μὲ δοῦλο
 γυροῦσε στὴν πλατύδρομη τοῦ ἔχτροῦ τὴ χώρα μέσα·
 ἔτσι ἀλλαγμένος, θᾶλεγεσ κάποιος ζητιάνος εἶταν,
 αὐτὸς πὺν ἀλλιῶς φαινότανε στ' Ἀχαιῖκὰ καράβια.
 Τέτοιος στὴν Τροία χώθηκε, κ' ἐκεῖνοι τυφλωθῆκαν
 ὅλοι τους, καὶ μονάχη ἐγὼ τὸν ἔνοιωσα ποιὸς εἶταν,
 καὶ τονὲ ρώτηξα, κι αὐτὸς μοῦ ξέφευγε μὲ τέχνη.
 Μὰ ὅταν ἐγὼ τὸν ἔλουσα, τὸν ἄλευσα μὲ λάδι,
 καὶ τοῦδωσα φορέματα, καὶ τοῦκανα ὄρκο μέγα
 ἀνάμεσά τους νὰ μὴν πῶ πὺν φάνηκε ὁ Ὀδυσσέας,
 πρὶν αὐτὸς φτάσῃ στὶς σκηνῆς καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 τότες τὰ σκέδια τῶν Ἀχαιῶν μοῦ τὰ φανέρωσε ὅλα.
 Κι ἀρίθμητους ἦ σπάθα του σὰν ἔκοψε Τρωαδίτες,
 πρὸς τοὺς Ἀργεῖτες γύρισε πολλὰ ἔχοντας στὸ νοῦ του.
 Τότες οἱ ἄλλες Τρωῖσες πικρὰ μυρολογοῦσαν,
 ὅμως ἐγὼ χαιρόμouna, γιατί ἡ καρδιά μου πίσω
 στὸ σπῖτι μου μὲ τράβαγε, καὶ στέναζα ὀλοένα
 γιὰ τὴν τυφλάδα πὺν ἔβαλε στὸ νοῦ μου ἡ Ἀφροδίτη,
 ἀπὸ τὴ γῆς μου τὴ γλυκειὰ σὰ μ' ἔφερε στὰ ξένα,
 καὶ χώρισα ἀπ' τὴν κόρη μου, τὴν κλῖνη μου, τὸν ἄντρα,
 πὺν ἄλλος στὸ νοῦ καὶ στὴ μορφιά κανεῖς δὲν τὸν περνοῦσε.»

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
 «Ναί, ὅλα ἐτοῦτα ἀληθινὰ τὰ μίλησες, γυναίκα·
 πολλῶν ἐγὼ μελέτησα τὴ γνώση καὶ τὴ γνῶμη,
 ἀντρῶν ἡρώων, καὶ πολλοὺς εἶδα τοῦ κόσμου τόπους,
 μὰ ἀνθρώπο τέτοιοι πουθενὰ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
 σὰν πὺν εἶτανε ὁ τρανόψυχος κι ὁ ἀκριβὸς Δυσσέας.
 Κι ἄλλο ἓνα ἐκεῖνος ἔπραξε μὲ τόλμη κι ἀντρειοσύνη,
 τότες πὺν φόνο φέρναμε καὶ χαλασμὸ στοὺς Τρῶες,
 μὲς σᾶλόγο τὸ σκαλιστὸ κρυμμένοι ἐμεῖς οἱ πρῶτοι.
 Ἡθεῖς κ' ἐσὺ τότες ἐκεῖ θεὸς θὰ σ' εἶχε στείλει,
 πὺν νὰ χαρίσῃ γύρευε στοὺς Τρωαδίτες δόξα·

σιμά σου κι ὁ θεόμοιαστος Δηίφοβος. Καὶ κάνεις
 τρεῖς γύρους πασπατεύοντας τὸν κουφωτὸ κρυψώνα,
 καὶ κράζοντας τὰ ὄνόματα τῶν Ἀργιτῶνε μεσα,
 καθένα με τὴν ξέχωρη λαλιὰ τῆς σύγκοιτῆς του.
 Ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιὸς κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς

280

τάκουσαμε τὸ λάλημα στὴ μέση καθισμένοι.
 Ἐμᾶς τοὺς δυὸ μᾶς ἐπιασε λαχτᾶρα τότες, ἢ ὄξω
 νὰ βγοῦμε, ἢ ἀπομέσαθε νὰποκριθοῦμε ἀμέσως·
 ὅσο ὅμως κι ἂν τὸ θέλαμε, μᾶς βάσταξ' ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κ' ἔτσι ὅλα τ' Ἀχαιοπούλα σωπάσαν ἐκεῖ μεσα.

Ἐνα, μονάχα, ὁ Ἄντικλος ζητάει νὰ σ' ἀπαντήση,
 μὰ ὁ Δυσσεάς τοῦσφιξε τὸ στόμα μὲ τὶς δυὸ του
 χεροῦκλες, καὶ κρατώντας τὸν τοὺς Ἀχαιοὺς γλυτῶνει,
 ὥσπου ἡ Παλλάδα ἢ Ἀθηνᾶ σὲ τράβηξε ἀποκεῖθε.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
 «Μενέλαε, τοῦ Ἀτρέα γιέ, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 πὸ κριμας, ποὺ μήτε κι αὐτὸ δὲν τοῦδιωξε τὴ μοῖρα,
 μήτε καὶ ποὺ εἶχε μέσα του τὰ στήθια σιδερένια.

290

Ὅμως στὴ κλίνη φέριτε μας, τὶ ἦρθε ἢ στιγμὴ νὰ πᾶμε
 νὰ γύρουμε, καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὶς δοῦλες τῆς ἢ Ἐλένη εὐτὺς προστάζει
 στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χρᾶμια
 τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὄμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,
 καὶ τὶς φλοκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.

Κ' οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια, καὶ τοὺς στῶσαν

300

καὶ πῆρε τότε ὁ κήρυκας τοὺς ξένους στὸ χαγιάτι,
 κ' ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα πλαγιάσαν·

στάπόβαθα τοῦ θάλαμου κοιμήθηκε ὁ Μενέλαος,
 καὶ πλάγι ἢ λυγροκόρη καὶ λατρευτὴ τοῦ Ἐλένη.

Ἐφεξ' ἢ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

κι ἀπάνω ὁ μεγαλόφωνος σηκώθηκε ὁ Μενέλαος·
 ντύνεται, σπάθα κοφτερὴ κρεμάζει ἀπὸ τὸν ὄμο,

ὦρια ἀμποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,

προβάλλει ἀπὸ τὸ θάλαμο μ' ἀθάνατο παρόμοιος,

310

καὶ δίπλα στὸν Τηλέμαχο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

«Ποιά ἀνάγκη σ' ἔφεο' ὡς ἐδῶ, Τηλέμαχε λεβέντη,

κ' ἦρθες στὴ Λακεδαίμονα, τὶς θάλασσεσ περνώντας;

δική σου, ἢ τάχα τοῦ λαοῦ; Πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
 «Γιὲ τοῦ Ἄτρεα Μενέλαε, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 ἦρθα νὰ μάθω ἂν ἔφερες μαντᾶτα τοῦ γονιοῦ μου·
 τί τρωῶν τὸ σπίτι μου, καὶ πᾶν τὰ πλούσια μου χωράφια
 γεμᾶτα τὰ παλάτια μου ἀπ' ἐχτροὺς πὺν νύχτα μέρα
 μοῦ σφάζουν κι ὄλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά μου, 320
 ἐκεῖνοι οἱ παραδιάντροποι τῆς μάννας μου μνηστῆρες.
 Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ τ'ανε τὸ τέλος του κ' ἢ κακοθανατιά του,
 μὰ τὰ εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσές τα·
 τί ἢ μάννα τονὲ γέννησε μὲ βάσανα περίσσια.
 Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾷς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιός μου ὁ Ὀδυσσεᾶς
 ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
 ἐκεῖ πὺν ἀρίθμητα δεινὰ τοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν, 330
 θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια.»

Κι ὁ ξανθωπὸς Μενέλαος βαριά τοῦ ἀπολογιέται
 «Ὠχοῦ, σὲ τί παληκαρὰ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
 τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτουνοὺς τοὺς ἀναντρούς, ἀλήθεια.
 Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα
 κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
 καὶ παίρνει τίς βουνοπλαγιές καὶ τα χλωρὰ λαγκάδια,
 καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
 καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάννα καὶ λαφούλια,
 ἔτοι κι ὁ Ὀδυσσεᾶς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους. 340
 Κι ὦ Δία θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος,
 τοὺς πέσῃ σὰν πὺν φάνηκε στὴν ὄμορφη τὴ Λέσβο,
 πὺν πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηεΐδη,
 καὶ μονομιᾶς τὸν ἔρριξε, κ' οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
 ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεᾶς ἐρθῆ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
 γλήγορο θ'ἂν τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρομάκι.
 Κι αὐτὰ πὺν τώρα μὲ ρωτᾷς καὶ πὺν παρακαλεῖς με,
 δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελᾶσω,
 παρὰ ὅσα μοῦπε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
 ἔνα πρὸς ἓνα θᾶχῃς τα, καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω. 350

Στὴν Αἴγυπτο, σὰ γύρευα γιὰ ἐδῶ νὰ ξεκινήσω,
 μὲ κράτησαν οἱ ἀθάνατοι, τί δὲν τοὺς εἶχα κάνει

Ὁ Προτέας ἱστορεῖ στο Μενέλαο τὰ πάθη τῶν Ἀχαιῶν ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμον (δ. 460—569)

τὴν ταχτικὴν ἑκατοβοδιά, κ' ἐκεῖνοι πάντα θέλουν
 τὶς προσταγῆς ποὺ ἀφήνουνε νὰ μὴν τὶς ἀστοχοῦμε.
 Εἶναι νηοὶ στὴ θάλασσα τὴν πολυκυματοῦσα,
 κατάμπροστα στὴν Αἴγυπτο, καὶ Φίρο τὸνομάζουν
 μακριὰ νὰ ποῦμε ὅσο μπορεῖ καράβι σὲ μιὰ μέρα
 νὰ φτάσῃ, ἂν πρῦμος ἄνεμος φυσᾷ καλὰ ὡς τὸ τέλος
 κ' ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ κεῖθε τὰ καράβια
 ἀνοίγουνε στὰ πέλαγα, σκοῖρο νερὸ σὰν πάρουν.
 Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἶχαν ἐκεῖ κλεισμένο, 360
 καὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα δὲ μοῦ φυσοῦσαν πρῦμοι,
 ποὺ τὰ καράβια σπρώχνουνε στοῦ ὠκεανοῦ τὰ πλάτια.
 Καὶ πιά δὲ θὰ μᾶς μνήσκανε μήτε θροφῆς μήτ' ἄντρος
 ἃ δὲ μὲ σπλαχνιζότανε ἡ θεὰ ποὺ γλύτωσέ με,
 τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ θείου Πρωτέα ἡ κόρη,
 ἡ Εἰδοθέα, ποὺ ἄγγιξα περίσσια τὴν καρδιά της.
 Μὲ βοῆκε καὶ σερνόμουνα μόνος μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
 ποὺ γύριζαν καὶ ψάρευαν μὲ τὰ γυρτὰ τὰ γκρίστρια,
 τί ἢ πείνα τοὺς τὰ θέριζε σκληρὰ τὰ σωθικά τους.
 Αὐτὴ κοντά μου στάθηκε καὶ μίλησέ μου κ' εἶπε 370
 « Ἄραγε νᾶσαι ἀνόητος καὶ ἀούστατος, ὦ ξένη,
 ἢ πίτηδες ἀφήνεσαι, καὶ θῆς νὰ τυραννιέσαι;
 Καὶρὸ κρατιέσαι στὸ νησί, τέλος νὰ βρῆς δὲ σῶνεις,
 καὶ τῷ συντρόφῳ σου ἡ καρδιά στους πόνους μέσα λυώνει. »
 Αὐτὰ ἔπε, κ' ἐγὼ γύρισα καὶ τῆς ἀπολογιέμαι
 « Ὅποια θεὰ καὶ ἂν εἶσαι ἐσύ, τὸ ποὺ ρωτᾷς θὰ μάθῃς
 ὃ δὲ μὲνω πίτηδες ἐδῶ, μόν' πρέπει νᾶχω κάνει
 κάποια ἁμαρτία στους θεοὺς ποὺ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια.
 Ὡς τόσο πές μου, τί οἱ θεοὶ τὸ καθετὶς γνωρίζουν,
 ποιὸς μὲ μοδιῖζει ἀθάνατος καὶ μοῦκλεισε τὸ δρόμο, 380
 καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσω; »
 Αὐτὰ τῆς εἶπα, κ' ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως
 « Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένη, ἐγὼ σωστὰ γιὰ ὅλα ἐτοῦτα.
 Γέρος ἀλάθευτος ἐδῶ θαλασσινὸς συχνάζεις,
 ὁ ἀθάνατος Αἰγυπτιανὸς Πρωτέας, ποὺ τὰ βάθια
 γνωρίζει ὅλης τῆς θάλασσας, τοῦ Ποσειδῶνα δοῦλος
 λέν πῶς αὐτὸς μὲ γέννησε, καὶ πῶς γονιὸ τὸν ἔχω.
 Καρτέρι ἐσὺ ἃ δυνόσουνα νὰ στήσῃς νὰ τὸν πιάσῃς,
 τὸ δρόμο αὐτὸς θὰ σοῦλεγε, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μακρὸς,

καὶ πῶς τὰ πέλαα σκίζοντας στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.
 Κι αὐτὸς ἀκόμα θὰ σοῦ πῆ, ὦ διόθρεφτε, ἂν θελήσης,
 ὅ,τι καλὸ κι ὅ,τι κακὸ στὸ σπιτικό σου γίνη,
 σὰν ἔλειπες σὲ μακρινὰ καὶ δύσκολα ταξίδια.»

Ἔτο' εἶπε, κι ἀπαντώντας της ἐγὼ τῆς κάνω τότες
 «Λέγε μου τώρα ποῦ νὰ βρῶ καρτέρι γιὰ τὸ γέρο,
 νὰ μὴ μοῦ φύγη ἂν τίποτις ἀκούσῃ ἢ ἀγναντέψῃ
 τί δύσκολό 'ναι τὸ θεὸ θνητὸς νὰ καταφέρει.»

Αὐτὰ τῆς εἶπα, κ' ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως
 «Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ μ' ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτο.

Ἄπάνω στὰ μεσούρανα καθὼς ἀνέβῃ ὁ ἥλιος,
 ἔρχετ' ἀπὸ τὸ πέλαγο ὁ ἀλάθευτος ὁ γέρος,
 ἅμα τοῦ μπάτη ξανουχτῆ τὸ μαῦρο σαγανάκι,
 καὶ βγαίνει καὶ στὶς θολωτὲς σπηλιὲς γλυκοκοιμᾶται.

Γύρω του οἱ φῶκες, θρέμματα τῆς ὥρας Ἀμφιπρόιτης,
 πέφτουν κοπάδι βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυματοῦσα,
 καὶ τὴν πικρὴ τὴ μυρουδιά τοῦ βάθου της σκορπᾶνε.
 Ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα σὲ φέρνω ἐγὼ, κι ἀράδα
 θὰ σᾶς πλαγιάσω μὲ τοὺς τρεῖς ποὺ θὰ καλοδιαλέξῃς
 συντρόφους, τοὺς ἀξιώτεροισι ποὺ στὰ καρᾶβια σου ἔχεις.
 Κι ὅλες ἐγὼ τὶς μαριολιὲς θὰ σοῦ τὶς πῶ τοῦ γέρου.

Πρῶτα στὶς φῶκες ἔρχεται καὶ τὶς μετράει ἀράδα
 κι ὅταν τὶς φῶκες καλοδῆ καὶ τὶς καλομετρήσῃ,
 σὰν πιστικὸς μὲ πρόβητα στὴ μέση τους πλαγιάζει.
 Μιὰς τονὲ δῆτε καὶ στρωθῆ, βίλτε καρδιά, κι ὀρμώντας
 κρατᾶτε τον, κι ἄς πολεμᾷ ἐκεῖνος νὰ ξεφύγῃ.

Μὲ κάθε ζωντανὸ τῆς γῆς θὰ σοφιστῆ νὰ μοιάσῃ,
 νερὸ θὰ γίνῃ καὶ φωτιὰ θεόφλογη ὀμπροστά σας,
 μὰ ἐσεῖς γερὰ κρατᾶτε τον, καὶ πιὸ βραδία ζουλάτε.
 Ὅμως ὁ ἴδιος του ἄξαφνα σὰν κἀνὴ νὰ ρωτήξῃ,
 καὶ τονὲ δῆτε μὲ μορφὴ σὰν ποὺ εἶταν πλαγιασμένος,
 τραβάτε χέρι τότε ἐσεῖς, τὸ γέρο λευτερώστε,
 καὶ ρώταγέ τον, ἦρωα, πεῖός θεὸς σὲ βασανίζει,
 καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσεσ περνώντας θὰ γυρίσῃ.»

Αὐτὰ 'πε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάσι τὴν κυματοῦσα.
 Κ' ἐγὼ στὰ πλοῖα ξεκίνησα ποὺ στέκανε στὸν ἄμμο,
 καὶ διάβαινα μὲ τὴν καρδιά περίσσια ταραγμένη.
 Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ ζύγωσα, καὶ πῆγα στὸ καρᾶβι,

στρώνουμε δειπνο, κ' ὕστερα πλακώνει ἡ θεία ἡ νύχτα·
καὶ γέρονμε, καὶ παίρνει μας ὁ ὕπνος στὰκρογιαλί.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγουλα,
καὶ τράβηξα γιαλὸ γιαλὸ μπρὸς στὰ πλατιά πελάγη,
παρακαλώντας τοὺς θεοὺς, μὲ τρεῖς μαζὶ συντρόφους,
ποὺ ὅ,τι καταπιανόντουσαν τρανὴ τοὺς εἶχα πίστη.

Κι ἀπ' τοῦ πελάου τὶς ἀγκαλιές προβάλλοντας ἐκείνη,
φέρει φωνήσα τέσσερα τομάρια νιογδαρμένα
στὸ νοῦ της μελετώντας πῶς τὸ γέρο νὰ γελάση.
Κι ἀφοῦ στοὺς ἄμμοις χάραξε πλαγιάσματα, καθόταν
καὶ πρόσμενε· καὶ σμίξαμε κ' ἐμεῖς· ἀράδα τότες
μᾶς γέρονει, καὶ καθένα μας σκεπάζει μὲ τομάρι.
Φριχτὸ καρτέρι θάτανε, τί βόχα τοῦ θανάτου
ἀπὸ τὶς θαλασσόθρεφτες μᾶς τυραννοῦσε φῶκες.
Καὶ ποιὸς κοιμᾶται μὲ θεριὰ σιμά του πελαγήσα;
Ὅμως μᾶς γλύτωσε ἴδια της μὲ σόφισμα δικό της·
βάζει μοσιὰ μυρόβολη σὲ καθενὸς ρουθούνη,
καὶ τοῦ θαλασσινοῦ θεριοῦ τὴ μυρουδιά ἀφανίζει.
Ὅλοπρῶς προσμέναμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας,
κ' ἦρθαν οἱ φῶκες μαζωχτές ἀπὸ τὰ βάθια ἀράδα
στὸ περιγιαλί πλάγιασαν, κι ἀπὰς στὸ μεσημέρι
κι ὁ γέρος ἦρθε ἀπ' τὰ βαθιά, καὶ βρίσκοντας τὶς φῶκες
τὶς παχουλές, τὶς μέτρησε μιὰ μιὰ καὶ τὶς καλόειδε.
Πρώτους ἐμᾶς λογάρισε στὸ μέτρημα, κι ὁ νοῦς του
δὲν ἔβαλε τὴν πονηριά, μόν' πλάγιασε κ' ἐκεῖνος.
Τότες μὲ βοὴ χουμίξαμε, καὶ ξάφνου ἀδράξαμέ τον
αὐτὸς τὴν τέχνη δὲν ξεχνάει, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γίνη
λιοντάρι μὲ τὴ χήτη του, κατόπι ἀμέσως φίδι
κι ἀγριόχοιρος, καὶ πάρδαλη, τέλος νερὸ τρεχᾶτο,
καὶ δέντρο ἀψηλοφύλλωτο. Κ' ἐμεῖς τὴν ὥρα ἐκείνη
γερὰ τονὲ κρατούσαμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.
Μὰ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ παμπόνηρος ὁ γέρος,
ἄρχισε τότες νὰ ρωτᾶη, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦπε
«ὦ γιὲ τοῦ Ἄτρεα, ποιὸς θεὸς κατηχημένο σ' ἔχει,
καὶ μὲ τὸ ζόρι ξαφνικὰ μ' ἀδράχνεις; Τί γυρεύεις;»
Αὐτὰ μὲ ρώτηξε, κ' ἐγὼ γυρίζω καὶ τοῦ κάνω·
«Γνωρίζεις, γέρο· τί ρωτᾶς νὰ μὲ πλανέσης τάχα;
Τόσον καιρὸ μὲς στὸ νησὶ κρατιέμαι αὐτό, καὶ κάποιο

τέλος νὰ βρῶ δὲ δύνουμαι, μόνη ἢ καρδιά μου λυώνει.
 Μὰ πές μου ἐσύ, γιὰτ' οἱ θεοὶ τὸ καθεὶς γνωρίζουν,
 ποιὸς μὲ μοδιίζει ἀθάνατος, καὶ μοῦκλεισε τὸ δρόμο;
 καὶ πῶς τὰ ψαρὸπέλαγα περνώντας θὰ γυρίσω;» 470
 Εἶπα, κ' ἐκεῖνος γύρισε καὶ μοῦ ἀποκρίθη ἀμέσως
 «Στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα ἔπρεπε νὰ κάνης
 καλὲς θυσίες, πρὶ νὰ μπῆς στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ γυρίσης
 τὰ μαῦρα πέλαα σκίζοντας, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
 Τὶ δὲν τὸ θέλει ἢ μοῖρα σου νὰ δῆς δικοὺς καὶ φίλους,
 μήτε νάρθῃς στὸν τόπο σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
 πρὶν ξανανέβῃς τοῦ Αἴγυπτου τὸ διόσταλο ποτάμι,
 καὶ κάμης ἑκατοβοδιῶν ἱερὲς ἐκεῖ θυσίες
 γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ δρίζουνε τὰ οὐράνια
 καὶ τότες θὰ σοῦ δώσουνε τὸ δρόμο ποὺ γυρεύεις.» 480
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν τᾶκουσα ραγίστηκε ἡ καρδιά μου,
 μὲς στὸ πέλαγο τᾶχνὸ μὲ πρόσταζε νὰ σύρω
 πίσω στὸν Αἴγυπτο, μακρὸ καὶ δύσκολο ταξίδι.
 Ὡς τόσο πάλε τοῦ ἄνοιξα μιλιὰ, καὶ τοῦ ξανάειπα
 «Αὐτὰ καθὼς τὰ πρόσταξες, ὦ γέρο, θὰ τὰ κάμω.
 Μὰ πές μου ἀληθινὰ κι αὐτό γυρίσαν τάχας ὅλοι
 μὲ τὰ καρᾶβια οἱ Ἄχαιοὶ ποὺ πίσω στὴν Τρωάδα
 ὁ ἦρωας Νέστορας κ' ἐγὼ τοὺς εἶχαμε ἀφησμένους,
 ἢ τοῦρθε κανενὸς κακὸ μὲς στὸ καρᾶβι τέλος,
 ἢ καὶ σὲ χέρια φίλων του, ἀπ' τὸν πόλεμο κατόπι;» 490
 Αὐτὰ εἶπα, κ' ἐκεῖνος γύρισε καὶ μ' ἀποκρίθη ἀμέσως
 «Τοῦ Ἄτρεά ὦ γιέ, τί τὰ ρωτᾷς αὐτά; Σοῦ λέω δὲν πρόπει
 ὄσα στὸ νοῦ μου ἐγὼ κρατῶ νὰ ξέρης καὶ νὰ μάθης,
 τί δὲ θὰ μείνης ἀκλαιγὸς πολλὴ ὄρα, σὰν τᾶκούσης.
 Πολλοὶ ἀπ' ἐκεῖνους τελεώσανε, μὰ καὶ πολλοὶ ἀπομείναν
 ἀπ' ἀρχηγοὺς χαλκοάρματων Ἄχαιῶνε· δυὸ μονάχοι
 χαθήκανε στὸ γυρισμό· στὸν πόλεμο κ' ἐσύ ὄσον.
 Ἕνας ἀκόμα ζωντανὸς στὶς θάλασσεσ κρατιέται.
 Τέλειωσ' ὁ Αἴαντας μαζὶ μὲ τὰ μακρόκουπά του
 καρᾶβια. Πρῶτα στὶς Γυρὲσ τὸν πῆρε ὁ Ποσειδῶνας, 500
 πέτρες θεόρατες, κ' ἐκεῖ τὸν ἔσωσ' ἀπ' τὸ κύμα
 θὰ γλύτωνε, ὅσο ἢ Ἀθηνᾶ κι ἂν τοῦ κρατοῦσε πάθος,
 λόγο ἄ δὲν ἔβγαζε βαρὺ στὸ σκοτισμὸ του ἀπάνω,
 πῶς ξέφυγε τὰ κύματα στὸ πείσμα τῶν θεῶνε.

Κι ὁ Ποσειδῶνας ἄκουσε τᾶγέρωκά του λόγια,
 κι ἀδράγει τὸ τρικράνι του στὰ δυνατὰ του χέρια,
 χτυπάει τὸ βράχο τῆς Γυρῆς, καὶ τονὲ σκίζει μέρος
 ἔμειν' ἐκεῖ, καὶ στὸ γιὰλὸ πετάχτηκε ἄλλο μέρος,
 ποὺ ὁ Αἴαντας κρατιότανε μὲς στὴν πολλή του ζάλη,
 καὶ τονὲ ρίχτει στοὺς βυθοὺς τοῦ ἀπέραντου πελάγου. 510

Ἔτσι ἀφανίστη ὁ Αἴαντας ἀρμύρα ἀφοῦ κατάπτε.
 Μὰ ὁ ἀδερφός σου γλύτωσε στὰ βαθουλά του πλοῖα,
 τί ἦ Ἥρα ἢ πολυδόξαση τοῦ στάθῃ σωτηριά του.
 Ὅμως σὰν κοντοζύγωνε τὸν ἄψηλὸ Μαλέα,
 μπόρα τὸν παίρνει ξαφνική, καὶ τὸν πετάει πελάγου,
 καθὼς βαριαναστέναζε, πρὸς ξενικὸ ἀκρογιάλι,
 ποὺ ὁ Θυέστης εἶχε μιά φορὰ τοὺς πύργους του καὶ ζοῦσε,
 καὶ τώρα ὁ γιός του ὁ Αἴγιστος τοὺς εἶχε κατοικιά του.
 Μὰ κι ἀποκείθε βολικὸς σὰ φάνη ὁ γυρισμὸς τους,
 καὶ πρῦμο οἱ θεοὶ τοὺς φύσηξαν, καὶ στὴν πατρίδα φτάσαν, 520

χαίροντας τότες πάτησε τὸ πατρικὸ τὸ χῶμα,
 καὶ τῷπιασε, καὶ μὲ πολλὰ θερμὰ τὸ φίλαε δάκρια,
 ποὺ πάλε τὴν ἀξιώθηκε τὴν ποθητὴ πατρίδα.
 Κι ἀπὸ τὴ βίγλα ὁ φύλακας ἀμέσως τὸν ξανοίγει,
 ποὺ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος τὸν εἶχε ἐκεῖ στημένο·
 τοῦχε ταμένη πλερωμὴ δυὸ τάλαντα χρυσάφι·
 μέρα καὶ νύχτα φύλαγε νὰ μὴν κρυφοπεράση
 καὶ πέση καταπάνω τους μὲ τᾶρματα στὸ χέρι.

Καὶ τρέχει φέρνει μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ στὸν πύργο.
 Κ' εὐτὺς σοφίστη ὁ Αἴγιστος θεοπόνηρο παιχιδί·
 εἴκοσι παίρνει διαλεχτὰ τῆς χώρας παληκάρια, 530
 τοὺς κρύβει, καὶ προστάζει ἄλλοῦ τραπέζι νὰ τοιμάσουν.

Πῆγε τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ ἴδιος νὰ τὸν καλέση
 μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἄμαξες, κακὰ στὸ νοῦ γυρνώντας.
 Τὸν ἀνεβάξει ἀνήξερο στὸ δεῖπνο, καὶ κατόπι
 τὸν κόβει σὰν ποὺ κόβουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
 Κανένas δὲν ἀπόμεινε τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα βλάμης,
 καὶ μήτε τοῦ Αἴγιστου, παρὰ στοὺς πύργους σκοτωθῆκαν.
 Αὐτὰ μοῦπε, κ' ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
 καὶ κάθησα στὴν ἀμμουδιά καὶ τῶριξα στὸ κλάμα,
 καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου. 540
 Καὶ σὰ χαμοκλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,

τότες μοῦ λέει ὁ ἀλάθευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος.
 Ἴμην παρακλιῖς ἀνέπαυα, γιὰ τοῦ ἼΑτρεά, τὸ κλάμα
 δὲ μᾶς φελᾶ, μόν' κοίταξε πῶς γλήγορα νὰ φτάσῃς
 στὸν τόπο σου, κ' ἢ ζωντανὸ θὰ τονὲ βροῖς ἀκόμα,
 ἢ νὰ τὸν κόψῃ πρόλαβε ὁ Ὀρέστης, κ' ἐσὺ τότες
 προφταίνεις νὰ παραβρεθῆς στὸ νεκρικὸ τραπέζι.»
 Αὐτὰ μοῦπε, κ' ἐμένανε συνέφερε ἡ καρδιά μου,
 κ' ἢ ἀντρειωμένη μου ψυχὴ, μ' ὅλη τὴ θλίψη ποῦχε.
 Τότες μ' αὐτὰ τοῦ μίλησα τὰ φιερωμένα λόγια.

550

«Τούτους τοὺς ξέρω πιά· μὰ ἐσὺ τὸν τρίτο λέγε μου ἄντρα,
 ποὺ στὰ πλατιὰ τὰ πέλαγα ζώντας κρατιέται ἀκόμα,
 ἢ καὶ νεκρός,—μὰ θέλω ἐγὼ νὰ μάθω, κι ἄς λυπᾶμαι.»

Ἔτο' εἶπα, κι αὐτὸς γύρισε κι ἀπολογία μοῦ κάνει
 «Εἶν' τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς αὐτός, ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι
 τὸν εἶδα ἐγὼ σ' ἓνα νησι δάκρια πολλὰ νὰ χύνη,
 στῆς θεάινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ δίχως θέλησή του
 κραταίει τον, καὶ δὲ δύναται νὰ δῆ γλυκεῖα πατρίδα·
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
 ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἄπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

560

Κ' ἐσύ, Μενέλαε διόθρεφε, τῆς μοίρας σου δὲν εἶναι
 στ' Ἄργος τάλογοβόσκητο νὰ λυώσῃς τὴ ζωὴ σου,
 παρὰ στὰ πέρατα τῆς γῆς, στὸ Ἡλύσια τὰ λημέρια,
 ποῦναι ὁ ξανθὸς Ραδάμανθης, οἱ θεοὶ θενὰ σὲ στείλουν,
 ἐκεῖ ποὺ οἱ μέρες τῶν θνητῶν ἀνάλαφρες διαβαίνουν·
 δὲν ἔχει οὔτε χειμῶνα ἐκεῖ, μήτε βροχὴ καὶ χιόνι,
 μόνε τᾶγέρι τὸ γλυκὸ τοῦ Ζέφυρου ἀνεβάζει
 παντοτινὰ ὁ Ὀκεανός, καὶ τοὺς θνητοὺς δροσιζει·

τί ἔχεις τὴν Ἑλένη ἐσὺ, κ' εἶσαι γαμπρὸς τοῦ Δία.»
 Ἄντὰ εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κωματοῦσα.

570

Καὶ πέρα ἐγὼ στοὺς θεόμοιαστους συντρόφους καὶ στὰ πλοῖα
 ἐκίνησα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.

Καὶ σάνε κατεθήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στάκρογιάλι,
 τὸ δεῖπνο μας τοιμάσαμε, κ' ἢ θεῖα σὰν ἦρθε ἡ νύχτα,
 νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε πᾶς τοῦ γιாலοῦ τὴν ἄκρη.

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
 πρῶτα στὴ λαμπροθάλασσα τραβᾶμε τὰ καράβια,
 καὶ τὰ κατάρτια στήνουμε μ' ἀπάνω τὰ παννιά τους.
 Μπήκαν κ' ἐκεῖνοι, κάθησαν ἀράδα στὰ σανίδια,

καὶ τὸν ἀστραφετὸν γιὰ τὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν. 580

Στὸν οὐρανόχυτο Αἴγυπτο μπῆκαν τὰ πλοῖα κι ἀράξαν,
καὶ τέλεσα ἑκατοβοδιῶν καλὲς ἐκεῖ θυσίαι·

καὶ τῶν θεῶν τῇ μάνητα σὰν ἔπαψα, μνημοῦρι
τοῦ Ἄγαμέμνονα ἔοτῃσα, νὰ ζήσῃ τὸνομά του.

Καὶ σὰν τὰ τέλειωσα, ἔφυγα· μοῦ στείλαν πρῦμο ἀγέρα
οἱ ἀθάνατοι, καὶ στὴ γλυκειὰ μὲ φέρανε πατρίδα.

Ὡς τόσο, δέξου τώρα ἐσὺ στοὺς πύργους μου νὰ μείνῃς,
ὥσπου μέρες ἔντεκα ἢ καὶ δώδεκα νὰ γίνουν·
πρεπούμενα σὲ προβοδῶ ἐγὼ τότε, καὶ σοῦ δίνω
δῶρα λαμπρὰ, τρία ἄλογα κι ἀμάξι σκαλισμένο, 590
καὶ κρασοπότηρο ὁμορφο, νὰ στάζῃς τῶν θεῶν,
καὶ βλέποντάς το ὀλοζωῆς ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει

«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, νὰ μὲ κρατᾶς μὴ θῆς ἐδῶ σὲ μᾶκρος.

Ἐγὼ καὶ χρόνο δέχουμαι νὰ κάθουμαι κοντά σου,
χωρὶς νὰ λαχταρᾶ γονιοὺς καὶ σπιτικὸ ἢ ψυχὴ μου.

γιατὶ μὲ γλύκα σ' ἀγοικῶ νὰ λὲς καὶ νὰ δηγέσαι.

Μὰ θᾶχουν οἱ συντρόφοι μου στὴν Πύλο στενοχώρια,
κ' ἐσὺ πολὺν καιρὸ ζητιᾶς ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσῃς.

Δῶρο ὅτι δώσης μου, τιμὴ θὰ τῶχω καὶ καμάρν 600

τᾶλόγατα ὅμως δὲν μπορῶ στὸ Θιάκι νὰ τὰ φέρω,
μόνε θὰ σοῦ τᾶφήσω ἐδῶ, νὰ τὰ χαρῆς, ποὺ θυίξεις

μεγάλῃ ὀλόγουρα ἀπλωσιά, μὲ περισσὸ τριφύλλι,

μὲ κύπερη, μὲ στάρι, ζεῖα, καὶ φουντωτὸ κριθάρι.

Στὸ Θιάκι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε δρόμους πλατιοὺς, λιβάδια
γιδότοπος, πιὸ νόστιμος ἀπ' ἀλογῆσες χῶρες.

Μήτ' ἄλογα δὲ βρίσκονται, μήτε λιβάδια ἀπάνω
στὰ θαλασσόζωστα νησιά, κι ἀπ' ὅλα δὰ στὸ Θιάκι.»

Αὐτὰ εἶπε· χαμογέλασε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος,
καὶ τονὲ λαφροχάδεψε κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε· 610

«Αἴμα καλὸ, παιδάκι μου, τὰ λόγια σου μοῦ δείχνουν·
σοῦ ἀλλάζω τᾶλόγα, μπορῶ κι ἀλλιῶς νὰ σὲ φιλέψω·

ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,

σοῦ δίνω τῶμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.

Σοῦ δίνω φιλοδοῦλετο κροντήρι, ὅλο ἀσήμι,

κι ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·

δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἦρωας τῶγε δώσει,

ὁ ρήγας τῶν Σιδονιῶν, τότες ποῦ ἐδῶ γυρνώντας
στὰρχοντικά του κόνεψα· δικό σου νᾶναι θέλω.»

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους 620
κ' οἱ καλεσμένοι μπαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους,
καὶ φέρναν, ἄλλοι πρόβατα, κι ἄλλοι κρασί γιὰ ἡρώους·
τὰ σιταρόψωμα ἔστελναν οἱ λυγερὲς κυράδες,
καὶ μὲς στοὺς βασιλόπυργους τοιμάζαν τὸ τραπέζι.

Καὶ στοῦ Ὀδυσσεᾶ κατάμπροστα οἱ μνηστήρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτή, ποῦ ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζευόνταν.
Μὰ οἱ ἀρχηγοὶ κ' οἱ πρῶτοι τους στήν παληκαροσύνη,
ὁ Ἀντίνοσ κὶ ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος, καθόνταν.
Σ' ἐτούτους ὁ Νοήμονας, ὁ γιὸς τοῦ Φρόνιου ἦρθε, 630
καὶ στὸν Ἀντίνο μίλησε, καὶ ρώτηξέ τον κ' εἶπε·

«Ἀντίνο, τάχα ξέρουμε, γιὰ ὁ νοῦς μας δὲν κατέχει
τοὺς ἄμμοις ὁ Τηλέμαχος τῆς Πύλος πότε ἀφήνει;
Μὲ τὸ καράβι μου ἔφυγε, καὶ τῶχω ἀνάγκη τώρα,
πέρα νὰ πάω, στήν Ἥλιδα, ποῦ δώδεκα φοράδες
μοῦ θρέφουνε δουλευτικά μὰ ἀδάμαστα μουλάρια,
ποῦ ἤθελα ἐδῶ κανένα τους νὰ φέρω νὰ δαμάσω.»

Εἶπε, κ' ἐκεῖνοι θάμασαν· τί στοῦ Νηλέα τὴν Πύλο
δὲν ἔλεγαν πὼς μίσειψε, μόν' κάπου στήν ξοχή του,
γιὰ μὲ τὰ πρόβατα ἔμνησκε, γιὰ στοῦ χοιροβοσκοῦ του. 640
✓ Κι ὁ Ἀντίνοσ τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Πές μου σωστά, πότ' ἔφυγε, καὶ ποιούς μαζί του πῆρε;
τάχα Θιακήσους διαλεχτούς, γιὰ πλερωτοὺς καὶ δούλους;
Γιατί κι αὐτὸ θὰ τῶκανε. Πές μου ἀνοιχτὰ κ' ἐτούτο,
νὰ ξέρω· τὸ καράβι σου, σ' τὸ πῆρε μὲ τὸ ζόρι,
ἢ τάχα σὲ καλόπιασε, καὶ τῶδωσες μονάχος;»

Καὶ γύρισε ὁ Νοήμονας τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς καὶ τοῦ εἶπε.
«Τοῦ τῶδωσα ἀπὸ λόγου μου· τί τάχα θᾶκανε ἄλλος,
ἂν τέτοιος ἄντρας, ἔχοντας ἔννοιες πολλὲς στὸ νοῦ του, 650
παρακαλοῦσε; Δύσκολο νὰ τοῦ ἀρνηθῆς τὴ χάρη.
Πῆρε μαζί του τοῦ Θιακιοῦ τὰ πρῶτα παληκάρια,
κ' εἶδα ἀρχηγὸ τὸ Μέντορα νὰ μπαίνη στὸ καράβι,
ἴσως καὶ νᾶτανε θεὸς ποῦ τοῦμοιαζε περίσσια.
Μὰ αὐτὸ ἀπορῶ· ποῦ ἐχτὲς ταχὺ τὸ Μέντορα ἐδῶ εἶδα,
Κι ὡς τόσο μπῆκε τότε αὐτὸς στὸ πλοῖο νὰ πάη στήν Πύλο.»

Ἄμα εἶπε τοῦτα, κίνησε στὸ σπίτι τοῦ γονιοῦ του
 μὰ οἱ δυὸ ἐκεῖνοι ποὺ ἄκουγαν ταραχτήκε ἡ ψυχὴ τους,
 καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν, καὶ πάσαν τοὺς ἀγῶνες.
 Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπείθου ὁ γιὸς τοὺς μίλησε μὲ πίκρα, 660
 τί λύσσα τὰ συνέπαιρνε τὰ μαῦρα σωθικά του,
 καὶ μοιάζανε τὰ μάτια του σὰ λαμπερὲς δυὸ φλόγες·

«Γιὰ δὲς μεγάλο κάμωμα, ταξίδι νὰ τολμήση,
 ποὺ λέγαμε ὁ Τηλέμαχος πὼς δὲν τὰ βγάξει πέρα.
 Σὲ τόσων πείσμα ἕνα παιδὶ νὰ πάρη πλοῖο νὰ φύγη,
 ἀφοῦ τοῦ τόπου διάλεξε τὰ πρῶτα παληκάρια.
 Ἄρχίζει κι ἀπ' τὰ πρῶτα του χειρότερα ποὺ ὁ Δίας
 νὰ τονὲ σπάση πρὶν ἐρθῆ καὶ βάσανα μᾶς φέρη.
 Μὰ πλοῖο δόστε μου γοργὸ καὶ εἰκοσαριὰ συντροφούς
 καρτέρι νὰ τοῦ στήσω ἐγὼ καὶ νὰ παραμονέψω 670
 μὲς στὰ στενὰ ἐκεῖ τοῦ Θιακιοῦ καὶ τῶν βραχιῶν τῆς Σάμης,
 νὰ τὸ καῆ ποὺ ἀρμένισε γιὰ χάρη τοῦ γονιοῦ του.»

Εἶπε, κ' οἱ ἄλλοι στέργανε καὶ θαρροσιὰ τοῦ δίναν
 κατόπι σηκωθήκανε καὶ στὸ παλάτι μπῆκαν.

Ὅμως πολὺ δὲν ἄργησε νὰ μάθη ἡ Πηνελόπη
 ὅσα οἱ μνηστῆρες μυστικά στὸ νοῦ τους μαγειρεύαν,
 τί ὁ κῆρυκας ὁ Νέδοντας τῆς τάπε, ποὺ ἄκουσέ τα,
 ὄντας παρόξω τῆς αὐλῆς, ποὺ ἐκεῖ τὰ κρυφοπλέχαν,
 καὶ μπῆκε νὰ τὰ μπιστευτῆ τῆς Πηνελόπης μέσα.
 Καὶ στὸ κατώφλι ποὺ εἶδε τον ἡ Πηνελόπη, ἀρχίζει 680

«Τί σ' ἔστειλαν, ὦ κῆρυκα, ἐδῶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες;
 τάχα τίς δοῦλες τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ νὰ προστάξης
 νὰ πάψουν τίς σπιτοδουλειὲς καὶ δεῖπνο νὰ τοὺς στρώσουν;
 Νὰ μὴν τὸ σώσουν ἄλλα πιά νὰ δοῦνε γάμου γλέντια,
 μόνε νὰ φᾶνε ἐδῶ ἄς ἐρθοῦν τὸ δεῖπνο τὸ στερνό τους.
 Ποὺ ἐδῶ μαζεύεστε καὶ βιὸς μεγάλο καταλεῖτε,
 τὰ πλούτια τοῦ Τηλέμαχου, καὶ τάχα ἀπ' τοὺς γονιούς σας,
 σὰν εἴσατε μωρὰ παιδιὰ, δὲν τῶχετε ἀκουσμένο
 τὸ τί τοὺς στάθηκε ἐκεινοὺς ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεᾶς,
 ποὺ κανενός τους ἄδικο μῆτ' ἔκαμε μῆτε εἶπε, 690
 σὰν ποὺ στὸν κόσμον συνηθοῦν οἱ θεῖοι οἱ οἰργάδες,
 κι ἄλλο ἄξαφνα θνητὸ μισοῦν, ἄλλο θνητὸ ἀγαπᾶνε.
 Ἐκεῖνος σὲ ἄντρα ὑβριστικά δὲ φέροθηκε ποτές του,
 μὰ ἐοᾶς κι ὁ νοῦς σας φανερός καὶ τᾶπρεπά σας ἔργα,

καὶ χάρη, ἃ σᾶς γενῆ καλό, κατόπι δὲν κρατᾶτε.»

* Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος ὁ Μέδοντας τῆς εἶπε
 «Νᾶταν αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ βαρὺ κακό μας
 μὰ ἐν' ἄλλο ἀκόμα πιὸ βαρὺ καὶ φοβερὸ οἱ μνηστήρες
 τὴν ὥρα αὐτὴ σκαρώνουνε, ποὺ ὁ Δίας νὰ τὸ χαλάσῃ.
 Πασκίζουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
 ποὺ νὰ ζητήσῃ μίσεψε μαντᾶτα τοῦ γονιοῦ του,
 στῆ θεία τῆ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο.»

700

+ Εἶπε, κ' ἐκείνης κόπηκαν τὰ γόνατα, ἡ καρδιά της
 ὥρα πολλὴ τῆ γλῶσσα της ἀμιλησιὰ κρατοῦσε,
 τὰ μάτια δάκρια γέμισαν, καὶ πιάστηκε ἡ φωνὴ της.
 Τέλος αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια: «Κήρυκά μου,
 τί μοῦφυγε τᾶγόρι μου; Δὲν εἶχε αὐτὸς ἀνάγκη
 νὰ μπῆ στὰ πλοῖα τὰ γοργά, ποὺ γιὰ τοὺς ἄντρες εἶναι
 σὰν ἄλογα τῆς θάλασσας, νὰ τοὺς πελαγοφέρουν.

Ἡ τάχατες μῆτε ὄνομα στῆ γῆς νὰ μὴν τοῦ μείνῃ;»

710

Κι ὁ γνωστικὸς ὁ Μέδοντας ἀπολογήθη κ' εἶπε.

«Δὲν ξέρω ἂν θεὸς τὸν κίνησε, γιὰ τοῦθρε ἀπὸ βουλή του,
 νὰ πάῃ στὴν Πύλο, τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθῃ,
 ἢ ἂν τέλειωσε, ποιό στάθηκε τὸ τέλος του νὰκούσῃ.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε μὲς στοῦ Ὀδυσσεᾶ τοὺς πύργους.

Κ' ἐκείνη τὴν ψυχόδερε καὶ τῆ βαροῦσε ὁ πόνος,
 καὶ μῆτε σ' ἓνα ἀπ' τὰ θροنيὰ δὲν μπόρειε νὰ καθήσῃ.
 παρὰ στοῦ καλοκάμωτου θαλάμου τὸ κατώφλι
 κάθησε δάκρια χύνοντας πικρά, κ' οἱ παρακόρες,
 γριεὲς καὶ νιεὲς τοῦ παλατιοῦ, μαζί της σιγοκλαίγαν.

720

Κ' ἐκείνη βαριοκλαίγοντας τοὺς εἶπε: «Ἀγαπημένες,
 ἀκοῦτε: πιώτερα δεινὰ μοῦδωσ' ἐμένα ὁ Δίας
 ἀπ' ὅλες ποὺ γεννήθηκαν καὶ ζήσανε μαζί μου.

Λαμπρὸ καὶ λιονταρόφυχο πρῶτα στερήθηκα ἄντρα,
 μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
 ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο βγήκε.
 Τῶρ' ἀπ' ἐδῶ μοῦ ἀρπάξανε οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ γιό μου,
 ἀνάκουστα, καὶ μίσεψε χωρὶς νὰ τονὲ νοιώσω.

Ἀπόνετε, ποὺ καμιανῆς δὲν πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ σας
 νὰ μὲ ξυπνήστε, ἂν καὶ καλὰ τὰ ξέφατε ἔσεῖς ὅλα,
 τότες ποὺ μπῆκε στὸ βαθὺ καὶ μελανὸ καράβι.

730

Ἄν ἐγὼ τᾶκουα πῶς αὐτὸς ταξίδι μελετοῦσε,

θάμνησκε ἐδῶ, κι ἄς εἶτανε στὶς ξενιτειῆς ὁ νοῦς του·
 ἄλλιῶς, νεκρὴ θὰ μᾶφηνε σ' αὐτὰ τὰ σπίτια μέσα.
 Μὰ ἄς τρέξουν κι ἄς φωνάζουνε τὸ γέρο τὸ Δολίο,
 ποὺ ὁ κύρης δοῦλο μοῦδωσε πριχοῦ νὰρθῶ ἐδῶ πέρα,
 καὶ μοῦ φυλάει τὸ σύνδεντρο περβόλι· αὐτὸς νὰ σύρη
 καὶ νὰ καθήση νὰ τὰ πῆ ἓνα ἓνα τοῦ Λαέρτη,
 ἴσως κι ὁ νοῦς του στοχαστῆ, καὶ τότες βγῆ στὸν κόσμο
 καὶ σ' ὄλους παραπονεθῆ ποὺν βάλθηκαν κ' ἐκείνου
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ τοῦ ἰσόθεου τὸ γόνο ν' ἀφανίσουν.»

740

Κ' ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα της γυρνάει κι ἀπολογιέται
 «Καλὴ νυφοῦλα μου, ἔπαρε μαχαίρι νὰ μὲ κόψης,
 γιὰ μὲς στὰ σπίτια σου ἄσε με· δὲ θὰ σοῦ κρύψω λόγο.
 Τὰ γνώριζα ὅλα, κι ὅτι αὐτὸς μοῦ πρόσταξε, ξῆδωκά του,
 καὶ στάρι καὶ γλυκὸ κρασί· μὰ μέγα μοῦββαλε ὄρκο
 δῶδεκα μέρες πρὶ γενοῦν νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω,
 ἢ πρὶν εἰς ποθήσης τον καὶ μάθης τὸ πὼς λείπει,
 γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ μᾶς χαλνᾷς τὴν ὄρια σου τὴν ὄψη
 Μὰ σὰ λουστῆς καὶ καθαρὰ σὰ ντύσης τὸ κορμί σου,
 καὶ μὲ τίς βάγιες σου ἀνεβῆς στὰνώγι, προσευκίησου
 στοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
 τὶ ἐκείνη κι ἀπὸ θάνατο μπορεῖ νὰ τονὲ σώση.
 Τοῦ δόλιου γέρου βάσανα καινούρια μὴν τοῦ δίνης·
 θαρρῶ πὼς δὲν τὸχτρεύονται οἱ ἀθάνατοι τὸ γένος
 τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀρκείσιου· πάντα δὰ κάποιος θὰ μείνη νᾶχη
 τὰ σπίτια τάψηλόχτιστα καὶ τὰ παχιά χωράφια.»

750

Εἶπε, κ' ἐκείνη μέρωσε, τῆς στέγνωσαν τὰ μάτια,
 καὶ λούστηκε, καὶ φόρεσε καθάρια τὸ κορμί της,
 κι ἀντάμα μὲ τίς βάγιες της ἀνέβηκε στὰνώγι,
 καὶ στὸ πανέρι βάζοντας κριθάρι, προσευκίεται

760

«Ἄκου με, τοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τρανὴ κόρη,
 ἂν ὁ πολύβουλος ποτὲ Ὀδυσσεᾶς στὰρχοντικά του
 ξυγγᾶτα σοῦψησε μεριά βοδιῶνε καὶ προβάτων,
 αὐτὰ τώρα θυμήσου τα, καὶ σῶσε τὰκοιβό μου
 καὶ φύλαξέ τον ἀπ' ἐχτροὺς ἀπόκοτους καὶ μαύρους.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεφώνισε κ' ἡ θεὰ τὴ συνακούγει.
 Μὰ οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ἀχλολοοῦσαν,
 κι ἀπὸ τοὺς ξεπαρμένους νιοὺς ἓνας αὐτὰ λαλοῦσε·

«Τὸ γάμο ἢ πολυγύρευτη βασίλισσα σκαρώνει,

770

τὴ μοῖρα ὅμως τοῦ γίωκα τῆς δὲν τὴ φαντάστη ἀκόμα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γίνονται, κι αὐτοὶ δὲ φανταζόνταν.

Ὁ Ἄντινος τότες μίλησε κι αὐτὰ στοὺς ἄλλους εἶπε

«Γιὰ ἀφήστε τα, καλότυχοι, τὰ λόγια τὰ μεγάλα,
μιὰ καὶ καλή, μὴ μέσαθε κανέναν τὰ προφτάξη.

Μόνε ἄς σκωθοῦμε σιγανά, κι ἄς βάλουμε σὲ δρόμο
αὐτὸ πού βουλευτήκαμε στὸ λογισμό μας μέσα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαλέξανε μιὰ εἰκοσαριά λεβέντες,
καὶ στὰ κρογιάλι κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.

Ἄπ' ὅλα πρῶτα τράβηξαν τὸ πλοῖο κατὰ τὰ βάθια, 780
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ παννιά του ἄπάνω,
καὶ τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμούς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν,
ὅλα σωστά· τὰ δλόασπρα παννιά κατόπι ἀνοῖξαν,
καὶ τᾶρματα τοὺς φέρανε τὰ πρόθυμα κοπέλλια.

Ἄραζονε πρὸς τὸ γιὰ τὸ πλοῖο, κι ὄξω βγαίνουν·
ἐκεῖ δειπνήσανε, νάρθη προσμένοντας τὸ βράδυ.

Ὡς τόσο κοίτεται ἡ καλὴ στᾶνώγι ἡ Πηνελόπη
χωρὶς θροφή, χωρὶς πιότη, καὶ μόνη συλλογιέται
ὁ γιὸς ὁ παινεμένος τῆς τὸ χάρο ἂν θὰ ξεφύγη,
ἢ θὰ τοῦ φᾶν οἱ ἀπόκοτοι μνηστῆρες τὴ ζωὴ του. 790

Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,
τριγύρω του σὰ μαζευτοῦν παγίδα νὰ τοῦ στήσουν,
τόσο κ' ἐκεῖνη σάστιζε ὄσπου τὴν πῆρε ὁ ὕπνος·
καὶ πλαγιασμένη ἀπόμεινε καὶ λύθηκᾶν οἱ ἄρμοί τῆς.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
φάντασμα φτιάνει πὸ ἐμοιάζε ἡ μορφὴ του μὲ γυναίκα,
τοῦ Ἰκάριου τοῦ τρανόψυχου τὴ θυγατέρα Ἰφτίμη,
πὸν ὁ Εὐμηλος ἀπ' τὶς Φερεὲς τὴν εἶχε σύγκλινῆ του.
Καὶ στέλνει το στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ τὸ παλάτι,
τὴν Πηνελόπη πὸν ἔκλαιγε καὶ μυρολόγα, νᾶβρη, 800
καὶ νὰ τῆς πάψη τοὺς κλαμούς, τὰ δάκρυα νὰ τῆς κόψη.
Δίπλα ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ στὸ θάλαμό τῆς μπαίνει,
καὶ στέκετ' ἀποπάνω τῆς κι αὐτὰ τῆς συντυχαίνει.

«Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη;
Δὲ θὲν ἐστὶ νὰ δέρονσαι οἱ θεοὶ πὸν καλοζοῦνε,
καὶ νὰ καρδιοπονηῶς θάρθη στὸ Θιάκι πάλε ὁ γιὸς σου,
τὶ φταίξιμο δὲν ἔκαμε στοὺς Θεοὺς ποτές ἐκεῖνος.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται.

γλυκὰ λαφροκοιμάμενη στὶς θύρες τῶν ὄνειρων·

«Τ' ἦρθες ἐδῶ, ἀδερφοῦλα μου; δὲ σ' ἔβλεπα ἄλλοτές μου, 810
 τί ἡ κατοικιά σου εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ, στὰ ξένα
 μοῦ λὲς νὰ πάψω τοὺς καημοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς μου πόνους,
 ποὺ μοῦ ταράζουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά μου καΐνε·
 λαμπρὸ καὶ λιονταρόκαρδο νὰ χάσω, λέει, πρῶτα ἄντρα,
 μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
 ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὄλο βγῆκε,
 καὶ τώρα ὁ γιόκας μου νὰ βγῆ μὲ κουφωτὸ καράβι,
 ποῦναι ἄμαθος ὁ καψερὸς ἀπὸ ἔργατα καὶ λόγια.
 Γιὰ ἐτοῦτον κ' ἐγὼ πιώτερο θρηνηῶ παρὰ γιὰ κεῖνον,
 γιὰ ἐτούτونه καρδιοχιτυῶ καὶ τρέμω νὰ μὴν πάθῃ, 820
 γιὰ μὲς στοὺς κόσμους ποὺ περνάει, γιὰ στὰ πελάγη μέσα·
 γιὰτὶ πολλοὶ ἀπὸ ἔχτροητα γυρεύουνε μὲ τέχνες
 πρὶ νὰ γυρίσῃ σπίτι του νὰ πάρουν τὴ ζωὴ του».

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
 «Θάρορος, μὴν ἔχῃς φόβο ἐσὺ στὰ σωθικά σου μέσα
 εἶναι μαζί του φύλακας, ποὺ κι ἄλλοι ἀποθυμοῦσαν
 —γιὰτὶ ἔχει δύναμη πολλή— νὰ παραστέκεται τοὺς·
 εἶν' ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ νοιώθει τὸν καημὸ σου,
 καὶ ὡς ἐδῶ πέρα μ' ἔστειλε μ' αὐτὸ τὸ μήνυμά της.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται 830
 «Ἄν εἶσαι θεὸς κι ἀπὸ θεοῦ τὰ ὅσα λὲς κατέχῃς,
 λέγε μου καὶ γιὰ ἐκείνονε τὸ βαριορίζικό μου,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, τοῦ ἡλιοῦ τὸ φῶς ἃ βλέπῃ,
 ἢ ἀπέθανε, καὶ βρίσκεται μὲς στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια.»

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
 «Γιὰ ἐκείνονε δὲ γίνεται νᾶνοῖξω λόγο τώρα,
 ἃ ζῆ νὰ πῶ ἢ ἀπέθανε, γιὰτὶ τοῦ κάκου θᾶναι.»

Εἶπε, καὶ χάθη φεύγοντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ σύστη,
 καὶ σκόρπισε στὸν ἄνεμο. Καὶ τοῦ Ἰκάριου ἡ κόρη
 ξυπνάει μ' ἀνάλαφρη καρδιά, ποὺ καθαρὰ τῆς ἦρθε 840
 στὸν ὕπνο της τέτοιο ὄνειρο στάροχίνημα τῆς νύχτας.

Στὸ πλοῖο ὡς τόσο ἀνέβηκαν, καὶ σῦραν οἱ μνηστῆρες
 στὰ πέλαα, τοῦ Τηλέμαχου τὸ τέλος μελετώντας.
 Κ' εἶναι στῆς θάλασσας ἐκεῖ τὴ μέση πετρονήσι,
 ποὺ πέφτει ἀνάμεσα Θιακιοῦ καὶ τῆς ξεροῆς τῆς Σάμης,
 ὄχι μεγάλο, ἡ Ἀστερῆ, μὲ βολικὰ λιμάνια,
 καὶ δυὸ μπασιές, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ στήσανε καρτέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε.

Ἄπ' τοῦ πανώριου Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὐγοῦλα
σηκώθη, κ' ἔφερε τὸ φῶς σὲ ἀθάνατους κι ἀνθρώπους.
Καὶ συγκαθίζαν οἱ θεοί, καὶ μὲς σ' αὐτοὺς κι ὁ Δίας
ὁ ἀψηλοβρόντης, ποὺ τρανὴ στὰ οὐράνια ἡ δύναμή του.
Κ' ἡ Ἄθηνᾶ θυμήθηκε τὰ πάθια τοῦ Ὀδυσσεά,
πονώντας τον ποὺ ἡ Καλυψὼ τὸν κράταε, καὶ τοὺς εἶπε

«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κ' αἰώνιοι,
κανέννας βασιλιὰς γλυκός, καλόβουλος καὶ δίκιος
πιὰ ἄς μὴ φανῆ, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νᾶναι, 10
ἀφοῦ κανέννας τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά δὲ θυμάται
μὲς στὸ λαὸ ποὺ σὰ γονιὸς μὲ ἀγάπη κυβερνοῦσε.
Πᾶς σὲ νησὶ αὐτὸς κοίτεται καὶ δέρονται ἀπὸ πόνους,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ μὲ τὸ ζόρι ἐκεῖθε
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκεῖα πατρίδα·
τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
νὰ τονὲ ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Καὶ τώρα θὲν τὸ γιόκα του στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
ποὺ νὰ γυρέψῃ μίσεψε μαντᾶτα τοῦ γονιοῦ του,
στῆ θεῖα τῆ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο.» 20

Κι ὁ Δίας γυρνάει καὶ κρένει τῆς, ὁ συννεφομαζώχτης·
«Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ξεστόμισες, παιδί μου;
δὲν εἶσαι ἐσὺ ποὺ τῶβαλες στὸ νοῦ σου νᾶρθῃ πίσω
ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ γδικιωμὸ σ' ὄλους αὐτοὺς νὰ φέρῃ;
Μὲ τρόπο τὸν Τηλέμαχο, σὰν ποὺ ἐσὺ ξέρεις, στεῖλ' τον,
νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του χωρὶς κακὸ νὰ τοῦρθῃ,
καὶ νὰ γυρίσουν ἀδειανοὶ οἱ μνηστῆρες μὲ τὰ πλοῖο.»

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε πρὸς τὸν Ἑρμῆ τὸ γιό του,
καὶ λέει: «Ἑρμῆ, ποὺ σὲ ὄλα ἐσὺ μαντάτορας μᾶς εἶσαι,
πὲς τῆς ὠριόμαλλῆς θεᾶς τὴν ἀσφαλτῆ βουλή μας, 30
πὼς θέμε ὁ καρτερόφινχος Δυσσεάς στὰ χῶματά του,
χωρὶς ἀνθρώπου ἢ καὶ θεοῦ συνέργεια νὰ γυρίσῃ·
σὲ σάλι αὐτὸς γερόδετο πολλὰ σὰν κακοπάθῃ,
σὲ εἴκοσι μέρες στῆς Σκεριᾶς τὴν πλούσια γῆς θὰ φτάσῃ,
ποὺ κατοικοῦνε οἱ Φαίακες οἱ θεογεννημένοι·
αὐτοὶ μὲ πρόθυμη καρδιὰ σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμήσουν,
καὶ στῆ γλυκεῖα πατρίδα του μὲ πλοῖο θὰ τονὲ στείλουν.»

χαλκό, χρυσάφι, φορεσές περίσσιες δίνοντάς του,
 πού μήτε ἀπ' τὴν Τρωάδα αὐτὸς δὲ θ' ἄφερνε μαζί του,
 ἂν πίσω ἐρχόταν ἄβλαβος μὲ δίκιο μερτικό του.

Τὶ εἶναι γραφτὸ νὰ ξαναδῆ δικούς κι ἀγαπημένους, 40
 καὶ νὰ ξιωθῆ τὸν τόπο του καὶ τάψηλά του σπίτια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Ἄργοφονιάς ἀκούει τὴν προσταγή του.

Κι ἀμέσως σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια του πανώρια,
 ἀχάλαστα κι ὀλόχρουσα, πὸν πεταχτὰ τὸν πᾶνε
 ἀπὸ στεριές καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου.

Πῆρε τὸ μαγικὸ ραβδί, πὸν ὅποιο θνητὸ θελήση
 τὰ μάτια ἀποκοιμίζει του ἢ τὸν ξυπνᾷ ἂν κοιμάται

καὶ πέταξε κρατώντας το ὁ Ἄργοφονιάς ἀπάνω 50
 στὴν Πιερία, κι ἀπ' ἐκεῖ περνάει ἀπ' τοὺς αἰθέρες,

καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα κολύμπαγε σὰ γλάρος,
 πὸν μέσα στοὺς ἄχνους βυθοὺς τοῦ ἀτρύγητου πελάγου
 ψάρια ζητάει, καὶ τὰ φτερὰ συχνοβουτάει στὴν ἄρμη·
 ὅμοιος μ' αὐτὸν τὰρίθμητα τὰ κύματα περνοῦσε.

Καὶ στὸ νησὶ τὰπόμακρο σὰν ἦρθε, ἀπ' τὴ γαλάζια
 προβάλλει θάλασσα στὴ γῆς, πρὸς τὴ σπηλιὰ πὸν ἡ νύφη
 λημέριαζε ἡ ὠριόμαλλη, καὶ μέσα τὴνὲ βρῖσκει.

Εὔλα περίσσια στὴ γωνιά, κέδροι καὶ θυές σκισμένες, 60
 πὸν μοσκοβόλαε τὸ νησὶ παντοῦ ἀπ' τὴ μυρουδιά τους.

Στὸν ἀργαλειό της ὀμπροστὰ γλυκοτραγούδαε ἐκεῖνη,
 καὶ τὸ παννὶ της ἔφαινε μὲ τὴ χρυσὴ σαγίττα.

Τριγύρω δάσια φουντωτὰ μὲ σκληθρες καὶ μὲ λεῦκες,
 καὶ μυρωδάτα ἀνάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.

Λογῆς πυκνόφτερα πουλιὰ κουρνιαζάνε στὰ δέντρα,
 γκιώνηδες, καὶ γεράκια, καὶ φωναχτερές κουροῦνες
 τῆς θάλασσας, πὸν χαίρουνται νὰ ζοῦνε στὰ νερά της.

Καὶ γύρω στὶς βαθιές σπηλιές τῆς νύφης ἀπλωνόταν
 ἡμερο κλῆμα θαλερὸ σταφύλια φορτωμένο·

ἀράδα βρύσες τέσσερες ἄσπρο νεράκι χύναν, 70
 κοντὰ κοντά, μὰ καθεμιὰ κι ἄλλοῦ κατρακυλοῦσε.

Πλάγι λιβάδια μαλακὰ μὲ σέλινα καὶ βιόλες,
 πὸν ἀθάνατος κι ἂν ἤρχουνταν σὲ τέτοιες πρασινάδες,
 μὲ θαμασμὸ θὰ κοίταζε καὶ θ' ἄνοιγε ἡ καρδιά του.

Στάθηκ' ἐκεῖ καὶ θάμαζε ὁ Ἄργοφονιάς ὁ μέγας.

Κι ἀφοῦ ὅλα τὰ καμάρωσε μὲ τὴν καρδιά του, μπῆκε

μὲς στήν ἀπλόχωρη σπηλιά· τὸν κοίταξε ἀντικρῦ τῆς
ἢ νύφη, καὶ δὲν ἄργησε νὰ τονὲ δῆ ποιός εἶταν·
τὶ ἀγνώριστοι δὲ μνήσκουνε οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους,

80

κι ἄς κατοικήη κανένας τους ἀλάργα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Μέσα τὸ μεγαλόψυχο δὲ βρῆκεν Ὀδυσσεά,
τὶ αὐτὸς καθόταν κ' ἔκλαιγε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
ψυχοπονώντας σὰν προτοῦ μὲ στεναγμούς καὶ θρήνους,
καὶ βλέποντας τὴ θάλασσα μὲ μάτια δακρυσιμένα.
Καὶ τὸν Ἑρμῆ τότες ρωτᾷει ἢ Καλυψὼ ἢ θεοῦλα,
καθίζοντάς τον σὲ θρονὶ λαμπρὸ καὶ γυαλισμένο·

«Τί ἦρθες ἐδῶ, χρυσόραβδε, καλὲ κι ἀγαπημένε
Ἑρμῆ μου; Δὲν τὸ συνηθᾶς νὰ μοῦρχεσαι δὰ τόσο.
Λέγε τὸ τί ἔχεις στήν καρδιά, κ' ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ κάμω,
ἂν πρᾶμα εἶναι πού γίνεται, κι ἄ μοῦ περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι.»

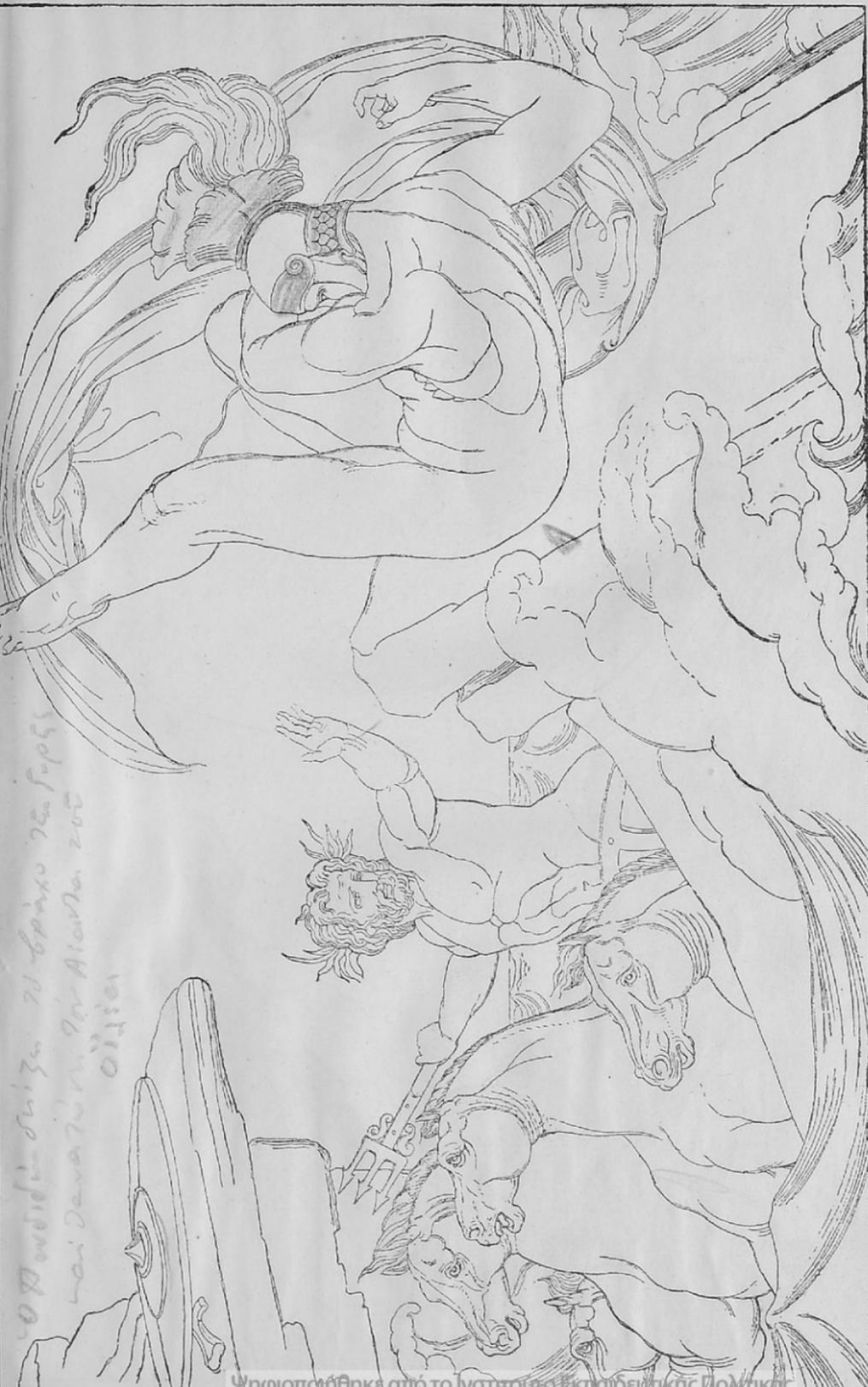
✱ Μὰ τώρα νάρθης παραμπρὸς νὰ σὲ φιλέσω πρῶτα.»

✱ Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἢ θεά, καὶ τοῦστρωσε τραπέζι·
θέτει ἀμβροσία καὶ σμίγει του κοκκινωπὸ νεχτάρι.
Ἔτρωγε τότες κ' ἔπινε ὁ Ἀργοφονιάς ὁ μέγας,
κι ἀφοῦ καλὰ ψυχόπιασε μὲ τὴ θροφή τοῦ δείπνου,
κουθέντα τότες ἄνοιξε, καὶ μίλησέ τῆς κ' εἶπε·

«Ἐμένα τὸ θεὸ ρωτᾶς ἐσὺ ἢ θεὰ γιατί ἦρθα
ἀλάθευτα θὰ σοῦ τὸ πῶ καθὼς κι ἀποθυμεῖς το.
Ὁ Δίας ἐδῶ μὲ πρόσταξε νάρθῶ χωρὶς νὰ θέλω
καὶ ποιός θὰ πέρναε θέλοντας τέτοια ἀρμυρὰ πελάγη
ἀπέραντα; πού μήτε μιὰ χώρα θνητῶ δὲ βρίσκεις
θυσιές κ' ἑκατοβοδιές λαμπρὲς τῶν θεῶν νὰ κάνουν.
Μὰ θεὸς δὲν μπόρεσε ποτές τὴ γνώμη νὰ ξεφύγη
τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου, καὶ μάταιη νὰ τὴ βγάλη.
Λέει πὼς κοντὰ σου βρίσκεται ὁ πιὸ ἄμοιρος ἀπ' ὅλους
τοὺς ἄντρες πού πολέμησαν τὰ κάστρα τοῦ Πριάμου·
χρόνους ἐννιά πολέμησαν, στοὺς δέκα τοὺς τὰ πῆραν·
καὶ πίσω καθὼς γύριζαν τὴν Ἀθηνᾶ θυμῶσαν,
κι αὐτὴ τοὺς σήκωσε κακοὺς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.
Ὅλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
κ' ἐκειὸν ἐδῶ τὸν ἔρριξαν τὰ κύματα κ' οἱ ἀνέμοι.
Αὐτόνε τώρα σοῦ μηνάει νὰ στείλῃς πίσω ἀμέσως,
τὶ δὲν εἶναι τῆς μοίρας του νὰ φανιστῆ στα ξένα,
τοῦναι γραπτὸ νὰ ξαναδῆ δικούς κι ἀγαπημένους

100

110

Ο Πρωτόδικος διέταξε να ληφούν τα φύλλα
και να αναρτηθούν στην Αγορά του
οίσιον

μόν' ἔλυωναν οἱ μέρες του οἱ χρυσῆς ἀπὸ τὸν πόνο
 τῆς ξενιτιάς, κ' ἡ θεάϊνα δὲν τοῦδινε πιά γλύκα.
 Μόνε τίς νύχτες στὴ σπηλιά μὲ τὸ στανιὸ κοιμόταν
 δίχως λαχτάρα στὴν καρδιά, κι ἄς λαχταροῦσε ἐκείνη.
 Καὶ στάκροβράχια τοῦ γιαιλοῦ καθόταν καθεμέρα,
 ψυχοπονώντας ἅπανα μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
 καὶ βλέποντας τίς θάλασσες μὲ μάτια δακρυσμένα.
 Σιμά του στάθηκε ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη κ' εἶπε

«Καημένε, μὴ μοῦ κλαίγῃσαι πιά ἐδῶ, καὶ τὴ ζωὴ σου 160
 τοῦ κάκου λυώνεις· πρόθυμα ἐγὼ τώρα θὰ σὲ στείλω.

Μόν' ἔλα, καὶ μακρόξυλα μὲ τὸ πελέκι κόψε,
 καὶ σάλι ἀπλόχωρο μ' αὐτὰ καλὰ σὰ συνεδέσης,
 κάσαρα σκάρωσε ἀψηλὰ ἀποπάνωθε, καὶ τότες
 σέρνεις καὶ φεύγεις μέσα του πρὸς τὰχνερὰ πελάγη.
 Ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασί ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω,
 νὰ μὴν πεινᾷς καὶ φορεσῆς θὰ δώσω νὰ φορέσης,
 καὶ πρύμο ἀγέρα νὰ φυσάη κατόπι σου θὰ στείλω,
 πὺ νὰ γυρίσης ἄβλαβος στὴν πατρικὴ σου χώρα,
 ἂν θέλημα εἶναι τῶν θεῶν πὺ δορίζουνε τὰ οὐράνια,
 ποῦναι ἀπὸ μένα ἀξιώτεροι νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράξουν.» 170

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολὺπαθος Δυσσέας ἀνετριχιάζει,
 καὶ φώναξέ την, κ' εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·

«Ἄλλα στὸ νοῦ σου ἔχεις, θεά, κι ὄχι τὸ μισεμό μου,
 πὺ λὲς μὲ σάλι νὰ διαβῶ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
 τὰ φοβερά, πὺ οὔτε γοργὰ καράβια δὲν περνᾶνε,
 χαρούμενα ἀρμενίζοντας στὸ φύσημα τοῦ Δία.
 Μὰ ἐγὼ χωρὶς τὴ γνώμη σου δὲ θ' ἄμπαινα στὸ σάλι,
 ἂν ὄρκο δὲ δεχόσουνα μεγάλο νὰ μοῦ κάνης,
 πὺς ἄλλο ἐσὺ δὲ μελετᾷς κακὸ στὸ νοῦ σου μέσα.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ μυριόχαρη θεὰ χαμογελώντας 180
 μὲ νάξι τονὲ χάδεψε, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε·

«Μαριόλος εἶσαι μὰ τὸ ναί, καὶ κούφιο νοῦ δὲν ἔχεις,
 πὺ τέτοιο συλλογίστηκες νὰ ξεστομίσης λόγο.
 Μαρτύροι ἡ γῆς κι ὁ οὐρανὸς ὁ ἀμέτρητος ἀπάνω,
 καὶ τὰ νερὰ πὺ χύνονται σὶν Ἄδη ἀπὸ τὴ Στύγα,
 —τῶν θεῶν βαρὺς καὶ φοβερός αὐτὸς εἶν' ὄρκος πάντα,—
 πὺς ἄλλο ἐγὼ δὲ μελετῶ κακὸ στὸ νοῦ μου μέσα.
 Μόνε γιὰ σένα νοιάζουμαι, καὶ σοῦ μιλάω τὸ ἴδιο

ὅπως γιὰ μένα θᾶκανα σὰν τύχαινέ μου ἀνάγκη·
γιατ' ἔχω καλοθελησιά, καὶ μὲς στὰ σωθικά μου
εἶν' ἡ καρδιά μου μαλακιά, δὲν εἶναι σιδερένια.» 190

Αὐτά εἶπε, καὶ ξεκίνησε ἡ μυριόχαρη ἡ θεοῦλα
μὲ βιάση, καὶ στὰ ἀχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ἀντάμα οἱ δύο τους·
κάθησ' ἐκεῖνος στὸ θρονὶ ποῦ ὁ Ἑρμῆς προτοῦ καθόταν,
κ' ἡ νύφη τοῦ παράθεσε λογιῆς θροοφῆς ἀπ' ὄσες
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε οἱ ἀνθρώποι συνηθᾶνε·
ἀτὴ τῆς κάθησε ἀντικρὺ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
κ' οἱ παρακόρες φέρανε ἀμβροσία καὶ νεχτᾶρι.
Καὶ τότες στὰ ἔτοιμα φαγιὰ τὰ χέρια τους ἀπλώσαν. 200
Κι ἀπὸ φαγι κι ἀπὸ πιωτὸ καλὰ σανὲ φρανθῆκαν,
ἡ Καλυψώ, ἡ μυριόχαρη θεά, νὰ λήη ἀρχίζει

«Γιὲ τοῦ Λαέρτη διόθρεφτε, πολύσοφε Ὀδυσσεά,
λοιπὸν ἐσὺ στὸ σπιτί σου καὶ στὴ γλυκειά πατριδα
νὰ σύρης τώρα λαχταρεῖς; Ἔτσι ἄς γενῆ, καὶ χαιροῦ.
Ὅμως ὁ νοῦς σου ἂν τῶβαζε τὸ πόσα κακοπάθια
σένα φυλάει ἡ μοῖρα σου, στὸν τόπο σου ὡς νὰ φτάσης,
σ' αὐτὸ τὸ σπήλιο θᾶμνησκες ἀθάνατος νὰ γίνης,
κι ἄς εἶχες τὸ βαρὺ καημὸ τῆς ὄριας σου γυναίκας,
ποῦ μέρα νύχτα νὰ τὴ δῆς τῶχεις πολλὴ λαχτᾶρα. 210
Παινιέμαι δὰ πῶς ἀπ' αὐτὴ χειρότερη δὲν εἶμαι
στὴν ὄψη μήτε στὸ κορμί, καὶ δὲν ταιριάζει κιόλας
θνητὲς μ' ἀθάνατες ποτὲς στὰ κάλλη νὰ μετριοῦνται.»

Τότε ὁ πολύβουλος Δυσσεάας ἀπολογίθη κ' εἶπε·
«Χαριτωμένη μου θεά, μὴ μοῦ ὀργιστῆς γιὰ δαῦτο·
νοιώθω κ' ἐγὼ πῶς ταπεινὴ στ' ἀνάστημα ἢ στὰ κάλλη
ἡ Πηνελόπη ἢ γνωστικὰ θὰ φαίνονταν ὀμπρός σου·
αὐτὴ θνητὴ, καὶ πάντα ἐσὺ καὶ ἀπέθαντη καὶ νέα.
Ὅμως περίσσια λαχταρῶ, καὶ τὸ ζητῶ ὀλοένα,
νὰ πάω στὸν τόπο, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα. 220
Κι ἂ μὲ χτυπήση ὀργὴ θεοῦ στὰ μελανὰ πελάγη,
ἔχω καρδιά βασταχερή, κι ἀπομονὴ θὰ κάνω·
ἔπαθα ποῦ ἔπαθα πολλὰ καὶ πόφερα ἄλλα τόσα
στὶς μάχες καὶ στὶς θάλασσες ἄς μοῦ γενῆ καὶ τοῦτο.»

Αὐτά εἶπε κι ὁ ἥλιος βούιηξε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι·
καὶ μπήκανε στὰ πόδαθα τοῦ θολωτοῦ τοῦ σπήλιου.

κ' ἐκεῖ πλαγιάσανε μαζί και κρυφαγκαλιαστῆκαν.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
πῆρε ὁ Δυσσέας και φόρεσε χιτώνα και χλαμύδα,
κ' ἔβαλε φόρεμα ἡ θεὰ περιλάμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο και λιμπιστό· κατόπι ὦριό ζωνάρι
ὀλόχουσο στὴ μέση της, και σκέπη στὸ κεφάλι
και τότες τοῦ τρανοῦ Ὀδυσσέα νοιαζόταν τὸ ταξίδι.

230

Πρῶτα πελέκι τοῦδωσε, καλὸ στὶς ἀπαλάμες,
τρανό, χαλκένιο, δίκωπο, πού μέσα του σπειλιάρι
ὦριο, ἔλατένιο τοῦχανε βασταγερὰ μπηγμένο·
κατόπι τοῦ προμήθεισε σκεπάρνι ἀκονισμένο,
και πρὸς τὴν ἀκρὴ πῆρε τον ποῦχε ἀψηλά τὰ δέντρα,
κλήθρες και λεῦκες κ' ἔλατα πού ἀγγίζανε τὰ οὐράνια,
ἀπὸ καιρὸ κατάξερα, νᾶναι ἀλαφρὰ στὸ κῦμα.

240

Κι ἀφοῦ τὸν τόπο τοῦδειξε πού βρίσκουνταν τὰ δέντρα,
γύρισε πίσω ἡ Καλυψὼ ἡ μυριόχαρη στὸ σπήλιο,
και ξύλα ἐκείνος ἔκοβε, και πρόκοβε ἡ δουλειά του.
Ὡς εἴκοσι ἔρριξε δεντρά, τὰ πελεκάει μ' ἀξίνα,
τὰ ροκανίζει τεχνικά, τὰ σιάζει με τὴ στάφνη·
και με τρυπάνια πού ἡ θεὰ ἀπὸ τὴ σπηλιά τοῦ φέρνει,
τὰ τρυπανίζει, και μαζί τᾶρομολογáει ἀράδα,
χτυπώντας μέσα τους γερούς ἀρμούς και ξυλοκάρφια.

Κι ὅσο φαρδιά τὴν πατωσιὰ σὲ φορητὸ καράβι
πιδέξιος κάνει μαραγκός, τόσο φαρδὺ τὸ σάλι
κι ὁ Ὀδυσσέας τὸ σκάρωσε. Ὁρθόστησε πουντέλια
ἀπάνω σὲ πυκνόβαλτα μαντάλια ταιριασμένα·
και τέλος τὰ συνέδεσε με μακρουλά μαδέρια.

250

Κατάρτι μέσα στύλωσε, τὸ ἀρμάτωσε με ἀντένα,
και τὸ τιμόνι ταίριαξε, νὰ κυβερνάη τὸ σάλι,
πού με πλεμάτια ἀπὸ ἰτιές τᾶφραξε πέρα ὡς πέρα,
νὰ μὴν περνοῦν τὰ κύματα· και σώριασε ἀπὸ μέσα
κλαριά πολλά. Και τοῦ ἔφερε σκουτιὰ ἡ θεὰ φασμένα
γιὰ τὰ παννιά, και τᾶφτιαξε κι αὐτὰ ὁ Δυσσέας με τέχνη.
Κατόπι σκότες ἔδωσε, και ξάρτια και μαντάρια,
και με λοστοὺς στὴ θάλασσα κατέβασε τὸ σάλι.

260

Ὅλα σὲ μέρες τέσσερεις τᾶχε ἀποτελειωμένα.

Τὴν πέμπτη μέρα ἀπ' τὸ νησι ἡ θεὰ τὸν προβοδοῦσε
τὸν ἔλουσε, τὸν ἔντυσε με οοῦχα μυρισμένα.

τοῦβαλε ἄσκι μαῦρο κρασί, νερό σὲ ἄσκι μεγάλο,
 τοῦ γέμισε σακκὶ θροφῆς καὶ διαλεχτὰ προσφάγια,
 καὶ πρύμο τοῦστείλε ἀπαλὸ κι ἀπείραγο, πού ὁ μέγας
 Δυσσέας ἀναγαλλιάζοντας ἀπλώνει τὰ πανιά του.
 Μὲ τὸ τιμόνι τεχνικὰ κυβέριναε καθισμένοις,
 κι ὁ ὕπνος δὲν κατέβαινε στὰ μάτια του ὅσο κοίτα
 τὴν Πούλια, τὸ Βοδοξευγὰ πού ἀργεὶ νὰ βασιλέψη,
 καὶ τὴν Ἄρκουδα,—κι ἄμαξα τὴ λέν,—πού αὐτοῦ γυροῖε
 καὶ τὸν Ὀρίωνα τηράει, καὶ μόνη αὐτὴ ποτές της
 στὰ πέλαγα δὲ λούζεται ἐκείνη τοῦπε ἡ νύφη,
 νὰ τὴ φυλάη ἀπ' τὴ ξερβὴ μεριά σὰν ἀρμενίζη.

270

Ἄρμενίζε ἔτσι δεκαφτὰ μερόνιχτα ὁ Δυσσέας,
 στὰ δεκοχτὼ φανήκανε τὰ ὄρη τὰ ἰσκιωμένα,
 τῶ Φαιάκων, πού κοντήτερα στὸ δρόμο του βρισκόνταν,
 καὶ σὰν ἀσπίδα μὲς στὰχνὰ φαντάζανε πελάγη.

280

Ὡς τόσο ἀπ' τοὺς Αἰθίοπες κινάει ὁ Κοσμοσεΐστης,
 καὶ μακρινὰ ξανοίγει τον ἀπ' τῶ Σολύμων τὰ ὄρη,
 καὶ στάνοιχτὰ κοιτώντας τον, θυμὸς πολὺς τὸν πιάνει
 βαριοκουνάει τὴν κεφαλὴ καὶ λέει στὸ νοῦ του μέσα
 «Γιὰ δὲς πού οἱ θεοὶ βουλευτήκαν νάποφασίσουν ἄλλα
 γιὰ τὸ Δυσσέα, σὰν ἔλειπα στῆς Αἰθιοπίας τὰ μέρη,
 καὶ νὰ τος ἄξαφνα τὴ γῆς ζυγώνει τῶ Φαιάκων,
 καὶ νὰ ξεφύγη εἶναι γραφτὸ τὸ μαῦρο τέλος τώρα
 τῆς συφορᾶς πού τοῦπεσε. Μὰ κι ἄλλα ἀκόμα πάθια
 θαρρῶ θὰ τοῦ κατέβουνε, γιὰ νὰ καλοχορτάση.»

290

Λέει, καὶ μαζώνει σύγνεφα, καὶ θάλασσες ταράζει,
 κρατώντας τὸ τρικράνι του, καὶ κάθε ἀνέμου φύρτια
 σηκώνει γῆς καὶ πέλαγα μὲ σύγνεφα σκεπάζει,
 καὶ νύχτα περιχύνεται ἀποπάνω ἀπ' τὰ οὐράνια.
 Πέφτει ὁ Σορόκος κι ὁ Νοτιάς κι ὁ δυνατὸς Πονέντης
 κι ὁ αἰθερογέννητος Βοριάς πού κύματα ἄγρια φέρνει.
 Κοπήκανε τὰ γόνατα κ' ἡ ἀνάσα τοῦ Ὀδυσσέα,
 καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ του·

«Ἄλλοις μου, τὸ φτωχό· καὶ τί θὰ μοῦ συμβοῦνε ἀκόμα;
 Φοβᾶμαι πὼς ἀλάθευτα ἡ θεὰ μοῦ τᾶλεγε ὅλα,
 σὰ μοῦπε πὼς στὰ πέλαγα, πρὶ φτάσω στὴν πατρίδα,
 βάσανα θᾶχω περισσά, καὶ νά, πού βγαίνουν ὅλα
 ὁ Δίας μὲ τὰ σύγνεφα τὰ οὐράνια στεφανώνει,

300

καὶ τάραξε τὶς θάλασσεσ, κ' οἱ ἀνέμοι ἀποπαντοῦθε
 φυσομανοῦνε· τώρα πιά σωστή ἢ καταστροφὴ μου.
 Μακαρισμένοι οἱ Δαναοί, καὶ τρεῖσ μακαρισμένοι,
 ποὺ τότεσ σκοτωθήκανε στὴν διάπλατὴ Τρωάδα,
 γιὰ χάρη τῶν Ἄτρεόπουλων. Μακάρι τέτοιο τέλος
 νὰ ἐρχότανέ μου τὸν καιρὸ ποὺ χάλκινα κοντάρια
 οἱ Τρῶεσ μοῦρριχταν κοντὰ στοῦ Ἀχιλλέα τὸ σῶμα.
 Θὰ μ' ἔθαφταν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ δόξα θὰ μοῦ βγάζαν·
 μὰ τώρα θάνατο φριχτὸ νὰ πάθω εἶναι γραμμένο.»

310

Εἶπε, κι ἀπάνω του ξεσπάει θεόρατο ἕνα κῆμα,
 μὲ τέτοια φόρα, ποὺ γυρνάει τὸ σάλι καὶ τραντάζει.
 Πέφτει ὁ Δυσσέασ ἄξαφνα κι αὐτὸσ πέρ' ἀπ' τὸ σάλι,
 καὶ τὸ τιμόνι ξεγλιστράει ἀπὸ τὰ δυὸ του χέρια·
 ἀπὸ τὴ μέση τσάκισε κ' ἔπεσε τὸ κατάρτι,

κι ὁ σίφουνας ὁ φοβερόσ ποὺ φύσα ἀποπαντοῦθε
 τοῦρριξε ἀντένα καὶ παννὶ μακριὰ μὲσ στὰ πελάγη.

Πολλήωρα τονὲ κράταγε τὸ μέγα κῆμα κάτου,
 τί τοῦ βαραΐναν τὰ σκουτιά, τῆσ Καλυψῶσ τὰ δῶρα.
 Καὶ σὰν ἀνέβηκε, πικρὴ τὸ στόμα του ἔφτυνε ἄρμη,
 ποὺ γύρω τοῦ περέχυνε τὴν κεφαλὴ σὰ βροῦση.

320

Ὅμως τὸ σάλι δὲν ξεχνάει κι ἂν τόσο τυραννιόταν,
 μόνε ἀπ' τὸ κῆμα χούμιξε καὶ πιάστηκε ἀπὸ δαῦτο,
 καὶ κάθησε στὴ μέση του, τὸ χάρο νὰ ξεφύγη.

Κι αὐτὸ κυλιόταν ἀπ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὸ κῆμα ἀπάνω.

Πῶσ τὸ χινόπωρο ὁ Βοριὰσ τὰγκάθια μὲσ στοὺσ κάμπου
 μαζώνει, κι ὄλα δένουνται σωρὸσ τῶνα μὲ τᾶλλο,
 ὅμοια τὸ συνεπαίρνανε στὰ πέλαγα οἱ ἀνέμοι·

330

πότε ὁ Νοτιὰσ τὸ πέταγε ὁ Βοριὰσ γιὰ νὰ τὰοπάξη,
 πότε ὁ Σορόκοσ τὸ πετάει παιχνίδι τοῦ Πονέντη.

Κ' ἢ κόρη ἢ λευκαστράγαλη τοῦ Κάδμου Ἰνώ τὸν εἶδε,
 ἢ Λευκοθέα, ποὺ θνητῆσ λαλιὰ μιλοῦσε πρῶτα,
 μὰ τώρα θεᾶσ στὰ πέλαγα τιμὲσ ἀπολαβαίνει·
 καὶ τὸ Δυσσέα σπλαχνίστηκε ποὺ τυραννοπλανιόταν,
 καὶ μ' ὄφιασ πεταχτῆσ μορφή κινάει ἀπὸ τὰ βάθια
 στὸ σάλι τὸ καλόδετο καθίζει καὶ τοῦ κρένει

«Τί τόσο μῖσοσ σοῦ κρατάει μεγάλο ὁ Κοσμοσεΐστησ,
 κακόμοιρε, καὶ βάσανα περίσσια ὄλο σοῦ σπέρνει;
 Μὰ ὅσο κι ἄ χολιάζει αὐτόσ, δὲ σ' ἀφανίζει ἐσένα.

340

Μόν' ἔλα, κάμε ὅ,τι σοῦ πῶ, γιατί χαζὸς δὲ δείχνεις·
βγάλ' τὰ σκουτιά σου, κι ἄφησε τὸ σάλι στοὺς ἀνέμους,
καὶ μὲ τὰ χέρια πλέοντας, πολέμησε νὰ φτάσης
στοὺς Φαίακες, ποῦναι γραφτὸ νὰ βρῆς τὸ γλυτωμό σου.
Ζῶσε τὰ στήθια σου μ' αὐτὸ τᾶθάνατο μαγνάδι,
καὶ τότες φόβο ἀπὸ κακὸ κι ἀπὸ χαμὸ δὲν ἔχεις.
Ὅμως ἀπάνω στὴ στεριά τὰ χέρια σου ἄμ' ἀγγίξης,
ξεζώσου το καὶ πέτα το στὰ μελανὰ πελάγη,
ἀλάργα ἀπὸ τῆ γῆς πολὺ, τὴν ὄψη ἄλλοῦ γυρνώντας.» 350

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦδωσε μαγνάδι,
καὶ πάλε ξαναβούτηξε στὰ κύματα σὰν ὄφια,
καὶ τᾶφρισμένα τὰ νερὰ τὴ σκέπασαν ἀμέσως.
Ὡς τόσο ὁ πολυβάσανος Δυσσέας συλλογιέται,
καὶ λέει μὲ στεναγμὸ βαθὺ μὲς στὸν τρανὸ τὸ νοῦ του·

«Ἄλλοις, κι ἀνίσως πάλε θεὸς παγίδα μοῦ σκαρώνει,
καὶ νὰ μὲ πείση πολεμάει τὸ σάλι μου νᾶφήσω·
μὰ δὲ θὰ τὸν ἀκούσω ἐγώ· τί μὲ τὰ μάτια μου εἶδα
μακριὰ τῆ γῆς ποὺ μοῦλεγε πὼς θᾶβρω καταφύγιο.
Αὐτὸ θὰ κάμω, ποὺ θᾶρρῶ καλύτερό 'ναι ἀπ' ὅλα. 360

Ὅσο τὰ ξύλα αὐτὰ μαζί δεμένα συγκρατιοῦνται,
θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ βαστῶ μ' ἀπομονή στὰ πάθια·
μὰ τᾶγρια ἂν πέσουν κύματα καὶ τὸ σκαρὶ μοῦ σπάσουν,
τότες κολύμπι, κι ἄλλο πιά καλύτερο δὲ βρίσκω.»

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
μεγάλο κῆμα σήκωσεν ὁ σείστης ὁ Ποσειδῶνας,
φριχτὸ κι ἀψηλοθόλωτο, ποὺ ἀπάνω του ξεσπᾶνει.

Καὶ καθὼς σίφουνας σωρὸ ξεράχερα τινάζει
καὶ τὰ σκορπάει ἐδῶ κ' ἐκεῖ, παρόμοια σκορπιστήκαν
καὶ τὰ δοκάρια τοῦ σκαριοῦ· καὶ τότες ὁ Ὅδυσσέας 370
σὲ ξύλο καθαλλίκεψε σὰν ποὺ ἄλογο ἀνεβαίνουν,
καὶ τὰ σκουτιά ξεγδύθηκε, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.

Εὐτὺς γύρω στὰ στήθη του ζώνεται τὸ μαγνάδι,
καὶ μπρουμυτώντας στὰ νερὰ τὰ χέρια του τεντώνει
νὰ κολυμπήσῃ· κι ὁ τρανὸς τὸν εἶδε ὁ Κοσμοσείστης,
καὶ σείνοντας τὴν κεφαλὴ στὸ νοῦ του μέσα κρένει·

«Τώρα ποὺ τόσα τράβηξες, ἄμε στὰ πέλαα γύρνα,
ῶσπου μ' ἀνθρώπους διόθρεφτους νὰ σμίξης. Μὰ δὲ θᾶχης
θαρρῶ παράπονο πιά ἐσὺ πὼς συφορὲς δὲ σοῦρθαν.»

Καὶ τὰ λαμπρότερχ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ φτάνει 380
ὡς τις Αἰγὴς, πού τῷριο του βρισκότανε παλάτι.

Καὶ τότες ἄλλο ἢ Ἄθηνᾶ, τοῦ Δία ἢ κόρη, βροῆκε.
Φράζει ἄξαφνα καὶ σταματάει κάθε ἄλλου ἀνέμου δρόμο,
καὶ τοὺς προστάζει νὰ σταθοῦν καὶ νὰ συχάσουν ὅλοι.
Καὶ σήκωσε γοργὸ Βοριά νὰ σπίαση ὀμπρὸς τὸ κῆμα,
ὡσπου νάρθῃ στοὺς Φαίακες, πού τὸ κοντὶ ἀγαπᾶνε,
ξεφεύγοντας τὸ θάνατο ὁ θεόμορφος Δυσσέας.

Ἐκεῖ θαλοῦσπαλένε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
κι ἀνέπαινα καταστροφή προμάντευε ἢ ψυχὴ του.
Μὰ ἡ ὄρια Αὐγὴ σὰν ἔφερε τὸ φῶς τῆς τρίτης μέρας, 390
ἔπεσε τότες ὁ Βοριάς κι ἀπλώθηκε γαλήνη
καὶ ρίχνοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τὴ γῆς κοντὰ του,
καθὼς τὸν ἀνασήκωνε θεόρατο ἓνα κῆμα.

Κι ὅπως στὰ τέκνα φαίνεται γλυκεῖα ἢ ζωὴ γονιοῦ τους,
πού ἀρρώστια μακρινὴ τὸν τρώει πολὺν καιρὸ στὴν κλίνη
καὶ πού σκληρὰ τὸν τυραννεῖ μὲ πόνους κακὴ μοῖρα,
μὰ οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τὸν ἀκριβό τους σώνουν,
ἔτσι γλυκεῖα φαινότανε τῆς γῆς ἢ πρασινάδα
στὸν Ὀδυσσεά· καὶ πάσκιζε ὀλοένα κολυμπώντας
νὰ στήση πόδι ἀπᾶς στὴ γῆς. Καὶ πιὸ κοντὰ σὰν εἶταν, 400
ὅσο νὰ φτάση φωνητό, τότε ἄκουγε τὸ χτύπο
τῆς θάλασσας πού δέρονουνταν στὰ βράχια καταπάνω
γιατὶ βογκοῦσε στὶς στεριεὲς τὸ γιγαντένιο κῆμα,
ξεσπάνοντας τρομαχτικὰ κι ἀφροὺς παντοῦ σκορπώντας
τὶ μῆτε ἀράγματα εἶχε ἐκεῖ, μῆτε λιμῶνες εἶχε,
μόνε ἀκρωτήρια δοντωτά, καὶ βράχους καὶ λιθάρια.
Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά κόπηκαν τὰ γόνατα κ' ἡ ἀνάσα,
καὶ πικραμμένος ἔλεγε μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

«Ἄλλοις μου, τώρα πού τὴ γῆς νὰ δῶ βουλήθῃ ὁ Δίας
ἀνόλπιστα, καὶ πού ἔφτασα νὰ σκίσω τόσα βάθια,
νὰ μὴν τυχαίνῃ πέρασμα ἀπ' τὴ θάλασσα γιὰ νᾶβγω, 410
μόνε ὅλο βράχια κοφτερά, καὶ γύρω τους τὸ κῆμα
βροντάει, καὶ πέτρα γλιστερὴ ἀποπάνωθε ὀρθοστέκει·
βαθιά καὶ τὰ νερὰ κοντὰ, καὶ πάτημα δὲ βροῖσκω,
γιὰ νὰ σταθῶ κι ἀπὸ κακὴ νὰ ξεγλυτώσω μοῖρα.
Κι ἂν κάνω νᾶβγω, φοβερὸ μπορεῖ νὰ μοῦρθῃ κῆμα,
καὶ νὰ μὲ ρίξῃ σύγκορρο στὰ κοφτερὰ λιθάρια.

καὶ πάει τοῦ κάκου ὁ ἀγώνας μου. Μὰ ἂν πάλε κολυμπήσω
 παρέκει τὸ γιालὸ γιालό, τάχα νὰ βρῶ κρυμμένες
 ἀπόμερες ἀκρογιαλιές καὶ θαλασσένιους κόρφους,
 ποιός ξέρει ἃ δὲ μ' ἀρπάξουνε καὶ πάλε ἀνεμοζάλες,
 καὶ στὰ ψαρῶτα πέλαγα μὲ σύρουν, κι ἄς στενάζω. 420

Ἦ ἃ δὲ μοῦ στείλη φοβερὸ θεριὸ θεὸς κανένας,
 ἀπ' ὅσα θρέφει στὰ βαθιὰ ἢ ξακουστὴ Ἀμφιτρίτη·
 τί ξέρω πὼς μ' ἀντιπαθᾶει τῆς γῆς ὁ μέγας σείσσης.»

Αὐτὰ καθῶς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 κῦμα τρανὸ τὸν πέταξε στὸ πετρωτὸ ἀκρογιάλι.
 καὶ θὰ γδερνόταν, κι ὅλα του τὰ κόκκαλα θὰ σπάναν,
 ἃ δὲν τοῦ φώτιζε τὸ νοῦ ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.
 Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἀδράχοντας τὴν πέτρα, ἐκεῖ κρατιόταν,
 καὶ βόγκαε ὥσπου πέρασε τὸ φοβερὸ τὸ κῦμα.

Ἔτσι τὸ ξέφυγε, μὰ αὐτὸ κυλώντας ξαναπίσω, 430
 τονὲ χτυπάει, καὶ πιὸ μακριὰ στὰ πέλαα τὸν τινάζει.
 Πῶς μέσ' ἀπ' τὸ θαλάμι του χταπόδι σὰν τραβιέται,
 πολλὰ πετράδια στὰ βυζιὰ τῶν πλοκαμιῶν κολνᾶνε,
 ἔτσι ἔμειναν τὰ γδάσματα στὶς πέτρες κολλημένα
 ἀπὸ τάντριάκια χέρια του· καὶ τονὲ σκέπασε ὅλο
 τὸ μέγα κῦμα. Κ' ἐκειδᾶ, πρὶ νᾶρθη τὸ γραπτὸ του,
 θάφανεζότανε μεμιᾶς ὁ δόλιος Ὀδυσσεάς,
 ἃ δὲν τὸν καθοδήγευε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.

Μὲς ἀπὸ κῦμα ποῦ μὲ βουὴ πρὸς τὴ στεριά κυλιόυνταν
 προβάλλοντας, κολύμπαι μπρός, τὴ γῆς κοιτώντας, ἴσως
 καὶ βρῆ ἀκρογιάλι ἀπόμερο καὶ κόρφο θαλασσένιο. 440

Μὰ σὲ ὄριου στόμα ποταμοῦ σὰν ἦρθε κολυμπώντας,
 λαμπρὸς ἐκεῖ τοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος ὁ τόπος,
 μὲ δίχως πέτρες. Τῶνοιωσε τὸ ρέμα ποῦ κυλοῦσε,
 κι ἁμέσως προσευκλήθηκε μὲς στὴν ψυχὴ του κ' εἶπε·

«Ἄκου με, βασιλιά καλέ, καὶ παρακαλεστέ μου,
 ὅποιος κι ἂν εἶσαι σοῦ ἔρχουμαι καὶ σοῦ προσπέφτω ἐσένα
 ἀπ' τὶς φοβέρες φεύγοντας τοῦ Ποσειδώνα πέρα.

Ὡς κ' οἱ ἀθάνατοι οἱ θεοὶ μὲ σεβασμὸ τιμοῦνε
 τὸν ἄντρα ποῦ πλανήθηκε καὶ πούρχεται ὀμπροστά τους·
 ἔτσι κ' ἐγὼ στὸ γόνα σου προσπέφτω ἀποσταμένως.

Σπλαχνίσου με, καὶ ἱκέτης σου παινιέμαι, βασιλιά μου.» 450

Κι αὐτὸς τὸ ρέμα κόβει εὐτύς, καὶ σταματᾶει τὸ κῦμα,

κι ἀπλώνει ὀμπρός του σιγαλιά, καὶ τονὲ σώζει στὸ ἔβγα
 τοῦ ποταμοῦ· καὶ λύγισε ὁ Δυσσέας τὰ γόνατά του,
 καὶ τάντρειωμένα χέρια του, κομμένος ἀπ' τὸ κῦμα.
 Εἶχε πρησμένο τὸ κορμί, κι ἀνάβρυσαν οἱ ἄρμες
 στὸ στόμα, στὰ ρουθούνια του· χωρὶς μιλιὰ κι ἀνάσα
 καὶ ναρκωμένος κοίτουσαν ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο.
 Μὰ πάλε σὰν ξανάσανε καὶ συμμαζώχτη ὁ νοῦς του,
 ξέλυσε ἀμέσως τῆς θεᾶς τὸ μαγικὸ μαγνάδι,
 καὶ μέσα στὰρμυρὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ τὰφήκε.
 Κῦμα μεγάλο τῶσυρε στῆς θάλασσας τὸ ρέμα,
 κ' ἡ θεὰ Ἴνῶ τὸ δέχτηκε γοργὰ στὰ δυὸ της χέρια·
 τότες αὐτὸς ἀφήνει πιά τὸν ποταμό, καὶ πέφτει
 πάνω στὰ βοῦρλα, καὶ φιλάει τῆ γῆς τὴν καρποδότρα,
 καὶ μὲ βαρεία ἔλεγε ψυχὴ μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

469

» Ἄλλοις μου, τί θὰ πάθω ἐδῶ, καὶ ποῦ θὰ καταντήσω;
 Τὴ νύχτα τὴν ἀνήσυχη στὸν ποταμὸ ἂν περάσω,
 ἢ κακὴ πάγνη κ' ἢ ψιλὴ δροσιὰ μπορεῖ νὰ σβύσουν
 ὀλότελα τὸ πνέμα μου τὰχνὸ καὶ θολωμένο,
 τί ἀγέρι τὴν αἰγὴ ψυχρὸ φουσάει ἀπ' τὸ ποτάμι.
 Στὴ ράχη πάλε ἂν ἀνεβῶ, καὶ στοῦ δασιοῦ τοὺς ἴσκιους,
 καὶ μέσα στὰ πυκνὰ δεντριά ἂν πλαγιάσω, νὰ ξεκάμω
 τὸ σύγκρουο καὶ τὴν κούραση, κ' ὕπνος γλυκὸς μὲ πάρη,
 θεριὰ φοβᾶμαι μὴ μὲ βροῦν καὶ θῦμα τους μὲ κάμουν·»

470

Καὶ αὐτὸ νὰ κἀνη φάνηκε στὸ νοῦ τὸν πιὸ συμφέρο·
 σὲ δάσο γυροθώρητο ποὺ ἦτορ σιμὰ στὸ ρέμα,
 μπῆκε καὶ χώθηκε σὲ δυὸ χαμόδεντρ' ἀποκάτω,
 ποὺ ἀπὸ μιὰ ρίζα βγαίνανε ἑλιά· τανε κι ἀγρίλι.
 Μήτ' οἱ ἀνέμοι οἱ σύνυγροι ἐκεῖ πέρα ἀγριοφυσοῦσαν,
 μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχιτίδες κατεβαῖναν,
 μήτε βροχὴ τὰ πέριγε· τόσο πυκνὰ πλεγμένα
 τῶνα μὲ τᾶλλο βρῖσκουνταν· ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τραβήχτη,
 καὶ μὲ τὰ χέρια στοίβαξε μεμιὰς μεγάλη στρώση·
 γιὰτ' εἶχε φύλλα περισσὰ τριγύρω σκορπισμένα,
 ποὺ σώνανε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς νομάτους νὰ σκεπάσουν,
 μὰ καὶ χειμώνας νᾶτανε μὲ κροῦο σὰ φαρμάκι.
 Τὰ εἶδε ὁ ἄντρας ὁ πολύπαθος, καὶ χάσθηκε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ πλάγιασε στὴ μέση τους, κ' ἔριξε φύλλα πλῆθος
 ἐπάνω του. Σὰν ποὺ δαυλὸ στὴ μαύρη στάχτη κρύβεις,

480

μὲς σ' ἔξοχῇ παράμερῃ, πού λείπουνε γειτόνοι,
 καὶ σώξεις σπόρο τῆς φωτιᾶς, μὴν ἀπ' ἀλλοῦθε ἀνάψης. 490
 ἔτσι ὁ Δυσσέας σκεπάστηκε μὲ φύλλα· κ' ἡ Παλλάδα
 ὕπνο στὰ μάτια τοῦσταξε γιὰ νὰ τὸν ἀλαφρώσῃ
 ἀπ' τῆ βαρεῖα τὴν κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειόντας.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ.

Ἐκεῖ ὁ πολυβασάνιστος, ὁ μέγας Ὀδυσσεύς
 κοιμόταν ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια ἀφανισμένος.
 Κ' ἡ Ἀθηναῖα ξεκίνησε στὴ χώρα τῶ Φαιάκων,
 πού πρῶτα στὴν ἀπλόχωρη Ὑπέρεια κατοικοῦσαν,
 παράδιπλα στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους ἀλαζόνες,
 πού ὄντας περίσσια δυνατοὶ πολλὰ κακὰ τοὺς φτιάναν.
 Κι ὁ θεόμορφος Ναυσίθοος τοὺς πῆρε στὴ Σκερία,
 κι ἀπὸ ἄντρες σιταρόθρεφτους μακριὰ συμμαζῶξέ τους,
 σὲ πόλῃ τοὺς τοιχόκλεισε, τοὺς ἔχτισ' ἐκεῖ σπίτια, 10
 τοὺς ἔστησε ναοὺς θεῶν, καὶ μοίρασε τὴ γῆς τους.
 Καὶ σὰν τὸν πῆρε ὁ θάνατος στὸν Ἄδη, τότε ὁ Ἀλκίνοσ
 βασίλευσε, πού ἡ γνώμη του θεοκατέβαστη εἶταν.
 Σ' ἐκείνου ἦρθε τὰ μέγαρα ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ὀδυσσεῖα μελετώντας.
 Καὶ μπῆκε μὲς στὸ θάλαμο τὸ λαμπροδουλεμένο,
 πού κόρη μὲ ὄψη κι ὁμορφιά θεόμοιαστη κοιμόταν,
 ἡ Ναυσικά, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἀλκίνοσ ἡ θυγατέρα.
 Σιμὰ ἔτανε δυὸ κοπελιὲς χαριτοστολισμένες,
 στὰ πλάγια θύρας σφανταχτῆς μὲ τὰ κλεισμένα φύλλα. 20
 Σὰν ἀγεράκι χύθηκε στὴν κλίνη τῆς παρθένας,
 καὶ στάθηκε ἀποπάνω της καὶ μίλησέ της κ' εἶπε,
 τῆς θυγατέρας μοιάζοντας τοῦ θαλασσακουσμένου
 τοῦ Δύμαντα, πού ὁμήλικη τὴν εἶχε κι ἀκριβὴ της.
 Μ' αὐτῆς τὴν ὄψη μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.
 «Ὀκνὴ μαθές, ὦ Ναυσικά, σὲ γέννησε ἡ μαννοῦλα,
 καὶ κάθουνται ἀσυγύριστα τὰ λαμπερά σου ροῦχα.
 Μὰ ἀγγίζει ὁ γάμος, πού ὁμορφα κ' ἐστὶ νὰ βάλῃς πρέπει
 νὰ δώσης γιὰ νὰ βάλουνε κ' ἐκεῖνοι πού σὲ πάrouν.
 Αὐτὰ δὰ φέρνουν ὄνομα καλὸ στὸν κόσμον μέσα,
 πού κι ὁ γονιὸς τὰ χαιρεται κ' ἡ βλογημένη ἡ μάννα.

Μόν' πᾶμε πιά νὰ πλύνουμε ἡ αὐγὴ καθὼς χαράξῃ.
 Θάρθω κ' ἐγὼ νὰ δώσω σου βοήθεια, νὰ προφτάξῃς
 νὰ τοιμαστῆς, γιατί πολὺ δὲ μνήσκεις πιά παρθένα,
 παρ' ἀπὸ τώρα οἱ διαλεχτοὶ τῆς χώρας τῷ Φαίαικων
 γυρεύουνέ σε, ποὺ κ' ἐσὺ μ' αὐτοὺς μαζί μετριέσαι.
 Μόνε ἔλα, βάλ' τὸ δοξαστὸ γονιό σου τὴν αὐγοῦλα,
 τὰ ζὰ νὰ παραγγείλῃ αὐτός, κι ἅμαξι ποὺ νὰ πάρῃ
 τὶς ζῶνες τὰ φορέματα, καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χράμια.
 Κάλιο κ' ἐσὺ μ' αὐτὰ νὰ πᾶς, παρὰ νὰ περπατήξῃς,
 τὶ βρίσκονται τὰ πλυσταριά πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα.» 40

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μίσειψε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 στὸν Ὀλυμπο, ποὺ τῶν θεῶν εἶναι καθέδρα στέρια,
 τί μήτε ἀνέμοι τὴ φυσοῦν, μήτε βροχὴ τὴ δέρνει,
 καὶ μήτε χιόνι ἀγγίζει τὴν, παρὰ καθάριο ἀγέρι
 ἀπλώνεται ἀσυννέφιαστο, καὶ φῶς λευκὸ τὴ λούζει
 κεῖ μέσα αἰῶνια χαίρουνται οἱ ἀθάνατοι. Ἐκεῖ πῆγε
 τῆς κόρης σάνε μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Κ' ἦρθε ἡ Αὐγὴ ἡ καλόθρονη καὶ σήκωσ' ἀπ' τὴν κλίνη
 τὴ λαμπροφόρα Ναυσικά, ποὺ τῶναιρο θυμόταν,
 καὶ θάμαζε. Καὶ κίνησε μὲς στὰ παλάτια ἀμέσως
 νὰ τὸ μνηῆση τοῦ ἀκριβοῦ γονιοῦ τῆς καὶ τῆς μάννας. 50
 Βοήκε τὴ μάννα στὴ γωνιὰ σιμὰ στὶς παρακόρες,
 κ' ἔκλωθε νῆμα πορφυρί· τὸν κύρη εἶδε παρόξω,
 στοὺς βασιλέους σὰν πῆγαινε τοὺς δοξαστούς, ποὺ κάναν
 βουλή, καὶ τὸν καλοῦσανε οἱ Φαίαικες οἱ λεβέντες.
 Καὶ στάθηκε στὸν ἀκριβὸ γονιὸ κοντὰ καὶ τοῦπε·

«Καλέ μου κύρη, ἐν' ἀψηλὸ δὲ θὰ μοῦ βοῆς ἅμαξι
 μ' ὄμορφες ρόδες, τὰ λαμπρὰ φορέματα νὰ πάρω,
 ποὺ λερωμένα κοίτουνται, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω;
 Ἐσένα τοῦ ἴδιου πρέπει σου, σὰν πρῶτος τῶν μεγάλων, 60
 μὲς στὶς βουλὲς νὰ κάθῃσαι μὲ ροῦχα ὀλοκαθάρια.
 Ἐχεις καὶ πέντε καλογοιοὺς μαζί σου στὸ παλάτι,
 δυὸ παντρεμένους, κι ἄλλους τρεῖς, τῆς ὥρας παληκάρια,
 ποὺ πάντα θένε νιόπλυτα γιὰ τοὺς χοροὺς ποὺ πᾶνε,
 ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ νοιάζομαι καὶ τὰ γυρνῶ στὸ νοῦ μου.»

Εἶπε τοῦ κύρη· ντράπηκε νὰ ξεστομίση λόγο
 γιὰ γλυκὸ γάμο· ὅμως αὐτὸς τὴ νοιώθει καὶ τῆς κρένει
 «Καὶ τὰ μουλάρια μου ἔπαρε, κι ὅ,τι ἄλλο θές, παιδί μου,

καὶ σύρε' ἀμάξι οἱ παραγοῖοὶ θὰ σοῦ ἀρωματώσουν τώρα,
μ' ὄμορφες ρόδες, ἀψηλό, καὶ μὲ κασόνι ἀπάνω.» 70

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τοὺς παραγοῖους, πὺν ἀκοῦσαν,
κι ἀμάξι τοῦ ἀρωματώσανε μὲ τίς καλὲς τίς ρόδες,
καὶ τὰ μουλάρια στὸ ζυγὸ τὰ βάλανε καὶ ζέψαν.
Φέρνει ἀπομέσα *ἢ κορασιὰ τὰστραφτερὰ τὰ ροῦχα,
κι ἀπὰς στὸ καλοτόρνευτο τὰμάξι τὰ φορτώνει
τῆς βάζει ἢ μάννα λιμπιστὸ φαγὶ μὲς σὲ κανίστρι,
λογῆς λιγούδια, καὶ κρασὶ μέσα σ' ἄσκι τραγῆσο.
Τότες ἢ κόρη ἀνέβηκε στάμάξι, κ' ἢ μαννοῦλα
ὡς καὶ ροῖ τῆς ἔδωσε χρυσό, γεμᾶτο λάδι,
μὲ τίς κοπέλλες τῆς μαζὶ νάλειψῃ τὸ κορμι τῆς. 80
Καὶ παίρνει τὸ μαστίγι αὐτῆ καὶ τὸ λουριὰ τὰ ὠραῖα,
δίνει βιτσιὰ τῶν μουλαριῶν, καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο,
κι ὄλο τραβᾶνε φέροντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὄχι μονάχη· οἱ κοπελλιὲς περπάταγαν κατόπι.

Καὶ φτιάσανε στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα τὸ πανώριο,
βοῆγαν ἀστεῖρευτα νερὰ γιὰ πλύση, πὺν ἀναβρούζαν
λαμπρά, καὶ πὺν τὰ πιὸ λερὰ σκουτιὰ θὰ καθαρίζαν
καὶ τὰ μουλάρια ξέζεψαν καὶ ξέλυσαν ἐκεῖνες
σιμὰ στὸ χόχλιο ποταμό, νὰ βόσκουν καὶ νὰ τρῶνε
τὴν ἀγριὰδα τῆ γλυκεῖα. Σηκῶσαν ἀπ' τὰμάξι 90
τὰ ροῦχα, καὶ βουτώντας τα μὲς στὰ νερὰ τὰ σκοῦρα,
γοργὰ καὶ μὲ συνερισιὰ στοὺς λάκκους τὰ πατοῦσαν.
Καὶ σὰν τὰ πλῦναν κ' ἔβγαλαν κάθε λερὸ σημάδι,
πῆγαν ἀράδα τᾶπλωσαν ἀπάνω στάκρογιάλι,
κεῖ πὺν τίς πέτρες λεύκαινε πὰς στῆ στεριά τὸ κῦμα.
Καὶ σάνε λούστηκαν κι αὐτὲς κι ἀλείφτηκαν μὲ λάδι,
καθῆσανε καὶ γεύτηκαν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους,
μὲς στῆ λιακάδα ἀφήνοντας τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.
Καὶ σὰ χαρήκανε θροφή, κι αὐτῆ κ' οἱ παρακόρες,
βγάλαν τίς μπόλιες κ' ἔπαιξαν τῆ σφαῖρα ἀνάμεσό τους. 100
Κ' ἢ ἀσπροχέρα ἢ Νανσικὰ τοὺς νλυκοτραγουδοῦσε.
Πῶς ἢ σαῖττεῦτρα ἢ Ἄρτεμη, στίς ράχες ροβολώντας
τοῦ θεόρατου Ταύγετου, ἢ στοῦ Ἐρύμανθου τὰ ὄρη,
βρίσκει χαρὰ σ' ἀγριόχοιρους καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
κ' οἱ νύφες τῶν δειντρότοπων, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
μαζὶ τῆς παίζουν, κ' ἢ Λητὼ τηρεῖ κι ἀναγαλλιᾶζει,

ὥς τόσο ἐκείνη πιὸ ἀψηλὰ κρατάει τὴν ὄψη ἀπ' ὄλες,
 πὸν γλήγορα ξανοίγεις τὴν, ἂν κι ὄλες ὄριες εἶναι·
 ἔτσι καὶ τῶρα σφάνταζε ἡ παρθένα μὲς στὶς ἄλλες.

Τὴν ὥρα ὅμως πὸν θέλοντας στὸ σπῖτι νὰ γυρίση, 110

ξανάζεψε, καὶ δίπλωσε τὰ λαμπερὰ σκουτιὰ της,
 ἄλλο στὸ νοῦ της ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 πῶς ὁ Ὀδυσσεάς νὰ σηκωθῆ, νὰ δῆ τὴν ὥρια κόρη,
 καὶ νὰ τὸν προβοδώσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶ Φαιάκων.
 Σφαῖρα σὲ μιά της κοπελλιὰ πετάει ἡ βασιλοπούλα,
 μὰ ἀστόχησε, καὶ στὸ βαθὺ τὴν ἔριξε ποτάμι.
 Φωνὴ τότε ὄλες σέρνουνε, ξυπνάει ὁ Ὀδυσσεάς,
 μισοσηκώνεται, κι αὐτὰ στὸ νοῦ του διαλογιέται·

«Ἄλλοῖς μου, καὶ σὲ τί λογιῆς ἀνθρώπων νὰ ἦρθα χώρα;
 νᾶναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι, 120

ἢ νᾶχουνε φιλοξενιὰ καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους;
 Σὰν κοριτσιῶν ψιλὴ φωνὴ σταυτιὰ μου νὰ βουίξῃ,
 σὰ νύφες, πὸν ἔχουν κατοικιὰ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
 καὶ στὶς πηγὲς τῶν ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια.
 Ἦ νᾶμαι μέσα σὲ θνητοὺς πὸν ἀνθρώπινα λαλοῦνε;
 Ἄς πάω μονάχος μου νὰ δῶ καὶ νὰ καλοξετάσω.»

Καὶ βγῆκε ἀπ' τὰ χαμόδεντρα ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
 κι ἀπὸ τὸ δάσο τὸ πηχτὸ μὲ τὴ βαρειὰ του χέρα
 κόβει πολύφυλλο κλωνὶ τὴ γύμνια του νὰ κρύψῃ.

Καὶ σὰ λιοντάρι χούμιξε βουνόθρεφτῶ, πὸν ἔξερι 130

τὴ δύναμή του, πὸν βροχὴ κι ἀνέμους δὲ φοβάται,
 μόνο μὲ μάτια φλογερὰ βόδια κι ἄρνια ζυγώνει,
 ἢ τᾶγριολάφια κυνηγάει γιὰ καὶ σὲ στέρια μάντρα
 ἢ πεῖνα του θὰ τῶσπρωχνε τὰ πρόβατα νᾶρπάξῃ·
 ἔτσι στὶς ὠριοπλέξουδες κοπέλλες ὁ Ὀδυσσεάς
 ἐρχόταν, ἂν κι ὀλόγυμος, τὶ ἀνάγκη τὸν τραβοῦσε.

Σκιαζόνται αὐτὲς στὴν ὄψη του τὴ θαλασσοδαρμένη,
 καὶ λαφιασμένες στοῦ γιалоῦ σκορπιένται τὶς ἀκροῦλες·
 μονάχα ἡ κόρη ἀπόμεινε τοῦ Ἀλκίνου, τὶ στὰ στήθια
 θάρρος τῆς ἔβαλ' ἡ θεὰ, καὶ πῆρε τὴν τὸ φόβο. 140

Ἄγνάντια στάθη ἀσάλευτη· κ' ἐκεῖνος διαλογιόταν,
 νᾶγγίξῃ της τὰ γόνατα τῆς νέας καὶ νὰ προσπέσῃ,
 γιὰ ἀπὸ μακρόθε μὲ γλυκὰ νὰ τὴ ρωτήξῃ λόγια
 πὸν πέφτει ἡ χώρα, καὶ σκουτιὰ συνάμα νὰ γυρέψῃ.

Καὶ συμφερότερο ἔκρινε νὰ τὴν παρακαλέσῃ
ἀπομακρόθε στέκοντας μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὴν πειραχτῆ ἂν τῆς ἄγγιζε τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας.
Κι ἀμέσως στοχαζόμενα γλυκομιλώντας κρένου:

«Προσπέφτω σου, ὦ βασίλισσα, θνητὴ γιὰ ἀθάνατη εἶσαι»
ἂν εἶσαι ἀπ' τὶς ἀθάνατες ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, 150

παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη, τοῦ μέγα Δία τὴν κόρη,
στὴν ὄψη καὶ στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφὴ σὲ κρίνω·
ἂν εἶσαι πάλε ἀπλή θνητὴ, τοῦ κόσμου κατοικήτρα,
καλότυχοι, κι ὁ κύρης σου κ' ἡ βλογημένη ἡ μάννα,
καλότυχα τ' ἀδέσφια σου, ποὺ πάντα στὴν ψυχὴ τους
περίσσιας γίνεσαι ἀφορμὴ χαρᾶς, καὶ καμαρώνουν
τέτοιο βλαστάρι σὰ θ' ὠροῦν μὲς στοὺς χοροὺς νὰ μπαίνη.

Μὰ ἀκόμα πιὸ καλότυχος ἀπ' ὅλους εἶν' ἐκεῖνος,
ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητῆς, καὶ ταίρι του σὲ πάρη.

Τὶ σὰν κ' ἐσένα ἄλλο θνητὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν, 160
ἄντρα ἢ γυναῖκα· θαυμασμὸς μὲ πιάνει σὰν θωρῶ σε.

Τέτοια στὴ Δῆλο, στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ πλάγι,
νιοβλάσταρη εἶδα φοινικιά κάποτε νὰ φουντώνη·
τὶ κι ἀποκεῖθε πέρασα μὲ λαὸ πολὺ μαζί μου,
παίρνοντας δρόμο ποὺ εἶτανε γραφτὸ νὰ μὲ παθιάσῃ.

Καὶ καθὼς τότες σάστισα τὴ φοινικιά σὰν εἶδα,
τὶ τέτοιο ἀπὸ τὴ γῆς δεντρὶ ποτές δὲ βλάστησε ἄλλο,
τώρα μ' ἐσένα, ὦ κορασιά, θαμάζω καὶ σαστίζω,
κι ὅσο ἂν πονῶ, τὰ γόνατα φοβᾶμαι νὰ σοῦ ἄγγιξω.

Εἵκοσι μέρες ὡς τὰ χτές στὰ μαῦρα εἴμουν πελάγη, 170
ποὺ ἀνέμοι καὶ ἄγρια κύματα μὲ σέρναν ὀλοένα

ἀπ' τὸ νησὶ τῆς Ὠλυγίας· κ' ἐδῶ μὲ ρίχνει ἡ μοῖρα
νὰ πάθω κι ἄλλα· τὶ θαρρῶ δὲν ἔπαψαν ἀκόμα,
μόνε οἱ θεοὶ κι ἄλλες πολλὲς φουρτιοῦνες μοῦ τοιμάζουν.

Σπλαγνίσου με, ὦ βασίλισσα, ποὺ ἐσένα πρώτη βλέπω,
κατόπι μύρια βάσανα, κι ἄλλο ἄνθρωπο κανένα
ἀπ' ὅσους κατοικοῦν αὐτὸν τὸν τόπο δὲ γνωρίζω.

Τὴ χώρα δεῖξε μου, καὶ δὸς κουρέλι νὰ φορέσω,
ἂν ἔχῃς ρουχοτύλιγμα μαζί σου ἐδῶ φερόμενο.

Κ' ἐσένα οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε ὅ,τι ζηταίει ἡ ψυχὴ σου, 180
ἄντρα καὶ σπίτι καὶ καλὴ καρδιά ἀναμεταξύ σας,
ποὺ ἄλλο στὴ γῆς καλύτερο καὶ πιὸ λαμπρὸ δὲν εἶναι.

παρὰ μὲν γνῶμη νᾶχουνε γυναίκα κι ἄντρας πάντα
 στὸ σπίτι, νὰ λυποῦνται ὄχτροί, νὰ καμαρώνουν φίλοι,
 καὶ τὸ καλὸ τους τῶνομα νὰ συγκαοῦνε ἐκεῖνοι.»

Κ' ἡ ἄσπροχέρα ἡ Ναυσικά τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Ξένε, πού μῆτε ἀσύστατος μῆτε κακὸς δὲ δείχνεις,—
 στὸν κόσμον τὴν καλοτυχιά μοιράζει τὴν ὁ Δίας
 καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακοὺς, τοῦ καθενὸς ὅπως θέλει—
 ἢ ἐσένα αὐτὰ πού σοῦδωσε χρωσιτᾶς νὰ τὰ ποφέρνεις. 190

Ὡς τόσο μὲν καὶ πάτησες σ' ἐτούτῃ μας τὴ χώρα,
 δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φορεσὰ μῆτ' ἄλλο πού ταιριάζει
 σὲ παθιασμένον πού ἔρχεται μὲ θερμοπαρακάλια.
 Τὴν πόλιν θὰ σοῦ δείξω ἐγώ, καὶ ποιοὶ ἐδῶ ζοῦν θὰ μάθῃς.
 Αὐτὴ τὴν πολιτεία καὶ γῆς οἱ Φαίαιες τὴν ἔχουν,
 κ' ἐγὼ εἶμαι τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἄλκινου θυγατέρα,
 πού ἀπ' αὐτόνε ἡ δύναμη κρεμιέται τῷ Φαίαικον. ✕

✕ Εἶπε, καὶ τὶς ὠριόμαλλες φωνάζει παρακῶρες·
 «Σταθῆτε, ὦ κοπελλιές· γιατί σὲ ὄψη ἀντροῦ σκορπιέστε;
 ἢ τάχα φοβηθήκατε πὼς εἶναι ὄχτρος ἐτοῦτος; 200
 Δὲ ζῆ στὸν κόσμον ὁ ἄνθρωπος, κι οὔτε ποτὲς θὰ ὑπάρξῃ
 πού θάρθῃ ἐδῶ τὸν πόλεμον στοὺς Φαίαιες νὰ φέρῃ·
 γιατί ἐμᾶς οἱ ἀθάνατοι πολὺ μᾶς ἀγαπᾶνε.

Ἀπόμακρον στοῦ πέλαγον τὴν ἄκρην κατοικᾶμε,
 καὶ μὲ τὰ μᾶς ἄλλοι θνητοὶ δὲ σμίγουν ἐδῶ πέρα.
 Ἄν ἦρθε αὐτὸς ὁ δύστηνος μὲς στὰ πλανέματά του,
 νὰ τὸν δεχτοῦμε πρέπει μας, γιατί ὁ Δίας μᾶς στέλνει
 φτωχοὺς καὶ ξένους· λιγοστό, μὰ ἀγαπητὸ ἔναι δῶρο.
 Μόν' δόστε του, κοπέλλες μου, φαῖ πιωτὸ τοῦ ξένου,
 καὶ στὸ ποτάμι λούστε τον, σὲ ἀπάνεμον ἕναν τόπον.» 210

Εἶπε, καὶ στάθηκαν αὐτές, φώναξε ἡ μὴ τὴν ἄλλη,
 καὶ τὸ Δυσσέα σὲ γωνιά συμμαζεμένη πῆραν,
 σὰν πού εἶπε τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἄλκινου ἡ θυγατέρα
 βάλαν σιμά του φορεσιά, χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
 τοῦ δῶσαν λάδι σταλαχτὸ σὲ ροῖ μαλαματένιο,
 καὶ τὸν καλέσανε νὰ μπῆ καὶ νὰ λουστῆ στὸ ρέμα.
 Κι ὁ μέγας Ὀδυσσεὺς ἐκεῖ στὶς παρακῶρες κρένει·

«Μακριὰ σταθῆτε, ὦ κοπελλιές, μονάχος μου νὰ πλύνῃ
 τὴν ἄρομην ἀπὸ τοὺς ὄμους μου, καὶ νὰ λειψῶ μὲ λάδι,
 πού λάδωμα πολὺν καιρὸ δὲν εἶδε τὸ κορμὶ μου. 220

Μικροί ΚΑΡΤΟΝΑΚ

1. Η Νανύνα κυβερνάει

ὅσο χωράφια ἢ χτήματα περνοῦμε τῶν ἀνθρώπων,
 ἔσὺ νὰ γοργοπερπατῆς πίσω ἀπὸ ζὰ κι ἀμάξι,
 μὲ τὶς κοπέλλες· τότε ἐγὼ τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείχνω,
 στὴ χώρα ὡς νὰ ζυγώσουμε, πὺν ἔχει τειχιά πυργᾶτα
 τριγύρω της, καὶ δυὸ καλὰ λιμάνια ἀπὸ τὰ πλάγια,
 καὶ πὺν ἔχει τὴ μπασιὰ στενὴ, κι ἀπὸ τὶς δυὸ προβάλλουν
 τὰ πλοῖα, πὺν καθένα τους ἔχει σκεπὴ δική του.
 Κεῖ πέρα, γύρω τοῦ λαμπροῦ τοῦ Ποσειδειοῦ, θὰ δοῦμε
 τὴν ἀγορά, μὲ γωνιακὲς βαθιὰ χωσμένες πέτρες
 στρωμένη· τᾶρμενα αὐτοῦδ᾽ αὐτῶν καραβιῶνε φτιάνουν,
 τὶς γούμενες καὶ τὰ παννιά, καὶ ξύνουν τὰ κουπιὰ τους·
 τί οἱ Φαίαιες δὲν ἀγαποῦν σαγίτιες καὶ δοξάρια,
 μόνε κατάρτια καὶ κουπιὰ καὶ πλοῖα καλοφτιασμένα,
 πὺν χαίρουνταί τα, τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας περνώντας.
 Τρέμω τὴ γλώσσα τους, κανεὶς ἂν τύχη καὶ μὲ κρίνη,
 τί ἔχουν περίσσια ἀδιαντροπιὰ πολλοὶ τους μὲς στὴ χώρα,
 κ' ἕνας τους πρόστυχος μπορεῖ νὰ πῆ ἀγναντεύοντάς μας·
 «Ποιὸς εἶν' αὐτὸς πὺν ἀκολουθαίει τὴ Ναυσικὰ ὁ ξένος,
 ὁ ὄριος κι ὁ τρανός; καὶ πὺν τὸν βοῆκε; δίχως ἄλλο
 τὸν παίρνει ἢ πρόπει ν᾽άπεσε μὲ πλοῖο, ἢ ξωμερίτης
 καὶ τονὲ δέχτηκε, τί αὐτὸς τῆς γειτονιαῆς δὲν εἶναι
 ἴσως καὶ παρακάλεσε θεό, καὶ τῆς κατέβη
 ἀπ' τὰ οὐράνια, σύγκλινη γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχη.
 Κάλλιο πὺν πῆγε κάπου ἄλλοῦ γαμπρὸ της νὰ διαλέξῃ,
 γιὰτὶ ἀψηφάει τοὺς Φαίαιες ἐδῶ τοὺς συντοπιῆτες,
 πὺν μύριοι τὴνὲ γύρεψαν κι ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους.»
 Αὐτὸ θὰ ποῦνε, καὶ ντροπῆς ἐγὼ θὰ τᾶχω ἀλήθεια.
 Μὰ κι ἄλλη τέτοια νᾶκανε, θὰ τὴν κατηγοροῦσα,
 πὺν ἔρχεται δίχως φιλικὴ καὶ τῶ γονιῶν της γνώμη,
 κι ἄντρες ζητάει πρὶ νὰ γενῆ φανερωμένος γάμος.
 Ἄκου με, ὦ ξένε, κ' ἔρχου ἐσύ, ἂν θὲς ἀπὸ τὸν κύρη
 στὸν τόπο σου προβόδημα, καὶ γλήγορο ταξίδι.
 Στὸ δρόμο θάβρης τὸ λαμπρὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δάσο,
 λεῦκες μ' ἀνάβρυσμα νεροῦ, κι ὀλόγυρα λιβάδι·
 ἐκεῖ ἔναι τοῦ γονιεῦ μου ἡ γῆς καὶ τᾶνθοπεριβόλια·
 ἀπὸ τὴ χώρα ὡς ἐκεῖδ᾽ ἀπορεῖς βουητὸ νᾶκούσης.
 Κάθησ' ἐκεῖ καὶ πρόσμενε νὰ φτιάσουμε στὴ χώρα,
 καὶ μέσα νὰ κατέβουμε στὰ γονικά μου σπίτια.

Καὶ πιά σάν πῆς πὼς εἴμαστε φτασμένοι ἔμεῖς στὰ σπίτια,
 τότες ξεκίνα κατακεῖ καὶ ρώτα τοὺς διαβάτες,
 ποῦναι τοῦ μεγαλόκαρδου τοῦ Ἄλκίνου τὰ παλάτια.
 Εὐκόλα βρίσκονται παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὰ δείξη * 800
 τὶ τᾶλλα δὲ χτιστήκανε τὰ σπίτια τῶ Φαίακων,
 σάν πού χτιστήκαν τοῦ ἥρωα τοῦ Ἄλκίνου τὰ παλάτια.
 Καὶ σὰ βρεθῆς στὸ πρόσπιτο καὶ στὴν αὐλή, προχώρα
 μὲς στὰ παλάτια γλήγορα, τὴ μάννα νάντικρύσης
 πὸν κάθεται πρὸς τὴ γωνιά, μὲς στῆς φωτιᾶς τὸ φέγγος,
 καὶ κλώθει πορφυρὶ μαλλί, πὸν νὰ τὸ δῆς θαμάξεις,
 στὸ στυλο ἀκκουμπησμένη αὐτὴ, κ' οἱ δοῦλες πίσωθὲ της.
 Ἐκεῖ στημένος βρίσκεται καὶ τοῦ γονιοῦ μου ὁ θρόνος,
 πὸν πίνοντας θὰ κάθεται μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
 Πέρασ' τον, καὶ στὰ γόνατα τῆς μάννας βάλε χέρια, 310
 ἂν θὲς νὰ σοῦρθη γλήγορα τοῦ γυρισμοῦ σου ἢ μέρα,
 καὶ νὰ σοῦ ἀνοίξη τὴν καρδιά, κι ἄς εἶναι ἡ γῆς σου ἀλάργα.
 Τὶ μιάς κ' ἡ μάννα μέσα της σὲ συμπονέση, ξέρε
 πὼς τοὺς δικούς σου θενὰ δῆς, καὶ γλήγορα θὰ φτάσης
 στὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα.»
 Εἶπε, καὶ χτύπησε τὰ ζὰ μὲ τὸ λαμπρὸ μαστίγι
 κι αὐτὰ μὲ μιάς ἀφήσανε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα,
 καὶ πῆραν δρόμο ταχτικά, καὶ τρέχανε μὲ τάξη.
 Κι αὐτὴ κυβέρνα ταχτικά, σαλεύοντας ἀγάλια
 τοῦ μαστιγιοῦ της τὸ λουρί, γιὰ νὰ προφταίνουν πίσω 320
 οἱ δοῦλες κι ὁ Ὀδυσσεᾶς πεζοί· καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος,
 καὶ φτάνουνε στῆς Ἀθηνᾶς τὸ δοξασμένο δάσος.
 Ὁ θεϊκὸς Δυσσεᾶς ἐκεῖ κάθησε. Καὶ σὲ λίγο
 στὴν κόρη προσευκλήθηκε τοῦ τρισημέγαλου Δία·
 «Τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου ἀδάμαστη ἐσὺ κόρη,
 συνάκουσέ με τώρα, ἐσὺ πὸν ἄλλοτες ἀρνιόσουν
 νᾶκούσης με, σὰ δέρονομον ἀπὸ τὸν Κοσμοσεῖστη
 καὶ κάνε οἱ Φαίακες σπλαχνιὰ κι ἀγάπη νὰ μοῦ δείξουν.»
 Τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,
 μὰ δὲν τοῦ φανερώνουνταν ὀμπρὸς του, τὶ φοβόταν
 τὸ γονικὸ της ἀδερφό· βαριά εἶταν χολωμένος 330
 μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεᾶ αὐτός, στὸν τόπο του ὡς νὰ φτάση.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η.

Ἔτσι ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας προσευκόταν,
 καθὼς τὴν κόρη φέρονανε στὴ χώρα τὰ μουλάρια.
 Καὶ ὡς ἔφτασε στὰ ξακουστὰ παλάτια τοῦ γονιοῦ της,
 στὰ ξώθυρα σταμάτησε, κ' οἱ θεόμοιαστοὶ ἀδερφοὶ της,
 ζυγώσανε καὶ στάθηκαν καὶ ξέξεψαν τὰ ζῶα,
 καὶ τὰ καθάρια φέρονε φορέματα στὸν πύργο.
 Πέρασε τότε ἡ Ναυσικά στὸ θάλαμό της ἴσια,
 ὅπου ἡ γριά Εὐρυμέδουσα καλὴ φωτιὰ ἀνάβε της,
 ἡ συγυρίστρα πού ἄλλοτε ἀπ' τὴν Ἀείρη πλοῖα,
 τὴ φέρονε γοργόλαμνα καὶ δῶρο τὴν δώσαν
 τοῦ Ἀλκίνου, πρῶτος βασιλιάς σὰν πού εἶταν τῷ Φαίακων, 10
 καὶ σὰ θεὸ τὸν ἄκουγαν· τὴν κόρη εἶχε ἀναθρέψει,
 αὐτὴ, καὶ τὴ φωτιὰ ἀνάβε καὶ τοίμαζε τὸ δεῖπνο.

Τότε ὁ Δυσσέας σηκώθηκε στὴ χώρα νὰ κινήσῃ,
 κ' ἡ Ἀθηνᾶ καλόθελα τοῦ σκόρπισε κατάχνια,
 μὴν τὸν ξανοῖξῃ Φαίιακας τρανόψυχος, κὶ ἀρχίσῃ
 λόγια νὰ βγάξῃ ἀγγιχτικά, καὶ νὰ ρωτᾷ ποιός εἶναι.
 Κι ὅ,τι ἔκανε στὴν πρόσχαρη τὴ χώρα νὰ πατήσῃ
 τὸν ἀνταμώνει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 ἄθῶο κορίτσι μοιάζοντας πού στάμνα κουβαλοῦσε. 20

Ὅμπρός του στάθῃ, κὶ ὁ τρανὸς τὴν ῥωτᾷ Ὀδυσσεάς·
 «Παιδί μου, μπορεῖς νὰ μὲ πᾶς στοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια,
 τοῦ ἄντρα, πού εἶναι ὁ βασιλιάς ἐτούτων τῶν ἀνθρώπων;
 Τυραννισμένος ἔρχομαι καὶ ξένος ἐδῶ πέρα,
 ἀπὸ λημέρια ἀπόμακρα, κὶ ἀπ' ὅσους κατοικᾶνε
 τὴ χώρα καὶ τὴ γῆς αὐτὴ κανένα δὲ γνωρίζω.»

Κ' ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 «Θὰ σοῦ τὰ δείξω, ξένη μου πατέρα, ἐγὼ τὰ σπίτια
 πού μοῦ ζητᾷς, τ' εἶναι σιμὰ στοῦ ἄξιου τοῦ γονιοῦ μου.
 Ἔρχου σωπαίνοντας ἐσύ, κ' ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνω· 30
 κανέναν ἄλλον μὴν κοιτᾷς, καὶ μὴ ρωτᾷς κανέναν,
 γιατί τοὺς ξένους τοῦτοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
 κὶ ἂν κάποιος ἀπ' ἄλλοῦθε ἐρθῇ, φιλίες δὲν τοῦ ἀνοίγουν,
 ἔχοντας θάρρος στὰ γοργὰ καρᾶβια τους, πού σιζίζουν
 τὰ πέλαα μὲ τὴ συνεργιὰ τοῦ θεοῦ τοῦ κοσμοσεῖστη,
 πού σὰν πουλιὰ γοργοπετοῦν ἢ σὰν τοῦ νοῦ τὴ σκέψη.»

Εἶπε, κι ὄμπρός ἡ Ἄθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
 καὶ πίσωθε στὰχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
 Κ' οἱ Φαίαιες δὲν τὸν ἔννοιωσαν οἱ θαλασσοκουσμένοι,
 ὄμπρός τους καθὼς διάβαινε περνώντας ἀπ' τὴ χώρα, 40
 εἰς ἡ ὄμορφη καὶ φοβερὴ θεὰ Ἄθηνᾶ τὸν εἶχε
 ὀλόσκεπο ἀπὸ καταχνιά, ποθώντας τὸ καλὸ του.
 Καὶ τὸ λιμάνι θάμαζε μὲ τὰ καράβια ἐκεῖνος,
 τίς ἀγορὲς πὺν κάθονταν οἱ ἡρώοι, καὶ τὰ μεγάλα
 τὰ ξυλοσκέπαστα τειχιά, πὺν θάμα εἶταν μονάχο.
 Καὶ στὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλιᾶ σὰ φτάσαν,
 τότες τοῦ κρένει ἡ Ἄθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα:
 «Νά τα τὰ σπίτια πὺν ζητᾶς, ὦ ξένε μου πατέρα
 θὰ βρῆς ἐκεῖ τοὺς διόθρεφτους ἀφέντες στὸ τραπέζι·
 ὡς τόσο κίνα μέσα ἐσύ, κι ἄς μὴ σὲ πιάνη φόβος· 50
 ἄντρας μὲ θαρρετὴ καρδιά σὲ κάθε κάμωμά του
 πὺν ἄξιος πάντα θὰ φανῆ, κι ἄς ἔρχεται ἀπ' ἄλλοῦθε.
 Καὶ πρῶτα τὴ βασίλισσα θὰ βρῆς μὲς στὰ παλάτια·
 τὴ λὲν Ἀρήτη, κ' ἔρχεται κ' ἐκεῖνη ἀπὸ τοὺς ἴδιους
 προγόνους πὺν γεννήθηκε ὁ βασιλέας Ἀλκίνοσ.
 Πρῶτα ὁ Ναυσίθοσ ἦρθε, ὁ γιὸς τοῦ σείστη Ποσειδῶνα
 καὶ τῆς Περιβοίας, πὺν εἶτανε περίσσια ἡ ὄμορφιά τῆς.
 Κόρη τοῦ μεγαλοκάροδου Εὐρυμέδοντα στεργνῆ ταν
 ἐκεῖνη, τῶν περὴφανων Γιγάντων βασιλέα.
 Τοὺς ἔχασε τοὺς ἄμυαλους, καὶ χάθηκε κ' ἐκεῖνος. 60
 Μὲ τὴν Περιβοία πλάγιασε τότες ὁ κοσμοσείστης,
 καὶ τὸ Ναυσίθο γέννησε, τὸ ρήγα τῶν Φαίαιων.
 Δυὸ γιοὺς ἐτοῦτος γέννησε, Ρηξήνορα καὶ Ἀλκίνο.
 Καὶ νιόπαντροσ καὶ δίχως γιὸ ὁ Ρηξήνορας σὰν εἶταν.
 τὸν ἔκρουσε ὁ Ἀπύλλωνας ὁ ἀργυροδοξαράτος,
 καὶ μόνη σπῖτι τοῦ ἄφησε μιὰ κόρη, τὴν Ἀρήτη·
 αὐτὴν ὁ Ἀλκίνοσ ἔκαμε κατόπι σύγκληνὴ του,
 καὶ τὴν τιμοῦσε ὅσο καμιά στὸν κόσμω δὲν τιμέται,
 ἀπ' ὅσες ζοῦν σὲ χέρια ἄντροσ στὰ σπιτικά τους τώρα.
 Θερμὰ τὴνὲ λατρεύουνε, καὶ τὰκριβὰ παιδιὰ τῆς, 70
 κ' ἴδιοσ ὁ Ἀλκίνοσ, κι ὁ λαός, πὺν σὰ θεὰ τὴ βλέπει
 καὶ γκαρδιακὰ τὴ δέχεται στὴ χώρα σὰ διαβαίην.
 Καὶ μῆτε λείπει στοχασιὰ ποτέσ ἀπὸ τὸ νοῦ τῆς,
 μόν' τῶν ἄντρον πὺν συμπονεῖ τίς διαφορὲς τελειώνει.

Καὶ σένα ἃ συμπονέσῃ αὐτή, πάλε θὰ δῆς μιὰ μέρα
τοὺς φίλους σου καὶ τοὺς δικούς, καὶ θὰ ξανάρθῃς πάλε
στο σπίτι τᾶψηλόσκεπο τῆς γονικῆς σου χώρας.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τραβᾷ ἡ θεὰ σάτυροῦντα πελάγη,
κι ἀπ' τῆ Σκερία τὴν ὁμορφῆ φτάνει στὸ Μαραθώνα,
κατόπι στὴν πλατύδρομη τὴ χώρα τῆς Ἀθήνας, 80
καὶ μπαίνει στὸ στεριόχτιστο ναὸ τοῦ Ἐρεχτεά.

Ἦρθε στοῦ Ἀλκίνου τᾶκουστὰ παλάτια κι ὁ Ὀδυσσεάς,
κι ὁ νοῦς του σάσιζε πρὶν πάῃ στὰ χαλκωτὰ κατώφλια
τὶ σὸ φῶς ἥλιου ἢ φεγγαριοῦ στὰ μάτια του φαινόταν
τοῦ Ἀλκίνου τοῦ τρανόκαρδου τὸ θεόρατο παλάτι.

Χαλκένιοι τοῖχοι στέκονταν ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς μέσα
στὰ βάθια, καὶ ζωνόντανε μὲ λαζουρὶ στεφάνι
θύρες χρυσῆς σφαλνούσανε τὸ στεριωμένο χτίριο,

μὲ παραστάτες ἀργυροὺς στὸ χαλκωτὸ κατώφλι,
μὲ ἀνώφλι, ὀλόαργυρο κι αὐτό, καὶ μὲ χρυσὴ κροικέλλα. 90

Εἶχε καὶ δυὸ ἀργυρόχρυσους ἀπ' τὰ δυὸ πλάγια σκύλους,
ποὺ ὁ Ἥφαιστος τοὺς ἔφτιαξε μὲ τὴ σοφὴ του τέχνη,
τὸν πύργο νὰ φυλάγουνε τοῦ Ἀλκίνου τοῦ μεγάλου,
ἄθᾶντοι κι ἀγέραστοι γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα.

Θροنيὰ στὸν τοῖχο ἀραδιαστὰ κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πλάγια,
ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς τὰ βαθιά, μὲ ντύματα ἀποπάνω,
ἔργα ψιλὰ καλόγεστα τῶν γυναικῶν, βαλμένα.

Σ' ἐκεῖνα ἀπάνω οἱ προεστοὶ καθόνταν τῶ Φαίάκων,
καὶ τρώγανε καὶ πίνανε, τὶ εἶχαν πολλὰ ὀμπροστά τους.

Σὲ στυλοβάτες δουλευτοὺς χρυσὰ ἀγοράκια στέκαν, 100
καὶ κράταγαν στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες,
ποὺ φέγγανε τῶ σύδειπνων τὴ νύχτα στὰ παλάτια.

Πενήντα μὲς στοὺς πύργους του γυναικὲς εἶχε ἐργάτρες
ἄλλες τους στὸ χερόμυλο ξανθὸ σιτάρι ἀλέθουν,
ἄλλες τους φαίνουνε παννὶ καὶ κλώθουν καθισμένες,

πὰ φύλλα λεύκας ἀψηλῆς σαλεύοντας· καὶ τόσο
μρουστόφαντα εἶναι τὰ λινὰ ποὺ τρέχει ὀγρὸ τὸ λάδι.

Ἢ ὅσο περνοῦν οἱ Φαίακες στὸν κόσμον ὅλους τοὺς ἄλλους
τὲ καραβιοῦ κυβέρνημα, τόσο πιδέξες εἶναι

στὸ φάδι κ' οἱ γυναῖκες τους, ποὺ ἡ Ἀθηναῖα νὰ φτιάχνουν 110

ἄρια δουλειὰ τὶς ἔμαθε, καὶ νοῦ λαμπρὸ ἔδωσέ τους.

Παρόξω ἀπ' τὴν αὐλή, σιμὰ στὴ θύρα, ἔχει περβόλι,

τεσσάρω ζευγαριῶν παντοῦ καλοφραγμένο γύρω,
 πὸ δέντρα πλήθος φαίνονται ἀψηλά καὶ φουντωμένα
 ἐκεῖ ἀπιδιές, ροδιές, μηλιές μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ μῆλα,
 συκιές γλυκόκαρπες κ' ἐλιές γερῆς καὶ φουντωμένες.
 Δὲ λείπει ὄλοχρονὶς καρπός, χειμῶνα καλοκαίρι
 τί ἄλλα τὰ γέρι τὸ γλυκὸ γεννάει κι ἄλλα ὠριμάζει.
 Μεστώνει ἀπίδι, κι ἄλλο ἀνθεῖ, καὶ μῆλο πὰς στὸ μῆλο, 120
 πὰς στὸ σταφύλι ἄλλο τσαμπί, καὶ σῦκο πὰς στὸ σῦκο.
 Βρίσκεται φυτεμένο ἐκεῖ καὶ πλούσιο ἀμπελοκήπι,
 μὲ ἄλωνι μέσα λιακωτὸ σὲ γῆς καλοστρωμένη,
 πὸ ἀπὸ τὸν ἥλιο δέρονται σταφύλια ἄλλου τρυγιοῦνται,
 ἄλλου πατιοῦνται παραμπρὸς κρεμιένται οἱ ἀγουρίδες
 στὸ ξανθισμά τους παρακεῖ νὰ βάφουν ἀρχινᾶνε.
 Ἔχει κι ὠριόπλουμες βραγιές στοῦ περβολιοῦ τὶς ἄκρες,
 κάθε λογῆς, πὸ ὄλοχρονὶς σφαντάζουνε στὸ μάτι
 καὶ βρῦσες δυό· σκορπιέται ἢ μιὰ μὲς σ' ὄλο τὸ περβόλι,
 κ' ἢ ἄλλη κάτω ἀπ' τῆς αὐλῆς διαβαίνει τὸ κατώφλι, 130
 πρὸς τὸ παλάτι, κ' ἔπαιρναν κεῖθε νερὸ οἱ πολῖτες.
 Τέτοια οἱ θεοὶ χαρίζανε λαμπρὰ τοῦ Ἄλκινου δῶρα.
 ✓ Στάθηκ' ἐκεῖ ὁ πολῦπαθος, ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
 κοιτώντας. Καὶ σὰ θάμασε τὸ καθεὶς στὸ νοῦ του,
 ἀπ' τὸ κατώφλι πέρασε καὶ μπῆκε στὸ παλάτι.
 Καὶ βρῆκε αὐτοῦ τοὺς προεστοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαιάκων,
 πὸ μὲ ποτήρια στάζανε τοῦ Ἑρμῆ τοῦ ἀγρυπνομάτη,
 τί ἐκείνου χῦναν τὶς στερονές σταλιές πριχοῦ πλαγιάσουν.
 Περνάει ὀμπρὸς τους ὁ τρανός, πολῦπαθος Δυσσεάς,
 σὲ ἀχνιά πὸ τοῦ περέχυνε ἢ θεὰ Ἄθηνᾶ κρυμμένος, 140
 ὥσπου ἦρθε στὴν Ἀρήτη ὀμπρὸς καὶ στὸν ἀφέντη Ἄλκίνο.
 Ἄγγιζει τῆς βασιλίσσας τὰ γόνατα ὁ Δυσσεάς,
 κ' ἢ καταχνιά ἢ θεόσταλη σκορπιέται πίσωθὲ του.
 Ἄνθρωπο βλέπουν τότε αὐτοί, καὶ σὰ βουβοὶ ἀπομνήσκουν,
 μὲ θαμασμὸ κοιτώντας τον κι αὐτὸς παρακαλεῖ τους
 «Ἀρήτη, τοῦ Ρηξήνορα τοῦ ἰσόθεου θυγατέρα,
 στὸν ἄντρα σου ὁ πολῦπαθος προσπέφτω καὶ σ' ἐσένα,
 κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς σύνδειπνους, πὸ οἱ θεοὶ νὰ τοὺς χαρίζουν
 χρυσὴ ζωὴ, καὶ στὰ παιδιά νὰ φήσουνε τὰ πλούτια
 τῶν πύργων τους, κι ὅ,τι τιμὲς τοὺς ἔχει δώσει ὁ κόσμος. 150
 Στείλτε καὶ μένα γλήγορα νὰ φτάσω στὴν πατρίδα,

πὸν τόσους χρόνους δέρονουμαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μου.»

Εἶπε, καὶ χάμου κάθησε, πὰς στῆς γωνιάς τῆ στάχτη
πρὸς τῆ φωτιά· καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Τέλος ἀργὰ τοὺς μίλησε ὁ Ἐχένης ὁ γέρος
ἥρωας, πὸν στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια εἶταν ὁ πρῶτος,
ἄξιος στὰ λόγια, καὶ ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα·
αὐτὸς μὲ νοῦ καλόγνωμο ξαγόρευέ τους κ' εἶπε·

«Ἄλκίνο, δὲν τὸ κρίνω αὐτὸ καλὸ, καὶ δὲν ταιριάζει
πὰς στῆς γωνιάς νὰ κάθεται τῆ στάχτη χάμου ὁ ξένος. 160
Ἐσένα αὐτοὶ προσμένουνε νὰκούσουν, καὶ βασιτιένται.
Μόν' πάρ' τον, σὲ ἀργυρόδετη καθέδρα κάθισέ τον,
καὶ πρόσταξε τοὺς κήρυκες κρασὶ νάνεκατέψουν,
σταλιές καὶ τοῦ βροντόχαρου νὰ στάξουμε τοῦ Δία,
πὸν ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ, τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.
"Ἄς δώσῃ κ' ἡ κελάρισσα δεῖπνο τοῦ ξένου ὅ,τι ἔχει.»

Τὰκούγει αὐτὰ καὶ παίρνει εὐτὺς ἀπὸ τὸ χέρι ὁ Ἄλκίνος
τὸ βαθιοστόχαστο Ὀδυσσεά τὸν πολυσοφισμένο,
κι ἀπ' τῆ γωνιὰ πὰς σὲ θρονὶ λαμπρὸ τονὲ καθίζει, 170
ἀφοῦ τὸ γιό του σήκωσε, τὸν ἀκριβὸ Λαοδάμα,
πὸν ὄντας του μυριαγάπητος καθότανε σιμά του.
Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νύμιμο τοῦ φέρνει τότε ἡ βάρια,
ῶριο, χρυσό, καὶ χύνει του στὴν ἀργυρῆ λεγένη,
καὶ τότες στρώνει ἀντίκρυ του γυαλιστερὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοῦ φίλεψε περίσσια.

Κι ὁ θεῖος, ὁ πολύπαθος τραγόπινε Ὀδυσσεάς.
Τότες τοῦ κήρυκα μιλάει καὶ λέει ὁ ἀντρεῖος Ἄλκίνος·

«Ἄ'Ελα, Ποντόνε, τὸ κρασὶ μὲς στὸ κροντήρι σμίξε,
Καὶ σ' ὄλους μοίρασέ το ἐδῶ, νὰ στάξουμε τοῦ Δία, 180
πὸν ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.»

Εἶπε καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ καλόσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ γύρω μοίρασε ἀπαρχὴ μὲ τὰ ποτήρια σὲ ὄλους.
Καὶ σάνε στάξαν κ' ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
ὁ Ἄλκίνος τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρευέ τους κ' εἶπε·

«Ἀκοῦτε με, τῶ Φαίακωνε ὧ προεστοὶ κι ἀρχόντοι,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Τώρα πὸν φάγατε ἤπιατε, σύρτε νὰ κοιμηθῆτε,
καὶ τὸ ταχὺ περσότερους γερόντους προσκαλοῦμε.

τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε, καὶ στοὺς θεοὺς θυσίεσ
 καλὲς ἀφοῦ προσφέρῃμε, τὸν πηγαιμὸ νὰ δοῦμε
 τοῦ ξένου· νὰ τὸν στείλωμε μὲ συνοδιὰ δική μας,
 ἀκόπιαστα κι ἀνέπωνα στὸν τόπο του νὰ φτάσῃ,
 καὶ νάβρῃ γλήγορῃ χαρὰ ὅσο μακριὰ κι ἂν εἶναι
 μηδὲ νὰ πάθῃ βλάβιμο ἢ κακὸ μὲς στὸ ταξίδι,
 μπριχοῦ νὰ μπῆ στὴ χώρα του· πού ἐκεῖ κατόπι θᾶχῃ
 ὄσα στὸν κόσμον ἢ Μοῖρα του κ' οἱ σοβαρὲς οἱ Κλωστρεσ
 μὲ τὴν κλωστή τοῦ γνέσανε σὰν τὸν γέννα ἢ μάννα.
 Ὅμως ἂν εἶναι ἀθάνατος πού ἤρθε ἀπ' τὰ οὐράνια,
 τότεσ κατὶ ἄλλο μελετοῦν οἱ θεοὶ νὰ μᾶς σκαρῶσουν. 200
 Τὶ ὡσ τὰ τώρα ἀσκέπαστοι φανερωθῆκαν πάντα
 σ' ἐμᾶς, λαμπρὲς σὰ σφάζουμε ἑκατοβοδιὲς σ' ἐκείνους,
 μαζί μας τρωγοπίνοντας, κοντά μας καθισμένοι.
 Κι ἂν κάποιος πᾶς στὸ δρόμο του ποτὲς τοὺς ἀνταμώσῃ,
 δὲν κρύβονται γιατί μ' αὐτοὺς γενιά' μαςτε, σὰν ποῦναι
 καὶ οἱ Κύκλωπεσ καὶ τᾶγρια τὰ γένη τῶ Γιγάντων.»
 ✓ Καὶ γύρισε ὁ τετραῆυπνος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
 «Ὁ νοῦς σου ἄλλα ἄς νοιάζεται, ὦ Ἀλκίνο· δὲν τοὺς μοιάζω
 καθόλου τοὺς ἀθάνατους πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
 μήτε κορμὶ μήτε μορφὴ· θνητὸς μονάχοσ εἶμαι. 210
 Κι ὄσους ἐσεῖς γνωρίζετε βαριὰ δυστυχισμένους,
 μ' αὐτοὺς ἐγὼ στίς συφορὲς νὰ παραβγῶ μοροοῖσα.
 Κ' εἶχα ἴγῳ κι ἄλλα μου δεινὰ νὰ σᾶς στορήσω ἀκόμα,
 ὄσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν·
 μὰ ἀφήστε με, ὄσο κι ἂν πονῶ, θροφή νὰ πιάσω τώρα
 πιδ ἀδιάντροπο ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τὴ μαύρη ἄλλο δὲν ἔχει,
 πού τὴ δικὴ της ὄρεξῃ νὰ βλέπῃσ σ' ἀναγκάζει,
 κι ἄς ἔχῃσ μύρια βάσανα καὶ λύπεσ στὴν ψυχὴ σου.
 Λύπεσ κ' ἐγὼ ἔχω στὴν ψυχὴ, κι ὡσ τόσο αὐτὴ ὀλοένα.
 φαῖ γυρεῖει καὶ πιτό· ὄσα ἔπαθα, τὰ σβύνει 220
 ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὀλότελα, καὶ νὰ γεμίση θέλει.
 Ὡσ τόσο τοιμασιῆτε ἐσεῖς στὸ χάραμα τῆσ μέρας
 νὰ φέρετε ἐμένα τὸ φτωχὸ στὸ χῶμα τῶ γονιῶ μου,
 κατόπι τόσα πού ἔπαθα νὰ δῶ, κι ἄς ἀπεθάνω,
 τὰ χτήματα τοὺς δούλους μου καὶ τάψηλὸ παλάτι.»
 Αὐτὰ εἶπε, κι ὄλοι δέχτηκαν κι ἀνάμεσὸ τους εἶπαν
 ὁ ξένος νὰ προβοδωθῆ, γιατί σωστὰ λαλοῦσε.

Καὶ σάνε στάξαν, κ' ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 σῦραν οἱ ἄλλοι σπίτι του καθέννας, νὰ πλαγιάσουν·
 μὰ στὸ παλάτι ἀπόμεινε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεάς,
 καὶ πλάγια του καθήσανε ἡ Ἀρήτη κι ὁ Ἀλκίνος
 ὁ θεόμοιαστος· καὶ σήκωσαν οἱ δούλες τὰ τραπέζια.
 Καὶ τότες πρώτη τοῦ μιλάει ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα,
 τηρώντας τὰ ὄρια του σκουτιά, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
 πὺν ἀτή της τάφτιασε μαζί μὲ τὶς σπιτογυναῖκες·
 καὶ λάλησέ του κ' εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

230

«Αὐτὸ ἐγὼ θέλω, ξένε μου, νὰ σὲ ρωτήσω πρώτα·
 ποιὸς εἶσαι, κι ἀπὸ ποῦ, καὶ ποιὸς σοῦδωσ' αὐτὰ τὰ ροῦχα;
 Δὲν εἶπες πὼς οἱ θάλασσες ἐδῶ ριχμένο σ' ἔχουν;»

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·

240

«Εἶναι βαρὺ, ὦ βασίλισσα, νὰ διηγηθῶ ἓνα ἓνα
 τὰ πάθια μου, τ' οἱ θεοὶ πολλὰ μοῦ δῶκαν οἱ ἐπουράνιοι·
 αὐτὰ μονάχα θὰ σοῦ πῶ, πὺν ρώτηξες νὰ μάθης.

Εἶναι μακριὰ στὰ πέλαγα κάποιο νησί, Ὠγυγία,
 πὺν ἡ μαριόλα ἡ Καλυψώ, τοῦ Ἀτλαντα ἡ θυγατέρα,
 πανώρια, μὰ καὶ φοβερὴ θεὰ τῶχει λημέρι·

μήτε θεοὶ μήτε θνητοὶ μ' αὐτὴ δὲ συντροφιάζουν.

Μὰ ἐμένα μ' ἔφερε ὁ θεὸς τὸ δύστυχο σιμά της,
 τότες πὺν ὁ Δίας τὸ γοργὸ καράβι μοῦχε σπάσει
 μ' ἀστροπελέκι ἀστραφτερὸ στὰ μαῦρα πέλαα μέσα.

250

Ὅλοι μου τότες οἱ καλοὶ χαθήκανε συντρόφοι
 κ' ἐγὼ τοῦ πλοίου ἀγκαλιαστὰ κρατώντας τὴν καρίνα,

μέρες ἐννιά κυλιόμουνα· δέκατη μαύρη νύχτα,
 καὶ στὸ νησί οἱ ἀθάνατοι τῆς Ὠγυγίας μὲ ρίξαν,
 τῆς Καλυψῶς τῆς φοβερῆς κι ὠριόμαλλης λημέρι.

Μὲ πῆρε αὐτὴ, μὲ φίλευε καὶ μ' ἔθρεφε μὲ πόνο,
 καὶ νὰ μὲ κάνη ἀθάνατο κι ἀγέραστο μελέτα·
 ὡς τόσο ἐμένα στῆς καρδιάς δὲ μ' ἔπειθε τὰ βάθια.

Χρόνους ἑπτὰ κρατιόμουνα, καὶ τὰ σκουτιὰ πὺν ἐκείνη
 μοῦ χάριζε τὰ χάλαστα, τὰ πότιζα μὲ δάκρια·

260

μὰ σὰ γυρίσαν κ' ἤρθανε τὰ ὀχτῶ τὰ χρόνια, τότες
 μὲ παρακίνας κ' ἔλεγε στὴ γῆς μου νὰ μισέσω·
 γιὰ ὁ Δίας τῆς τὸ πρόσταξε, γιὰ γνώμη εἶταν δική της.
 Μὲ βάζει σὲ καλόδετο σάλι, πολλὲς μοῦ δίνει
 θροφές, ψωμί, γλυκὸ κρασί, λαμπρὰ σκουτιὰ μὲ ντύνει,

καὶ ἀγέρι πρύμο καὶ ἀπαλὸ κατόπι μου φυσάει.

Μέρες στὰ πέλαα δεκαφτὰ ἀρμενίζοντας πλανιόμουν,
στις δεκοχτῶ φανήκανε ὀμπροστά μου τὰ ἰσκιωμένα
βουνὰ της γῆς σας· πήδηξε ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιά μου,
τοῦ δύστυχου· τί συφορὲς εἶχα νὰ πάθω κι ἄλλες

270

πολλές, πὺν μοῦ τις τοίμαζε ὁ θεὸς ὁ κοσμοσείστης.
Αὐτὸς ἀνέμους σήκωσε καὶ μοῦκλεισε τὸ δρόμο,
κι ἀγρίεψε τις θάλασσες, πὺν νὰ βαστῶ τὸ σάλι
δὲν μᾶφηναν, μόνε συχνὰ ἀνεστέναζα στὸ κῦμα.
Σκορπάει τὸ σάλι ἢ τρικυμιά, κ' ἐγὼ μὲ τὸ κολύμπι
τότ' ἔσκιζα τὰ τρισθαθα νερά, ὥσπου ἐδῶ στῆ γῆς σας
μὲ σπρώζανε καὶ μ' ἔφεραν οἱ θαλασσιῆς κ' οἱ ἀνέμοι.

Ἄν τότες ἔκανα στεριά, θὰ μ' ἔδερονε τὸ κῦμα
σὲ πέτρες σπώντας με χοντρὲς καὶ σ' ἄχαρα λημέρια·

μὰ πίσω ἀποτραβήχτηκα, καὶ κολυμπώντας ἦρθα
στὸν ποταμό, πὺν πιὸ ἥμερος μοῦ φάνη ἐκεῖ ὁ τόπος,
γυμνὸς ἀπὸ χοντρόπετρες, κρυμμένος ἀπὸ ἀνέμους.

280

Ἔπεσα ἐκεῖ, συνέφερα, καὶ φάνη ἢ θεία ἢ νύχτα
καὶ πέρ' ἀπ' τοῦρανόθροεφτο ποτάμι ξεκινώντας,
μὲς στὰ χαμόδεντρα ἔγυρα, μὲ σωριασμένα φύλλα
ἀπάνω μου, καὶ μοῦχυσε ὁ θεὸς ἀτέλειωτο ὕπνο.

Ἔκει, στὰ φύλλα ἀνάμεσα, μὲ στήθια ταραγμένα,
ὀλονυχτὶς κοιμόμουνα ὡς αὐγὴ καὶ μεσημέρι.

Μ' ἀφήνει ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς στὸ γέμμα τοῦ ἡλίου ἀπάνω,
καὶ νοιώθω τις συντρόφισσες τῆς κόρης σου, πὺν παῖξαν
στὸν ἄμμο· ἐκείνη σὰ θεὰ σφαντοῦσε ἀνάμεσά τους.

290

Τῆς πρόσπεσα, κι αὐτὴ ἔδειξε περίσσια φρονιμάδα,
ῶση δὲν ὄλιπζα ποτές ἀπὸ μικρὴ νὰ τύχω·

τί οἱ νέοι πάντα ἀστοχασιῆς νὰ κάνουν συνηθᾶνε.

Μοῦῶσε γέμμα καὶ λαμπρὸ κρασί, καὶ στὸ ποτάμι
σὰ λούστηκα, μὲ τὰ σκουτιὰ μὲ φόρσε πὺν βλέπεις.
Σοῦ τᾶπα ὄλα ἀληθινά, ὅσο ἂν πονῆ ἢ ψυχὴ μου.)

Κι ὁ Ἀλκίνοος τότες γύρισε καὶ ἀλάησέ του κ' εἶπε·
«Δὲν τὸ στοχάστη ἢ κόρη μου σωστά, ὦ ξένε, ἐτοῦτο,
πὺν ἴσια σ' ἐμᾶς δὲ σ' ἔφερε μαζί μὲ τις γυναῖκες,
ἂν κ' ἐσοῦ πρώτα πρόσπεσες καὶ τὴν παρακαλοῦσες.»

300

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Μὴν τὴ μαλώσης, ὦ ἦρωα, τὴν ἄφταιγὴ σου κόρη·

μοῦλεγε αὐτὴ κατόπι τῆς νάρθῳ μὲ τὶς γυναῖκες,
μὰ ἐγὼ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπῆ δὲν ἤθελα νὰ σμιῶ,
νὰ μὴ μᾶς δῆς, κι ἀπὸ θυμὸ ἄξαφνα ὁ νοῦς σου ἀνάψῃ·
γιατὶ εὐκόλα ὀργιζόμαστε στὴ γῆς ἑμεῖς οἱ ἀνθρώποι.»

Κι ὁ Ἄλκινος πάλε γύρισε καὶ λάλησέ του κ' εἶπε·
«Ἐμένα, ὦ ξένε, ἀνώφελα ἡ ψυχὴ μου δὲ χολώνει
στὰ στήθια μου· κάλλιο ὄλα μας μὲ μέτρο νᾶναι πάντα. 310
Μακάρι ὁ Δίας κ' ἡ Ἄθηνᾶ κι ὁ Ἄπολλωνας νὰ δώσουν
σὰν τέτοιος ποῦσαι στὴ μορφῆ, κι ὁμόγνωμος μ' ἔμένα,
νὰ πάρῃς καὶ τὴν κόρη μου καὶ νὰ λεχτῆς γαμπρός μου
κ' ἐδῶ νὰ ζῆς· θὰ σοῦδινα καὶ χρήματα καὶ σπίτι,
ἂν ἔμνησκες αὐτόθελα· μὰ ἂν ὄχι, δὲ σὲ βιάζει
κανένας ἀπ' τοὺς Φαίακες· νὰ μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
Ξέρε πὼς αὔριο συνοδιὰ θὰ βάλω νὰ σὲ πάρουν·
θὰ κοίτεσαι πηγαίνοντας καὶ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι,
κι αὐτοὶ τᾶτάραγα νερὰ θὰ σκίζουν ὡς νὰ φτιάσῃς
στὴ γῆς σου καὶ στὰ σπίτια σου, κι ὅπου ἀγαπᾶς, μὰ ἄς εἶναι 320
ἀκόμα πὶὸ μακρύτερα τὸ μέρος κι ἀπ' τὴν Εὐβοία,
ποὺ λὲν στὴν ἄκρῃ βρίσκεται τοῦ κόσμου ὅσοι τὴν εἶδαν
ἀπ' τοὺς δικούς μας, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθη σὰν πῆραν,
νὰ πάῃ νὰ δῆ τὸν Τιτυὸ ποὺ γιὸς εἶναι τῆς Γαίας.
Ἐκεῖ τότε ἦρθαν ὅλοι τους, καὶ δίχως κόπο φτιάσαν
μονημερίς, καὶ γύρισαν πίσω στὴ γῆς τους πάλε.
Καὶ θενὰ δῆς τί πλοῖα λαμπρὰ καὶ τί λεβέντες ἔχω,
ποὺ ἀνατινάζουν τοὺς ἄφρους μὲ τοῦ κουπιοῦ τὴν πλάτη.»

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ τότε προσευκλήθηκε κ' εἶπε· «Πατέρα Δία, 330
μακάρι καθετὶς νὰ βγῆ ποὺ λάλησε ὁ Ἄλκινος
ἔτσι, στὴν τροφοδότρα γῆς ἄσβυστη δόξα νᾶχη,
κ' ἐγὼ νὰ τύχω γυρισμὸ στὴν πατρικὴ μου χώρα.»

Τέτοια μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους
καὶ πρόσταξε τὶς δοῦλες τῆς ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα
στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χρᾶμα
τὰ κερμεῖᾶ καὶ τὰ ὄμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πύκια,
καὶ τὶς φλουκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
Κ' οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια νὰ τοῦ στρώσουν·
καὶ τὸ κλινάρι τὸ στεριὸ σὰν ἔστρωσαν καὶ φτιάξαν, 340
πήγανε στάθῃκαν κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ εἶπαν·

«Σήκου, νὰ πᾶς σὰ κοιμηθῆς, ὧ ξένε, εἶναι στρωμένα.»
 Εἶπαν, κ' ἐκείνου ποθητὸ τοῦ φάνη τὸ κλινάρι.

Τότε ὁ πολυβασάνιστος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς
 κοιμήθηκε στὸ τορνευτὸ τῆς αἴθουσας κρεββάτι
 στοῦ παλατιοῦ τὰπόβαθα πλαγιάζει κι ὁ Ἄλκινος,
 καὶ δίπλα του ἡ βασίλισσα τοῦ σιάζει τὰ στρωσίδια.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ.

Ὡς ἔφραξε ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
 κι ὁ Ἄλκινος ὁ τρανόψυχος σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο·
 σηκώθη κι ὁ διογέννητος, ὁ κουρσευτῆς Δυσσεάς
 κι ὁ Ἄλκινος ὁ τρανόψυχος τὸν πῆρε στῶ Φαιάκων
 τὴν ἀγορά, πὺ βροῖσκόνταν παράδιπλα τῶν πλοίων.
 Ἦρθαν καὶ κάθησαν ἐκεῖ στὰ σκαλιστὰ λιθάρια
 ἀντάμα οἱ δυό· κ' ἡ Ἄθηνᾶ τριγύριζε σὴν χώρα,
 μοιασμένη μὲ τὸν κήρυκα τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἄλκινου,
 κι ἀπὸ ἄντρα σὲ ἄντρα πῆγαινε, καὶ καθενοῦ λαλοῦσε,
 τοῦ Ὀδυσσεά τὸ γυρισμὸ στὸ νοῦ της μελετώντας.

10

«Ὅμπρός, ἄμέτε, ὧ ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶ Φαιάκων,
 στὴν ἀγορά, νᾶκούσετε τὸν ξένο πὺ ὅτι ἦρθε
 στὸν πύργου τοῦ περὶξυπνου τοῦ Ἄλκινου, ἀπὸ πελάγη
 ριχμένος· σὰν ἀθάνατος τὰνάστημά του μοιάζει.»

Αὐτὰ εἶπε, καθενὸς καρδιὰ καὶ νοῦ παρακινώντας.
 Κ' εὐτὺς γεμίζει ἡ ἀγορὰ καὶ τὰ θροινὰ ἀπὸ κόσμου·
 καὶ θάμαζαν πολλοὶ τὸ γιὸ τῆρώντας τοῦ Λαέρτη,
 τὸν Ὀδυσσεά τὸ γνωστικό, πὺ ἡ Ἄθηνᾶ μὲ χάρη
 θεόσταλη περέχα του τὴν κεφαλὴ, τοὺς ὄμους,
 καὶ μέγας κι ἀψηλόκορμος τὸν ἔκανε νὰ δείχνη,
 ὥστε σ' ὄλους τοὺς Φαίακες νὰ γίνη ἀγαπημένος,
 καὶ φοβερός καὶ σεβαστός, καὶ στοὺς πολλοὺς ἀγῶνες
 ἄξιος νὰ βγῆ, πὺ οἱ Φαίακες τοῦ στήσανε κατόπι.
 Καὶ σὰ μαζώχτηκαν ἐκεῖ καὶ κάθησαν ἀντάμα,
 ὁ Ἄλκινος τότε ὁ γνωστικὸς ξαγόρειπέ τους κ' εἶπε:

20

«Ἀκούστε με, ἔσεἰς ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶ Φαιάκων,
 τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
 Μοῦ ἦρθε ὁ ἀγνώριστος αὐτὸς καὶ πλανεμένος ξένος,
 ἄν ἀπὸ δύση φάνηκε γιὰ ἀνατολὴ δὲν ἔξρω,

καὶ μᾶς ζητάει προβόδωσι πού βέβαιο νᾶχη τέλος. 30
 Κ' ἑμεῖς ἄς τονέ στείλουμε σάν τόσους ἄλλους πρίν του,
 γιατί κανένας πού ἔρχεται στους πύργους μου δὲ μνήσκει
 πολὺν καιρὸ ἀπροβόδωτος καὶ παραπονεμένος.
 Μον' πᾶμε, καὶ στή θάλασσα ἄς τραβήξουμε καρᾶβι
 καλὸ καὶ πρωτοτάξιδο, κι ἄς διαλεχτοῦν λεβέντες
 ἀπ' τὸ λαὸ πενηνταδυό, πού νᾶναι οἱ πρῶτοι ἀπ' ὅλους.
 Σάν καλοδέστε τὰ κουπιὰ στους πάγκους ξαναβγῆτε,
 κ' ἔλατε στὰ παλάτια μου νὰ βρῆτε φαγοπότι,
 πού ἐγὼ θὰ τῶχω γιὰ ὅλους σας μὲ βίαση ἐτοιμασμένο. 40
 Αὐτὰ στους νέους λεβέντηδες προστάζω· οἱ ἄλλοι πάλε,
 οἱ βασιλεῖοι, στὰ ὄμορφα παλάτια μου νὰ ἐρῆθῃτε,
 τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε· μὴν πῆ κανένας ὄχι·
 καὶ τὸ λαμπρὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκο καλέστε,
 πού τοῦχει δὰ χαρίσει ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο,
 νὰ μᾶς γλεντᾶ μ' ὅσα γλυκὰ τραγούδια βγάζει ὁ νοῦς του.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σηκώθηκε, κ' οἱ βασιλεῖοι κατόπι
 καὶ πῆγε τὸν τραγουδιστὴ τὸ θεῖο ὁ κράχτης νάβρη,
 καὶ παληκάρια διάλεξαν πενήντα δυό, πού πῆγαν,
 σάν πού εἶπε, στῆς ἀτύγχητης τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 50
 Καὶ στὸ γιὰλὸ σάν κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καρᾶβι,
 τὸ τραβήξαν καὶ τῶριξαν στῆς θάλασσας τὰ βάθια,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσανε μὲ τὰ παννιὰ του ἀπάνω,
 καὶ τὰ κουπιὰ τους στους σκαρμούς μὲ τὰ λουριὰ τροπῶσαν,
 ὅλα σωστά· τὰ δλόασπρα παννιὰ κατόπι ἀνοῖξαν,
 κι ἀράξαν τὸ πλεούμενο πρὸς τὸ γιὰλό· καὶ τότες
 κινήσανε στᾶρχοντικὸ τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἄλκινου.
 Γέμισαν ὅλες οἱ αἴθουσαι, οἱ αὐλὲς καὶ τὰ χαγιάτια
 ἀπὸ ἄντρες πού μαζώχτηκαν, γέροι καὶ νιοὶ περίσοι.
 Δῶδεκ' ἄρνια τοὺς ἔσφαξε ὁ Ἄλκινος, ὄχι τὸν χοίρους
 ἀσπρόδοντους καὶ βόδια δυὸ λοξόποδα τοὺς κόβει, 60
 πού τᾶγδαραν καὶ τᾶσφαξαν καὶ στρώσανε τραπέζια.

Φέρνει κι ὁ κράχτης τὸν καλὸ τραγουδιστὴ μαζί του,
 πού ἡ Μοῦσα τὸν ἀγάπησε, καὶ τοῦδωσε σμιγμένο
 καλὸ μαζί μὲ τὸ κακό. Τὸ φῶς του αὐτὴ τοῦ πῆρε.
 μὰ τοῦφερε γλυκειὰ φωνή. Θρονιὸ ἀργυροδεμένο
 στους καλεστοὺς ἀνάμεσα τοῦ στήνει ὁ κράχτης, δίπλα
 στύλου ἀψηλοῦ, καὶ σὲ καρφὶ τῆ λύρα του κρεμώντας

ποπάνωθέ του, τοῦδειξε πρὸς ποῦ ν' ἀπλοχερίση.

Καὶ τοῦβαλε τραπέζι ὀμπρὸς μ' ἀπάνω του πανέρι,
καὶ τάσι μὲ καλὸ κρασί, νὰ πιῇ σὰν τοῦ δοκίση.

70

Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἀπλωναν στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τους.

Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὸν ψάλτη ἢ Μοῦσα κίνησε νὰ ψάλῃ ἀντρῶνε δόξες,
ἀπὸ τραγούδι πὸν ἔφτανε ἡ φήμη του στὰ οὐράνια,
τοῦ Ὀδυσσέα τὸ μάλωμα καὶ τοῦ Ἀχιλλέα, σὰν πιάσαν
μεγάλο λογομαχητὸ πὰς σὲ ἱερὴ θυσία

καὶ μέσα του ὁ Ἀγαμέμνωνας χαιρότανε ὁ μεγάλος
ποῦ λογοφέρνανε μαζὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι

Τὶ τέτοια τοῦ προφήτεψε ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος,

τὸ πέτρινο σὰν πέρασε κατῶφλι τῆς Πυθῶνας,

80

νὰ μάθῃ τὰ μελλούμενα κι ἀρχίσανε οἱ φουρτοῦνες

Τρωαδιτῶν καὶ Δαναῶν, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

Αὐτὰ τραγούδαε ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ Ὀδυσσέας
τὸ πορφυρένιο φόρεμα μὲ τὰ δυὸ χέρια σέρνει

στὴν κεφαλή, καὶ τῶριο του τὸ πρόσωπο σκεπάζει
τὶ ντράπηκε τὰ δάκρια οἱ Φαίακες νὰ τοῦ βλέπουν.

Κι ὅταν ὁ ψάλτης ὁ θεϊκὸς σταμάταγε, ὁ Δυσσέας

τὰ δάκρια του σφουγγίζοντας ξεσκέπαζε τὴν ὄψη,

κι ἀπὸ διπλόχερο ἔσταζε καυκὶ στοὺς Ὀλυμπήσους.

Μὰ πάλε σὰν ξανάρχιζε, καὶ τὸν παρακινούσαν

90

οἱ ἀρχόντοι, πὸν ἀγαπούσανε τοῦ τραγουδιοῦ τὴ γλύκα,

τὴν κεφαλή σκεπάζοντας ξαναθρηνοῦσε ἐκεῖνος.

Σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄφαντὰ τὰ δάκρια του κυλοῦσαν,

καὶ μόνε ὁ Ἀλκίνοσ τ'ἀνοιωσε καὶ τὰ εἶδε, πὸν σιμά του

καθόταν, καὶ τὸν ἄκουγε νὰ βαριαναστεναῖζῃ.

Κ' εὐτὺς στοὺς Φαίακες γυρνάει τοὺς ναυτικούς καὶ κρένει

«Ἄκουτε, τῶ Φαίακωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι·

τώρα πὸν ἐδῶ χαρήκαμε τὸ μοιραστὸ τραπέζι,

καὶ τὴ γλυκεῖα συντρόφισσα τῶν τραπεζιῶν, τὴ λύρα,

ἃς βγοῦμε γιὰ νὰ παίξουμε, καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες,

100

πὸν νὰ δηγέται ὁ ξένος μας στοὺς φίλους καὶ δικούς του,

σὰν πάῃ στὴ γῆς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε

στὸ πόλεμο καὶ στὴ γροθιά, στὸ πῆδημα, στὰ πόδια.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κίνησε, κ' οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.

Κι ὁ κράχτης ξανακρέμασε τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,

καὶ τὸ Δημόδοκο ἔβγαλε, κρατώντας τοῦ τὸ χέρι,
 ὄξω πὺν οἱ ἄλλοι διάβαιναν, οἱ πρῶτοι τῷ Φαίακων,
 νὰ δοῦνε τᾶγωνίσματα καὶ νὰ τὰ σεριανίσουν.
 Καὶ πήγανε στὴ ἀγορὰ μὲ πλῆθος λαὸ κατόπι
 ἔκει πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ διαλεχτοὶ λεβέντες: 110
 πετάχτηκαν Ἄκρόνεος, Ὠκύαλος, Ἐλατράας
 Ναυτέας, Πρυμέας ὕστερα καὶ Ἀχίλλος κ' Ἐρετμέας,
 Ποντέας καὶ Ἀναθησίνοος, Θόωνας καὶ Πλωρέας
 καὶ ὁ Ἀμφιάλος τοῦ Πολύνεου τοῦ Τεχτιονίδη ὁ γόνος
 σηκώθηκε καὶ ὁ Εὐρύαλος σὰν ἀντροφόνος Ἄρης,
 καὶ ὁ Ναυβολίδης στὸ κορμὶ καὶ στὴ μορφοῖα περνώντας
 ὄλους τοὺς Φαίακες, ἔξὸν τὸν ὄριο Λαοδάμα.
 Σηκώθηκαν κ' οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ παινεμένου Ἀλκίνου,
 ὁ ἰσόθεος Κλυτόνεος, ὁ Ἄλιος καὶ ὁ Λαοδάμας.
 Καὶ πρῶτα βουληθήκανε στὸ τρέξιμο νὰ βγοῦνε. 120
 Ἄπὸ τὴ στήλη χούμιξαν ὄλοι μαζί με φούρια,
 καὶ σκόνη σήκωναν καθὼς πετούσανε στὸ σιάδι.
 Κι ὁ ἄξιος ὁ Κλυτόνεος στὸ τρέξιμο ἦρθε πρῶτος:
 καὶ ὅσο μουλάρια ὀργώνουνε σ' ἄσπαρτους τόπους μάκρος,
 τόσο στὸ πλῆθος ζύγωσε, κ' ἐκείνους πίσω ἀφῆκε.
 Κατόπι παραβγήκανε καὶ στὴ βαρεῖα παλαιίστρα,
 καὶ πρῶτος φάνη ὁ Εὐρύαλος ἀπ' ὄλους τοὺς λεβέντες.
 Στὸ πήδημα ὁ Ἀμφιάλος ξεπέρασε τοὺς ἄλλους,
 στὴν πέτρα ἀπ' ὄλους κρήθηκε παραῆξιος ὁ Ἐλατράας,
 καὶ ὁ Λαοδάμας, ὁ καλὸς τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιός, στὸ γρόθο: 130
 καὶ σάνε καλογέντησαν μὲ τοὺς ἀγῶνες ὄλοι,
 τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιὸς τὰ λόγια αὐτὰ τοὺς εἶπε, ὁ Λαοδάμας
 «Ἀδέρφια, ἄς τὸν ρωτήξουμε τὸν ξένο ἐδῶ ἂν κατέχη
 κανένα ἀγῶνα, τί κακὸ κορμὶ θαρρῶ δὲν ἔχει
 τὰ χέρια, οἱ ἄντζες, τὰ μεριά, καὶ ὁ σβέρκος ὁ γερός του
 δείχνουν περίσσια δύναμη· μηδὲ τοῦ λείπει ἡ νιότη,
 μόνε πὺν πάθια ἀρίθμητα τὸν ἔχουν τσακισμένο.
 Τὶ σὰν τὴν πικροθάλασσα κακὸ δὲν ἔχει καὶ ἄλλο
 νὰ καταλῆ τὸν ἄνθρωπο, καὶ ἄς εἶναι σιδερένιος.»
 Καὶ τότε ὁ Εὐρύαλος γυρνᾷ καὶ αὐτὰ τοῦ ἀπολογίεται: 140
 «Λαοδάμα, αὐτὸ πολὺ σωστὰ μᾶς τῶπες. Ἄμε τώρα,
 καὶ ὁ ἴδιος σου μιλώντας του σὲ ἀγῶνα κάλεσέ τον.»
 Αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ καλὸς ὁ γιόγκας τοῦ Ἀλκίνου,

10
20
30
40
'Ο "Αρης κ' η 'Αφροδίτη πιωμένοι στ' απογυμνώματα Σαυού και επι

στή μέση πήγε στάθηκε, καὶ μίλαε τοῦ Δυσσέα

«Ἐλα, πατέρα ξενικέ, νὰ βγῆς κ' ἐσὺ σὲ ἀγῶνα,
ἂν ξέρης, καὶ μοῦ φαίνεσαι πῶς ξέρεις ἀπὸ ἀγῶνες·
τὶ δόξα μεγαλύτερη στή ζωὴ δὲν ἔχει ὁ ἄντρας,
ἀπ' ὅση τὰ ἔργα τῶ χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ φέρουνν.

Ἐλα, ἀγωνίσου, σκόρπισε τὶς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ σου,
τὶ δὲ θάρρησι ἐσένα πιά πολὺ τὸ γύρισμά σου 150
καὶ τὸ καρᾶβι σου ἔτοιμο, κ' οἱ διαλεχτοὶ συντρόφοι.»

Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας κὶ ἀπολογιέται
«Τί μὲ πειράζετε μ' αὐτὰ ποὺ λέτε, ὦ Λαοδάμα;
Ἐννοιες περισσιες ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, κὶ ὄχι ἀγῶνες,
ποὺ πάμπολλα εἶδα κ' ἔπαθα, κ' ἐδῶ στή σύναξή σας
ποὺ ἔφτασα τώρα κάθουμαι, τὸ βασιλιά σας κὶ ὅλους
παρακαλώντας γυρισμὸ πατρίδας νὰ μοῦ δώσουνν.»

Καὶ τότες τὸν ἀντίσκοψε ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦ εἶπε·
«Πολύξερος ἀλήθεια ἐσὺ δὲ μοῦ σφαντᾶς, ὦ ξένε,
στὰ τόσα τὰγωνίσματα ποὺ συνηθίζει ὁ κόσμος. 160

Μόνε σὰν κάποιος φαίνεσαι ποὺ μὲ καρᾶβι βγαίνει,
κὶ ὀρίζει ναῦτες ποὺ καλοὶ περνοῦν πρᾶματευτάδες,
κὶ ὁ νοῦς του πάντα στὸ φορτιό, τὸ μάτι στήν πρᾶμάτεια,
κέρδη ζητώντας ἀρπαχτά· ὄχι, ἀθλητῆς δὲ μοιάζεις.»

Τότες λοξὰ κοιώντας τον τοῦ κάνει ὁ Ὀδυσσέας·
«Ἄσκημα τᾶπες, φίλε, αὐτὰ, καὶ φαφλατὰς μοῦ μοιάζεις.
Σ' ὅλους τοὺς ἄντρας οἱ θεοὶ κάθε καλὸ δὲ δίνουν,
οὔτε ὄψη κὶ οὔτε καύκαλα, κὶ οὔτε μιλιὰ καὶ γλῶσσα.

Μόνε ἄλλος ἄντρας στή μορφῇ ἀδικήθηκε, κὶ ὡς τόσο
ὁ θεὸς μὲ λόγια τῇ μορφῇ στολίζει τέτοιου ἀνθρώπου, 170
καὶ τὸν θωροῦν καὶ χαίρουνται ποὺ εὐκολοσυντυχαίνει
γλυκὰ καὶ συσταζοίμενα, καὶ λάμπει μὲς στοὺς ἄλλους,
καὶ τὸν τηρᾶνε σὰ θεὸ ἀπ' τῇ χώρᾳ σὰ διαβαίνη.

Κὶ ἄλλοιοῦ πάλε τὸ κορμὶ μὲ ἀθάνατον λὲς μοιάζει,
ὅμως τὰ λόγια του αὐτουνοῦ δὲν τὰ στολίζει ἢ χάρη.
Ἔτσι κ' ἐσὺ λαμπρὸ κορμὶ μᾶς δείχνεις, ποὺ δὲν μπόρειε
θεὸς νὰ πλάσῃ ἄνωτερο, κὶ ὅμως ὁ νοῦς σου κλουβίος.

Μοῦ τάρραξες τὰ μέσα μου μὲ τᾶπρεπά σου λόγια,
τὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνήξερος ἀπὸ καλοὺς ἀγῶνες,
σὰν ποὺ μᾶς εἶπες τώρα δά, μόν' εἶμουν ἀπ' τοὺς πρώτους, 180
στή νιότη καὶ στὰ χέρια μου σὰν εἶχα μπιστοσύνη.

Τώρα ὅμως πόνοι μὲ κρατοῦν σκληροί, γιατί ἔχω πάθει
 μύρια δεινὰ στὶς θάλασσες καὶ στοὺς φριχτοὺς πολέμους.
 Μὰ πάλε, ὅσα κι ἂν ἔπαθα, θὰ μῶ μες στὸν ἀγώνα,
 τὶ ὁ λόγος σου ὁ πειραχτικὸς μοῦ κέντησε τὰ σπλάχνα.»

Εἶπε, χωρὶς νὰ γυμνωθῆ πετιέται, ἀρπάει λιθάρι
 τρανό, χοντρό, βαρύτερο πολὺ ἀπὸ τὰ λιθάρια
 ποὺ ρίχτανε σὰν παίζανε οἱ Φαίακες συνατοὶ τους.
 Τὸ στρίβει, καὶ τὸ σφεντονάει μὲ τῆ βαρειά του χέρα.

Βούϊξ' αὐτό, κ' οἱ Φαίακες στῆ γῆς ἀπ' τὴν ὁρμή του 190
 σκύψανε, οἱ μακρόλαμνοι καὶ θαλασσακουσμένοι
 Πέταξ' ἢ πέτρα ἀπάνωθε ἀπ' τῶν ἄλλων τὰ σημάδια,
 γοργογυρνώντας· ἢ Ἀθηνᾶ σημάδεψε τὴν ἄκρη,
 μὲ ἄντρα στὴν ὄψη μοιάζοντας, καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε

«Τέτοιο σημάδι καὶ τυφλὸς ψάχνοντας θάβρη, ὦ ξένε
 μὲ τᾶλλα αὐτὸ δὲ σμίχτηκε, μόν' εἶναι πρῶτο πρῶτο,
 καὶ μὴ φοβᾶσαι Φαίακας κανένας δὲν τὸ φτάνει.»

Ἔτσ' εἶπε καὶ ὁ πολύπαθος τὸ χάρηκε Ὀδυσσεάς,
 ποὺ βρῆκε μες στὴ σύναξη καλόβουλο ἓνα φίλο, 200
 καὶ μ' ἀλαφρότερη καρδιά τότε εἶπε τῷ Φαιάκων·

«Φτάστε με τώρα αὐτοῦ, παιδιά, κ' ὕστερα ρίχτω κι ἄλλο
 σὲ τόσο μάκρος ἀπ' ἐδῶ, ἢ καὶ παρέκει ἀκόμα.
 Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅποιονα βαστάει τώρα ἡ καρδιά του,
 ἄς βγῆ μαζί μου, τὶ ἡ χολὴ μοῦ ἀνέθηκε στ' ἀλήθεια,
 σὲ γρόθο, ἢ καὶ στὸ πάλαιμα, στὸ τρέξιμο, ὅτι θέλει
 ὅλοι ἄς ἐρθοῦν οἱ Φαίακες μὰ ὄχι ὁ Λαοδάμας,
 τὶ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε· μὲ φίλο ποιὸς τὰ βάζει;
 Κλούβιος ἀλήθεια ὁ ἄνθρωπος καὶ τιποτένιος εἶναι
 ποὺ μ' ἓναν ποὺ τὸν φίλεψε παλέματα γυρεῖει 210
 σὲ ξένον τόπο, καὶ ζαβὰ τοῦ βγαίνουν ὅλα ἐτούτου.

Τοὺς ἄλλους δὲν ἀρνοῦμαι τους μηδ' ἀψηφῶ κανέναν,
 μόν' νὰ τοὺς μάθω λαχταρῶ καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσω.
 Μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται κακὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι.
 Εἴρω νὰ πιάνω τεχνικὰ καλόφτιαστο δοξάρι,
 καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μέσα σ' ὄχιτῶν ἀσκέρι
 ὅποιον ματιάσω, δίπλα μου κι ἄς στέκονται ὅσοι θένε
 συντρόφοι, καταπάνω τους σαῖττες νὰ τραβᾶνε.

Ὁ Φιλοχτήτης μοναχὰ μὲ πέρναε στὸ δοξάρι,
 σὰν παραβγαίναμ' οἱ Ἀχαιοὶ στὴ χώρα τῆς Τρωάδας. 220

Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέω ἐγὼ ἀνώτερος πὼς εἶμαι,
 ὅσοι στὸν κόσμον ζοῦν θνητοὶ σιταροφάγοι τώρα.
 Ὅμως δὲν ἤθελα νὰ βγῶ μὲ τοὺς παλιοὺς ἐκείνους,
 τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὐρυτο, τῆς Οἰχαλίας τὸ ρήγα,
 ποὺ δύνονταν καὶ μὲ θεοὺς νὰ βγοῦνε στὸ δοξάρι.
 Γι' αὐτὸ νωρὶς ἀπέθανε κι ὁ Εὐρυτος ὁ μέγας,
 καὶ γερατειὰ δὲν ἔφτασε· ὁ Ἀπόλλωνας τοῦ ὀργίστη,
 καὶ τότε σκότωσε, ποὺ αὐτὸς στὴ σαίττα τὸν καλοῦσε.
 Καὶ ρίχνω τὸ κοντάρι ἐγὼ ὅσο ἄλλος μηδὲ σαίττα.
 Μόνε στὰ πόδια Φαίακας θὰ μὲ ξεπέρναγε ἴσως,
 230
 τί μ' ἔχουν ἄσκημα πολὺ τὰ πέλαα δαμασμένο·
 περνώντας δίχως νοιάσιμο χαννώθηκα στὰ πλοῖα.»

Μιλοῦσε αὐτὰ, καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
 Μονάχα ὁ Ἀλκίνοσ γύρισε καὶ λάλησέ του κ' εἶπε:

«Ἐμᾶς αὐτὰ δὲ μᾶς λυποῦν ποὺ συντυχαίνεις, ξένε·
 μόνε νὰ δεῖξῃς σὲ ὄλους μας ζητᾷ τὴν λεβεντιά σου,
 ἀπὸ θυμὸ ποὺ αὐτὸς ἐδῶ σὲ πρόσβαλε ὀμπροστά μας,
 ποὺ ἄλλοτες νὰ μὴν μπορῆ θνητὸς νὰ ψεγαδιάσῃ
 τὴ λεβεντιά σου, ἂν ἔχη νοῦ σωστὰ νὰ συλλογιέται.
 240

Ἄκου με τώρα τί θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὰ λὲς καὶ σ' ἄλλους
 ἠρώους στὰ παλάτια σου σὰν εἶστε σὲ τραπέζι
 μὲ σύγκοιτη καὶ μὲ παιδιὰ τριγύρω, καὶ θυμᾶσαι
 τὴ λεβεντιά μας, κι ὅσα ἐμᾶς ἔχει ὀρισμένα ὁ Δίας
 ἔργα νὰ κάνουμε ἀπ' ἀρχῆς, ἀπ' τὰ προγονικά μας.
 Ἐμεῖς καλοὶ ἄ δὲν εἴμαστε στὸ γρόθο ἢ στὴν παλαίστρα,
 στὸ τρέξιμο ὅμως πεταχτοί, καὶ στὰ καράβια πρῶτοι·
 καὶ μᾶς ἀρέσουνε χοροί, κινάρες, φαγοπότια,
 ἀπανωτὲς ρουχαλλαξιές, ζεστὰ λουιτρά, κλινάρια.

Καὶ τώρα ἐλάτε, οἱ Φαίακες οἱ πιὸ ἄξιοι χορευτᾶδες,
 250
 χορέψτε, ὁ ξένος γιὰ νὰ λήῃ στοὺς φίλους καὶ δικούς του,
 πίσω σὰν πάη, ὡς πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνᾶμε
 στὰρμένισμα καὶ στὸ χορὸ, στὰ πόδια, στὸ τραγοῦδι.
 Κι ἀμέσως τὴ γλυκὸχορδὴ τὴ λύρα ἄς τρέξῃ κάποιος
 νὰ φέρῃ τοῦ Δημόδοκου, πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι.»

Ἔτσι μιλάει ὁ θεόμοιαστος ὁ Ἀλκίνοσ, καὶ πετιέται
 ὁ κήρυκας τὴ βαθουλή τὴ λύρα ἐκεῖ νὰ φέρῃ.
 Κατόπι ἐννιὰ σηκώθηκαν κριτᾶδες διαλεγμένοι
 ἀπ' τὸ λαὸ νὰ κυβερνοῦν μὲ τάξη τοὺς ἀγῶνες

τὸ χοροστάσι ἰσιώσανε, κὶ ἀνοίξανε τὸ γῦρο. 260
 Φέρνει τοῦ ψάλλτη ὁ κήρυκας τῆ βοντερῆ τῆ λύρα,
 καὶ πῆγε αὐτὸς καταμεσίς, κὶ ὀλόγυρά του νέοι
 στεκόντανε ἰδρομούστακοι, τεχνῖτες χορευτάδες,
 κὶ ἄρχισαν θεϊκὸ χορὸ· καὶ κοίταγε ὁ Ὀδυσσεὺς
 τὰ πόδια τᾶστραφτόγοργα, καὶ θάμαζε ἡ ψυχὴ του.

Καὶ μὲ τῆ λύρα του ἄρχισε γλυκὰ τραγούδια ἐκεῖνος,
 τῆς Ἄφροδιτης τῆς λαμπρῆς καὶ τοῦ Ἄρη τις ἀγάπες,
 κρυφὰ σὰν πρωτοσιμῖζανε στοῦ Ἡφαίστου τὰ παλάτια,
 καὶ δῶρα ὁ Ἄρης δίνοντας ἀτίμασε τὸ στρῶμα
 τοῦ Ἡφαίστου· καὶ μνηήτορας ὁ Ἥλιος τοῦ ἦρθε τότες, 270
 τί αὐτὸς τοὺς δυὸ τους μάτιασε πού ἀγκαλιαστὰ φιλιόνταν.

Κὶ ὁ Ἡφαιστος σὰν τᾶκουσε βαριά τοῦ κακοφάνη·
 πηγαίνει στᾶργαστήρι του μὲ πονηριὰ στὸ νοῦ του,
 μεγάλο ἄμόνι στύλωσε, καὶ βάρωσε καὶ κόβει
 δεσμὰ ἄσπαστα κὶ ἀξέλυτα, γιὰ νὰ πιαστοῦνε μέσα.
 Καὶ τὰ δεσμὰ σὰν ἔφτιαξε ὀργισμένος μὲ τὸν Ἄρη,
 πῆγε ἴσια ἐκεῖ πού βρῖσκονταν τοῦ γάμου του τὸ στρῶμα,
 καὶ τᾶρριξε ὀλοτρόγυρα στοῦ κρεββατιοῦ τὰ πόδια·
 ἔρριξε κὶ ἄλλα ἀπ' τῆ σκεπὴ ἀποπάνωθε περίσσια,
 ψιλὰ σὰν ἀραχνόκλωστες, πού ὡς καὶ θεὸς δὲν μπόρειε 280
 νὰ τὰ ξανοίξῃ, τεχνικὰ φτιασμένα σὰν πού τᾶξε.

Καὶ σὰν τὰ καλοτύλιξε τριγύρω στὸ κλινάρι,
 στῆς Λῆμνος ἔκανε πὼς πάει τὴν ὄμορφη τὴ χώρα,
 πού αὐτὴν ἀπ' ὄλες πῶτερο τις χῶρες ἀγαποῦσε.
 Κὶ ὁ Ἄρης δὲν κοίταγε ἄδικα ὁ χουσοχαλινάρης,
 μόνε εἶδε τὸν πολύτεχνο τὸν Ἡφαιστο νὰ φεύγῃ·
 καὶ στὸ παλάτι κίνησε τοῦ δοξασμένου Ἡφαίστου,
 τῆς Ἄφροδιτης τῆς λαμπρῆς τὴν ἀγκαλιὰ ποθώντας.
 Κ' ἐκείνη, ὅτ' ἦρθε ἀπ' τοῦ τρανοῦ γονιοῦ τῆς τὰ παλάτια,
 καθότανε καὶ μπῆκε αὐτός, χερόπιασέ την, κ' εἶπε 290

«Ἐλα, ἀκριθὴ, νὰ πέσουμε νὰ γλυκοκοιμηθοῦμε·
 τί ὁ Ἡφαιστος δὲν εἶν' ἐδῶ, παρὰ φτασμένος θᾶναι
 στὴ Λῆμνο, πού οἱ ἀγριόφωνοι οἱ Σινταῖοι λημεριάζουν.»

Εἶπε, κ' ἐκείνης ἄρεστο τῆς φάνη νὰ πλαγιάσουν.
 Κὶ ἅμα ἔπεσαν, τοὺς κράταγαν ἀπὸ παντοῦ στὸ στρῶμα
 τὰ ψιλοκάμωτα δεσμὰ τοῦ ἐφτάξυπνου τοῦ Ἡφαίστου,
 καὶ μήτε νὰ σαλέψουνε, καὶ μήτε νὰ σηκώσουν

μέρος κορμιού δὲ δύνονταν. Καὶ τὸνοιωσαν πιά τότες
πῶς τρόπο να ξεφύγουνε τὸ δέσιμο δὲν εἶχε.

Κ' ἦρθε σιμά τους ἄξαφνα ὁ θεὸς ὁ κουτσοπόδης, 300
πού πίσω ξαναγύρισε, στὴ Λῆμνο πρὶ νὰ φτάση,
τὶ ὁ Ἥλιος παραφύλαγε, καὶ μῆνιμα τοῦ πῆγε.

Κινάει πρὸς τὸ παλάτι του μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη.
Στὰ πρόθυρα σὰ στάθηκε, βαρὺς καημὸς τὸν πῆρε,
καὶ σέρνει φοβερὴ φωνή, καὶ στοὺς θεοὺς χουγιαῖζει

«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κ' αἰώνιοι,
νὰ δῆτε ἐλάτε, πράματα γιὰ γέλοια, νὰπορήσετε,
τοῦ Δία πῶς μὲ ντρόπιασε ἡ κόρη ἡ Ἄφροδίτη,
ἐμένα τὸν κουτσό, καὶ πάει μὲ τὸ φονιά τὸν Ἄρη,
τ' εἶν' ὄριος καὶ γερόποδος αὐτός, κ' ἐγὼ σακάτης 310

ἀπὸ γεννήσιο μου καὶ ποιός τὸ φταίει παρὰ οἱ γονιοί μου,
πού κάλλιο νὰ μὴ μ' ἔσπερναν. Ἄμετε τώρα, δῆτε,
ἀπάνω στὸ κρεββάτι μου πῶς κοίτουνται κ' οἱ δυό τους·
λυσσάζω ἐγὼ τηρώντας τους. Δὲν τὸ πιστεύω ὡς τόσο
νὰ τὸ γυρέσουν ἄλλοτεσ παρόμοιο γλέντι ἐκεῖνοι,
κι ἄς ἀγαπιοῦνται τρυφερά, μήτε γιὰ λίγην ὥρα·
μὰ τώρα ἀπ' τὰ κρυφὰ δεσμά, τοῦ κάκου δὲν τοὺς βγάζω
πρὶν πάρω ἀπ' τὸν πατέρα της ὅλα τὰ δῶρα πίσω
πού γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάντροπη τοῦ εἶχα παραδομένα·
τὶ ἂν ὁμορφη εἶναι ἡ κόρη του, ὅμως μυαλὸ τῆς λείπει.» 320

Εἶπε, καὶ στὸ χαλκόπυργο οἱ θεοὶ μαζεῦονται ὅλοι·
ἦρθ' ὁ καλόβουλος Ἑρμῆς, ὁ σείστης Ποσειδώνας
μαζί τους κι ὁ δοξαριστὴς ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ρήγας.
Ὅμως οἱ θεὲς ντραπήκανε, καὶ μείνανε στὰ σπίτια.
Στὰ ξόθυρα σταθήκανε οἱ θεοὶ οἱ μεγαλοδότες,
κι ἄσθυστα γέλοια ἀρχίσανε οἱ ἀθάνατοι τηρώντας
τὴν τέχνη πού σοφίστη ὁ νοῦς τοῦ ἐφτάξυπνου τοῦ Ἡφαίστου.
Κ' ἕνας τους τότες γύρισε καὶ λέει τοῦ πλαγινοῦ του·

«Δὲν ἔχει ὁ δόλος προκοπή, κι ὁ σιγανὸς προφταίνει 330
τὸ γλήγορο· δὲς τὸν ἀργὸ τὸν Ἡφαιστο πῶς πιάνει
τὸν Ἄρη, πού πιὸ σερπετὸς ἐδῶ δὲ βρῖσκεται ἄλλος,
μὲ τέχνες καὶ μὲ μαριολιές, καὶ τώρα θὰ πλερώνη».

Τέτοια λαλοῦσαν κ' ἔκρεναν οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους·
καὶ λέει τοῦ Ἑρμῆ ὁ Ἀπόλλωνας, τοῦ Δία ὁ γιός, ὁ ρήγας.

«ὦ γιὲ τοῦ Δία, μηνητὴ καὶ πλουτοδότῃ Ἑρμῆ μου.

σὲ τέτοια δίχτυα δυνατὰ δὲ θᾶστεργες νὰ πέσης,
 ἂν εἶχες τὴν ὠριόχρυσον Ἐφροδίτη στὸ πλευρό σου;»

Κι ὁ μνηστής ὁ Ἀργοφονιάς ἀπολογήθη κ' εἶπε:
 «Δοξαριστὴ μου Ἀπόλλωνα, μακάρι νὰ γινόταν.
 Τρεῖς φορὲς τόσα ἄς μοῦρριχταν δεσμὰ γύρω τριγύρω,
 κι ἄς μὲ κοιτάζατε οἱ θεοὶ κ' οἱ θεῆς μαζί σας ὄλες,
 σώνει μὲ τὴν πανώρια ἐγὼ νὰ πλάγιαζα Ἐφροδίτη.»

Εἶπε, κ' οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεσπάσανε στὰ γέλοια.
 Μὰ παρακάλει ἀγέλαστος ὁ Ποσειδῶνας πάντα
 τὸν τεχνοξάκουστο Ἡφαιστο τὸν Ἄρη νὰ ξελύσῃ,
 καὶ τοῦ λαλοῦσε κ' ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια:

«Λῦσε τον, καὶ σοῦ τάξω ἐγὼ, πὼς σὰν ποὺ ἐσὺ γυρεύεις,
 αὐτὸς μπρὸς στοὺς ἀθάνατους τὸ δίκιο θὰ πλερώσῃ.»

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἡφαιστος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:
 «Αὐτὸ μὴν τὸ γυρεύεις μου, γαιοκράτη Ποσειδῶνα:
 κακὴ νὰ ἦ τέτοια ἐγγύηση γιὰ τὸν κακὸ νὰ γίνῃ.
 Πῶς στοὺς ἀθάνατους ὀμπρὸς θὰ σὲ κρατῶ δεμένο,
 ἂν ὁ Ἄρης φύγῃ σὰ λυθῆ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ;»

Καὶ τότε ἔτσι τοῦ μίλησε ὁ σείσσης Ποσειδῶνας:
 «Κι ἂν τύχῃ ὁ Ἄρης, Ἡφαιστε, καὶ φύγῃ κι ἀστοχήσῃ
 τὸ χρέος, ξέρε πὼς ἐγὼ θὲ νᾶμαι ὁ πλερωτὴς σου.»

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἡφαιστος ἀπολογήθη κ' εἶπε:
 «Στὸ λόγο σου δὲ γίνεται νὰ πῶ ὄχι, μηδὲ πρέπει.»

Εἶπε, καὶ τὰ δεσμὰ ὁ τρανὸς ὁ Ἡφαιστος ξελύνει.
 Κι αὐτοὶ σὰ λευτερώθηκαν ἀπ' τῶν δεσμῶν τὸ βάρος,
 πετάξανε, καὶ κίνησε κατὰ τὴ Θοράκη ὁ Ἄρης,
 κ' ἦ φιλογέλαστη θεὰ στῆς Κύπρος πῆε στὴν Πάφο,
 ποὺ ἔχει ναὸ τῆς καὶ βωμὸ μοσκολιβανισμένο.
 Οἱ Χάρες τὴν ἐλούσανε, μὲ λάδι τὴν ἀλείψαν
 ἀθάνατο, ποὺ γιὰ θεῶν κορμιά μονάχα τῶχουν,
 καὶ μὲ σκοπιὰ τὴν ἐντυσαν, ποὺ θάμαζες νὰ βλέπῃς.

Αὐτὰ ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε· κι ὁ Δυσσέας
 φραινότανε ἀγρικῶντας τὰ φραινόντουσαν κ' οἱ ἄλλοι
 οἱ Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κ' οἱ θαλασσακουσμένοι.

Κι ὁ Ἀλκίνοσος σήκωσε τοὺς δυό, Ἄλιο καὶ Λαοδάμα
 χορὸ νὰ στήσουν μόνοι τους, τί δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
 Κ' ἐκεῖνοι, σφαῖρα παίροντας στὰ χέρια πορφύρενια
 καὶ λαμπερή, ποὺ ὁ Πόλυβος τὴν ἔφτιαξε ὁ τεχνίτης,

ὁ ἕνας τὴν ἔρριχτε ἀψηλὰ πρὸς τὰ ἰσκιερὰ τὰ νέφια,
γέροντας πίσω ἀπὸ τῆς γῆς πετιόταν τότε ὁ ἄλλος,
κι ἀνάερα τὴν ἄρπαξε τὸ χῶμα πρὶν ἀγγίξει.

Κι ἀφοῦ πηδώντας ἔπαιξαν ἐκεῖνοι μὲ τὴ σφαῖρα,
χορὸ τότες ἀρχίσανε στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα,
συχνὰ ξαλλάζοντας· πολλὰ τὰ χέρια κουρταλώντας,
ἀγόρια ἐκεῖ παράστεκαν, κ' εἶταν ὁ ἄχὸς μεγάλος.

380

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς γύρισε καὶ λάλησε τοῦ Ἀλκίνοῦ·

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιὰ καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καὶ τὸ καυκίουσιν πῶς αὐτοὶ λαμπροὶ ἔναι χορευτάδες,
κι ἀληθινὰ τὸ δεῖξαν· τοὺς βλέπω καὶ σαστίζω.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ χάσθηκε ὁ ἦρωας ὁ Ἀλκίνος,
καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίαικες τότε κρένει·

«Ἀκούστε με ὅλοι, ᾧ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῶ Φαιάκων.
ἀλήθεια γνώση περισσὴ μᾶς δείχνει αὐτὸς ὁ ξένος,
καὶ δῶρα ἄς τὸν φιλέψουμε πού πρόεπουνε σὲ ξένους.

390

Δώδεκα ἐδῶ τὴ χώρα μας ὀρίζουν βασιλιάδες,
κ' ἐγὼ ἄλλος ἕνας, δεκατρεῖς· καθένας ἄς τοῦ φέρῃ
καθάρια καὶ καλόπλυτη χλαμύδα μὲ χιτῶνα,
κι ἀπὸ ἴνα τάλαντο σωστὸ βαριότιμο χρυσάφι
κι ὄλ' ἄς τὰ βάλουμε μαζὶ γιὰ νὰ τὰ πάρῃ ὁ ξένος
στὰ χέρια του, καὶ μὲ χαρὰ στὸ δεῖπνο νὰ καθήσῃ.
Ἄς ἔρθῃ κι ὁ Εὐρύαλος μὲ λόγια καὶ μὲ δῶρο
νὰ τὸν γλυκάνῃ, τὶ ἄπρεπα τοῦχε μιλήσει πρῶτα.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι πρόθυμα συμφώνησαν, καὶ στείλαν
καθένας ἕναν κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.

Κι ὁ Εὐρύαλος σηκώθηκε καὶ λάλησέ του κ' εἶπε·

400

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιὰ, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
τὸν ξένο θὰ φιλιώσω ἐγὼ καθὼς μοῦ παραγγέλνεις.
Αὐτὸ τόλόχαλκο σπαθὶ μὲ τᾶσημένιο χεῖρ,
πού ἔχει καὶ νιοπριόνιστο φηκάρι φιλντισένιο,
θὰ τοῦ τὸ δώσω, δῶρο του νὰ τᾶχῃ τιμημένο.»

Εἶπε, καὶ τᾶργυρόδετο σπαθὶ τοῦ παραδίνει,
καὶ λάλησέ του κ' εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Γεῖά σου, πατέρα ξενικέ, βαρὺ κι ἄ σοῦπα λόγο,
οἱ ἀνέμοι νὰ τὸν πάρουνε, κ' οἱ ἀθάνατοι νὰ δώσουν
νὰ ξαναδῆς τὴ σύγκοιτη, στὸν τόπο σου νὰ φτάσῃς,
πού τώρα βασανίζεσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς σου.»

410

Κι ὁ Ὀδυσσεύς ὁ γνωστικὸς γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 «Γεῖά σου, παιδάκι μου, κ' ἔσύ, κ' οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίζουν
 κάθε καλό· καὶ τὸ σπαθὶ ποτέ νὰ μὴν ποθήσης
 ἐτοῦτο ποῦ μοῦ χάρισε, μιλώντας μου μὲ γλύκα.»

Εἶπε, καὶ τὰργυρόκομπο σπαθὶ κρεμαίει στὸν ὦμο.
 Ὅς τόσο ὁ ἥλιος ἔγυρε, κ' ἦρθαν τὰ ὥραϊα δῶρα,
 ποῦ τ'ἄφερναν οἱ κήρυκες τοῦ Ἄλκινου τὸ παλάτι.
 Οἱ γιοὶ τὰ παραλάβανε τοῦ δοξασμένου Ἄλκινου,
 καὶ στὸ πλευρὸ τῆς σεβαστῆς μητέρας τὰπιθώσαν.

420

Τότες πρὸς τ'ἀψηλὰ θροنيὰ ὁ ἥρωας ὁ Ἄλκινος
 κίνησε πρῶτος, κ' ἦρθανε κ' οἱ ἄλλοι καὶ καθῆσαν.
 Κι ὁ Ἄλκινος τότε ὁ ἥρωας λάλησε τῆς Ἀρήτης·

«Φέρε τὸ πιὸ ξεχωριστὸ σεντούκι μας γυναίκα,
 καὶ βάλε μέσα νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτῶνα.

Κατόπι βάλτε χάλκωμα μὲ τὸ νερὸ νὰ βράση,
 γιὰ νὰ λουστῇ, καὶ σὰν τὰ δῆ μὲ τάξη ὅλα τὰ δῶρα,
 ποῦ οἱ Φαίακες οἱ διαλεχτοὶ τοῦ φέραν ἐδῶ πέρα,
 νὰ κάμη κέφι τρώγοντας, κι ἀκούγοντας τραγούδι.

Κ' ἐγὼ θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ τῶριο χρυσὸ ποτήρι,
 νὰ μὲ θυμᾶται ὀλοζωῆς στάρχοντικό του μέσα,
 στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλοινοὺς ἀθάνατους σὰ στάζῃ.»

430

Εἶπε, καὶ στὶς κοπέλλες τῆς παράγγειλε ἡ Ἀρήτη,
 μέσα τριπόδι ὀλόταχα πὰς στῆ φωτιά νὰ στήσουν.

Κι αὐτὲς τὸ χάλκωμα ἔστησαν τὸ λουτρικὸ στῆ φλόγα,
 καὶ μέσα χύσανε νερό, καὶ κάτου καίγαν ξύλα.

Ζώνουν οἱ φλόγες τὴν κοιλιά, καὶ βράζει τὸ λεβέτι.
 Κ' ἡ Ἀρήτη λαμπροκάμωτο σεντούκι γιὰ τὸν ξένο
 φέρνει ἀπομέσα κ' ἔστρωσε τὰ ὠριόπλουμα τὰ δῶρα,
 φορέματα καὶ μάλαμα, ποῦ οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν·
 ἔβαλε καὶ χλαμύδα αὐτὴ καὶ διαλεχτὸ χιτῶνα,
 καὶ τότες λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·

440

«Ἄτὸς σου δὲς τὸ σκέπασμα, δέσε γερὰ τὸν κόμπο,
 νὰ μὴ σοῦ τὰ πειράξῃ αὐτὰ κανέναν στὸ ταξίδι,
 στὸ πλοῖο τὸ μαυρόπλευρο ποῦ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι.»

Κι αὐτὰ σὰν ἄκουσε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεύς,
 ταιριάζοντας τὸ σκέπασμα γερόδεσε τὸν κόμπο,
 μὲ τέχνη, ὅπως τὸν ἔμαθε ἡ δοξασμένη ἡ Κίρκη.
 Τότες σεμνὴ κελάρισσα τὸν κάλεσε νὰ σύρῃ

τοὺς τὸ λουτρό, κι αὐτὸς ζεστὸ νερὸ σὰν εἶδε μέσα, 450
ὃ χάρηκε, τὶ νοιάσιμο δὲν εἶχε τὸ κορμί του
ἵπ' τὸν καιρὸ πὺν τῆς λαμπρῆς θεᾶς τὸ σπήλιο ἀφῆκε,
τοῦχε κάθε λογῆς καλά, καὶ σὰ θεὸς περνοῦσε.

Κ' οἱ κόρες σὰν τὸν ἔλουσαν καὶ λάδι τὸν ἀλείψαν,
οὐ φόρεσαν ὠριόπλουμη γλαμύδα καὶ χιτῶνα
καὶ βγαίνοντας ἀπ' τὸ λουτρό ξεκίναε στοὺς λεβέντες
τοῦ πίνανε. Κ' ἡ Ναυσικά μὲ κάλλη θεοσταλμένα,
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στῦλο σιάθη,
καὶ θάμαζε κατάματα τὸν Ὀδυσσεά τηρώντας,
καὶ μὲ δυὸ λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε 460

«Γεῖά σου, χαρά σου, ξένε μου, καὶ σὰ βρεθῆς στὴ γῆς σου
νά μὲ θυμᾶσαι, πὺν τὴ ζωὴ χρωστᾶς σ' ἐμένα πρώτη.»

Καὶ γύρισε ὁ τετραῆξυπνος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
«ὦ Ναυσικά, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἄλκινου θυγατέρα,
νά δώσω ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκλινος τῆς Ἥρας,
στὴ γῆς μου νᾶρθω, νά χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
καὶ τότε ὀλοχρονὶς ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω,
πὺν ἀλήθεια ἐσύ, παρθένα μου, τὴ ζωὴ μοῦχεις σωσμένη.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ θρονιαστήκε σιμὰ στὸ ρήγα Ἄλκίνο. 470
Καὶ τὸ φαῖ ἐκεῖ μοίραζαν, καὶ τὸ κρασί τους σμίγαν.

Ἐφερε τότε ὁ κήρυκας καὶ τὸν τραγουδιστὴ τους,
τὸ λατρευτὸ Δημόδοκο, τὸν πολυτιμημένο,
καταμεσίς τὸν κάθισε τῶν ἄλλων, καὶ σὲ στῦλο
ἀκκοῦμπησέ τον ἀψηλό. Κι ὁ θεόξυπνος Δυσσέας
στὸν κήρυκα γυρίζοντας τοῦ μίλησε καὶ τοῦπε,
ἀφοῦ ἀπὸ ράχη ἀσπρόδοντου ἀγριόχοιρου κομμάτι
γεμᾶτο πάχος τοῦκοψε, κ' ἔμνησε κι ἄλλο ἀκόμα

«Νά, κρᾶχτη, τοῦ Δημόδοκου νά δώσης γιὰ προσφάγι,
πὺν γκαρδιακὰ τὸν χαιρετῶ, κι ἄς εἶμαι καὶ θλιμμένος.
Σ' ὅλον τὸν κόσμον τοὺς τιμοῦν τοὺς ψάλτες οἱ ἀνθρώποι,
τὶ ἡ θεία ἡ Μοῦσα τὰ γλυκὰ τοὺς δίδαξε τραγούδια, 480
ἀγάπη πάντα δείχνοντας ξεχωριστὴ σ' ἐτούτους.»

Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια τὸ ἀπιθώνει
ὃ κρᾶχτης, καὶ τὸ δέχτηκε χαρούμενος ἐκεῖνος.
Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἄπλωναν σὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιωτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φεράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τότε εἶπε τοῦ Δημόδοκου ὁ πολύξυπνος Δυσσέας

«Ἐσένα ἀπ' ὅλους τοὺς θνητοὺς, Δημόδοκε, δοξάζω.
 Για ἡ κόρη τοῦ Δία σ' ἔμαθε ἡ Μοῦσα, γιὰ κι ὁ Φοῖβος,
 καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἀχαιῶν μὲ τόση τέχνη ψέλνεις,
 τὰ ὅσα πράξαν κ' ἔπαθαν καὶ τράβηξαν ἐκεῖνον 490
 κἂν ὁ ἴδιος ἐκεῖ βρέθηκες, κἂν τᾶκουσες ἀπ' ἄλλους.
 Τώρα ἔλα, σὲ ἄλλο πέρασε, καὶ τᾶλογο δηγήσου
 τὸ ξύλινο ποῦ ὁ Ἐπειὸς κ' ἡ Ἀθηνᾶ σκαρῶσαν,
 καὶ ποῦ μὲ δόλο τ' ἔφερε στὸ κάστρο ὁ Ὀδυσσεάς,
 ἄντρες γεμᾶτο, καὶ μ' αὐτὸ κουρσέψαν τὴν Τρωάδα.
 Ἄ μᾶς τὰ δηγηθῆς κι αὐτὰ σωστὰ μὲ τὴ σειρά τους,
 σ' ὅλο τὸν κόσμο τότε ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὸ κρένω,
 πὼς ὁ θεὸς σοῦ χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ μάγιο.»

Εἶπε, κι αὐτὸς μὲ τὸ θεὸ ἀρχινώντας, τραγουδοῦσε 500
 τὴν ἱστορία πιάνοντας ἐκεῖ ποῦ τὶς σκηνές τους
 κάψαν, καὶ μπήκαν, φύγανε οἱ Ἀργῆτες μὲ τὰ πλοῖα,
 μ' ἄλλοι τους μείνανε μαζί μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεά,
 στὴ χώρα τῶν Τρωαδῆων μὲς στ' ἄλογο κρυμμένοι,
 τί οἱ Τρωαδῆτες ἴδιοι τους τὸ τράβηξαν στὸ κάστρο.
 Τ' ἄλογο στέκονταν ἐκεῖ, κι αὐτοὶ πολλὰ λαλοῦσαν
 τριγύρω του· κ' εἶτανε τρεῖς οἱ γνώμες μεταξύ τους
 τὸ κούφιο ξύλο ἢ μὲ γερὸ νὰ σκίσουνε πελέκι,
 ἢ νὰ τὸ σύρουν κάτωρα νὰ πέση ἀπὰς στὰ βράχια,
 ἢ νὰ τᾶφήσουνε ἱερὸ γιὰ τοὺς θεοὺς μνημεῖο·
 κι αὐτὸ στὸ τέλος ἔγινε· γιὰτ' εἶτανε τῆς μοίρας, 510
 ἢ χώρα νὰ ξολοθρευτῆ, σὰν παραλάβη μέσα
 μεγάλο ξύλινο ἄλογο ποῦ ὅλους τοὺς πρώτους κλειοῦσε
 Ἀργῆτες, πῶφερναν κακὸ καὶ φόνο στοὺς Τρωαδῆτες.
 Κ' ἔψελνε πὼς τὴ ρήμαξαν οἱ Ἀχαιοὶ τὴ χώρα,
 ἀπὸ τὰ μέσα τὰ βαθιὰ χουμίζοντας τοῦ ἀλόγου.
 Κ' ἔψελνε πὼς διαγούμιζαν ἄλλος ἄλλοῦ τὴ χώρα,
 πὼς ὁ Ὀδυσσεάς ξεκίνησε στὸν πύργο τοῦ Δηϊφόβου
 μαζί μὲ τὸν ἰσόθεο Μενέλαο σὰν Ἄρης,
 κ' ἐκεῖ, λείει, ἔπιασε βαρεῖα καὶ λυσσασμένη ἀμάχη,
 κ' ἡ μεγαλόκαρδη Ἀθηνᾶ τοῦ χάρισε τὴ νίκη. 520

Αὐτὰ τραγοῦδαε ὁ ἔακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ Ὀδυσσεάς
 ἔλυωνε, καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλά του τρέχαν.
 Κι ὅπως γυναικὰ κλαίγοντας ἀπάνω ἀπ' τὸν καλὸ της,
 ποῦ ὀμπρὸς σὲ χώρα καὶ στρατὸ λαβῶθηκε καὶ πέφτει

νὰ σῶση πόλη καὶ στρατὸ ἀπὸ τῆ μαύρη μέρα,
 θωρώντας τον νὰ σπαρταράῃ στὸ ψυχομαχητό του,
 τὸν ἀγκαλιάζει, καὶ πικρὰ μυρολογάει, κ' οἱ ἄλλοι
 τῆ ράχη καὶ τοὺς ὄμους της χτυπώντας μὲ κοντάρια,
 τῆ σέρονουν ὅπου βάσανα σκλαβιάς τὴν περιμένουν,
 κι αὐτῆς πικρὸς ψυχόπονος τὴν ὄψη της μαραίνειν 530
 ἔτσι πικρὰ κατέβαιναν τὰ δάκρια τοῦ Ὀδυσσεά.

Στοὺς ἄλλους κι ἂ δὲ φαίνονταν, μὰ τᾶνοιωθε ὁ Ἄλκινος,
 ποὺ εἶταν σιμά του, κ' ἄκουγε τὸ βαριοστέναγμα του.

Καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίαικες τότες εἶπε:

«Ἀκούστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῷ Φαιάκων

ἄς πάψη πιά ὁ Δημόδοκος τῆ βροντερῆ τῆ λύρα,

τὶ αὐτὰ ποὺ μᾶς τραγούδησε δὲν τὰ χαρῆκαν ὅλοι.

Ἄφ'οτου ἐδῶ καθήσαμε κι ἄρχισ' ὁ θεῖος ὁ ψάλτης,

δὲν παύει μὲ παράπονο πικρὸ νὰ κλαίγῃ ὁ ξένος 540

πόνος μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ θλίβει δίχως ἄλλο.

Λοιπὸν νὰ πάψη ὁ ψάλτης μας γιὰ νὰ χαιρώμαστε ὅλοι,

κ' ἐμεῖς ποὺ τὸν φιλεύουμε, κι ὁ ξένος, εἶναι κάλλιο·

τὶ ὅλα γιὰ χάρη γένηκαν τοῦ σεβαστοῦ μας ξένου,

ποὺ δῶρα τοῦ χαρίσαμε, καὶ ποὺ τὸν προβοδοῦμε.

Εἶναι σὰν ἴδιος ἀδερφὸς ὁ ξένος ποὺ προσπέφτει

στὸν ἄντρα ποὺ σταλαματιὰ τοῦ μνήσκει νοῦς ἀκόμα

Ὅμως κ' ἐσὺ μὴν πολεμᾶς μὲ τέχνες νὰ μᾶς κρύβῃς

ὅσα ρωτήξω φανερὰ καλύτερ' ἄς τὰ λέμε.

Πὲς τῶνομα ποὺ σ' ἔκραζαν ἐκεῖ κάτω οἱ γονιοὶ σου, 550

κ' οἱ ἄλλοι μὲς στὸν τόπο σας, κ' ἡ γειτονιὰ τριγύρω.

Τὶ δίχως ὄνομα μαθὲς κανένας δὲν ὑπάρχει

μιὰ καὶ στὸν κόσμον γεννηθοῦν, κακοί, καλοί, τοὺς βγάζουν

καὶ τῶνομά τους οἱ γονιοί. Καὶ τὴν πατρίδα πὲς μας,

τῆ χώρα σου, τὸ δῆμο σου, νὰ νοιώσουν τὰ καράβια,

νὰ βάλουν πλώρη κατακεῖ, ταξίδι σὰ σὲ πάρουν.

Γιατὶ δὲν ταξιδεύουνε οἱ Φαίαικες μὲ ποδοτές,

μηδ' ἔχουν τὰ καράβια τους τιμόνια, καθὼς τᾶλλα,

παρὰ μονάχα τους τὸ νοῦ μαντεύουνε τοῦ ἀνθρώπου,

κι ὄλων τὶς χῶρες ξέρουνε καὶ τὰ παχιά χωράφια 560

κι ὀλόταχα περνοῦν καὶ πᾶν στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,

σὲ ἀντάρια καὶ σὲ σύννεφα κρυμμένα καὶ δὲν ἔχουν

κανένα φόβο ἢ νὰ χαθοῦν ἢ νὰ βλαφτοῦν ποτές τους.

Αὐτὸ ἐγὼ κάποτε ἄκουσα καὶ ξέρω ἅπ' τὸ γονίό μου
 Ναυσίθο, πῶς περίσσια ἐμᾶς ζουλεύει ὁ Ποσειδῶνας,
 πὸν ὄλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδάμε.
 Κ' εἶπε πῶς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι,
 πὸν θάρθη ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
 θὰ σπάσῃ, καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξῃ γύρω.
 Αὐτὰ ἔπε ὁ γέρος κι ὁ θεὸς ἦ θὰ μᾶς τὰ τελέσῃ,
 ἦ ἀτέλεστα θὰ μείνουνε, καθὼς αὐτὸς βουλιέται. 570
 Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγησέ μου κι ἄλλο,
 τοὺς τόπους πὸν πλανήθηκες, τίς ξενιτειὲς πὸν πῆγες,
 τίς χῶρες τίς καλόχτιστες, καὶ ποιοὶ ἔναι οἱ κάτοικοί τους,
 καὶ ποιοὶ τους εἶταν δύσκαλοι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
 καὶ ποιοὶ εἶτανε φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.
 Πές καὶ γιατί θρηνολογᾶς καὶ κλαῖς μὲς στὴν ψυχὴ σου,
 τῶν Ἀργιτῶνε σὰν ἀκοῦς τὰ πάθια καὶ τοῦ Ἴλιου.
 Αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ κάμανε, καὶ κλῶσαν τῶν ἀνθρώπων
 ξολοθρεμό, νὰ τᾶχουνε οἱ κατοπινοὶ τραγοῦδι. 580
 Ἦ τάχα στοῦ Ἴλιου νᾶπεσε τὰ τεῖχη—συγγενῆς σου,
 γαμπρὸς ἦ πεθερός;—πὸν αὐτοὶ πιὸ κοντινοὶ περνοῦνε
 ἅπ' τὸ δικό μας ὕστερα τὸ αἶμα καὶ τὴ φύτρα
 ἦ κάποιος βλάμης γκαρδιακὸς καὶ μὲ περίσσια γνώση;
 γιατί πιὸ λίγο ἅπ' ἀδερφὸς αὐτὸς θαρρῶ δὲν εἶναι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι.

Τότε γυρίζει ὁ τριξυπνος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει
 «Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
 καλὸ ἔναι ἀλήθεια τέτοιονε τραγουδιστὴ νάκοῦμε,
 σὰν ποῦν' ἐτοῦτος, πὸν θεοῦ λὲς κ' ἦ φωνὴ του μοιάζει.
 Τὶ πιὸ χαριτωμένη ἐγὼ ζωὴ δὲν ξέρω κι ἄλλη,
 παρ' ὅταν ὄλος ὁ λαὸς τριγύρω ἀναγαλλιάζῃ,
 καὶ στὰ παλάτια οἱ σύδειπνοι ἀράδα καθισμένοι
 ἀκοῦνε τὸν τραγουδιστὴ, μὲ τὰ τραπέζια ὀμπρὸς τους
 γεμάτα κρέας καὶ ψωμί, κι ὁ κεραστὴς σὰν παίρνῃ
 ἅπ' τὸ κροντήρι τὸ κρασί καὶ χύνῃ στὰ ποτήρια. 10
 Στὸν κόσμον τὸ μορφότερον λογιάζω αὐτὸ πῶς εἶναι.
 Ὅμως τὰ βαριοστέναχτα δεινά μου νὰ ρωτήξῃς
 σοῦρθε λαχτάρια, πιὸ βαριά γιὰ νὰ στενάξω ἀκόμα.

Τί πρῶτο νὰ σοῦ δηγηθῶ, καὶ τί στερνό, ποῦ μύρια
κακὰ μοῦ δώκανε οἱ θεοὶ ποῦ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Καὶ πρῶτα τὸνομά μου ἄς πῶ, κ' ἔσεῖς νὰ τὸ γνωρίστε,
κ' ἐγὼ κατόπι, τὸ σκληρὸ τὸ χάρο σὰν ξεφύγω,
νὰ μείνω πάντα φίλος σας, κι ἄς κατοικῶ μακριὰ σας.
Εἶμ' ὁ Δυσσέας, τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποῦ ξέρουν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι
τοὺς δόλους μου, κ' ἡ δόξα μου στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει. 20

Καὶ κατοικῶ στὸ λιόλουστο τὸ Θιάκι, ποῦ ἔχει ἀπάνω
τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ ποῦ σειεὶ ἀψηλὰ τὰ φύλλα,
κι δλόγυρα πολλὰ νησιὰ τῶνα κοντὰ ἔναι στ' ἄλλο,
ἡ Σάμη καὶ τὸ Δουλιχίό, κ' ἡ Ζάκυθο ἡ δεντράτη.
Ἐτούτη χάμου ἀπλώνεται στὰ πέλαγα τῆς Δύσης,
τ' ἄλλα νησιὰ ἔναι ξέχωρα, στ' ἀνάβλεμμα τοῦ ἥλιου.
Πέτρες γεμάτι, μὰ καλὸ λεβέντες γιὰ νὰ βγάξῃ.

Ἄλλο ἀπ' τῆ γῆς μου πιὸ γλυκὸ δὲν ξέρω ἐγὼ στὸν κόσμο.
Μὲ κράτησε κ' ἡ Καλυψώ, ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη,
μὲς στὴ σπηλιά της, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε 30
μὲ κράταε στὰ παλάτια της ἡ Κίρκη, ἡ θεὰ τῆς Αἴας,
ἡ δολοπλέχτρα, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε
ὅμως ποτὲς δὲ γύρισαν αὐτὲς τὸ νοῦ μου ἐμένα.

Ἄπὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς γλυκότερο δὲν ἔχει
τίποτ' ὁ ἄνθρωπος, κι ἄς ζῆ σὲ πλουτισμένο σπιτι
γῆς ξενικιάς κι ἀπόμησης, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονιοὺς του.
Μὰ τώρα τὸ πολὺπαθο ταξίδι ἄς ἱστορήσω,
ποῦ ὁ μέγας Δίας μοῦ ὄρισε σὰ μίσευα ἀπ' τὴν Τροία.

Ἄπὸ τὸ Ἴλιο ὁ ἄνεμος στοὺς Κίκονες μὲ πῆρε,
στὴν Ἴσμαρο· ἐκεῖ χάλασα καὶ πολιτεία κι ἀνθρώπους 40
κι ὅσες γυναῖκες πήραμε καὶ πλοῦτια ἀπὸ τὴ χώρα,
σωστὰ τὰ μοιρασθήκαμε, τὸ δίκιο νάχουν ὅλοι.

Τότες παρακινούσα ἐγὼ νὰ φύγουμε μὲ βιάση,
μὰ αὐτοί, μεγάλη ἡ τρέλλα τους, δὲ θέλανε νὰκούσουν,
μόν' ἔπιναν ἄσμιχτο κρασί, καὶ σφάζανε περίσσια
ἀρνιά, καὶ λοξοπόδαρα στὸ περιγιάλι βόδια.

Πῆγαν ὡς τόσο οἱ Κίκονες καὶ Κίκονες φωνάξαν,
ποῦ ἀπὸ στεριάς γειτόνευαν καὶ ποῦ εἶταν πιώτεροί τους,
καὶ πιὸ παληκαράδες τους, καλοὶ νὰ πολεμοῦνε
ἀπάνω ἀπ' ἄροματα, ἢ πεζοί, σὰν τ' ὄφερονε ἡ ἀνάγκη. 50
Σὰν τ' ἄνθια ἤρθαν τῆς ἀνοιξῆς αὐτοί, καὶ σὰν τὰ φύλλα,

στὸ χάραμα. Μοῖρα κακὴ τότε ἔπεσ' ἀπ' τὸ Δία
 σ' ἐμᾶς τοὺς δύστηχους, πολλὰ γὰρ νὰ μᾶς φέρῃ πάθια.
 Στῆσαν τὸν πόλεμο ὀμπροστὰ στὰ γλήγορα καρᾶβια,
 καὶ πέφταν κι ἀπ' τὶς δυὸ μεριῆς τὰ χαλκωτὰ κοντάρια.
 Πρωῖ ὅσο εἶταν, κ' ἔπαιρνε τὸ δρόμο τῆς ἡμέρας,
 βασιόμασταν ἀγνάντια τους, κι ἄς εἶταν πιώτεροί μας.
 Μὰ στῶ βοδιῶν τὸ λύσιμο σὰν ἦρθε ὁ Ἥλιος, τότες
 οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς πιά τσάκισαν καὶ σπρῶξαν.
 Ἔξῃ ἀπὸ κάθε πλεούμενο χαλκόποδοι συντρῶφοι
 σκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐμεῖς γλυτώσαμε ἀπ' τὸ χάρο.

60

Καὶ σηκωθήκαμε ἀπ' ἐκεῖ βαριόκαρδοι, μὰ πάλε
 καλὰ πὺν δὲ χαθήκαμε σὰν τᾶλλα μας τᾶδέρφια.
 Καὶ δὲν κινῆσαν τὰ γερτὰ καρᾶβια μας, ὥσπου
 φωνάζαμε ἀπὸ τρεῖς φορὲς καθένα ἀπ' τοὺς δικούς μας,
 τοὺς δύστηχους, πὺν πέσανε ἀπ' τοὺς Κίκονες κομμένοι.
 Κ' ἔστειλ' ἀπάνω μας Βοριά ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
 κι ἄγρια φουρτούνα σκέπασε τὴ γῆς καὶ τὰ πελάγη
 μὲ νέφια, καὶ κατέβηκε σκοτάδι ἀπ' τὰ οὐράνια.
 Καὶ τὰ καρᾶβια καταμπρὸς χουμίζαν, καὶ τοῦ ἀνέμου
 ἡ μάνητα ἦρθε κ' ἔσκισε κομμάτια τὰ παννιά μας.
 Καὶ κάτου ἐμεῖς τὰ ρίξαμε, χαμὸς νὰ μὴ μᾶς ἔρθῃ,
 καὶ στὴ στεριά μὲ τὰ κουπιὰ γοργὰ τραβήξαμε ὄξω.
 Ἐκεῖ παραμονεύαμε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
 καὶ τὴν καρδιά μᾶς ἔτρωγε τὸ βάσανο κι ὁ κόπος.
 Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ Χρυσαιγοῦλα,
 κατάρτια στήνουμε, λευκὰ παννιά τραβᾶμε ἀπάνω,
 καθόμαστε, κι ὁ ἄνεμος μαζί μὲ τοὺς ποδότες
 βάλαν τὰ πλοῖα στὸ δρόμο τους. Καὶ τότες θᾶξιωνόμουν
 στὸν τόπο μου ἄβλαβος νάρθῶ, μὰ τὸ Μαλέα γυρνώντας
 κῆμα καὶ ρέμα καὶ Βοριάς μᾶς βγάζουνε ἀπ' τὸ δρόμο,
 καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὰ πέλαα μᾶς πετᾶνε.

70

80

Μέρες ἐννιά μᾶς ἔδεραν οἱ φοβεροὶ οἱ ἀνέμοι
 μὲς στὰ ψαρᾶτα πέλαγα· στὶς δέκα στὰ λημέρια
 τῷ Λωτοφάγων ἦρθαμε, πὺν θρέφονται μὲ τᾶνθια.
 Βγήκαμε τότες, καὶ νερὸ σὰν πήραμε ἀπὸ βρύση,
 κοντὰ στὰ γοργοκάραβα στρῶσαν φαγὶ οἱ συντρῶφοι.
 Σὰ φάγαμε, σὰν ἦπιαμε, καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά μας,
 συντρῶφοι τότες ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν

ποιοί ζούσανε σ' αὐτὴ τῆ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρώποι,
καὶ διάλεξα νομάτους δυὸ μὲ κήρυκα μαζί τους.

90

Πήγανε τότες, ζύγωσαν τοὺς Λωτοφάγους ἄντρες,
καὶ στοὺς συντρόφους μας αὐτοὶ κακὸ δὲ μελετοῦσαν
κανένα, μόν' τοὺς ἔδωκαν λωτὸ νάπογευτοῦνε.

Κι ὅποιος στὸ στόμα του ἔβαζε λωτοῦ καρπὸ μελᾶτο,
δὲν ἤθελε πιά μήνημα νὰ στείλῃ ἢ νὰ γυρίσῃ,
παρὰ νὰ μείνουν θέλανε στῆ γῆς τῷ Λωτοφάγων,
λωτὸ νὰ τρῶνε, γυρισμὸ πατρίδας λησμονώντας.

Κλαίγανε σὰν τοὺς ἔφερα μὲ τὸ στανιὸ στὰ πλοῖα,
καὶ στὰ ζυγὰ ἀποκάτωθε τοὺς ἔσυρα δεμένους.

Τοὺς ἄλλους τότες φώναξα συντρόφους νάνεβοῦνε
μὲ μιᾶς στὰ γοργοκάραβα, μὴν τύχη καὶ κανένας
γευτῆ λωτὸ καὶ γυρισμὸ πατρίδας λησμονήσῃ.

100

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερὰ τὰφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Βαριόκαρδοι τραβᾶμε ὀμπρός, κ' ἐρχόμαστε στὰ μέρη
ποὺ οἱ δύστροποι κ' οἱ ἄνομοι Κύκλωπες κατοικοῦνε

αὐτοὶ ποὺ στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τὰφήνουν ὅλα,
καὶ δὲ φυτεύουν, μῆτε γῆς ὀργώνουνε ἀπατοί τους,
μόν' καθετὶς ἀνέσπαρτο κι ἀνόργωτο φυτρώνει,

110

στάρια, κριθάρια, κλήματα ποὺ δίνουν τὸ κρασί τους
τὸ σταφυλᾶτο, κ' ἡ βροχὴ τοῦ Δία τὰ μεγαλώνει.

Βουλὲς δὲν ἔχουν, σύναξες καὶ νόμους δὲ γνωρίζουν,
μόνε στῶν ἀψηλῶν βουνῶν τὶς ἄκρες λημεριάζουν,

μέσα σὲ σπήλια ὀλόβαθα, καὶ ξέχωρα καθένας
κρίνει γυναίκα καὶ παιδιὰ, καὶ δὲν ψηφάει τοὺς ἄλλους.

Ἄγριονήσι ἀπλώνεται παρόξω ἀπ' τὸ λιμάνι,
μῆτε κοντὰ μῆτε μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,

δεντρότοπος, κι ἀγριόγίδα βρίσκουντ' ἐκεῖ περίσσια,
τὶ ἀνθρώπινη πατημασιὰ τῆ ζωῆ δὲν τοὺς ταράζει,

120

μῆτ' ἐκεῖ μπαίνουν κνηγοὶ ποὺ σὲ ρουμάνια μέσα
μὲ κόπους καὶ μὲ βάσανα σκαλώνουν κορφοβούνια.

Μῆτε σκεπάζουνε τῆ γῆς κοπάδια ἐκεῖ κι ἀλέτρια,
μόνε ἄσπαρτη κι ἀνόργωτη κι ἀπὸ κατοίκους χήρα

γιὰ πάντα εἶναι, καὶ χαίρουνται τὰ γίδια τῆ βοσκῆ της.
Τὶ πλοῖα κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες δὲν ἔχουν,

καὶ μαραγκοὺς νὰ φτιάνουνε καλόστρωτα καρᾶβια,

καλὰ γιὰ νάρμενίζουνε καὶ νάρχουνται σὲ χῶρες,
 καὶ πού μ' αὐτὰ γυρίζοντας γνωρίζονται οἱ ἀνθρώποι
 ἂν τάχανε, καλόχιστο καὶ τὸ νησί τους θάταν. 130
 Καλὸ νησί, πού θάφερνε στήν ὥρα τους ἀπ' ὄλα
 δίπλα τοῦ ἀφρόασπρου γυαλοῦ λιβάδια ἔχει δροσαῖτα
 καὶ μαλακά, πού ἀθάνατα θὰ γίνονταν ἀμπέλια·
 ἴσιος κι ὁ τόπος γιὰ ὄργωμα τὸ στάρι στὸν καιρὸ του
 βαθὺ θὰ τὸ θερίζανε, τ' εἶναι παχὺ τὸ χῶμα.
 Καὶ στὸ λιμῖώνα τὸν καλὸ μήτε παράγγι θέλει,
 μήτε νὰ ρίχτης ἄγκουρες, κι οὔτε νὰ δένης πρύμη·
 μόνε τραβοῦν τὰ πλοῖα στή γῆς οἱ ναῦτες, κι ἀπαντέχουν
 τὴν ὄρεξη τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ πρύμος νὰ φυσήξη.
 Καὶ τρέχει κρούσταλλο νερὸ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη, 140
 ἀπὸ πηγὴ βαθιᾶς σπηλιᾶς, μ' ὀλοτριγύρω λευκες.
 Ἐκεῖ νὰ πιάσουμε ἦρθαμε, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε,
 μέσα σὲ νύχτα σκοτεινὴ, πού τίποτις δὲ θώρειε·
 τί καταχνιὰ μᾶς σκέπαζε, καὶ μήτε τὸ φεγγάρι
 τὰ νέφια δὲν τὸ ἀφήνανε στὸν οὐρανὸ νὰ φέγγη.
 Κανένας τότες τὸ νησί δὲν μπόρειε νὰ ξανοίξη,
 καὶ τὰ μακριὰ τὰ κύματα πού πρὸς τὴ γῆς κυλιόνταν
 δὲν τάδαμε, ὥσπου τὰ καλὰ καράβια σέρναμ' ὄξα.
 Μαζώξαμε ὅλα τὰ παννιὰ σὰ σύρθηκαν τὰ πλοῖα,
 καὶ στάκρογαλίλι βγήκαμε, κ' ἐκεῖ μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος 150
 προσμένοντας τὴν ὥρια αὐγὴ νάρθη καὶ νὰ μᾶς φέξη.
 Ἐφεξ' ἦ ροδοδάχτυλὴ τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
 καὶ τὸ νησί θαμάζοντας γυρνούσαμε νὰ δοῦμε.
 Οἱ νύφες τότες στὰ βουνά, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
 τὰ γίδια ξεκινήσανε νὰ βροῦν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
 Γερατὰ δοξάρια καὶ μακριὰ κοντάρια ἀπ' τὰ καράβια
 ἀμέσως φέρνουμε, καὶ τρεῖς γενήκαμε παρῆες·
 χτυπᾶμε, καὶ μᾶς ἔδωσε ὁ θεὸς λαμπρὸ κυνήγι.
 Μ' ἀκολουθοῦσαν δώδεκα καράβια· στὸ καθένα
 ὡς ἐννιά γίδια πέσανε· σ' ἐμένα ἀφήκαν δέκα. 160
 Ὅλη τὴ μέρα, ὡς τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα, καθισμένοι
 μὲ κρέας ξεφαντώναμε καὶ μὲ κρασί φλογατο,
 τί ἀκόμα βάσταε τὸ κρασί τὸ μαῦρο στὰ καράβια,
 πού μάζωξε ὁ καθένας μας πολὺ μὲς στίς λαγῆνες,
 σὰν πήραμε τὴν ἱερὴ τὴ χώρα τῶν Κικόνων.

Ψηφιστοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καὶ βλέπαμε ἀντικρὺ καπνὸ στὰ μέρη τῶν Κυκλώπων,
κι ἀκούγαμε μαζὶ μ' αὐτοὺς τὰ γιδοπορόβια τους.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευσε καὶ πλάκωσε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε γύραμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα, 170
καὶ συντυχιὰ τοὺς φώναξα, καὶ σ' ὄλουνοὺς τοὺς εἶπα

«Οἱ ἄλλοι ἐσεῖς νὰ μείνετε, συντρόφοι ἀγαπημένοι
ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου σέρνω,
νὰ πάω νὰ μάθω τί λογῆς ἀνθρώποι ἐκεῖθε ζοῦνε,
νᾶναι ἄραγες ἀδιάντροποι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
ἢ τάχα εἶναι φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.»

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκα, καὶ στοὺς συντρόφους μου εἶπα
νὰ λύσουνε τὶς γούμενες καὶ στὸ καράβι νάμπουν.

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους, 180
καὶ τὰ νερὰ τὰ φρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Στὸν τόπο σάνε φτάσαμε πὺ ἀλάργα δὲ βρισκόταν,
βλέπουμε δίπλα στὸ γιὰλὸ σπηλιὰ κατὰ τὴν ἄκρη,
δαφνόστεγη, ἀψηλή, πὺ ἄρνια ξενύχτιζαν καὶ γίδια,
κι αὐλὴ μὲ βαθιορίζωτα λιθάρια τοιχωμένη
καὶ μ' ἀψηλόφουντα ἴδρυα καὶ πεῦκα ὀλοτριγύρω.

Ἄντρας ἐκεῖ θεόρατος λημέριαζε μονάχος,
πὺ τὰ κοπάδια του ἔβσκε σὲ ἀπόμακρα, καὶ μ' ἄλλους
δὲν ἔσμιγε, παρὰ ἐπλεχνε ἀδικιᾶς στὴ μοναξιά του.

Τέρας θεόρατο εἶτανε, καὶ μὲ ἄντρα ψωμοφάγο 190
δὲν ἔμοιαζε, παρὰ ἔμοιαζε δεντροῦτο κορφοβούνι,
πὺ μέσα στάψηλὰ βουνὰ μονάχο ξεχωρίζει.

Τότες στοὺς ἄλλους μου ἀκριβοὺς συντρόφους παραγγέλνω
ἐκεῖ νὰ καρτερήσουνε, τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φυλάγουν,
καὶ δώδεκα διαλέγοντας συντρόφους, ἕναν κ' ἕναν,
ξεκίνησα μὲ ἄσκι τραγιοῦ, καλὸ κρασί γεμάτο.

Μοῦ τῷχε δώσει ὁ Μάρωνας, τοῦ Εὐανθέα ὁ γόνος,
ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἰσμαρος προστάτη,
πὺ αὐτόν, γυναίκα καὶ παιδὶ διαφέντεψα ἀπὸ σέβας,
τ' εἶχε τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνα τὸ φουντωμένο δάσο 200
λημέρι του· καὶ μοῦφερε μεγάλα δῶρα τότες.

Μοῦ χάρισ' ἑπτὰ τάλαντα χρυσάφι δουλεμένο,
κροντήρι, ἀσήμι μοναχό, καὶ δώδεκα λαγῆνες
μοῦ γέμισε ἄσμιχτο κρασί, γλυκὸ πιωτὸ καὶ θεῖο,

πού δοῦλος δὲν τὸ γνώριζε στὸ σπίτι ἢ παρακόρη,
 μόνε ἢ γυναίκα του κι αὐτός, καὶ μιὰ κελάρισσά του.
 Καὶ γιὰ νὰ πιοῦνε τὸ γλυκὸ μαῦρο κρασί, ἓνα μόνο
 ποτήρι σὲ εἴκοσι ἔφτανε μέτρα νερὸ νὰ χύση,
 κι ἀπ' τὸ κροντήρι ἀνέβαινε τὸ μοσκοβολητό του, 210
 θάμα μονάχο· καὶ κανεὶς νὰ τάρνηθῃ δὲν μπόρει.
 Γέμισ' ἀσὶ τρανὸ μ' αὐτό, πῆρα μαζὶ καὶ σάκκο
 προμήθειες, τὶ ἀπαρχῆς ἐγὼ τὸ μάντεψα στὸ νοῦ μου
 πὼς ἄντρα δύναμη πολλὴ ζωσμένο θάνταμῶσω,
 ἄγριο, πού μήτε τὸ σωστὸ μήτε τὸ δίκιο νοιώθει.

Γλήγορα πᾶμε στὴ σπηλιά, μὰ ἐκεῖ δὲ βρήκαμέ τον,
 παρὰ ἔβοσκε ἔξω στὶς βοσκὲς τὰ πλούσια του κοπάδια.
 Σὰν μπήκαμε, κοιτάζαμε τὸ τί 'χε μὲς στὸ σπήλιο·
 τὰ τυροβόλια ὀλόγεμα, καὶ μὲς στὶς μάντρες στοῖβα 220
 τάρνια καὶ γίδια, ξέχωρα κλεισμένο τὸ κάθε εἶδος,
 χώρια τὰ πρωτογέννητα, τὰ μεσιανά, τὰ τρίτα·
 καὶ ἄγγειά πού τὰ πλημμύριζε τυρόγαλο· καρδάρια
 καὶ σκάφες, ὅλα διαλεχτά, πού ἄρμεγε γάλα μέσα.
 Τότε οἱ συντρόφοι μούκρηναν καὶ μὲ παρακαλοῦσαν,
 τυριά καὶ γιδοπρόβατα νὰ πάρουμε ἀπ' τὶς μάντρες,
 καὶ στὸ γοργὸ καράβι μας γυρίζοντας μὲ βιάση,
 πὰς στάμμουρὰ τὰ κύματα νὰ βγοῦμε· κ' ἐγὼ τότες
 δὲν ἄκουγα, ἂν καὶ θάτανε πολὺ καλύτερό μας,
 μόνε ἤθελα κι αὐτὸν νὰ δῶ, καὶ δῶρα του νὰ λάβω.
 Μὰ αὐτὸς δὲν εἶταν νὰ φανῇ πρόσχαρος στοὺς συντρόφους. 230

Καὶ σὰν ἀνάψαμε φωτιὰ καὶ κάναμε θυσία,
 πῆραμε φάγαμε τυρί, καὶ μέσα καθισμένοι
 προσμέναμε ὥσπου ἀπ' τῆ βοσκῆ ξανάρθε κουβαλοῦσε
 ξύλα φορτιὸ τρομαχτικό, νὰ τᾶχη γιὰ τὸ δεῖπνο.
 Σὰν τᾶροιξε μὲς στὴ σπηλιά, βαρὺ σηκῶσαν βρόντο,
 κ' ἐμεῖς στὰ μέσα τῆς σπηλιᾶς φύγαμε φοβισμένοι.
 Μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιὰ τὰ πρόβατα μαζώνει,
 ὅς' αὐτὸς ἄρμεγε· ὄξωθε τᾶσερνικά του ἀφῆκε,
 τραγούς, κριάρια, στρουμωχτὰ στοῦ αὐλόγυρου τὰ βάθια.
 Σήκωσε τότες κ' ἔβαλε θυρόπετρα μεγάλη, 240
 τόσο βαρεία, πού εἰκοσιδύο δὲ θᾶσωναν ἀμάξια
 τετράτροχα καὶ δυνατὰ ἀπὸ χάμου νὰ τῆ σύρουν.
 Τέτοιο λιθάρι θεόρατο σὰν ἔβαλε στὴ θύρα,

κάθησε γίδες ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
 μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τᾶρνί της.
 Ἄπ' τᾶσπρο γάλα τὸ μισὸ κατόπι ξεχωρίζει,
 τὸ πῆξει, καὶ μὲς στὰ πλεχτὰ καλάρθια τὸ μαζώνει.
 Τᾶλλο μισὸ τὸ φύλαξε μέσα στᾶγγειά, νὰ τᾶχη
 γιὰ δεῖπνο του σὰν ἤθελε, νὰ παίρνη καὶ νὰ πίνη.

Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικά σὰν τέλειωσε, τῆ σιὰ του 250

ἄναψε, καί, ὡς μᾶς ξάνοιξε, φωνάζει: «᾿Ω ξένοι, ποιοὶ εἶστε;
 καὶ ποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους;
 Τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανιέστε
 στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς ποὺ τριγυροῦν καὶ φέρνουν
 μὲ τῆς ζωῆς τοὺς κίντυνο ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο;»

Εἶπε, κ' ἐμᾶς μᾶς ἔκοψε μεμιᾶς τὰ ἥπατά μας
 τὸ μουγκρητό του τὸ βαρὺ κ' ἡ ὄψη ἡ γιγαντένια.
 Ὅμως τοῦ ἀπολογήθηκα κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπα:

«Ἀπὸ τὴν Τροία ἐρχόμαστε, Ἄχαιοὶ ποὺ μύριοι ἀνέμοι
 μᾶς πέταξαν στῆς θάλασσας τὰ τρῖσθαθα τὰ πλάτια. 260

Πατρίδα θέλαμε, κι ἄλλοῦ μᾶς φέραν ἄλλοι δρόμοι
 τέτοιο τοῦ Δία στάθηκε τὸ θέλημα κ' ἡ γνώμη.
 Καὶ λέμε ἀπ' τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρεῆ τᾶσκέρι
 πὼς εἴμαστε, ποὺ ἀκούστηκε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
 μεγάλη χώρα παίρνοντας, πλῆθος λαὸ χαλνώντας.

Κ' ἐμεῖς ποὺ ἐδῶ βρεθήκαμε, προσπέφτουμέ σου τώρα,
 φιλοξενιὰ ἢ καὶ χάρισμα κανένα νὰ μᾶς δώσης,
 σὰν ποὺ σὲ ξένους συνηθοῦν. Σεβάσου, ὦ δυνατέ μου,
 καὶ τοὺς θεοὺς· ἱκέτες σου στεκόμαστε ὀμπροστά σου.
 Ξένους κ' ἱκέτες ἀγαπάει ὁ Δίας νὰ διαφεντεύη 270

ὁ θεὸς τῶν ξένων τῶν ἱερῶν, ποὺ πάει μαζί τους πάντα.»

Ἔτο' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια μοῦ ἀντισκόβει
 «Γιὰ κλούβιος εἶσαι, ὦ ξένε μου, γιὰ μοῦρθες ἀπὸ πέρα,
 καὶ νὰ ψηφῶ μοῦ λὲς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς ἔχω φόβο·
 τὸ Δία τὸν αἰγιδόσκεπο οἱ Κύκλωπες δὲν ψηφοῦνε,
 μήτε τοὺς ἄλλους τοὺς θεοὺς, τ' εἴμαστ' ἀνώτεροί τους.
 Δὲ θὰ μὲ κάνη ἢ ὄχρητα τοῦ Δία νὰ σᾶς ἀφήσω,
 ἢ ἐσένα ἢ τοὺς συντρόφους σου, σὰ δὲν τὸ θέλω ἀτός μου.
 Λέγε μου ὡς τόσο, ποῦ ἄραξες τῶριόφτιαστο καράβι;
 σὲ κάποιαν ἄκρη, ἢ πιὸ κοντά; τί αὐτὸ νὰ ξέρω θέλω.» 280

Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ δὲ μὲ γέλαε ἐκεῖνος

έμένα τὸν πολύξερο, καὶ τοῦ ἀπαντῶ μὲ δόλο·

«Ὁ τρανταχτὴς μοῦ τσάκισε τὸ πλοῖο, ὁ Ποσειδῶνας,
πετώντας το κατὰβραχα σὲ κάβο ἐδῶ τῆς γῆς σας·
οἱ ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα τὸ σπρώξανε, μὰ ἐτοῦτοι
μαζὶ μ' ἐμένα ξέφυγαν τὸ φοβερὸ τὸ τέλος.»

Εἶπα, μὰ ἀπὸ τὴν κάκια του μιλιὰ δὲ βγάξει ἐκεῖνος
μόν' χούμιξε, κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυό, καὶ σὰ σκυλιὰ κάτου στὴ γῆς τοὺς ρίχτει.
Κυλιοῦνταν χάμου τὰ μυαλά, καὶ μούσκευαν τὸ χῶμα. 290
Τοὺς πῆρε, τοὺς κομματίασε, τοὺς τοίμασε γιὰ δεῖπνο,
καὶ σὰ λιοντάρι τοῦ βουνοῦ τοὺς τρώει χωρὶς νάφήση
σπλάχνο, ψαχνό, γιὰ κόκκαλο γεμᾶτο ἀπὸ μεδούλι.
Κ' ἐμεῖς στὸ Δία κλαίγοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
τέτοια καμώματα φριχτὰ θωρώντας σασισιμένοι.

Κι ὁ Κύκλωπας τὴ διάπλατη σὰ γέμισε κοιλιὰ του,
κρέατ' ἀνθρώπου τρώγοντας καὶ γάλα ἀγνὸ ρουφώντας,
μὲς στὴ σπηλιὰ ξαπλώθηκε σιμὰ στὰ πρόβατά του.
Τότες ἐγὼ στοχάστηκα μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ μου,
νὰ πάω κοντά, τὸ κοφτερὸ σπαθὶ μου νὰ τραβήξω, 300
καὶ νὰ τὸ μπήξω δλοῖσα στὰ στήθια, ἐκεῖ ποὺ ὁ φραχτὴς
βαστάζει τὸ σκῶτι, ἀφοῦ τὸν ψάξω μὲ τὰ χέρια.
Μοῦρθε ὅμως ἄλλος στοχασμός, κ' εἶπα ὄχι τὶ μαζὶ του
κ' ἐμεῖς θενὰ χανόμεσταν, τὸ βράχο μὴν μπορώντας
τὸ θεόρατο νὰ σπρώξουμε, ποὺ ἔβαλε αὐτὸς στὴ θύρα.
Καὶ στεναχτὰ προσμέναμε τὴ θεία αὐγὴ νὰ φέξη.

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
φωτιὰ ἄναψε καὶ τὶς παχειὲς ἄρμεγε προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαξε τᾶρνί της.
Καὶ τὶς δουλειὲς τοῦ σπήλιου του σὰν τέλειωσε μὲ βιάση 310
ἄρπάζει μάλὲ δυὸ μαζὶ, καὶ γέμα του τοὺς κάνει.

Ἄπὸ τῆ θύρα τὸν τρανὸ τότες σηκώνει βράχο,
κι ὄξω ἀπ' τὸ σπήλιο τὰ παχιὰ σὰν πῆρε πρόβατά του,
τὸν ξαναθέτει, σκέπασμα σὰ νᾶταν σαῖττοθήκης.
Σφουρίζοντας ὁ Κύκλωπας ἀνέβαξε στὰ ὄρη
τὰ πρόβατα· κ' ἐγὼ στὸ νοῦ σκέδιο ὄχτρικὸ ζητοῦσα
νὰ γδικιωθῶ, κ' ἢ Ἄθηνᾶ νὰ μοῦ χαρίσῃ δόξα.
Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε καλύτερη στὸ νοῦ μου.
Μεγάλο χλωροκούτσορο χάμου εἶτανε στὴ μάντρα.

ἑλιά, πού ἐκεῖνος τῶκοψε, σάν ξεραθῆ νά τῶχη
 ραβδί του· καί μᾶς φάνηκε, τηρώντας το, μεγάλο
 ὅσο κατάρτι καραβιοῦ τῶν εἴκοσι κουπιῶνε,
 ἀπ' τὰ πλατιά τὰ φορηγὰ πού στὰ πελάγη τρέχουν.
 Τόσο τρανὸ φαινότανε στὸ μᾶκρος καί στὸ πάχος.
 Παίρνω καί κόβω ὡς μιὰν ὄργυιὰ κομματί ἀπὸ τὸ ξύλο,
 καί νά τὸ πελεκήσουνε προστάζω τοὺς συντρόφους·
 κι αὐτοὶ τὸ σιάξαν· τότε ἔγώ στὴν ἄκρη τὸ μυτώνω,
 καί σάν τὸ καλοπύρωσα μὲ τῆς φωτιᾶς τὴ φλόγα,
 τὸ ἀπίθωσα καί τῶκρυφα στὴν κοπριά ἀποκάτου,
 πού κοίτουσαν ἀμέτροτη στοίβα παντοῦ στὸ σπήλιο.

330

Καί λέω στοὺς συντρόφους μου νά ρίξουν κλῆρο, ποιοὶ τους
 μαζί μου θὰ κοτήσουνε νά πάρουν νά τοῦ μπήξουν
 μέσα στὸ μάτι τὸ λοστό, καθὼς τὸν πάρη ὁ ὕπνος.
 Βγῆκαν ἐκεῖνοι πού κ' ἔγώ ποθοῦσα νά διαλέξω·
 τέσσερεις βγήκανε, κ' ἔγώ πέμτος μαζί τους εἶμουν.
 Σὰ βράδιασε, ἦρθε φέροντας τῶριόμαλλο κοπάδι,
 κ' ἔβαλε μέσα τὰ παχιά τὰ πρόβατα στὸ σπήλιο,
 ὄλα, χωρὶς κανένα τους στὴν ὄξω αὐτὴ νάφήση.
 Ἦ κατὶ ἀτός του νᾶνοιωσε, ἦ θεὸς τονὲ φωτοῦσε.
 Σήκωσε τότες κ' ἔβαλε τὴν πέτρα τὴ μεγάλη,
 καί γίδες κάθησε ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
 μὲ τάξη, καί τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τᾶρνί της.
 Καί τὶς δουλειῆς τοῦ σπήλιου του σάν τέλειωσε μὲ βιάση,
 ἀρπάζει πάλε δυὸ μαζί καὶ δεῖπνο του τοὺς κάνει.
 Τότες ἔγώ τὸν Κύκλωπα σιμώνω καί τοῦ κρένω,
 μ' ἓνα καρδάρι ὀλόγεμο μαῦρο κρασί στὰ χέρια·

840

«Νά, πάρε, πιές, ὦ Κύκλωπα, πού τρῶς ἀνθρώπου κρέας,
 νά δῆς πιοτὸ, πού φύλαγα κρυμμένο στὸ καράβι
 σοῦ τῶφερα γιὰ στάξιμο, ἴσως καὶ δεῖξης σπλάχνια,
 καί πίσω στείλης με, μὰ ἐσὺ λυσσᾶς καὶ δὲ χορταίνεις.

350

Καί ποιός ἀπ' τοὺς πολλοὺς θνητούς, σκληρὸς, θὰ ξαναρχόταν
 ἐδῶ, κατόπι ἀπ' τᾶνομα καμώματά σου ἐδαῦτα; »

Εἶπα, κ' ἐκεῖνος μὲ ὄρεξη τὸ παίρνει καί τὸ πίνει,
 καί τόσο τὸ γλυκάθηκε, πού δεύτερο γυρεύει·
 «Φέρε μου κι ἄλλο πρόθυμα, πές μου καὶ τῶνομά σου,
 νά σὲ φιλέσω δῶρο ἐγώ, πού νά τὸ καμαρώνης.
 Δίνει κ' ἐδῶ στοὺς Κύκλωπες ἡ πλοῦσια γῆς σταφύλια

ζουμι γεμάτα, πού ἡ βροχή τοῦ Δία τὰ ὄριμάζει
 μὰ εἶναι τῆς ἀμβροσίας αὐτὸ καὶ τοῦ νεχτάρου στάμα.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ ἅπ' τὸ φλογερὸ κρασὶ ξανάδωσά του 860
 τρεῖς τονὲ κέρασα φορῆς, καὶ τρεῖς τῷπιε ὁ χαμένος.
 Καὶ τὸ κρασὶ στοῦ Κύκλωπα τὰ φρένα σάνε μπῆκε,
 τότες μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦπα·

«Κύκλωπα, τῶνομά μου θές; Ἐγὼ σ' τὸ φανερώνω
 κ' ἐσὺ τὸ δῶρο πού ἔταξες νὰ μὲ φιλέψης τώρα.
 Κανένας ὄνομα ἔχω ἐγὼ· Κανένα μὲ φωνάζουν
 κ' ἡ μάννα μου κι ὁ κύρης μου, κ' οἱ ἄλλοι μου οἱ συντρόφοι.»

Ἔτσ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια ἀπολογιέται·
 «Καὶ τὸν Κανέναν ὕστερα ἅπ' τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους
 θὰ φάω ἐγὼ· μὰ πρῶτα αὐτούς· τὸ δῶρο σου αὐτὸ θάναι.» 870

Εἶπε, καὶ στρώθη ἀνάσκελα πεσμένος, τὸ χοντρό του
 τὸ σβέροκο πλάγι γέρνοντας καθὼς κοιτόνταν, κ' ὕπνος
 τὸν πῆρε ἀκαταπόνετος, κι ἅπ' τὸ λαιμό του βγαῖναν
 κρασιὰ κι ἀνθρώπινες μπουκιές, πού ξέρνας μεθυσμένος.
 Ἐχῶσα τότες τὸ δαυλὸ στὴν ἀναμμένη στάχτη
 νὰ πυρωθῆ, καὶ γκάρδιωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους,
 μὴν τύχη καὶ κανένας τοὺς δειλιάση καὶ δὲν ἔρθη.
 Ὅτι ἄρχιζε τὸ λιόξυλο νὰ καίη, χλωρὸ κι ἄν εἶταν,
 καὶ σπιθοβόλαε κόκκινο, ἅπ' τὴ φωτιά τὸ σέρνω.
 Ὅλόγυρα στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου, καὶ θάρρος 880
 μεγάλο κάποιος στὴν ψυχὴ θεὸς μᾶς εἶχε βάλει.
 Πῆραν αὐτοὶ τὸ σουβλερὸ τὸ λιόξυλο στὰ χέρια,
 τὸ μπήξανε στὸ μάτι του, κ' ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότες
 τὸ στριφογύριζα καθὼς ὁ ξυλουργὸς τρυπάνι
 στριφογυρνᾷ σὲ καρabiοῦ δοκάρι, κι ἀποκάτου
 τραβᾷν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τίς δυὸ τίς ἄκρες τὸ δεμένο
 λουρί· καὶ τὸ κουνοῦν γοργά, καὶ δὸς του αὐτὸ γυρῶζει
 παρόμοια τὸ δαυλὸ κ' ἐμεῖς τὸν πυρωμένο μέσα
 στὸ μάτι του γυρνοῦσαμε, κ' ἔτρεχε γύρω τὸ αἶμα.
 Τὸ μάτι καίγονταν, κι ὁ ἄχνὸς ματόφυλλα καὶ φρούδια
 καφάλιζε, κ' οἱ ρίζες τοὺς ἀπὸ τὴν πύρα τρίζαν. 890
 Πῶς ὅταν τὸ σκεπάρνι του γιὰ τὸ τρανὸ πελέκι
 χώνει στὸ κρύο νερὸ χαλκιάς, χοχλοβοῦῦζει ἐκεῖνο,
 σκληραίνοντας καὶ δύναμη στὸ σίδερο γεννώντας,
 ἔτσι τὸ μάτι τσίριζε στὸ λιόξυλο τριγύρω.

λούγκριζ' ἐκεῖνος φοβερὰ, κι ἀχολογοῦσε ὁ βράχος,
 κι φεύγαμ' ἔμεῖς τρέμοντας σὰν ἔσυρε ἀπ' τὸ μάτι
 880 ἰλιόξυλο μὲ τὰ αἵματα βαμμένο πέρα ὡς λέρα.
 ὁ πέταξε ἀπ' τὰ χέρια του τρελὸς ἀπὸ τὸν πόνο,
 κι χούγιαξε φωνάζοντας τοὺς Κύκλωπες νάρθοῦνε
 π' τὶς σπηλιὲς ποὺ φώλιαζαν πὰς στ' ἄγρια κορφοβούνια. 400
 Ἐκεῖνοι ἀκοῦσαν τὸν ἀχό, καὶ δῶθε κεῖθε ἐρχόνταν,
 ἔξω ἀπ' τὸ σπήλιο στέκοντας ρωτοῦσαν τί παθαίνει

«Τί κακὸ σοῦρθε κ' ἔτσιδά, Πολύφημε, φωνάζεις,
 ἔσα σὲ νύχτα ἀθάνατη, καὶ μᾶς χαλνᾷς τὸν ὕπνο;
 890 Ἡ παίρνει σου τὰ πρόβατα κάποιος θνητὸς μὲ ζόρι,
 σὲ σκοτώνει αὐτὸς μαθὲς μὲ δύναμη ἢ μὲ δόλο;»

Κι ὁ δυνατὸς Πολύφημος μέσαθε κραῖνει «᾿Ω φίλοι,
 895 ἔ δόλο, ὄχι μὲ δύναμη· Κανένας ὁ φονιάς μου.»

Κι αὐτοὶ τοῦ ἀπολογήθηκαν μὲ λόγια φτερωμένα
 Κανένας σὰ δὲ σ' ἄγγιξε καὶ μόνος σου σὰν εἶσαι, 410
 ἀπὸ ποῦ ὁ Δίας ὁ τρανὸς σοῦ στέλνει δὲν ξεφεύγεις.
 Ἰόν' κάλεσε τὸν κύρη σου, τὸ ρήγα Ποσειδῶνα.»

Εἶπανε, κ' ἔφυγαν· κ' ἐγὼ στὰ μέσα μου χαιρόμουν,
 τοῦ τῶνομα τοὺς γέλασε, κ' ἦ περισσὴ μου γνώση.

900 Κι ὁ Κύκλωπας στεναίζοντας ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν πόνο,
 ράχνει καὶ πάει ὡς τὴν μπασιὰ καὶ τὸ λιθάρι σέρνει·
 καὶ κάθησε στὴ θύρα ὀμπρός, ἀπλώνοντας τὰ χέρια,
 κάποιον νὰ πιάσῃ ἂν ἔβγαινε στ' ἄρνια κρυμμένος μέσα.
 Ἦόσο ἄμναλος πῶς εἶμιονα τὸ θάρρεψε στὸ νοῦ του.

910 Ὡς τόσο ἐγὼ τρόπο σωστὸ ζητοῦσα γιὰ νὰ φέρω
 κακοῦ θανάτου γλυτωμὸ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους,
 καὶ δόλους ἔπλεχνα πολλοὺς γιὰ χάρη τῆς ζωῆς μας,
 420 γιὰτὶ μεγάλη συφορὰ μᾶς τριγυροῦσε τότες.

Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε ἢ καλύτερη στὸ νοῦ μου.

920 Εἶχε κριάρια ἐκεῖ παχιά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
 ὄραϊα, καὶ ποὺ μαύριζε ἢ προβειὰ τους σὰ γιοφύλλι
 αὐτὰ σιγὰ μὲ λυγαριὲς καλοστριμμένες δένω,

930 ποὺ ὁ Κύκλωπας γιὰ στρωμα του τὶς εἶχε ὁ θεομπαίχτης,
 ὄλ' ἀπὸ τρία· τὸ μεσιανὸ μ' ἔν' ἄντρα φορτωμένο,
 καὶ τ' ἄλλα ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς νὰ τονὲ διαφεντεύουν· 430
 ἔτσι τὰ κάθε τρία ἄρνια κ' ἓνα ἄντρα κουβαλοῦσαν.
 Πιάνω κ' ἐγὼ τὸ πιὸ λαμπρὸ κριάρι ἀπὸ τὴ ράχη.

καὶ στήν κοιλιά του χαμηλὰ τῆ μαλλιαρῇ κρεμιέμαι,
 ἀπ' τῶριο του μαλλὶ σφιχτὰ καὶ καὶ δυνατὰ πιασμένους.
 Ἐκεῖ βαριαστενάζαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

Κ' ἡ ροδοδάχτυλη ἡ Αὐγὴ σὰ φάνηκε ἀπ' τὰ σκότη,
 πρὸς τῆ βοσκῇ χουμίζανε τὰσερνικὰ κοπάδι,
 κι ἀνάρμεγα βογγούσανε τὰ θηλυκὰ στίς μάντρες,
 τὶ σκάζαν τὰ μαστάρια τους· κι αὐτὸς τυραννισμένος.
 ἀπὸ τοὺς πόνους, ἔψαχνε τίς ράχες τῶν προβάτων
 ὀρθὰ καθὼς στεκόντανε μὴ νοιώθοντας ὁ κλουβίος
 πὼς ὅλοι στὰ μαλλᾶτα τους τὰ στήθια εἶταν δεμένοι.
 Προβάλλει ἀπ' ὅλα πιὸ στερνὸ στὴ θύρα τὸ κριάρι,
 μ' ἐμένα τὸν παμπόνηρο καὶ τὸ μαλλὶ φορτιό του.
 Καὶ ψάχγοντάς το ὁ δυνατὸς Πολύφημος τοῦ κρένει

«Κριάρι μου καλό, γιατί στερνὸ ἀπ' τὸ σπήλιο βγαίνεις,
 ἐσὺ πού δὲν ἀπόμνησκες ποτές ἀπ' τᾶλλα πίσω,
 μόν' πρῶτο τοὺς χλωροὺς ἀνθοὺς τοῦ γρασιδιοῦ νὰ κόψης
 πηλάλας, καὶ στίς ρεματιῆς ροβόλας πάντα πρῶτο,
 καὶ νᾶρθης πρῶτο τὸ βραδὺ βιαζόσουνα στὴ μάντρα;
 καὶ τώρα μοῦρχεσαι στερνό· γιὰ τάχα τοῦ κυροῦ σου
 κ' ἐσὺ τὸ μάτι λαχταρεῖς, ποῦ μὲ κακοὺς συντροφούς
 μοῦ τῶθαλε, σὰ ζάλισε μὲ τὸ κρασί τὸ νοῦ μου,
 καταραμένος ἄνθρωπος, ἐκεῖνος ὁ Κανένας,
 πού ἐγὼ θαρρῶ ἀπὸ θάνατο κακὸ δὲ θὰ γλυτώσῃ.
 Ἄν εἶχες γνώμη ὅπως ἐγὼ καὶ μιλησιὰ σοῦρχόταν,
 γιὰ νὰ μοῦ πῆς ποῦ κρύβεται καὶ δὲν τὸν φτάνει ἡ ὀργή μου,
 ἐδῶ κ' ἐκεῖ θὰ σκόρπαγαν σκασμένα τὰ μυαλά του
 στὸ σπήλιο χάμου, καὶ μικρὴ θᾶχε ἡ ψυχὴ μου ἀνάσα
 ἀπ' τὰ δεινὰ πού ὁ ἄτιμος Κανένας μοῦ ἔχει φέρει.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τῶσπρωξε καταόξω τὸ κριάρι.
 Κι ἀπ' τῆ σπηλιὰ ἅμα βγήκαμε κι ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸ γῦρο,
 ξελύθηκα, καὶ ξέλυσα κατόπι καὶ τοὺς ἄλλους,
 κι ἀπ' τὰ λιγνόποδα τᾶρνιά, πού ξύγγι εἶταν γεμάτα,
 πολλὰ στὸ δρόμο ἀρπάζοντας γυρνοῦμε στὸ καράβι.
 Χαρήκαν σὰ μᾶς εἶδανε τοῦ καραβιοῦ οἱ συντρόφοι,
 ἐμᾶς πού ξεγλυτώσαμε τοὺς ἄλλους τοὺς θρηνοῦσαν.
 Κ' εὐτὺς ἐγὼ τοὺς ἔγνεψα νᾶφήσουνε τίς κλάψες,
 καὶ πρόσταξα τὰ ὠριόμαλλα τᾶρνιά μὲ μιᾶς νὰ ρίξουν
 στὸ πλοῖο, καὶ πρὸς τᾶρμουρὰ τὰ πέλαα νὰ τραβήξουν.

Καὶ μέσα εὐτὺς μῆκαν αὐτοί, καθήσανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστροφτερό γιालὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Σὰν εἵμασταν ὅσο μακριὰ μπόρειε ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ,
τότες ἐγὼ τοῦ Κύκλωπα πειραχτικὰ φωνάζω·

«Δὲ σοῦταν, Κύκλωπα, γραφτό, δειλοῦ θνητοῦ συντρόφους
νὰ φᾶς μὲς στὴ βαθειὰ σπηλιὰ μὲ τόση ἀγριωσύνη.

Μόνε γραφτό 'ταν τὰ ἔργα σου τὰ μαῦρα νὰ σὲ βροῦνε,
ποὺ δὲ φοβήθηκες, σκληρέ, στὴ στέγη σου τοὺς ξένους
νὰ φᾶς, κι ὁ Δίας κ' οἱ θεοὶ σοῦ τὰ πλερῶσαν τώρα.»

Εἶπα, κ' ἐκείνου χόλιασε περισσότερο ἢ ψυχὴ του,
καὶ ξεκολώνοντας τὴν κορφή τρανοῦ βουνοῦ, τὴν παίρνει
κι ὀμπρὸς στὸ μελανόπλωρο καράβι τὴν τινάζει

[καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ.]

Κ' ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἦρθε κάτω ἡ πέτρα

κ' εὐτὺς τὸ κῆμα τράβηξε στὰ πίσω τὸ καράβι,
φουσκονεριὰ ἀπ' τὸ πέλαγο, κι ὡς τὴ στεριά τὸ φέρνει.

Μὰ ἐγὼ κοντάρι ἀρπάζοντας μακρὸ τῶσπρωξα ἐλάργα,
καὶ στοὺς συντρόφους ἔγενεψα μὲ τὸ κεφάλι ἀμέσως,

προστάζοντας νὰ πιάσουνε κουπὶ γιὰ νὰ σωθοῦμε,
ἀπ' τὸ χαμό καὶ στὸ κουπὶ μεμιάς αὐτοὶ ῥηχτήκαν.

Στὴ θάλασσα ὅμως διάστημα σὰ βγήκαμε ἄλλο τόσο,
ἐγὼ ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα τοῦ Κύκλωπα, ἂν κ' οἱ ἄλλοι
μὲ λόγια παρακαλεστά μὲ μπόδιζαν καὶ κρέναν·

«Τέτοιον ἀγριάνθρωπο τί θές, καημένε, κ' ἐρεθίζεις;

ποὺ μιά του μοναχὴ πετριὰ μᾶς γύρισε τὸ πλοῖο
κατὰ στεριάς καὶ λέγαμε πῶς ἦρθε πιά ὁ χαμός μας.

Κι ἀνίσως τότες ἄκουγε λαλιὰ γιὰ φωνητὸ μας,
κομμάτια θὰ μᾶς ἔκανε κεφάλια καὶ καράβι,

μὲ κάποια του χοντρόπετρα· τόσο μακριὰ τίς ρίχτει.»

Εἶπαν, μὰ ἐγὼ ὁ τρανόψυχος δὲν ἤθελα νὰκούσω,
μόν' ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα μὲ χολιασμένα σπλάχνα

«Κύκλωπα, ἂν ἄνθρωπος θνητὸς κανέννας σὲ ρωτήξῃ
πῶς ἔτυχε τὸ μάτι σου κακοτυφλιὰ νὰ πάθῃ,
τῶχει τυφλώσει νὰ τοὺς πῆς ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας,
τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικιὰ του.»

Αὐτὰ εἶπα, καὶ μονγκρίζοντας ἀπολογήθη ἐκεῖνος·

«Ἄλλοις, γιὰ δὲς πῶς τὰ παλιὰ μαντέματα μοῦ βγήκαν.

Εἶταν ἐδῶ προφήτης μας παράξιος καὶ μεγάλος,

ὁ Τήλεμος τοῦ Εὐρύμου ὁ γιός, στή μαντοσύνη πρώτος,
 πὺν γέρασε μαντεύοντας στή χώρα τῶν Κυκλώπων· 510
 αὐτὰ ὅλα ἐκεῖος μοῦ τᾶλεγε πὺς θὰ γενοῦν μιὰ μέρα,
 καὶ πὺς θὰ χάσω ἐγὼ τὸ φῶς ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὰ χέρια.
 Μὰ πάντα ἐγὼ φαντάζομαι κάποιον τρανὸ λεβέντη,
 πὺς θάρθη ἐδῶ μὲ δύναμη μεγάλη ἀρματωμένος.
 Κι ἄξαφνα τώρα ἓνας μικρὸς καὶ τιποτένιος νάνος,
 δαμάζοντάς με μὲ κρασί τὸ μάτι μου στραβώνει.
 Μὰ ἔλα, Ὀδυσσέα, γύρνα ἐδῶ, νὰ σὲ ξενοφιλέψω,
 καὶ νὰ σοῦ κάμω προβοδὸ τὸ θεὸ τὸν κοσμοεῖστη·
 γιὰτ' εἶμαι ἐκεῖνου ἐγὼ παιδί, καὶ κύρης μου παινιέται.
 Καὶ θὰ μὲ γιάνη ἂν θέλλη, αὐτός, κι ὄχι ἄλλος μὲς στὸν κόσμῳ, 520
 μήτε θεὸς μακαριστός, μήτε θνητὸς κανένας.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ ἀποκρίθηκα· «Μακάρι νὰ δυνόμουν
 νὰ σὲ στερήσω ἀπὸ ψυχὴ κι ἀπὸ ζωὴ, καὶ μέσα
 στὰ μαῦρα λημεριάσματα νὰ σὲ γκρεμίσω τοῦ Ἄδη,
 νὰ μὴν μπορῆ τὸ μάτι σου νανοῖξη μήτε ὁ Σείσσης.»

Εἶπα, κι αὐτὸς δεήθηκε στὸ μέγα Ποσειδῶνα,
 ἀπλώνοντας τὰ χέρια του στὰ ὀλόαστρα τὰ οὐράνια·

«ὦ Ποσειδῶνα, βασταχτὴ τῆς γῆς, καὶ μαυροχήτης,
 συνάκουσέ με, ἂν σοῦ εἶμαι γιός, καὶ κύρης μου ἂν παινιέσαι·
 κάμε ὁ Δυσσέας ὁ κουρσευτὴς νὰ μὴ γυρίσῃ πίσω, 530
 [τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, πὺν βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικιά του].
 Κι ἂν εἶν' τῆς μοίρας του γραφτὸ νὰ δῆ τοὺς ποθητοὺς του,
 τὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ τὴν πατρίδα ἐκεῖνος,
 ἄς κακοφτάσῃ ἀργά, χωρὶς κανένα σύντροφό του,
 μὲ ξένο πλοῖο, καὶ συφορὲς νὰ βρῆ στὸ σπιτικό του.»

Εἶπε, καὶ τὸν συνάκουσε ὁ θεὸς ὁ μαυροχῆτης.

Καὶ τότες πῶς θεόρατη ξανασηκῶνει πέτρα,

στριφογυρνάει τὴν, καὶ μὲ ὄρη τὴ ρίχτει γιγαντένια,

Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι τὴν τινάζει,

καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ. 540

Κ' ἢ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἦρθε κάτω ἢ πέτρα,

[κ' ἦρθε τὸ κῦμα κ' ἔσπρωξε πέρα ἀπ' τὴ γῆς τὸ πλοῖο].

Καὶ στὸ νησί σὰ φτάσαμε πὺν τᾶλλα μας καράβια
 τὰ καλοσκάρωτα ἔμνησκαν, καὶ πὺν οἱ συντρόφοι γύρω
 καθόντανε καὶ κλαίγουνταν προσμένοντάς μας πάντα,
 ἴσια στὸν ἄμμο σύραμε καὶ ἀράξαμε τὸ πλοῖο,

καὶ τότες βγήκαμε κ' ἔμειζ ἀπάνω στὰ κρογιαλί.
 Καὶ φέροντας τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα ἀπ' τὸ πλοῖο,
 τὰ μοιραστήκαμε, μὴ βγῆ κανεὶς ἀδικημένος.
 Μὰ στῶν ἀρνιῶν τὸ μοίρασμα μοῦ δώσανε οἱ λεβέντες 550
 καὶ τὸ κριάρι ξέχωρα καὶ τῶσφαξα στὸν ἄμμο,
 τοῦ Δία τοῦ μαυρονέφελου, ποῦ εἶν' ὄλων βασιλέας,
 καὶ τὰ μεριά τοῦ πρόσφερα· μὰ ἐκεῖνος ἀψηφοῦσε
 θυσίεσ, καὶ λογάριαζε τὰ πλοῖα μας νάφανίσῃ
 τὰ καλοσκάρωτα, μαζί μὲ τοὺς καλοὺς συντρόφους.

Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν ὀλήμερα ὡς τὸ γέμμα,
 μὲ κρέατα καὶ μὲ κρασί γλυκὸ φαγοποτώντας.
 Κι ὁ ἥλιος σάνε βύθισε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε στὸ περιγιαλί ἀπάνω.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα, 560
 καὶ τότες τοὺς συντρόφους μου προστάζω στὰ καράβια,
 νὰ μποῦν καὶ τὰ πρυμῶσκοινα νὰ λύσουν. Κι αὐτοὶ μπῆκαν
 κι ἀπὰς στοὺς πάγκους πήγανε καὶ κάθησαν ἀράδα,
 καὶ τὸν ἀστραφετρὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποῦ ἂν κ' εἴμασταν σωσμένοι,
 τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

Στῆς Αἰολίας τὸ νησί τότε ἦρθαμε, ποῦ ζοῦσε
 τοῦ Ἴππότη ὁ γιὸς ὁ Αἴολος, τῶν θεῶν ἀγαπημένος·
 νησί πλεούμενο· χαλκὸς τειχὶ τὸ περιζώνει,
 γερὸ σὲ ὀρθὰ καὶ γλιστερὰ θεμελιωμένο βράχια.
 Καὶ δώδεκα εἶχε αὐτὸς παιδιὰ μὲς στῶριο του παλάτι,
 ἕξη κοπέλλες, κ' ἕξη γιούς, τῆς ὥρας παληκάκια.
 Στὶς ἕξη θυγατέρες του δίνει γαμπροὺς τοὺς γιούς του,
 ποῦ ζοῦνε μὲ τὸν κύρη τους καὶ μὲ τὴν ἄξια μάννα,
 καὶ μύρια χαίρουνται μαζί πιοτὰ καὶ καλοφάγια.
 Ὀλήμερα γεμᾶτο ἀγὸ καὶ τσίκνα τὸ παλάτι, 10
 κι ὄλονυχτὶς πλαγιαζοῦνε μὲ τὰ καλά τους ταῖρια,
 πάνω σὲ μαλακὰ χαλιὰ καὶ σκαλιστὰ κρεβάτια.
 Σ' αὐτῶν τῆ χώρα φτάσαμε καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια.
 Μήνα μὲ ξενοφίλευαν καὶ καθετὶς ρωτοῦσαν,
 γιὰ τὸ Ἴλιο, γιὰ τοὺς Ἀχαιοὺς, τὰ πλοῖα, τὸ γυρισμὸ τους·

κ' ἐγὼ τοῦ τὰ δηγόμεονα μὲ τῆ σειρὰ καθένα.
 Μὰ σὰν τοῦ ζήτησα κ' ἐγὼ νὰ μὲ ξεπροβοδώση,
 ὄχι δὲν εἶπε, μόν' καλὴ προβοδῶση μοῦ κάνει.
 Ἔγδαρε βόδι ἐννιαχρονο, καὶ μοῦδωσε τᾶσκι του
 μὲ κάθε ἀνέμου βουητεροῦ φουσηματα γεμάτο·
 20 τὶ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου φύλακα τὸν εἶχε τῶν ἀνέμων,
 νὰ παῖη ἢ νὰ σηκῶνῃ αὐτὸς ὅποιον ἀγέρα θέλει.
 Καὶ μ' ἀσημένιο τῶδεσε μὲς στὸ καράβι νῆμα,
 πὺ μῆτε λίγο φύσημα ἀπεκεῖ νὰ μὴν ξεφεύγῃ·
 καὶ μοῦ ἔβγαλε τὸ Ζέφυρο γιὰ νὰ καταβοδώση
 κ' ἐμᾶς καὶ τὰ καράβια μας· μὰ ὁ δρόμος νὰ τελειώσῃ
 δὲν ἔμελλε, τὶ ἀπ' ἀγνωσιὰ χαθήκαμε δική μας·

Μέρες ἐννιά ἀρμενίζαμε μερονοχτίς· στίς δέκα
 ἀρχίζει πιά καὶ φαίνονταν ἡ γῆς ἡ πατρικὴ μου,
 καὶ τίς φωτιὲς ξανοίγαμε πὺ καῖγαν ἀντικρὺ μας.
 30 Τότες ἐγὼ γλυκόπεσα στὸν ὕπνο ἀποσταμένος,
 πὺ κανενὸς δὲν ἄφηνα τοῦ караβιοῦ τῆ σκότα,
 μόνε ἰδίός μου τὴν κράταγα, πὺ γλήγορα νάρθοῦμε·
 κι ὅλοι οἱ συντρόφοι μου ἀρχινοῦν κι ἀναμεσὰ τους κρένουν,
 πὺς τάχα μάλαμα ἔφερνα κι ἀσημικὸ μαζί μου,
 τοῦ Αἰόλου τοῦ τρανόκαρδου τοῦ γιοῦ τοῦ Ἴππότη δῶρο.
 Καὶ γύρισε καὶ μίλησε τοῦ πλαγιοῦ του κάποιος.

«Γιὰ δῆτε πὺς τὸν ἀγαποῦν παντοῦ καὶ τὸν τιμοῦνε,
 σ' ὅποιους ἀνθρώπους ἔρχεται καὶ σ' ὅποια χώρα βγαίνει.
 Ἄπ' τὴν Τρωάδα θησαυροὺς πολλοὺς κι ὠραίους φέρνει,
 40 κ' ἐμεῖς, πὺ τὸ ἴδιο κάναμε ταξίδι ὅπως ἐκεῖνος,
 γυρίζουμε στὸν τόπο μας μὲ τᾶδειανὰ τὰ χερία.
 Καὶ τώρα δὲς τί ὁ Αἴολος τοῦ χάρισε γιὰ ἀγάπη·
 ἄς πᾶμε κι ἄς κοιτάξουμε τί νᾶναι τάχα ἐτοῦτα,
 πόσο χρυσάφι μὲς στάσκι καὶ πόσο ἀσημί φέρνει.»

Εἶπαν, καὶ νίκησε ἡ κακὴ βουλὴ μὲς στοὺς συντρόφους.
 Λῦσαν τᾶσκι, καὶ ξέσπασαν παντῆς λογιῆς ἀνέμοι,
 καὶ στρόβιλος τοὺς τράβηξε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα
 στὰ πέλαγα, καὶ κλαίγανε· κ' ἐγὼ ξυπνῶ καὶ βλέπω,
 καὶ μοναχός μου ἀνάδευα μέσα στὸν ἄξιο νοῦ μου,
 50 γιὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο νὰ ριχτῶ καὶ νὰ χαθῶ στὸ κῦμα,
 γιὰ νὰ ὑποφέρω ἀμίλητα καὶ ζωντανὸς νὰ μείνω.
 Κ' εἶπα νὰ μείνω ζωντανός, καὶ στὸ καράβι μέσα

κοιτόμουν δλοσκέπαστος καὶ στὸ νησί τοῦ Αἰόλου
οἱ ἀνέμοι μᾶς ξανάσπρωξαν, κ' οἱ ἄλλοι ἀναστενάξαν.

Βγήκαμε τότες, πήραμε νερό, κ' ἡ συντροφιά μου
καθῆσαν κ' ἔφαγαν κοντὰ στὰ γλήγορα καρᾶβια.

Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιωτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά μας,
αἶμα μαζί μου κήρυκα, κι ἀπ' τοὺς συντρόφους ἕναν,

κι ὡς στοῦ Αἰόλου πήγαμε τὰ ξακουστὰ παλάτια·

60

ὄν ἦρα καὶ τραγόπινε μὲ σύγκοιτη καὶ τέκνα.

Ἄμα ἦρθαμε, καθήσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες,

καὶ στὸ κατώφλι· ἀπόρησαν αὐτοὶ καὶ μὲ ρωτοῦσαν·

«Πῶς ἦρθες: τί κακοτυχιὰ σὲ βρῆκε, ὦ Ὀδυσσεά;

Πρόθυμα ἐμεῖς σὲ στείλαμε στῆς γῆς σου τὰ λημέρια,

καὶ στὰ παλάτια, κι ὅπου ἄλλοῦ λαχτάραγε ἡ καρδιά σου.»

Εἶπαν· κ' ἐγὼ ἀποκριθῆκα μὲ τὴν ψυχὴ θλιμμένη:

«Κακοὶ συντρόφοι μ' ἔβλαψαν, κ' ὕπνος σκληρὸς ἀντάμα·

μὰ ἐσεῖς ποὺ δύναμη ἔχετε, γλυτώστε μας, ὦ φίλοι.»

Μὲ τέτοια λόγια μαλακὰ τοὺς μίλησα, μὰ ἐκεῖνοι

ἔλαλοι μείνανε ὅλοι τους, κι ἀπάντησε ὁ πατέρας·

70

«Γκρεμίσου, κακορίζικε, μεμιάς ἀπ' τὸ νησί μου·

καλὸ δὲν τόχω νὰ δεχτῶ καὶ νὰ ξεπροβοδώσω

ἄνθρωπο ποὺ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.

Γκρεμίσου, τί θεῶν ὀργὴ σ' ἔχει ὡς ἐδῶ σταλμένο.»

Εἶπε, καὶ μ' ἔδιωξε ἀπ' ἐκεῖ κ' ἐγὼ βαριοθλιβόμουν.

Καὶ βγήκαμε ἀρμενίζοντας μὲ τὴν καρδιά καημένη.

Καὶ μὲ σκιαγμένο οἱ ἄντρες νοῦ βαριά λαμνοκοποῦσαν,

τοῦ κάκου, τί δὲ φαίνονταν τοῦ γυρισμοῦ ἡ ἐλπίδα.

Ἐξ ἕξι μέρους ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,

80

στὶς ἑπτὰ μέρες φτάνουμε στῆς Λάμος τῶριο κάστρο,

στὴν ἀψηλὴ Τηλέπυλο, τῷ Λαστρυγόνων χώρα,

ποὺ βοσκὸς μπαίνει καὶ βοσκὸ ποὺ βγαίνει συντυχαίνει.

Ἄγρυπνος ἄνθρωπος μιστοὺς δυὸ ἐκεῖ μοποῦσε νᾶχη,

τὸν ἕναν βόδια βόσκοντας, κι ἄρνιὰ λευκὰ τὸν ἄλλον·

εἰ οἱ δρόμοι βρίσκονται κοντὰ τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.

Στῶριο λιμάνι μπήκαμε ποὺ βράχοι τὸ τειχίζουν

τετράψηλοι κι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,

κι ἄκρες προβάλλουν πεταχτὲς ἀντίκρου ἢ μιὰ τῆς ἄλλης

στὴ θάλασσα, κ' εἶναι στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔμπα·

90

κεῖ μέσα φέρανε ὅλοι τους τὰ δίπλωρα καρᾶβια.

Κοντὰ κοντὰ τὰ δέσανε μὲς στὸ βαθιὸ λιμῖωνα,
 τὶ κῦμα ἐκεῖ δὲ φούσκωνε μικρὸ μῆτε μεγάλο,
 παρὰ γαλήνη ἀπλώνονταν ὀλόλευκη παντοῦθε.
 Ἐγὼ μονάχος ἄραξα τὸ μαῦρο πλοῖο μου ἔξω
 κατὰ τὴν ἄκρη, κ' ἔδεσα στοὺς βράχους τὰ παραγγια,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα στάψηλου νᾶγναντέψω·
 μὰ μῆτε ἀντρῶνε φαίνονταν μῆτε βοδιῶν σημάδια,
 μόνε καπνὸ ἀγναντεύαμε κι ἀνέβαινε ἀπὸ χάμου.

Τότες συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 τί λογῆς ζοῦν σ' αὐτὴ τῆ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρώποι·

100
 διάλεξα δυό, καὶ κήρυκα τοὺς ἔδωσα γιὰ τρίτο.
 Κι αὐτοὶ τὸ δρόμο πήρανε τὸν ἴσιο, πὺ τὰμάξια
 στὴ χώρα ἀπ' τὰψηλὰ βουνὰ τὰ ξύλα κατεβάζαν.
 Κόρη ἀνταμώνουν πὺ ἔπαιρνε νερὸ ἀπ' τὴ χώρα ἀπόξω,
 τοῦ Λαιστρυγόνα βασιλιᾶ τῆ ζουλεμένη κόρη.

Στὴν Ἄρτακία κατέβαινε, τὴν κρουσταλλένια βρύση,
 πὺ φέρνανε ἀπ' ἐκεῖ νερὸ στὴ χώρα αὐτοῦ σταθῆκαν.
 τῆς μίλησαν, καὶ ρώτηξαν ποιὸς νᾶτανε τοῦ τόπου

110
 ὁ βασιλιάς, καὶ τάχα ποιούς ὄριζε αὐτὸς ἀνθρώπους.
 Κ' ἐκείνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὰ σπίτια τοῦ γονιοῦ τῆς.
 Καὶ βρῆκαν τὴ γυναῖκα του μὲς στὰ τρανὰ παλάτια,
 σὰν κορφοβούνη θεόρατη, κ' ἡ ὄψη τῆς τρομάρα.
 Φωνάζει αὐτὴ ἀπ' τὴν ἀγορὰ μεμιὰς τὸν Ἀντιφάτη,
 τὸν ἄντρα τῆς, κι αὐτὸς φριχτὸ ξολοθρεμὸ ποθώντας,
 ἀρπάζει κάνει δεῖπνο του τὸν ἔν' ἀπ' τοὺς συντρόφους.

Οἱ ἄλλοι οἱ δυὸ πετάχτηκαν καὶ δρόμο στὰ καράβια.
 Τότες ἐκεῖνος χούγιαξε στὴ χώρα, κ' οἱ ἀντρειωμένοι
 οἱ Λαιστρυγόνες χούμιξαν ὀλοῦθε σὰν ἀκοῦσαν,
 ἀορίμητοι, καὶ μοιάζανε Γίγαντες, κι ὄχι ἀνθρώποι.

120
 Πέτρες, ἑνὸς ἀντρὸς φορτιὸ τὴν καθεμιᾶ, τινάζαν
 ἀπὸ τὰ βράχια, κ' ἔφερναν ἀχὸ στὰ πλοῖα μεγάλο,
 τὶ οἱ ναῦτες ξολοθρεύονταν καὶ τὰ καράβια σπάζαν.
 Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιζαν κι ἄθλιο φαγὶ τοὺς κάναν.
 Κι ὅσο ἀφανίζονταν αὐτοὶ μὲς στὸ βαθιὸ λιμῖωνα,
 ἐγὼ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβῶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
 καὶ κόβω τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου.
 Νὰ πέσουν τότες στὸ κουπὶ προστάζω τοὺς συντρόφους,
 τὸ χάρο νὰ ξεφύγουμε· κι αὐτοὶ καθίζουν ὀλόι,

κι ἀναταράζουν τὰ νερὰ μὲ φόβο καὶ τρομέρα. 130

Φεύγει ἀπ' τοὺς βράχους μιὰ χαρὰ τοὺς κρεμαστούς, καὶ βγαίνει
στὴ θάλασσα τὸ πλοῖο μου ἄλλα χαθῆκαν ὅλα.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κ' εἶμαστε σωσμένοι
τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

Στὴν Αἴα τότες ἤρθαμε, νησὶ ποὺ κατοικοῦσε
ἡ Κίρκη, ἡ ὠριόμαλλη θεά, κ' ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
τοῦ Αἰήτη τοῦ κακόβουλου ἡ φοβερὴ αὐταδέσφη.

Γονιοί τους καὶ τῶνε δυονῶν ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος
κ' ἡ Πέρση, ποὺ τοῦ Ὠκεανοῦ παινιόταν θυγατέρα.

Ἐκεῖ τὸ ἀράξαμε σιγὰ στὴν ἄκρη τὸ καράβι, 140
μὲς σὲ λιμάνι ἀπάνεμο, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε.

Βγήκαμε τότες μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
τὶ ὁ ἀποσταμὸς τὴν ἔτρωγε κι ὁ πόνος τὴν καρδιά μας.

Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ χρυσαυγοῦλα,
πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι τότες,
κι ἀπ' τὸ καράβι κίνησα κι ἀνέβηκα τὰψήλου,

ἴσως κι ἀνθρώπων ἔργα ἰδῶ κι ἀκούσω τὴ λαλιά τους.

Σὲ βράχου στάθηκα κορφὴ, κι ἀγνάντια μου τηρώντας,
ἀπ' τὴν ἀπλόχωρη τὴ γῆς καπνὸ θωρῶ καὶ βγαίνει,
μεσ' ἀπ' τὰ δάση τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὰ παλάτια. 150

Καὶ τότες συλλογιόμουνα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου,
ἐκεῖ ποὺ μαῦρο εἶδα καπνὸ νὰ πάγω καὶ νὰ μάθω.

Κι αὐτὸ μοῦ φάνη πιὸ σωστό· νὰ σύρω πρῶτα κάτω
στὸ γοργὸ πλοῖο καὶ φαγὶ νὰ δώσω τῶ συντρόφων,
κι ἀπὲ νὰ στείλω μέρος τους νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν.

Ὅτι ἔφτανα πρὸς τὸ γυρτὸ καράβι, λὲς καὶ κάποιος
θεὸς νὰ μὲ σπλαχνίστηκε τὸν ἔρμο, κ' ἓνα λάφι

μοῦ στέλνει ἀψηλοκέρατο, παχὺ, στὸ δρόμο ἀπάνω,
ποὺ ἀπὸ τοῦ δάσου τὴ βοσκὴ κατέβαινε στὸ ρέμα
νὰ ξεδιψάση, ποὺ τοῦ ἡλιοῦ ἡ πυράδα τῶχε ἀνάψει. 160

Κεῖ ποὺ ἔβγαινε, τὸ βάρεσα στὸ ραχοκόκκαλό του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.

Πέφτει βογγώντας καταγῆς, καὶ πέταξε ἡ πνοή του.

Τὸ πάτησα, κι ἀπ' τὴν πληγὴ τραβώντας τὸ κοντάρι,
τὸ στρώνω χάμου, καὶ σκοινὶ μὲ λυγαριῆς καὶ βοῦρλα
ὡς μιὰν ὀργυιὰ σὰν ἔστριψα, μὲ τέχνη ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
καλόδεσα τοῦ θεότρανου τοῦ ζῶου μαζὶ τὰ πόδια.

καὶ στὸ καράβι τῶφερα ἅπ' τὸ σβέρκο φορτωμένος
 μὲ τὸ κοντάρι ἀγκοῦμπισμα, τὶ ἄλλιῶς δὲ θὰ δυνόμουν
 μὲ τὸ ἓνα χέρι νὰ βαστῶ τέτοιο θεριὸ στὸν ὄμο.
 Μπρὸς στὸ καράβι τῶρριξα, καὶ σήκωσα τοὺς φίλους,
 καθένα τους σιμώνοντας καὶ καλοπιάνοντάς τους·

170

«Ἄν καὶ θλιβόμαστε, παιδιὰ, δὲν κατεβαίνουμε ὅμως
 στοῦ Ἄδη ἀκόμα τοὺς βυθοὺς πρὶν ἔρθῃ ἡ μαύρη ἡ ὥρα.
 Ἐλάτε, κι ὅσο βρίσκεται στὸ πλοῖο μας φαγοπότι,
 ἄς θυμηθοῦμε τὸ φαί, κι ἄς μὴ μᾶς δέρονῃ ἡ πείνα.»

Εἶπα, κι αὐτοὶ μ' ἀκούσανε, ξεσκέπασαν τὰ μάτια,
 κι ἀπάνου στὴν ἀκρογιαλιὰ θαμάζανε τὸ λάφι,
 κεῖνο τὸ θεότρανο θεριό. Σὰν τό εἶδαν καὶ χαρῆκαν,
 χερονιφτῆκαν κ' ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
 Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέρμα,
 μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 τότες κ' ἐμεῖς πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνου.

180

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
 κι ὄλους σὲ σύναξη ἔφερα, καὶ μίλησά τους κ' εἶπα
 «Ὅσος κι ἂν εἶναι ὁ πόνος σας, συντρόφοι, ἀκούσετέ με.
 Ποῦναι ἡ αὐγὴ δὲν ξέρουμε, καὶ ποῦναι τὸ σκοτάδι,
 καὶ ποῦ βουτάει κάτω ἅπ' τῆ γῆς ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος,
 καὶ πάλε ποῦ σηκώνεται· μὰ ἐλάτε κι ἄς σκεφτοῦμε
 ἂν κάποιος τρόπος βρίσκεται δὲ βλέπω ἐγὼ κανέναν.
 Ἄνέβηκα στὸ ξάγναντο ποῦ εἶναι ὄλο βράχια καὶ εἶδα,
 νησὶ ποῦ ἀτέλειωτα κρατοῦν πέλαα στεφανωμένο·
 νησὶ στρωμένο χαμηλά, μὰ ξάνοιγα στὴ μέση
 καπνὸ ποῦ μέσ' ἅπ' τὰ πυκνὰ τὰ δάσια ξεκινούσε.»

190

Εἶπα, κι αὐτοὺς τοὺς κόπηκε ἡ καρδιά, τὶ ἀνιστοροῦσαν
 τὰ ὅσα ὁ Λαιστρυγόνας πρὶν τοὺς ἔκαμε Ἄντιφάτης,
 κι ὁ ἀντροφάγος Κύκλωπας μὲ τὴ σκληρὴ τὴ γνώμη.
 καὶ δάκρια ἀρχίσανε πικρὰ νὰ χύνουν καὶ νὰ κλαῖνε.
 Μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μυρολόγι;
 Τότ' ἐγὼ χώρισα σὲ δυὸ παρέες τοὺς συντρόφους,
 καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλ' ἀρχηγούς· ἐγὼ στὴ μιὰ παρέα,
 καὶ τὸ θεόμοιαστο ὄρισα Εὐρύλοχο στὴν ἄλλη.
 Μέσα σὲ κράνος χάλκινο τινάξαμε τοὺς κλήρους,
 κι ὁ κλῆρος τοῦ τρανόψυχου τοῦ Εὐρύλοχου πετιέται

200

Κίνησε αὐτὸς μὲ εἰκοσιδύο συντρόφους, ποὺ ὅλοι κλαῖγαν,
 κ' ἐμεῖς ποὺ πίσω μείναμε θρηνούσαμε τὸ ἴδιο.

Καὶ βοῆκαν σὲ ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τῆ μέση, 210
 χτισμένα μὲ τὸ μάρμαρο τῆς Κίρκης τὰ παλάτια.

Βουνήσους λύκους βλέπανε τριγύρω καὶ λιοντάρια,
 ποὺ τάχε ἡ Κίρκη μὲ κακὰ βοτάνια μαγεμένα
 μὰ ἀπάνω τους δὲ χούμιζαν, μόν' τὶς μακριῆς οὐρῆς τους
 κουνώντας χοροπήδαγαν καὶ τοὺς καλοδεχόνταν.

Πῶς τὰ σκυλιά, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τραπέζι ὁ ἀφέντης,
 τὸν καλοδέχονται, γλυκὰ λιγούδια καρτερώντας,
 ἔτσι τὰ δυνατόνυχα λιοντάρια αὐτὰ κ' οἱ λύκοι
 χαιρόνταν σειόντας τὴν οὐρά· μὰ ἐκεῖνοι φοβηθῆκαν,
 τέτοια θεριά παράξενα καὶ τρομερὰ θωρώντας.

Στῆς ὠριοπλέξουδης θεᾶς τὰ ξώθυρα καθίζουν, 220
 κι ἀκοῦν τὴν Κίρκη μέσαθε ποὺ γλυκοτραγουδοῦσε,
 μεγάλο φαίνοντας παννὶ κι ἀχάλαστο, σὰν ποῦναι
 τῶν θεῶν τὰ ἔργα τὰ ψιλὰ καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ ὄρια.

Τότ' ὁ Πολίτης ὁ ἀρχηγός, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
 μοῦτανε φίλος πιὸ πιστός, γυρίζει καὶ τοὺς κρένει·

«Παιδιά, παννὶ ἐκεῖ φαίνοντας κάποια θεὰ ἢ γυναῖκα
 μὲ γλύκα τραγουδάει πολλή, κι ἀχολογáει ὁ πύργος.

Ἄς τῆς φωνάξουμε.» Κι αὐτοὶ τῆς φώναξαν νᾶκούση. 230

Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τότε ἡ Κίρκη,
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
 ὅμως δὲν μπῆκε ὁ Εὐρύλοχος, φοβώντας κάποιο δόλο.

Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς κάθισε σὲ θρόνους καὶ καθέδρες·
 τυρὶ κι ἀλεύρια καὶ ξανθὸ μέλι τοὺς ἀναδεύει

μὲ κρασὶ Πράμναιο, κ' ἔσμιξε κακόχυμα βοτάνια,
 ποὺ πίνοντας τὴν πατρικὴ τῆ γῆς τους νὰ ξεχάσουν.

Καὶ σὰν τοὺς κέρασε, κι αὐτοὶ σὰν ἦπιαν, τότ' ἐκείνη
 χτυπώντας τους μὲ τὸ ραβδὶ τοὺς κλεῖ στὶς χοιρομάντρες·
 κι ἄξαφνα χοίρου κάνουνε φωνή, κορμί, κεφάλι

καὶ τρίγες, καὶ μονάχα ὁ νοῦς τοὺς ἔμενε σὰν πρῶτα. 240

Ἐκεῖ κλεισμένοι κλαίγανε, καὶ γιὰ νὰ φᾶνε ἡ Κίρκη
 τοὺς ἔρριχνε πρηνόκαρπους, ἀκράνια, βαλανίδια,
 ποὺ οἱ χοῖροι οἱ χαμοκύλητοι νὰ τρῶνε συνηθᾶνε.

Τότες ὁ Εὐρύλοχος γυρνάει στὸ μελανὸ καράβι,
 νὰ πῆ τὴν ἔρμη συφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους.

Μὰ ὁ πόνος τὸν συνέπνιγε, καὶ λόγο δὲ δυνόταν
 νὰ βγάλῃ, παρὰ γέμιζαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρια,
 κι ὁ νοῦς του ἄλλο δὲν ἤξερε παρὰ τὸ μυρολόγι.
 Μὰ ἔμεις τονὲ ρωτούσαμε ὀλοένα σαστισμένοι,
 καὶ τότες τὸν ξολοθρεμὸ μᾶς ξήγησε τῶν ἄλλων 250

«Σὰν ποὺ εἶπες, ὦ Ὀδυσσεά λαμπρέ, κινήσαμε στὰ δάσια,
 καὶ βρήκαμε ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τῆ μέση,
 ποὺ εἴτανε μαρμαρόχτιστο κι ἀστραφτερὸ παλάτι.
 Ἐφαινε κάποια ἐκεῖ παννὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
 θεὰ ἢ γυναίκα· τότε αὐτοὶ φωνάξανε νᾶκούση.
 Τρέχει στὴ θύρα τῆ λαμπρῆ κι ἀνοίγει τους ἐκεῖνη
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε
 ὅμως ἐγὼ βαστάχτηκα φοβώντας κάποιο δόλο.

Ἔλοι τους χάθηκαν, καὶ πιά μὴτ' ἕνας τους δὲ φάνη,
 ἂν κ' ἐγὼ κάθομουν ἐκεῖ πολλὴ ὥρα καρτερώντας.» 260

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ κρέμασα τρανὸ σπαθὶ στοὺς ὤμους,
 χαλκένιο, ἀσημωκάρφωτο, καὶ πῆρα τὸ δοξάρι,
 καὶ πάλι νᾶρθη πρόσταξα, τὸ δρόμο νὰ μοῦ δεῖξη.
 Μὰ αὐτὸς τὸ γόνα μου ἔπιασε καὶ μὲ παρακαλοῦσε,
 κῆῖτσι λαλοῦσε κλαίγοντας μὲ λόγια φτερωμένα·

«Ἄσε μ' ἐμένα, ὦ διόθρεφτε· μὲ τὸ στανιὸ ἐκεῖ πέρα
 μὴ μὲ τραβᾶς· σοῦ λέω ἐγὼ πὼς μὴτ' ἐσὺ δὲ θάρρης,
 μήτε θὰ φέρης ἄλλον· κι ἄς φύγουμ' ἀπ' ἐδῶθε
 μ' ἐτούτους, ὅσο ἔναι καιρὸς ἀκόμα νὰ σωθοῦμε.»

Ἔτσο εἶπε, κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογία τοῦ κᾶνω 270
 «Κάθησ' ἐσύ, ὦ Εὐρύλοχε, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο,
 στὸ κούφιο μαυροκάραβο κοντὰ νὰ τρῶς νὰ πίνης·
 ἐγὼ θὰ πάω ἀβάσταχτη δύναμη ἐκεῖ μὲ σπρώχνει.»

Εἶπα, κι ἀπ' τὸ καρᾶβι εὐτὺς κι ἀπ' τὸ γιालὸ ἀνεβαίνω.
 Κι ὅτι ἔμπαινα μὲς στὸ ἱερὸ λαγκαδι, καὶ νὰ φτάσω
 στοὺς τρανοὺς πύργους κόντευα τῆς μάγισσας τῆς Κίρκης,
 πηγαίνοντας μ' ἀντάμωσε ὁ Ἑρμῆς ὁ χρυσοράβδης,
 μοιᾶζοντας νέο ποὺ ἀρχίζανε τὰ γένεια του νὰ δρώνουν,
 ποὺ τότες δὰ καὶ φαίνεται χαριτωμένη ἡ νιότη.

Κ' ἐκεῖνος μὲ χερόπιασε, καὶ φώναξέ με κ' εἶπε 280

«Τί πάλε μέσα στὰ βουνὰ μόνος γυρνᾶς, καημένε,
 τοῦ τόπου ἀνῆξερὸς; Ἐκεῖ, μὲς στοὺς βαθιοὺς κρουψῶνες
 τῆς Κίρκης, οἱ συντρόφοι σου σὰ χοῖροι εἶναι κλεισμένοι

Ἦ μήπως ἔρχεσαι νὰ μπῆς καὶ νὰ τοὺς λευτερώσης;
Μὰ δὲ θὰ ξαναβγῆς, θαρρῶ, παρὰ κ' ἐσὺ θὰ μείνης.

Ἐγὼ ὅμως θέλω ἀπὸ κακὸ νὰ σὲ γλυτώσω τέτοιο.

Νὰ ἔμπα μ' ἐτοῦτο τὸ καλὸ βοτάνι στὰ παλάτια
τῆς Κίρκης, κι ἀπὸ τὴν κακὴ θὰ σὲ φυλάῃ τὴν ὥρα.

Ἄλλες τίς μαῦρες τέχνες τῆς θὰ σοῦ τίς πῶ ἐγὼ τώρα.

Χυλὸ θὰ φτιάξῃ, καὶ κακὸ βοτάνι θὰ τοῦ σμίξῃ,

290

μὰ τὸ καλὸ βοτάνι ποὺ σοῦ δίνω, δὲ θὰ φήσῃ
νὰ πιάσουνε τὰ μάγια τῆς τῶρ' ἄς σοῦ πῶ καὶ τ' ἄλλα.

Ἄμα ἔρθῃ ἡ Κίρκη μὲ μακρὸν ραβδί νὰ σὲ βαρέσῃ,
ἀπ' τὸ πλευρὸ σου τραβᾷ ἐσὺ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,

καὶ ρίξου τῆς σὰ νὰ ζητᾷς μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξῃς.

Θὰ φοβηθῇ, καὶ θὰ σοῦ πῇ μαζί τῆς νὰ πλαγιάσῃς.

Τότες ἐσὺ μὴν ἀρνηθῆς μὲ τὴ θεὰ νὰ σμίξῃς,

κ' ἔτσι νὰ σὲ καλονοιαστῇ, νὰ λύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.

Μὰ πρῶτα ἄς κάμῃ τῶν θεῶν τὸν ὄρκο τὸ μεγάλο,

πὼς δὲ θὰ βάλῃ ἄλλο κακὸ στὸ νοῦ τῆς, νὰ μὴν τύχῃ

300

κι ἄμα σὲ δῇ γυμνὸ, ἀντρειά καὶ δύναμῃ σοῦ πάρῃ.»

Εἶπε, καὶ τραβῆξε ἀπ' τὴ γῆς ὁ Ἄργοφονιάς βοτάνι,
καὶ δίνοντάς το μοῦδειξε τὸ κάθε φυσικὸ του.

Ἦ ρίζα του κατάμαυρη, τὸ λούλουδο σὰ γάλα,

μῶλυ τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δὲν τὸ ξεροζῶνει

ἄνθρωπος εὐκόλα· οἱ θεοὶ μποροῦν ὅμως τὰ πάντα.

Τότες ἀνέβηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπὸ τὸ δεντρονήσι
στὸν ἀψηλόκορφο Ὀλυμπο, κ' ἐγὼ κατὰ τὸν πύργο

τῆς Κίρκης μὲ βαρεῖα καρδιὰ ξεκίνησα. Σὰν ἦρθα,

καὶ στάθηκα στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς τῆς σγουρομάλλας,

310

τῆς φώναξα, καὶ μ' ἄκουσε, καὶ τίς φωτόλαμπρές τῆς

θύρες ἀνοίγοντας αὐτὴ μὲ προσκαλοῦσε νάμπω·

καὶ πῆγα ἐγὼ κατόπι τῆς μὲ ταραγμένα, στήθια

Σὲ ἀργυροκάρφωτο θρονί μὲ κάθισε ἄμα μπῆκα,

ὄραϊο καὶ περίτεχνο, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρός μου,

καὶ μοῦδωσε χυλὸ νὰ πῶ μὲς σὲ χρυσὸ ποτήρι,

ρίχνοντας μέσα βότανα, καὶ μαῦρα μελετώντας.

Σὰν πῆρα κ' ἦπια, καὶ τῆς θεᾶς τὰ μάγια δὲ μὲ πιάσαν,

μὲ βάρεσε μὲ τὸ ραβδί, καὶ φώναξέ με κ' εἶπε·

«Στὴ χοιρομάντρα ἔλα κ' ἐσύ, νὰ σμίξῃς μὲ τοὺς ἄλλους.» 320

Εἶπε, κ' ἐγὼ τὸ κοφτερὸ τραβῶ σπαθί ἀπ' τὴ μέση,

καὶ χύνουμαι, σὰ νᾶθελα μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξω.
Ἔσκουξε αὐτὴ, καὶ σκύβοντας τὰ γόνατά μου πιάνει,
καὶ κλαίγονταν καὶ μούκρνε με λόγια φτερωμένα·

«Ποιὸς εἶσ' ἔσού, κι ὁ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου;
Παράξενο, βοτάνια μου νὰ πιῆς, καὶ νὰ μὴν πιάσουν.

Ἄλλος θνητὸς δὲ βάσταξε κανένας ὡς τὰ τώρα,
μιὰς κ' ἦπие, κι ἅπ' τὰ χεῖλη του περάσαν τὰ ποιά μου.
Μὰ ἔσένα ὁ νοῦς σου ἀμάγευτος στὰ σωθικά σου μνήσκει.

Ἀλήθεια ὁ πολυσόφιστος ἐσὺ Ὀδυσσεάς θᾶσαι,
ποῦ ὁ χρυσοράβδης πάντα Ἑρμῆς μοῦ ἔλεγε πὼς θάρθη,
ἀπὸ τὴν Τροία γυρίζοντας με τὸ γοργὸ καράβι.

Μὲς στὸ φηκᾶρι τὸ σπαθὶ ξανάβαλέ μου, κ' ἔλα
νὰ πᾶμε στὸ κρεββάτι μου μαζί νάγκαλιαστοῦμε,
καὶ στῆς ἀγάπης τὰ φιλιὰ νὰ βροῦμε μπιστοσύνη.»

Αὐτὰ σὰ μίλησε ἡ θεά, γυρίζω καὶ τῆς κρένω·
«᾽Ω Κίρκη, πὼς ζητᾶς ἐγὼ νὰ σοῦ φερθῶ με γλύκα,
ποῦ χοίρους στὰ παλάτια σου τοὺς φίλους μου ἔχεις κάμει,
κ' ἐμένα ἐδῶ κρατώντας με πονηρευτὰ καλεῖς με
στὸ θάλαμό σου, τάχα ἐκεῖ μαζί σου νὰ πλαγιάσω,
κ' ἔτσι, σὰ γυμνωθῶ, ἀντρεία καὶ δύναμη μοῦ πάρης;
Μὰ ἐγὼ πᾶς στὸ κρεββάτι σου δὲ δέχουμαι νάνέβω,
ἂ δὲν θελήσης, ὦ θεά, βαρὺ νὰ κάμης ὄροκο,
πὼς ἄλλο ἀγνάντια μου κακὸ στὸ νοῦ σου δὲ θὰ βάλῃς.»

Εἶπα, κι αὐτὴ μοῦ ὀρκίστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα.
Κι ἅμα τὸν ὄροκον ἅμωσε καὶ πῆρε ὁ ὄροκος τέλος,
τότες ἀπάνω στῶριο τῆς ἀνέβηκα κρεββάτι.

Ὡς τόσο συγυρίζανε μὲς στὰ παλάτια οἱ βάγιες,
Τέσσερεις εἶταν, κ' εἶχανε τῶν παλατιῶν τὴν ἔννοια·
ἀπὸ βρυσοῦλες καὶ δεντρὰ τὴ φύτρα τους κρατοῦσαν,
κι ἅπ' τὰ ποτάμια τὰ ἱερὰ ποῦ στοὺς γυαλοὺς κυλιοῦνται.
Μιὰ σκέπαζε ὄλα τὰ θρονιά με πορφυρένιες σκέπες,
πανώριες, με ἀποκάτουθε λινόφαντα ἀπλωμένα·
τραπέζια ἢ ἄλλη ἀσηματὰ μπρὸς στὰ θρονιά τραβοῦσε,
κι ἀπάνω τους ἀράδιαζε χρυσοπέλεκτα πανέρια·
ἢ τρίτη μέσα στᾶργυρὸ ἀνακάτωνε κροντήρι
γλυκὸ κρασί, καὶ μοίραζε μαλαματένια τάσια·
καὶ φέρνει ἢ τέταρτη νερό, καὶ τὶς φωτιᾶς ἀνάβει
κάτου ἀπὸ τρίποδα τρανὸ, καὶ τὸ νερὸ ζεσταίνει.

Καὶ τὸ νερὸ σὺν ἔβρασε σπᾶστραφτερὸ λεβέτι,
 τὸ πῆρε, σύχλιο τῶκαμε, καλόδεχτο νὰ γίνη,
 καὶ βάζοντάς με σὲ λουτρό, περχάει κεφάλι κι ὦμους,
 καὶ τῆ βαρειὰ τὴν κούραση σηκώνει ἀπ' τὸ κορμί μου.
 Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
 καὶ μ' ὄρια χλαίνα μ' ἔντυσε καὶ μὲ χιτῶνα ἢ κόρη,
 μὲ πῆρε καὶ μὲ κάθισε σ' ἀργυροκάρφωτη ἔδρα,
 περίτεχνη καὶ πλουμιστή, μ' ἀκκουμποπόδι ὀμπρός μου
 [καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο μοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὄριο, χρυσὸ καὶ χύνει μου στὴν ἀργυρῆ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθῶ, καὶ στρώνει μου τὸ γιालιστὸ τραπέζι
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς μοῦ πρόσφερε περίσσια,]
 καὶ νὰ γευτῶ μὲ κάλεσε· μὰ ἐγὼ δὲν μπόρουν· εἶταν
 ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ, καὶ πρόβλεπε πολλὰ δεινὰ ἡ ψυχὴ μου.

Τηρώντας με νὰ κάθουμαι, καὶ χέρι νὰ μὴ βάζω
 στὸ φαί, παρὰ νὰ φαίνουμαι σὲ θλίψη βυθισμένος,
 σιμώνει ἡ Κίρκη, καὶ μιλάει μὲ φτερωμένα λόγια·

«Τί κάθεσαι μαθὲς βουβός, καὶ τρῶς τὰ σωθικά σου,
 καὶ δὲν ἀγγίζεις μήτε φαί, μήτε πιωτό, Ὀδυσσεά;
 ἢ δόλους ὑποψιάξῃσαι καινούριους; Μὰ κατόπι
 ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν ὄρκο μου, δὲν ἔχεις νὰ φοβᾶσαι.»

Ἔτο' εἶπε· καὶ γυρίζω ἐγὼ καὶ τῆς ἀπολογιέμαι
 «Ποιὸς ἄντρας, Κίρκη, γνωστικός θάγε καρδιὰ νὰ παίρῃ
 φαί ἢ πιωτό πρὶν τοὺς καλοὺς συντροφίους τοῦ γλυτώσῃ,
 καὶ γλυτωμένους πρὶν τοὺς δῆ· μὲ τὰ δικά του μάτια;
 Μὰ δλόφυχα ἐσὺ ἂν ποθῆς· νὰ πῶ ἐδῶ καὶ νὰ φάγω,
 λῦσ' τους, νὰ δοῦν τὰ μάτια μου τάγαπητά μου ἀδέρφια.»

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ παλάτια τῆς ἡ θεὰ περνάει καὶ βγαίνει,
 ραβδί κρατώντας, κ' ἔρχεται, τὴ χοιρομάντρα ἀνοίγει.
 Τοὺς ἔβγαλε, καὶ μοιάζανε θρεφτάρια ἐννιά χρονῶνε.

Ἄγνάντια τῆς σταθήκανε, κι ἀπὸ σιμὰ περνώντας
 ἡ Κίρκη, μ' ἄλλο βότανο τοὺς ἄλειψε ἕναν ἕναν.
 Ἄπ' τὰ κορμιά τους χύθηκαν ὅλες οἱ τρίχες τότες,
 ποῦχαν φυτρώσει μὲ τῆς θεᾶς τὸ βλαβερὸ βοτάνι,
 κι ἄνθρωποι ξαναγένηκαν καλύτεροι ἀπ' τὰ πρῶτα,
 στὴ νιότη καὶ στάναστημα, στὴν ὁμορφιά, στὴ χάρι.
 Καὶ μὲ εἶδαν καὶ μὲ γνώρισαν, καὶ μούπιασαν τὸ χέρι,

καὶ κλαῖγαν μὲ καρδιόπονο, καὶ μέσα στὰ παλάτια
ἀχολογοῦσε ἡ κλάψα τους, πού ὡς κ' ἦ θεὰ λυπήθη.
Σιμά μου τότες στάθηκε ἡ λαμπρὴ θεὰ καὶ μοῦπε· 400

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
ξεκίνα τώρα στὸ γιालὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.
Τραβήξτε πρῶτα στὴ στεριά τὸ πλοιο· ἐκεῖ μαζώξτε
Μὲς στὶς σπηλιές τὰ πράματα καὶ τάρμενά σας ὅλα,
κ' ὕστερα γύρνα φέροντας μαζί σου τοὺς συντρόφους.»

Αὐτὰ εἶπε κ' ἡ ἀντρίκια μου ψυχὴ δὲν ἔλεγε ὄχι
καὶ πῆγα κατὰ τὸ γοργὸ καράβι στὰ κρογιαλί,
καὶ βρῆκα ἐκεῖ τοὺς ἀκριβοὺς συντρόφους στὸ καράβι,
νὰ δέρονονται καὶ νὰ θρηνοῦν ἀγχοὶ καὶ δακρυσμένοι.
Κι ὡς τὰ μοσκάρια στὸ μαντρί τὴν ὥρα πού γυρίζουν 410
ἀπ' τὸ γρασίδι στὴν αὐλὴ χορτῶτες οἱ ἀγελάδες,
ὅλα μαζί χοροπηδοῦν μπροστά τους, πού κ' ἦ σιάνη
δὲν τὰ χωρεῖ, κι ἀνέπανα γύρω στὶς μάννες τρέχουν
μουγκρίζοντας ἔτσι κι αὐτοὶ σὰ μ' εἶδανε κοντά τους,
χουμίζανε δακρῦζοντας· καὶ φάνηκε στὸ νοῦ τους.
σὰ νᾶρθανε στὸν τόπο τους, στὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι,
ἐκεῖ πού γεννηθήκανε κ' ἐκεῖ πού ἀναθραφήκαν.
Θρηνώνας τότες μοῦπανε μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ὁ γυρισμὸς σου, ὦ διόθρεφτε, τόση χαρὰ μᾶς δίνει,
ὄση τὸ Θιάκι ἂ βλέπαμε, τὸ ποθητὸ νησί μας. 420
Καὶ τώρα πές μας τὸ χαμὸ τῶν ἄλλῶν μας συντρόφων.»

Καὶ τοὺς ἀπολογήθηκα μὲ μαλακὰ ἐγὼ λόγια·
«Πρῶτα τὸ πλοιο ἄς σύρουμε στὴ γῆς, κι ἄς κουβαλᾶμε
μὲς στὶς σπηλιές τὰ πράματα καὶ τάρμενά μας ὅλα·
κ' ἐσεῖς μαζί μου νᾶρθετε κατόπι τοιμαστίητε,
στῆς θεᾶς τῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια, γιὰ νὰ δῆτε
τοὺς φίλους πού φαγοποτοῦν, τί ἔχουν ἐκεῖνοι ἀπ' ὅλα.»

Εἶπα, κ' ἐκεῖνοι ἀκούσανε τὰ λόγια μου. Ἐνας ὁμοῦ,
ὁ Εὐρύλοχος, μοῦ μπόδιζε τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους,
καὶ φώναζέ τους, κ' ἔλεγε μὲ λόγια φτερωμένα· 430

«Ποῦ πᾶτε, ὦ κακορίζικοι, τί συφορὸς ζητᾶτε,
καὶ θέτε νὰ μαζεύεστε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
πού χοίρους θὰ μᾶς κάμη αὐτὴ καὶ λύκους καὶ λιοντάρια,
νὰ τῆς φυλᾶμε τὸ λαμπρὸ παλάτι μὲ τὸ ζῶρι,
σὰν πού ἔκαμε καὶ ὁ Κύκλωπας στὴ μάντρα του ὅταν μπῆκαν

μέσα οἱ συντρόφοι μας κι αὐτός ὁ ἀπόκοτος Δυσσέας,
 πού ἀπὸ τὴν τρέλα του κι αὐτοὶ χαθήκανε καὶ πάνε.»

Εἶπε, κ' ἐμένα μέσα μου μοῦρθε ἔτσι νὰ τραβήξω
 ἀπ' τὸ παχύ μου τὸ μερὶ τὴν κοφτερὴ τὴ σπάθα, 440
 μιὰ νὰ τοῦ δώσω, καὶ στὴ γῆς νὰ πέση ἡ κεφαλὴ του,
 κι ἄς εἶτανε καὶ συγγενῆς στενός μου· μὰ οἱ συντρόφοι
 μὲ κράταγαν ἀπὸ παντοῦ μιλώντας μου μὲ γλύκα·

«Ἄς τὸν ἀφήσουμε πιά αὐτόν, θεογέννητε, ἂν ὀρίζης,
 νὰ μείνη στὸ κατάγιαλο καὶ νὰ φυλάῃ τὸ πλοῖο·
 κ' ἐμᾶς στῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια ὀδήγησέ μας.»

Κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκαν, κι ἀπ' τοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄκρη,
 καὶ πίσω μὴτ' ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἔμεινε, μόν' πῆγε
 κι αὐτός, γιατί φοβήθηκε τὰ τρομερὰ μου λόγια.

Τοὺς ἄλλους πάλε φίλους μας μὲς στὰ παλάτια ἡ Κίρκη 450
 τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ τὸ παχύ τὸ λάδι,
 τοὺς φόρεσε ὅλους μὲ κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες
 καὶ μέσα ἐκεῖ τοὺς βρήκαμε πού τρώγανε καὶ πίναν.
 Καὶ βλέποντας καθέννας τοὺς καὶ νοιώθοντας τὸν ἄλλον,
 στεναζάανε καὶ κλαίγανε, πού ἀχολογοῦσε ὁ πύργος.

Στάθηκε ὀμπρὸς μου ἡ τρίχαρη θεὰ καὶ μοῦπε τότες 460
 «Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 μὴν κλαίτε καὶ μὴ δέρονεστε· κ' ἐγὼ τὸ ξέρω πόσα
 μέσα στὶς ἄγριες θάλασσες παθήματα σᾶς ἦρθαν,
 καὶ πόσα βάσανα στὴ γῆς ἀπὸ ἄδικους ἀθρώπους.
 Ἐλάτε τώρα στὸ φαῖ καὶ στὸ κρασί καθήστε, 460
 ὥσπου νὰ ψυχοπιᾶσουνε τὰ σπλάχνα σας, καὶ νᾶστε
 σὰν τότες πού τὰφήσατε τὸ πετρωτό σας Θιάκι,
 κι ὄχι σὰν τώρα μισεροὶ καὶ παραπονεμένοι,
 πού ὄλο θυμᾶστε τᾶπειρα φριχτὰ πλανέματά σας,
 κι ὁ νοῦς σας ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ χαρὰ δὲν ξέρει.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ λεβέντικη τὴν ἄκουσε ἡ ψυχὴ μας.
 Καὶ μείναμε γλεντίζοντας ὀλάκερο ἓνα χρόνο
 μὲ τὰ περισσῖα κρέατα καὶ τὸ γλυκὸ κρασί της.
 Μὰ ὁ χρόνος σάνε γύρισε μὲ τῶ μηνῶν τὸ διάβα,
 κ' οἱ μέρες μεγαλώνανε, τότε οἱ καλοὶ συντρόφοι 470
 μὲ πήρανε παρᾶμερα καὶ μίλησαν καὶ μοῦπαν·

«Καιρὸς πιά τὴν πατρίδα μας νὰ θυμηθῆς, καημένη,
 γραφτό σου ἂν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ νᾶξιωθῆς νὰ φτάσης

στό σπλί σου τῶριόχτιστο, στήν πατρική σου χώρα.»

Αὐτά εἶπαν, καί ἡ λεβέντικη τοὺς ἄκουσε ἡ ψυχὴ μου,
[Καί τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὀλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ βαθιοῖσκιωτα πλαγιάσανε παλάτια.]

(Κ' ἐγὼ στῆς Κίρκης τὸ λαμπρὸ ἀνεβαίνοντας κρεββάτι, 480
τὰ γόνάτα της ἔπιασα καὶ τὴν παρακαλοῦσα,
κι ἄκουγε αὐτὴ τὰ φτερωτὰ πού τῆς λαλοῦσα λόγια.)

«ὦ Κίρκη, αὐτὸ πού μοῦταξες καιρὸς νὰ τὸ τελέσης·
στεῖλε με πιά στὸν τόπο μου· τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ μου,
τὸ λαχταροῦν κ' οἱ φίλοι μου, πού τὴν καρδιά μου τρῶνε,
κι ὀλόγουρά μου δέρονονται κάθε ὥρα πού ἐσύ λείπεις.»

Αὐτὰ εἶπα, κ' ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
δὲ θέλω πιά νὰ μένετε μὲ τὸ στασιὸ κοντά μου.
Ὅμως κ' ἐν' ἄλλο πρῶτα ἔσεῖς θὰ κάμετε ταξίδι 490
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια
θὰ πάτε, τὰ μελλούμενα νᾶκούστε ἀπ' τὸ Θηβαῖο
τὸν Τειρεσία, τὸν τυφλὸ μάντη πού ὁ νοῦς του ἀκόμα
κρατιέται, τί κι ἂν πέθανε, τὴ γνώση ἡ Περσεφόνη
τοῦ φύλαξε, καὶ δὲ γυρνάει σὰν ἴσκιος μὲ τοὺς ἄλλους.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
καὶ στὸ κλινάρι κάθησα καὶ τῶριξα στὸ κλάμα,
καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἡλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου.
Μὰ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
πάλε τῆς ξαναμίλησα καὶ ρώτηξά την κ' εἶπα· 500

«Καὶ ποιὸς τὸ δρόμο αὐτὸ θαρθῆ καὶ θὰ μᾶς δείξη, ὦ Κίρκη;
Δὲν πῆγε μὲ πλεούμενο κανεὶς στὸν Ἄδη ἀκόμα.»

Αὐτ' εἶπα, κ' ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
γιὰ ὀδηγητὴ μὴ νοιάζεσαι τοῦ μαύρου καραβιοῦ σου·
στῆσ' τὸ κατάρι, τέντωσε τᾶσπρα παννιά, καὶ κάθου·
θὰ σοῦ φυσήξῃ μιὰ ὁ Βοριάς, κ' ἐκεῖ τὸ πλοῖο θὰ φέρῃ.
Μὰ τὸ βαθὺ καθὼς διαβῆς Ὀκεανὸ καὶ φτάσης
στὸν ἄγριον ὄχτο καὶ στάχνά τῆς Περσεφόνης δάσια,
μὲ τίς ἱτιές τίς ἀκαρπες καὶ τίς ψηλές τίς λευκες, 510
ἄραξ' ἐκεῖ τὸ πλοῖο σου στοῦ Ὀκεανοῦ τὴν ἄκρη,

καὶ στοῦ Ἴαδης κίνησε νὰ πᾶς τὰραχιασμένο σπιτί.
 Ἐκεῖ ὁ Πυριφλεγέθοντας στοῦ Ἰχέροντα τὸ ρέμα
 κυλιέται μὲ τὸν Κωκυτὸ πού πέφτει ἀπὸ τῆ Στύγα,
 καὶ ὁ βράχος πού βαρῦθροντα τὰ δυὸ ποτάμια σμίγουν.
 Σὰ φτάσης, ὦ ἦρωα, κοντὰ στὸν τόπο πού ἱστορῶ σου,
 σκάψε ὡς μιὰ πήχη λάκκο ἐκεῖ τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου.
 καὶ χῦσε δλόγυρα σταλιές στοὺς πεθαμμένους ὄλους,
 πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο
 πάλε νερό· καὶ μὲ λευκὸ πασπάλιζε τα ἀλεύρι 520
 κατ' λέγοντας πολλῆς εὐκῆς σταδύναμα κεφάλια
 τῶν πεθαμμένων, τάξε τους πὼς ἅμα ἐρθῆς στὸ Θιάκι
 στείρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο σου θὰ σφάξης,
 καὶ πὼς θανάξης τους πυρὰ γεμάτη ὠραῖα δῶρα,
 καὶ χώρια ἄρνι κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψης,
 τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ σὰν παρακαλέσης
 μὲ προσευκῆς τὰ δοξαστὰ τῶν πεθαμμένων πλήθια,
 σφαχτὸ κριάρι πρόσφερε καὶ μαύρη προβατίνα
 γυρνώντας τα πρὸς τὸ Ἰερεβος· μὰ γύρνα ἐσὺ ἀποκειῖθε,
 καὶ ἀντίκριζε τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους· τότες θάρθουν 530
 αὐτοῦ σιμά σου ἀμύπολλες ψυχῆς τῶν πεθαμμένων.
 Βάλε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
 τὰρνια πού τᾶχει ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριχμένα,
 καὶ προσευκῆς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἴαδης
 τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρῆ συνάμα Περσεφόνη·
 κ' ἐσύ, ἀπ' τῆ μέση σέρνοντας τὸ κοπτερὸ σπαθί σου,
 κάθου, καὶ διῶχε τῶ νεκρῶν τὰδύναμα κεφάλια
 μακριὰ ἀπ' τὸ αἶμα, ὡς νάκουστῆ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος.
 Κ' εὐτὺς ὁ μάντης θὰ φανῆ καὶ θὰ σοῦ πῆ, ὦ ἀφέντη,
 τοῦ δρόμου τὰ μετρήματα, καὶ ποῦθε θὰ περάσης
 τὰ πέλαα τὰ πολύψαρα στὴ γῆς σου νὰ γυρίσης.» 540

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ χρυσόθρονη σὰν πρόβαλε ἡ Αὐγοῦλα,
 μὲ πῆρε καὶ μὲ φόρεσε χιτῶνα καὶ γλαμύδα
 κ' ἴδια της φόρεμα ἔβαλε περίλαμπρο, μεγάλο,
 φιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὠριὸ ζουνάρι
 δλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι.
 Τότες στοὺς πύργους μπῆκα ἐγώ, κ' ἔνα ἔνα τοὺς συντρόφους
 παρακινούσα ἀπὸ κοντὰ μὲ λόγια μελωμένα·

«Μὴν πιά βαθιὰ ἀνεσαίνετε μὲς στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο,

μόν' πᾶμε ἢ Κίρκη ἢ δέσποινα μοῦ ὀρμήνευε τὸ δρόμο.»

Τοὺς εἶπα, κ' ἢ λεβέντικη μὲ ὑπάκουσε ψυχὴ τους. 550
Μὰ κι ἀποκείθε ἀπειραχτους δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους
κάποιος, ὁ Ἑλπήνορας, μικρός, κι ὄχι ἄντρας στοὺς πολέμους,
μῆτε καὶ στὰ μυαλὰ γερός, παράμερα ἀπ' τοὺς ἄλλους
εἶχε πλαγιάσει στὴ σκεπὴ τῶν παλατιῶν τῆς Κίρκης,
δροσιὰ νὰ βρῆ μὲ τοῦ κρασιοῦ τὸ βάρος ζαλισμένος.
Μὰ ἀκούγοντας τὸ σάλαγο ποὺ φεύγανε οἱ συντρόφοι,
πετιέται ἀπάνω· ἀστόχησε νὰ κατεβῆ ἀπ' τὴ σκάλα
ξανά τὴν ἀψηλὴ, κι ὀμπρὸς ἴσια τραβώντας πέφτει
ἀπὸ τὴ στέγη· ὁ σβέροκος του ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἄδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ του. 560

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίναμε τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια·
«Θὰ λέτε δὰ στὰ σπίτια μας καὶ στὴν καλὴ πατρίδα
πὼς πᾶμε· ὅμως μᾶς ὄρισε ἄλλο ταξίδι ἢ Κίρκη,
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια,
τοὺς λόγους γιὰ νὰκούσουμε τοῦ μάντη Τειρεσία.»

Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὰ λόγια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά τους·
καὶ κάθησαν καὶ κλαίγανε, μαδώντας τὰ μαλλιά τους,
μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερεν τὸ τόσο μυρολόγι;

Σὰν ἦρθαμε στὰκρόγιαλο καὶ στὸ γοργὸ καράβι, 570
βαριοθλιμμένοι, καὶ πικρὰ χύνοντας δάκρυα ἀκόμα,
στὸ μαυροκάραβο ἔρχεται καὶ κριάρι δένει ἢ Κίρκη,
μὲ προβατίνα ὀλόμαυρη, κι ἀγνώριστη διαβαίνει.
Καὶ ποιὸς ἀγνάντεψε θεὸ χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλῃ,
γιὰ κατεδῶθε ξεκινάει, γιὰ κατακεῖθε φεύγει;

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν ἦρθαμε καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
πρῶτα ἀπ' τὴ γῆς τὸ σύραμε στὴν ὥρια κυματοῦσα,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε καὶ τὰ παννιὰ του ἀπάνω,
καὶ πήραμε καὶ βάλαμε τὰ πρόβατα· καὶ μέσα
κ' ἐμεῖς θλιμμένοι μπήκαμε πικρὰ χύνοντας δάκρυα.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἢ Κίρκη
ἢ φοβερὴ κ' ἢ ὠριόμαλλη κ' ἢ ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ παννιὰ φουσκῶναν.
Καὶ τᾶρμενα σὰ σιάξαμε, καθήσαμε, κι ὀδήγα

ὁ ἀγέρας τὸ καρὰβι μας μαζί με τὸν ποδοῖτη. 10

Μὲ τεντωμένα τὰ παννιὰ ἀρμενίζαμε ὀλημέρα,
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλειπε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
 στοῦ τρίςβαθου βρεθήκαμε τοῦ Ὀκεανοῦ τις ἄκρες,
 ἐκεῖ πού τῶν Κιμμεριωτῶν εἶν' ὁ λαὸς κ' ἡ χώρα,
 πού καταχνιὰ καὶ σύγνεφα γιὰ πάντα τοὺς σκεπάζουν,
 καὶ τοῦ ἡλίου τοῦ χρυσόλαμπρου δὲν τοὺς θωροῦν οἱ ἀχτίδες,
 μήτε πρὸς τᾶστερόσπαρτα σὰν ἀνεβαίνει οὐράνια,
 μήτ' ἀπ' τὰ ὕψη τοῦρανοῦ στῆ γῆς σὰν κατεβαίνει,
 μόνε τοὺς ἄμοιρους φοιχτῆ πλακώνει πάντα νύχτα.

Ἦρθαμε αὐτοῦ κι ἀράξαμε, καὶ βγάλαμε τᾶρνια μας, 20
 καὶ τότες ἀκλουθήσαμε τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ ρέμα,
 ὥσπου στὸ μέρος φτάσαμε πού ἡ Κίρκη εἶχε ὀρμηνέψει.

Ἐκεῖ σφαχτὰ ὁ Εὐρύλοχος κι ὁ Περιμήδης φέραν,
 κ' ἐγὼ ἔσυρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
 κ' ἔσκαψα λάκκο ὡς πήχη μιὰ, τοῦ μάρου καὶ τοῦ πλάτου
 καὶ χύνω ὀλόγυρα σταλιές στοὺς πεθαμμένους ὄλους,
 πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο
 πάλε νερό· καὶ με λευκὸ τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι

καὶ λέγοντας πολλές εὐκῆς σταδύναμα κεφάλια 30
 τῶν πεθαμμένων, ἔταξα πὼς ἅμα ἐρθῶ στὸ Θιάκι
 στείρα δαμάλα διαλεχτῆ στὸν πύργο μου θὰ σφάζω,

καὶ πὼς θ'ἀνάψω τους πυρὰ γεμάτη ὄραϊα δῶρα,
 καὶ χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψω
 τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ τῶν νεκρῶν τὰ πλήθια
 με τάματα καὶ προσευκῆς θερμοπαρακαλώντας,
 πῆρα τᾶρνια καὶ τᾶσφαξα στὸ λάκκο· καὶ τὸ αἶμα
 ἔτρεχε ὀλόμαυρο. Ἄρχισαν τῶν πεθαμμένων τότες
 καὶ μαζευόνταν οἱ ψυχῆς ἀπ' τὸ Ἔρεβος τὸ μαῦρο,
 νύφες ἀντάμα κι ἄγουροι, τυραννισμένοι γέροι,
 παρθένες κόρες τρυφερές, νεοθλιμμένες ὄλες,

κι ἄντρες πολλοὶ ἀπὸ χάλκινα κοντάρια λαβωμένοι, 40
 νεκροὶ πού εἶχανε τᾶρματα με τὸ αἶμα τους βαμμένα
 κ' ἐδῶθε ἐκεῖθε ἀρίθμητοι γύρω στὸ λάκκο ἐροχόνταν,
 με ἀχὸ πολὺ, καὶ μ' ἔπιανε χλωμὸς ἐμένα φόβος.

Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
 τᾶρνια ποῦ τᾶξε ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ οἰγμένα,
 καὶ προσευκῆς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἄδη

τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρῇ συνάμα Περσεφόνῃ·
 κ' ἐγὼ, ἀπ' τῆ μέσῃ σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί μου,
 τῶν πεθαμμένων ἔδωχα τὰδύναμα κεφάλια,
 μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὡς νάκουστῇ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος. 50

Πρώτῃ τοῦ Ἑλπήνορα ἡ ψυχὴ μᾶς ἦρθε, τοῦ συντρόφου.
 τί ἀκόμα μὲς στὴ μαύρῃ γῆς δὲν εἵτανε θαμμένους,
 ποὺ ἐμεῖς τὸ σῶμα ἀφήκαμε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
 ἄκλαυτο κι ἄθαφτο, γιατί μᾶς ἔβιαζε ἄλλος μόχθος.
 Τὸν εἶδα, καὶ δακρῦσανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν πόνο
 καὶ φώναξά τον, κ' εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ἑλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὰ βαθιὰ σκοτιάδια
 πεζός, κ' ἐμένα πρόκαμες, ποὺ μὲ καρᾶβι ἐρχόμουν;»

Εἶπα, καὶ βαριοστέναξε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
 «Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά, 60
 θεοῦ κατάρα, καὶ πιετὸ περίσσιο μ' ἀφανίσαν·
 ἀστόχησα, σὰν πλάγιασα στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
 κι ἀντὶς ξανὰ ἀπ' τὴν ἀψηλὴ νὰ κατεβῶ τὴ σκάλα,
 ἐγὼ μπροστά μου δλόϊσα τράβηξα κι ἀπ' τὴ στέγη
 κάτου ἔπεσα, κι ὁ σθέρκος μου ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
 κι ἀμέσως στοῦ Ἄδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ μου.
 Μὰ τώρα, στῶνομα ἐκείνων ποὺ ἀκόμα ἐδῶ δὲν ἦρθαν,
 τῆς σύγκοιτης, καὶ τοῦ γονιοῦ ποὺ σ' ἔθρεφε μικρούλη,
 καὶ τοῦ Τηλέμαχου, ποὺ ἐκεῖ μονάχο τὸν ἀφήκες,—
 γιατί ξέρω, γυρίζοντας ἀπ' τοῦ Ἄδη τὰ λημέρια,
 στῆς Αἴας πάλε τὸ νησι θάρᾶξης τὸ καρᾶβι,— 70

παρακαλῶ σε. ὦ βασιλιά, θυμήσου με σὰ φτάσης,
 μὴ φύγης κι ἄκλαυτο, ἄθαφτο μ' ἀφήσης ἐκεῖ πέρα,
 καὶ γίνω αἰτία νὰ ὀργιστῇ κανένας θεὸς μαζί σου.
 Μόν' πάρε με καὶ κάψε με μαζί μὲ τᾶρματά μου,
 καὶ βάλε στὸν ἀφρόλευκο γιालὸ κοντὰ μνημούρι,
 νὰ μὲ πονοῦν τὸν ἄμοιρο κατόπι ὅσοι τὸ βλέπουν·
 κάμε μου αὐτὰ, καὶ τὸ κουπί στὸ μνήμα ἀπάνω στῆσε
 τὸ ἴδιο ποὺ ζώντας ἔλαμνα μαζί μὲ τοὺς συντρόφους.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ τοῦ μίλησα κι ἀπολογήθηκά του·
 «Ὅλα, ὅσα μοῦπες, ἄμοιρε, σωστὰ θὰ σοῦ τὰ κάμω.» 80

Τέτοιες κουβέντες θλιβερὲς κάναμε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
 ἐγὼ ἀπ' τὴ μιὰ τὴ σπάθα μου κρατώντας στὸ αἶμ' ἀπάνω,
 τὸ φάντασμα τοῦ Ἑλπήνορα λαλώντας ἀπ' τὴν ἄλλη.

Κ' ἦρθε σιμὰ τότε ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμμένης μάννας,
τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Αὐτόλυκου ἡ θυγατέρα Ἀντίκλεια,
πὸ τὴν ἀφῆκα ζωντανὴ σὰ μίσεια στὴν Τροία.

Τὴν εἶδα ἐγὼ καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου
ὡς τόσο δὲν τὴν ἄφηνα τὸ αἶμα νὰ ζυγώση,
ὄσο πολὺ κι ἂν θλίβομουν, πρὶ μοῦ μιλῆση ὁ μάντης.

Καὶ τοῦ Θεβαίου ἦρθε σιμὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία, 90
καὶ κράταε τὸ χρυσὸ ραβδί· μὲ γνώρισε, καὶ μοῦπε·

«Διογέννῃτε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
τί ἀφῆκες, ὦ κακόμοιρε, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου κ' ἦρθες
νὰ δῆς νεκροὺς κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἄχαρο τὸν κόσμον ;
Φεύγα ἀπ' τὸ λάκκο, μέριασε τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
αἶμα νὰ πιῶ, καὶ νὰ σοῦ πῶ κατόπι τὴν ἀλήθεια.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ τραβήχτηκα, καὶ στὸ φηκάρι χώνω
τὰργυροκάρφωτο σπαθί· κ' αἶμα σὰν ἤπια μαῦρο,
ὁ μέγας μάντης λάλησε κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦπε·

«Γλυκεῖα πατρίδα μελετᾶς, θεόλαμπρε Ὀδυσσεά 100

ὄμως σὲ μάχεται ὁ θεός· θαρρῶ πῶς δὲν ξεφεύγεις
τὸν Κοσμοσεῖστη, πὸν θυμὸ γιὰ σένα μέσα του ἔχει,
καὶ βράζει ἀπὸ τὴ μάνητα, πὸν τύφλωσες τὸ γιό του.
Μὰ πάλε ὅσα κι ἂν πάθετε, θὰ φτάσετε ἂν θελήσης,
νὰ βασταχῆς, κ' ἐσὺ κι αὐτοὶ οἱ συντρόφοι σου, ἅμα πᾶτε
στῆς Θρινακίας τὸ νησὶ μὲ τὸ καλόφτιαστό σου
καράβι, πίσω ἀφήνοντας τὰ μενεξιά πελάγη·

θὰ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουνε τὰ πρόβατα καὶ βόδια
τοῦ Ἥλιου, πὸν ἀποπάνωθε βλέπει κι ἀκούει τὰ πάντα. 110

Αὐτὰ ἂν ἀφήσης ἄβλαβα, κι ἂν θὲς τὸ γυρισμό σου,
ὄσο πολλὰ κι ἂν πάθετε πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους· κ' ἴδιος σου ἂ σωθῆς, θὸ κακοφτάσης
ἄργα, μὲ δίχως σύντροφο, καὶ μὲ καράβι ξένο.

Καὶ θᾶβρης μὲς στὸ σπίτι σου μεγάλα κακοπάθια
ἄντρες ἀπόκοτους θὰ βρῆς νὰ καταλοῦν τὸ βίός σου,
μὲ δῶρα τῶριο ταίρι σου νὰ πάρουν πολεμώντας.

Ὅμως γι' αὐτὰ θὰ γδικιωθῆς σοῦ λέω ἐγὼ, σὰ φτάσης
κι ἀφοῦ μὲς στὰ παλάτια σου χαλάσης τοὺς μνηστῆρες,
μὲ ἀπάτη ἢ κι ὀλοφάνερα μὲ κοφτερὸ λεπίδι, 120
θὰ σύρης τότε παίρνοντας τὸ δυνατὸ κουπί σου,

νὰ πᾶς στή χώρα τῶν ἀντρῶν ποῦ θάλασσα δὲν ξέρουν,
καὶ ποῦ φαῖ δὲ συνηθοῦν νὰ τρῶνε ἀλατισμένο,
καὶ μήτε κοκκινόπλωρα καράβια αὐτοὶ γνωρίζουν,
μήτε τὰ δυνατὰ κουπιά, ποῦναι φτερὰ τῶν πλοίων.
Νά, καὶ σημάδι ξάστερο, ποῦ δὲ θὰ σοῦ ξεφύγη·
σὰν ἀνταμώσης ἄλλοι στὸ δρόμο ταξιδιώτη,
καὶ λέει δικράνι πὼς βασιῶς στὸν ὄριο σου τὸν ὦμο,
τότε τὸ δυνατὸ κουπιὶ μπῆξε στή γῆς, καὶ κάμε
καλόδεχτες θυσιῆς ἐκεῖ στὸ ρήγα Ποσειδῶνα,
κριάρι, ταῦρο σφάζοντας, κι ἀγριόχοιρο βαρβάτο·
καὶ γύρνα στήν πατρίδα σου ἑκατοβοδιῆς νὰ κάμης
ἱερῆς γιὰ τοὺς ἀθάνατους ποῦ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια,
μὲ τὴ σειρὰ τοῦ καθενοῦ· κι ὁ θάνατος θὰ σοῦ ῥθη
ὄξω ἀπὸ θάλασσα, ἀλαφρός, καὶ θὰ σὲ γλυκοπάρη
μὲς στὰ καλὰ γεράματα, ποῦ δλόγυρα οἱ λαοὶ σου
θὰ χαίρουνται καλοτυχιά. Σοῦπα ὅλη τὴν ἀλήθεια.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ἔτσι θὰ τάχουνε οἱ θεοὶ κλωσμένα, ὦ Τειρεσία.

Μὰ πές μου τώρα ξάστερα κι αὐτό· τῆς πεθαμμένης
μαννούλας μου, νά, τὴν ψυχὴ ἐδῶ βλέπω καθισμένη
σιμὰ στὸ αἶμα ἀμίλητη, καὶ δὲ γυρνάει, τοῦ γιοῦ της
νὰ δῆ τὴν ὄψη ἀγνάντια της, καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσῃ.
Πὼς ἄραγες θὰ μ' ἔνοιωθε πὼς εἶμαι τὸ παιδί της;»

Εἶπα, κι ὁ μάντης γύρισε κι ἀπολογήθη ἀμέσως·
«Εὐκόλο πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ὅποιον ἀπ' τοὺς νεκροὺς νάρθῃ σιμὰ στὸ αἶμα ἀφήσης,
αὐτὸς ἀλήθειες θὰ σοῦ πῆ· μὰ ὅποιονε ἐσὺ διώχνεις,
αὐτὸς τραβιέται μακριὰ καὶ ξαναφεύγει πίσω.»

Σὰν εἶπε αὐτά, κι ὀρμήνεψε τὴ μοῖρα ὁ Τειρεσίας,
στὸν Ἄδη ξαναγύρισε ὡς τόσο ἐγὼ στεκόμουν
ὥσότου ἡ μάννα ζύγωσε καὶ μαῦρο ρούφηξε αἶμα
καὶ τότε εὐτὺς μὲ γνώρισε καὶ μοῦκρενε θρηγώντας·

«Πὼς ἦρθες, γιέ μου, ζωντανὸς στὰ μαῦρα αὐτὰ σκοτάδια;
Δύσκολο γιὰ τοὺς ζωντανοὺς νὰ δοῦνε αὐτὰ ἐδῶ κάτω.
[Τρανοὶ στή μέση ποταμοὶ καὶ φοβερὰ ποτάμια·
καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ Ὀκεανός, ποῦ νὰ διαβῆ κανένας
πεζὸς δὲ δύναται, χωρὶς καλόφτιαστο καράβι.]

Τάχ' ἀπ' τὴν Τροία ξέπεσες ἐδῶ μὲ τοὺς συντρόφους,

130

140

150

160

πλὺ σάνε πλανήθηκες μακρῖα ἀπὸ τὴν πατρίδα,
ἀκόμα στὰ παλάτια σου τὸ ταίρι σου δὲν εἶδες;»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ μίλησα κι ἀπολογήθηκά της·
Μάννα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε στὸν Ἄδη νὰ ρωτήξω
μοῖρα μου ἀπ' τὸ θεϊκὸ Θηβαῖο, τὸν Τειρεσία·
ἀκόμα ἐγὼ δὲν ἄγγιξα τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα,
ἠδὲ στὴ γῆς μου πάτησα, παρὰ ὄλο ἐρομπλανιέμαι,
ρόντας μὲ τὸ θεϊκὸ Ἀγαμέμνονα εἶχα φύγει
ἀ τὸ Ἴλιο τάλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήσω.

Ὡς τόσο, πές μου ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
ὡς σοῦρθε ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ Χάρος καὶ σὲ πῆρε;
ἦταν ἀρρώστια μακρινή, γιὰ ἡ Ἄρτεμη ἢ τοξεύτρα
ἢ τίς ψιλὲς σαγίττες της ἦρθε νὰ σὲ σκοτώσῃ;

Ἰὲς μου καὶ γιὰ τὸν κύρη μου, καὶ γιὰ τὸ γιὸ πὺ ἀφῆκα,
ν τὰ πρωτᾶτα μου κρατοῦν ἀκόμα αὐτοί, γιὰ κάποιος
ἄλλος τὰ πῆρε, καὶ θαρροῦν πὼς πιά δὲ θὰ γυρίσω.

Ἰὲς μου καὶ τῆς γυναίκας μου ποιά ἔναι ἡ βουλή κ' ἡ γνώμη;
ἀθεταί πάντα μὲ τὸ γιὸ καὶ κυβερνάει τὸ σπίτι,

τάχα τὴν παντροεύτηκε Ἀχαιὸς ἀπ' τοὺς προυχόντους;»

Καὶ τότε ἡ κερὰ μάννα μου μοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
Μ' ἀπομονὴ περίσσια αὐτὴ στοὺς πύργους μέσα κλειέται,
καὶ μαῦρες μέρες καὶ νυχτιὲς περνάει καὶ χύνει δάκρυα.

Καὶ μήτε τὰ πρωτᾶτα σου κανεῖς δὲν πῆρε ἀκόμα,
παρὰ ἦσυχα ὁ Τηλέμαχος φυλάει τὰρχοντικά σου,
καὶ πάντα τονὲ προσκαλοῦν στὰ μοιραστὰ τραπέζια,
σάν πὺν ταιριάζει σὲ κριτή· κι ὁ γέρος σου ὁ πατέρας
μένει καὶ ζῆι στὴν ἐξοχή, καὶ δὲν πατάει ποτές του
στὴ χώρα, μήτε χαιρεται κλινάρια μὲ στρωσίδια,
καὶ μὲ λαμπρὰ παπλώματα, μόν' πέφτει τὸ χειμῶνα

στὸ σπίτι μὲ τοὺς δούλους του πᾶς στῆς γωνιάς τῆ στάχτη, 190
κ' ἔχει μὲ ροῦχα ταπεινὰ ντυμένο τὸ κορμί του·
τὸ θέρος καὶ τὸ καρπερὸ χυνόπωρο σάν ἔρθη,

πηγαίνει τὸν ἀνήφορο στὰμπελοχώραφό του,
κ' ἔχει παντοῦ κρεββάτι του τὰ σκόρπια φύλλα χάμου.

Κοίτετ' ἐκεῖ καὶ χολοσκάει, κι ὁ πόνος του πληθαίνει
ποθώντας σε, καὶ γερατειὰ κακὰ τὸν βασανίζουν.

Ἔτσι ἀφανίστηκα κ' ἐγὼ, κ' ἦρθε μὲ πῆρε ὁ Χάρος·
μήτε ἡ τοξεύτρα ἢ Ἄρτεμη πῶχει ἄσφαλο τὸ μάτι,

μέ τις ψιλές σαγίττες της δὲν ἦρθε νὰ μὲ κρούση,
 καὶ μήτε ἀρρώστια φοβερὴ καμιὰ δὲ μοῦ εἶχε πέσει, 200
 νὰ μοῦ μαράνη τὸ κορμὶ καὶ πάρη τὴν ψυχὴ μου·
 μόν' ὁ καημός σου κ' ἡ ἔννοια σου, μὰ κ' ἡ καλὴ σου ἡ γνώμη
 μοῦ σβύσαν τὴ γλυκεῖα ζωὴ, πανάκριβε Ὀδυσσεά.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ τ' ὄθελα κι ἀνάδενα στὸ νοῦ μου
 νὰ τὴν ἀδράξω τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμμένης μάννας.
 Τρεῖς φορὲς χύθηκα μὲ ὀρμὴ ν' ἀδράξω τὴν ποθώντα,
 καὶ τρεῖς φορὲς μὲ ξέφυγε σὰν ὄνειρο, σὰν ἴσκιος·
 καὶ μὲς στὰ σπλάχνα μου ἔκανε πιὸ κοφτερὸ τὸν πόνο.
 Φώναξα τότες κ' εἶπα τῆς μὲ φτερωμένα λόγια:

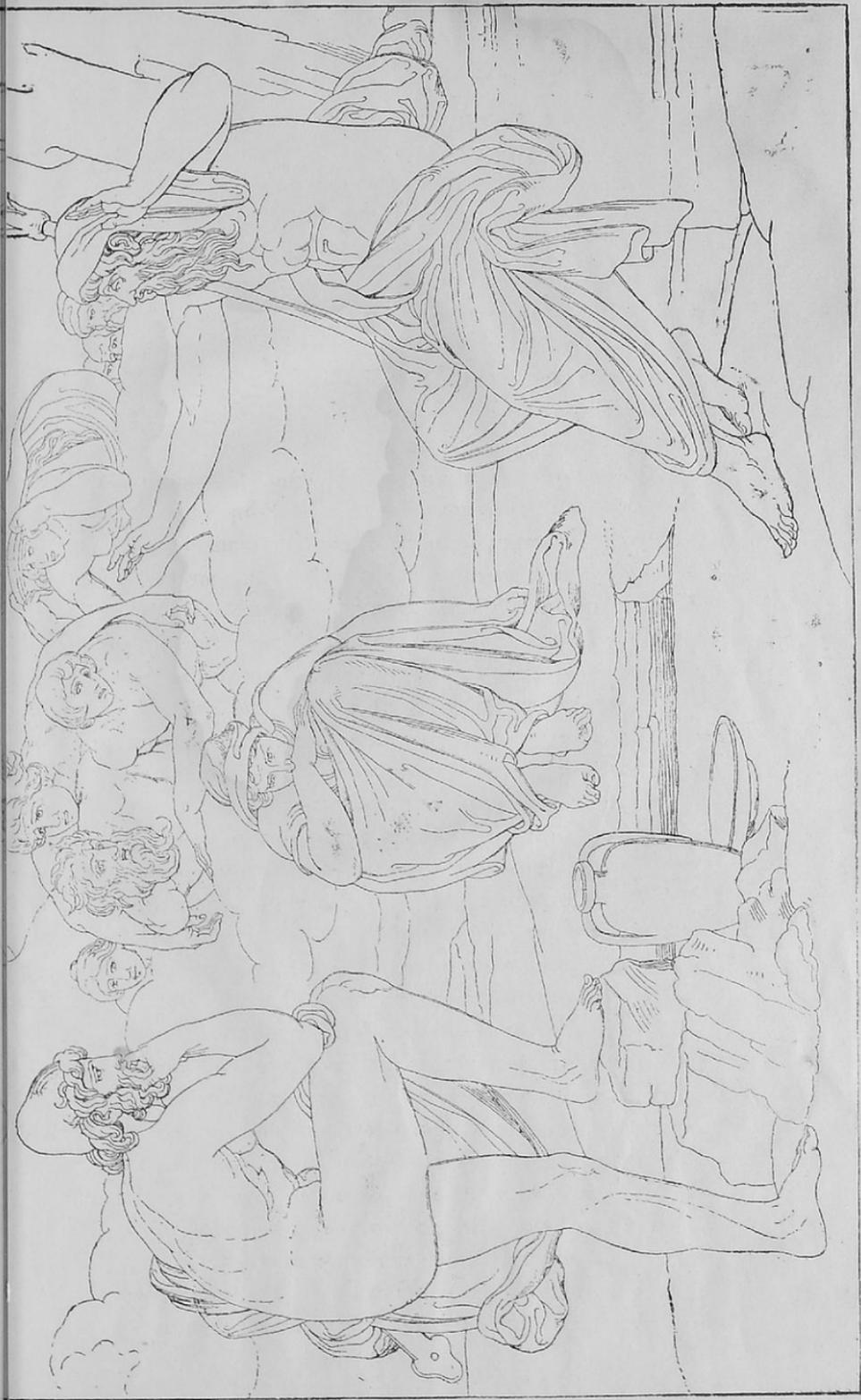
«Μάννα, γιατί δὲ στέκεσαι πού θέλω νὰ σ' ἀδράξω, 210
 νὰ κρατηθοῦμε ἀγκαλιαστὰ μέσα στὸν Ἄδη οἱ δύο μας,
 νὰ βροῦμε κ' ἂν παρηγοριὰ στὸ κρῦο τὸ μυρολόγι;
 Γιὰ τάχα ν' ἄσαι φάντασμα πού ἡ θεία ἡ Περσεφόνη,
 μοῦστελε, ἀκόμα πιὸ πικρὰ γιὰ νὰ βαριοστενάξω;»

Εἶπα, κ' ἡ μάννα μου ἡ καλὴ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως·
 «Ἄλλοις, παιδί μου, πού ἄτυχος τόσο δὲ βρέθηκε ἄλλος·
 ὄχι, τοῦ Δία δὲ σὲ γελάει ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
 μόν' εἶναι τέτοια τοῦ θνητοῦ σὰν ἀποθάνῃ ἡ μοῖρα·
 τί οἱ σάρκες καὶ τὰ κόκκαλα νευρόδετα δὲ μένουν, 220
 μόν' τ' ἀφανίζει τῆς φωτιᾶς ἡ λυσσασμένη φλόγα,
 ἅμα ἀπὸ τ' ἄσπρα κόκκαλα ἡ πνοή μας φύγη πρῶτα
 κι ἀνοιξῆ τὰ φτερὰ καὶ πάη σὰν ὄνειρο ἡ ψυχὴ μας.
 Μὰ τρέξε πάλε πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάθε τα ὅλα τοῦτα
 νὰ τὰ δηγῆσαι ἀργότερα κ' ἐσὺ τῆς σύγκοιτῆς σου.»

Ἐμεῖς ἔτσι μιλούσαμε καὶ νά, ἦρθαν οἱ γυναῖκες
 πού ἡ Περσεφόνη ἡ θεϊκιά τις εἶχε ἐκεῖ σταλμένες,
 ὅλες μεγάλων σύγκοιτες λεβέντηδων καὶ κόρες.
 Γύρω καθὼς μαζεύουνταν αὐτὲς στὸ μαῦρο τὸ αἶμα,
 πῶς νὰ ρωτήξω καθεμιὰ στὸ νοῦ μου ἀναγυροῦσα.
 Κι αὐτὸς ὁ τρόπος πιὸ σωστὸς στὸ λογισμό μου φάνη· 230
 τραβώντας τὸ μακρὸν σπαθὶ ἀπὸ τὸ χοντρὸ μερί μου,
 ὅλες μαζί δὲν ἄφηνα τὸ αἶμα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο.
 Κι αὐτὲς ἀράδα ἐρχόντουσαν, καὶ καθεμιὰ μοῦ ξήγα
 τὸ γένος καὶ τὰ φύτρα τῆς καθὼς τὴν ἐρωτοῦσα.

Καὶ πρώτη ἐκεῖ ὄδα τὴν Τυρῶ τὴν καλογεννημένη,
 πού ἔλεγε γόνος τοῦ λαμπροῦ πῶς εἶταν Σαλμωνέα.

200
210
220
230

Ο Οδυσσεύς στον Άδη του προφρονέει ο Τειρεσίαιος και παρουσιάζουν ο Άρτίλεια γ' οί' ἄλλοι σε σελίδα 150

Αὐτὸς στῆ Θήβα τῆ γλυκεῖα βασανισμένος ῥήγας
 τῶν Καδμειῶν κυβένησε ἀπὸ θεῶν κατάρα·
 μὰ ἐκείνη στοῦ Ἴαδῃ τοῦ ἄσπλαχνου κατέβηκε τὰ βάθια,
 τί στόν καημό της μὲ θηλειὰ κρεμάστηκε ἀπ' τῆ στέγη
 τὴν ἀψηλῆ, κι ἀμέτρητα τοῦ ἀφήκε πίσω πάθια,
 πάρα πολλὰ, ὅσα φέρουνε τῆς μάννας οἱ κατάρες. 280

Τῆ Χλῶρη εἶδα τὴν ὁμορφη ποῦ ἓναν καιρὸ ὁ Νηλέας
 τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη της μ' ἀρίφνητά του δῶρα,
 κόρη στερνὴ τοῦ Ἄμφιωνα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰάσου, πῶταν
 τοῦ Ὀρχομενοῦ τῶ Μινυῶν ῥήγας· κι αὐτὴ στὴν Πύλο
 βασίλευε, καὶ γέννησε λαμπρὰ παιδιὰ, τὸ Χρόμοιο,
 τὸν ἄξιο Περικλύμενο, τὸ Νέστορα, καὶ κόρη
 τὴν λεβεντόκαρδη Πηρώ, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
 ποῦ νύφη τῆ ζητούσανε παντοῦθε, μὰ ὁ Νηλέας
 μόνε ἐκεينوῦ τὴν ἔδινε ποῦ θᾶφερνε στὴν Πύλο
 τοῦ Ἴφικλου τὰ λοξόποδα καὶ κουτελᾶτα βόδια 290
 ἀπ' τῆ Φυλάκη, τὰ γριωπά· καὶ θεῖος μάντης τότες
 νὰ τοῦ τὰ φέρῃ βάλθηκε, μὰ ὀργὴ θεοῦ τοῦ πέφτει,
 καὶ μὲ δεσμὰ τὸν ἔζωσαν βοδοβοσκοὶ στοῦς κάμπους.
 Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κ' οἱ μέρες σάν τελειώσαν,
 κ' ἔκλεινε ὁ χρόνος, κ' ἔσωναν τὸν κύκλο τους οἱ ὄρες,
 τότε ὁ ἀντρεῖος ὁ Ἴφικλος ξεδέσμεψε τὸ μάντη,
 τῆ μοῖρα σάν προφήτεψε, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

Τῆ Λήδα ἀγνάντεισα ὕστερα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
 ποῦ γέννησε δυὸ ἀντρόψυχα παιδιὰ, τὸν Κάστορα ἓναν
 τὸν ἀλογάρι, κι ἄλλον τὸ μέγα Πολυδεύκη, 300
 τὸ γροθομάχο· ζωντανοὺς ἦ γῆς ἢ ψυχοδότρα
 τοὺς ἔχει, καὶ τοὺς τίμησε στόν κάτω κόσμῳ ὁ Δίας·
 μιὰ μέρα ζωντανεύουνε, καὶ μιὰ ἴναι πεθαμμένοι,
 καθένας μὲ τῆ μέρα του, καὶ σάν θεοὶ τιμοῦνται.

Καὶ εἶδα τὴν Ἴφιμέδεια, γυναῖκα τοῦ Ἄλωέα,
 ποῦ ἔλεγε πῶς μὲ τὸ θεὸ κοιμήθη Ποσειδῶνα,
 καὶ δυὸ τοῦ γέννησε παιδιὰ, μὰ ζωὴ πολλὴ δὲν εἶχαν·
 τὸν Ὠτο τὸν ἰσόθεο, καὶ τὸ λαμπρὸ Ἐφιάτη,
 ποῦ ἀπ' ὄσους ἦ γῆς ἔθρεψε πῖο ἀψηλόκορμοί τ'αν,
 καὶ ποῦ μονάχα ὁ Ὠρίωνας στὰ κάλλη τοὺς περνοῦσε· 310
 ἐννιά χρονῶν εἶταν παιδιὰ, κ' ἐννιά εἶχαν πῆγες πλάτος,
 κι ἀνέβαινε τὸ μπόγι τους ὀργυιῆς ἐννιά τοῦ ὕψου·

καὶ τοὺς ἀθάνατους αὐτοὶ φοβέριξαν πῶς θάρθουν
 νὰ φέρουνε στὸν Ὀλυμπο πολέμου ἀχὸ κι ἀντάρα.
 Τὴν Ὅσσα πὰς στὸν Ὀλυμπο πασιζῶσανε νὰ στήσουν,
 τὸ Πήλιο μὲ τάνεμιστὰ κλωνιὰ στὴν Ὅσσα ἀπάνω,
 νάνεβουνε τὸν οὐρανό. Κι ἃ ζούσανε νὰ φτάσουν
 στὰ χρόνια τῆς παληκαριᾶς, θὰ κάναν τὸ σκοπό τους
 μὰ ὁ γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Λητώς τῆς ὁμορφομαλλούσας
 τοὺς χάλασε περὶ βγάλουνε σγουρὰ στὰ μάγουλά τους,
 καὶ πρὶν τὸ χνούδι τάνθερὸ τοὺς σκιάσῃ τὸ πηγούνι.

320

Τῇ Φαίδρα εἶδα, τὴν Πρόκριδα, τὴν ὁμορφή Ἀριάδνη,
 κόρη τοῦ Μίνωα τοῦ φριχτοῦ, ποὺ ἕναν καιρὸ ὁ Θησέας
 ἀπὸ τὴν Κρήτη στὴν ἱερὴ τὴν πῆρε Ἀθήνα, δίχως
 νὰ τῇ χαρῆ· τί ἢ Ἄρτεμη τῇ σκότωσε στῆς Δίας
 τὰ κρόγιαλα, τῇ μαρτυριὰ τοῦ Διόνυσου ἀγοικώντας.

Τῇ Μαίρα, τὴν Κλυμένη ἐκεῖ, καὶ τῇ φριχτῇ Ἐριφύλη,
 ποὺ πρόδωσε τὸν ἄντρα της γι' ἀτίμητο χρυσάφι,
 εἶδα κατόπι στὴ σειρά. Μὰ ποιά νὰ ὀνοματίσω
 ἀπ' ὄσες εἶδα σύγκοιτες καὶ κόρες τῶν ἡρώων
 ἢ νύχτα ὅλη δὲ θάσωνε· κ' εἶναι ὦρα νὰ πλαγιάσω,
 ἢ μὲ τοὺς φίλους στὸ γοργὸ καράβι, ἢ ἐδῶ πέρα
 κ' οἱ θεοὶ κ' ἐσεῖς πιὰ νοιάζεστε γιὰ τὸ προοδόμαμά μου.»

330

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σύχαζαν καὶ σώπαιναν τριγύρω,
 δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὸ ἴσκερὸ παλάτι.
 Τότες τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ Ἀρήτη ἡ λευκοχέρα·

«Φαίακες, πῶς σὰς φαίνεται τοῦ ἀνθρώπου ἀλήθεια ἐτούτου
 ἢ χάρη κ' ἢ κορμοστασιά, κι ὁ ἴσιος νοῦς τευ μέσα;
 Δικός μου ὁ ξένος, μὰ κ' ἐσὰς τούτῃ ἢ τιμὴ στολίξει.
 Νὰ φύγῃ μὴν τὸν βιάζεστε, καὶ μὴν τοῦ λυπηθῆτε
 τὰ δῶρα ποὺ ἔχει ἀνάγκη αὐτὸς μεγάλη· γιατί κι ἄλλα
 βρίσκονται στὰ παλάτια σας, χάρη στοὺς θεοὺς, περίσσια.»

340

Σὲ τοῦτα ὁ γέρος ἦρωας ὁ Ἐχένης εἶπε τότες,
 αὐτὸς ποὺ μὲς στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια εἶταν ὁ πρῶτος·

«᾽Ω φίλοι μου, ὅσα ἢ φρόνιμη βασίλισσα μᾶς εἶπε
 ἀκοῦτε τα· στὴ γνώμη μας ἐνάντια αὐτὰ δὲν εἶναι.
 Ἀπ' τὸν Ἀλκίνο κρέμεται πράξι καὶ λόγος τώρα.»

Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιάς τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε
 «Θὰ γίνῃ ὁ λόγος σου ὅσο ζῶ ἐγὼ καὶ βασιλεύω
 στὴ χώρα τῷ Φαίακωνε ποὺ τὰ κουπιὰ ἀγαπᾶνε.

Μὰ ἄς κἀνή ὁ ξένος πομονή, ὅσο ἂν ποθῆ πατρίδα, 350
ὥς αὔριο, πὺν τὰ δῶρα του θὰ τᾶχω συναγμένα,
κι ὅσο γιὰ τὸ προβόδωμα, θὰ τὸ νοιαστοῦνε οἱ ἄντρες
ἴλοι, κ' ἐγὼ μαζί πὺν ἐδῶ τὸν τόπο ἐξουσιάζω.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
«Ἄλκίνο, ἀφέντη δοξαστέ, καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καὶ χρόνο ἀνίσως γύρευες ἐδῶ νὰ μείνω ἀκόμα,
καὶ πλούσια δῶρα ἂν δίνοντας μὲ στέλνατε κατόπι
ἄλλο κ' ἐγὼ δὲ θᾶθελα, τί γιὰ καλὸ μου θᾶταν
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου μὲ πιδὸ γεμάτα χέρια
πιδὸ σεβαστὸς κι ἀγαπητὸς ἀλήθεια θὰ γινόμεουν 360
σ' ἐκείνους πὺν θὰ μ' ἐβλεπαν στὸ Θιάκι νὰ γυρίζω.»

Κι ὁ Ἄλκίνος πάλι γύρισε καὶ μίλησέ του κ' εἶπε
«Στὰ μάτια μας δὲ φαίνεσαι πλάνος ἐσύ, Ὀδυσσέα,
καὶ δολοπλόκος σὰν πολλοὺς πὺν ἦ γῆς ἢ μαύρη θρέφει,
σκόρπιους παντοῦ, πὺν ψέματα πλάθουν, καὶ δὲν τὰ νοιώθεις.
Ἐσένα ὁ λόγος σου ὁμορφος καὶ ξάστερος ὁ νοῦς σου,
καὶ σὰν τραγουδιστῆς ἐσὺ δηγήθηκες μὲ τέχνη
τῶν Ἀργιτῶν τὰ βάσανα μαζί μὲ τὰ δικά σου.
Μὰ πές μου τώρα ἀληθινὰ καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο· 370
ἀπ' τοὺς ἰσόθεους φίλους σου ποιούς εἶδες πὺν ἦρθαν τότες
μαζί σου στὸ Ἴλιο κ' ὕστερα τοὺς πῆρε ὁ μαῦρος Χάρος;
Ἡ νύχτα τώρα ἀτέλειωτη, δὲν ἦρθε ἢ ὦρα τοῦ ὕπνου
ἀκόμα, μόν' δηγήσου μας τὰ θαμαστά σου τὰ ἔργα.
Ὡς τὰ γλυκοχαράματα θὰ στέκομουν νᾶκούσω,
ἂν ἔστεργες τὰ πάθια σου νὰ πῆς μὲς στὸ παλάτι.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
«Ἄλκίνο, βασιλιὰ τρανὲ καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
στὴν ὦρα τῆς κ' ἢ συντυχία, στὴν ὦρα του κι ὁ ὕπνος
μὰ κι ἄλλα ἂν ἔχῃς ὄρεξη νᾶκούσης, δὲ σοῦ ἀρνοιοῦμαι 380
νὰ δηγηθῶ τὰ πιδὸ φριχτὰ παθήματα τῶ φίλων
πὺν ἀργότερα χαθήκανε· ξεφύγανε τὸ Χάρο
στοὺς ἄγριους τῶν Τρωαδιτῶν πολέμους, μὰ κατόπι
στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔσβυσε ἢ βουλή κακῆς γυναίκας.

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἅμα σκόρπισε ἢ σεβάσμια Περσεφόνη
τῶ γυναικῶνε τίς ψυχές, μοῦ ζύγωσεν ἀγνάντια
καὶ στάθη τοῦ Ἀγαμέμνονα ἢ ψυχή, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
βαριοθλιμμένη· γύρω του κ' οἱ ἄλλοι ὅσοι μαζί του

350 βρήκανε τέλος θλιβερό στοῦ Αἰγίστου τὸ παλάτι.

Κι αὐτὸς μὲ μιᾶς μὲ γνώρισε τὸ μαῦρο αἷμα σὰν ἦπτε, 390

κ' ἔχυνε βρῦση δάκρια, κι ἄψά μυρολογοῦσε,

τὰ δυὸ του χέρια ἀπλώνοντας, μὲ πόθο νὰ μὲ φτάσῃ·

μὰ νεῦρο πιά και μπόρεση καμιά δὲν εἶχε τώρα,

σὰν ποὺ εἶχε ἐκεῖνος μιὰ φορὰ στὰ λυγερά του μέλη.

Τὸν εἶδα ἐγώ, και δάκρυσα, και πόνεσε ἡ καρδιά μου,

και φώναξά του, κ' εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Τοῦ Ἄτρεά γιέ Ἀγαμέμνονα, και δοξασμένα ρήγα,
ποιά μοῖρα τοῦ τευτόκορμου σὲ βάρεσε θανάτου;

360 Τάχα στὰ πλοῖα σὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,

κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους; 400

ἢ στή στεριά σὲ χάλασαν ὄχτροι σάνε ζητοῦσες

βόδια νὰ σύρης και καλὸ μαλλὶ νὰ κόψης πρόβειο,

ἢ χώρα σὰν πολέμαγες νὰ πάρης μὲ τίς σκλάβες;»

Εἶπα κι ἀμέσως γύρισε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,

μήτε στὰ πλοῖα μὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,

κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους,

370 μήτε στή γῆς μὲ χάλασαν ὄχτροί, παρὰ τὴ μοῖρα

τοῦ Χάρου μοῦφερε ὁ Αἰγίστος μὲ τὴν καταραμένη

γυναῖκα μου, και μ' ἔκαψε μὲ κάλεσε σὲ δεῖπνο, 410

και μ' ἔσφαξε ὅπως σφάζουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.

Σὲ τέτοιο τέλος μ' ἔφερε φριχτό, κι δλόγυρά μου

σφαζόνταν κ' οἱ συντρόφοι μου σὰν κάπροι ἀσπροδοντᾶτοι,

σὲ ἀνθρώπου πλούσιου και τρανοῦ, ποὺ σφάζονται γιὰ γάμο,

ἢ γιὰ φαγὶ συντροφικό, ἢ ἀρχοντικὸ τραπέζι.

Εἶδες στὸν κόσμον ἀρίθμητοι νεκροὶ νὰ πέφτουν ἄντρες

μονομαχώντας ἢ σμιχτὰ στῆς μάχης τὴν ἀντάρα·

μὰ θὰ θλιβόσουν πιὸ πικρὰ νὰ τᾶβλεπες ἐκεῖνα,

380 στὸν πύργο σὰν κοιτόμασταν τριγύρω στὸ κροντήρι,

και στὰ τραπέζια τὰ λαμπρά, μὲ λίμνη τὸ αἷμα χάμου. 420

Και τῆς Κασσάντρας τὴ φωνή, τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,

φριχτὴ ἄκουσα· τὴ σκότωνα ἢ πλανεύτρα ἢ Κλυταιμνήστρα

κοντὰ μου· κ' ἐγὼ σήκωσα τὰ χέρια, ξεψυχώντας

μὲ τὸ σπαθὶ στὰ σπλάχνα μου, κ' ἔπεσα πάλε χάμου.

Και μ' ἄφησε ἡ ξαδιάντροπη στὸν Ἄδη νὰ πάω, δίχως

νὰ πιάσῃ κἄν τὰ μάτια μου, τὸ στόμα μου νὰ κλείσῃ.

Ἄλλο φριχτότερο καὶ πιὸ σιγαμερὸ δὲν εἶναι ἀπὸ γυναῖκα ποὺ ἔργατα κακὰ στὸ νοῦ της βάζει· τέτοια κι αὐτὴ σοφίστηκε, καὶ γένηκε τοῦ ἀντρός της φόνισσα καὶ θαρροῦσα ἐγὼ ποὺ μιὰς ἐκεῖ γυρίσω, θὰ μὲ δεχτοῦν χαρούμενα καὶ τὰ παιδιά κ' οἱ δούλου· μὰ αὐτὴ ἢ σοφὴ στὶς πονηριές, ντροπιάστηκε κι ἀτὴ της, κι ὅλες τὶς ἄλλες ντρόπιασε γυναῖκες, ὡς ἀκόμα κι ὄσες καλόγνωμες στὴ γῆς κατόπι θὰ φανοῦνε.»

430

Καὶ τότες ἐγὼ γύρισα καὶ τοῦ εἶπα « Ἄλλοις, καὶ πόσο σκληρὰ ὁ Δίας ὁ βροντηχτῆς κατάρτεξε ἀπαρχῆθες τοῦ Ἄτρεα τὸ γόννο, κι ἀφορμὴ τὸ θέλημα γυναίκας γιὰ τὴν Ἑλένη μύριοι μας χαθήκαμε, κ' ἐσένα παγίδες, ποὺ ἔλειπες μακριά, σοῦ ἔστηνε ἡ Κλυταιμνήστρα.»

Εἶπα, κ' ἐκεῖνος γύρισε κ' εὐτὺς μοῦ ἀπολογιήθη·

«Λοιπόν, ποτές σου μαλακὸς μὴν εἶσαι στὴ γυναῖκα· κι ὅλα ποὺ ξέρεις μὴν τῆς λές, παρὰ μονάχα μέρος, καὶ τᾶλλα κράτα της κρυφά. Μὰ ὡς τόσο ἐσύ, Ὀδυσσεά, ἀπ' τὴ γυναῖκα σου κακὸ νὰ πάθης—μὴ φοβᾶσαι· γιὰτ' εἶναι ἐκεῖνη γνωστικιά, κ' ἔχει μεγάλες χάρες, ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἢ θυγατέρα. Νιόνυφη ἀλήθεια τότε ἐμεῖς τὴν εἴχαμε ἀφησμένη, ποὺ βγήκαμε στὸν πόλεμο, κ' εἶχε μωρὸ στὴ ρώγα. Τώρα κι αὐτὸς θὰ κάθεται μαζὺ μὲ τοὺς μεγάλους καλότυχος, ποὺ σὰν ἐρθῆ θὰ τονὲ δῆ ὁ γονιὸς του, κι αὐτὸς θὰ σφίξῃ τὸ γονιὸ θερμὰ στὴν ἀγκαλιά του. Ἐμένα ὡς καὶ τὸ γιόκα μου δὲν ἄφησε ἡ δική μου νὰ τὸν χαροῦν τὰ μάτια μου, μόν' ἔσθυσέ με πρῶτα. Ἄλλο ἐγὼ τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου· κρυφά, κι ἄχι ὀλοφάνερα στὴ φίλη σου πατρίδα νὰρᾶξῃς, γιὰτὶ χάθηκε πιά ἡ πίστη ἀπ' τὶς γυναῖκες. Μὰ τώρα πές μου ξάστερα καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο· ἂν τάχα ἀκοῦτε ζωντανὸς πῶς εἶναι ἀκόμα ὁ γιός μου, ἢ στὸν Ὀρχομενό, ἢ μπορεῖ στὴν ἀμμουδάτη Πύλο, ἢ καὶ στὴ Σπάρτη τὴν πλατειά, κοντὰ στοῦ Μενελάου, τὶ ἀκόμα δὲν τὸν εἶδε ἢ γῆς νεκρὸ τὸν ὄριο Ὀρέστη.»

440

450

460

Αὐτὰ εἶπε κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογιήθηκά του·
«Τοῦ Ἄτρεα γιέ, τί μὲ ρωτᾷς; δὲν ξέρω ἂ ζῆ ὁ Ὀρέστης, ἢ ἂν πέθανε, κ' εἶναι κακὸ τὰνώφελα νὰ λέμε.»

Μὲ τέτοια λόγια θλιβερὰ μιλούσαμ' ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
βαριόκαρδοι, καὶ χύναμε τὰ δάκρυα ποτάμι.

Καὶ τότε πρόβαλε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα μπροστά μου,

κι ὁ Πάτροκλος κι ὁ δοξαστός Ἀρχίλοχος μαζί του,

κι ὁ Αἴαντας, πού στὸ κορμὶ εἶταν πρῶτος καὶ στὴν ὄψη
ἀπὸ τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἔξον τὸν Ἀχιλλέα.

470

Καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ γιοῦ τοῦ Πηλέα πού μ' εἶδε,
μὲ γνώρισε, καὶ κλαίγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

«Διογέννῃτε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
τί κάμωμα πιὸ φοβερὸ θὰ σοφιστῆς ἀκόμα;

Πῶς κότησες νὰ κατεβῆς στὸν Ἄδη πού φωλιάζουν
κούφιοι νεκροί, φαντάσματα θνητῶν ἀποσταμένων;»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·

«ὦ πρῶτε μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς, γιέ τοῦ Πηλέα, Ἀχιλλέα,

τὸν Τειρεσία ἤρθα νὰ βρῶ, τὴ γνώμη του νάκούσω,

πῶς πίσω στὸ πετρὸσπαρτο τὸ Θιάκι θὰ γυρίσω·

480

τί ἀκόμα γῆς Ἀχαιῆκὴ δὲ σίμωσα, καὶ μήτε

χῶμα πατρίδας πάτησα, μόνε ὄλο τυραννίεμαι.

Μὰ σὰν κ' ἐσὲ μακαριστός, ὦ Ἀχιλλέα, δὲ βγῆκε

στὰ περασμένα ἄλλος κανεῖς, μήτε θὰ βγῆ κατόπι

γιατὶ σὰ θεὸ καὶ ζωντανὸ οἱ Ἀργῆτες σὲ τιμοῦσαν,

καὶ τώρα μέγας καὶ τρανὸς στοὺς πεθαμμένους εἶσαι

γιὰ δαῦτο πῶς ἀπέθανες μὴ θλίβεσαι, Ἀχιλλέα.»

Κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθηκε· «Περὶλαμπρε Ὀδυσσεά,

τὸ θάνατο μὴ μοῦ ζητᾷς μὲ λόγια νὰ γλυκάνης.

Κάλλιο στὴ γῆς νὰ βρίσκομουν, κι ἄς δούλευα σὲ ἀνθρώπου 490

μικροῦ, μὲ δίχως βιὸς πολὺ, παρὰ στὸν Ἄδη νὰ εἶμαι,

καὶ βασιλέας νὰ λέγομαι τῶν πεθαμμένων ὄλων.

Ὡς τόσο γιὰ τὸν ἄξιο μου τὸ γιὸ δυὸ λόγια πὲς μου,

ἃ βγῆκε αὐτὸς στὸν πόλεμο πρῶτος γιὰ νᾶναι, ἢ ὄχι.

Καὶ δός μου τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα μαντάτα, ἂν ἔχης·

ἀκόμα τάχα τὸν τιμάει ὁ λαὸς τῶ Μυρμιδόνων,

ἢ καταφρόνιο γίνηκε τῆς Φτίας καὶ τῆς Ἑλλάδας,

τώρα πού χεροπόδαρα τὰ γερατεῖα τὸν πιάσαν.

Τὶ πιά δὲν τοῦ εἶμαι ἐγὼ βοηθὸς μέσα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου,

τέτοιος σὰν πού εἶμουν μιὰ φορὰ στὴ διάπλατη Τρωάδα, 500

πού ἔκοβα πλῆθος λεβεντιὰ βοηθώντας τοὺς Ἀργῆτες.

Τέτοιος γιὰ λίγο ἂν πῆγαινα στοῦ κύρη τὸ παλάτι.

τρομάρα θὰ τοὺς ἔδιναν τὰ ἥρωϊκά μου χέρια,
τοὺς ὅσους τὸν ὀχτροεύονται καὶ τὶς τιμές του ἀρπᾶνε.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του
«Μαντάτα τοῦ ἀπεγαδίαστου Πηλέα δὲν κατέχω
ὅμως γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τὸν ἀκριβὸ σου,
ὄλη, καθὼς μοῦ γύρεις, θὰ μάθης τὴν ἀλήθεια.
Ἴδιος μου ἐγὼ μὲ τὸ γερτὸ τὸν ἔφερα καράβι,
ἀπὸ τῆ Σκύρο στοὺς Ἄχαιούς τοὺς καλοποδεμένους.
Καὶ σύναξη σὰν εἶχαμε στῆς Τροίας τὴ χώρα ἀντίκρου, 510
πάντα μιλοῦσε πρῶτα αὐτός, κι ἀστόχαστα δὲ λάλει
μόνε ὁ ἰσόθεος Νέστορας κ' ἐγὼ περνούσαμε τον.
Καὶ πόλεμο σὰ βγαίναμε στὸν κάμπο τῆς Τρωάδας,
μὲ τὸ σωρὸ δὲν ἔμνησκε καὶ μὲ τὰσκέρι ἐκεῖνος,
μόν' ἔτρεχε, καὶ στὴν ἀντρεία δὲν ἄφηνε ἄλλον πρῶτο·
πολλοὺς λεβέντες χάλναγε στὴ φοβερὴ τὴ μάχη.
Δὲ θὰ μποροῦσα νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς νοματίσω,
τοὺς ὅσους αὐτὸς χάλασε βοηθώντας τοὺς Ἀργῆτες,
θὰ πῶ ὅμως τὸν Εὐρύπυλο, τὸ γόνου τοῦ Τηλέφου,
μὲ τοὺς Κητειῶτες φίλους του ποὺ γύρω του σφαζόνταν, 520
κ' αἰτία τὰ δῶρα στάθηκαν ποὺ μιὰ γυναίκα πῆρε.
Δεύτερο ἀπὸ τὸ Μέμνονα τόσο ὁμορφο δὲν εἶδα.
Καὶ στ' ἄλλογο σὰν μῆκαμε τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τὸ μαστόρεψε ὁ Ἐπειός, κ' ἐγὼ μονάχος εἶχα
τὴν ἐξουσία νὰ νοικοκλῶ τὸ στέριο του κρηψῶνα,
τότεσ οἱ ἄλλοι τῶν Δαναῶν ἀρχόντοι καὶ σηγάδες
σφουγγίζανε τὰ δάκρια καὶ τρέμαν ἀπὸ φόβο,
μὰ ἐκεῖνου τῶριο πρόσωπο ποτέσ χλωμὸ δὲν τό εἶδα,
καὶ μήτε ἀπὸ τὰ μάγουλα σφουγγισ' ἐκεῖνος δάκρια· 530
μόνε ἀπὸ μέσα νὰ ριχτῆ θεομὰ παρακαλοῦσε,
τὴ σπάθα του ὄλο πιάνοντας καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι,
καὶ μελετώντας φοβερὸ κακὸ στοὺς Τρωαδίτες.
Μὰ σάνε διαγουμίσαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
μῆκε μὲ τὸ μερίδιο του στὸ πλοῖο καὶ μ' ὄρια δῶρα,
ἀλάβωτος, τὶ χάλκινο κοντάρι δὲν τὸν πῆρε,
ἀπομακρόθε ἦ καὶ κοντά, σὰν ποὺ συχνὰ τυχαίνει
στὸν πόλεμο ποὺ ἀνάκατα λυσομανάει ὁ Ἄρης.»

Εἶπα, καὶ τοῦ γοργόποδου ἦ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα
στὸν κάμπον μὲ τὰσφόδελαι κίνησε δρασκελώντας, 540

ὄλη χαρά, πού ἀγρίκησε τὶς δόξεις τοῦ παιδιοῦ του.

Μὰ οἱ ἄλλες ἐκεῖ στέκανε οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμμένων,
θλιμμένες, καὶ τὸν πόνο τῆς ἠ καθεμιὰ ρωτοῦσε.
Μόνε ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντα, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκότανε παράμερα, μ' ἐμένα χολιασμένη,
πού νίκησα στὰ πλοῖα κοντὰ στὴν κρίση πού εἶχε στήσει
γιὰ τοῦ Ἀχιλλέα τάρματα ἢ σεβαστή του ἢ μάννα,
[κ' οἱ Τρωαδίτες κρίνανε μαζί μετ' ἡν Παλλάδα].

Μακάρι νὰ μὴν κέρδιζα, τότες, τέτοιο βραβεῖο,
τὶ ἐκεῖνα τάρματα ἔχασαν στὴ γῆς τέτοιο λεβέντη,
τὸν Αἴαντα, πού σ' ὁμορφιά καὶ σ' ἔργα ξεπερνοῦσε
τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἔξον τὸ δοξαστὸ Ἀχιλλέα.
Σ' ἐκεῖνον τότες δυὸ γλυκὰ γύρισα κ' εἶπα λόγια.

550

«Αἴαντα, τοῦ μεγάλου γιὲ τοῦ Τελαμώνα, ἀλήθεια,
μῆτε νεκρὸς δὲ μοῦ ἐμελλες τὸ χόλιασμα νὰφήσης
γιὰ τάρματα πού κέρδιζα, τὰναθεματισμένα;

Γιὰ τὸ κακὸ τῶν Ἀργιῶν οἱ θεοὶ τὰ κάμαν ὅλα,
καὶ τέτοιον πύργο χάσαμε· κι ὅλοι θρηνοῦμε τώρα
οἱ Δαναοὶ κ' ἐσένανε μετ' ἡν Πηλέα τὸ γόνο·
μὰ ἄλλος δὲν εἶναι ἡ ἀφορμὴ παρὰ ὁ Δίας μονάχος,
πού φοβερὰ τῶ Δαναῶν τάρματῶμένα ἀσκέρια
ὀχτροεύτηκε, καὶ σοῦ ὄρισε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου.

560

Μὰ ἔλα, ἀφέντη, κι ἄκουσε τὰ λόγια πού σοῦ κρένω,
καὶ δάμασε τὴ μάνητα τῆς ἡρωϊκῆς ψυχῆς σου.»

Εἶπα, κι αὐτὸς ἀπάντησε δὲ μοῦῶδωκε, μόν' πῆγε
στὸ Ἑρεβος μετ' ἡν ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμμένων.
Καὶ πάλε ἴσως θὰ μίλειε μου, κι ἄς εἶταν χολωμένος,
ἢ ἐγὼ θὰ τοῦ μιλοῦσα, μὰ ἡ καρδιά μου μετ' ἡν στήθια
νὰ δῆ ποθοῦσε τὶς ψυχὲς κι ἄλλων νεκρῶν ἀκόμα.

Κ' εἶδα τὸ Μίνωα, τὸ λαμπρὸ τοῦ Δία τὸ γιό, πού κράτα
χρυσὸ ραβδί, καὶ κάθονταν κριτὴς τῶν πεθαμμένων·
ἄλλοι ὄρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μπροστὰ στὸ βασιλέα
μετ' ἡν τοῦ Ἀδῆ τοῦ πλατύθυρου κρινόνταν τὰ παλάτια.

570

Κατόπι τὸν Ὠρίωνα ξάνοιξα τὸ γιγάντιο,
στὸν κάμπο τῶν ἀσφόδελων τὰγρίμιὰ νὰ σωριάξῃ
πού ἀπάνω στὰ ἔρημα βουνὰ τᾶχε σκοτώσει ὁ ἴδιος,
ράβδα στὰ χέρια ὀλόχαλκη κι ἀνέσπαστη κρατώντας.

Καὶ τὸν Τιτυὸ εἶδα, τῆς Γῆς τῆς δοξασμένης θρέμμα,

πὸν ἅπας στὸ χῶμα κοίτουσαν καὶ σκέπαζε ἐννιὰ πλέθρα
 δυὸ ἀγιοῦπες ἀπ' τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ τρωῶσαν τὸ συκάτι,
 μέσ' ἀπ' τῆ σκέπη μπαίνοντας· δὲν μπόρειε νὰ τοὺς διώξῃ.
 τί εἶχε πειράξει τῆ Λητώ, τὴν ἀκριβὴ τοῦ Δία,
 τὸν Πανοπέα σὰ διάβηκε νὰ πάῃ πρὸς τὴν Πυθώνα.

580

Κι ἀκόμα εἶδα τὸν Τάνταλο, βαριά τυραννισμένο
 ὡς τὸ πηγούνι στέκονταν μὲς στὰ νερὰ τῆς λίμνης,
 διψοῦσε, καὶ μήτε σταλιά νὰ πάρῃ δὲ δυνόταν·
 μόνε, ἅμα ὁ γέρος ἔσκυβε νὰ πιῇ νὰ ξεδιψάσῃ,
 κάτου ρουφιόταν τὸ νερὸ κ' ἔφευγε, καὶ στὰ πόδια
 γύρω φαινόταν μαύρη γῆς, ξερόκαυτη ἀπ' τὴ μοῖρα.
 Καὶ δέντρα ἀψηλοφύλλατα κρεμοῦσαν τὸν καρπὸ τους,
 ροιδιές, ἀφροῖτες ἀπιδιές, μηλιές καλοκαρποῦσες,
 συκιές μελόγλυκες, κι ἐλιές φουντόκλωνες κι ἀνθάτες
 κι ἅμ' ἄπλωνε τὰ χέρια του καρπὸ νὰ κόψῃ ὁ γέρος,
 οἱ ἀνέμοι παίρναν τὰ δεντρὰ στῶ συννεφιῶν τοὺς ἴσκιους.

590

Κι ἀκόμα εἶδα τὸ Σίσυφο φριχτὰ βασανισμένο·
 κοτρώνα αὐτὸς θεόρατη καὶ μὲ τὰ δυὸ βαστοῦσε,
 καὶ στυλωμένος ἔσπρωχνε, μὲ πόδια καὶ μὲ χέρια,
 τὴν πέτρα ἀπάνω στὸ βουνό· κι ὅτι ἔκανε νὰ φτάσῃ,
 καὶ νὰ περάσῃ ἀπ' τὴν κορφή, τὴν ἔπαιρνε τὸ βάρος
 καὶ πρὸς τὸν κάμφο ἀνήλεη κατρακυλοῦσε ἡ πέτρα.
 Κι αὐτὸς πάλι ἔσπρωχνε βαριά, καὶ τὸ κορμί του ὁ ἴδρος
 περέχυνε, καὶ σκέπαζε τὴν κεφαλή του ἡ σκόνη.

600

Κ' εἶδα τὸ δυνατὸ Ἡρακλῆ, καὶ μόνο φάντασμα εἶταν,
 τί ἀτός του ζῆ καὶ χαίρεται μὲ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου,
 καὶ τὸν κερνᾷ ἡ ὠριόφτερνη στὰ φαγοπότια τοῦ Ἡθῆ,
 τοῦ Δία ἡ κόρη τοῦ τρανοῦ καὶ τῆς πανώριας Ἡρας.
 Ὅλ' οἱ νεκροὶ τριγύρω του χουγιάζανε σὰν ὄρνια,
 πὸν τρομασμένα φεύγανε· κι αὐτὸς σὰ νύχτα μαύρη
 μὲ τὸ δοξάρι του γυμνό, στὴν κόρδα τὴ σαγίτα,
 ἀγριοκοιτοῦσε κ' ἔτοιμος φαινότανε νὰ ρίξῃ.

Λουρὶ χρυσὸ καὶ τρομερὸ γύρω στὰ στήθια του εἶχε,
 κι ἀπάνω του ἔργα θάματα φαντάζαν δουλεμένα,
 ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, φλογόματα λιοντάρια,
 πολέμοι, μάχες, φονικά, καὶ χαλασμοὺς ἀνθρώπων.

610

Ὅποιος ἐκεῖνο τὸ λουρὶ μαστόρσεψε, ἄς μὴ θέλῃ
 λουρὶ ἄλλο μὲ τὴν τέχνη του παρόμοιο νὰ δουλέψῃ.

Μόλις μ' ἀγνάντευσε, κ' εὐτὺς μὲ γνώρισε ποιός εἶμουν,
καὶ κλαίγοντας μοῦ μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
κακὴ κ' ἐσένα, ὦ δύστυχε, σὲ κατατρέχει μοῖρα,
αὐτὴ πού τραβήξα κ' ἐγὼ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.
Τοῦ Δία κι ἂν εἶμουνα παιδί, μὰ ἀρίθμητα εἶχα πάθια, 620
γιατ' εἶμουν δοῦλος σὲ ἄνθρωπο πολὺ κατώτερό μου,
καὶ ἀγῶνες μοῦβάζε βαριούς, καὶ μ' ἔστειλε νὰ φέρω
τὸ σκύλο κάποτε ἀποδῶ, θαρρώντας πὼς δὲν μπόρειε
ἄλλο βαρύτερο ἀπ' αὐτὸν ἀγῶνα νὰ μοῦ βάλῃ.
Τὸν πῆρα καὶ τοῦ ἀνέβασα τὸ σκύλο ἀπὸ τὸν Ἄδη·
μὰ μὲ βοήθησε ὁ Ἑρμῆς κ' ἡ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλὰδα.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τραβήξε μὲς στοῦ Ἄδη τὸ λημέρι,
κ' ἐγὼ στὸν τόπο μου ἔμεινα νὰ δῶ μὴν ἔρθῃ κι ἄλλος
ἀπ' τοὺς ἡρώους πού ἀπέθαναν σὲ χρόνους περασμένους.
Καὶ τοὺς παλιούς θάντάμωνα τοὺς ἄντρες πού ποθοῦσα, 630
[τῶν θεῶν τὰ δοξαστὰ παιδιά, Θησέα καὶ Πειριίθιο],
μὰ πλῆθος ἄπειρο οἱ νεκροὶ συναζόνταν, καὶ βγάζαν
ἄγχιον ἀχό· κ' ἔμένα εὐτὺς χλωμὸς μὲ πῆρε φόβος,
μὴν ἀπ' τὸν Ἄδη ἢ θεϊκιά μοῦ στείλῃ ἢ Περσεφόνη
τῆς τερατόμορφης Γοργῶς τὸ φοβερὸ κεφάλι
Στὸ πλοῖο τότες κίνησα, καὶ τῷ συντρόφῳ εἶπα
νὰνέβουν, τὰ πρυμόσκονα νὰ λύσουν· κι αὐτοὶ μέσα
μπῆκαν, στοὺς πάγκους κάθησαν, καὶ τὸ καράβι πῆρε
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ, τὸ ρέμα κάτω, πρῶτα
μὲ τὰ κουπιά μας, κ' ὕστερα πάλε μὲ πρῦμο ἀγέρι. 640

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ.

Τοῦ Ὠκεανοῦ τὰ ρέματα τὸ πλοῖο σὰν ἀφῆκε,
κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ διάπλου πελάγου
ἦρθε στῆς Αἴας τὸ νησί, πού κατοικεῖ ἡ Αὐγοῦλα,
καὶ σὲ γλυκοὺς χοροτόπους χρυσανατέλνει ὁ Ἥλιος,
ἐκεῖ στὸν ἄμμο φτάσαμε κι ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ πήγαμε πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω,
προσμένοντας τὴ λαμπερὴ νὰ γλυκοφέξῃ Αὐγοῦλα.

Κ' ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ στέλνω τοὺς συντρόφους μου στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,

τὸ λείψανο τοῦ Ἑλπίνορα νὰ πάρουν καὶ νὰ φέρουν. 10
 Πήγαμε κόψαμε κλαριά, στὴν ἄκρη στὸ περσιάλι,
 τὸν θάψαμε βαριόκαρδοι καὶ δάκρια χύνοντάς του.
 Καὶ σὰν καλοκαήκανε ὁ νεκρὸς καὶ τάρματά του,
 μνημούρι τοῦ σηκώσαμε καὶ στήσαμε του στήλη,
 καὶ τὸ ἴσιο μπήξαμε κουπὶ πὰς στὴν κορφή τοῦ τάφου.

Κ' ἐκεῖ πού αὐτὰ νοιαζόμασταν, δὲν ξέφυγε τῆς Κίρκης 20
 πὼς ἀπ' τὸν Ἄδη φτάσαμε, παρὰ ἦρθε στολισμένη
 κοντὰ μας ἦρθανε μαζὶ κ' οἱ βάγιες τῆς καὶ φέροναν
 ψωμὶ καὶ κρέατα πολλὰ μὲ τὸ κρασί τὸ μαῦρο.
 Στάθηκε τότε ἡ ὀλόλαμπρη θεὰ ἄμπροστά μας κ' εἶπε

«Ἀθεόφοβοι, ποὺ ζωντανοὶ πῆγατ' ἐσεῖς στὸν Ἄδη,
 ποὺ δυὸ θανάτους θάχετε, οἱ ἄλλοι ξέρουν ἕναν
 ἐλάτε τώρα ἐσεῖς ἐδῶ νὰ φάτε καὶ νὰ πῆτε
 ὀλήμερα κ' ἡ χρυσαυγὴ καθὼς γλυκοχαράξει,
 κινᾶτε. Ἐγὼ τὸ δρόμο σας θὰ δείξω, καὶ τὰ πάντα
 θὰ σᾶς μαντέψω, μὴν κακὴ σᾶς πέση ἄξαφνα ὦρα,
 καὶ μύρια πάθετε δεινὰ στεριᾶς ἢ καὶ πελάγου.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ κατάπεισε τὸ νοῦ μας τὸν ἀντρίκιο. 30
 Ὀλήμερα καθόμασταν ἐκεῖ ὡς τὸ γέρομα τοῦ ἡλίου,
 μὲ τὰ περίσσια κρέατα, καὶ μὲ κρασί φλογαῖτο.
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 οἱ ἄλλοι στὰ πρυμόσκοινα σιμὰ καλοπλαγιάσαν,
 μὰ ἐμένα ἀπὸ τὸ χέρι αὐτῆ παράμερα μὲ πῆρε,
 μὲ κάθισε, καὶ πλάγιασε κοντὰ μου καὶ ρωτοῦσε
 κ' ἕνα πρὸς ἕνα τότε ἐγὼ τῆς στόρησα τὰ πάντα.

Καὶ μίλησέ μου ἡ σεβαστὴ θεά, κι αὐτὰ μοῦ κρένει 40
 «Αὐτὰ ὅπως τάπερ ἔγιναν· τώρα κ' ἐσὺ νῆκούσης
 ὄσα σοῦ πᾶν ἀγκαλιὰ ὁ θεὸς θὰ σ'τὰ θυμίσει ὁ ἴδιος.
 Καὶ πρῶτα ταξιδεύοντας θὰ φτάσης στὶς Σειρῆνες,
 ποὺ ὄλους μαγεύουν τοὺς θνητοὺς ποὺ λάχουνε κοντὰ τους
 ὅποιος σιμῶση ἀπ' ἀγνωσιὰ κι ἀκούση τῆ φωνή τους,
 ἀπὸ γυναῖκα καὶ παιδιὰ χαρὰ νὰ μὴν προσμένη
 μήτε πατρίδα πὼς θὰ δῆ, τὶ μὲ γλυκὰ τραγούδια
 αὐτὲς τονὲ μαγεύουνε μὲς ἀπ' τὴ λιβαδιὰ τους.
 Σωρὸς ἐκεῖ τάνθρωπινὰ τὰ κόκκαλα σαπίζουν
 γυμνά, ποὺ εἶναι τὸ δέρμα τους χυμένο ὀλοτριγύρω.
 Προσπέρνα τις, καὶ στούπωνε καλὰ ταῦτιὰ τῶν ἄλλων

μὲ μελοζύμωτο κερὶ νὰ μὴν μποροῦν νὰκούσουν.

Κι ἂν ποθυμήσης ἴδιος σου νὰκούσης, ἄς σὲ δέσουν

δλόρθο χεροπόδαρα στοῦ καταρτιοῦ τῆ ρίζα,

κι ἄς καλοσφίξουν τῶ σκοινιῶν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι,
καὶ τότε χαίροντας θάκοῦς μακρόθε τὶς Σειρῆνες.

Μὰ ἀνίσως καὶ παρακαλῆς τοὺς ἄλλους νὰ σὲ λύσουν,
ἐκεῖνοι ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένουν τὰ σκοινιά σου.

Καὶ τὸ καράβι σου ἀπ' ἐκεῖ σὰ σῶση νὰ περάσῃ,
δὲ σοῦ ὀρημενύω πιά ἀπὸ ποῦ τὸ δρόμο σου νὰ πάρῃς

ἀτός σου κοῖνε· ἐγὼ τοὺς δυὸ θὰ σοῦ ξηγήσω δρόμους.

Ἐπὸ τῆ μιὰ εἶναι κρεμαστὲς οἱ πέτρες πού δλοένα

μὲ κύματα ἢ γλαυκόματη τὶς δέρνει ἢ Ἀμφιτριτῆ·

αὐτὲς Πλανούμενες τὶς λὲν οἱ θεοὶ οἱ μακαρισμένοι.

Κι οὐδὲ πούλι τὶς προσπερνάει, καὶ μήτε οἱ περιστῆρες

τὴν ἀμβροσία πού φέρνουνε στὸ Δία τὸν πατέρα,

μόνε κι αὐτὲς κάθε φορὰ τὶς παίρνει ἢ γλιστροπέτρα

μὰ στέλνει κι ἄλλην ὁ θεός, λειψὲς νὰ μὴν τὶς ἔχῃ

Θνητοῦ καράβι ἐκεῖθενε δὲν ἔφυγε, κι ἂν ἦρθε,

μόνε καρaboσάνιδα καὶ ἀνθρωπινὰ κουφάρια

κυλιοῦνται ἀπὸ τὰ κύματα κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τῆ λύσσα.

Ἐνα μονάχο διάβηκε τῆς θάλασσας καράβι,

ἢ κοσμολάλητη ἢ Ἀργώ, γυρνώντας ἀπ' τοῦ Αἰήτη·

κι αὐτὴ σὲ βράχους θᾶσπανε τρανοῦς, χωρὶς τὸ χέρι

τῆς Ἥρας, πού λυπήθηκε τὸν Ἰάσονα ἀπ' ἀγάπη.

Ἐπὸ τὴν ἄλλη, οἱ βράχοι οἱ δυό, πού ὁ ἕνας ἀνεβαίνει

στοὺς οὐρανοῦς, κ' ἢ σουβλερῆ κορφή του τοὺς ἀγγίζει·

μαύρη τὸν ζώνει συννεφιά, πού πάντα ἔναι ἀπλωμένη,

μηδὲ λαμπρύνει ἢ ξαστεριά ποτὲς τὸ μέτωπό του,

μὰ ἄς εἶναι θερισμοῦ καιρός, ἄς εἶναι χυνοπῶρι.

Νάνεβη ἐκεῖ ἢ νὰ κατεβῆ θνητὸς δὲ θὰ μποροῦσε

ποτὲς κανένας, κ' εἴκοσι χέρια καὶ πόδια ἂν εἶχε

γιατ' εἶναι ὁ βράχος γλιστερός, σὰν πέτρα λιστρομένη.

Καὶ σπήλιο ἀνοίγει σκοτεινὸ μὲς στὴν καρδιά τοῦ βράχου,

στὴ Δύση, καὶ πρὸς στὸ Ἑρεβος· καὶ κατακεῖ τὴν πλώρη

τοῦ καρabiοῦ θὰ στρέψετε, περιλάμπρε Ὀδυσσεά.

Μηδὲ πιδέξιος τοξευτὴς μεσ' ἀπὸ τὸ καράβι

ρίχνοντας τὴ σαγίττα του δὲ θᾶφτανε στὸ σπήλιο.

Κεῖ μέσα ἢ Σκύλλα κατοικεῖ καὶ φοβερὰ γανγίζει

ἔχει φωνοῦλα σκυλακιοῦ νιογέννητου, κι ὡς τόσο
εἶναι κακότροπο θεριό, κι οὔτε θνητὸς κανένας,
κι οὔτε θεὸς θὰ χαίρονταν θωρώντας το ἀντικρὺ του.
Ἔχει καὶ πόδια δώδεκα, πού ξεκρεμα εἶναι ὅλα,
κ' ἔξη θεόμακρους λαιμούς, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
κεφάλι στέκει τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
πυκνὰ καὶ σφιχτοκάρφωτα καὶ θάνατο γεμάτα.

Μὲς στὸ βαθὺ τὸ σπήλιο της ὡς τὰ μισὰ χωμένη,
ἀπὸ τὸ μαῦρο βάραθρο τ' ἄγρια κεφάλια βγάζει,
κ' ἐκεῖ ψαρεύει, ψάχνοντας δλόγυρα στὸ βράχο,
δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι ἄλλα θαλασσαγοῖμια,
πού μύρια ἢ κυματόβρονη τὰ βόσκει ἡ Ἄμφιτριτή.
Ναύτης δὲν τὸ παινέθηκε πὼς ξέφυγε μὲ πλοῖο
ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπείραγος· μὲ κάθε της κεφάλι
ἀρπάει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κ' ἕναν ἄντρα.

Τὸν ἄλλο χαμηλότερο, Ὀδυσσεά, θὰ δῆς τὸ βράχο
κοντὰ ἴναι οἱ δύο τους, θ' ἄφτανε ἡ σαγίττα σου νὰ ρίξεις.
Μεγάλος εἶναι ὄρνιθς ἐκεῖ, μυριόφυλλος, καὶ κάτου
ἡ θεία ἡ Χάρυβδη ρουφάει τὸ μελανὸ τὸ κύμα.

Τῆ μέρα τρεῖς φορὲς ξερνάει, καὶ τρεῖς φορὲς ρουφάει
νὰ μὴ σοῦ τύχη καὶ βρεθῆς τὴν ὥρα πού ρουφήξῃ,
τὶ δὲ θὰ σὲ ξεγλύτωνε μηδὲ τοῦ κόσμου ὁ σειστής.
Μόν' ζύγωνε τὸ πλοῖο εὐτὺς πρὸς τὴ σπηλιά τῆς Σκύλλας,
καὶ πέρασε, τί καλύτερο νὰ κλαῖς ἔξη συντρόφους
τοῦ καραβιοῦ, παρὰ ὅλοι τους μαζί νὰ φανιστοῦνε.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ ἀποκοίθηκα: «Πές μου, ὦ θεά, ἐσὺ τώρα
τῆ φοβερῆ τῆ Χάρυβδη σὰν πῶς νὰ τὴν ξεφύγω,
μὰ καὶ τῆς Σκύλλας τῆς φοριχτῆς νάντισταθῶ, ἂν χουμίξῃ;»

Εἶπα, κ' ἡ σεβαστὴ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως:
«Πάλε, καημένε, βάσανα γυρεύεις καὶ πολέμους·
μὰ μήτε τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πιά δὲ φοβάσαι;
Αὐτὴ ἴναι ἀθάνατο κακό, θνητὴ δὲν εἶναι ἡ Σκύλλα·
ἄγρια, φοριχτὴ κι ἀμάχητη. Διαφέντεψῃ δὲν ἔχει
αὐτὴ καμιά, καὶ κάλλιο ἐσὺ νὰ φεύγῃς ἀπ' ὀμπρός της.
Τὶ ἀνίσως γιὰ νάρματωθῆς κοντοσταθῆς στὰ βράχια,
φοβοῦμαι μὴν προφτάξῃ σὴντὴ, καὶ μ' ἕνα χούμισμά της
δσα εἶναι τὰ κεφάλια της, τόσοι σοῦ ἀρπάξῃ ἀνθρώπους.
Μόνε γοργὰ νὰ λάμνεις, καὶ τὴν Κραταίη φωνάζεις,

τῆ μάννα πού τῆ γέννησε γιά τὸ κακὸ τοῦ κόσμου,
καὶ θὰ τὴν ἐμποδίση αὐτὴ νὰ μὴν ξαναχουμίξη.

Κατόπι στὸ καλὸ νησὶ τῆς Θρινακίας θὰ φτάσης.

Βόδια ἐκεῖ βόσκουνε πολλὰ κι ἀρνιά παχιά τοῦ Ἥλιου,

ἑπτὰ κοπὲς βοδιῶν, ἑπτὰ καλῶν ἀρνιῶν κοπάδια,

πενήντα καθεμιὰ κοπή, κι αὐτὰ μῆτε γεννοῦνε,

καὶ μῆτε λιγοστεύουνε· καὶ θεὸς τὰ κυβερνᾶνε,

δυσὺφες ὠριοπλέξουδες, Φαέθουσα, Λαμπετία,

τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίωνα καὶ τῆς Νεαίρας κόρες.

Ἡ μάννα πού τις γέννησε καὶ γλυκοανᾶθρεψέ τις,

πάς στὸ νησὶ τις ἔβαλε τῆς Θρινακίας νὰ ζοῦνε,

τὰ γονικά τους πρόβατα καὶ βόδια νὰ φυλάγουν.

[Αὐτὰ ἂν τάφήσης ἄβλαβα, καὶ θές τὸ γυρισμὸ σου,

ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε, πάλε στὸ Θιάκι πάτε·

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο

καὶ στοὺς συντρόφους· ἴδιος σου μπορεῖ νὰ ξεγλυτώσης,

μὰ ἀργὰ θὰ φτάσης κι ἄσκημα, κι ἀπὸ συντρόφους ἔρμος].»

Αὐτὰ εἶπε· κ' εὐτὺς πρόβαλε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγοῦλα,

καὶ στοῦ νησιοῦ της ἡ θεὰ τραβήχτηκ τὰ μέσα.

Καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγώ, καὶ τῶ συντρόφων εἶπα

νὰ λύσουν τὰ πρυμύσκεινα, κι ἀπάνω νᾶνεβοῦνε.

Κι αὐτοὶ στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν, καὶ κάθησαν στοὺς πάγκους,

καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιालὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη

ἡ φοβερὴ κ' ἡ ὠριόμαλλη κ' ἡ ἀνθρωπολαοῦσα,

πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ πού τὰ παννιὰ φουσκῶναν.

Καὶ τᾶρμενα σὰ σιάξαμε, καθήσαμε, κι ὀδήγα

ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη.

Τότε εἶπα μὲ βαρεῖὰ καρδιὰ στοὺς φίλους μου συντρόφους·

«Καλὸ δὲν εἶναι, φίλοι μου, νὰ ξέση ἓνας μονάχα

ἢ δυσὸ, τὰ λόγια τὰ ἱερὰ πού μοῦπε ἡ θεῖα Κίρκη·

μόνε τὰ κρένω καὶ σ' ἐσᾶς, νὰ ξέσουμε ἂν θὰ βροῦμε

ζωή, ἢ ἂν θὰ ξεφύγουμε τῆ μοῖρα τοῦ θανάτου.

Πρῶτα, νὰ φεύγω ἀπ' τῆ φωνὴ τῶ φοβερῶ Σειρήνων

κι ἀπὸ τᾶνθολιβᾶδια τους, παράγγειλέ μου ἡ Κίρκη.

Κ' ἐγὼ μονάχος, εἶπε μου, νᾶκούσω τῆ φωνὴ τους·

στοῦ καταριοῦ τῆ ρίζα ἔσεῖς δέστε με τώρα ὀλόρθο,

καὶ καλοσφίξετε τῶ σκοινιῶν τις ἄκρες στὸ κατάρτι,

γερά κρατώντας με, κ' ἐγὼ σά λέω νὰ μὲ ξελύστε,
ἔσεῖς ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένετε τοὺς κόμπους.'

Ἐκεῖ πού αὐτὰ τοὺς ἔλεγα καὶ τοὺς καλοξηγοῦσα,
στῶ δυὸ Σειρήνων τὸ νησί τῷριο καράβι φτάνει,
πού ὁ πρύμος τὸ γοργόσπρωχνε. Κι ἀμέσως καταπέφτει
τάγερι, κ' ἔρχεται λαμπρὴ στὴ θάλασσα γαλήνη,
σὰν κάποιος νάποκοίμισε θεὸς τὰ κύματά της.

Τότες αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τὰ παννιὰ διπλώσαν,
μὲς στὸ καράβι τᾶθεσαν, κι ἀράδα καθισμένοι,
μὲ τὰ καλόξυστα κουπιὰ τὶς θάλασσες ἀσπρίζαν.

Λιανίζω ἐγὼ τροχὸ κερὶ μὲ κοφτερὸ μαχαίρι,
καὶ μὲ τάντρειωμένα μου τὸ καλοσφίγγω χέρια.
Καὶ τὸ κερὶ τὸ ζέσταινε ἡ μεγάλη δύναμή μου,
κι ὁ Ἥλιος ὁ Ὑπερίονας μὲ τὶς θερμές του ἀχτίδες
ἀράδα τότες ἔφραξα ταῦτιά τους ὀλωνῶνε,
κ' ἐκεῖνοι χεροπόδαρα μὲ δέσανε στὸ πλοῖο
ὀλόρθο, καὶ καλόσφιξαν τὶς ἄκρες στὸ κατάρι
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιὰλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Σὰν ἦρθαμε τόσο κοντὰ πού ἀκούγεσαι ἂν φωνάξεις,
γοργὰ τραβώντας, τῶνοιωσαν αὐτὲς τοῦ καραβιοῦ μας
τὸ διάβα, καὶ μᾶς σύρανε φιλόφωνο τραγοῦδι·

«Ἐλα, καμάρι τῶν Ἀχαιῶν, πολύμνητε Ὀδυσσεά,
τὸ πλοῖο σου κράτα, τὴ γλυκειὰ φωνή μας γιὰ νὰκούσης.
Δὲν πέρασε ἀπ' ἐδῶ κανεὶς μὲ μελανὸ καράβι,
χωρὶς νὰκούση ἀπὸ κοντὰ τὸ γλυκολάλημά μας,
παρὰ μισεύει χαίροντας πού ἔμαθε κι ἄλλα ἀκόμα,
τὶ ξέρουμε ὅσα τράβηξαν μὲς στὴν πλατεὶά Τρωάδα
καὶ Τρωαδίτες κι Ἀχαιοί, καθὼς οἱ θεοὶ τὰ ὄρισαν,
καὶ ξέρουμε ὅσα γίνονται στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα.»

Αὐτὰ μᾶς γλυκολάλησαν· κ' ἐγὼ ὅλο λαχταροῦσα
νὰκούσω, καὶ τοὺς ἔγνεφα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ λύσουν·
μὰ ἐκεῖνοι πέσαν στὸ κουπὶ κι ὀμπρὸς γοργοτραβοῦσαν.
Κι ὁ Εὐρύλοχος σηκώθηκε μᾶζι κι ὁ Περιμήδης
καὶ μὲ δεσμὰ περισσότερα μὲ δέναν καὶ μὲ σφίγγαν.

Καὶ σὰν τὶς προσπεράσαμε, καὶ πιά μὴτ' ἦ λαλιά τους
καὶ μῆτε τὰ τραγοῦδια τους κοντὰ μας δὲν ἐρχόνταν,
ἔβγαλαν τότες τὸ κερὶ οἱ ἀγαπημένοι φίλοι,
πού ἐγὼ σταῦτιὰ τοὺς ἄλειψα, κι ἀπ' τὰ δεσμὰ μὲ λύσαν.

170

180

190

200

Μὰ ὅταν ἐκεῖνο τὸ νησὶ τὰφήκαμε πιά πίσω,
 βλέπω ἓνα κῆμα καὶ καπνὸ, κι ἀχὸ μεγάλο ἀκούγω.
 Γρομάξαν ὅλοι, τὰ κουπιὰ τοὺς φύγαν ἀπ' τὰ χέρια,
 καὶ στὰ νερὰ βροντήξαν· καὶ στάθη τὸ καράβι,
 τοῦ δὲν κρατοῦσαν πιά κουπιὰ μακριὰ γιὰ νὰ τὸ σπρώξουν.
 Κ' ἐγὼ στὸ πλοῖο γύριζα, καὶ κάθε σύντροφό μου
 ἰσγώνοντας, μὲ μαλακὰ τοὺς προσμιλοῦσα λόγια·

« Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀμάθητοι δὲν εἶμαστε ἀπὸ πάθια·
 τὰθημα αὐτὸ χειρότερο δὲν εἶναι δὰ ἀπ' ἐκεῖνα
 τοῦ ἢ δύναμη τοῦ Κίγκλωπα μᾶς ἔδωκε στὸ σπήλιο·
 ὅμως καὶ τότε ἡ γνώση μου κι ὁ νοῦς κ' ἡ ἀντρεισοσύνη
 μᾶς γλύτωσαν, καὶ πάντα αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶστε ἐλπίζω.
 Ἐλᾶτε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε.

210

Ἐσεῖς αὐτοῦ, μὲ τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους καθισμένοι,
 βαρᾶτε τᾶγρια κύματα, κ' ἴσως τὸ δώση ὁ Δίας
 καὶ πάλι τοῦ ξολοθρεμοῦ ξεφύγουμε τὴ μοῖρα.

Κ' ἐσὺ ποδότη, βάλε το στὸ νοῦ σου ὅ,τι προστάζω,
 γιὰτὶ τὸ δουάκι ἐσὺ κρατᾶς καὶ κυβερνᾶς τὸ πλοῖο.

Ὅξω ἀπὸ κεῖνον τὸ καπνὸ κι ἀπὸ τὸ κῆμα βάστα,
 καὶ πρὸς τὸ βράχο ζύγωνε, τὸ πλοῖο νὰ μὴ σοῦ φύγη,
 καὶ πάρη δρόμο κατακεῖ, καὶ στὸ χαμὸ μᾶς ρίξης.»

220

Αὐτὰ τοὺς εἶπα, κι ἄκουσαν τὰ λόγια μου ὅλοι τότες.

Μὰ γιὰ τῆς Σκύλλας τὸ κακὸ τὰγιάτρευτο, οὔτε λόγο
 δὲν εἶπα, μήπως φοβηθοῦν κι ἀφήσουν τὰ κουπιὰ τους,
 καὶ στὰ βαθιὰ τοῦ καραβιοῦ κατέβουν καὶ κρυφτοῦνε.

Καὶ τότες δὲν τὴν ψήφησα τῆς Κίρκης τὴν ὀρμήνεια
 ποῦ μοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φανῶ μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
 παρὰ τοῦ πλοίου ἀνέβηκα τὴν πλώρη ἀρματωμένος,
 κρατώντας δυὸ στὰ χέρια μου θεόμακρα κοντάρια·
 τί κατακεῖ περιμένα πῶς θὰ πρωτόβγη ἡ Σκύλλα,
 τοῦ βράχου τὸ φριχτὸ θεριό, ποῦ μοῦ ἔφαγε τοὺς οἴλους.

230

Μὰ δὲν μπορούσα νὰ τὴ δῶ· τὰ μάτια μου ἀποκάναν
 κοιτώντας καὶ ξετάζοντας τοῦ βράχου τὰ σκοτάδια.

Καὶ τὸ στενὸ περνούσαμε μὲ βόγγο καὶ λαχτᾶρα
 ἐδῶθε ἡ Σκύλλα, κι ἀντικρὸν τῆς Χάρουδης τὸ τέρας
 ξαναρουφούσε τᾶμυρὰ νερὰ τῆς κυματούσας.

Καὶ σὰν τὰ ξέρναε, σὰ βρασμὸς μὲς στὴ πυρὸ καζάνι
 γουργούριζε ὅλη ἀνάκατη, κ' ἡ ἄχνη ξεπετιόταν

ψηλά, ὡς ἀπάνω στὶς κορφές τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου βράχου.
 Καὶ πάλε τάρμυρὰ νερὰ σὰν τὰ ξαναρουφούσε, 240
 ἀνάκατη ἀπομέσαθε φαινόταν, καὶ βροντοῦσε
 ὁ βράχος γύρω φοβερά, καὶ κάτου ἢ γῆς φαινόταν
 μαύρη ἀπ' τὸν ἄμμο, κ' ἔτρεμαν αὐτοί, γλωμοὶ ἀπ' τὸ φόβο.
 Κ' ἐκεῖ καθὼς κοιτάζαμε, καταστροφή φοβώντας,
 μοῦ ἀρπάξει ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἕξη νομάτους,
 σὰ χέρια καὶ στὴ δύναμη τὰ πρῶτα παληγάρια.
 Κ' ἐγὼ γυρίζοντας νὰ δῶ τοὺς ἄλλους στὸ καράβι,
 τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τους ἀπάνωθε ἀγναντεύω,
 πὺν σηκωμένοι ἀνάερα χουγιάζανε μὲ πόνο,
 καὶ μὲ φωνάζανε στερνὴ φορὰ μὲ τῶνομά μου. 250
 Κι ὅπως ψαρὰς μ' ἕνα μακρὸν ραβδί ἀπ' τὸν κάβο ρίχνει
 σὰ μικρὰ ψάρια δόλωμα, καὶ κέρατο τινάζει
 καλοῦ βοδιοῦ στὴ θάλασσα, κι ἅμα πιαστῆ τὸ ψάρι
 στὴ γῆς ἀπάνω τὸ πετάει, κ' ἐκεῖνο σπαρταρίζει,
 κι αὐτοὶ ἔτσι σπαρταρίζοντας στὸ βράχο κουβαλιόταν,
 καὶ τὸ θεοῖο τοὺς ἔτρωγε, καὶ ξεφωνίζαν ὄλοι,
 σ' ἐμὲ τὰ χέρια ἀπλώνοντας στοῦ χάρου τὸν ἀγώνα.
 Ἄλλο πιὸ θλιβερὸ ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
 ἀπ' ὅλα πὺν δολίμασα τίς θάλασσες περνώντας.

Κι ἀπ' τὴ φοριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα, καὶ τοὺς βράχους
 σὰ φύγαμε, σὰ ὀλόχαρο νησί ἔρθαμε τοῦ Ἥλιου, 261
 πὺν οἱ ὄριες πλατυμέτωπες βοσκοῦσαν ἀγελάδες,
 καὶ πρόβατα μαζὶ παχιά πὺν ὀρίζει ὁ θεὸς περίσσια.
 ὄντας ἀκόμα στάνοιχτὰ γρικοῦσα ἀπ' τὸ καράβι
 τὰ βέδια πὺν μουγκρίζανε κεῖ πὺν εἶταν μαντρισιμένα,
 καὶ τῶν προβάτιον τίς φωνές. Κ' ἦρθε στὸ νοῦ μου ὁ λόγος
 τοῦ Τειρεσία, τοῦ τυφλοῦ προφήτη ἀπὸ τὴ Θήβα,
 μὰ καὶ τῆς Κίρκης, πὺν πολὺ μοῦ σύσταιναν κ' οἱ δύο τους
 μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ Ἥλιου τοῦ φωτοδότη.

Καὶ τότες μὲ βαρεῖα καρδιά γυρνῶ καὶ λέω στοὺς φίλους: 270
 «Ἀκούστε αὐτὸ πὺν θὰ σᾶς πᾶ, πολὺπαθοι συντρόφοι,
 Νεὲ δῆτε τί μοῦ μάντεψαν ὁ Τειρεσίας στὸν Ἄδη
 κ' ὁ θεὸς τῆς Αἴας, πὺν σοβαρὰ μοῦ σύστησαν κ' οἱ δύο τους
 μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ φωτοδότη τοῦ Ἥλιου,
 τί φοβερὴ, λέει, σφοδρὰ μᾶς περιμένει ἐκεῖθε
 μόνε τραβᾶτε στάνοιχτὰ τὸ μελανὸ καράβι.»

Αὐτά εἶπα καὶ ραγίστηκε ἡ καρδιά τους σὰν τὰκοῦσαν.

Τότες μὲ λόγια ὁ Εὐρύλοχος πικρὰ μοῦ ἀπολογιέται

«Εἶσαι, Ὀδυσσεά, σκληρόκαρδος· μὲ δύναμη περισσία,
ἰκούραστο, ἔχεις τὸ κορμί· κι ἀλήθεια σιδερένιο 280

τρέπει νὰ σοῦναι τὸ σκαρί, ποὺ ὁ κόπος κ' ἡ ἀγρόπνια

δαμάζει τοὺς συντρόφους σου, κ' ἐσὺ δὲν τοὺς ἀφήνεις

στὸ θαλασσόλουστο νησί νὰ βγοῦν καὶ νὰ τοιμάσουν

δεῖπνο, νὰ φᾶνε νὰ χαροῦν, παρὰ τῆ μαύρη νύχτα

μᾶς θὲς νὰ παραδέρνουμε πάνω στὰνὰ πελάγη,

τέρ' ἀπ' ἐκεῖνο τὸ νησί. Κι ἀπὸ τίς νύχτες βγαίνουν

πάντα οἱ ἀνέμοι οἱ φοβεροί, τῶν καρabiῶν ὁ τρόμος·

καὶ πῶς μπορεῖς τῆ συφορὰ τοῦ χάρου νὰ ξεφυγῆς,

ἂν ἄξαφνα κακὴ Νοτιά γιὰ δύστροπος Πονέντης

σηκώση ἀνεμοστρόβιλο καὶ θαλασσοφουρτούνα,

ποὺ δίχως νὰ ψηφᾷ θεοὺς τσακίζει τὰ καράβια; 290

Μὰ ἄς κάνουμε τὸ θέλημα τῆς μαύρης νύχτας τώρα,

δεῖπνο ἄς τοιμάσουμε κοντὰ στὸ βαθουλὸ καράβι,

καὶ τὴν αὐγὴ τὸ βγάζουμε στὰ διάπλατα πελάγη.»

Αὐτὰ μοῦ λέει ὁ Εὐρύλοχος, κ' οἱ ἄλλοι συμφωνᾶνε.

Τῶνοιωσα τότες πῶς θεὸς γυρνέει τὸ κακό μου,

καὶ μίλησά του κ' εἶπα του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Εὐρύλοχε, εἶμαι μόνος μου, κ' ἐσεῖς μὲ βιάζετε ὅλο

μὰ ἐλάτε, κι ὄρκο θιώσετε τώρα ὅλοι ἐσεῖς μεγάλο,

πῶς ἂν κοπάδια τύχουμε βοδιῶνε καὶ προβάτων,

δὲ θὰ σᾶς ἔρθῃ ἀστοχασιά νὰ κόψτε ἄρνια καὶ βόδια, 300

παρὰ ἦσυχοι θὰ χαίρεστε τῆς Κίρκης τίς προμήθειες.»

Εἶπα, καὶ μοῦ τ' ὀρκίστηκαν ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσα.

Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,

τῶριο καράβι ἀράξαμε μὲς στὸ βαθιὸ λιμῶνα,

ποὺ εἶχε κοντὰ γλυκὸ νερό, καὶ βγῆκαν οἱ συντρόφοι

ἔξω στῆ γῆς, καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο τοὺς πιδέξια.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,

θυμήθηκαν καὶ κλάψανε τοὺς δύσμοιρους συντρόφους,

ποὺ ἄρπαξ' ἡ Σκύλλα κ' ἔφαγε· κ' ἐκεῖ ποὺ ἀκόμα κλαῖγαν, 310

ἡμερος ὕπνος ἔρχεται καὶ τοὺς ἀποκοιμίζει.

Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τᾶστρα γέρονον,

ἀνεμοζάλῃ σήκωσε ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,

κι ἄγρια φουρτούνα ξέσπασε, ποὺ τύλιγε μὲ νέφια

στεριές μαζί και πέλαγα, και μαύριζε ὁ αἰθέρας.

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Λυγούλα,
 στὸ βαθὺ σπήλιο σύραμε τὸ μελανὸ καράβι
 και χοροστάσια εἶχαν ἐκεῖ κ' ἔδρες λαμπρὲς οἱ Νύφες.
 Κ' ἐγὼ τότες τοὺς σύναξα, και μίλησά τους κ' εἶπα·

«Νά και φαγί, νά και πιστὸ μὲς στὸ καράβι, ὦ φίλοι· 320
 ὥστε ἀπ' τὰ βόδια ἄς λείψουμε, κακὸ νὰ μὴ μᾶς ἔρθη·
 γιατί εἶναι φοβεροῦ θεοῦ ἄσνια κ' οἱ ἀγελάδες,
 τοῦ Ἥλιου, πρὸ ἀποπάνωθε τηράει και ἀκούει τὰ πάντα.»

Αὐτὰ εἶπα, κ' ἡ λεβέντικη τὰ δέχτηκε ψυχὴ τους.
 Ὡς τόσο ἀνέπαινος Νοτιάς φυσοῦσε ὅλο τὸ μήνα,
 και ἀπὸ Συρόκο και Νοτιά καιρὸς δὲ φύσαγε ἄλλος.
 Κι ὅσο τὸ στᾶρι βρῖσκονταν και τὸ κρασί τὸ μαῦρο,
 τὰ βόδια δὲν τᾶγγίζανε, φοβώντας τὴ ζωὴ τους.
 Μὰ σὰν ἀρχίσαν οἱ θεοφῆς νὰ λείπουνε ἀπ' τὰμπάρι,
 κυνήγι νὰ ζητήσουνε γυρίζαν ἀπ' ἀνάγκη, 330
 πιάνοντας ψάρια και πουλιά, και ὅ,τι ἔβρισκαν ὀμπρός τους,
 τί ἡ πείνα τοὺς τὰ θέριζε τὰ σωθικά. Ἐγὼ τότες
 μὲς στὸ νησί τραβήχτηκα παράκληση νὰ κάμω,
 ἴσως και μούδειχνε ὁ θεὸς τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο.
 Σέρνω στὰ μέσα τοῦ νησιῶ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
 σὲ τόπο νίβω ἀπάνεμο τὰ χέρια, και κατόπι
 πρὸς ὅλους τοὺς ἀθάνατους προσεύκωμαι τοῦ Ὀλύμπου·
 κ' ἐκεῖνοι στὰ ματόφυλλα γλυκὰ μοῦ χῦσαν ὕπνο.
 Τότε ὁ Εὐρύλοχος κακὴ πρωτόρχισε κουβέντα·

«Ἀκούστε, ὦ φίλοι, τί θὰ πῶ, πολὺ και ἂν τυραννίεστε 340
 πικρὸς ὁ κάθε θάνατος τῶν ἄμοιρων ἀνθρώπων,
 μὰ ἀπ' ὅλους εἶναι πιὸ φοριχτὸς τῆς πείνας νὰ πεθάνης.
 Τοῦ Ἥλιου τίς καλύτερες ἄς πάρουμε ἀγελάδες.
 και ἄς σφάξουμε ἑκατοβοδιὲς στοὺς θεοὺς νὰ μᾶς βοηθήσουν.
 Κι ἂν φτάσουμε στὴν ποθητὴ πατρίδα μας, τὸ Θιάκι
 τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα ναὸ θὰ χτίσουμε ὄριο,
 και δῶρα μέσα διαλεχτὰ θὰ βάλουμε περίσσια.
 Κι ἂν πάλε τὰ ὀρθοκέρατα σὰ χάση βόδια ὁ Ἥλιος
 χολιάση, και νὰ σπάση μας θελήση τὸ καράβι,
 κ' οἱ ἄλλοι θεοὶ τὸ στέργουνε, κάλλιο στὸ κῆμα ἀπάνω
 μιὰ και καλὴ νὰ καταπιῶ νερὸ νὰ ξεψυχήσω, 350
 παρὰ νὰ λυώνω σιγανὰ σ' αὐτὸ τὸ ρημονήσι.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Εὐρύλοχος, κ' ἐκεῖνοι συμφωνοῦσαν.

Καὶ τοῦ Ἥλιου τὶς καλύτερες μαζῶξαν ἀγελάδες
 ἐκεῖ σιμά, — δὲ βόσκανε μακριὰ ἀπ' τὸ μαῦρο πλοῖο
 οἱ ἀγελάδες οἱ ὄμορφες, λοξὲς καὶ κουτελαῖτες, —
 κὶ δλόγυρά τους ἔλεγαν εὐκὲς τῶν ἀθανάτων,
 ἀπὸ ἴδρῴ ἀψηλόκλωνο χλωρὰ μαδώντας φύλλα,
 τὶ ἀσπρουδερὸ δὲν εἶχανε κριθάρι στὸ καράβι.

Καὶ σὰν προσευκηθήκανε, καὶ σφάξανε καὶ γδάραν,
 τότες λιανίσαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη,
 τὰ δίπλωσαν κὶ ἀπὸ παντοῦ κομμάτια ὦμὰ τοὺς θέσαν,
 ὅμως κρασί δὲν εἶχανε στάγια σφαχτὰ νὰ χύσουν,
 μόνε τοὺς στάξανε νερὸ στὴ φλόγα σὰν ψηνόταν.
 Καὶ σὰν καῖηκαν τὰ μεριά καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
 κόψανε τᾶλλα κ' ὕστερα τὰ πέρασαν στὴ σούβλα.

360

Τότες ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς τὰ βλέφαρά μου ἀφήκε,
 καὶ στάκρογιαλί κίνησα πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.

Μὰ μόλις στὸ καλόφτιαστο σιμὰ καράβι πῆγα,
 ἦρθε τῆς τσίνας ὁ γλυκὸς καπνὸς δλόγυρά μου.

Καὶ τότες στοὺς ἀθάνατους στενάζοντας φωνάζω

370

«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κ' αἰώνιοι,
 σὲ ὕπνο βαρὺ μὲ ρίξατε γιὰ συφορὰ μου ἀλήθεια,
 κὶ αὐτοὶ ποὺ μείνανε φριχτὴ δουλειὰ μοῦ σοφιστῆκαν.»

Κ' ἡ Λαμπετὴ ἡ μακρόσπελη τρέχει μηνάει στὸν Ἥλιο
 πὼς τὶς καλὲς του πῆγαμε καὶ σφάξαμε ἀγελάδες.
 Κ' ἐκεῖνος στοὺς ἀθάνατους φωνάζει χολωμένος·

«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κ' αἰώνιοι,
 τοὺς φίλους γδικιωθῆτε μου τοῦ Ὀδυσσεά, ποὺ πῆγαν
 καὶ μῶσφαξαν ἀδιάντροπα τὰ βόδια ποὺ χαιρόμου
 νὰ τὰ θωρῶ ἀνεβαίνοντας τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα,
 καὶ σὰ γυροῦσα πρὸς τὴ γῆς ἀπ' τοῦρανοῦ τὰ ὕψη.
 Κὶ ἂν πλερωμὴ πρεπούμενη δὲ δώσουνε, θὰ φύγω
 ἰάτου στὸν Ἄδη, στοὺς νεκροὺς τὸ φῶς μου νὰ χαρίζω.»

380

Κὶ ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
 «Τὸ φῶς σου στοὺς ἀθάνατους χύνε ἐσὺ τώρα, ὦ Ἥλιε,
 καὶ στοὺς θνητοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴ γῆς τὴν τροφοδότρα,
 καὶ μὲ τᾶστροπελέκι μου, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
 θὰ τοὺς τὸ σκίσω ἐγὼ στὰ δυὸ τὸ γοργοκάραβό τους.»

Τ' ἄκουσ' αὐτὰ ἀπ' τὴν Καλυψὼ τὴν ὄμορφομαλλοῦσα,

πού ἀπ' τὸν Ἑρμῆ τὸ μνηστή μού εἶπε πὼς τάχε ἀκούσει. 390

Καὶ στὸ γιὰλὸ σὰν ἔφτασα καὶ πῆγα στὸ καράβι,
τοὺς πῆρα καὶ τοὺς μάλωσα χῶρια καθέναν, κι ὅμως
γιατρεῖα δὲ βρῖσκαμε καμιά· νεκρὸς πιά οἱ ἀγελάδες.
Κατόπι μᾶς φανέρωσαν οἱ ἀθάνατοι σημάδια·
πετσιὰ σερόνταν, κρέατα μουγκροῖζαν ἀπ' τὶς σοῦβλες,
ψητὰ κι ὤμά, κι ἀκούγαμε μουκανητὰ βοδιῶνε.

Ἐξῆ μερόνυχτα ἔτρωγαν οἱ βλάμηδες συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ πιὸ διαλεχτὰ πού εἶχαν ἀρπάξει βόδια·
σὰν ἔφερε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
ἔπεσε τότε ὁ ἄνεμος, σιγάνεψε ἡ φουρτούνα. 400
κ' ἐμεῖς στὸ πλοῖο πού μπήκαμε, τὸ βγάλαμε πελάγου,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε, μ' ἄσπρα παννιὰ ἀπλωμένα.

Μὰ τὸ νησι ἄμ' ἀφήσαμε, κι ἄλλη στεριά τριγύρω
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,
πού θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.

Πολλὴ ὥρα δὲν ἀρμένισε ἀπὸ τότες τὸ καράβι·
τ' ἦρθε Πονέντης ἄξαφνος μ' ἄγρια μαζὶ φουρτούνα,
κ' ἔσπασε ὁ σίφουνας τὰ δυὸ τὰ ξάρτια στὸ κατάρτι·
κ' ἔπεσε πρὸς τὰ πίσω αὐτό, καὶ τάρμενα στὰμπάρτι. 410
καὶ τὸ κατάρτι πέφτοντας στὴν πρύμη τὸν ποδότι
πὰς στὸ κεφάλι χτύπησε· λυῶμα τὰ καυκάλα του,
κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάσαρο σὰ βουτηχτὴς γκρεμίστη,
καὶ πέταξε ἀπ' τὰ κόκκαλα ἡ λεβέντικη ψυχὴ του.
Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τὰστροπελέκι
χτυπαίει τὸ πλοῖο, κι δλόβολο τὰναποδογουρίζει,
γεμάτο θειάφι πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες,
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα.

Ὡς τόσο ἐγὼ βασιτίομυνα μὲς στὸ καράβι, ὥσότου 420
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ξεκάρφωσε ἡ φουρτούνα,
κ' ἔτσι γυμνὴ τὴν ἔσερνε τὸ κῦμα· τὸ κατάρτι
σπασμένο χτύπαγε σ' αὐτή· μ' ἀπάνω του μαντάρτι
φτιαγμένο ἀπὸ βοδόπετσο κρατοῦσε περασμένο.
Μ' αὐτὸ συνέδεσα τὰ δυὸ, καρίνα καὶ κατάρτι,
κάθησ' ἀπάνω κ' οἱ ἄνεμοι μὲ πῆραν οἱ ὀργισμένοι.
Ἡ ἄγρια τότες ἔπαψε φουρτούνα τοῦ Πονέντη,

κ' ἦρθε καὶ φύσηξε Νοτιάς, σὲ πάθια νὰ μὲ ρίξει,
 στὴν τρομερὴ τὴ Χάρυβδη καὶ πάλε νάρμενίσω.
 Ὀλονυχτὶς δερνόμουνα, καὶ σάνε φάνη ὁ Ἥλιος
 στὴ μαύρη Χάρυβδη ἔφτασα καὶ στὸν γκρεμὸ τῆς Σκύλλας. 430
 Καθὼς ρουφοῦσε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὴν ἄομη,
 ἐγὼ κατὰ τὸν ἀψηλὸ τοῦ βράχου ὄρνιθ' ἀπετίεμαι,
 καὶ τὸ κορμὶ μου κόλλησε σὰ νυχτερίδα ἀπάνω.
 Δὲν εἶχα ποῦ τὸ πόδι μου νὰ βάλω νὰ πατήσω,
 τὶ οἱ ρίζες εἴτανε μακριά, καὶ τὰ τρανὰ κλωνιά του
 ἀπλώνονταν ἀνάερα τὴ Χάρυβδη νὰ ἰσκιώσουν.
 Ἐκεῖ γερὰ κρατιόμουνα, προσμένοντας τὸ τέρας
 νὰ μοῦ ξεράσῃ στὰ νερὰ καρίνα καὶ κατάρτι.
 Ἀργὰ πολὺ φανήκανε, σὰ μ' ἔφαγε ἡ λαχτάρια
 μόλις τὴν ὥρα ποὺ κριτῆς σηκώνεται γιὰ δεῖπνο,
 ἀφοῦ τὶς διαφορὲς πολλῶν ἀνθρώπων καθαρῖση, 440
 πομέσα ἀπὸ τὴ Χάρυβδη ξεπρόβαλαν τὰ ξύλα.
 Χέρια καὶ πόδια λεύτερα τότες ἀφήνω ἀμέσως,
 μέσα στὸ κύμα βρόντηξα, παρόξω ἀπὸ τὰ ξύλα,
 καθίζω, καὶ τὰ χέρια μου κάνω κουπιὰ καὶ λάμνω.
 Ὅμως τὴ Σκύλλα πιά νὰ δῶ δὲν ἄφησε ὁ πατέρας
 τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων· εἶδεμῆ, κ' ἐγὼ θάφαναρίζομουν. 450
 Μέρες ἐννιά πλανιόμουνα τὴ δέκατῃ τὴ νύχτα
 στὴν Ὠγγυγία μὲ φέρανε οἱ θεοί, ποὺ λημεριάζει
 ἡ Καλυψὼ ἡ ὠριόμαλλη κ' ἡ φοβερὴ θεοῦλα.
 Μ' ἀγάπαιε καὶ μὲ νοιάζονταν. Τί νὰ τὰ ξαναλέγω;
 Ἐχτές μὲς στὸ παλάτι σου κ' ἔσῃ καὶ τῆς κυρᾶς σου,
 σᾶς τὰ δηγήθηκα ὅλ' αὐτὰ· καὶ δὲ μ' ἀρέσει ἐκεῖνα
 ποὺ καθαρὰ ἀνιστόρησα, νὰ τὰ δηγέμαι πάλε.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τοὺς σωπαίνανε ὀμπροστά του,
 δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὰ ἰσκιερὰ παλάτια.
 Τότες ἀπολογιέται του ὁ Ἀλκίνοσ καὶ τοῦ κρένει

«Μιάς κ' ἦρθες στὰ χαλκόστρωτα καὶ στάψηλά μου σπίτια,
 θαρρῶ πὼς δὲ θὰ πλανεθῆς, Δυσσέα, στὸ γυρισμὸ σου,
 μόνε ὅσα πρὶν κι ἂν ἔπαθες, στὸν τόπο σου θὰ φτάσῃς.
 Καὶ στὸν καθέναν ἀπὸ σᾶς ποὺ μέσα στὸ παλάτι

τὸ διαλεχτό μου πίνετε κρασί καὶ τὸ φλογᾶτο,
καὶ τὰ τραγούδια χαίρεστε, νᾶ, τί θᾶ πῶ, κι ἀκοῦτε.
Μέσα στὸ λαμπροκάμωτο σεντούκι ἔναι τὰ ροῦχα, 10
τὸ δουλεμένο μάλαμα καὶ τὰ φιλέματα ὅλα,
ποῦ ἐδῶ τοῦ ξένου φέρανε οἱ ἀρχόντοι τῷ Φαίακων
τώρα μεγάλο τρίποδα ἄς τοῦ βροῦμε καὶ λεβέτι
καθένας μας· κατόπι ἔμεῖς συνάζουμε ἀπ' τὸ δῆμο·
τί εἶναι βαρὺ ἀπ' ἐλόγου του νὰ δίνῃ ἕνας μονάχος.»

Εἶπε ὁ Ἄλκινος, κι ἄρρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
Καθένας τότες κίνησε στὸ σπίτι νὰ πλαγιάσῃ.
Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ μὲ τὸ στέριο χάλκωμα πᾶνε γιὰ τὸ καράβι.
Ἴδιος του μπῆκε ὁ ἀντροκάρδος ὁ Ἄλκινος στὸ καράβι, 20
καὶ μέσα τὰ καλόθεσε στοὺς πάγκους ἀποκάτου,
νὰ μὴ σκοντάβουν σὰν τραβᾶν κουπὶ τὰ παληκάρια.
Κ' ἐκείνοι πῆγαν νὰ χαροῦν τοῦ Ἄλκινου τὸ γιορτάσι.

Καὶ βόδι αὐτὸς τοὺς ἔσφαξε, θυσία στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου,
τὸ Δία τὸ μαυρονέφελο, ποῦναι ὄλων βασιλέας.
Καὶ τὰ μεριά σὰν ἔκαψαν, στὸ θεόλαμπρο τραπέζι
φραινόταν· καὶ τραγούδα τους ὁ κοσμοτιμημένος
καὶ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος. Ὡς τόσο
συχνὰ στὸν ἥλιο γύριζε τὴν κεφαλὴ ὁ Δυσσέας,
τὸ γέμμα λαχταρίζοντας, καὶ γυρισμὸ ποθώντας. 30
Καὶ σὰν ποῦ δεῖπνο ὀρέγεται ὁ ἀργάτης ποῦ ὀλημέρα
τὰ μαῦρα βόδια τοῦσερναν τὸ ἀλέτρι στὰ χωράφια,
καὶ βλέπει μὲ χαρὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ νὰ βασιλεύῃ,
καὶ στὸ φαγὶ πηγαίνοντας τὰ γόνατά του τρέμουν,
τέτοια χαρὰ ἔφερε τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέμμα στὸ Δυσσέα.
Καὶ γλήγορα στοὺς Φαίακες ποῦ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,
μὰ στὸν Ἄλκίνο ἔξωρα, μίλησε τότες κ' εἶπε·

«Ἄλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρη,
κάμετε στάξεις, στείλτε με μὲ τὸ καλό, καὶ γειά σας.
Τὶ τώρα πιά τελέστηκαν ὅσα ἤθελε ἡ καρδιά μου, 40
ταξίδι καὶ χαρίσματα, ποῦ οἱ θεοὶ νὰ τὰ βλογᾶνε,
νὰ ξαναβρῶ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν καλὴ γυναίκα,
καὶ νὰ γυρίσω ἀνάμεσα στοὺς ἀκριβοὺς μου φίλους.
Κ' ἐσεῖς ποῦ ἐδῶ ἀπομνήσκετε, νᾶστε ἡ χαρὰ γιὰ πάντα
τῷ γυναικῶν καὶ τέκνω σας, κ' οἱ θεοὶ νὰ σᾶς φυλᾶνε,

καὶ σφφορὲς ἢ χῶρα σας ποτὲς νὰ μὴ γνωρίσῃ.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ λόγια του καλοδεχτήκαν ὅλοι,
κ' εἶπαν ὁ ξένος νὰ σταλῇ, γιατί σωστὰ μιλοῦσε.

Καὶ λάλησε τοῦ κήρυκα ὁ ἀντρόψυχος ὁ Ἄλκίνος·

«Σμίξε, Ποντόνε, τὸ κρασί καὶ μοίρασέ το σὲ ὅλους 50
μὲς στὸ παλάτι, προσευκὲς νὰ κάμουμε τοῦ Δία,
κι ἀπὲ νὰ προβοδήσουμε τὸν ξένο στὸ νησί του.»

Εἶπε, καὶ πρόσγλυκο κρασί τοὺς ἔσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε· κ' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὶς ἔδρες
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς ποῦναι στὰ οὐράνια, στάξαν.

Τότες σηκώθηκε ὁ τρανὸς Δυσσέας, στῆς Ἀρήτης
τὰ χέρια τὸ διπλόκουπο παρὰδωσε ποτήρι,
καὶ λάλησέ της κ' εἶπε της μὲ φτερωμένα λόγια

«Γειά σου, χαρά σου ὀλοζωῆς, βασίλισσα, ὥσπου νᾶρθουν 60
τὰ γερατειὰ κι ὁ θάνατος, πὸν τοὺς θνητοὺς προσμένουν·
μισεύω τώρα, κ' εὐκouvαι νὰ χαιρέσαι ἐδῶ μέσα
τὰ τέκνα σου καὶ τὸ λαὸ καὶ τὸ γενναῖο Ἄλκίνο.»

Εἶπε, καὶ διάβηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸ κατώφλι,
καὶ κήρυκα ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἄλκίνος στέλνει ὀμπρός του,
νὰ τονὲ φέρῃ στὸ γιαλὸ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι·
κ' ἡ Ἀρήτη δοῦλες τοῦβαλε νὰ τότε συνοδέψουν.
Σκουτὶ καλοπλυμένο ἢ μιὰ σηκώνει καὶ χιτῶνα,
ἄλλη σεντούκι κουβαλάει καλόφτιαστο, καὶ τρίτη
μὲ τὸ κρασί τὸ κόκκινο καὶ μὲ θροφή ἀκλουθοῦσε.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτάσανε, καὶ στὸ καράβι μπῆκαν, 70
τὰ παληκάρια οἱ προβοδοὶ στὸ κουφωτὸ καράβι
πῆραν καὶ βάλαν τὰ πιωτὰ καὶ τὶς προμήθειες ὅλες
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα στρώσανε βελέντζα καὶ σεντόνι
στοῦ καραβιοῦ τὸ κάσαρο, γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται
στὴν πρύμνη· αὐτὸς ἀνέβηκε καὶ πλάγιασ' ἐκεῖ τότες
σιωπώντας· κι αὐτοὶ κάθησαν ἀραδιαστοὶ στοὺς πάγκους,
καὶ τὸ παράγγι ξέλυσαν ἀπὸ τὴν τρύπια δέστρα.
Καὶ πίσω καθὼς γέρονε καὶ τὰ νερὰ σκοροποῦσαν,
ὑπνος βαρὺς κατέβαινε πὰς στὰ ματόφυλλά του,
βαθὲς περίσσια καὶ γλυκός, μὲ θάνατο παρόμοιος. 80
Σὰν πὸν σὲ κάμπο ἀλόγατα τετράζυγα βαρβᾶτα
στοῦ μαστιγιοῦ τὸ χτύπημα μᾶζι χουμίζουν ὅλα,
κι ἀναπηδώντας ἀψηλὰ μεγάλο δρόμο κόβουν,

ἔτσι κ' ἢ πλώρη ἀνέβαινε τοῦ ψήλου, κι ἀποπίσω
 τοῦ πολυτάραχου γιालοῦ τὸ κῆμα ἀφρομανοῦσέ.
 Κ' ἔτρεχ' ἐκεῖνο μιὰ χαρά, πὸν μῆτε κιρκινέζι,
 τὸ πιὸ γοργὸ πετάμενο θὰ μπόρεια νὰ τὸ φτάξῃ.
 Μὲ τέτοια φόρα διάβαινε στὶς θάλασσες ἀπάνω,
 φέροντας ἄντρα μὲ θεοὺς παρόμοιο στὴ σοφία,
 πὸν ἀρίθμητα ἄλλοτες δεινὰ κι ἂν ἔπαθε ἡ ψυχὴ του,
 σὲ ἀντρῶν πολέμους καὶ φοιχτὰ ταξίδια τοῦ πελάγου,
 τώρα κοιμόταν ἤσυχα, τὰ πάθια του ξεχνώντας.

90

Σὰν πρόβαλε τὸ φωτερὸ τᾶστέρι πὸν στὰ οὐράνια
 τῆς νυχτογέννητης αὐγῆς πρωτομηνάει τὴ φέξι,
 τὸ πλοῖο τὸ πελαγόδρομο ζύγωνε πιά στὸ Θιάκι.

Βρίσκειτ' ἐκεῖ τοῦ Φόρκυνα, τοῦ πελαγήσου γέρου,
 κάποιο λιμάνι, καὶ σ' αὐτὸ δυὸ κάβοι πὸν προβάλλουν,
 βραχόσπαρτοι, πρὸς τὴν μπασιὰ τοῦ λιμανιοῦ συγκλίνουν,
 κι ὄξω κρατοῦν τὰ κύματα πὸν οἱ τρικυμιές σηκώνουν·
 μὰ μέσα τὰ καλόφτιαστα συχάζουνε καράβια,

100

δίχως δεσίματα, ἅμα μποῦν καὶ βροῦνε ἀραξοβόλι.
 Εἶναι κ' ἐλιά μακρόφυλλη βαθιὰ μὲς-στὸ λιμάνι
 καὶ δίπλα τῆς ἀχνόθαμπη σπηλιὰ χαριτωμένη,
 ἱερὸ λημέρι τῶ Νυφῶν πὸν λέγονται Ναϊάδες,
 Κροντήρια καὶ διπλόχερες λαγῆνες ἐκεῖ βρίσκεις,
 πὸν τὰ μελίτσια μέσα τους πηγαίνουν καὶ φωλιάζουν.
 Εἶναι καὶ πέτρινοι ἀργαλειοὶ περιτρανοὶ, πὸν οἱ Νύφες
 φαίνουν σκουτιὰ πορφυρωτὰ πὸν βλέπεις καὶ θαμάζεις.
 Ἔχει κι ἀστείρευτα νερά, καὶ θύρες δυό· μιὰ θύρα
 πρὸς τὸ Βορριὰ πὸν δύνονται ναυλίζονται καὶ ἀνθρῶποι, 110
 κ' ἢ ἄλλη, θεϊκιά, πρὸς τὸ Νοτιὰ, πὸν ἀνθρῶποι δὲν περνᾶνε,
 μόνε εἶναι τῶν ἀθάνατων ἡ θύρα ἐκείνη δρόμος.

Αὐτὰ ἀπὸ πρὶν γνωρίζοντας μῆϊκαν ἐκεῖ νᾶράζουν,
 καὶ τὸ καράβι στὴ στεριά ἔξω ἔπεσε ὡς τὴ μέση·
 μὲ τέτοια ὄρμη τὸ σπρώχνανε στὰ ὄμπρὸς οἱ λαμνοκόποι.
 Καὶ στὴ στεριά σὰ βγήκανε ἀπ' τὸ γερὸ καράβι,
 πρῶτ' ἀπ' τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ τὸν Ὀδυσσεά σηκώσαν·
 μὲ τὸ σεντόνι τὸ λινὸ καὶ τὸ λαμπρὸ στρωσίδι
 στὴν ἀμμουδιά τὸν ἔθεσαν καθῶς βαριοκοιμόταν,
 κ' ὕστερα βγάλαν τὰ καλὰ πὸν οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν
 πὸν ἐρχόταν μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴ χάρη στὴν πατρίδα.

120

Τάθεσαν ὅλα στῆς ἐλιάς τῆ ρίζα σωριασμένα.

ᾔξω ἀπ' τὸ δρόμο, μὴν τὰ δῆ περαστικὸς κανένας,
καὶ πάῃ καὶ τὰ πειράξῃ πρὶν ξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεάς.

Κι αὐτοὶ ξαναγυρίζανε στὸν τόπο τους. Μὰ ὁ Σείσθης
δὲν ξέχναε τίς φοβέρες του στὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά,
καὶ πῆγε τοῦ Δία στὸν Ὀλυμπο τῆ γνώμῃ νὰ ρωτήξῃ·

«Δία πατέρα, ἐγὼ τιμὴ δὲ θάχω πιά καὶ δόξα
μὲς στοὺς θνητούς, μιάς καὶ θνητοὶ δὲ μὲ τιμοῦν ἐμένα,
οἱ Φαίιακες δά, ποὺ λέγονται κι ἀπόγονοι δικοί μου. 130

Γιὰ τὸ Δυσσεά τὸ εἶπα ἐγὼ πὼς στὴν πατρίδα θάρθῃ,
πολλὰ σὰν πάθῃ· γυρισμὸ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ποτές μου
δὲ θέλησα, τί τῶταξες ἐσὺ πὼς θὰ γυρίσῃ.

Καὶ τώρα αὐτοὶ τὸν πέρασαν μὲ τὸ γοργὸ καράβι
καθὼς βαθιοκοιμότανε, τὸν ἔβγαλαν στὸ Θιάκι,
καὶ τοῦδωκαν ἀρίφνητα χαρίσματα, χρυσάφι,
χαλκὸ καὶ δούλευτὰ σκουτιά, ποὺ τόσα κι ἀπ' τὴν Τροία
δὲ θάρφερνε ἂν ἐρχότανε ἀποκεῖθε δίχως βλάβῃ,
μὲ τὸ σωστὸ μερίδιο του ἀπὸ λάφυρα γυρνώντας.»

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·

«Σείσθη, μεγαλοδύναμε, τί λόγο πῆγες κ' εἶπες;
Δὲ σ' ἀψηφοῦν οἱ ἀθάνατοι καὶ πὼς θάποκοτοῦσαν
ἐσένα τὸ μεγάλο τους καὶ πρῶτο ν' ἀψηφήσουν;

Κι ἂν ἄντρας κάποιος δυνατὸς κι ἀπόκοτος θελήσῃ
νὰ σὲ προσβάλλῃ, ἐσὺ μπορεῖς νὰ γδικιωθῆς κατόπι.
Κάμε ὅπως θέλεις, καὶ καθὼς καλὸ τὸ κρίνει ὁ νοῦς σου.»

Κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ σείσθης Ποσειδώνας·

«Μεμιάς, ᾧ μαυροσύννεφε, θάκανα αὐτὸ ποὺ κρένεις,
μὰ πάντα τὸ θυμὸ σου ἐγὼ φοβᾶμαι κι ἀποφεύγω.

Καὶ τώρα θέλω τῶμορφο καράβι τῷ Φαίιακων
ποὺ θάρθῃ ἀπὸ προβόδωμὰ στὰ θαμπερὰ πελάγη, 150
νὰ σπάσω καὶ στὴ χώρα τους βουνὸ νὰ ρίξω γύρω,
νὰ πάθουν καὶ νὰ μὴν μποροῦν νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους.»

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·

«Αὐτὸ θαρρῶ καλύτερο μέσα στὸ νοῦ μου, ᾧ φίλε
ὅλοι ἀπ' τὴ χώρα σὰ θαροῦν τὸ πλοῖο νάρμενίξῃ,
ἐσὺ ἀποδίπλα στὴ στεριά βράχο νὰ τὸ πετρώσῃς,
νὰ μοιάξῃ σὰν πλεύμενο, καὶ νὰ θαμάζονται ὅλοι·
καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα τους βουνὸ νὰ τριγυρίξῃς.»

Αὐτὸ ἀπ' τὸ Δία σὰν ἄκουσε τοῦ κόσμου ὁ μέγας σείσσης
 πρὸς τὴ Σκερία ξεκίνησε, τὸν τόπο τὸν Φαιάκων, 160
 καὶ στάθηκε σὰν πρόβαλε τ'ἀνάφροντο καράβι
 στὸ κῦμα γοργολάμνοντας, ζυγώνει ὁ Ποσειδώνας,
 μὲ τὴν παλάμη τὸ βαράει, στὰ βάρθια τὸ ριζώνει,
 πέτρα τὸ κάνει, ξεκινάει καὶ χάνεται ἀποκεῖθε.

Κ' οἱ Φαίακες οἱ μακρολάμνοι κ' οἱ θαλασσακουσμένοι
 μὲ λόγια τότες φτερωτὰ μιλοῦσαν μεταξύ τους,
 κ' ἕνας τους γύρνας κ' ἔλεγε τοῦ διπλανοῦ του ἔτοῦτα:

«Ἄλλοις, καὶ ποιὸς μᾶς ἔδεσε στὰ πέλαγα τὸ πλοῖο,
 στὴ χώρα καθὼς γύριζε κι ὀλόβολο φαινόταν;»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γένηκε δὲ γνώριζε κανεῖς τους. 170
 Κι ὁ Ἄλκινος τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε:

«Γιὰ δῆτε πῶς οἱ παλαιϊκὲς μᾶς βγαίνουν προφητεῖες
 τοῦ κύρη μου, σὰν ἔλεγε πὼς μᾶς φτονοῦσε ὁ Σείσσης,

ποῦ ὄλους ἔμεῖς ἀπειραχτοὶ στὴ γῆς τους προβοδάμε,

κ' εἶπε πὼς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι

ποῦ θάρθη ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,

θὰ σπάση καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξη γύρω.

Αὐτὰ εἶπε τότε ὁ γέροντας, καὶ σήμερα τελιοῦνται.

Μὰ ἔλατε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχοῦμε

Μὴν προβοδάτε πιὰ θνητό, σὰν ἔρχεται κανένas 180

στὴ χώρα μας· κι ἄς σφάξουμε τοῦ Ποσειδώνα τώρα

δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ἴσως καὶ σπλαχνιστῆ μας,

καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα μας βουνὸ δὲν τριγυρίζη.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ φοβήθηκαν, καὶ τοίμασαν τοὺς ταύρους.

Καὶ τότες προσευκλήθηκαν στὸ ρήγα Ποσειδώνα

οἱ ἀφέντηδες κ' οἱ προεστοὶ τῆς χώρας τῶ Φαιάκων,

ὀλόρθοι γύρω στὸ βωμό. Κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς

σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο του στὴ γῆς τὴν πατρικὴ του,

καὶ μήτε τὴν ἐ γνώρισε, καιροὺς ξενιτεμένος·

τί ἢ διογέννητη Ἄθηνᾶ μ' ἀγνὸ τὸν περὸχοῦσε,

νὰ τὸν φυλάξῃ ἀγνώριστο, καὶ νὰ τὸν δασκαλέψῃ, 190

μὴν τονὲ νοιώσῃ ἢ σύγκοιτη κ' οἱ φίλοι κ' οἱ πολῖτες,

πρὶν κάθε τους ἀδίκημα πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.

Γιὰ δαῦτο καὶ τοῦ σφάνταζαν ἀλλοιώτικα ὅλα γύρω,

τὰ μονοπάτια τὰ μακριά, τὰ ὀλόκλειστα λιμάνια,

τὰ δέντρα τὰ ὀλοφούντωτα, κ' οἱ βραχουριὲς παντοῦθε.

Πεινιέται ἀπάνω, στέκεται, κοιτάζει τὴν πατρίδα,
καὶ τότε θλιβερὰ βογγάει, καὶ τὰ μερὰ βαρώντας
μὲ τὶς παλάμες, κλαίγεται καὶ λέει μυρολογώντας·

« Ἄλλοις μου, καὶ σὲ τί λογιῆς ἀνθρώπων ἦρθα χώρα; 200
νᾶναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἄδικοπράγμεις κι ἄγριοι,
ἢ νᾶχουνε φιλοξενιά καὶ θεοφοβιά στὸ νοῦ τους;
Ποῦ φέρνω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς; καὶ ποῦ πλανιέμαι ἀτός μου;
Μακάρι ἄς ἔμνησκαν αὐτοὶ στὴ χώρα τῶ Φαιάκων,
καὶ τότε σὲ ἄλλο βασιλιά θὰ πρόσφευγα μεγάλο,
ποῦ θὰ μὲ καλοδέχονταν καὶ θὰ μὲ προβοδοῦσε.
Ποῦ τώρα νὰ τὰ θέσω αὐτὰ δὲν ξέρω, μήτε πάλε
τᾶφήνω ἐδῶ, μὴν ἔρθουνε καὶ μοῦ τάρπάξουν ἄλλοι.
Ἄλλοις μου, σὲ ὅλα γνωστικοὶ δὲν εἶτανε καὶ δίκιοι
οἱ ἀφέντηδες κ' οἱ προεστοὶ τῶ Φαιάκων, τί μὲ φέραν 210
σὲ ξένη γῆς μοῦ κρένανε πὼς τάχα θὰ μὲ πᾶνε
στὸ Θιάκι μου τὸ ξάστερο, καὶ δὲ μοῦ τὸ τελέσαν.
Ὁ Δίας ὁ συνακουστής γι' αὐτὸ νὰ τοὺς πλερώσω,
ποῦ ὅλους θωρεῖ ἀποπάνωθε, καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει.
Μὰ τώρα ἄς πᾶω, τοὺς θησαυροὺς νὰ δῶ καὶ νὰ μετρήσω,
μὴν πῆραν κάτι φεύγοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ, τοὺς τρίποδες μετροῦσε τοὺς πανώριους,
καὶ τὰ λεβέτια, τὰ σκουτιὰ, καὶ τὸ λαμπρὸ χρυσάφι,
καὶ τίποτε δὲν τοῦλειπε· μὰ ἔκλαιε γιὰ τὴ γῆς του,
καὶ πικραναστενάζοντας σερόντανε στὴν ἄκρη 220
τοῦ πολυτάραχου γιαιλοῦ. Κ' ἦρθε ἡ Ἄθηνᾶ σιμά του,
μοιάζοντας νέο πιστικὸ ποῦ πρόβατα φυλάγει,
περίσσια τρυφερόκορμο, καὶ σὰ βασιλοπαίδι.
Εἶχε διπλὴ στὸν ὄμο της καλόφτιαση φλοκάτα,
στὰ ὠραῖα πόδια σάνταλα, στὰ χέρια της κοντάρι.
Ἄμα τὴν εἶδε χάρηκε καὶ ζύγωσε ὁ Δυσσέας,
καὶ φώναξέ την, κ' εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα

« Φίλε, ποῦ πρῶτος ἔλαγες σ' αὐτὴ τὴ χώρα ὄμπρός μου,
γειά σου, καὶ μὴ μοῦ φέρνεσαι κακόγνωμα· μόν' σῶσε
κ' ἐτοῦτα ἐδῶ κ' ἔμεινανε· τί σὰ θεό μου ἔσένα 230
κοιτώντας καὶ δοξάζοντας στὰ γόνατά σου πέφτω.
Καὶ τοῦτο τώρα ξήγα μου μὲ ἀλήθεια, νὰ τὸ ξέρω·
Ποιά γῆ νᾶναι αὐτή, καὶ ποιός λαός; τί ἀνθρώποι ἐδῶ γεννιοῦνται
νᾶναι νησάκι ξάστερο κι αὐτό, γιὰ μήπως ἄκρη

τῆς καρπερῆς εἶναι στεριάς πρὸς τὸ γιὰ τὸ ἀπλωμένη;»

Τότε γυρνᾷ καὶ τοῦ μιλᾷ ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα·

«Γιὰ κούφιος εἶσαι, ὦ ξένη μου, γιὰ ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἦρθες,
καὶ μὲ ρωτᾷς γι' αὐτὴ τῆ γῆς. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο
στὸν κόσμον ἀγνώριστη· πολλοὶ τὴν ξέρουν· κι ὅσοι ζοῦνε
πρὸς τοῦ ἡλίου τὴν ἀνατολή, κι ὅσοι στὰ μέρη ζοῦνε
240 πὺν πέφτουν καταπίσθε πρὸς τὰ χνερὰ σκοτάδια.
Δὲν εἶναι γῆς γιὰ ἀλόγατα, παρὰ γεμάτη πέτρα·
μὰ πάλε μήτε γῆς φτωχή, κι ἀπλόχωρη ἄς μὴν εἶναι.
Στάρι περίσσιο καὶ κρασί καλὸ μᾶς δίνει ὁ τόπος,
τὶ πάντα πέφτει ἐδῶ βροχὴ καὶ μᾶς δροσαίνουν πάχνης
γίδια καὶ βόδια βρίσκουνε καλὴ βοσκὴ ἐδῶ πέρα,
μὰ καὶ τὰ δέντρα μὲ νερὰ ποτίζουνται περίσσια.
Κ' ἔτσι τὸ Θιάκι ἀκούστηκε κι ὡς τὴν Τρωάδα ἀκόμα,
250 πὺν λένε ἀπ' τὴν Ἀχαικὴ τῆ γῆς μακριὰ πὺν εἶναι.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἀναγάλλιασε ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
250 βλέποντας πὺν ὁ τόπος τοῦ εἶταν ἢ γῆς ἐκεῖνη,
ἀπ' ὅσα τοῦ φανέρωσε τοῦ Δία ἢ θυγατέρα.
Καὶ φώναξέ την κ' εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα,
ἀλήθεια ὁμως δὲν ἔλεγε, παρὰ τὸ λόγο γύρνα,
πάντα μεγάλες πονηριὲς στὸ νοῦ τοῦ μελετώντας

«Καὶ στὴν ἀπλόχωρη ἄκουγα τὴν Κρήτη γιὰ τὸ Θιάκι,
πέρ' ἀπ' τὰ πέλαγα· κ' ἐγὼ τώρα ἔρχομαι ἀπατός μου,
μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυρούς· στὰ τέκνα μου ἄλλα τόσα
ἄφηκα, σάνε σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα,
260 τὸ γοργοπόδη, Ὀρσίλοχο, καὶ ξέφυγα ἀποκειθε.

Κάθε ἄντρα σιταρόθρεφτο στὸ τρέξιμο νικοῦσε
στὴν Κρήτη αὐτός· μὰ θέλησε τὰ τρωαδίτικα ὅλα
νὰ μοῦ κρατήσῃ λάφυρα, πὺν ἐγὼ παθα γιὰ δαῦτα,
καὶ σὲ πολέμους ἀντρικὸς καὶ στάγρια τὰ πελάγη,
τὶ τοῦ γονιοῦ τοῦ ἀκόλουθος δὲν ἔστεργα νὰ γίνω
στὴν Τροία, παρὰ μάχομουν μ' ἄλλους δικούς μου πρῶτος,
Σιμὰ στὸ δρόμο τοῦστησα μὲ φίλο μου καρτέρι,
κι ἀπ' τὰ χωράφια ἐρχάμενο τὸν πῆρα μὲ κοντάρι.
Εἶτανε νύχτα σκοτερὴ στὰ οὐράνια, καὶ κανένας
δὲν ἔνοιωσε, μόνε κρυφὰ τοῦ πῆρα τὴν ψυχὴ του.
270 Καὶ σάν τονὲ θανάτωσα μὲ σουβλερὸ κοντάρι,
πῆγα σὲ πλοῖο σὲ Φοίνικες ἀρχόντους νὰ προσπέσω,

καὶ δῶρα ἀκριβοπόθητα τοὺς ἔδινα ζητώντας
μαζί τους νὰ μὲ πάρουνε στὴν Πύλο νὰ μ' ἀφήσουν,
ἢ στὴν ἱερὴ τὴν Ἥλιδα ποὺ Ἐπειῶτες τὴν ὀρίζουν.
Ὅμως τοῦ ἀνέμου ἢ δύναμη τοὺς ἔσπρωχνε ἀποκεῖθε
χωρὶς νὰ θέν· δὲ ζήτησαν αὐτοὶ νὰ μὲ γελάσουν.

Καὶ τότε παραδέρνοντας φτάσαμ' ἐδῶ τὴ νύχτα,
καὶ στὸ λιμένα μπήκαμε βαρὺ κουπὶ τραβώντας.
Δὲ συλλογιόμασταν φαί, κι ἄς εἶχαμὲ του ἀνάγκη
μόνε ἀπ' τὸ πλοῖο βγήκαμε κι αὐτοῦ πλαγιάσαμε ὄλοι.
Στάποσταμένο μου κορμὶ γλυκὸς κατέβηκε ὕπνος,
κ' ἐκεῖνοι τότες ἔβγαλαν τὰ πράματα ἀπ' τὸ πλοῖο.
κι ἀπάνω ἐδῶ στὴν ἀμμουδιὰ ποὺ κοίτομον τὰ θέσαν.
Κατόπι στὴν ὠριόχτιστη κινήσαν Σιδονία,
κ' ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.»

280

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ θεὰ ἢ γαλανομάτα,
κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της τὸν χάδειψε, καὶ φάνη
σὰ δέσποινα ὄρια καὶ τρανὴ σ' ἔργα λαμπρὰ πιδέξια.
Καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα

290

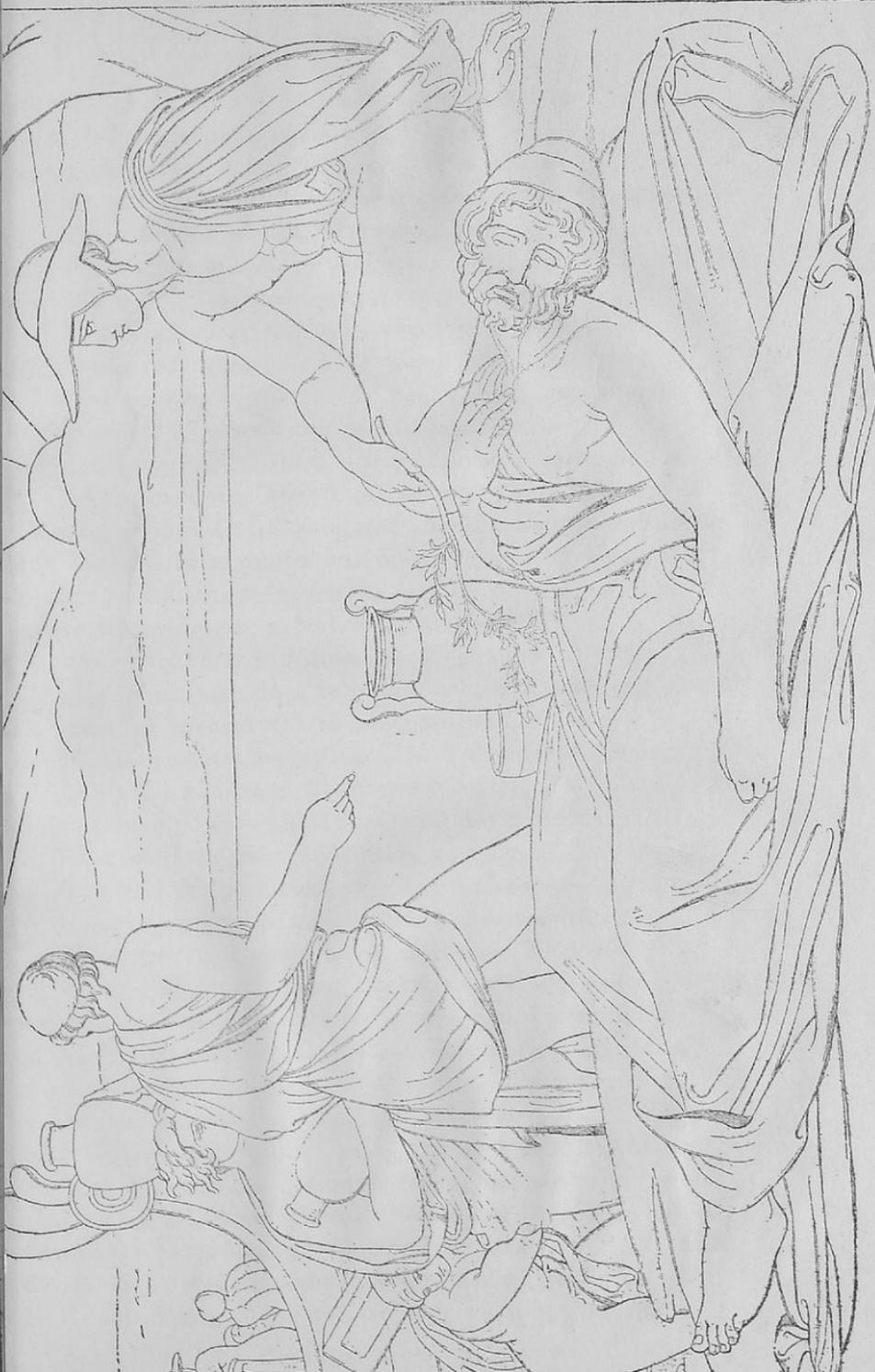
«Μαριόλος καὶ παμπόνηρος θᾶναι ὅποιος σὲ περάσῃ
σὲ κάθε ἀπάτη, μὰ καὶ θεὸς ἂν τύχῃ νᾶναι ἀκόμα.
Σκληρὲ καὶ μυρισόφιστε κι ἀχόρταγε στοὺς δόλους,
ὡς καὶ στὴ γῆς σου σὰ βρεθῆς δὲν τὸ ἀστοχαῖς τὸ ψέμα,
μῆτε τὰ λόγια τὰ πλαστά, ποὺ ἀρχῆθες τ' ἀγαποῦσες.
Μὰ τώρα αὐτὰ ἄς τὰφήσουμε σοφοὶ εἵμαστε κ' οἱ δύο μας,
πρῶτος κ' ἐσὺ μὲς στοὺς θνητοὺς στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια,
καὶ πάλε ἐγὼ μὲς στοὺς θεοὺς γιὰ νοῦ καὶ γιὰ ξυπνάδα
εἶμ' ἀκουσμένη. Τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
τὴν Ἀθηνᾶ δὲ γνώρισες ἐσύ, ποὺ μερανύχτα
σοῦ παραστέκω, σ' ὄλα σου τὰ πάθια φύλακός σου,
καὶ ποὺ ἔκαμα τοὺς Φαίακες νὰ σ' ἀγαπήσουν ὄλοι.
Καὶ τώρα ἀκόμα βγήκα ἐδῶ, γιὰ νὰ συλλογιστοῦμε
πῶς νὰ σοῦ κρύψω τὰ καλὰ ποὺ οἱ Φαίακες σοῦ δῶκαν
καθὼς ὁ νοῦς μου τὰ ὄρισε, μαζί σου νὰ τὰ φέρῃς.
Μὰ νὰ σοῦ πῶ, καὶ τί δεινὰ στὸ σπιτικό σου ἢ μοῖρα
σοῦ φύλαξε· κ' ἐσὺ καρδιὰ νὰ κάμῃς νάπομένης,
καὶ σὲ κανένα μὴν ξηγᾷς οὔτ' ἄντρα οὔτε γυναῖκα,
πῶς ἀπ' τὰ ξένα γύρισες, παρὰ ὅσα κι ἂν παθαίνῃς
ἀπὸ κακόβουλους θνητοῦς, ἀμίλητα νὰ τᾶχῃς.»

300

310

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριῖξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει
 «Δύσκολα ὁ ἄνθρωπος, θεά, σὲ νοιώθει ἂ σ' ἀγναντέψη,
 ὅσο κι ἂν ξέρη· γιατί ἐσὺ λογιῆς μοιασίδια παίρνεις.
 Τοῦτο γνωρίζω ἐγὼ καλά, πὼς πρῶτα μοῦ εἴσουν φίλη,
 ὅσον καιρὸ μαχόμεσταν οἱ Ἄχαιοὶ στὴν Τροία.
 Μὰ ἀφότου ἐμεῖς κουρσέψαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, κι ὁ θεὸς μᾶς σκόρπισε ὄλους,
 δὲ σ' εἶδα μήτε σ' ἔνοιωσα, διογέννητη, ἀπὸ τότες,
 μὲς στὸ καράβι μου νάρθης καὶ νὰ μὲ διαφεντέψης.
 Παρὰ πλανιόμουν ἅπανα μὲ τὴν καρδιά καμένη, 320
 ὥσπου ἀπὸ τὰ βάσανα οἱ θεοὶ μὲ λευτερῶσαν,
 κ' ἐσὺ πιά μὲ τὰ λόγια σου στὴν πλούσια γῆς τῷ Φαιάκων
 μὲ γάρδιωνες, καὶ μ' ἔφερνες ἀτῆ σου μὲς στὴ χώρα.
 Μὰ στοῦ γονιοῦ σου τῶνομα παρακαλῶ σε τώρα,
 τί δὲν πιστεύω νᾶφτασα στὸ ξάστερό μου Θιάκι,
 μόνε πλανιέμαι σ' ἄλλη γῆς, κι αὐτὰ θαρρῶ πὺ μοῦπες,
 μὲ πονηριὰ μοῦ τάπλασες, τὸ νοῦ μου νὰ γελάσης·
 λέγε μου, ἀλήθεια βρίσκουμαι στὴν ποθητὴ πατρίδα;»
 Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 «Μὲ τέτοιες πάντα συλλογὲς τὸ νοῦ σου βασανίζεις 330
 γι αὐτὸ κ' ἐγὼ στὰ πάθια σου μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
 ποῦσαι δὰ τόσο γνωστικός, καλὸς κι ἀνοιχτομάτης.
 Ἄν εἶταν ἄλλος κ' ἔρχονταν στὸν τόπο του ἀπ' τὰ ξένα,
 θενᾶτρεχε, τὴ σύγκοιτη νὰ δῆ καὶ τὰ παιδιὰ του
 μὰ ἀκόμα ἐσὺ δὲ λαχταρεῖς νὰ μάθης καὶ ν' ἀκούσης,
 μόν' πρῶτα τὴ γυναῖκα σου ζητᾶς νὰ δοκιμάσης,
 πὺ μὲς στὸν πύργο κάθεται καὶ τυραννιέται ἡ ἔρμη,
 κ' οἱ νύχτες της, κ' οἱ μέρες της περνᾶνε μὲ τὰ δάκρυα.
 Ποτὲς δὲν τὸ φοβόμουνα, μόν' τόχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου,
 πὼς πίσω θενᾶρθῆς χωρὶς κανένα σύντροφό σου· 340
 ὅμως στὸν Ποσειδῶνα ἐγὼ, στὰδέρφι τοῦ γονιοῦ μου,
 δὲν ἤθελα νᾶντισταθῶ, τί σοῦ εἶταν χολωμένος,
 τὸ μάτι ἀφότου τύφλωσες τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ του.
 Τώρα τοὺς τόπους τοῦ Θιακιοῦ γιὰ νὰ πειστῆς σοῦ δείχνω.
 Νά, τοῦ παλιοῦ θαλασσινοῦ τοῦ Φόρκυνα ὁ λιμιάνας
 νά, κ' ἡ μακρόφυλλη ἡ ἐλιά στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
 καὶ δίπλα της ἡ ἀχνόθαμπη σπηλιά, ἡ χαριτωμένη,
 ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν πὺ λέγονται Ναϊάδες·

820
830
840

ἐκεῖ ἔναι καὶ τὸ θολωτὸ τὸ σπήλιον ποῦ σ' ἐκείνες
πολλὲς ἐσὺ ἑκατοβοδιῆς καλόδεχτες τελοῦσες 350
νά, καὶ τὸ Νήριτον βουνόν, τόλῳσκεπο ἀπὸ δάσια.»

Εἶπε, καὶ σκόρπισε ὁ ἀχνός, καὶ φάνη ἡ γῆς τριγύρω·
τὴν εἶδε καὶ ἀναγάλλιασε ὁ πολὺπαθος Δυσσέας,
καὶ χαίροντας σὰ φίλησε τὴ γῆς τὴν πλουτοδότρα,
στὶς Νύφες προσευκίθησε σηκώνοντας τὰ χέρια·

«ὦ Νύφες, κόρες τοῦ Διός, νάξιωθῶ σας πάλε
δὲν τόλπιζα σᾶς χαιρετῶ μὲ τίς γλυκὲς εὐκὲς μου,
καὶ δῶρα θὰ σᾶς φέρνουμε σὰν πρῶτα ἐμεῖς περισσία,
ἂν ἡ νικήτρα ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
ζωὴ μου δώση, καὶ ἀντρεία στὸ γιὸ τὸν ἀκριβό μου.» 360

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Θάρρος, γι' αὐτὰ ἄς μὴ νοιάζεται καθόλου τώρα ὁ νοῦς σου.
Μόν' ἔλα, καὶ τὰ πράματα στὰ βάθια τῶριον σπήλιον
ἄς πᾶμε νάπιθώσουμε, κρυμμένα ἐκεῖ νὰ τᾶχης·
κατόπι συλλογιόμαστε τί ἔναι καλὸ νὰ γίνη.»

Εἶπε, καὶ μπῆκε ἡ θέαινα στὸ ἀχνόθαμπο τὸ σπήλιον,
γιὰ νάβρη τοὺς κρυψῶνες του· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσεύς
τῆς ἔφερε τὰ χρυσικά καὶ τὰ χαλκοστολίδια,
καὶ τὰ καλόφτιαστα σκουτιὰ ποῦ οἱ Φαίακες τοῦ χαρίσαν.
Κι' ἀφοῦ καλὰ τᾶπίθωσε, βάζει τρανὸ λιθάρι 370
στοῦ σπήλιον τὸ ἔμπα ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

Τότες καθῆσαν στῆς ἱερῆς ἐλιᾶς τῆ ρίζα οἱ δύο τους,
νὰ δοῦν πῶς θὰ ξεκάμουνε τοὺς ἄτιμους μνηστῆρες.
Κι' ἄρχισε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
δὲς τώρα τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες πῶς θὰ σπάσης,
ποῦ τρία χρόνια κυβερνοῦν τὸν πύργον σου, ζητώντας
μὲ δῶρα νάποχτήσουνε τὸ ἰσθῆό σου ταίρι
κ' ἐκεῖνη, πάντα κλαίγοντας, ποῦ ἀκόμα νὰ γυρίσης,
ἐλπίδες καὶ ταξίματα τοῦ καθενῶς τους δίνει, 380
καὶ τοὺς μηνάει μηνήματα, καὶ ἄς κλώθῃ ὁ νοῦς της ἄλλα.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γύρισε καὶ τῆς εἶπε·
«Ἄλλοι, μὲ τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρεΐα τῆ μοῖρα,
θάνατο θᾶβρισκα κακὸ κ' ἐγὼ μὲς στὸ παλάτι,
ἂν ὄλα δὲ μου τᾶλεγγες καθάρια ἐσύ, ὦ θεὰ μου.
Καὶ τώρα ὀρμήνεψέ με πῶς νὰ πάω νὰ τοὺς παιδέσω

ἀτή σου στέκου πλάγι μου καὶ δίνε μου ἀντρείσινήν,
 σὰν τότες πού χαλνούσαμε τὰ ὄρια πυργιὰ τῆς Τροίας.
 Ἄν ἔτσι μοῦ παράστεκες λαμπρή, ὦ γαλανομάτα,
 καὶ μὲ τρακόσους θᾶβγαινα νὰ χτυπηθῶ νομάτους
 σιμά σου, τὶ τὴν πρόθυμη διαφέντεψή σου θᾶχα.»

390

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 «Σιμά σου θᾶμαι, καὶ πολὺ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀστοχήσω.
 σὰν ἔρθῃ ἡ ὄρα καὶ θαρρῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες
 πὺν τώρα κατατρώγουνε τὸ βίος σου θὰ σκορπίσουν
 καὶ τὸ αἷμα τους καὶ τὰ μυαλὰ τότε στὸ χῶμα ἀπάνω.
 Μὰ πρῶτα πρέπει ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάνω
 θὰ σοῦ ζαρῶσω τῶμορφο καὶ λυγερὸ κορμί σου,
 θὰ σοῦ ἀφανίσω τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου,
 καὶ θὰ ντυθῆς παλιόρουχο, νὰ σὲ σιχαίνονται ὅλοι
 τὰ μάτια σου τὰ λαμπερά, ἄμαμπὰ θὰ σοῦ τὰ κάνω,
 πὺν τιποτένιος νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὅλους,
 καὶ στὴ γυναίκα καὶ στὸ γιὸ πὺν μὲς στὸ σπίτι ἀφήκας.
 Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ πήγαινε νᾶνταμώσης,
 πὺν νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του,
 μὰ καὶ τὸ γιόκα σου ἀγαπᾷ, καὶ τὸ χρυσὸ σου ταῖρι.
 Σιμά στὰ ζῶα θὰ κάθεται, πὺν βόσκουνε στὴν πέτρα
 τοῦ Κόρακα, πὺν εἶναι κοντὰ κ' ἡ Ἀρέθουσα ἡ βρυσοῦλα.
 Τρῶν βαλανίδια νόστιμα, κὶ ἀχνὸ νεράκι πίνουν,
 καὶ καλοθρέφονται μ' αὐτὰ καὶ πλήθιο πάχος πιάνουν.
 Ἐκεῖ μαζί του κάθησε καὶ ρώτηξέ τον ὅλα,
 ὥσπου στὴν καλογύναικη νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη,
 τὸ γιό σου τὸν Τηλέμαχο, Ὀδυσσέα μου, νὰ φωνάξω
 αὐτὸς στὴ Λακεδαίμονα, τοῦ Μενελάου τὴ χώρα,
 πῆγε νὰ μάθῃ ἂν τάχα ζῆς κὶ ἀκούγεται στὸν κόσμο.»

400

410

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριῖξυπνος ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Τί δὲν τοῦ τῶλεγες ἐσύ, πὺν ὅλα τὰ ξέρεῖ ὁ νοῦς σου;
 ἢ τάχα μὲς στὰ πέλαγα κὶ αὐτὸς γιὰ νὰ πλανιέται
 μὲ βάσανα, καὶ νὰ τοῦ τρῶν οἱ ἄλλοι τὰ καλά του;»

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 «Γι' αὐτὸν μὴν πολυνοιάζεσαι ἐγὼ τὸν ὀδηγοῦσα
 πὺν τῶνομά του νᾶκουστῆ πηγαίνοντας κεῖ κάτω.
 Βάσανα αὐτὸς δὲν ἔχει ἐκεῖ, μόν' κάθεται στοὺς πύργους
 τοῦ γιοῦ τοῦ Ἄτρεα, καὶ χαίρεται τᾶρίφνητα καλά του

420

Μὲ μαῦρο πλοῖο οἱ ἄγουροι κι ἂν τοῦστησαν καρτέρι
 ἰὸ χαλασμό του θέλοντας στὸ Θιάκι πρὶ γυρίσῃ,
 δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
 θὰ φάῃ ἢ γῆς, πὺν σήμερα τὸ βίός σου καταλοῦνε.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μὲ ραβδί τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα,
 καὶ ζάρωσε τὸ λυγερὸ καὶ τῶμορφο κορμί του,
 καὶ τὰ ξανθὰ τοῦ ἀφάνισε μαλλιά τῆς κεφαλῆς του,
 καὶ σκέπασε μὲ γέρικο πετσοὶ τὰ μέλη του ὅλα·
 τὰ δυό του μάτια θάμπωσε πὺν πρῶτα ἀστραποφέγγαν,
 καὶ μ' ἄσκημα παλιόρουχα τοῦντυσε τὸ κορμί του,
 κουρελιασμένα καὶ λερὰ καὶ μαῦρα ἀπὸ καπνίλα,
 μ' ἀπάνω λάφινη προβειὰ μακριὰ καὶ μαδημένη·
 τοῦ δίνει καὶ ραβδί χοντρό, κ' ἕναν τορβᾶ στὸν ὄμο
 σκισμένο καὶ μὲ πρόστυχο σκoinὶ γιὰ κρεμαστήρι.

430

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν· κ' ἐκείνη πῆγε νάβῃ
 στὴ θεία τῆ Λακεδαίμονα τᾶγόρι τοῦ Ὀδυσσεά.

440

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ

Κι ἀπ' τὸ λιμάνι πῆρε αὐτὸς βουνήσιο μονοπάτι
 σὲ δάσια μέσα, πὺν ἡ θεὰ τοῦ ἴδχε πεί πὼς ζοῦσε
 ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς πὺν νοιάζονταν τὸ βίός του
 πιώτερο ἀπ' ὅλους πὺν ὁ τρανὸς Δυσσέας εἶχε δικούς του.

Τὸν βοῆκε καὶ καθότανε στὰ ξώθυρα μονάχος,
 μπρὸς σὲ μεγάλο αὐλόγυρο ἀψηλόστεκο κι ὠραῖο,
 μὲ δρόμο γύρω, πὺν ἴδιος του τὸν εἶχε ἐκεῖ φτιασμένο
 γιὰ τοῦ ξενιτεμένου του τοῦ ἀφεντικῶ τοὺς χοίρους,
 δίχως νὰ ξέσῃ ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης,
 ἀπὸ βουνόπετρες συρτές, μ' ἀγριαπιδιές φραγμένο.

10

Κι ἀπόξω ὀρθόστησε πολλὰ παλούκια πυκνωμένα
 γύρω τριγύρω ἀπὸ ἴδρουὰ καλὰ πελεκημένα·
 καὶ χοιρομάντρες δώδεκα μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε χτίσει
 κοντὰ κοντὰ, κ' ἡ καθεμιὰ κλειοῦσε πενήντα μάννες
 γουροῦνες χαμοπλαγιαστές· τᾶσερνικὰ μαντροῖζαν
 ὄξω, πολὺ πιὸ λιγοστά· τί οἱ θεϊκοὶ οἱ μνηστῆρες
 τὰ τρῶγαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς τοὺς ἔφερνε ὀλοένα
 κι ἀπὸ ἄνα, τὸ καλύτερο καὶ πιὸ παχὺ θρεφτᾶρι·
 τρακόσα ἐξήντα ἄσερνικὰ τοῦ μνήσκανε μονάχα.

20

Τέσσερεις σκύλοι σὰ θεριά ξενύχιζαν κοντά τους,
 πὸν ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοὺς εἶχε ἀναθρεμμένους.
 Καινούρια ἐκεῖνος ταίριαζε σὰ πόδια του τσαρούχια,
 βόδινο κόβοντας πετσί καλοχρωματισμένο·
 γυρίζαν οἱ ἄλλοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ τὰ χοιροκοπάδια,
 οἱ τρεῖς· τὸν τέταρτο ὁ βοσκὸς στὴ χώρα εἶχε σταλμένο,
 θρεφτάρι στοὺς ἀπόκοτους μνηστήρες γιὰ νὰ φέρη,
 γιὰ νὰ τὸ σφάζουνε, νὰ φᾶν καὶ κρέας νὰ χορτάσουν.

Καὶ ξάφνω τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα,
 τοῦ χύθηκαν γαυγίζοντας· τότες μὲ γνώση χάμου
 κάθησε αὐτός, μὰ τοῦπεσεν ἡ ράβδα ἀπὸ τὸ χέρι,
 κ' ἐκεῖ θὰ κακοπάθαινε, στὴ στάνη του ἀποδίπλα,
 μὰ χούμιξε γοργόποδος ξοπίσω ὁ χοιροτρόφος
 στὴν ξώπορτα, καὶ τὸ πετσί τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι.
 Καὶ τὰ σκυλιά του ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰ σκόρπισε μὲ πέτρες
 καὶ μὲ φοβέρες, γύρισε κι αὐτὰ εἶπε στὸν ἀφέντη·

30

« Ἀκόμα λίγο, κι ἄξαφνα σὲ ξέσκιζαν οἱ σκύλοι,
 κι ἀπ' ἀφορμὴ σου, γέρο μου, πολὺ θὰ γροπιαζόμουν.
 Μὰ κι ἄλλα οἱ θεοὶ παθήματα καὶ στεναγμοὺς μοῦ δῶκαν,
 τί κάθουμαι καὶ κλαίγω ἐδῶ θεόμοιαστον ἀφέντη·
 κοιτάζω τὰ θρεφτάρια αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ τρῶνε οἱ ξένοι,
 κ' ἐκεῖνος δίχως πόρεψη πλανιέται μερανύχτα
 σὲ χώρες μέσα ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων καὶ λημέρια,
 ἃ ζῆ δὰ ἀκόμα κι ἂν θωρῆ τοῦ γήλιου τὴ λαμπράδα.
 Μὰ ἔλα, γέρο, τώρα ἐσύ, κι ἄς πᾶμε στὴν καλύβα,
 κι ἀπὸ ψωμί κι ἀπὸ κρασί ἡ καρδιά σου σὰ χορτάση,
 λὲς ἀποποῦθε φάνηκες, καὶ ποιά τὰ βάσανά σου.»

40

Εἶπε ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καὶ μέσα τονὲ πῆρε,
 καὶ τοῦστρωσε δασιὰ κλαδιά μ' ἀγριογιδιοῦ ἀποπάνω
 κροβειὰ τριχάτη καὶ τρανή, πὸν στρωῖμα του τὴν εἶχε.
 Κι αὐτὸς μ' ἐδαῦτα χάρηκε, καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε·

50

« Ὁ Δίας κ' οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἄς σοῦ δίνουν, ξένε,
 γιὰ τὸ καλὸ σου δέξιμο, τὰ πὸν ζητάει ἡ καρδιά σου.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
 « Μὰ κι ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸς νὰ ἐρχότανε, δὲ θᾶταν,
 ὧ ξένε μου, πρεπούμενο νὰ μὴν τιμήσω ξένο·
 τ' εἶναι τοῦ Δία ὄλ' οἱ φτωχοὶ κ' οἱ ξένοι· κι ἀρεστό 'ναι
 τὸ λίγο πὸν ἐμεῖς δίνουμε· νόμος αὐτὸς τῷ δούλων.

πού τὸν καινούριο ἀφέντη τους τὸν φοβοῦνται πάντα
 Τὶ τοῦκοφαν οἱ ἀθάνατοι τὸ γυρισμό του ἐκείνου,
 πού θά μ' ἀγάπαι γκαρδιακά καὶ θάδινέ μου πλούτια,
 σπίτι καὶ χτήμα καὶ μαζί γυναίκα ζηλεμένη,
 κι ὅσα ὁ ἀφέντης ὁ καλὸς χαρίζει σέ ἄνθρωπό του,
 πού καλοδούλεψε, κι ὁ θεὸς τὰ ἔργατά του ἀξιάνει,
 καθὼς ἐμένα τὰ ἔργατα πού κάνω αὐτὰ μοῦ ἀξιάνει.
 Ἄ γέραζε κι ὁ ἀφέντης μου δῶ πέρα, τί χαρά μου.
 Μὰ χάθηκε, πού ἄς χάνονταν ἡ φύτρα τῆς Ἑλένης
 ἀλάκρη, πού ἀντρῶν ψυχῆς πλῆθος γι' αὐτὴ χαθῆκαν
 γιατί γιὰ τοῦ Ἄγαμέμνονα τὴ χάρη κι αὐτὸς πῆγε
 στὸ Ἴλιο τάλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήση.»

60

70

Εἶπε, καὶ στὸ χιτῶνα του σφιχτόδεσε τὴ ζώνη,
 καὶ πρὸς τὶς μάντρες κίνησε, πού εἶταν κλεισμένοι χοῖροι
 Δυὸ πῆρε καὶ τοὺς ἔσφαξε, κι ἀπὲ καψάλισέ τους,
 τοὺς λιάνισε καὶ πέρασε τὰ κρέατα στὶς σοῦβλες,
 καὶ σὰν καλοψηθήκανε τὰ φέρνει τοῦ Ὀδυσσεά,
 δλόξεστα μὲ τὰ σοιβλιά, καὶ μ' ἄσπρο ἀλεύρι ἀπάνω.
 Σμίγει καὶ τὸ μελόγλυκο κρασί μὲς στὸ καρδιάρι,
 καθίζει ἀγνάντια, τὸν καλεῖ, κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει

80

«Τρῶγε ἀπὸ δούλου χοιρινὸ κρέασι τώρα, ὦ ξένη
 τὰ παχουλὰ θρεφτάρια μας τὰ χαίρουνται οἱ μνηστῆρες,
 πού μέσα τους εἶναι ἄσπλαγχι κι ἀθεόφοβη ἡ ψυχὴ τους.
 Μὰ τᾶνομα οἱ μακαριστοὶ θεοὶ δὲν τὰγαπᾶνε,
 παρὰ τὰ δίκια καὶ καλὰ τιμοῦν καμώματά μας.
 Κι ἂν κακοπράχτες κι ἄτιμοι πατήσουνε γῆς ξένη,
 καὶ λάφυρα νάρπάξουνε τοὺς βοηθήση ὁ Δίας,
 τὸ πλοῖο φορτώνουν, καὶ γοργὰ στὸν τόπο τους γυρνοῦνε,
 τί τὴν ψυχὴ τους τυραννεῖ θεϊκῆς ὀργῆς τρομάρα.
 Μὰ ἐτοῦτοι ἀπὸ θεοῦ φωνὴ θάκοῦσαν καὶ θά μάθαν
 τὸ μαῦρο τέλος του, ἐπειδὴς δὲν προξενεύουν δίκια,
 μήτε γυρνοῦν στὰ σπίτια τους, μόν' κάθονται καὶ τρῶνε,
 τὰ πλούτια μας μ' ἀδιαντροπιὰ χωρὶς νὰ τὰ λυποῦνται.
 Τὶ κάθε μέρα καὶ νυχτιὰ πού μᾶς χαρίζει ὁ Δίας,
 ἕνα σφαχτὸ δὲ σφάζουνε, καὶ μήτε δυὸ μονάχα
 ἀτέλειωτα καὶ τὸ κρασί τραβοῦν καὶ τὸ ρουφᾶνε,
 γιατί εἶχε βιὸς ἀρίφνητο, κι ὅσο κανένας ἄλλος
 δὲν εἶχε στὴ μαυροστεριά μηδὲ στὸ Θυίαι μέσα.

90

Εἴκοσι ἀρχόντοι μαζωχοὶ δὲν ἔχουν τόσα πλούτια·
 νὰ σ'τὰ μετρήσω. Δώδεκα κοπὲς βοδιῶνε κείθε·
 κ' εἶναι ἄλλες τόσες πρόβατα, κι ἀκόμα τόσες χοῖροι
 γίδια κοπάδια δώδεκα, ἀπλωτά, πὺ οἱ πιστικοὶ του
 τὰ βόσκουν καὶ τὰ νοιάζονται, καὶ ξένοι καὶ δικοὶ του.
 Κ' ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ, γιδιῶν κοπάδια βόσκουν
 ἔντεκα, καὶ καλόβουλοι τὰ σαλαγᾶνε ἀνθρῶποι.

Καθεμερνὰ καθένας τους θὰ φέρη στοὺς μνηστῆρες
 ἀπὸ τὰ γίδια τὰ παχιά τὸ πιὸ καλὸ πὺ βρῖσκει.
 Ἐγὼ φυλάω καὶ νοιάζομαι τοὺς χοίρους ἐδῶ ἐτούτους,
 καὶ πάντα τὸν καλύτερο διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω.»

Εἶπε κ' ἐκεῖνος ἀρπαχτὰ τρωγόπινε σωπώντας,
 καὶ μέσα του κρυφόπλεχνε κακὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.
 Καὶ σάνε καλοδείπνησε καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά του,
 ὁ ἄλλος τὸ ποτήρι του πὺ γιὰ πιοτὸ κρατοῦσε,
 κρασί γεμᾶτο τοῦδωσε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη,
 καὶ φώναξέ του κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Φίλε, καὶ ποιός σ' ἀγόρασε μὲ βίος δικό του ἐσένα,
 μέγας καὶ βαθιόπλουτος, καθὼς τὸν παρασταίνεις,
 καὶ λὲς γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴ χάρη θά'χῃ πέσει;
 Πές μου, μὴν τονὲ γνώρισα ποιός εἶταν· γιὰτὶ ὁ Δίας
 κ' οἱ ἄλλοι θεοὶ θὰ ξέρουν ἂν τὸν εἶδα κ' ἐδῶ φέρνω
 μαντᾶτα του· τί γύρισα μέρη πολλὰ στὸν κόσμω.»

Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν ἀπάντησε καὶ τοῦπε
 «Μηδ' ἦ γυναῖκα μήτε ὁ γιός, ὦ γέρο, δὲν ἀκούγει
 τὸν ταξιδιώτη πὺ ἔρχεται καὶ λέει μαντᾶτα φέρνει·
 πολλοὶ πλανιοῦνται κ' ἔρχονται γιὰ λίγη πόρεψή τους,
 μὰ τοὺς γελοῦν μὲ ψέματα καὶ κρύβουν τὴν ἀλήθεια.
 Ἄν τύχη κοσμογυριστῆς καὶ φτάσῃ ἐδῶ στὸ Θιάκι,
 ἔρχεται, λόγια πλανερὰ στὴ δέσποινά μου κρένει,
 κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται, κι ὅλα ζητάει νὰ μάθη,
 χύνοντας δάκρια περισσά, σὰν ποῦναι τὸ συνήθειο
 κάθε γυναῖκας πὺ ἄντρα της στὰ ξένα ἔχει χαμένα.»

Ἔτσι κ' ἐσὺ θὰ σκάρωνες, ὦ γέρο, παραμύθια,
 σ' ὅποιον χλαμύδα σοῦδινε νὰ βάλῃς καὶ χιτῶνα.
 Ὡς τόσο ἐκείου θὰ τοῦγδαρᾶν τὰ κόκκαλά του οἱ σκύλοι
 καὶ τὰ ὄρνια τὰ γοργόφτερα, καὶ τέλειωσε ἡ ζωὴ του·
 ἢ ψάρια τονὲ φάγανε στὴ θάλασσα, καὶ τώρα

ἀ κόκκαλά του στή στεριά κοίτουνται μὲς στοὺς ἄμμους.
 Ζάθηκ' ἐκεῖνος, καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς φίλους μὰ σ' ἐμένα
 ἰκόμα πιώτερο ἄφησε τῆς στέρησης τὸν πόνο·
 ἰ τέτοιο ἀφέντη πάγκαλο δὲ θάβρω ὅπου κι ἂν πάω,
 ἢτε στῆς μάννας μου ξανὰ καὶ στοῦ κυροῦ ἂ γυρίσω 140
 ὁ σπίτι πὺν γεννήθηκα, καὶ μ' ἔθρειψαν ἐκεῖνοι.
 Μῆτε γιὰ κείνους τόσο ἐγὼ δὲ θάκλαιγα, κι ἄς θέλω
 γὰ τοὺς χαροῦν τὰ μάτια μου στὴν ποθητὴ πατρίδα·
 μὰ τοῦ Ὀδυσσέα πὺν χάθηκε μὲ συνεπαίρνει ὁ πόθος.
 Πὺν τῶνομά του ντρέπομαι νὰ πῶ, κι ἄς λείπη, ὦ ξένε,
 εἰ μ' ἀγαποῦσε ὀλόψυχα καὶ μὲ πονοῦσε ἐκεῖνος·
 φίλο ἀδερφὸ τὸν κράζω ἐγὼ, κι ἄς βρίσκεται μακριά μου.»

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
 «Φίλε, πὺν ἀρνιέσαι ὀλότελα νὰ πῆς πὺν θὰ ξανάρθῃ
 ἐκεῖνος πάλε, κι ἄπιστος ὀλοένα μένει ὁ νοῦς σου, 150
 ἐγὼ τοῦ βρόντου δὲ μιλῶ, παρὰ σοῦ λέω μὲ ὄρκο,
 πὺν ὁ Δυσσέας ἔρχεται κι ὅσο γιὰ συχαίρια,
 εὐτὺς πὺν στὰ παλάτια του ὁ ἀφέντης σου πατήση,
 μὲ ὦρια χλαμύδα καὶ καλὸ χιτῶνα θὰ μὲ ντύσης·
 πρὶν ὅμως δὲν τὰ δέχομαι, πολλὴ κι ἂν τᾶχω ἀνάγκη
 εἰ ὅσο ἐγὼ σιχαίνουμαι τὶς μαῦρες πόρτες τοῦ Ἄδῃ,
 τόσο κ' ἐκεῖνον πὺν ψευτιὲς σοφίζεται ἀπὸ φτώχεια.
 Ὁ Δίας νᾶναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κ' ἐτούτη ἢ στὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα πὺν μὲ δέχτη,
 πὺν ὄλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω. 160

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάση ὁ Ὀδυσσέας.
 Τοῦτος ὁ μῆνας ἅμα βγῆ, κι ἅμα πατήση ὁ ἄλλος,
 θάρθῃ πάλε στὸ σπίτι του, καὶ θὰ παιδέψη ἐκεῖνους
 πὺν βρίζουν τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ χρυσὸ του γιόκα.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κ' εἶπες·
 «Μῆτε σοῦ δίνω ἐγὼ ποτὲς τὰ συχαίρια, ὦ γέρο,
 καὶ μήτε ὁ Ὀδυσσέας θάρθῃ στὸ σπίτι του· μόν' πίνε
 ἤσυχά ἐσύ, καὶ πίνοντας ἄλλη κουβέντα ἄς βροῦμε,
 κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζῃς τα, γιὰτὶ πονεῖ ἡ καρδιά μου
 σὰ μοῦ θυμίζουν ἄξαφνα τὸ δοξαστὸ μου ἀφέντη. 170
 Καὶ τώρα ἄς τὸν ἀφήσουμε τὸν ὄρκο, ἂν καὶ μακάρι
 νᾶρθῃ ὁ Δυσσέας, καθὼς κ' ἐγὼ ποθῶ κ' ἡ Πηνελόπη,
 κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Ὡς τόσο τὸν Τηλέμαχο, τὸ τέκνο τοῦ Ὀδυσσεά,
τὸν μικροκλαίω, πού οἱ θεοὶ τὸν θρέψαν σὰ βλαστάρι,
κ' εἶπα, δὲ θάβγη πρὸ ἀχαιμνός ἀπ' τὸ λαμπρὸ γονιό του,
τὸν ξακουστὸ στὴν ὁμορφιά καὶ στὸ κορμί, μὰ τώρα
κάποιος θνητὸς ἢ ἀθάνατος τοῦ θάμπωσε τὰ φρένα·
στὴν ὄρια Πύλο τραβήξε νᾶκούση τοῦ γονιοῦ του
μαντᾶτα. Κ' οἱ καμαρωτοὶ μνηστῆρες τοῦχουν στήσει 180
καρτέρι πᾶς στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ χαθῆ τὸ γένος
καὶ τῶνομα τοῦ ἰσόθεου τοῦ Ἀρκείσιου ἀπ' τὸ Θιάκι.
Μὰ ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἢ πιασῆ ἀπ' αὐτούς, ἢ καὶ γλυτώση,
σὰ βάλῃ ὁ Δίας τὸ χέρι του καὶ τονὲ διαφεντέψη.
Μόνε ἔλα, γέρο, κι ὅλα σου δηγήσου μου τὰ πάθια·
πές μου κ' ἐτοῦτο ξάστερα ποιός εἶσαι, κι ἀποποῦθε;
ποιοί ν' οἱ γονιοί σου, ὁ τόπος σου; μὲ τί καρὰβι φάνης;
οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοὶ παρινένται
πῶς εἶναι; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις.» 190

Τότε ὁ Δυσσεᾶς ὁ τριζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ τοῦτα.
Καὶ νᾶχαμε γιὰ κάμποσον καιρὸ μὲς στὴν καλύβα
φατὶ καὶ γλυκερὸ κρασί, καὶ καλοκαθισμένοι
νὰ τρώγαμε, νὰ πίναμε, κ' οἱ ἄλλοι νὰ δουλεῦαν,
θὰ σοῦ μιλοῦσα ἀλάκερο τὸ χρόνο δίχως κόπο,
καὶ πάλε δὲ θὰ τέλειωνα τὰ πάθια τῆς ψυχῆς μου,
ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν.
Ἄπ' τὴν ἀπλόχωρη βαστάει ἡ φύτρα μου τὴν Κρήτη,
καὶ πλούσιου ἀνθρώπου εἶμαι παιδί· κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι 201
γέννησε γιουὺς κι ἀνάθρευε μὲ τὴ στεφανωτή του,
μὰ ἐμένα ἐκεῖ μὲ γέννησε σκλάβα ἀγαπητικιά του.
Ὅμως σὰν τᾶλλα του παιδιὰ κ' ἐμένα μὲ τιμοῦσε,
ὁ Κάστορας τοῦ Ὑλακα θρέμμα του ἐγὼ παρινέμαι,
πού τονὲ λάτρευε σὰ θεὸ στὴν Κρήτη ὁ κόσμος ὅλος,
ὅτι πλούτια καὶ καλοτυχιὰ καὶ ξακουστὰ εἶχε τέκνα.
Μὰ τοῦ θανάτου οἱ δαίμονες στὸν Ἄδη σὰν τὸν πῆγαν,
τὰ παληκάρια του τὸ βιὸς μοιράστηκαν μὲ κλήρους,
κ' ἐμένα λίγο μερτικὸ μοῦ ἀφήκαν, κ' ἓνα σπίτι 210
Κόρη γονιῶν μυριόπλουτων πῆρα γυναίκα τότες,
ἀπὸ δική μου λεβεντιὰ, γιὰτὶ ἀναντρος δὲν εἶμουν
μῆτε ἀνωφέλευτος ἐγὼ· τώρα μοῦ λείψαν ὅλα.

Μὰ κι ἀπ' τὴν καλαμιὰ θαρρῶ πὺν βλέπεις, θὰ μὲ νοιώσης,
 τί εἶμουν πριχοῦ μὲ ζώσουνε τὰ βάσανα κ' οἱ πόνοι.
 Θάρρος καὶ τόλμη ἢ Ἐθηνᾶ κι ὁ Ἄρης μου χάρισαν,
 πὺν ἀσκέρια ὀμπρός μου σπάζανε· σὺν ἔπαιρνα μαζί μου
 παληκαράδες διαλεχτοῦς, καὶ στήναμε καρτέρι,
 μεγάλο πλέχγοντας κακὸ τοῦ ὀχτροῦ, ἢ ἀντρειωμένη
 ψυχὴ μου τότες θάνατο δὲ λόγιαζε ὀμπροστά της,
 μόν' πρῶτος πρῶτος χούμιζα, κι ὅποιος ὀχτρος δὲ μπόρειε 220
 νὰ μὲ ξεφύγη, τοῦπαιρνα τὴ ζωὴ μὲ τὸ κοντάρι.
 Τέτοιος ἐγὼ στὸν πόλεμο· δὲ μ' ἄρεζαν χωράφια
 καὶ σπιτικά, πὺν συνηθοῦν λαμπρὰ παιδιὰ νὰ θρέφουν,
 μόνε ὄλο πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ λαχτάραγε ἢ καρδιά μου,
 πολέμους, καὶ καλόξεστα κοντάρια καὶ σαγίτιες,
 κακά, πὺν φόβο σὲ ἄλλονους κι ἀνατριχίλα δίνουν.
 Μὰ πάλε, τὰ ὅσα μοῦθαζε ὁ θεὸς στὸ νοῦ ἀγαποῦσα
 τί ἄλλα ὁ ἕνας κυνηγάει, κι ἄλλα ζητάει ὁ ἄλλος.
 Καὶ πρὶν ἀκόμα οἱ Ἄχαιοὶ πατήσουνε στὴν Τροία,
 ἐννιὰ φορὲς ἐγὼ ἀρχηγὸς μὲ τὰ καρᾶβια βγῆκα 230
 σὲ ξένους τόπους, καὶ πολλὰ μάζενα τότες πλοῦτια.
 Διάλεγα μέρος, καὶ πολλὰ μοῦ πέφταν καὶ στὸν κλῆρο.
 Μεγάλωσε κι ἀρχόντηνε μεμιάς τὸ σπιτικό μου,
 κι ὄλοι στὴν Κρήτη μ' ἔβλεπαν μὲ σεβασμὸ καὶ φόβο.
 Μὰ σὰ στοχάστη ὁ βρονηχτής ὁ Δίας τὸ ταξίδι
 τὸ τρομερό, πὺν ἀρίθμητους ἀφάνισε λεβέντες,
 ἐμένα καὶ τὸν ξακουστὸ Ἰδομενέα προστάξαν
 νὰ πᾶμε οἱ δυὸ μας ἀρχηγοὶ στὸ Ἴλιο μὲ τὰ πλοῖα.
 Δὲν εἶταν τρόπος νᾶρνηθῶ· βαρὺς τοῦ λαοῦ ὁ λόγος.
 Χρόνους ἐννιὰ χτυπιούμασταν Ἄχαιοὶ μὲ Τρωαδίτες, 240
 στοὺς δέκα χρόνους πήραμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου·
 ὅμως στὸ γυρισμὸ θεὸς μᾶς σκόρπισε τὰ πλοῖα,
 κ' ἐμένα ὁ Δίας συφορὲς τοῦ δόλιου μελετοῦσε·
 τί μόλις μήνα χάρηκα παιδιὰ, γυναῖκα, πλοῦτια,
 καὶ πόθος μοῦοθε στὴν καρδιά καρᾶβια νᾶρματώσω,
 καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτοῦς τὴν Αἴγυπτο νὰ σύρω.
 Ἐννιὰ καρᾶβια ἀρμάτωσα, καὶ τρέξαν μέσα κόσμος.
 Ἐξὴ μερόνυχτα οἱ καλοὶ συντρόφοι τραγοπίναν,
 καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα παχιά σφαχὰ ὀλοένα, 250
 νὰ θυσιάζουνε στοὺς θεοὺς, νὰ γεύονται κι αἰτοὶ τους.

Ἑβδομη μέρα, ἀπ' τὴν πλατειὰ τὴν Κρήτη ξεκινώντας
 μὲ δυνατὸ καλὸ Βοριά ἀρμενίζαμε στὰ πρύμα,
 πὺρ ρέμα λὲς μᾶς ἔσερνε· μήτ' ἓνα ἀπ' τὰ καράβια
 δὲν ἔπαθε, μόν' ἄβλαβοι καθόμασταν, κ' ἐκεῖνα
 τὰ πήγαινε ἴσια ὁ ἄνεμος μαζί μὲ τοὺς ποδοῦτες.
 Σὲ μέρες πέντε φτάσαμε στοῦ ποταμοῦ τοῦ Αἰγύπτου
 τὸ καλὸ ρέμα· καὶ ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια.
 Πρόσταξα τότες τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
 αὐτοῦ, πλάϊ στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν, 260
 κ' ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τριγύρω·
 μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
 τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὀλόμορφα χωράφια,
 καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.
 Κ' ἦρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
 σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλλα
 ὄλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
 ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
 κ' ἓνας δὲν κόταε νὰ σταθῆ κι ὄχτρο τοῦ νάντικρῦση,
 γιὰτὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει. 270
 Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
 κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανούς καὶ στὴ σκλαβιά τοὺς ρίξαν.
 Ὡς τόσο αὐτὸ τὸ στοχασμὸ μοῦ φέρνει ὁ Δίας στὸ νοῦ μου,
 ἂν καὶ μακάρι ὁ θάνατος νὰ μ' εὔρισκε ἐκεῖ πέρα,
 τί κι ἄλλα μὲ προσμένανε παθήματα κατοπί.
 Βγάζω καὶ θέτω καταγῆς τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα,
 καὶ τὸ κοντάρι, κι ἀντικρῦ στοῦ βασιλέα τὰμάξι
 πηγαίνοντας, προσπέφτω του, φιλῶ τὰ γόνατά του·
 κ' ἐκεῖνος μὲ σπλαχνίστηκε, μὲ κάθισε στὰμάξι,
 καὶ μέσα στὰ παλάτια του μὲ πῆρε δακρυσμένο. 280
 Πολλοὶ μὲ τὰ κοντάρια τους χυνόντανε ἀφρισμένοι,
 γιὰ νὰ μὲ κόψουνε, μὰ αὐτὸς ἀλόργα τοὺς κρατοῦσε·
 φοβότανε τὴ μάνητα τοῦ Δία τοῦ ξενοσώστη,
 πὺρ τὰ ἔργα τὰ παράνομα τᾶχει σὲ μέγα μῖσος.
 Ἐμείνα ἐκεῖ χρόνους ἑφτά, καὶ τότε ἀπὸ τοὺς ντόπιους
 μάζεψα πλούτια ἀρίφνητα, γιὰτὶ ὅλοι τους μοῦ δῖναν.
 Σὰν ἔγιναν τὰ χρόνια ὀχτώ, τότε ἦρθε κάποιος ἄντρας
 ἀπ' τὴ Φοινίκη, μάστορ σὲ ψέμα καὶ σὲ δόλο,
 κι ἀχόρταγος, πὺρ πάμπολλους εἶχε ἀδικήσει ἀνθρώπους.

Ἐκεῖνος μὲ κατάπεισε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
 οὐ βρίσκονταν τὰ σπίτια του καὶ τᾶλλα χτήματά του.
 Ἐμεινα χρόνο ἀλάκερο μαζί του στὴ Φοινίκη.
 Ἰὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κ' οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,
 ἰ ὁ χρόνος σάνε γύρισε κ' οἱ ἐποχὲς ξανάρθαν,
 ἐ πελαγόδρομο σκαρὶ μὲ παίρνει στὴ Λιβύα,
 ἐ ἀπάτη, τάχα τὸ φορτιὸ μαζί του γιὰ νὰ φέρω,
 ἂ μὲ σκοπό, σὰν πάω ἐκεῖ νὰ μ' ἀκριβοπουλήση.
 ὄν ἔνοιωσα, μὰ ἀνέβηκα στὸ πλοῖο του ἀπ' ἀνάγκη.
 Ἰὲ δυνατὸ καλὸ βοριά τραβοῦσε τοῦ πελάγου
 ἐρ' ἀπ' τὴν Κρήτη· χαλασμοὶ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας. 300
 Ἦν Κρήτη σὰν ἀφήσαμε, κὶ ἄλλη στεριά τριγύρω
 ἐ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
 ἦννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,
 τοῦ θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
 Ὄττες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τᾶστροπελέκι
 τυπαίει τὸ πλοῖο, κὶ ὀλόβολο τᾶναποδογυρίζει
 γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
 ἦρω στὸ μαυροκάρabo γυρνώντας σὰν κουροῦνες
 καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοθε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα.
 Μὰ ἐμένα τοῦ πολύπαθου τετράψηλὸ κατάρτι 310
 μοῦ βάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 τὰ χέρια, ἀπὸ τὴ συφορὰ γιὰ νὰ γλυτώσω ἐκεῖνη.
 Ἦ' ἀγκάλιασα, καὶ μ' ἔπαιρναν οἱ λυσσασμένοι ἀνέμοι.
 Μέρεις ἐννιά πλανιόμουνα, τὴ δέκατη τὴ νύχτα
 μεγάλο κῆμα μ' ἔσχιξε στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.
 Ἐκεῖ μὲ δέχτη ὁ Φεΐδωνας ὁ ρήγας δίχως λύτρα
 εἰ ὁ γιὸς του, πού μὲ πρόφτασε ἀπ' τὸ κούο κὶ ἀπ' τὸν κόπο
 κατακομμένο μ' ἔφερε στὸ πατρικὸ παλάτι,
 κὶ ὁ ρήγας τότες μ' ἔντυσε χλαμύδα καὶ χιτῶνα. 320
 Ἔμαθα γιὰ τὸν Ὀδυσσεά ἐκεῖ, τὶ μοῦλεγε κὶ ὁ ἴδιος
 πῶς τονὲ δέχτη φιλικά, στὸν τόπο του σὰ γύρνα
 καὶ μοῦδειξε ὄσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσεάς συναΐξει,
 χαλκὸ, χρυσάφι, σίδερο μὲ τέχνη δουλεμένο,
 πού σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του
 τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια,
 Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦλεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
 ἀπ' τᾶψηλόκορφο τὸ ἰδρὸν τὸ θέλημα τοῦ Δία

νάκούση πῶς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
 κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ πὺν λείπει. 330
 Καὶ μὲς στὸ σπῖτι στᾶζοντας μοῦ ὀρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
 εἶταν ριχμένο, κ' ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,
 στῆ γῆς νὰ τονὲ φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.
 Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιὰτ' ἔτυχε καράβι
 Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινᾷ στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
 Στὸ βασιλέα τὸν Ἄκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
 μὰ αὐτοὶ κακὰ βουλευτήκαν, γιὰ νὰ τραθῆξω κι ἄλλα
 παθήματα καὶ συφορές· κι ἅπ' τῆ στεριά σὰ βγῆκε
 πολὺ ἀνοιχτὰ τὸ πλεούμενο, σοφίστηκαν νὰ βροῦνε 340
 τὸν τρόπο νὰ μὲ ρίξουνε μὲς στῆς σκλαβιάς τὰ πάθια.
 Μοῦ βγάλαν τῆ γλαμύδα μου, μοῦ βγάλαν τὸ χιτώνα,
 κι ἄλλο παλιὸ μὲ ντύσανε κουρέλι καὶ χιτώνα,
 αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλιόρουχα πὺν βλέπεις κ' ἔχω τώρα
 καὶ πρὸς τὸ βράδυ φτάσανε στὸ ξάστερο τὸ Θιάκι.
 Σφιχτὰ μὲς στὸ καλόθρονο σὰ μ' ἔδεσαν καράβι,
 καὶ μὲ σκοινὶ πολὺστρεφτο, πηδήξανε μὲ βιάση
 στῆ γῆς, καὶ καλοκάθησαν νὰ φᾶνε στᾶκρογιαλί.
 Ὡς τόσο γλήγορα οἱ θεοὶ μοῦ ἐέλυσαν τὸν κόμπο,
 κ' ἐγὼ μὲ τὸ παλιόρουχο σκεπάζοντας τὴν ὄψη,
 ἅπ' τὸ καλοπελέκητο κατέβηκα τιμόνι, 350
 πάνω στῆ θάλασσα ἔρριξα τὸ στήθος, καὶ τὰ χέρια
 ἀπλώνοντας κολυμπητὰ βγαίνω στῆ γῆς, καὶ τρέχω
 κι ἀνάμερὰ τους κρύβουμαι στὰ φυλλωτὰ τὰ δάσια.
 Τοῦ κάκου γύριζαν αὐτοὶ καὶ δυνατὰ φωνάζαν·
 μὰ δὲν τὸ κρίνανε καλὸ παρέκει νὰ ζητήσουν,
 καὶ γύρισαν καὶ μπήκανε στὸ βαθουλὸ καράβι
 κ' ἔτσ' οἱ θεοὶ μὲ κρύψανε καλὰ καὶ δίχως κόπο,
 καὶ στὴν αὐτὴ μὲ φέρανε φρόνιμου ἀνθρώπου. Βλέπεις,
 ἀκόμα εἶναι τῆς μοίρας μου στὸν κόσμον αὐτὸν νὰ ζήσω. »

Κ' ἐσύ, Εὐΐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογηθήης κ' εἶπες: 360
 « Ἄμοιρε ξένη, περισσὰ μὲ λύπησες δηγώντας
 ἕνα ἕνα τὰ ὅσα τραβήξες καὶ τὰ ὅσα πῆγες κ' ἦρθες.
 Μὰ δὲ λαλεῖς, θαρρῶ, σωστά, καὶ μήτε θὰ μὲ πείσης
 μὲ τὰ ὅσα μοῦ δηγήθηκες ἐσὺ γιὰ τὸ Δυσσέα.
 Γιατὶ μαθὲς νὰ κάθεσαι καὶ ψέματα νὰ κρένης;
 Καὶ μοναχός μου ἔξρω ἐγὼ τὸ ἄν θὰ γυρίση ἐκεῖνος »

ξέρω πὼς ὄλ' οἱ ἀθάνατοι τὸν ἔχουνε μισήσει,
 καὶ νὰ χαθῆ δὲ στέρξανε στοὺς Τρωαδίτες μέσα,
 γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα σ' ἀγαπητὲς ἀγκάλες.
 Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦστηναν μνημούρι,
 κι ὄνομα θ' ἀβγαζε λαμπρὸ νὰφήση τοῦ παιδιοῦ του. 370

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν πῆραν, κ' ἐγὼ μένω
 στὴ μάντρα μου ὀλομόναχος· μήτε στὴ χώρα κάτου
 δὲν πάω, ξὲν ἢ φρόνιμη σὰν τύχη Πηνηλόπη
 νὰ μὲ φωνάξῃ, μήνημα ἀπὸ κάπου σὰν τῆς ἔρθῃ.
 Καθίζουν τότες κι ὄλοι τους ψιλορωτοῦν τὸν ξένο,
 κι αὐτοὶ ποὺ κλαῖνε καὶ πονοῦν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ρήγα,
 κι αὐτοὶ ποὺ χαίρουν, καὶ τὸ βιὸς ἀπλέρωτα τοῦ τρῶνε·
 μὰ ἐγὼ κανένα δὲ ρωτῶ πιά ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ κάποιος
 μὲ γέλασε Αἰτωλὸς φονιάς, ποὺ σὲ χωριὰ καὶ χῶρες 380
 πλανέθηκε, κ' ἦρθ' ὡς ἐδῶ, κ' ἐγὼ τὸν καλοδέχτην.

Καὶ πὼς τὸν εἶδε μοῦλεγε στοῦ Ἰδομενέα στὴν Κορήτη,
 τὰ πλοῖα του σὰ διόρθωνε τ' ἀνεμοτσακισμένα,
 καὶ πὼς μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους του θὰ φτιάσῃ
 τὸ θέρο ἢ τὸ χυνόπωρο μὲ πλούτια φορτωμένους.

Κ' ἐσύ, ποὺ θεὸς σὲ φέρνει ἐδῶ, πολὺπαθέ μου γέρο,
 νὰ μοῦ κερδίσης μὴ ζητᾶς μὲ δόλους τὴν καρδιά μου·
 μ' αὐτὰ δὲ θὰ σὲ σεβαστῶ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω,
 παρ' ἀπὸ φόβο τοῦ Διὸς κι ἀπὸ ψυχοπονιά μου.»

Τότε ὁ Δυσσεάς μίλησε ὁ πολύβουλος καὶ τοῦ εἶπε: 390
 «Ἄπιστη ἀλήθεια τὴν καρδιά μέσα στὰ στήθια σου ἔχεις
 τοῦ κάκου πᾶν οἱ ὄρκοι μου, καὶ δὲ σὲ καταπείθω.
 Μὰ συμφωνία ἄς κάμουμε, καὶ μάρτυρες ἄς εἶναι
 οἱ ἀθάνατοι ἀποπάνωθε, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια
 σ' ἐτοῦτο ἂν ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσῃ,
 ἐσὺ μοῦ δίνεις φόρεμα χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 καὶ στὸ Δουλίχι στέλνεις με, ποὺ τὸ ποθεῖ ἢ καρδιά μου·
 μὰ ἂν ὁ ἀφέντης δὲ φανῆ καθὼς ἐγὼ σοῦ κρένω,
 τοὺς δούλους βάλε ἀπ' τὸν γρεμνὸ νὰ πάνε νὰ μὲ ρίξουν,
 ποὺ ἄλλος φτωχὸς νὰ μὴν κοιτᾷ νὰ σὲ ξαναγέλασῃ.» 400

Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Μεγάλῃ δόξα καὶ τιμῇ στὸν κόσμον θάχα, ὦ ξένε,
 καὶ τώρα καὶ κατοπινά, στὸ σπίτι μου μιᾶς κ' ἦρθες,
 καὶ σοῦδωκα νὰ φᾶς νὰ πιῆς, κατόπι ἂν σὲ χαλνοῦσα,

καὶ δίχως πόνο σοῦπαιρνα τὴν ποθητὴ ζωὴ σου.
 Μὲ τί καρδιὰ θὰ πρόσφερνα τότες εὐκὴ τοῦ Δία;
 Μὰ ὄρα γιὰ δεῖπνο· ἄς ἔρχονται ἀμέσως οἱ συντρόφοι,
 τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουνε λαμπρὸ μὲς στὸ καλύβι.»

Αὐτὰ καθὼς μιλούσανε τὰ λόγια μεταξύ τους,
 ζυγώνουν οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φέρουνε τοὺς χοίρους. 410
 Τοὺς κλείσανε νὰ κοιμηθοῦν ἐκεῖ πού συνηθοῦσαν,
 κι αὐτοί, στίς μάντρες μπαίνοντας, βγάζαν ἄχρὸ μεγάλο.
 Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς φωνάζει στοὺς συντρόφους·

«Φέρτε μου τὸ καλύτερο καρρὶ γιὰ νὰ τὸ σφάξω
 τοῦ ξένου ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ μᾶς καλὸ, πού μερανύχτα
 πολλὰ τραβᾶμε ὄλο γι αὐτὰ τὰσπρόδοντα καρριά μας,
 κι ἄλλοι μᾶς τρῶν τὸν κόπο μας χωρὶς νὰ μᾶς πλερώνουν.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κ' ἔσκισε τὰ ξύλα μ' ἄξιναρι,
 κι αὐτοὶ τοῦ φέρανε παχὺ καρρὶ πέντε χρονῶνε, 420
 ἐκεῖ παραδίπλα τῆς σιᾶς· τοὺς θεοὺς δὲν ἀστοχοῦσε
 ὁ γέρος ὁ χοιροβοσκός, τί ἔχε στὰ φρένα γνώση.

Ἔκοψε τρίχες ἀπαρχὴ ἀπ' τοῦ χοίρου τὸ κεφάλι,
 καὶ στὴ φωτιὰ τὶς ἔρριξε· καὶ τῶν θεῶν εὐκόταν
 νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά.
 Κατόπι σήκωσε δαυλὸ πού δὲν τὸν εἶχε σκίσει,
 καὶ βάρωσε καὶ σκότωσε τὸ ζῷ· κ' οἱ ἄλλοι τότες
 τὸ σφάξαν, τὸ καψάλισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
 καὶ στοίβαξε αὐτὸς τὰ ὠμά πού τᾶκοβε ἀπ' ὀλοῦθε,
 μέσα στὴν σκέπη τὴν παχειά, καὶ τᾶκαμε ἀπαρχὴ του
 καὶ σὰν τ' ἀλεύρωσε καλά, πὰς στὴ γωνιὰ τὰ βάζει.

Καὶ τᾶλλα τὰ λιανίσανε, τὰ πέρασαν στίς σοῦβλες, 430
 τὰ ψήσανε μὲ προσοχὴ, τὰ ξεσουβλίσαν ὄλα,
 καὶ στοὺς ταβλάδες τᾶρριξαν· καὶ στάθη τότε ὁ γέρος,
 πού ἔνοιωθε πάντα τὸ σωστό, νὰ τὸ καλομοιράση.

Σὲ μέρη ἔφτα τὰ χώρισε· στίς Νύφες θεῆς τὸ πρῶτο
 καὶ στὸν Ἐρμῆ, τῆς Μαίας τὸ γιό, μαζί μ' εὐκὲς προσφέρει,
 καὶ τᾶλλα στὸν καθένα τους· καὶ τοῦ Ὀδυσσεά χωρίζει
 τὸ ψαρονέφρι ἀλάκερο τοῦ χοίρου γιὰ τιμὴ του·
 καὶ τό εἶδε αὐτὸς καὶ χάρηκε, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε·

«Ὅσο σ' ἀγάπησα, Εὐμαίε, κι ὁ Δίας νὰ σ' ἀγαπήση, 440
 πού ἐμένα τὸν ἀσήμαντο τιμᾶς μὲ τέτοια δῶρα.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·

«Τρωῶγε, καλέ μου ξένε, ἐσὺ καὶ τὰ καλά μας χαίρου
τὸ ἕνα ὃ θεὸς χαρίζει μας, καὶ τ'ἄλλο μᾶς τάρνιεται,
ὅπως στὸ νοῦ του βουλευθῆ, τί δύναται τὰ πάντα.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἔκαψε ἀπαρχές στους θεοὺς τοὺς παναιώνιους,
κ' ἔσταξε, κ' ἔβαλε καυκὶ λαμπρὸ κρασὶ γεμᾶτο
μὲς στοῦ Ὀδυσσεά τοῦ κουρσευτῆ τὰ χέρια τότε δίπλα
στὸ μερτικό του κάθησε· καὶ μοίραζε ὁ Μεσαύλης
ψωμί, πού ὁ Εὐμαιοσ δοῦλο του τὸν εἶχε ἀγορασμένο.
ἄτός του ἀπὸ τοὺς Ταφινούς, σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης, 450
δίχως νὰ ξέρη ἢ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης·
κι ἀπλῶσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιά πούχαν ὀμπρός τους.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
πῆρ' ὁ Μεσαύλης τὸ ψωμί, κ' ἐκεῖνοι χορτασμένοι
ἀπὸ ψωμί καὶ κρέατα κινήσαν νὰ πλαγιάσουν.

Νύχτα ἦρθε χασοφέγγαρη κι ἀγριωπῆ, πού ὁ Δίας
ἔβρεχε, κι ἄνεμος ὑγρὸς ὀλονυχτὶς φυσοῦσε.
Τότες τοῦ γέρου μίλησε ὁ Δυσσεάς, νὰ δοκιμάση
ἂν ὁ ἴδιος τῆ γλαμύδα του θὰ βγάλῃ νὰ τοῦ δώση, 460
ἢ σὲ ἄλλο σύντροφο θὰ πῆ, ἀφοῦ τόση τοῦ εἶχε ἀγάπη·

«Ἄκουσε τώρα, ὦ Εὐμαιο, κι ὅλοι οἱ σύντροφοὶ γύρω
κάτι ἔταξα, καὶ θὰ τὸ πῶ· τί τὸ τρελὸ μ' ἀνάβει
κρασὶ πού καὶ τοὺς γνωστικὸς κινάει νὰ τραγουδᾶνε,
μὲ γέλοια νὰ γλεντίζουνε, καὶ στοὺς χοροὺς νὰ βγαίνουν,
μὰ καὶ νὰ λὲν ὅσα εἴτανε καλὸ νὰ μὴ λεχτοῦνε.
Τώρα κ' ἐγώ, πού ἀρχίνησα νὰ λέω, δὲ θὰ τὸ κρύψω.
Μακάρι νιότη νᾶχα ἐγώ, καὶ τέτοια γερωσύνη,
σὰν πού εἶχα σάνε σήσαμε καρτέρι ὀμπρός στὴν Τροία.
Ὁ γιὸς τοῦ Ἄτρεά ὁ Μενέλαος κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς 470
εἴτανε τότες ἀρχηγοί, κ' ἔμένα βάλαν τρίτο.

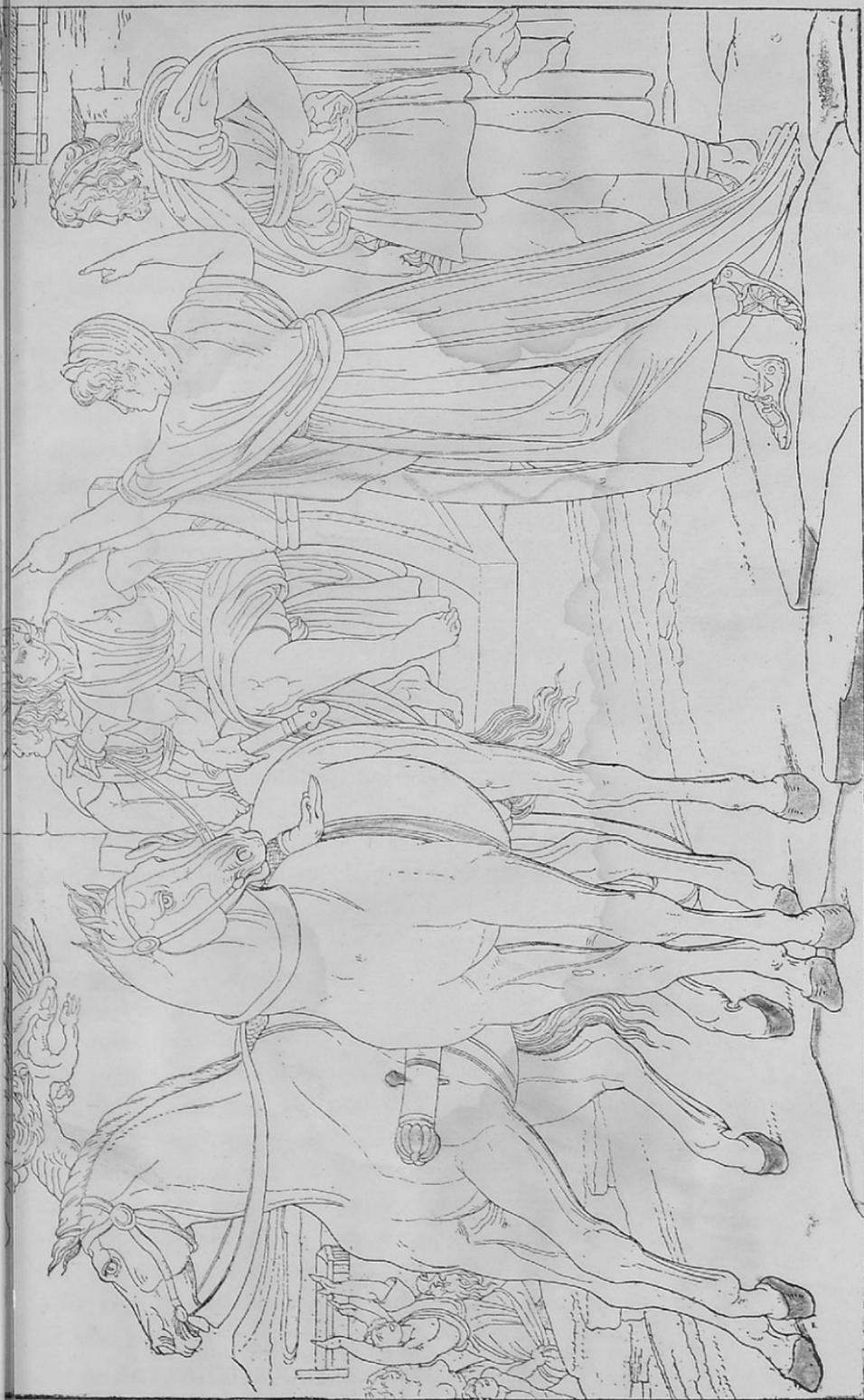
Στὴ χώρα φτάνοντας σιμὰ καὶ στάψηλὸ τὸ κάστρο,
ἐκεῖ τριγύρω στὰ πηχτὰ χαμόδεντρα, στοῦ βάλτου
τὶς καλαμιές πλαγιάσαμε κρυμμένοι στᾶροματά μας·
καὶ νύχτα πλάκωσε κακῆ, Βοριάς πολὺς φυσοῦσε,
πού ὅλα παγῶναν, καὶ ψυχρὸ σὰν πάχνη ἔπεφτε χιόνι,
καὶ τὸ κρουστάλλι ὀλόγυρα κολνοῦσε στὶς ἀσπίδες.
Ὅλοι εἶχαν καὶ φορούσανε γλαμύδες καὶ χιτῶνες,
κι ἀναπαυόνταν ἤσυχα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες·
ἐγὼ ὅμως τῆ γλαμύδα μου σὲ σύντροφο εἶχ' ἀφήσει 480

ἀστοχάστα δὲν τόλεγα ποτὲς νὰ ξεπαγιάσω
μόνο τῆ ζώνῃ τῆ λαμπρῇ καὶ τὴν ἀσπίδα πῆρα.
Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες πού τᾶστρα γέρονον,
μὲ τὸν ἀγκώνα σάλεψα τὸν Ὀδυσσεά σιμά μου,
κι αὐτὸς μεμιάς μ' ἀγρίκησε· καὶ φώναξά τον κ' εἶπα·
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη Διογενῆ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
πάω νὰ πεθάνω· κάποιος θεὸς μὲ γέλασε νὰ μείνω
μὲ τὸ χιτώνα μοναχά, καὶ γλυτωμὸ δὲ βλέπω.»

Ἔτσ' εἶπα, καὶ στὰ φρένα του νά, τί στοχάστη ἐκεῖνος, 490
μεγάλος καθὼς εἶτανε στὸ νοῦ καὶ στοὺς πολέμους·
σιγομιλώνοντας ἔσκυψε καὶ μοῦπε· «Σώπα τώρα,
μὴν τύχη κι ἄλλος Ἀχαιὸς κανέναν σ' ἀγρικῆση.»
Κατόπι στὸν ἀγκώνα του τὴν κεφαλὴ ἀκκουμπώντας,
μίλησε· «Ἀκούστε, φίλοι μου, κι ὄνειρο μοῦῤῥθε θεῖο
στὸν ὕπνο· βγήκαμε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καράβια,
κι ἄς πάῃ τοῦ Ἀγαμέμνονα κάποιος νὰ πῆ, τοῦ ἀφέντη,
ἀπ' τὰ καράβια πὶο πολλοὺς νὰ στείλῃ ἐδῶ νάρθοῦνε.»
Εἶπε, κι ὁ Θόας τοῦ Ἀντραίμονα ὁ γιὸς πηδάει ἀμέσως
καὶ τὴν πορφυροχρώματη χλαμύδα του πετώντας 500
τρέχει στὰ πλοῖα τυλίχτηκα τότες ἐγὼ τὸ ροῦχο
χαρούμενος, καὶ πλάγιασα· καὶ φάνηκε ἡ Αὔγουλα
λάμποντας ἢ χρυσόθρονη. Καὶ νᾶχα τώρα ἐκεῖνα
τὰ νιάτα καὶ τὴ δύναμη, θὰ μοῦδινε χλαμύδα
κάποιος μὲς στῶ χοιροβοσκῶν τίς μάντρες, ἀπ' ἀγάπη
καὶ σεβασμὸ πρὸς ἄνθρωπο καλὸ καὶ παινεμένο·
μὰ τώρα μ' ἀψηφοῦν, γιατί μὲ βλέπουν μὲ κουρέλια.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
«Καλὰ μᾶς τὴ δηγήθηκες τὴν ἱστορία σου, γέρο,
δὲν εἶπες τίποτε ἄτοπο, μηδὲ πού θὰ σὲ βλάβῃ·
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ μήτ' αὐτό, μηδ' ὅ,τι ἄλλο ταιριάζει 510
σὲ ἰκέτη πού ἔπαθε πολλά, καὶ πού ἔρχεται ὀμπροστά μας·
ὅμως σὰ φέξῃ πάλε αὐγὴ, θὰ βάλῃς τὰ παλιά σου.
Γιατ' ἀλλαξὲς δὲν ἔχουμε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
ἐδῶ πολλές, παρ' ἀπὸ μιὰ καθέναν μας τὴν ἔχει.
Ὅμως σὰν ἔρθῃ ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσεά,
τότε θενὰ σοῦ δώσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
κι ὅπου ἢ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδίσῃ.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔφτιασε τὸ στοῶμα

Ἡ Ἑλένη σὴ Σπάρτη δέχνη σὸν Τηλέμαχὸ τὸ καλὸ σημάδι τοῦ αἵτοῦ μὲ τὴ χίμηνα (ο 160—181).

σιμὰ στὴ σιὰ, ὅπου ἔβαλε γιδιώνε καὶ προβάτων
 προβιές, κι ἀπάνω τοῦ ἔροριξε, σὰν πλάγιασε ὁ Δυσσέας, 520
 τρανὴ χλαμύδα καὶ χοντρογή, πού κι ἄλλη εἶχε δική του,
 νὰ τὴ φορῆ σὰν πλάκωνε πολὺ βαρὺς χειμώνας.

Ἔτσι ὁ Δυσσέας κοιμήθηκε, κοιμήθηκαν καὶ τᾶλλα
 τὰ παληκάρια πλάγι του· μὰ ὡς τόσο ὁ χοιροτρόφος
 δὲν ἔστρωγε νὰ κοιμηθῆ μακριάθε ἀπὸ τοὺς χοίρους,
 μόνε ἀρματώθηκε νὰ βγῆ· καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
 πού γιὰ τὸ βιός του νοιάζονταν σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης.
 Πρῶτα στοὺς ὦμους τοὺς πλατιοὺς κρεμάζει τὸ σπαθί του,
 βάζει χλαμύδα χοντρουλή, προφύλαμα τοῦ ἀνέμου,
 κ' ἔροριξ' ἀπάνω του προβειὰ παχειᾶς μεγάλης γίδας, 530
 πῆρε κοντάρι σουβλερό, νὰ διώγῃ σκύλους κι ἄντρες,
 καὶ πῆγε πλάγιασε κοντὰ στὰσπρόδοντα θρεφτάρια,
 κάτου ἀπὸ πέτρα θολωτὴ καὶ στοῦ Βοριᾶ τὸ ἀπάγγιο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο.

Κ' ἡ Ἄθηνᾶ στὴ διάπλατη τῇ Λακεδαίμονα ἤρθε,
 στὸν ἄξιο γιὸ τοῦ ἀνθρώπου Ὀδυσσεᾶ νὰ θυμίσῃ
 τὸ γυρισμό του νὰ νοιαστῆ, καὶ νᾶρθῃ στὴν πατρίδα.
 Τὸν βοῆκε μὲ τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν παινεμένο
 στὸ πρόσπιτο τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου πλαγιασμένο·
 βαθιὰ γλυκοκοιμότανε τοῦ Νέστορα τὸ τέκνο,
 ὄχι ὅμως κι ὁ Τηλέμαχος, πού ἀκοίμητο τὸν κράτα
 ἢ συλλογὴ τοῦ κύρη του στὴ θεία τῇ νύχτα μέσα.
 Σιμὰ του στάθη κ' εἶπε του ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

«Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πιά στὰ ξένα νὰ πλανιέσαι, 10
 στὸ σπιτί βιδὸς ἀφήνοντας κι ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 μὴν τύχη αὐτοὶ καὶ μοιραστοῦν καὶ καταλύσουν ὅλους
 τοὺς θησαυροὺς σου, καὶ σοῦ βγῆ χαμένο τὸ ταξίδι.
 Τρέχα πὲς στὸν τρανόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλῃ
 στὸ σπιτί, ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆς τὴν ἀκριβὴ σου μάννα,
 πού τώρα τὴν παρακινοῦν κι ὁ κύρης καὶ τᾶδέρφια
 νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, πού τοὺς μνηστήρες ὅλους
 καὶ στάντιπροίκια πέρασε καὶ στὰ περισσὰ δῶρα.
 Μὴν τύχη κι ἄθελά σου αὐτὴ πάρῃ τὸ βιδὸς καὶ φύγῃ.
 Τὶ τῆς γυναίκας τὴν ψυχὴ τὴν ξέρεις δὰ πῶς εἶναι» 20

θέλει νάξαινη τὰ καλὰ τοῦ ἀντροῦς ποῦ θὰ τὴν πάρη,
μὰ τὰ προτερινὰ παιδιὰ καὶ τὸν ἀγαπημένο
τὸ σύγκοιτο ποῦ πέθανε, δὲ θέλει νὰ τοὺς ξέρη.

Πήγαινε τώρα, τὸ ἔχει σου νὰ μπιστευτῆς σιὰ χέρια
τῆς παρακόρης ποῦ θὰ δῆς πιδὶ τίμια ἀπὸ τις ἄλλες,
ὥσότου νύφη δοξαστῆ οἱ θεοὶ σοῦ φανερώσουν.

Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κ' ἐσὺ σιὸ νοῦ σου βάλ' τον
κρυφὸ καρτέρι σου ὄστησαν οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
μὲς σιὸ στενὸ ποῦ ἀνάμεσο Θιάκι καὶ Σάμη πέφτει,
γιὰ νὰ σοῦ πάρουν τὴ ζωὴ σιὸν τόπο σου πρὶν φτάσης. 30

Δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτὸ· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
θὰ φάη ἢ γῆς, ποῦ σήμερα τὸ βίος σου καταλοῦνε.

Ὡς τόσο βάστα ἀπ' τὰ νησιὰ μακριὰ τ' ὠριὸ καράβι,
κι ὅλο τὴ νύχτα ἀομένιζε· καὶ πρῦμο θὰ σοῦ στείλῃ
ἀγέρα ὅποιος ἀθάνατος σὲ διαφεντεύει πάντα.

Σιὸ πρῶτο πρῶτο τοῦ Θιακιοῦ τὰκρόγιαλο ποῦ φτάσης,
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου μαζὶ τὸ πλοῖο σιὴ χώρα,
καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσὺ νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὸ χοιροτρόφο,
ποῦ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἢ καρδιά του.

Ἐκεῖ τὴ νύχτα πέρασε, καὶ στείλ' τονε σιὴ χώρα 40
τὴν εἶδηση τῆς γνωστικιάς νὰ φέρη Πηνελόπης.
πὼς γλύτωσες, κ' εἶσ' ἄβλαβος, κ' ἔφτασες ἀπ' τὴν Πύλο.»

Εἶπε, καὶ τράβηξε ψηλὰ σιὸν Ὀλυμπο νάνεβη.

Κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα σκουντώντας μὲ τὸ πόδι,
ἀπ' τὸ θεόγλυκο ὕπνο του τὸν ξύπνησε, καὶ τοῦ εἶπε·

«Πεισίστρατε τοῦ Νέστορα, σήκου, στάμάξι ζέψε
τᾶλογα τὰ μονόνυχα, νὰ πάρουμε τὸ δρόμο.»

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα τοῦ ἀντίσκοψε καὶ τοῦ εἶπε·

«Δὲ γίνεται, Τηλέμαχε, νὰ βγοῦμε μὲς σιὴ νύχτα,
βιάση πολλὴ κι ἂν ἔχουμε· θὰ φέξῃ ὅπου καὶ νᾶναι. 50

Περίμενε ὥσπου ὁ δοξαστὸς Μενέλαος τοῦ Ἄτρεα
φορτώσῃ πᾶς στάμάξι σου τὰ δῶρα ποῦ σοῦ δίνει,
καὶ μὲ γλυκοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ πῆ τὸ κατευόδιο·
τι ἀπ' ὅσους τὸν φιλοξενοῦν θυμᾶται ὁ ξένος πάντα
ἐκεῖνον ποῦ μὲ ξέχωρη τὸν καλοδέκτη ἀγάπη.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ χρυσόθρονη φάνηκε εὐτὺς ἡ Αὐγοῦλα.

Κ' ἔρχετ' ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος σιμά τους,
ἄμα σηκώθη ἀπ' τὸ πλευρὸ τῆς ὥριας σύγκοιτῆς του.

Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 ντύνεται ἀμέσως βιαστικὰ τὸ λαμπερὸ χιτῶνα,
 στοὺς ἀντρειωμένους ὤμους του ρίχνει βαρεῖα φλοκάτα,
 καὶ βγαίνει καὶ προστέκεται· κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει
 τὸ παληκάρι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά·

60

«Γιὲ τοῦ Ἄτρεά διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
 εἶναι ὥρα νὰ μὲ στείλῃς πιά στὴν ποθητὴ πατρίδα,
 γιατί ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπιτί.»

Καὶ τότε ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος τοῦ κρένει·
 «Νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολὺ, Τηλέμαχε, δὲ θέλω,
 τὸ γυρισμὸ σου ἀφοῦ ποθεῖς· ὅποιος περισσὶα δείχνει
 στὸν ξένο ἀγάπη γιὰ ὄχλητα, τὸν κατακρίνω ἐτοῦτον·
 σ' ὅλα τὸ μέτριο πῶ καλὸ· κακό, νὰ λὲς τοῦ ξένου
 νὰ φύγῃ, ἂ δὲν τὸ θέλῃ αὐτός· κακό, καὶ νὰ κρατᾶς τον
 στὴ βίαση του· Σὰ βρίσκεται σιμά σου, φίλευέ τον·
 ἂν πάλε θέλῃ μισεμό, καλοπροβόδιζε τον.

70

Μεῖνε ὅμως πρῶτα νὰ μὲ δῆς στάμαξι νὰπιθῶνω
 τὰ ὄρια σου δῶρα, καὶ νὰ πῶ τῷ γυναικῶνε μέσα
 μὲ τὰ πολλὰ βρισκούμενα τραπέξι νὰ μᾶς στρώσουν.

Δόξα περίλαμπρη γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὰ σένα κέρδος,
 ποὺ πᾶτε δρόμο μακρινό, νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε.

Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἂν θὲς νὰ βγῆς, καὶ σ' ὄλο τὸ Ἄργος μέσα, 80
 ἔρχουμαι ἀντάμα σου κ' ἐγώ· τὸ ἀμάξι θὰ σοῦ ζέψω,
 καὶ θὰ σὲ πάρω σὲ πολλὲς ἀνθρώπων πολιτείες·
 κανέννας τότες μ' ἀδειανὰ δὲ θὰ μᾶς στείλῃ χέρια,
 παρὰ σ' ἐμᾶς ἢ τρίποδα καλόχαλκο, ἢ λεβέτι,
 ἢ δυὸ μουλάρια, ἢ καὶ χρυσὸ ποτήρι θὰ χαρίσῃ.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 «Τοῦ Ἄτρεά γόνε διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
 θέλω νὰ πάω στὸν τόπο μου, τὶ δὲν ἀφήκα πίσω
 σὰν ἔφευγα κανένανε νὰ μοῦ φυλάῃ τὸ βίός μου·
 μὴν τύχῃ ὁ ἴδιος μου χαθῶ τὸν κύρη μου ζητώντας,
 ἢ χάσω πολυτίμητο στολίδι ἀπ' τὰ παλάτια.»

90

Σὰν ἄκουσε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος ἐτοῦτο,
 παραγγεῖλε στὴ σύγκοιτη καὶ στὶς γυναῖκες μέσα
 μὲ τὰ πολλὰ βρισκούμενα τραπέξι νὰ τοιμάσουν.
 Μόλις σηκώθηκε, ἔφτασε κοντὰ καὶ ὁ Ἐτεωνέας,
 ποὺ δὲν καθόταν μακριὰ καὶ τοῦπε ὁ γιὸς τοῦ Ἄτρεά

νᾶνάφη ἀμέσως τις φωτιές, τὰ κρέατα νὰ ψήση,
 κι ἄκουσ' αὐτὸς τὴν προσταγή. Κι ὁ ἴδιος πῆγε τότε
 στὸ θάλαμο ὁ Μενέλαος τὸ μοσκομυρισμένο,
 μὲ τὴν Ἑλένη ἀντάμα του καὶ μὲ τὸ Μεγαπένθη. 10
 Κ' ἐκεῖ ποὺ φυλαγόντουσαν οἱ θησαυροὶ σὰ φτάσαν,
 πῆρε στὸ χέρι ὁ βασιλιάς διπλόκουπο ποτήρι,
 κ' εἶπε τοῦ γιοῦ του ἔν' ἀργυρὸ κροντήρι νὰ σηκώση·
 κ' ἡ Ἑλένη στα σεντούκια της ζυγώνει, ποὺ εἶχε μέσα
 ὠριόπλουμα φορέματα, δουλειὰ δική της ὅλα.
 Ἐν' ἀπὸ κεῖνα σήκωσε καὶ πῆρε ἡ ὥρια Ἑλένη,
 ἀπ' ὅλα τὸ πλατύτερο καὶ πιὸ ὄμορφο στὸ ξόμπλι,
 ποὺ σὰν ἀστέρι εἶταν λαμπρό, καὶ κάτω ἀπ' ὅλα τ' ὄχε.
 Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἤρθανε περνώντας τὰ παλάτια,
 κι ὁ ξανθομάλλης βασιλιάς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε: 11

«Τὸ γυρισμὸ ποὺ λαχταρεῖς, Τηλέμαχε, ἄς σοῦ δώσῃ
 ὁ Δίας ὁ πολύβροντος, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας.
 Κι ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
 σοῦ δίνω τ' ὄμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
 Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντήρι, ὅλο ἀσήμι,
 κι ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα
 δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τ' ὄχει δώσει,
 ὁ ρήγας τῶ Σιδωνιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυρνώντας
 στὰρχοντικό του κόνεψα· δικό σου θέλω νᾶναι.»

Εἶπε, καὶ τὸ διπλόκουπο τοῦ πρόσφερε ποτήρι 12
 τοῦ Ἄτρεα ὁ γιὸς ὁ ἥρωας· καὶ τότε ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Μεγαπένθης ἔφερε κι ἀπίθωσε ὀμπροστά του
 τᾶστραφιερὸ κροντήρι του τᾶσημοδουλεμένο·
 Κατόπι ἡ κρινομάγουλη στάθη ὀμπροστά του Ἑλένη
 σηκώνοντας τὸ φόρεμα, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε·

«Τοῦτο κ' ἐγώ, παιδάκι μου, τὸ δῶρο σοῦ χαρίζω,
 ἀπ' τὴν Ἑλένη θύμημα γιὰ τὴ χρυσὴ τὴν ὥρα
 τοῦ γάμου σου, νὰ τὸ φορῆ ἡ καλή σου, κι ὡς τὰ τότες,
 ἄς τὸ φυλάῃ ἡ ἀγαπητὴ μαννοῦλα σου στὸ σπίτι.
 Τώρα μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρὰ νὰ τ' ἀξιοθῆς νὰ φτάσῃς
 στὰρχοντικό παλάτι σου, στὴν ποθητὴ πατρίδα.»

Εἶπε, καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη. 130
 Παίρνοντας τότες ὁ ἥρωας Πεισίστρατος, τὰ δῶρα,
 τὰ θάμασε καὶ τᾶβαλε μὲς στ' ἄμαξιοῦ τὴν κόφρα.

Κι ὁ Ξανθουλὸς Μενέλαος τοὺς ἔφερε στὸν πύργο,
 κ' ἐκεῖνοι ἀράδα στὰ θρονιὰ καθῆσαν καὶ στὶς ἔδρες.
 Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νύψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάρια,
 ὦριο χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρῆ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περισσῖα.

Κι ὁ Ἑτεωνέας ἔκοβε καὶ μοίραζε τὸ κρέας, 140
 καθὼς κρασι τοὺς κέρνα ὁ γιὸς τοῦ δοξασμένου ῥήγα.

Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τοὺς στὰ φαγητὰ ἄμπροστά τους.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 πᾶνε ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα καὶ ζέβουν,
 καὶ μὲς στάμαξι μπαίνουνε τὸμορφοπλουμισμένο,
 καὶ βγαίνουν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο.

Τότε τοὺς ἦρθε ὁ Ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ Ἄτρεα,

χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασι θεόγλυκο κρατώντας

στὸ δεξιὸ χέρι, στάξιμο νὰ κάμουν πρὶν κινήσουν.

Καὶ στάθηκε ἄμπρὸς στάλογα, καὶ χαιρετώντας εἶπε 150

«Γεῖά σας, παιδιὰ, καὶ πῆτε του τοῦ Νέστορα τοῦ ῥήγα
 παρόμοια εὐκὴ· σὰν ἀγαθὸς μοῦ στάθηκε πατέρας
 ὅσον καιρὸ μαχόμεσταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Σὰ φτάσουμε, ὦ διόθρεφτε, θὰ τοῦ τὰ ποῦμε ἐκεῖνον
 ὄλα καθὼς ἐσὺ τὰ λές· μακάρι καὶ στὸ Θιάκι
 ἔτσι νὰ φτάσω, καὶ νὰ βρῶ τὸν Ὀδυσσεά στὸ σπιτί,
 καὶ πόση ἀγάπη μουδειξες νὰ πῶ, καὶ πὼς γυρῶ
 μαζί μου φέροντας λαμπρὰ καὶ πάμπολλά σου δῶρα.»

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, πέταξε πουλὶ πρὸς τὰ δεξιά του, 160

αἰτός, κ' εἶχε στὰ νύχια του λευκὴ πελώρια χήνα,
 ἡμερη, μέσ' ἀπ' τὴν αὐλή· καὶ τρέχανε κατόπι
 γυναῖκες κι ἄντρες κρίζοντας· καὶ τὸ πουλὶ κοντὰ τους
 ἦρθε καὶ χούμιξε δεξὰ στάλογα ἄμπρὸς πετώντας·
 κ' εἶδαν αὐτοὶ καὶ χάρηκαν κι ἀναγαλλιάσαν ὄλοι.

Καὶ τότες ὁ Πεισίστρατος τοῦ Νέστορα αὐτὰ εἶπε
 «Στοχάσου τώρα, διόθρεφτε Μενέλαε, βασιλεῖα,

ἂν τὸ σημάδι αὐτὸ ὁ θεὸς τὸ δείχνει ἐμᾶς ἢ ἐσένα.»

Εἶπε, κι ὁ πολεμάρχος Μενέλαος συλλογιόταν

νὰ βρῆ τὸ νόημα καὶ σωστὰ νὰ τοῦ τὸ ξεδιαλύνη.

170

Μὰ ἡ λαμπροφόρα πρόλαβε ἡ Ἑλένη καὶ τοὺς εἶπε
 »Ἀκοῦτε, ἐγὼ σᾶς τὸ ξηγῶ καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
 οἱ ἀθάνατοι τὸ βάζουνε, καὶ λέω πὼς ἔτσι θάβγη.
 Σὰν ποῦρθε ὁ αἰτὸς ἀπ' τὸ βουνό, πού ἔχει γενιὰ καὶ φύτρα,
 κι ἀπ' τὴν αὐλή της ἄρπαξε τὴ φυλαγμένη χίνα,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας στὸ σπίτι του, σὰν πλανηθῆ καὶ πάθη,
 θενᾶρθη καὶ θὰ γδικιωθῆ· μορεὶ καὶ νᾶρθε κιόλας,
 καὶ νὰ σιαρῶνη φοβερὰ δεινὰ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Νὰ δώση ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας, 180
 κι ἀπὸ κεῖ πέρα τὸτ' ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω.»

Καὶ τᾶλογα μαστίγωσε, καὶ κείνα πῆραν δρόμο,
 κι ἀπὸ τὴ χώρα διάβηκαν καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο.
 Πὰς στὰ λαϊμά τους ὁ ζυγὸς ὀλημερὶς κουνουῖσε,
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκισαν οἱ δρόμοι,
 στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
 πού εἶτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ τ' Ἀλφειοῦ εἶταν ἄγγόνι.
 Ἐκεῖ ξενύχτισαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
 ζέψανε κι ἀνεβήκανε στὸ πλουμισμένο ἀμάξι, 190
 καὶ βγῆκαν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο·
 δίνει βιτσιὰ στάλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν.

Γλήγορα φτάνουν στᾶψηλὰ τῆς Πύλος κατατόπια,
 καὶ τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ τέκνο·

«Καλέ μου, τάχα θᾶστεργες ὅτι σοῦ πῶ νὰ κάνης;
 Παινιόμαστε πὼς ἄπειρη μᾶς ἔφερε φιλία
 ἡ ἀγάπη τῶν πατέρω μας, κι ὀμήλικους μᾶς δένει
 μὰ πιὸ βαθιὰ ἐνωθήκαμε μὲ τὸ ταξίδι ἐτοῦτο.

Μὴν προσπεράσης, διόθρεφτε, τὸ πλοῖο, μόν' ἄφησέ με
 ἐδῶ, μὴν τύχη σπίτι του καὶ μὲ κρατήση ὁ γέρος 200
 νὰ μὲ φιλέψη, ὅσο πολὺ κι ἄ βιάζουμαι νὰ φτάσω.»

Εἶπε, κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στοχάστη μὲς στὸ νοῦ του
 πὼς κάλλιο στοῦ Τηλέμαχου τὸ θέλημα νὰ στέρξη.

Καὶ νὰ, τί συλλογίστηκε πὼς εἶναι πιὸ σφέρο·
 κατὰ τὸ πλοῖο στὸ γιὰλὸ τᾶλόγατα γυρίζει,
 κι ὄλα τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ στὴν πρύμνη μέσα ἀδειάζει,
 πού τοῦδωσε ὁ Μενέλαος, φόρεμα καὶ χρυσάφι
 Καὶ τότες τὸν παρακινεῖ μὲ λόγια φτερωμένα·

«Τρέξε κι ἀνέβα τώρα ἐσύ, πὲς νᾶρθουν κ' οἱ συντρόφοι,
πρὶν φτάσω ἐγὼ στὸν πύργο μας, καὶ πρὶν τ' ἀκούσῃ ὁ γέρος. 210
Γιατὶ καλὰ κατέχω το στὰ φρένα καὶ στὸ νοῦ μου,
πὼς ὄντας δυνατόγνωμος, δὲ θὰ σαφήσῃ, θᾶυθη
νὰ σὲ φωνάξῃ, κι ἄπραγος θαρρῶ δὲ θὰ γυρίσῃ,
τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκράτητος θυμὸς θᾶλλῃ πιασμένη.»

Καὶ τὰ λαμπρότριχα ἄλογα χτυπάει μὲ τὸ μαστίγι,
κατὰ τὴν Πύλο, καὶ γοργὰ στᾶρχοντικὸ τους φτάνει.
Συνάμα κι ὁ Τηλέμαχος προστάζει τοὺς συντρόφους:

«Γιὰ συγυρίστε τᾶρμενα, παιδιὰ, στὸ μαῦρο πλοῖο,
κι ἄς ἀνεβαίνουμε κ' ἐμεῖς νᾶρχίζουμε τὸ δρόμο.»

Εἶπε, κ' ἐκεῖνοι πρόθυμα τὴν προσταγὴν τοῦ ἀκούσαν, 220
καὶ μπῆκαν καὶ καθήσανε στοῦ καραβιοῦ τοὺς πάγκους.

Αὐτὰ νοιαζόταν, κ' ἔκανε σιμὰ στὴν πρόμνη στάξες
καὶ προσευκὲς στὴν Ἀθηνᾶ· κ' ἦρθε σιμὰ τοῦ ξένου
μάντης πὸν σκότωσε ἄνθρωπο, καὶ νὰ ξεφύγῃ ζήτα
ἄπ' τὸν Μελάμποδα ἔρχονταν ἢ φύτρα κ' ἢ γενιά του,
πὸν μιὰ φορὰ ζοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο,
κ' εἶχε ἐκεῖ πλούτιο ἀρίφνητα κι ἀρχοντικὰ παλάτια
κατόπι ξενιτεύτηκε κι ἀφῆκε τὸ Νηλέα,

τὸ ρήγα τὸν τρανόψυχο, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
πὸν χρόνο κράταε ἀλάκερο τὸ βίος του μὲ τὴ βία, 230
ὅταν ἐκεῖνος κλειότανε στοὺς πύργους τοῦ Φυλάκου,
δεμένος μὲ τὶς ἄλυσες, καὶ βάσανα τραβώντας
γιὰ τοῦ Νηλέα τὴν κορασιά, κι ἄπ' τὴν βαρεῖα τὴν τρέλα
πὸν ἢ Ἐρινύα ἢ φοβερὴ θεὰ τοῦρριξε ἀπάνω.

Ὡς τόσο τότες γλύτωσε, καὶ μπόρεσε νὰ φέρῃ
τὰ βόδια τὰ μουγκρόφωνα στὴν Πύλο ἄπ' τὴ Φυλάκη,
γδικιώνοντας τὴν ἄνομη πράξιν τοῦ θεοῦ Νηλέα,
κ' ἔτσι ἔφερε τὴν κορασιά στᾶδέροφι του στεφάνι.

Κατόπι ξενιτεύτηκε στᾶλογοβόσκητο Ἄργος,
γιατ' εἶτανε γραφτὸ του ἐκεῖ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γίνῃ 240
ρήγας περισσίων Ἀργιῶν. Καὶ πῆρ' ἐκεῖ γυναῖκα,
κ' ἔστησε σάϊτι ἀρχοντικὸ, καὶ γέννησε δυὸ τέκνα,
δυὸ δυνατοὺς λεβέντηδες, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.
Καὶ τὸν τρανόψυχο Ὀϊκλῆ γέννησε ὁ Ἀντιφάτης,
κι ὁ Ὀϊκλῆς τὸν Ἀμφιάραο, τῆς λεβεντιᾶς τὸν πύργο,
πὸν τοῦχε ἀγάπη περισσὴ κι ὁ αἰγιδοφόρος Δίας.

κι ὁ Φοῖβος· μὰ δὲν ἔφτασε στῶ γερατειῶν τῇ θύρα,
παρὰ στῆ Θήβα χάθηκε ἀπ' τὰ δῶρα τῆς γυναίκας.
Δυὸ γιουὺς αὐτός, Ἀμφίλοχο κι Ἀλκμαίωνα, εἶχε κάμει.

Ὁ Μάντιος πάλε γέννησε Κλεῖτο καὶ Πολυφείδη·
τὸν Κλεῖτο στοὺς ἀθάνατους ἡ Αὐγὴ ἢ χρυσοθρονοῦσα
τὸν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη του· τὸν Πολυφείδη ὁ Φοῖβος
Ἀπόλλωνας τὸν ὄρισε τοῦ κόσμου πρῶτο μάντη
σὰν πέθαν' ὁ Ἀμφιάραος· μὰ στὴν Ὑπερησία,
σὰ μάλωσε μὲ τὸ γονιό, νὰ κατοικήση πῆγε,
καὶ σ' ὄλους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς προφήτεψε ἀποκειθε.

Ἐκεῖνον ὁ γιός, Θεοκλύμενο τὸν ἔλεγαν, τότε ἦρθε
καὶ στάθη στὸν Τηλέμαχο κοντά, στὴν ὥρα ἀπάνω
ποὺ προσευκόταν κ' ἔσταζε σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο,
καὶ φώναξέ τον, κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«ὦ φίλε, ἀφοῦ σὲ βρῆκα ἐδῶ στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
παρακαλῶ σε, γιὰ τὸ θεό, γι' αὐτὰ ποὺ θυσιάζεις,
μὰ καὶ γιὰ ἔσένα, καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐδῶ σὲ συντροφεύουν,
λέγε μου αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ, καὶ τίποτα μὴν κρύβης·
ποιός εἶσαι; ποιά ἔναι ἡ φύτρα σου, κ' ἡ χώρα κ' οἱ γονιοί σου;»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Μὲ ἀλήθεια ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ πῶ τὰ ποὺ ρωτᾶς, ὦ ξένε·
τὸ Θιάκι ἐμένα ὁ τόπος μου, Ὀδυσσεύς ὁ γονιός μου,
σὰ ζοῦσε κ' εἶταν· τῶρ' αὐτὸν κακὸ τὸν βρῆκε τέλος.
Γι' αὐτὸ δὰ πῆρα συντροφιά, καὶ βγῆκα μὲ καράβι,
νὰ μάθω γιὰ τὸν κύρη μου τὸν πολυπλανεμένο.»

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
«Κ' ἐγὼ ἀπ' τὸν τόπο μου ἔφυγα, τί σκότωσα πατριώτη,
ποὺ εἶταν πολλὰ κι ἀρίθμητα τὰ δέροφια κ' οἱ γενιές του,
στ' Ἄργος τάλογοβόσκητο, τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.
Μιὰς κι ἀπ' ἐκεῖνους μπόρεσα τὸ χάρο νὰ γλυτώσω
φεύγω μακριά, κ' εἶναι γραφτὸ στὸν κόσμον νὰ πλανιέμαι.
Προσπέφτω σου, καὶ πάρε με στὸ πλοῖο, γιὰτὶ κιόλα
θαρρῶ μὲ κυνηγοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ μὲ θανατώσουν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Ἀπ' τὸ καλόφτιαστό μου ἐγὼ καράβι δὲ σὲ διώχνω·
ἀνέβα, κι ὅ,τι βρίσκεται στὸ πλοῖο θὰ σὲ φιλέσω.»

Εἶπε, κι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι
πῆρε, καὶ δίπλα τῶθεσε μὲς στὸ γερτὸ καράβι.

πάνω στὸ πλεούμενο κι ὁ ἴδιος του ἀνεβαίνει,
αἱ παίρνει τὸ Θεοκλύμενο στήν πρύμνη καὶ σιμά του.

Ὡς τόσο τὰ πρυμόσκoiνα ξελῦσαν οἱ συντρόφοι,
αἱ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τους νὰ πιάσουν
ἄ βάλουν τᾶρμενα κι αὐτοὶ μὲ βιάση τὸν ἀκοῦσαν.

ἤκωσανε καὶ στήσανε τὸ ἐλάτινο κατάρτι
τὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια, 290

αἱ μὲ καλόστριφτα λουριά τᾶσπρα παννιά τραβῆξαν.
Ὅτες ἢ δέσποινα Ἄθηνᾶ πρύμο ἄνεμο τοὺς στέλνει,
οὐ ἄπ' τὸν αἰθέρα χύνονταν, γοργὰ γιὰ νᾶρμενίσση
ἄς στις ἄρμυροθάλασσες τὸ πλοῖο. Καὶ πέρασαν
πόξω ἄπ' τοὺς Κρουνοὺς κι ἄπ' τὴν καλόνερη Χαλκίδα.

Κι ὁ γήλιος σὰ βασίλευε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
ἐ τοῦ Διὸς τὸν ἄνεμο γιὰ τὶς Φεές τραβοῦσε,
αἱ γιὰ τὴ θεία τὴν Ἥλιδα, πού Ἐπειῶτες τὴν ὀρίζουν
αἱ στὰ βραχόσπαρτα νησιὰ πλώρη ἔβαλε ἀποκειθε,
ν θὰ γλυτώση ἢ θὰ χαθῆ στὸ νοῦ του μελετώντας. 300

Ὡς τόσο στήν καλύβα ἐκεῖ δειπνοῦσε ὁ Ὀδυσσεύς
ἐ τὸ χοιροβοσκό· σιμά δειπνοῦσανε κ' οἱ ἄλλοι.
κι ἀπὸ φαί κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ωτάει ὁ Δυσσεύς τὸν καλὸ βοσκό, νὰ δοκιμάση
ν τὸν πονάη εἰλικρινὰ κι ἂν θὰ τοῦ πῆ νὰ μείνη
κεῖ στὴ σιάνη, ἢ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ κινήση.

«Ἄκουσε τώρα, ὦ γέροντα, κ' οἱ ἄλλοι ἔσεῖς συντρόφοι,
τὴ χώρα θέλω τὸ ταχὺ νὰ πάω νὰ διακονεύω,
ἄ μὴ σᾶς γίνω βαρετὸς κ' ἐσὲ καὶ στοὺς συντρόφους.
ἢ συμβουλή σου δῶσε μου, καὶ βάλε μου κανέναν 310

ἄ μ' ὀδηγήση ἐκεῖ κ' ἐγὼ μονάχος θὰ γυρίζω
σως καὶ κάποιος φέρη μου κανάτα καὶ καρβέλι.
καὶ στὰ παλάτια θᾶφτανα τοῦ θείου τοῦ Ὀδυσσεύς,
ἢς Πηνελόπης τῆς καλῆς νὰ δώσω τὰ μαντάτα·
κεῖ καὶ τοὺς ἀγέρωχους θενάσμιγα μνηστήρες,
καὶ δεῖπνο ἀπὸ τᾶμέτρητα θὰ μοῦδιναν καλά τους,
ἢ θὰ στεκόμουν πρόθυμος σ' ὅ,τι δουλειὰ γυροῦν.

Ἄκουσ' ἐδῶ καὶ πρόσεξε τὸ τί σοῦ συντυχαίνω
μὲ τοῦ μαντάτορα τοῦ Ἑρμῆ τὴ συνεργεία, πού σὲ ὄλων
αὐτὸς τὰ ἔργα τῶν θνητῶν χάρη καὶ δόξα δίνει, 320
κανέναν νὰ μοῦ παραδῆ στὴ μαστοριά δὲν εἶναι,

νὰ καλοανάβω τις φωτιές, ξερὰ νὰ σκίζω ξύλα,
 νὰ καλοψήνω, νὰ κερνώ, τὰ κρέατα νὰ μοιράζω,
 κι ὅσ' ἄλλα στοὺς ἀφεντικούς οἱ δοῦλοι πάντα φτιάνουν.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, βαριά πονώντας τοῦ εἶπες
 «Ἄλλοι, πὼς τέτοιος στοχασμὸς ἦρθε στὸ νοῦ σου, ὦ ξένε;
 Τέλος κακὸ νὰ σοῦρθη ἐκεῖ γυρεύεις χωρὶς ἄλλο,
 καὶ μὲς στὴ συντροφιά ζητᾶς νὰ πέσης τῷ μνηστήρων,
 ποὺ τᾶχτι τους κι ἡ ἀδιαντροπιά στὰ οὐράνια φτάνει ἀπάνω.
 Κ' οἱ δοῦλοι ποὺ τοὺς νοιάζονται δὲ μοιάζουνε μ' ἐσένα, 31
 παρὰ εἶναι νέοι μ' ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένοι,
 μὲ μυρωμένα τὰ μαλλιά μὲ πρόσωπα πανώρια
 κι ἀπάνω σὰ καλόφτιαστα τραπέζια ὀλοτριγύρω,
 ψωμιὰ καὶ κρέατα ὅσα θές, καὶ τὸ κρασί περίσσιο.
 Μείνε μαζί μας, κανενὸς ἐδῶ, μὰ μὴτ' ἐμένα
 μὴτ' ἄλλονοῦ συντρόφου μου δὲ θενὰ δώσης βάρος.
 Καὶ σὰ γυρίση ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσεά,
 τότε θὰ σοῦ φορέση αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδήση.»

Κι ἀπολογήθηκε ὁ λαμπρός, πολύπαθος Δυσσεάς 34
 «Ἄμποτε ὅσο σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπήη κι ὁ Δίας,
 ποὺ ἀπ' τὴ βαρεία τοῦ ζήτουλα κακομοιριά μὲ σώξεις.
 Ἔρμος στὰ ξένα σὰ γυρνᾶς, χειρότερο δὲν εἶναι
 μόνε γιὰ μιὰ παλιοκοιλιά τόσα τραβοῦν οἱ ἀνθρώποι,
 σὰν τοὺς πλακώνη ἢ ρήμαξη κ' ἢ συφορὰ κι ὁ πόνος.
 Καὶ τώρα ποὺ κρατᾶς με ἐσὺ νὰ μείνω ὡς νᾶρθη ἐκεῖνος,
 ἔλα καὶ πὲς γιὰ τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσεά τὴ μάinna,
 καὶ τὸ γονιό, ποὺ ἀφῆκε τον στῶ γερατειῶν τις θύρες,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανοί, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἃ βλέπουν,
 ἢ ἀπέθαναν καὶ βρίσκονται στοῦ Ἄδη τὰ κατατόπια.» 35

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Μὲ ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτα ἐγὼ θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε.
 Ὁ Λαέρτης ζῆ, μὰ ἀνέπανα παρακαλεῖ τὸν Δία
 νὰ τονὲ σθύση ὁ θάνατος στὴν κατοικιά του μέσα.
 Μυρολογάει καὶ δέρνεται γιὰ τὸ χαμένο γιό του,
 καὶ τὴν καλή του σύγκοιτη, καὶ κλαίει τὸ θάνατό της,
 ποὺ τοῦφερε τὰ γερατεῖα πριχοῦ νᾶρθῆ ὁ καιρός του.
 Ὁ πόνος τὴνὲ μάρανε τοῦ ἀγαπητοῦ παιδιοῦ της,
 κι ἀπέθανε ποὺ θάνατος παρόμοιος νὰ μὴν πάρη

κανένα μας συγκάτοικο καὶ καλοπράκτη φίλο.

360

Ἐκείνη ὅσο βρισκότανε, βαρὺ καημὸ κι ἂν εἶχε,
πάντ' ἀγαποῦσα νὰ ρωτῶ γι' αὐτὴ καὶ νὰ μαθαίνω,
γιατὶ μ' ἀνάθρεψε μαζί μὲ τὴν καλὴ Χτιμένη,
τὴ ζουλεμένη κόρη της, τὸ πιὸ στερνὸ παιδί της
μαζί μ' αὐτὴ ἀναθράφηκα, καὶ μὲ τιμοῦσαν ὄχι
πολὺ λιγώτερο ἐκείνης. Κ' ἡ ὥρα μας σὰν ἦθε,
καὶ γλυκανθοῦσε ἀπάνω μας χαριτωμένη νιότη,
στὴ Σάμη τὴνὲ στείλανε καὶ μύρια δῶρα πῆραν.

Κ' ἐμένα σὰ μὲ στόλισε μὲ χλαίνα καὶ χιτῶνα,
καὶ μοῦδωκε ποδήματα στὰ πόδια νὰ φορέσω,
μ' ἔστειλ' ἐδῶ στὴν ἐξοχή, καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.

370

Ἐκεῖνα τώρα λείπουνε· μὰ αὐτό μου τὸ ἔργο μνήσκει
ἀκόμα, κ' οἱ μακαριστοὶ θεοὶ μοῦ τὸ βλογᾶνε
ἔφαγα κ' ἤπια ἀπ' ὄλ' αὐτά, καὶ μοίρασα καὶ σὲ ἄλλους.
Μὰ λόγο ἢ ἔργο τῆς κυρᾶς γλυκὸ πιά δὲν ἀκοῦμε,
ἀφότου ἐκεῖ στὸ σπίτι της ἡ συφορὰ κατέβη
μὲ τοὺς ἀπόκοτους αὐτούς. Κ' οἱ δοῦλοι ἔχουν ἀνάγκη
νὰ τῆς μιλᾶνε τῆς κυρᾶς, νὰ τὴ ρωτᾶνε γιὰ ὅλα,
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε, νὰ παίρνουνε καὶ κάτι
μαζί τους ὄξω, ἀπ' τὰ καλὰ ποὺ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ τους.»

Τότε ὁ Δυσσεύας ὁ τριξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·

«Ἄλλοίμονο, πόσο μικρὸς, καλὲ χοιροβοσκέ μου,
ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς στὰ ξένα πῆρες δρόμο.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο
τάχα πλατύδρομη θνητῶν ρημώθη πολιτεία,
ποὺ μέσα κατοικοῦσανε κ' ἡ μάννα σου κι ὁ κύρης,
ἢ μοναχὸ σὲ βρῆκανε μὲ πρόβατα καὶ βόδια
δύστροποι ἀνθρώποι, κι ἄξαφνα σὲ ρίξαν στὸ καράβι,
καὶ σ' ἔφεραν σὲ πούλησαν σ' αὐτοῦ τοῦ ἀντροῦς τὰ σπίτια;»

380

Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
«Ξένε, σὰ μὲ ρωτᾶς κι αὐτά, καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,
σώπα, ἀκουγε, καὶ γλέντιζε, καὶ πίνε τὸ κρασί σου
καθούμενος· ἀπέραντες οἱ νύχτες τώρα κ' ἔχεις
καιρὸ καὶ γιὰ νὰ κοιμηθῆς, καιρὸ καὶ γιὰ νὰκούγης
καὶ νὰ γλεντᾶς· νὰ κοιμηθῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀκόμα·
κι ὁ πολὺς ὕπνος βαρετός. Ὅποιου τραβάει ἡ καρδιά του,
ἄς ἔβγη κι ἄς πλαγιάση αὐτός· καὶ σὰ χαράξῃ ἡ μέρα,

390

ἄς φάη, καὶ τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους ἄς βοσκήσῃ.
 Ἐμεῖς μὲς στήν καλύβα μας ἐδῶ φαγοποτώντας
 γλεντοῦμε τὰ μεγάλα μας ἀνιστορώντας πάθια
 ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου γλέντι του τοῦ καταντοῦν οἱ πόνοι
 τοῦ ἀνθρώπου πού ἔπαθε πολλά, καὶ πού πολυπλανήθη.
 Καὶ τώρα τοῦτο θὰ σοῦ πῶ πού μὲ ρωτᾷς νὰ μάθῃς.

Νησί ἴναι, ἂν τῶχης ἀκουστά, Συρία τῶνομά του,
 ἀπὸ τὴν Ὀρτυγία, ψηλά, ποῦναι οἱ τροπὲς τοῦ ἡλίου
 κόσμος δὲν ἔχει καὶ πολύ, μὰ καρπερὸ καὶ πλούσιο
 σὲ πρόβατα καὶ σὲ βοσκές, σὲ ἀμπέλια καὶ σιτάρι.
 Ἡ πεῖνα ἐκεῖ δὲν ἔρχεται, μήτ' ἄλλη μαύρη ἀρρώστια
 δὲν πέφτει τοὺς κακόμοιρους ἀνθρώπους νὰ θειρίζῃ·
 παρὰ στήν πολιτεία τους οἱ ἀνθρώποι σὰ γεράσουν,
 ὁ Φοῖβος ὁ ἀργυρότοξος κ' ἡ Ἄρτεμη μὲ σαῖττες
 ἀνέπונες πηγαίνουνε καὶ τοὺς γλυκοκοιμίζουν.
 Δυὸ πολιτεῖες εἶν' ἐκεῖ, καὶ τᾶχουν μοιρασμένα·
 ἓνα γνωρίζουν βασιλιά, τὸν κύρη μου κ' οἱ δυὸ τους,
 ἄντρα θεόμοιαστο πολύ, τὸ Χτήσιο τοῦ Ὀρμένου.

Κ' ἦρθαν τότες Φοίνικες θαλασσοῦξακουσμένοι,
 ἀρπάχτες, καὶ μ' ἀρίθμητα στολίδια στὸ καράβι.
 Εἶχε ὁ γονιός μου Φοίνισσα στὸ σπίτι του γυναίκα,
 ὦρια καὶ μεγαλόκορμη, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρα·
 αὐτὴ τὴν ἐξελάγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι,
 καὶ καθὼς ἔπλενε σιμὰ στὸ μελανὸ καράβι,
 κάποιος τὴν πρωταγκάλιασε καὶ τὸ φιλὶ τῆς πῆρε,
 πού τὴ γυναίκα ξεπλανάει ὅσο καλὴ κι ἂν εἶναι.
 Καὶ τὴν ἐρώταγε ὕστερα ποιά νᾶταν κι ἀποποῦθε
 κ' ἐκεῖνη ἀμέσως τοῦδειξε τὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου
 «Ἄπ' τὴν πολύχαλκη ἔρχουμαι Σιδώνα, κ' εἶμαι κόρη
 τοῦ Ἀρύθαντα, πού ὁ πύργος του βιδὸς εἶτανε γεμάτος
 μὰ ἐμένα κλέφτες Ταφίνοι μὲ βρῆκαν καὶ μ' ἀρπάξαν
 ἐρχάμενη ἀπ' τὴν ἐσοχή, καὶ πέρα ἐκεῖ μὲ φέραν,
 στοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τᾶρχοντικό, κι ἀγόρασέ με ἐκεῖνος.»

Κι ὁ ἄντρας πού τῆς ἔδωσε κρυφὸ φιλὶ τῆς κρένει
 «Δὲν ἔρχεσαι στὸν τόπο σου μαζί μας τώρα πίσω,
 νὰ ξαναδῆς τὸ σπίτι σου, τὸν κύρη, τὴ μαννοῦλα;
 τί ζοῦν ἀκόμα, καὶ μὲ βιδὸς πολὺ τοὺς λογαριάζουν.»

Κ' ἐκεῖνη τότες μίλησε κι ἀπάντησέ του κ' εἶπε:

«Κι αὐτὸ θὰ γίνῃ, ἃ δέχεστε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ὦ ναῦτες, πὼς ἄβλαβη στὸν τόπο μου πίσω θενὰ μὲ πᾶτε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη. Κ' οἱ ναῦτες σὰν ἀμώσανε καὶ τέλειωσαν τὸν ὄρκο, πάλε τοὺς ξαναμίλησε καὶ τοὺς ξανάειπε ἐκείνη.

«Σωπάτε τώρα· καὶ κανεῖς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους 440 ἄς μὴ μιλήῃ σὰ μ' ἀπαντᾷ στὸ δρόμο ἢ καὶ στὴ βρύση,

μὴν πάῃ κανένας καὶ τὰ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι, καὶ νοιώση, καὶ σὲ φοβερὰ μέσα δεσμὰ μὲ ρίξη, φέρη ξολοθρεμὸ κ' ἐσᾶς· μόνε στὸ νοῦ φυλάτε τὸ μυστικό, καὶ γλήγορα ψουνίστε τὴν πραγματεία· καὶ σὰ γεμίση βιὸς πολὺ τὸ μελανὸ καράβι, στὸν πύργο ἄς μοῦρθη μῆνημα, κ' ἐγὼ σᾶς φέρνω τότες 450 κι ἀπὸ χρυσάφι ὅσο μπορεῖ σὰ χέρια μου νὰ πέση.

Μὰ κι ἄλλο θὰ σᾶς πλέρωνα μὲ τὴν καρδιά μου ναῦλο.

Ἐγὼ ἔχω τοῦ ἀρχοντόπουλου τὴν ἔννοια στὸ παλάτι· 450

ξυπνὸ παιδάκι, πού ὅπου βγῶ κι αὐτὸ μαζί μου τρέχει

ἃ σᾶς τὸ φέρω, ἀρίθμητα θενὰ σᾶς δώση κέρδη,

ὅπου τὸ πᾶτε, ἀνάμεσα σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους.»

Σὰν εἶπε αὐτά, ξεκίνησε πρὸς τὰ λαμπρὰ παλάτια

ὅλο τὸ χρόνο μείνανε σὰ μέρη μας ἐκεῖνοι,

μὲ βιὸς πολὺ γεμίζοντας τὸ βαθουλὸ καράβι.

Μὰ σὰν τὸ καλοφόρτωσαν κ' εἶταν καιρὸς νὰ σύρουν, 460 στείλανε τότες μῆνησαν τῆς ὄμορφης γυναίκας.

Κ' ἦρθε ἄνθρωπος πολύξερος στὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου,

πού εἶχε ἀλυσίδα μάλαμα πλεχτὴ μὲ κεκριμπάρη,

κ' ἦ μάννα ἢ πολυσέβαστη κ' οἱ παρακότες ὅλες 460 τὴν ἔφαχναν τὴν κοίταζαν ζητώντας νᾶγοράσουν.

Τῆς κρυφογένεφει τότε αὐτὸς καὶ φεύγει στὸ καράβι.

Ἐπὸ τὸ χέρι παίρνει με κι ὄξω μὲ βγάζει ἐκείνη,

καὶ βρίσκει μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,

τὶ ἐκεῖ σὰν καλοφάγανε τοῦ γέρου καλεσμένοι,

κινήσανε στὴ συντυχία τοῦ δήμου νὰ καθήσουν. 470

Παίρνει καὶ κρύβει γλήγορα στὸν κόρφο τρία ποτήρια,

καὶ βγαίνει ἀστόχαστα κ' ἐγὼ κατόπι ἀκολουθοῦσα.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,

τροχᾶτοι κατεβήκαμε στὸν ὄμορφο λιμῶνα,

πού τὸ γοργὸ περίμενε καράβι τῶ Φοινίκων.

Μᾶς πήρανε καὶ μπήκανε καὶ τράβηξαν πελάγου,
καὶ πρύμο ἔστελν' ἄνεμο τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.
Ἐξάμερο ἄρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
μὰ ὅταν ὁ Δίας ἔφερε τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
μιὰ σαίτιτ' ἄρτεμης βαραίνει τὴ γυναίκα,
κι αὐτὴ βροντώντας ἔπεσε στοῦ καραβιοῦ τὰμπάρι,
καθὼς μέσα στὴ θάλασσα βουτάει τὸ βουτηστάρι.
Τὴ ρίξανε ξεφάντωμα στὶς φῶκες καὶ στὰ ψάρια,
καὶ μοναχὸς μου ἀπόμεινα μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη.
Στὸ Θιάκι ἐδῶ τοὺς ἔφεραν οἱ θάλασσοι κ' οἱ ἀνέμοι,
καὶ μὲ τὰ πλούτια πού ὄριξε μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
Ἔτσι τὰ μάτια μου τὴ γῆς αὐτὴ πρωτογνωρίσαν.»

480

Καὶ τότε ὁ διογέννητος τοῦ ἀπάντησε Ὀδυσσεῆας.
«Πολὺ βαθιὰ τὴν ἄγγιξες, ὦ φίλε, τὴν καρδιά μου,
ἓνα πρὸς ἓνα λέγοντας τὰ πάθια τῆς ψυχῆς σου.
Ὅμως μαζί μὲ τὸ κακὸ σοῦδωκ' ἐσένα ὁ Δίας
καὶ τὸ καλὸ πολλά παθες, μὰ νά, πού βρῆκες ἄντρα
καλὸ, πού πρόθυμα νὰ τρῶς σοῦ δίνει καὶ νὰ πίνης,
καὶ καλοζῆς· μὰ ἐγὼ πολλὰς μὲς στὰ πλανέματά μου
χῶρες ἀνθρώπων πέρασα, καὶ τώρα ἐδῶ ξεπέφτω.»

490

Τέτοια μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους,
κ' ὕστερα πλάγιασαν· πολὺ δὲ μεῖναν πλαγιασμένοι,
τὶ γλήγορα γλυκόμεξε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγοῦλα.
Ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου στὰκρόγιαλο οἱ συντρόφοι
γοργὰ ξελῦναν τὰ σκοινιά καὶ βγάζαν τὸ κατάρτι,
καὶ στᾶραγμα σὰ φέρανε μὲ τὰ κουπιὰ τὸ πλοῖο,
φουντάρανε τὴν ἄγκουρα, καὶ δέσαν τὶς πρυμάτσες.
Κατόπι βγῆκαν κ' ἴδιοι τοὺς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
φαῖ τοιμάσαν κ' ἔσμιξαν τὸ φλογερὸ κρασί τους.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει.

500

«Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μαῦρο μας καράβι,
κ' ἐγὼ πρὸς τὰ χωράφια μου καὶ τοὺς βοσκοὺς πηγαίνω,
καὶ σὰν τὰ δῶ τὰ κτήματα, στὴ χώρα θὰ κατέβω
τὸ βράδυ· στὸ ξημέρωμα γιὰ πλερωμὴ θὰ στρώσω
τραπέζι μὲ γλυκὸ κρασί, μὲ κρέατα περισσῖα.»

Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοῦ κρένει·
«Καὶ ποῦ νὰ πάω, ὦ γιέ μου, ἐγώ; σὲ τίνος νᾶρθω σπίτι,

π' ὄσους ἄντρες κυβερνοῦν τὸ περρωτὸ τὸ Θιάκι; 510
 Ἡ λὲς νὰ πάω στὴ μάννα σου καὶ στὸ παλάτι σου ἴσια;»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε
 Σ' ἄλλους καιροὺς στὸν πύργο μας θὰ σὲ καλοῦσα νᾶρθης
 ἐν ἀψηφοῦν τὸν ξένο ἐκεῖ· μὰ γιὰ κακό σου θᾶναι,
 ἰ ἐγὼ θὰ λείπω, καὶ νὰ δῆς τὴ μάννα δὲ θὰ μπόρρεις
 τὸν πύργο ἐκείνη τοὺς γαμπροὺς συχνὰ δὲν ἀντικρῶζει,
 ὄνε στάνωγι κάθεται καὶ τὸ παννὶ της φαίνει.
 Ἄε κάποιον ἄλλον θὰ σοῦ πῶ νὰ πᾶς, κ' ἐτοῦτος εἶναι

Εὐρύμαχος, ὁ ὠραῖος γιὸς τοῦ φρόνιμου Πολύβου,
 οὐδ' οὐδ' ἐπὶ θεῶν τὸν ἐθροῦν ὄλοι στὸ Θιάκι μέσα 520
 ἔρῳτος τους εἶναι, καὶ ζητάει μὲ περισσὴ λαχτάρα
 ἅ πάρη καὶ τὴ μάννα μου καὶ τοῦ γονιοῦ τὶς δόξες.
 Μὰ αὐτὰ μονάχα ὁ κάτοικος τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Δίας, τὰ ξέρει,
 ἐν θὰ τοὺς φέρη τὴν κακὴ τὴ μέρα πρὶν τὸ γάμο.»

Τέτοια καθὼς τοῦ μίλησε, πετάει πουλὶ δεξά του,
 τοῦ Ἀπόλλωνα μαντάτορας γοργόφτερος περριτής
 ἔχε ἀγριοπερίστερο στὰ νύχια καὶ μαδοῦσε,
 ἠ ἀνάμεσα Τηλέμαχου καὶ καρῆιοῦ σκορποῦσε
 πτερὰ. Κι ὁ Θεοκλύμενος τὸν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἄλλους
 μακριά, τὸ χέρι τοῦσφιξε, καὶ μίλησέ του κ' εἶπε 530

«Ἀπὸ θεοῦ ναι τὸ πουλί, Τηλέμαχε, πὸν φάνη
 δεξά σου· τό εἶδα, κ' ἔνοιωσα πὼς μαντικὸ πουλί ναι.
 Βασιλικώτερη γενιὰ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ δική σας
 τὸ Θιάκι, καὶ μεγάλοι ἐσεῖς θὰ ζῆτε ἐδῶ γιὰ πάντα.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Μακάρι αὐτὸς ὁ λόγος σου νὰ βγῆ, καλέ μου ξένη
 ἐγάπες καὶ χαρίσματα πολλὰ θὰ σοῦχα τότες,
 πὸν ὄλοι ἐδῶ θὰ σ' ἔβλεπαν καὶ θὰ σὲ μακαρίζαν.»

Καὶ στὸν πιστό του σύντροφο τὸν Πείραιο τότες εἶπε
 «Γιὲ τοῦ Κλυτίου, πὸν ἀπ' τὰ παιδιὰ πὸν μ' ἔφεραν στὴν Πύλο,
 ἐσὺ πολὺ πρὸ πρόθυμα τὰ λόγια μου ἀγρικοῦσες, 541
 καὶ τώρα τοῦτον πάρε μου στὸ σπίτι σου τὸν ξένο,
 καὶ φίλευε καὶ τίμα τον δλόψυχα ὥσπου νᾶρθω.»

Κι ὁ ξακουστός κονταριστὴς ὁ Πείραιος τοῦ ἀπαντοῦσε
 «Κι ἂν ἐμνησκες πολὺν καιρό, Τηλέμαχε, ἐδῶ πέρα,
 πάλε τὸν ξένο θὰ δεχτῶ, καὶ θᾶχη τὸ ὄ,τι ὀρίζει.»

Καὶ στὸ καρῆι ἀνέβηκε, καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους,

νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα καὶ ν'ἀνεβοῦν κ' ἐκεῖνοι.
 Καὶ μῆκαν καὶ καθήσανε στοῦ καραβιοῦ στοὺς πάγκους.
 Καὶ φόρεσε ὁ Τηλέμαχος τὰ σάνταλα τὰ ὠραῖα, 55
 καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ κάσαρο βασταγερὸ κοντάρι
 μὲ μύτη χάλκινη· κι αὐτοὶ ξελῦσαν τὶς πρυμάτσες·
 κινῆσαν καὶ τραβούσανε κατὰ τὴ χώρα τότες,
 καθὼς τοὺς εἶπε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Κι αὐτὸς γοργὰ περπάτηξε ὄσπου ἦρθε στὴν αὐλή του,
 πὺν εἶτανε χοῖροι ἀρίθμητοι δικοὶ του, καὶ σιμά τους
 ξενύχταε ὁ χοιροβοσκὸς πὺν ἀγάπαε τοὺς ἀφέντες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Π

Καὶ στὸ καλίβι ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
 ἀνάφαν τὴν αὐγὴ φωτιὰ καὶ τὸ φαῖ τοιμάζαν,
 καὶ στεῖλαν ὄξω τοὺς πιστοὺς μαζὶ μὲ τὰ κοπάδια.
 Κ' οἱ σκύλοι, στὸν Τηλέμαχο πὺν ἐρχόταν, τὴν οὐρά τους
 σαλεῦαν καὶ δὲ γαύγιζαν· τοὺς νοιώθει ὁ Ὀδυσσεάς,
 ἀκούει τὸ ποδοβολητό, καὶ λέει εὐτὸς τοῦ γέρον·

«Κάποιος ἐδῶ θὰ σοῦρχεται, καλέ μου, σύντροφός σου,
 ἦ κι ἄλλος γνώριμος, ἀφοῦ δὲν ἀλυχοῦνε οἱ σκύλοι,
 μόν' ὄλο σειοῦνε τὴν οὐρά· καὶ πόδια ἀνθρώπου ἀκούγω.» 1

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι ὁ ἀκριβογιὸς του φάνη,
 καὶ στάθηκε στὰ ξώθυρα· ξαφνίζεται ὁ γερούλης,
 ἀναπηδάει, καὶ τοῦπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια οἱ κοῦπες,
 πὺν τὸ φλογᾶτο μέσα τους καλόσμιγε κρασί του·
 κ' ἔτρεξε, βρέθηκε ὀμπροστὰ στὸν ἀκριβό του ἀφέντη,
 τοῦ φίλησε τὴν κεφαλή, τὰ δυὸ λαμπρὰ του μάτια,
 τὰ δυὸ του χέρια, κ' ἔχυσε δάκρυο μαργαριτάρι.
 Καὶ σὰν πὺν τρυφερόκαρδος γονιὸς παιδί ἀγκαλιάζει,
 σὰν ἔρχετ' ἀπ' τὰ μακρινά, πὺν ἔλειπε χρόνους δέκα,
 κ' εἶταν στερνὸ καὶ μοναχό, καὶ τοῦκαιγε τὰ σπλάχνα,
 ἔτσι ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς τὸ θεόμοιαστό του ἀφέντη 20
 στὴν ἀγκαλιά του σφίγγοντας, γλυκὰ τονὲ φιλοῦσε,
 τὸ χάρο-σὰ νὰ ξέφυγε, καὶ τοῦλεγε θρηνώντας·

«Τηλέμαχε, γλυκό μου φῶς, ἦρθες, κ' ἐγὼ δὲ θάρρουν
 πὺν θὰ σὲ δῶ, σὰν κίνησες στὴν Πύλο μὲ καράβι,
 Ἔμπα, παιδάκι μου ἀκριβό, νὰ σὲ χαρῆ ἢ ψυχὴ μου,

λωρώντας σε ἅπ' τὰ μακρινὰ κοντά μας νιοφερμένο·
 ἰ στήν ξοχή δὲν ἔρχεσαι συχνὰ καὶ στοὺς βοσκούς σου,
 ἴονε στή χώρα κάθεσαι, κι αὐτὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου,
 ἂ βλέπης πάντα τοὺς κακοὺς μνηστῆρες μαζεμένους.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε 30

Μετὰ χαρᾶς, κυρούλη μου, γιὰ σένα ἦρθα δῶ πέρα,
 ἂ δῶ σε μὲ τὰ μάτια μου, τὸ τί θὰ πῆς νᾶκούσω,
 τὸν πύργο ἄ μνήσκη ἡ μάννα μου, ἢ κάποιος ἂν τὴν πῆρε
 ἐπ' τοὺς ἠρώους, κ' ἔμεινε τοῦ Ὀδυσσέα ἡ κλίνη
 ὀρη ἀπὸ στρώματα μαθὲς καὶ καταραχνιασμένη.»

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε

Κάθειτ' ἀκόμα ἡ μάννα σου μ' ἀπομονὴ περίσσια
 μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια σου, πὺ μαῦρα μερονύχτια
 ὀχουνται πάντα καὶ περνοῦν, κι αὐτὴ ὄλο χύνει δάκρυα.»

Καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι 40

αἰ μπῆκε αὐτὸς καὶ πέρασε τὸ πέτρινο κατώφλι.
 ὅτ' ὁ Δυσσέας σηκώνεται, τὸ κάθισμά του δίνει,
 ἂ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφηνε, καὶ τοῦ εἶπε: «Κάθου, ὦ ξένε,
 ἔσα στὸ σίτιμας ἐμεῖς θὰ βροῦμε κι ἄλλον τόπο,
 ἔδῳ ἴναι κείνος πὺ μπορεῖ νὰ μᾶς τὸν προμηθέψη.»

Εἶπε: καὶ ξαναγύρισε καὶ κάθησε ὁ Δυσσέας.
 Καὶ στρώνει ὁ Εὐμαιὸς κλωνιά, ρίχτει προβεῖα ἀποπάνω,
 ἔκει ὁ ἀγαπημένος γιὸς τοῦ Ὀδυσσέα καθίζει.

Ὅτεσ πινάκια κρέατα ψητὰ τοὺς παραθέτει

Εὐμαιὸς ὁ χοιροβοσκός, πὺ ἀποβραδὶς τοῦ μεῖναν. 50

Καὶ βιαστικὰ σὰ σώριασε ψωμὶ μὲς στὰ πανέρια,
 αἰ γλυκουλὸ καλόσμιξε κρασὶ μὲς στὸ καρδάρι,
 ἔγηε κι ἀγνάντια κάθησε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
 ἂ χέρια τότες ἄπλωναν σὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 οὐ ἄξιον μίλησε βοσκοῦ ὁ Τηλέμαχος, καὶ τοῦ εἶπε:

«Κυρούλη, πούθενε ἔρχεται δωπέρα αὐτὸς ὁ ξένος;
 ἴ ναῦτες πῶς τὸν φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοὶ παινιένται
 ἔως εἶναι; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζει.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες: 60

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια, τέκνο μου, θᾶκούσης ἀπὸ μένα
 ἐπ' τὴν πλατύχωρη κρατάει ἡ φύτρα του τὴν Κρήτη,
 καὶ λέει πῶς σὲ πολλὲς θνητῶν πλανήθηκε αὐτὸς χῶρες

γυρνώντας· ἔτσι ἢ μοῖρα του τὸ θέλησε· καὶ τώρα ἀπὸ καρὰβι Θεσπρωτῶν πάλε ἔφυγε, καὶ φάνη μὲς στὸ καλύβι μου· κ' ἐγὼ τὸν παραδίνω ἐσένα. Πρᾶξε ὅπως βούλεσαι καὶ θές· ἰκέτη σου τὸν ἔχεις.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Ἄλλοις, καὶ τί καρδιόπονο μοῦ φέρνει αὐτός σου ὁ λόγος· καὶ πῶς νὰ τὸν ἀποδεχτῶ τὸν ξένο ἐγὼ στὸ σπίτι, πὺν νέος ὄντας δύναμη στὸ χέρι μου δὲ νοιώθω, μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ πὺν θὰ μὲ βροῖση πρῶτος τῆς μάννας πάλε, μέσα της ὁ νοῦς της ἀναδεύει, τάχα τὴν κλίνη νὰ ντραπῆ τοῦ ἀντροῦς της καὶ τὸν κόσμο, κ' ἔτσι μαζί μου μνήσκοντας νὰ κυβερνήη τὸ σπίτι, γιὰ ἀπ' τοὺς μνηστῆρες Ἀχαιοὺς νὰκολουθήση ἐκεῖνον, πὺν τῆς φανῆ ὁ καλύτερος, καὶ φέρη πλέρια δῶρα. Ὅμως τὸν ξένο τώρα αὐτόν, στὸ σπίτι σου μιάς κ' ἦρθε, θὰ τόνε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα, σπαθί μου θ' ἄχῃ δίκοπο, καὶ σάνταλα στὰ πόδια, θὰ τονὲ στείλω ὅπου ἡ καρδιά κι ὁ-νοῦς του ἀποθυμήση. Κάλλιο ἐσὺ κράτα τον ἂν θές ἐδῶ, καὶ φίλεψέ τον, κ' ἐγὼ σοῦ στέλνω τὰ σκουτιὰ καὶ τὶς προμήθειες ὅλες, νὰ μὴ σᾶς γίνεται ζημιὰ κ' ἐσένα καὶ τῶν ἄλλων. Δὲν τὸν ἀφήνω ἐγὼ νάρθῃ κειπέρα στοὺς μνηστῆρες, πῶχουνε τόση ἀποκοτιὰ κι ἀδιαντροπιὰ καὶ κάκια· μὴν τὸν πειράξουν, κ' ὕστερα καημὸ πολὺ θὰ τῶχω. Στὸν ἄντρα πὺν χτυπάει πολλοὺς, μὰ ἄς εἶν' κι ἀντρειωμένος, δύσκολη ἢ νίκη, τί πολὺ πιὸ δυνατοί ναι ἐκεῖνοι.»

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
 «Φίλε, πὺν τώρα γίνεται κ' ἐγὼ νὰ σοῦ μιλήσω, πόσο ἡ καρδιά μου σκίζεται, νὰκούγω τὰ ὅσα λέτε, πῶς ἀνομιές σοφίζονται στοὺς πύργους σου οἱ μνηστῆρες, μ' ὅλο πὺν τέτοιος φαίνεσαι λεβέντης. Πές μου τώρα, νὰ τυραννίσαι τάχα θές, ἢ σοῦχει ὁ λαὸς σου μῖσος μέσα στὸ δῆμο, τῆ φωνῆ κάποιου θεοῦ ἀκλουθώντας; Ἡ τάχα φταῖν τὰδέρφια σου, πὺν αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε, καὶ μάχη ἂ γίνῃ φοβερή, μᾶς φέρουν πᾶντα θάρρος. Ὁχοῦ, καὶ νιὸς ἂν εἶμουνα μὲ τὴν καρδιά μου ἐδαύτη, ἢ τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέα γιός, ἢ κ' ἴδιος ὁ Ὀδυσσέας [ἀπὸ τὰ ξένα φτάνοντας, κ' ἐλπίδα μένει ἀκόμα],

θάθελα ὄχτρος νὰ μοῦκοβε τὴν κεφαλὴ μου ἐμένα,
 ἔ δὲν τοὺς ἔφερνα κακὸ μεγάλο ἐκείνους ὄλους,
 μὲς στὰ παλάτια μπαίνοντας τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.
 Κι ἂν μὲ τὰ πλήθια τους αὐτοὶ τὸ μοναχὸν ἐμένα
 μὲ δάμαζαν, ἄς ἔπεφτα κάλλιο νεκρὸς στὸν πύργο,
 παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
 τοὺς ξένους νὰ τοὺς βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακὸρες
 ἀδιάντροπα νὰ σέρονουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια,
 κρασί περίσσιο νὰ τραβοῦν καὶ τὶς θροφῆς νὰ τρῶνε, 110
 κι ὄλα τοῦ κάκου, ἀνώφελα, γιὰ ἔργο πού δὲ θὰ γίνη.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Γι' αὐτὰ ὄλα ἐγὼ ξάστερα θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε·
 μήτ' ὁ λαὸς γιὰ μένανε δὲν ἔχει μῖσος κ' ἔχτρα,
 καὶ μήτ' ἀδέρφια δὲ μοῦ φταῖν, πού αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
 καὶ μάχη ἂ γίνη φοβερή, μᾶς φέρουν πάντα θάρορος.
 Νά, πῶς ὁ Δίας μᾶς ἔκαμε μονόκληρο τὸ γένος
 μοναχογιὸ τὸν γέννησε ὁ Ἄρκεισιος τὸ Λαέρτη·
 τὸν Ὀδυσσεά μοναχογιὸ τὸν εἶχε κι ὁ Λαέρτης·
 καὶ πάλε ὁ Ὀδυσσεάς ἐμὲ μοναχοπαίδι μὲ εἶχε,
 καὶ στὸ παλάτι μ' ἄφησε, καὶ δὲ μὲ καλοχάρη. 120

Καὶ τώρα ὄχτροὶ κακόβουλοι μᾶς γέμισαν τὸ σπιτί
 γιὰτὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὄλοι ζητοῦν τὴν μάννα μου καὶ μοῦ χαλνοῦν τὸ βιός μου.
 Κ' ἐκείνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτό, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώση δύνεται κι ὄλοένα αὐτοὶ τὸ σπιτί
 μοῦ καταλοῦνε γλήγορα κ' ἐμένα θὰ μὲ φᾶνε.
 Στὰ χέρια ὡς τόσο τῶν θεῶν ἄς μείνουν ὄλα ἐτοῦτα·
 τρέξε, κυρούλη, τώρα ἐσύ, καὶ πὲς τῆς Πηνελόπης 130
 τῆς φρόνιμης, πῶς ἔφτασα γερὸς ἀπὸ τὴν Πύλο.
 Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, κ' ἐσύ τὸ μήνημα σὰ δώσης
 μόνο σ' αὐτή, γύρισε ἐδῶ ὄμως Ἄχαιὸς κανένας
 νὰ μὴν τὸ μάθη, τί πολλοὶ γυρεύουν τὸ κακό μου.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
 «Ξέρω, καὶ νοιώθω· τῶρα ἐγὼ στὸ νοῦ μου ὅ,τι προστάζεις.
 Μὰ πὲς μου πάλε ξάστερα καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο·
 νὰ πάω μαθὲς μαντάτορας ἂν πρόπη καὶ τοῦ Λαέρτη

τοῦ δόλιου, πού τόν ἔτρωγε τοῦ γιοῦ του ὡς τώρα ὁ πόνος,
 κι ὡς τόσο κοίταε χτήματα, τρωγόπινε στό σπίτι 14
 μέ παραγιοῦς κάθε φορὰ πού τ'ἔθελε ἡ καρδιά του
 μὰ τώρα πού ὡς τήν Πύλο ἐσύ μέ τὸ καράβι βγήκες,
 δὲν τρώγει μήτε πίνει πιά, μήτε κοιτάζει χτήμα,
 μόν' κάθεται καὶ δέρνεται καὶ βαριαναστενάζει,
 καὶ λυώνουν ὄλο οἱ σάρκες του στὰ κόκκαλά του γύρω.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Κι ὅμως θὰ τὸν ἀφήσουμε, κι ἄς θλίβεται ἡ ψυχὴ μας·
 ἂν εἶταν ὅλα στῶν θνητῶν τὸ χέρι, πρῶτα πρῶτα
 γιὰ τὸ γονιὸ θὰ ὀρίζαμε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
 Μὰ κάλλιο γύρνα ἐδῶ σὰν πῆς τὸ μήνημα τῆς μάννας, 150
 καὶ μὴν πλανιέσαι σὲ ξοχὲς γιὰ νὰ τὸν ἀνταμώσης·
 πὲς μοναχὰ τῆς μάννας μου νὰ στείλῃ παρακώρη
 κρυφὰ στό γέρο γλήγορα, τὸ μήνημα νὰ δώσῃ.»

Σηκώθη τότε ὁ Εὐμαιοσ, τὰ σάνταλά του πῆρε,
 στὰ πόδια τὰ καλόδεσε, καὶ κίνησε στὴ χώρα.
 Τῆς Ἀθηνᾶς δὲν ξέφυγεν ὁ πηγαίμος του ὡς τόσο,
 μόνε κατέβη ἡ θεάινά, πῆρε μορφῇ γυναίκας
 ὄριαν καὶ μεγαλόκορμης, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρας,
 ἔξω ἀπ' τὴ θύρα στάθηκε, καὶ φάνη τοῦ Ὀδυσσεά.
 Δὲν ἔνοιωσε ὁ Τηλέμαχος μήτε εἶδε τὴν Παλλάδα, 160
 τί θεὸς δὲ φανερόνεται καθάρια στὸν καθένα·
 μὰ ὁ Δυσσεάσ τὴν ξάνοιξε καὶ τὰ σκυλιὰ τὴν εἶδαν,
 καὶ δίχως γαύγισμα ἔφυγαν βογγώντας μὲς τὰ βάθια
 τῆς στάνης. Τοῦγενψε ἡ θεά, κ' ἔνοιωσ' αὐτός, καὶ βγήκε
 δίπλα στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε ὀμπροστά της·
 κ' ἡ Ἀθηνᾶ κοιτώντας τον τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 ὅλα πιά τώρα ξήγα τα τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὰ κούβησ'
 κι ἄμ' αἰ τοιμάσετε μαζί τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
 στὴ χώρα τὴν περιλάμπρη νὰ πᾶτε· δὲ θάρρησῃω 170
 κ' ἐγὼ νὰ ἐρθῶ, πού λαχταρῶ νὰγωνιστῶ κοντά σας.»

Εἶπε, καὶ μέ χρυσὸ ραβδί τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα
 καὶ φόρεμα σὰν τοῦβαλε καθάριο καὶ χιτώννα,
 τοῦ λάμπρυνε ὄλο τὸ κορμὶ μέ τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.
 Μελαχρινὸς ξανάγινε μέ πιὸ γεμάτην ὄψη,
 καὶ μέ τὰ γένεια ὀλόμαυρα τριγύρω στό πηγούνι.

Αὐτὰ σὰν τοῦκαμε ἢ θεά, τὸν ἄφησε· κ' ἐκεῖνος
 μὲς στὴν καλύβη γύρισε· κι ὁ γιός του σασιτισμένος,
 γύρναε τὰ μάτια κατ' ἄλλου, θεὸς μὴν τύχη κ' εἶταν.

Καὶ φώναξέ τον, κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα· 180

«Ἀλλοιώτικος μοῦ φάνηκες, ὦ ξένε, ἀπὸ τὰ πρῶτα·
 ἄλλα φορεῖς κ' ἡ ὄψη σου, κι αὐτὴ ἀλλαγμένη τώρα.

Ἔνας θενᾶσαι ἀπ' τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.

Ἐλέησε μας, σοῦ τάζουμε καλόδεχτες θυσίες,

καὶ δῶρα χρυσοδούλευτα· προσπέφτω σου, λυπήσου.

Τότες τοῦ ἀπάντησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·

«Θεὸς δὲν εἶμ' ἐγώ· γιατί μὲ θεοὺς μὲ παρομοιάζεις;
 παρὰ εἶμ' ἐγώ ὁ πατέρας σου, ποὺ ἐσὺ γι' αὐτὸν πονώντας
 τόσα τραβᾶς ἀπὸ κακοὺς καὶ δύστροπους ἀνθρώπους.»

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια φίλησε τὸ γιό του, καὶ τὰ δάκρυα 190
 τοῦ τρέξαν ἀπ' τὰ μάγουλα, ποὺ ὡς τότες τὰ κρατοῦσε.

Δὲν ἤθελε ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸ πιστέψη ἀκόμα

πὼς εἶταν ὁ πατέρας του, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογίθη·

«Δὲν εἶσ' ἐὼν ὁ πατέρας μου ὁ Ὀδυσσεύς, μόν' εἶσαι
 κάποιος θεὸς καὶ μὲ πλανᾶς, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα·
 τί δὲ θὰ μπόρεια αὐτὰ θνητὸς νὰ πλάσῃ μοναχός του,
 δίχως νὰ ἐρθῇ κάποιος θεὸς σιμά, κι ὅπως τοῦ ἀρέσει,
 τὸν κάμη γέρο ἔτσι εὐκόλα, κι ἄξαφνα πάλε νέο.

Τὶ ὡς τώρα γέρος εἴσουναι καὶ φτωχικὰ ντυμένους,
 καὶ τώρα μοιάζεις τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.» 200

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριξυπνος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·

«Κι ἂν τάχα ξαναφάνηκε, Τηλέμαχε, ὁ γονιός σου,
 δὲ σοῦ ταιριάζει νάπορῃς καὶ νὰ θαμάζῃς τόσο·
 ἄλλος πιά ἐδῶ κατόπι μου δὲν ἔρχεται Ὀδυσσεύς·
 ἐγώ 'μαι αὐτός, κι ἀφοῦ πολὺ πλανήθηκα στὰ ξένα,
 τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.

Εἶναι κι αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρας ἔργο,
 ποὺ ὅπως θελήσῃ δύνεται νὰ κάνῃ με νὰ μοιάζω,
 πότε φτωχὸς καὶ ταπεινός, καὶ πότε πάλε νέος,
 μὲ τὸ κορμί μου ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένο. 210

Κ' εἶν' εὐκόλο γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
 ἢ νὰ δοξάσουν ἀνθρώπο θνητό, ἢ νὰ ταπεινώσουν.»

Εἶπε, καὶ κάθησε· κι ὁ γιός στὴν ἀγκαλιά του πῆρε
 τὸ δοξαστὸ πατέρα του μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα.

Γότες κ' οἱ δυὸ ξεβούρκωσαν, καὶ δυνατὰ στριγγλίζαν,
 κι ἀπ' ὄρνια ξεφωνίζοντας πιὸ ἀψὰ κι ἀπὸ σπαράχτες
 ἀγιοῦπες ἢ θαλασσαῖτους, πού πῆραν τὰ μικρά τους,
 ἀκόμα πρὶ φτερώσουνε, τῆς ἐξοχῆς οἱ ἀργάτες·
 τόσο πικρὰ ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ δάκρια τους χυνόνταν.
 Κι ὁ γήλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν,
 ἂν ἄξαφνα ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεύα δὲ ρώτα·

«Μὲ τί καράβι φάνηκες ὡς τόσο ἐδῶ, πατέρα;
 κ' οἱ ναῦτες πού σὲ φέρανε ποιοὶ λέγανε πὼς εἶταν;
 Γιατὶ πεζὸς ἐστὶ θαρρῶ δὲν ἦρθες ὡς τὸ Θιάκι.»

Κι ἀπολογήθη του ὁ τρανός, πολὺπαθος Δυσσεύας
 «Ὅλη ἀπ' ἐμένα, τέκνο μου, θάκούσης τὴν ἀλήθεια.
 Μὲ φέραν ἐδῶ Φαίακες θαλασσοξακουσμένοι,
 πού κάθε ξένον προβοδοῦν πού φτάση στὸ νησί τους·
 μὲ τὸ γοργὸ καράβι τους, καθὼς γλυκοκοιμόμουν,
 ἦρθαν στὸ Θιάκι, μ' ἔβγαλαν, κι ἐμὲ λαμπρὰ μ' ἀφήκαν
 δόρα, χρυσὰ καὶ χάλκινα, καὶ μὲ φαντὰ περίσσια·
 οἷα κρυμμένα σὲ σπηλιὰ μὲ θεϊκιὰ βοήθεια.

Τώρα ἦρθα ἐδῶ, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια ἀκολουθώντας,
 μαζὶ νὰ κανονίσουμε τὸ φόνο τῶν ὀχτρῶ μας.
 Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔλα ἐσύ, κ' ἕνα πρὸς ἕνα πὲς μου,
 νὰ μάθω πόσοι εἶν' ὅλοι τους, καὶ ποίος εἶν' ὁ καθένας·
 καὶ μέσα στὸν ἀλάθευτο θὰ μελετήσω νοῦ μου,
 ἂν ἐμεῖς σώνουμε μαζὶ μ' ἐκείνους νὰ πιαστοῦμε
 δίχως βοηθοὺς καὶ μοναχοί, γιὰ κι ἄλλους θὰ χρειαστοῦμε.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 «Πατέρα, πάντα τᾶκουγα τὸ δοξαστὸ ὄνομά σου,
 πόσο στὸ χέρι μαχητῆς, στὸ νοῦ μεγάλος εἴσουν·
 ὅμως αὐτὸς ὁ λόγος σου τὰ φρένα μου σαστίζει·
 πὼς δυὸ νομάτοι θὰ πιαστοῦν μὲ τόσοις ἀντρειωμένους;
 Κι αὐτοὶ δὲν εἶναι μήτε μιὰ μήτε καὶ δυὸ δεκάδες,
 μόνε πολὺ περισσότεροι· θὰ μάθης τώρα πόσοι.

Ἀπὸ Δουλίχι πρόβαλαν πενήντα δυὸ μνηστῆρες,
 νέοι ἕνας κ' ἕνας, καὶ μ' αὐτοὺς δούλοι ἐξῆ ἀκολουθᾶνε·
 ἔχουμ' εἰκοσιτέσσερεις λεβέντες ἀπὸ Σάμη.

Ἀπὸ τὴ Ζάκυθο εἴκοσι παιδιὰ Ἀχαιῶν μᾶς ἦρθαν,
 κι ἀπὸ τὸ Θιάκι δώδεκα μετροῦμε παληκάκια.

Εἶναι μ' αὐτοὺς κι ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας καὶ θεῖος

τραγουδιστής, με δυο μαζί παράξιους μοιραστάδες.
 Σ' όλους αυτούς αν πέσουμε σα βρίσκονται εκει μέσα,
 φοβᾶμαι, μη μᾶς βγῆ πικρή και μαύρη ἢ γδίκιωσή μας.
 Μόνε στοχάσου ἄ δύνεσαι νὰ βοῆς στο νοῦ σου μέσα
 διαφεντευτή που πρόθυμα βοήθεια θὰ μᾶς φέρη.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς·
 «Ἄκου τί λέω, και πρόσεξε, και σκέψου αν ἢ βοήθεια
 τῆς Ἀθηνᾶς και τοῦ θεϊκοῦ πατέρα της μᾶς σώνει, 260
 ἢ κι ἄλλοτε διαφεντευτή πρέπει νὰ ψάξω νᾶβρω.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Μεγάλοι ἀλήθεια εἶναι κ' οἱ δυο βοηθοὶ που μοῦ ὀνομάξεις
 τὶ θρονιασμένοι στάψηλά τὰ σύννεφα κ' οἱ δυο τους,
 θεοὺς μαζί κι ἀθάνατους στον κόσμο ἔξουσιάζουν.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς·
 «Δὲ θενᾶργήσουν νὰ βρεθοῦν κ' οἱ δυο στη μαύρη ἀμάχη,
 ἅμα τοῦ Ἄρη ἢ μάνητα κ' ἐμᾶς και τοὺς μνηστῆρες
 μᾶς συνεπάρη. Ὡς τόσο ἐσὺ, καθὼς γλυκοχαράξει, 270
 τρέξε, και τοὺς περήφανους ζύγωσ' ἐκεῖ μνηστῆρες·
 κατόπι ἐμένανε ὁ βοσκὸς στη χώρα θὰ με φέρη,
 με κακορίζικου μορφή και γέρου διακονιάρη.

Κι ἀνίσως μοῦ κακοφερθοῦν ἐκεῖνοὶ στο παλάτι,
 κράτα τὸν πόνο μέσα σου τὰ πάθια μου θωρώντας
 μὰ κι ἄ με ποδοσέρνουνε στη θύρα, και σαγίτες
 μοῦ ρίχτουν, στέκου ἀτάραγος ἐσὺ κι ἀπόμενέ τα
 και μόνε λέγε τους γλυκὰ τὴν τρέλα τους νὰ πάψουν
 ἀγκαλὰ αὐτοὶ δὲ θὰ σ' ἄκοῦν, τὶ ἢ ὄρα τους ἀγγίζει. 280

[Κι ἄλλο ἓνα πράμα θὰ σοῦ πῶ, κ' ἔχε το ἐσὺ στο νοῦ σου
 ἢ Ἀθηνᾶ ἢ πολὺβουλη σα με φωτίση, τότες
 θὰ γνέψω με τὴν κεφαλή, και τότε ἐσὺ θὰ νοιώσης,
 κι ὅσα ἄρματα μᾶς βρίσκονται στον πύργο θὰ μαζέψης.
 και μες στα βάθια τοῦ ἀψηλοῦ θαλάμου θὰ τὰ θέσης·
 κι ὅταν ἐκεῖνοι, θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
 ἐσὺ με λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
 και λέγε τους· «Ἄπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα, τὶ δὲν εἶναι
 σὰν που ὁ Ὀδυσσεάς τάφησε μισεύοντας στην Τροία,
 μόνε ἢ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες. 290
 Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στο νοῦ μου ὁ Δίας·
 μὴν τύχη και σὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθήσι,

καὶ χτυπηθῆτε, κὶ ἀτιμιὰ στήν προξενιά σας φέρετε·
γιατὶ μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

Ἔομος νᾶφήσης ἔτοιμος δυὸ λάζους, δυὸ κοντάρια,
κὶ ἀσπίδες δυό, ποὺ βιαστικὰ νᾶδράζουμε στὰ χέρια,
κὶ ὁ Δίας μὲ τὴν Ἄθηνᾶ θὰ τοὺς μαγέψουν τότες.]
Μὰ κὶ ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ κ' ἐσύ ἔχε το στοῦ νοῦ σου·
παιδί μου ἀλήθεια ἂν εἶσαι ἐσύ, κὶ ἀπὸ δικό μας αἶμα,
κανέννας νὰ μὴ μάθη ἐκεῖ πὼς ἦρθε ὁ Ὀδυσσεάς,
Λαέρτης καὶ χοιροβοσκὸς μὴν τύχη καὶ τᾶκούσουν·
μήτε κανέννας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μήτε ἡ Πηνελόπη,
παρὰ μονάχοι ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τίς γνῶμες
τῶ γυναικῶν, καὶ δοκιμὴ νὰ κάνουμε στοὺς ἄντρες,
ποιὸς ἀπ' τοὺς δούλους μᾶς τιμᾶει, κὶ ἀκόμα μᾶς φοβάται,
καὶ ποιὸς ξεχνᾷ μας κὶ ἀψηφάει λεβέντη σὰν κ' ἐσένα.»

Καὶ τότες ὁ μυριόχαρος τοῦ ἀπολογήθη γιὸς του·
«Πατέρα, ἀργότερα θαρῶν θὰ νοιώσης τὴν ψυχὴ μου,
καὶ πὼς δὲν ἔχω θενὰ βρῆς τὰ λογικά μου κούφια·
μὰ αὐτὸ ποὺ τώρα μελετᾷς δὲν τῶχα γιὰ καλό μας.
Στοχάσου το πολὺν καιρὸ θὰ χάσης, ἂν καθέναν
νὰ δοκιμάσης ξέχωρα στὰ χτήματα γυρίζης·
κὶ αὐτοὶ στοῦ μεταξὺ θὰ τρῶν τὸ βίος μὲς στὰ παλάτια,
ἀναπαμένοι, ἀδιάντροποι, καὶ δίχως νὰ λυποῦνται.
Καλό ἔναι ἀλήθεια νὰ κοιτᾷς νὰ μάθης τίς γυναῖκες,
ποιές ἄτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρῖμα·
μὰ νὰ γυροῦμε τίς αὐλὲς νὰ δοκιμάζουμε ἄντρες,
αὐτὸ δὲν τῶθελα· στερνὰ νὰ γίνουν κάλλιο ἐτοῦτα,
σημάδι ἂν ἔχης φανερὸ τοῦ αἰγιδοφόρου Δία.»

Τέτοια αὐτοὶ τότες λέγανε μονάχοι ἀνάμεσό τους·
ὡς τόσο τὸ καλόφτιαστο καράβι ἦρθε στοῦ Θιάκι,
ποὺ τὸν Τηλέμαχο ἔφερε καὶ τοὺς συντρόφους ὅλους
ἀπὸ τὴν Πύλο. Μπήκανε στοῦ τρίσβαθο λιμάνι,
τραβῆξαν ἔξω στὴ στεριά τὸ μελανὸ καράβι,
καὶ τᾶρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες,
καὶ στοῦ Κλυτίου φέρανε τὰ δῶρα τὰ πανώρια.
Κατόπι στείλαν κήρυκα στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσεά,
τὸ μήνημα τῆς φρόνιμης νὰ φέρῃ Πηνελόπης,
πὼς πῆγε ὁ γιὸς τῆς στήν ξοχή, μὰ ἐκεῖνος εἶχε στείλει
στὴ χώρα τὸ καράβι του, νὰ μὴν τῆς ἔρθῃ φόβος

τῆς δοξαστῆς βασίλισσας καὶ χύση θεορὰ δάκρυα.
 Κι ὁ κήρυκας μὲ τὸ βοσκὸ στὸν πύργο ἀντάμα φτάνουν,
 νὰ φέρουν τὸ ἴδιο μήνημα κ' οἱ δυὸ τῆς Πηνελόπης.
 Καὶ στὸ λαμπρὸ σὰν μπήκανε τοῦ Ὀδυσσεᾶ παλάτι,
 ὁ κήρυκας ἀνάμεσα στὶς παρακώρες εἶπε·

«Ἦρθε ὁ μονάρχιδός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο.»

Ζυγώνει κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ λέει τῆς Πηνελόπης
 ὅλα ὅσα τοῦ παράγγειλε τὰγαπητὸ παιδί της.

Κι ὅλα καθὼς τὰ πρόσταξε σὰν εἶπε ἓνα πρὸς ἓνα,
 τοῦ πύργου ἀφήνει τίς αὐλὲς καὶ ξεκινάει στὴ στάνη.

340

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔπιασε βαρεῖα καρδιά καὶ λύπη·
 καὶ βγῆκαν δίπλα ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο τὸ μεγάλο,
 καὶ πήγανε, κι ὀλόμπροστα καθήσανε τῆς θύρας.

Καὶ τότες τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος τοὺς εἶπε·

«Ἔργο τρανὸ ὁ Τηλέμαχος κατόρθωσε μὲ τόλμη,
 τέτοιο ταξίδι,—κ' εἶπαμε πὼς δὲ θὰ τὸ τελέσῃ·
 τώρα καράβι διαλεχτὸ μὲ λαμνοκόπους ἄξιους

ἄς ρίξουμε, πὸν ὀλόταχα τὸ μήνημα νὰ φέρουν
 στοὺς φίλους, νὰ γυρίσουνε γοργὰ στὸ Θιάκι πίσω.»

350

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωνε, κι ὁ Ἀμφίνομος γυρνώντας
 τὰ μάτια του πρὸς τὸ βαθιὸ λιμῶνα, εἶδε τὸ πλοῖο
 καθὼς μαζώναν τὰ παννιά, καὶ πιάναν τὰ κουπιά τους.

Καὶ ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους·

«Τί θέλουμε τὸ μήνημα πιά τώρα, αὐτοὶ ἔναι μέσα.

Ἦ κάποιος θεὸς τοὺς φώτισε, ἢ κ' εἶδαν τὸ καράβι
 πὸν πέρναε, καὶ δὲν πρόφταξαν νὰ πᾶν καὶ νὰ τὸ πιάσουν.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν, καὶ στὰρογιαλί πῆγαν·
 καὶ στὴ στεριά τραβήξανε τὸ μελανὸ καράβι,
 καὶ τᾶρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες.

360

Κι ὅλοι μαζί στὴν ἀγορὰ κινήσαν, μηδ' ἀφήναν
 ἄλλον ἢ νέο ἢ γέροντα μαζί τους νὰ καθήσῃ.

Καὶ τότες τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνοσ σ' αὐτοὺς εἶπε·

«Ὁχοῦ, πὼς ἀπ' τὸν ὄλεθρο οἱ θεοὶ τὸν ἔγλυτῶσαν;

Στὰ βράχια τὰνεμόδαρτα σκοποὶ καθόνταν πάντα,

κι ἀπανωτὰ ξαλλάζανε· καὶ σὰ βουτοῦσε ὁ ἥλιος,

δὲν ξενυχτούσαμε στὴ γῆς, παρὰ μὲ τὸ καράβι

γυρνούσαμε ὡς τὸ χάραμα, φυλάγοντας καρτέρι

θάνατο στὸν Τηλέμαχο, νὰ πᾶμε πιάνοντάς τον.

Κι ὡς τόσο θεὸς τὸ θέλησε, καὶ γύρισε στὸ Θιάκι.
 Μὰ ἔμεῖς ἔδῶ ἄς κοιτάξουμε τὸ τέλος του τὸ μαῦρο,
 μὴ μᾶς ξεφύγη· τί θαρρῶ πὼς ὅσο ζῆ δὲ βγαίνει
 πέρα ἢ δουλειά μας, τί καὶ νοῦ καὶ γνώση ἐκεῖνος ἔχει,
 κ' ἐμᾶς ἀγάπη ὁ λαὸς σὰν πρῶτα δὲ μᾶς ἔχει.
 Μόνε βιαστήτε, πρὶν αὐτὸς σὲ συντυχιά καλέση
 τοὺς Ἀχαιοὺς· γιατί ἄπραγος, θαρρῶ, δὲ θενὰ μείνη,
 παρὰ μὲ ὀργή θὰ σηκωθῆ καὶ σ' ὄλους θὰ κηρύξη
 πὼς σκοτωμὸ τοῦ πλέχναμε, μὰ πρόφταξε καὶ σώθη.
 Κι ἄνομα τέτοια ἀκούγοντας ἐκεῖνοι δὲ θὰ στέρξουν,
 κ' ἴσως μᾶς φέρουνε κακό, κι ἀπ' τὴν πατριδ' ἀκόμα
 μᾶς διώξουν, καὶ μᾶς κάμουνε νὰ φύγουμε στὰ ξένα.
 Μόνε μακριὰ στὴν ἐξοχή, παρέκει ἀπὸ τὴ χώρα
 ἄς τὸν βαρέσουμε ἄξαφνα, γιὰ καὶ στὸ δρόμο ἀπάνω
 κατόπι μοιραζόμεσθε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά του,
 καὶ τὰ παλάτια ἀφήνουμε τῆς μάννας του, νὰ τᾶχη
 ὅποιος τὴν πάρη ταίρι του. Μὰ ἀνίσως κ' ἐσεῖς πάλε
 δὲ δέχεστε, καὶ θέτε αὐτὸς νὰ ζῆ καὶ τὰ καλά του
 τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, δῶ πέρα ἄς μὴ ζητοῦμε
 νὰ μαζευόμαστε, καὶ βιὸς πολὺ νὰ καταλοῦμε
 μόν' προξενεῖα ἀπ' τὸ σπίτι του καθέννας μας ἄς κἀνη
 μὲ δῶρα του, κι αὐτὴ ἄς δεχτῆ τὸν ἄντρα πὸν θὰ δώση
 τὰ πιώτερα, καὶ τῆς φανῆ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»
 Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σάπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομείναν.
 Μὰ ἀπάνω ἐκεῖ ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε,
 ὁ γιόκας ὁ μυριόχαρος τοῦ ρήγα Νίσου, γόνου
 τοῦ Ἀρήτου, πὸν ἦρθεν ἀρχηγὸς καὶ κάλλις τῶ μνηστήρων
 ἀπ' τὸ Δουλίχι τὸ χλωρό, τὸ σιταροσπαρμένο,
 καὶ πὸν τὰ λόγια του ἄρεσαν τῆς ὄριας Πηνελόπης,
 γιὰτ' εἶχε πάντα στὴν καρδιά περισσῖα καλωσύνη.
 Αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε·
 «ὦ φίλοι τὸν Τηλέμαχο ποτές δὲ θὰ χαλνοῦσα
 κακό, βασιλικὴ γενιὰ μὲ φονικὸ νὰ σβύση·
 τὴ γνώμη κάλλιο ἄς μάθουμε τῶν ἀθανάτων πρῶτα.
 Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δία τοῦ βροντορίζτη,
 κ' ἴδιος ἐγὼ τὸν ἐχαλνῶ, κι ὄλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω·
 Μὰ ἂν τὸ μωδιζέουνε οἱ θεοί, νὰ πάψετε σᾶς λέγω.»
 Εἶπε, καὶ σ' ὄλους ἄρεσαν τοῦ Ἀμφίνομου τὰ λόγια.

37

380

390

400

Κι ἄμέσως σηκωθήκανε καὶ στοῦ Ὀδυσσέα πῆγαν
τὸν πύργου, καὶ καθήσανε πᾶς στὰ λαμπρὰ θρονιαύ του.

Τότες στὸ νοῦ τῆς φρόνιμης τῆς Πηνελόπης ἦρθε
ὄμπρὸς στοὺς παραδιάντροπους νὰ κατεβῆ μνηστῆρες, 410
γιατὶ ἔμαθε πὼς γύρευαν τὸ τέλος τοῦ παιδιοῦ της,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Μέδοντας ποὺ τ' ἄκουσε τῆς τόπε.
Καὶ μὲ τίς βάγιες συντροφιά μὲς στὰ παλάτια μπῆκε.
Κ' ἦ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στυλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λίολαμπρο φακιόλι,
καὶ τὸν Ἀντίνο μάλωσε καὶ μίλησέ του κ' εἶπε·

«Ἀντίνο, ἀδιάντροπε, κακέ, ποὺ μὲς στὸ Θιάκι σ' ἔχουν
γιὰ πρῶτο ἀπ' τοὺς ὀμήλικους στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια· 420
μὰ τέτοιος δὲν ἦσουν ἐσύ. Ζουρλέ, πὼς πᾶς καὶ πλέχνεις
τοῦ γιοῦ μου μαῦρο θάνατο, καὶ μήτε καὶ σὲ μέλει
γιὰ τοὺς ἰκέτες πῶχουνε τὸ Δία γιὰ μάρτυρά τους;
Μεγάλο κρῖμα εἶναι κακὸ νὰ πλέχνη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου.
Ξεχνᾷς πὼς ὁ πατέρας σου μᾶς ἦρθε ἐδῶ ἰκέτης,
σὰν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ χόλιασε μαζί του,
γιατ' εἶχε πάρει συντροφιά ληστὲς ἀπὸ τὴν Τάφο,
καὶ χάλασε τοὺς Θεσπρωτοὺς ποῦταν δικοὶ μας φίλοι.
Καὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴ γλυκειὰ ζωὴ γυρεῦαν τότες,
κι ὄλο τὰρσίθητό του βιὸς νὰρπάξουν καὶ νὰ φᾶνε·
μὰ ὅσο αὐτοὶ κι ἄ μάνιαζαν, τοὺς μπόδιος' ὁ Δυσσέας. 430
Καὶ τώρα, χωρὶς δίκιο ἐσύ τοῦ καταλεῖς τὸ σπίτι,
γυρεύεις τὴ γυναῖκα του, σκοτώνεις τὸ παιδί του,
κ' ἐμένα μὲ λυπεῖς πικρά. Μὰ ἐγὼ σοῦ λέω νὰ πάψης,
νὰ πῆς καὶ τῶ συντρόφῳ σου νὰ πάψουνε κ' ἐκεῖνοι.»

Κι ὁ Εὐρύμαχος τῆς ἀπαντάει, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου·
«Ἦ Πηνελόπη γνωστικιά, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
θάρρος, κι ἄς μὴν τὰ νοιάζεται καθόλου ἐδαῦτα ὁ νοῦς σου.
Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἐδῶ στὴ γῆς, καὶ μήτε θάρθη ἐκεῖνος
ποὺ χέρι στὸν Τηλέμαχο τὸ γιό σου θενὰ βάλῃ,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ βλέπουνε τὰ μάτια μου στὸν κόσμο. 440
Γιατὶ ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὁ λόγος μου θὰ γίνῃ·
θὰ τρέξῃ στὸ κοντάρι μου εὐτὺς τὸ μαῦρο του αἷμα,
τὶ ὁ πολεμόχαρος συχνὰ κ' ἐμένανε Ὀδυσσέας
στὰ γόνατά του μ' ἔπαιρνε, καὶ μοῦβαζε στὰ χέρια

κρέας ψημένο, καὶ κρασί στα χεῖλη πορφυρένιο.
 Γι' αὐτὸ καὶ τοῦ Τηλέμαχου περίσσια τοῦχῳ ἀγάπη,
 κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες θάνατο νὰ μὴ φοβάται ἐκεῖνος·
 μὰ ἂν εἶναι νάρθη ἀπ' τοὺς θεοὺς, πῶς νὰ σωθῆ δὲν ἔχει.»

Μὲ τέτοια τὴν ἐθάρρευε, μὰ φόνου μελετοῦσε.

Κ' ἐκείνη μὲς στάνωγια τῆς τὰ θεόλαμπρα ἀνεβαίνει,
 καὶ κλαίει τὸν Ὀδυσσεά τῆς, ὥσπου ἡ γαλανομάτα
 θεὰ κατέβασε γλυκὸ στα βλέφαρά τῆς ὕπνου.

Καὶ τὸ βραδὺ ὁ καλὸς βοσκὸς στὸν Ὀδυσσεά ξανάρθε,
 ποὺ μὲ τὸ γιό του τοίμαζε τὸ δεῖπνο, καὶ θρεφτάρι
 κἀναν θυσία χρονιάρικο. Κ' ἡ Ἀθηνᾶ κατέβη
 τότε, καὶ μὲ ραβδί τὸ γιό βαρώντας τοῦ Λαέρτη,
 τὸν Ὀδυσσεά, τὸν ἔκαμε γέρο ξανὰ σὰν πρῶτα.
 Καὶ μὲ φτωχὰ τὸν ἔντυσε φορέματα, μὴν τύχη
 καὶ τονὲ δῆ ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τονὲ νοιώση ὀμπρός του,
 καὶ δὲν τὸ κούψη, μόν' τὸ πῆ τῆς ὥριας Πηνελόπης.

Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τοῦ μίλησε καὶ τοῦπε·

«Ἦρθες καλέ μας· τί ἄκουσες στὴ χώρα νὰ δηγοῦνται;
 Ἀπ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ θεότρανοι μνηστῆρες,
 ἢ ἀκόμα ἐκεῖ μὲ καρτεροῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω;»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογίηθης κ' εἶπες·
 «Δὲν ἤθελα νὰ τὰ ρωτῶ καὶ νὰ τὰ μάθω ἐτοῦτα,
 Στὴ χώρα μέσα τρέχοντας βιαζόμουνα νὰ δώσω
 τὸ μήνημά μου ὀλόταχα, καὶ πίσω νὰ ξανάρθω.

Καὶ κήρυκας μαντάτορας γοργός, ἀπ' τοὺς συντρόφους
 ἔφτασε ἀντάμα, κ' ἔδωσε τῆς μάννας λόγο πρῶτος.
 Ξέρω κ' ἐν' ἄλλο νὰ σᾶς πῶ ποὺ μὲ τὰ μάτια μου εἶδα· 470
 πάνω ἀπ' τὴ χώρα, στὸ βουνὸ τοῦ Ἑρμῆ σὰν εἶχα φτάσει,
 καράβι ἀγνάντεψα γοργὸ νὰ μπαίνη στὸ λιμάνι,
 γεμᾶτο μὲ ἄντρες, κ' εἶτανε μὲ ἀσπίδες φορτωμένο,
 καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Καὶ φάνηκε σὰ νᾶταν
 μνηστῆρες ὅλοι τοὺς αὐτοί, μὰ ἄλλο νὰ πῶ δὲν ξέρω.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος χαμογελώντας ῥίχτει
 ματιὰ πρὸς τὸν πατέρα του, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφο.

Καὶ τὶς δουλειᾶς σὰν τέλειωσαν καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο,
 καθήσανε κι ἀπόλαψαν τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα
 Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους, 480
 τὴν κλίνη θυμηθήκανε, καὶ χάρηκαν τὸν ὕπνου.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ.

Εφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς Νύχτας κόρη Ἀγυοῦλα,
 ἰ ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά
 ἀ θεόμορφα του σάνταλα στὰ πόδια του ἀποδένει,
 αἱ στήν παλάμη παίρνοντας τὸ δυνατὸ κοντάρι
 τῆ χώρα γιὰ νὰ κατεβῆ, λείει τοῦ χοιροβοσκοῦ του·

«Στὴ χώρα πάω, κυρούλη μου, γιὰ νὰ μὲ δῆ ἡ μαννοῦλα,
 ἰ δὲ θὰ πάψη νὰ θρηνηῖ καὶ νὰ μυρολογιέται
 ἰ δὲ μὲ δῆ τὸν ἴδιο μου· καί, νὰ τί σοῦ προστάζω·
 ὄν ξένο αὐτὸ τὸν ἄμοιρο φέρ' τον νὰ διακονεύη
 τῆ χώρα· κι ὅποιος θέλει ἐκεῖ καρβέλι καὶ κανάτα
 οὔ δίνει· ἐγὼ δὲ δύνεμαι, μέσα στὰ πάθια ἐδαῦτα
 τοῦ ἔχει ἡ ψυχὴ μου, πόρεψη τοῦ καθενὸς νὰ δίνω.
 Κι ὁ ξένος πάλε ἂν πειραχτῆ χειρότερο θὰ τοῦβγη.
 Ἀλήθειες ξάστερες ἐγὼ πάντα νὰ λέω μ' ἀρέσει.»

10

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τριῦςπνος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
 «Φίλε μου, ἐδῶ δὲν ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ μὲ κρατήσουν.

Κάλλιο στὴ χώρα ἢ διακονιά, παρὰ μὲς στὰ χωράφια·
 τάντα θὰ δώση ἐκεῖ μικρὴ βοήθεια ὅποιος θελήση.

Δὲν εἶναι κιὰ τὰ χρόνια μου στὶς μάντρες γιὰ νὰ μνήσκω, 20
 καὶ προσταγὲς τοῦ ἀφέντη μου σὲ καθετὶς νὰκούγω.

Μόν' ἄμε ἐσύ, κι ὁ ἄνθρωπος ποὺ πρόσταξες μὲ φέρνει,
 τὰ ζεσταθῶ μὲ τὴ φωτιά, καὶ σφίξει τὸ λιοπύρι.

Κουρέλια ἔναι τὰ ρούχα μου, καὶ τῆς αὐγῆς ἡ πάχνη
 θὰ μὲ παγώσῃ κ' εἶπατε πὼς εἶναι ἀλόγχα ἡ χώρα.»

Καὶ τράβηξε ὁ Τηλέμαχος ὀλόγοργ' ἀπ' τὴ στάνη,
 γιὰ τοὺς μνηστῆρες χαλασμὸ στὸ νοῦ του μελετώντας.

Καὶ κάτου στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασε παλάτι,
 στὸ μακρὸ στυλο ἀκούμπησε τὸ σουβλερὸ κοντάρι,

καὶ μπῆκε, τὸ κατώφλι του τὸ πέτρινο περνώντας.

30

Τὸν εἶδε πρώτη καὶ καλὴ ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,
 καθὼς ἀπίθωνε προβειὲς πὰς στὰ θρονιά τοῦ πύργου,

καὶ δακρυσμένη ζύγωσε ὀλόγουρά του κ' οἱ ἄλλες
 οἱ δοῦλες μαζωχτήκανε τοῦ ἀδάμαστου Ὀδυσσεά,

καὶ τὸν γλυκοφιλούσανε στήν κεφαλή, στοὺς ὦμους.

Κ' ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸ θάλαμο προβάλλει ἡ Πηνελόπη,
 σὰν Ἄρτεμη πανόμορφη, καὶ σὰ χρυσὴ Ἀφροδίτη·

μὲ δάκρυα τὸ μονάκριβο παιδί της ἀγκαλιάζει,
φιλώντας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ λαμπρά του μάτια,
καὶ μὲ κλαψιάρικη φωνὴ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

«Τηλέμαχε, γλυκὸ μου φῶς, ἦρθες, κ' ἐγὼ δὲ θάρρουν
πῶς θὰ σὲ δῶ σὰν πρῦμισες κρυφά μου κι ἄθελά μου
στὴν Πύλο, τοῦ πατέρα σου μαντᾶτα γιὰ νᾶκούσης.
᾽Ὡς τόσο τώρα ὅσ' ἄκουσες κι ὅσα εἶδες, ἔλα πές μου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε·
«Μὴ φέρνης πόνου βούρκωμα μὲς στὴν καρδιά μου, ᾧ μάννα,
τώρα πού μόλις ξέφυγα κακὸ καὶ μαῦρο τέλος·
μόνε σὰ λούσης τὸ κορμί, καὶ καθαρὰ τὸ ντύσης,
ἀνέβαινε στᾶνώγι σου μὲ τίς καλές σου βᾶγιες,
καὶ σ' ὄλους ἑκατοβοδιές τοὺς ἀθανάτους τάξε,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκωση γιὰ χάρη μας τελέση.
Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορά, τὸν ξένο νὰ καλέσω,
πὺν ἦρθε ἀπ' τὴν Πύλο ἀντάμα μου, γιὰ ἐδῶ σὰν ξεκινούσα,
καὶ πὺν μὲ τοὺς ὁμοίθεους τὸν ἔστειλα συντρόφους
στὸν Πείραιο, παραγγέλνοντας περίσσια νὰ τοῦ δεῖξη
τιμὴ μέσα στὸ σπίτι του κι ἀγάπη ὥσπου νὰ φτάσω.»

Αὐτὰ εἶπε· κ' ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος·
καὶ τὸ κορμὶ σὰν ἔλουσε καὶ ντύθηκε καθάρια,
πῆγε ἔταξε ἑκατοβοδιές στοὺς ἀθανάτους ὄλους,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκωση γιὰ χάρη της τελέση.

Βγῆκε ὕστερα ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
καὶ δυὸ γοργόποδα σκυλιὰ κατόπι ἀκολουθοῦσαν.
Μὲ χάρη τότε ἡ Ἄθηνᾶ θεϊκὴ τὸν περεχοῦσε,
κι ὄλος ὁ κόσμος θάμαζε θωρώντας του τὰ κάλλη.
Τριγύρω του οἱ θεότολμοι μαζεύτηκαν μνηστῆρες,
μὲ ὄμορφα λόγια, καὶ κακοὺς σκοποὺς στὸ λογισμό τους.
Ὅμως αὐτὸς ἀπόφυγε τὸ πλῆθος τους, καὶ πῆγε
κάθησ' ἐκεῖ πὺν ὁ Μέντορας, ὁ Ἄντιφος κι ὁ Ἀλιθέρης
παλιοὶ του φίλοι πατρικοὶ καθόντουσαν· κ' ἐκεῖνοι
τονὲ ρωτοῦσαν καθετὶς. Κι ὁ Πείραιος, ὁ μεγάλος
κι ὁ ἔρακουστὸς κονταριστής, τὸν ξένο φέρνοντάς του,
ἀπὸ τὴ χώρα πέρασε, στὴν ἀγορὰ κατέβη,
καὶ ζύγωσε. Δὲ στάθηκε ὁ Τηλέμαχος μακριὰ τους,
μόνε τὸν ξένο σίμωσε. Κι ὁ Πείραιος τότες πρῶτος
τοῦ μίλησε· «Τηλέμαχε, στείλε μου εὐτὺς γυναῖκες

τὰ δῶρα πού ὁ Μενέλαος σοῦδωσε γιὰ νὰ πάρουν.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε
 «᾽Ω Πείραιε, δὲ γνωρίζουμε πῶς ὄλ' αὐτὰ θὰ βγοῦνε.
 Ἄν οἱ μνηστήρες μυστικά στὸν πύργο μὲ σκοτώσουν,
 κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικά μου πλούτια,
 κάλλιο ἔχε τα τὰ δῶρα ἐσύ, παρ' ἅπ' αὐτοὺς κανέννας·
 ἂν πάλε ἐγὼ ξολοθρεμὸ καὶ θάνατο τοὺς δώσω,
 τότες τὰ φέρνεις χαίροντας, καὶ χαίροντας τὰ παίρνω.»

80

Εἶπε, καὶ τὸν πολύπαθο ξένο ἔφερε στὸ σπίτι.
 Καὶ μέσα στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασαν παλάτι,
 ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀποθέσαν,
 καὶ μὲς σὲ γούρνες σκαλιστὲς καθῆσαν καὶ λουστῆκαν.
 Κ' οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν κι ἀλεῖψαν τοὺς μὲ λάδι,
 καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 ἅπ' τὰ λουτρά τους βγήκανε καὶ στὰ θρονιὰ καθῆσαν.
 Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὄριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρῆ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς γυαλιστεροῦ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.

90

Κι ἀντίκρυ ἡ μάννα του, σιμὰ στοῦ παλατιοῦ τὸ στῦλο,
 ἀναγερμένη σὲ θρονί ψιλόκλωθε μὲ ρόκα.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τοὺς στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.
 Κι ἀπὸ πιότὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά τὸ λόγο πρώτη ἀρχίζει

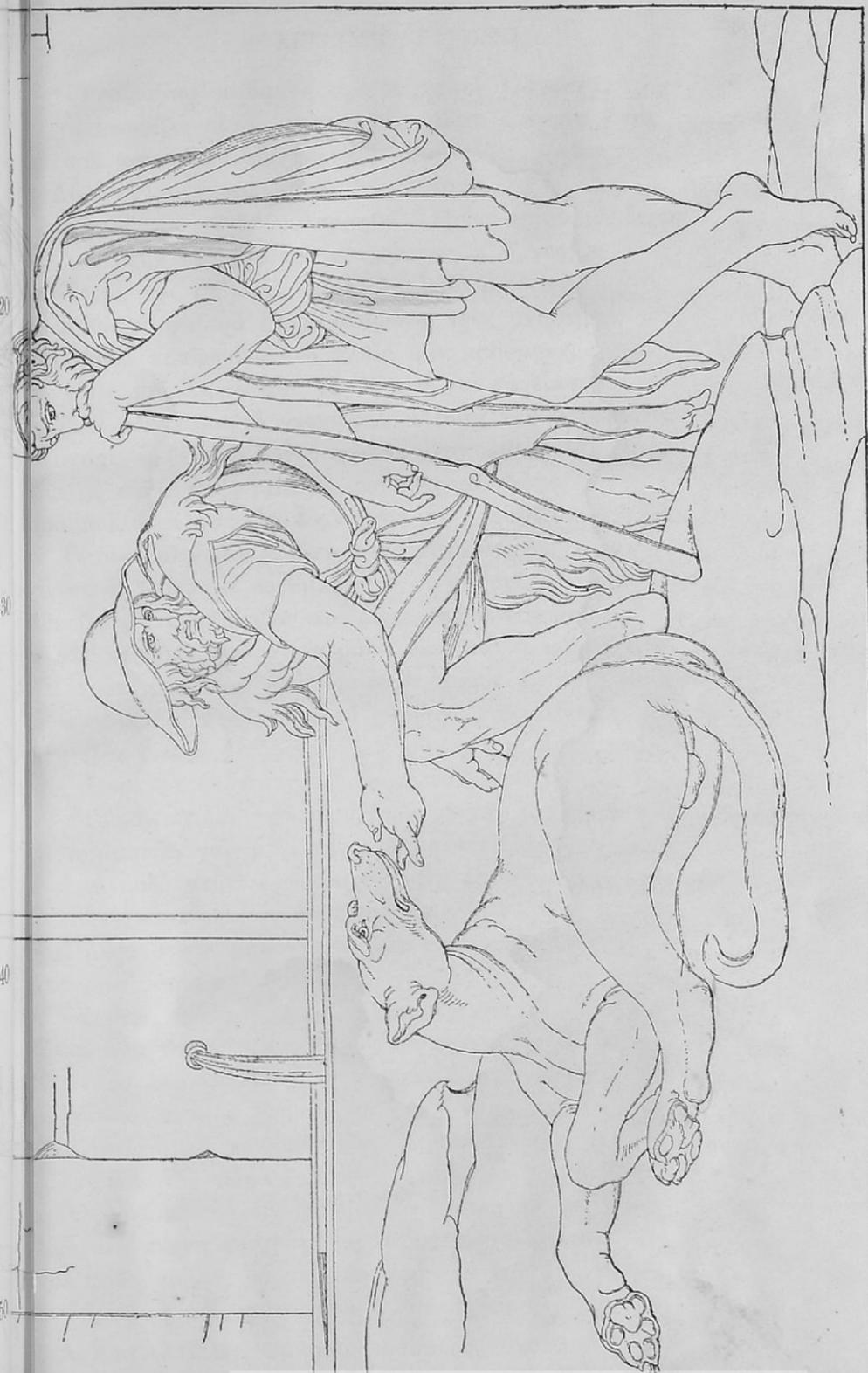
100

«Τηλέμαχε, στάνώγι ἐγὼ θάνέβω νὰ πλαγιάσω
 στὴν κλίνη πού μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα τὴ ραντίζω,
 ἀφότου στοῦ Ἴλιο κίνησε ὁ Δυσσέας μὲ τοὺς Ἄτρεΐδες·
 κι ὁμως ἐσύ δὲ θές νὰ ἐρθῆς καὶ νὰ μοῦ πῆς καθάρια,
 μέσα στὸν πύργο πρὶ νὰ μποῦν οἱ θεότολμοι μνηστήρες,
 γιὰ τοῦ γονιοῦ σου ἂν ἔμαθες τὸ γυρισμὸ στὰ ξένα.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε
 «Τὸ καθετίς, μητέρα μου, θὰ δηγηθῶ μὲ ἀλήθεια.
 Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα σὰ φτάσαμε τὸ ρήγα,
 μὲς στὰψηλὰ παλάτια του μὲ δέχτηκε μὲ ἀγάπη
 καὶ πόνο, σὰν πού δεχεται γονιὸς ἀκριβολαίδι,
 σὰν ἔρχετ' ἀπὸ ξενιτειές, πού ἐκεῖ πλανιόταν χρόνια·
 ὅμοια μὲ δέχτηκε κι αὐτὸς κ' οἱ ἑξακουσμένοι γιοί του.

110

κ' ἔλεγε πῶς ἀπὸ ἄνθρωπο δεν ἄκουσε στὸν κόσμον
 ἃ ζοῦσε γιὰ ἂν ἀπέθανε ὁ ἀνθρώπουχος Δυσσεάς.
 Ὅμως στὸν πολεμόχαρο Μενέλαο τοῦ Ἄτρεα
 μὲ ἀλόγιστα καὶ μὲ ἄρματα λαμπρὰ προβόδωσέ με,
 κ' ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἑλένη, πού γιὰ κείνη
 κ' οἱ Ἀργῖτες ἔπαθαν πολλὰ δεινά, κ' οἱ Τρωαδίτες,
 κατὰ τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Καὶ τότες ὁ Μενέλαος
 μὲ ρώταε ὁ βροντόφωνος ποιά ἀνάγκη μὲ εἶχε φέροι
 στὴν ὄρια Λακεδαίμονα· καὶ τοῦπα τὴν ἀλήθεια.
 Κι αὐτὸς ἀπολογήθηκε, κι αὐτὰ τὰ λόγια μου εἶπε·
 «Ὠχοῦ, σὲ τί παληκαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
 τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτονοὺς τοὺς ἀναντροὺς ἀλήθεια.
 Καθὼς μὲς σ' ἄγριον λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα.
 κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
 καὶ παίρνει τίς βουνοπλαγιές καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
 καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
 καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάννα καὶ λαφούλια,
 ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσεάς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους.
 Κι ὦ Δία Θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος
 τοὺς πέσῃ σὰν πού φάνηκε στὴν ὄμορφη τὴ Λέσβο,
 πού πρόβαλε καὶ πάλαιψε μὲ τὸ Φιλομηλεΐδη,
 καὶ μονομιᾶς τὸν ἔρριξε, κ' οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
 ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεάς ἐρθῆ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
 γλήγορο θ' ἂν τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
 Κι αὐτὰ πού τώρα μὲ ρωτᾷς καὶ πού παρακαλεῖς με,
 δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,
 παρὰ ὅσα μοῦπε ὁ ἄλλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
 ἕνα πρὸς ἕνα θ' ἄχῃς τα καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.
 Τὸν εἶδε, μοῦπε, σὲ νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνη,
 στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, πού δίχως θέλησὶ του
 κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκειὰ πατρίδα·
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιά, μήτε συντρόφους ἔχει,
 πού νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.»
 Αὐτὰ πε ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος τοῦ Ἄτρεα.
 Καὶ τότες πίσω γύρισα, καὶ πρῦμο μου χαρίσαν
 οἱ ἀθάνατοι, καὶ μ' ἔφεραν στὴν ποθητὴ πατρίδα.»
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ τῆς τάραξε στὰ στήθια τὴν καρδιά της.
 Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε

«1) Ἄνοδος. ἕνα μωλοῖσινε σιμά τόν Ὀδυσσεά γοργοαλεῦει τιν οἰοῦ...» (ο 300—323)

«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ δοξαστοῦ Ὀδυσσεά,
 δὲν τὰ γνωρίζει αὐτὸς σωστά, καὶ κάλλιο ἐμένανε ἄκου,
 τοῦ σοῦ μαντεύω ἀλάθευτα, καὶ τίποτις δὲν κρύβω.
 Ο Δίας νᾶναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κ' ἐτούτη ἡ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσεά πού μὲ δέχτη,
 ἔδῶ ναι στὴν πατρίδα του ὁ Δυσσεάς, κ' ἡ γυρίζει
 ἢ κάθεται, καὶ τὶς κακὲς αὐτὲς δουλειὲς μαθαίνει,
 καὶ σ' ὄλους φοβερὰ δεινὰ σκαρώνει τοὺς μνηστῆρες
 εἶδα πουλὶ προφητικὸ στὸ πλοῖο σὰν καθόμουν,
 καὶ τότες τοῦ Τηλέμαχου τὰ λάλησα καὶ τὰ εἶπα.»

160

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά μ' αὐτὰ τοῦ ἀπολογίεται
 «Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου νὰ βγῆ καθὼς τὸν εἶπες
 μαζί μὲ τὴν ἀγάπη μου θὰ σοῦδινα καὶ δῶρα
 τόσο πολλά, π' ὅσοι ἔβλεπαν θενὰ σὲ μακαρίζαν.»

Τέτοια λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους
 καὶ στοῦ Ὀδυσσεά κατάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
 δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
 σὲ γῆς στρωτή, πού ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζεύονταν.
 Μὰ πρὸς τὸ γιῶμα, πού ἔφταναν ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια 170
 τὰ πρόβατα κ' οἱ πιστικοὶ τὰ φέρνανε σὰν πάντα,
 τοὺς εἶπε τότε ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας πού ἀπ' ὄλους
 τοὺς ἄρεσε νὰ κάθεται μαζί τους στὸ τραπέζι.

«Τώρα, παιδιά, πού φράνθηκε μὲ τὸν ἀγῶνα ὁ νοῦς σας,
 νὰ τοιμαστῆτε γιὰ φαγὶ μὲς στὸ παλάτι ἐλάτε,
 τ' εἶναι καλὸ στὴν ὥρα του νὰ γίνῃ τὸ τραπέζι.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ σηκωθῆκαν, πῆγαν.
 Καὶ μέσα στὰ λαμπρόχιστα σὰν μῆκανε παλάτια,
 ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τίς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
 κ' ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
 θροεφάρια χοίρους, καὶ παχὺ δαμάλι γιὰ νὰ φᾶνε.
 Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὴ χώρα ὁ Ὀδυσσεάς
 μὲ τὸν καλόκαρδο Εὐμαιο νὰ σύρη τοιμαζόταν.
 Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν μίλησε τότε κ' εἶπε

180

«Ἐένε, πού τώρα λαχταρεῖς στὴ χώρα νὰ κατέβης,
 καθὼς ὁ ἀφέντης πρόσταξε, κ' ἐγὼ θελα νὰ μείνης
 ἔδῶ στὴ στάνη φύλακας μὰ σέβας τοῦχω μέγα
 καὶ φόβο, μήπως ὕστερα μανιάσῃ καὶ τοῦ ἀφέντη
 φοβᾶμαι τὰ μαλώματα. Μὰ ἄς πᾶμε τώρα, ἡ μέρα

παίει νὰ μεσιάσῃ, κ' ἦ δροσιὰ θᾶναι κακὴ τὸ βράδυ.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
 «Ξέρω, καὶ νοιώθω· τῶχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ ποὺ μοῦ περ.
 Μὰ ἄς πᾶμε, κ' ἐσὺ δεῖχνε μου τὸ δρόμο πέρα ὡς πέρα,
 καὶ δός μου, ἂν ἔχῃς πουθενά, κουτσόραβδο κομμένο,
 γιὰ νᾶκκουμπῶ, τὶ δύσκολος εἶναι, μοῦ λέτε, ὁ δρόμος.»

Εἶπε, καὶ κρέμασε παλιὸ τορβὰ κουρδελιασμένον
 στὸν ὤμο μὲ χοντρὸ σκοινί, καὶ τοῦδωκε συνάμα
 ραβδί ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καθὼς τὸ πεθυμοῦσε.
 Ξεκίνησαν, μὰ οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὴ στάνη
 μείναν καὶ φύλαγαν· κι αὐτὸς ὁδήγαε τὸν ἀφέντη,
 ποὺ σὰ ζητιάνος φαίνονταν ἔλεεινὸς καὶ γέρος,
 καὶ στὸ ραβδί του ἄκκούμπαγε παλιόρουχα ντυμένους.

Πῆραν τὸ πετρωτὸ στρατὶ καὶ ζύγωσαν τὴ χώρα,
 καὶ σάνε φτάσανε σιμὰ στὴν κρουσταλλένια βρύση,
 ποὺ ὁ κόσμος ἔπαιρνε νερό, κι ὁ Νήριτος τὴν εἶχε,
 κι ὁ Ἰθακὸς κι ὁ Πολύχτορας, χτισμένη, κ' εἶταν λεῦκες
 δάσος ἐκεῖ νερόθρεφτες ποὺ ὀλοῦθε τὴν κυκλῶναν,
 καὶ κατακύλα κρυὸ νερὸ ψηλάθε ἀπὸ τὸ βράχο,
 κ' εἶταν βωμὸς ἀπάνωθε χτισμένος, ποὺ θυσιάζαν
 στὶς Νύφες ὅσοι διάβαιναν· κεῖ πέρα ὁ Μελανθέας
 τοὺς βλέπει, τοῦ Δολίου ὁ γιός, μὲ δυὸ βοσκούς κατοπί,
 ποὺ φέρναν τὰ πιὸ διαλεχτὰ τῶν κοπαδιῶνε γίδια
 γιὰ τῶ μνηστήρων τὸ φαγί· κι ἅμα τοὺς εἶδε ἐκεῖνος,
 πειραχτικὰ τοὺς μίλησε καὶ μὲ μεγάλη κάκια,
 καὶ τὸ Δυσσέα πληγῶνανε τὰδιάντροπά του λόγια·

«Ἐνας ἀχρεῖος τὸν ἄλλονε μὰ τὴν ἀλήθεια σέρονε,
 κ' ἔτσι παντοτεινὰ ὁ θεὸς ὅμοιο στὸν ὅμοιον φέρνει.
 Ποῦ τάχα, ὦ βρώμικε βοσκέ, τὸν πᾶς αὐτὸν τὸ χάφτη,
 τὸν παλιοζήτουλα, μωρέ, τῶν τραπεζιῶν τὴ λῶβα;
 Σὲ πόσες πόρτες θὰ σταθῇ τὴ ράχη του νὰ τρίβῃ,
 ὄχι λεβέτια καὶ σπαθιά, παρὰ βουκιᾶς ζητώντας.
 Δός τον ἐμένα, φύλακα τῆς στάνης νὰ τὸν ἔχω,
 νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρόκλαδα νὰ φέρνη
 στὰ γίδια, καὶ νὰ πίνῃ ὄρῳ, παχιά μεριὰ νὰ κάνῃ.
 Τώρα ὅμως που ἀκόμαθε, δὲ θε δουλειὰ νὰ πιάσῃ,
 μόνε τοῦ ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρονεται καὶ χῶρες,
 νὰ θρέφῃ μὲ τὴ διακονιὰ τὴ λαιμαργὴ κοιλιά του.»

Μὰ ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι σοῦλέω θὰ γίνῃ·
 ἂν τύχη κ' ἔρθῃ στοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσεῆ τοὺς πύργους, 230
 τριγύρω στὴν κεφάλαια του πολλὰ σκαμνιά ριγμένα
 ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀντρῶν θὰ σπάσουν τὰ πλευρά του.»

Καὶ καθὼς πέρασε, τοῦδωσε κλωτσιὰ ὁ χαζὸς στὸ γόφο·
 μὰ ἐκεῖνος δὲν ξεστράτισε, παρὰ ἔμεινε στὸ δρόμο·
 Τότες στὸ νοῦ του μέσα ὁ γιὸς ἀνάδευε τοῦ Λαέρτη,
 νὰ ὀρμήσῃ, καὶ μὲ μιὰ ραβδιὰ νὰ τονὲ ξεπαστρέψῃ,
 ἢ ἀρπάξοντάς τον ἀπ' ταυτιά, νὰ τοῦ βροντήξῃ χάμου
 τὴν κούτρα· μὰ τὸ ἀπόμεινε, καὶ βιάσταξε ἡ καρδιά του.
 Κι ἀγριομιλώντας ὁ βοσκὸς στὸν ἄλλον ἀντικρὺ του,
 ἔβγαλ' εὐκὴ ἀψηλόφωνη μὲ χέρια σηκωμένα·

«Νύφες τῆς βρύσης, καὶ τοῦ Διὸς ὦ κόρες, ἂν ποτές του 240
 μεριά ὁ Δυσσεῆς σᾶς ἔκαψε σὲ πάχος τυλιγμένα
 γιδιῶν κι ἀρνιαῶν, τούτη μου τελέστε τὴ λαχτάρα
 ἄς ἔρθῃ ἐκεῖνος πιά, καὶ θεὸς ἄς τονὲ φέρῃ κάποιος.
 Αὐτὸς θὰ σοῦ τὰ σκόρπιζε στ' ἀλήθεια τὰ καμάρια
 ποὺ τώρ' ἀγέρωχα κρατᾶς στὴ χώρα τριγυρνώντας,
 ἐνῶ ἀφανίζουνε κακοὶ βοσκοὶ τὰ πρόβατά σου.»

Κι ὁ Μελανθέας ἀπάντησε καὶ τοῦλε· «Ὁχοῦ τί κρένει,
 ὁ σκύλος ὁ παμπόνηρος, ποὺ ἐγὼ θὰ τὸν περάσω
 μακριὰ ἀπ' τὸ Θιάκι κάποτες μὲ μελανὸ καράβι
 κέρδος νὰ βγάλω περισσό. Ὅμως μακάρι τώρα 250
 τοῦ Φοίβου τοῦ ἀργυρότοξου οἱ σαῖπτες νὰ σκοτώσουν
 στὸν πύργο τὸν Τηλέμαχο, γιὰ κονταριὲς μνηστήρων,
 σὰν ποὺ ὁ γονιὸς του χάθηκε στὰ μακρινὰ καὶ ξένα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε σιγὰ νὰ περπατᾶνε,
 μὰ ἐκεῖνος γλήγορα ἔφτασε στοῦ ρήγα τὰ παλάτια,
 καὶ μπῆκε εὐτὺς καὶ κάθησε μαζί μὲ τοὺς μνηστῆρες,
 ἀντίκρου στὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τὸν παραγαποῦσε.
 Τοῦ βάλαν ἀπ' τὰ κρέατα τὸ μερτικό του οἱ δοῦλοι,
 κ' ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ παράθεσέ του
 νὰ φάῃ· κ' ἤρθαν ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσεῆ, 260
 καὶ στάθηκαν κοντά ὡς αὐτοὺς τῆς βαθουλῆς ἐρχόταν
 τῆς φόρμιγγας τὸ παίξιμο, τὶ τότες ἀρχινοῦσε
 κι ὁ Φήμιος τὸ τραγούδι του. Καὶ τοῦσφιξε ὁ Δυσσεῆς
 τὸ χέρι τοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ μίλησέ του κ' εἶπε·

«Εὔμαιε, αὐτὰ ἔναι τὰ λαμπρὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσεῆ

κι ἀνάμεσα σὲ πάμπολλα μπορεῖς νὰ τὰ ξανοῖξης.
 Ἄπ' τῶνα στ' ἄλλο μέσα πᾶς, κ' ἔχουν αὐτὴ κλεισμένη
 μὲ τεῖχισμα στεφανωτὸ καὶ στεριωμένες πόρτες
 δικάνατες· καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὰ καταφρονέσῃ;
 Βλέπω καὶ μέσα περισσοὶ πίνουν καὶ τρῶνε ἀνθρώπων
 καπνοῦ προβάλλει μυρουδιά, κι ἀκούγονται τῆς λύρας
 οἱ κόρδες, πού οἱ ἀθάνατοι γιὰ τὰ τραπέζια ὄρισαν.»

270

Κ' ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κ' εἶπες
 «Κι αὐτὸ μεμιάς τὸ ἀπέικασες, σὰν πού ὅλα ἐσὺ τὰ νοιώθεις.
 Μὰ τώρα πῶς θὰ κάμουμε καιρὸς νὰ στοχαστοῦμε.
 Γιὰ πρῶτος στὰ παλάτια ἐσὺ τὰ ὄριοχτισμένα μπαίνεις,
 καὶ στοὺς μνηστῆρες προχωρεῖς, καὶ πίσω ἐγὼ προσμένω,
 γιὰ ἂν θέλῃς κοντοστάσου ἐσὺ, κι ὄμπρὸς ἐγὼ πηγαίνω.
 Μὰ μὴν ἀργῆς νὰ μὴ σὲ δοῦν ἀπόξω, κ' ἢ σὲ διώξουν,
 ἢ σὲ βαρέσουν ἄξαφνα· στοχάσου αὐτὸ πού σοῦπα.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολὺπαθος κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς·
 «Ξέρω, καὶ νοιώθω· τῶρα ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ πού μοῦπες.
 Μόν' ἐσὺ τράβηξε ὄμπροστά, κ' ἐγὼ θὰ μείνω πίσω·
 σὲ χτυπησιὲς καὶ σὲ ριξιὲς ἀνήξερὸς δὲν εἶμαι
 βαστάει ἢ καρδιά μου, τί πολλὰ μοῦρθαν ἐμένα πάθια
 σὲ ἀμάχες καὶ σὲ κύματα· κι αὐτὸ μ' ἐκεῖνα ἄς ἔρθῃ.
 Ὅμως τὴ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψῃς,
 πού ἢ ἔρμη ἀρίθμητα δεινὰ στὸν κόσμον πάντα φέρνει.
 Γιὰ κείνην ἀρματώνονται καλόζυγα καράβια,
 πού σιζοῦνε τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ὄχτροὺς χτυπᾶνε.»

280

Αὐτὰ καθὼς λαλούσανε κι ἀνάμεσὸ τους λέγαν,
 σκυλὶ πού κοίτονταν, ταῦτιά καὶ τὸ κεφάλι ὀρθώνει,
 ὁ Ἄργος, πού ὁ ἀντρόψυχος Δυσσεάς τὸν εἶχε θρέψει,
 ὅμως δὲν τονὲ χάρηκε, γιὰτ' εἶχε φύγει ἐκεῖνος
 στὴ Τροία τότες τὴν ἱερή· σ' ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι
 τὸν παίρνανε, νὰ κυνηγοῦν λαγούς, ζαρκάδια, γίδια.
 Τώρα, π' ὁ ἀφέντης ἔλειπε, τὸν ἄφηναν πεσμένο
 στὴν σωριασμένη τὴν κοπριά βοδιῶν καὶ μουλαριῶν,
 πού ὄμπρὸς στὴ θύρα ἀπλώνονταν, κ' οἱ παραγοῖ ἀποκεῖθε
 τὴν σήκωναν καὶ κόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ Ὀδυσσεά.
 Ἄπάνω αὐτοῦ κοιτότανε τσιμπουριασμένος ὁ Ἄργος.
 Καὶ τώρα, ἄμ... μυρίστηκε σιμὰ τὸν Ὀδυσσεά,
 γοργοσαλεύει τὴν οὐρά, ταῦτιά του κατεβάζει.

290

300

ἅ πῶς κοντὰ τοῦ ἀφέντη του δὲν μπόρειε νὰ ζυγώση.
 Ἦύρισ' αὐτὸς τὴν ὄψη του καὶ σφούγγισ' ἓνα δάκρυο
 ἑρπυδιὰ μὲ τρόπο, κ' ὕστερα τὸν πιστικὸ ρωτοῦσε·

«Μεγάλο θάμα, στὴν κοπριά νὰ μνήσκη τέτοιος σκύλος·
 ὁμορφος σκύλος, μὰ ἄραγες νᾶναι καὶ γοργοπόδης
 κοντὰ στὴν τόση του ὁμορφιά, γιὰ νᾶναι δὰ ἀπὸ κείνους
 ποὺ στὰ τραπέζια στολισμὸ τοὺς ἔχουν οἱ ἀφεντάδες;»

310

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
 «Εἶν' ἐκεινοῦ ποὺ ἀπέθανε στὰ ξένα αὐτὸς ὁ σκύλος.
 Ἄν εἶταν ἔτσι στὸ κορμί, καὶ στὰ ἔργα του σὰν τότες
 ποὺ ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν ἄφησε κινώντας γιὰ τὴν Τροία,
 τότες θὰ κοίτας δύναμη καὶ γληγοράδα, ἀλήθεια.

Ἄγριμι δὲν τοῦ ξέφευγε μὲς στὰ βαθιὰ τοῦ λόγγου,
 κάθε κυνήγι, ποὺ ἔβγαζε στᾶχνάρια μαθημένως.

Μὰ παθιασμένος τώρ' αὐτός, ὁ ἀφέντης του στὰ ξένα
 χαμένος, καὶ δὲ νοιάζονται γι αὐτὸν ἐδῶ οἱ γυναῖκες.

Κ' οἱ δοῦλοι, σὰ δὲ βρίσκεται ποπάνω τους ἀφέντης,
 δουλειὰ νὰ κάμουνε σωστή δὲ θέλουνε πιά τότες·

320

τὶ παίρνει τὴ μισὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁ βροντορήχτης
 ὁ Δίας, ἅμα τῆς σκλαβιάς ἢ μαύρη τοῦρθη μέρα.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, στὰ λαμπρὰ παλάτια μέσα μπῆκε,
 καὶ πῆγε τοὺς καμαρωτοὺς μνηστῆρες νᾶνταμώση.

Ὅμως τὸν Ἄργο θάνατος μαῦρος κι ἀχνὸς τὸν πῆρε,
 σὰν εἶδε τὸν ἀφέντη του, στὰ εἴκοσι χρόνια ἅπάνω.

Κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος πρῶτος ἀπ' ὄλους εἶδε
 μὲς στὰ παλάτια τὸ βοσκὸ γὰ μπαίνη καὶ τοῦ γνέφει

νὰ πάη σιμὰ του γύρω του τηράει αὐτός, καὶ παίρνει
 σκαμνὶ ποὺ τῶχε ὁ μοιραστὴς ποὺ μοίραζε τὸ κρέας

330

στοὺς ἥρωες ποὺ τρωγόπιναν μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.
 Ἄγνάντια στοῦ Τηλέμαχου ζυγώνει τὸ τραπέζι,

κ' ἐκεῖ καθίζει ὁ κήρυκας τοῦ παραθέτει τότες
 μερίδα ὀμπρὸς του, καὶ ψωμὶ τοῦ δίνει ἀπ' τὸ πανέρι.

Εὐτὺς κατόπι του ἔφτασε στοὺς πύργους κι ὁ Ὀδυσσεὺς,
 ὁμοῖος μὲ κακορίζικο καὶ γερο ψωμοζήτη,

ἀκκουμπισμένος σὲ ραβδί, καὶ κουρελοντυμένος.
 Καὶ καθὼς μπῆκε, κάθισε στὸ φράξινο κατῶφλι,

σὲ παραστάτη γέροντας ἀπ' ὄριον κυπαρίσσι,
 ποὺ τῶχε σιάξει τεχνικὰ μὲ στάφνη ὁ μάστορῆς του.

340

Προσκάλεσε ὁ Τηλέμαχος τὸν πιστικὸν σιμά του,
καὶ παίρνοντας ἀλάκερον ψωμὶ ἀπὸ τὸ πανέρι,
καὶ κρέας ὅσο οἱ φτοῦχτες του μαζὶ χωροῦσαν, τοῦ εἶπε

«Πάρ' τα, τοῦ ξένου δὸς τα αὐτά, καὶ πές του δίνοντάς τε
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὀλονοὺς νὰ πάη καὶ νὰ γυρέψη.
Σὰν ἔχη ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, νὰ ντρέπεται δὲν πρέπει.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τᾶκουσε, πηγαίνει
σιμά του, καὶ τοῦ προσμιλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια
«Ἐένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει, καὶ μηνᾶ σου
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὀλονοὺς νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρέψης,
τί λέει πὼς εἶναι ἀταίριαστη ἢ ντροπὴ σὲ διακονιάρη.»

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος Δυσσέας ἀπάντησέ του
«Ὁ Δίας τοῦ Τηλέμαχου καλοτυχιά νὰ δίνη,
κι ὄλ' ἄς τοῦ γίνουνε καθὼς ἀποθυμεῖ ἢ καρδιά του.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ δέχτηκε στὶς φοῦχτες του καὶ χάμου
στὰ πόδια του τ' ἀκούμπησε στὸ φτωχικὸ σακκί του.
Κι ὅσο ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε στὰ παλάτια,
ἔτρωγε αὐτός· σὰν ἔπαιψε νὰ τραγουδάη ἐκεῖνος,
κι ἀπόφαγε ὁ Δυσσέας, βοῆ σηκῶσαν οἱ μνηστῆρες
καὶ στάθη ὀμπρὸς του ἡ Ἄθηνᾶ καὶ τὸν παρακινοῦσε
γύρω νὰ πάη μαζεύοντας καρβέλια ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
ποιὸς εἶναι δίκιος καὶ καλός, ποιὸς ἄδικος, νὰ μάθη·
μὰ κ' ἔτσι ἡ θεὰ δὲν ἔμελλε κανένα νὰ γλυτώση.

Ἄρχισ' αὐτὸς ἀπὸ δεξὰ καὶ καθενὸς ζητοῦσε
τὸ χέρι ἀπλώνοντας, παλιὸς σὰ νᾶτανε ζητιάνος.
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦδιναν, ὅμως πολὺ ἀποροῦσαν,
κ' ἓνας τὸν ἄλλον ρώταγε ποιὸς εἶταν κι ἀποποῦθε.

Καὶ τότες ὁ γιδοβοσκὸς ὁ Μελανθέας τοὺς εἶπε:

«Ἀκούστε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
γι' αὐτὸν τὸν ξένον· ἐγὼ καὶ πρὶν τὸν εἶχα δῆ, καὶ βέβαια
ὁ Εὐμαιὸς θὰ τὸν ἔφερνε σ' αὐτὸν τὸν πύργο τότες.

Ποιὸς ὅμως εἶν' αὐτὸς καὶ ποιά ἡ γενιά του, δὲν κατέχω.»

Κι ὁ Ἄντινος τὸ χοιροβοσκὸ μάλωσε τότες κ' εἶπε:

«Τί μᾶς τὸν ἔφερες, κ' ἐοῦ χοιροβοσκέ, στή χώρα;

Λὲς τάχα δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι ἄλλοι γυρολόγοι

παλιοζητιάνοι βαρετοί, τῶν τραπεζιῶνε λῶθες;

Ἢ λίγοι ἐδῶ μαζώχτηκαν καὶ τῶν τὸ βίος τοῦ ἀφέντη,

καὶ πῆγες καὶ προσκάλεσε κ' ἐτοῦτον ἐδῶ τώρα;»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες· 380
 «Σωστά, ὦ Ἄντινε, δὲ λαλεῖς, ὅσο εὐγενής κι ἂν εἶσαι.
 Καὶ ποιός ποτές του γύρευε νὰ προσκαλέσῃ ξένον
 ἀλλοῦθε, ἔξδν ἂν εἶτανε χρειαζούμενος τεχνίτης,
 κανένας μάντης, ἢ γιατρός, ἢ ξυλουργός, ἢ θεῖος
 τραγουδιστής, πού μὲ γλυκὰ τραγούδια μᾶς γλεντίζει;
 αὐτοὶ δά, πού ὡς τὰ πέρατα γυρεύονται τοῦ κόσμου·
 ὁμως κανένας δὲν καλεῖ καταλυτὴ ζητιάνο.

Μὰ ἐσύ ὅσον ὁ πιὸ δύστροπος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες
 γιὰ ὅλους κ' ἐμένα χωριστὰ τοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσεά,
 Ὡς τόσο ἐγὼ δὲ σὲ ψηφῶ· σώνει νὰ ζῆ στοὺς πύργους 390
 ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη κι ὁ θεόμοιαστος ὁ γιός της.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Σῶπα, μ' ἐδαύτονε πολλὰ μιλήματα μὴν ἔχης·
 πάντα μὲ λόγια συνηθάει πικρὰ νὰ μᾶς χολώνῃ,
 μὰ καὶ τοὺς ἄλλους προσκαλεῖ παρόμοια νὰ μᾶς λένε.»

Εἶπε, κ' ἐκείνου μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
 «Πολὺ ὄμορφα, καὶ σὰ γονιός, ὦ Ἄντινε, μᾶς κοιτάζεις,
 πού ἀπ' τὸ παλάτι ζήτησες εὐτὺς νὰ φύγῃ ὁ ξένος
 μὲ προσταγὴ τόσο βαρεία· ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.
 Μοίραζε, δὲ λυπᾶμαι ἐγὼ· πρῶτος ἐγὼ τὸ θέλω. 400

Μὴ νοιάζεσαι τὴ μάννα μου μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 πού βρῖσκονται μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσεά τὰ παλάτια.
 Μὰ τέτοιους στοχασμοὺς ἐσὺ στὰ φρένα σου δὲν ἔχεις,
 τί προτιμᾶς νὰ καλοτρῶς, παρ' ἄλλοινοῦ νὰ δίνῃς.»

Κι ὁ Ἄντινος τότες γύρισε κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
 «Τηλέμαχε περήφανε κι ἀκράτητε, τί μοῦπες;
 Ἄν ὅλοι τόση πόρεψη τοῦ δίναν οἱ μνηστῆρες,
 σωστοὺς τρεῖς μῆνες θᾶκανε σιτὸ σπιτί νὰ ζυγώσῃ.»

Κι ἀπ' τὸ τραπέζι κάτωθε σκαμνὶ τραβάει καὶ δείχνει,
 πού τὰ λαμπρά του ἀκούμπανε τὰ πόδια σὰ δειπνοῦσε. 410

Ὡς τόσο οἱ ἄλλοι τοῦδιναν, καὶ μὲ ψωμί καὶ κρέας
 τὸ σάκκο του γεμίσανε· καὶ κάνοντας νὰ σύρῃ
 πρὸς τὸ κατώφλι, νὰ γευτῆ τῶν Ἀχαιῶν τὰ δῶρα,
 σιμὰ τοῦ Ἄντινου στάθηκε, καὶ μίλησέ του κ' εἶπε
 «Δῶσε μου, φίλε· ὁ πιὸ ἄχαμνὸς ἐδῶ θαρρῶ δὲν εἶσαι,
 μόν' πρῶτος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς, τί βασιλιάς μοῦ μοιάζεις.
 Γι' αὐτὸ καὶ πιώτερο ψωμί νὰ δώσης ἐσὺ πρόπει,

καὶ τότες ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ σὲ δοξάζω.
 Κ' ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κ' εἶμουν πλούσιος
 κ' εὐτυχισμένος, κ' ἔδιναν σ' ἐκείνους ποὺ γυροῦσαν 420
 καὶ γύρευαν, ὅποιοι εἶτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη
 καὶ δούλους εἶχα ἀριθμητοὺς, κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
 ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.
 Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε καὶ μοῦ τὰ ρήμαξε ὅλα,
 μὲ πολυπλάνητους ληστὲς σὰ μ' ἔβγαλε καὶ πῆγα
 στὸν Αἴγυπτον τὸ μακρινό, νὰ χάσω ἐκεῖ τὰ πάντα.
 Στὸν ποταμὸ σὰν ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια,
 πρόσταξ' ἀμέσως τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
 αὐτοῦ, πλαῖι στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,
 κ' ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τριγύρω· 430
 μὰ ἐκείνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβήξαν·
 τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ δλόμορφα χωράφια,
 καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνοῦσανε τοὺς ἄντρες.
 Κ' ἦρθε ὡς τῆ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
 σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καθάλλα
 ὄλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βρονοτοχάρης
 ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
 κ' ἕνας δὲν κόταε νὰ σταθῆ κι ὄχτρού του νάντικρύση,
 γιὰτὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει.
 Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους, 440
 κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στῆ σκλαβιά τοὺς ρίξαν.
 Μένα σὲ φίλον μ' ἔδωκαν, ποὺ ἔτυχε ἐκεῖ, στοῦ Ἰάσου
 τὸ γιὸ τὸ Δημήτορα, τρανὸ τῆς Κύπρου βασιλέα.
 Ἄπο κεῖ πέρα τώρα ἐδῶ βασανισμένος ἦρθα.»
 Κι ὁ Ἄντινος τότες φώναξε· «Μὰ ποιὸς θεὸς μᾶς φέρνει
 αὐτὸ τὸ μέγα βάσανο, τῶν τραπεζιῶν τῆ λώβα;
 Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, στῆ μέση ποὺ εἶσαι, στάσου,
 σὲ πιὸ πικρὴ νὰ μὴ βρεθῆς ἄλλη Αἴγυπτον καὶ Κύπρον,
 ἀδιάντροπος κι ἀπόκοτος σὰν ποῦσαι διακονιάρης.
 Μὲ τὴν ἀράδα σ' ὄλους πᾶς, καὶ ξένοιαστα ὅλοι δίνουν, 450
 τί κρατημὸ δὲν ἔχουνε καὶ λύπη, μόνε ρίχτουν
 ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφοῦ πολλὰ καθέννας ἔχει ὀμπρός του.»
 Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριξυπνος τραβήχτηκε καὶ τοῦπε·
 «Κοῖμας ποὺ σὰν τὰ κάλλη σου κ' ἡ γνώση σου δὲν εἶναι
 μήτ' ἄλλας ἀπ' τὸ σπίτι σου δὲ θ' ἄδινες ποτέ σου,

ἄφοῦ σὲ ξένο κάθεσαι τραπέζι, καὶ νὰ δώσης
βουκιά ψωμί δὲ βάσταξες, πὺν τάχεις τόσα ἄμπρός σου.»

Εἶπε, κι ὁ Ἄντινος πῶς βαριά τότες χολώνει ἀκόμα,
κι ἀγριοκοιτώντας τον, μ' αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια
«Τώρα δὲν ἔχει πιά, γερός ἀπ' τὸ παλάτι ἐτοῦτο
πίσω θαρρῶ πὺς δὲ γυρνᾷς, ἀφοῦ μᾶς βρίζεις κιάλας.» 460

Εἶπε, κι ἀρπώνοντας τὸ σκαμνί, τοῦ τὸ πετάει στὴν ἄκρη
τοῦ ὄμου τοῦ δεξοῦ· μὰ αὐτός, ἀσάλευτος σὰ βράχος,
δὲ λύγισε ἀπ' τὸ χτύπημα τοῦ Ἄντινου, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ στὸ κατώφλι γύρισε, καὶ κάθησε, καὶ χάμου
τὸλόγεμό του βάζοντας σακκί, στοὺς ἄλλους εἶπε:

«Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
ὄσα ἐγὼ μέσα μου ἀγρικῶ θὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Κανέναν πόνο ὁ ἄνθρωπος δὲν ξέρει, μήτε λύπη 470
σὰ χτυπηθῆ παλαίβοντας νὰ σώση τὸ δικό του,
ᾄς εἶναι βόδια ἢ ἄσπρα ἀρνιά· μὰ ἐμένανε ὁ Ἄντινος
μὲ βάρεσε γιὰ τὴν κοιλιά τὴ συχαμένη κ' ἔρημη,
καὶ πὺν μ' ἀρίθμητα δεινὰ τὸν κόσμον βασανίζει.
Ὅμως κ' οἱ ζήτουλοι θεοὺς ἂν ἔχουν κ' Ἐρινύες,
πρὶν ἔρθῃ ὁ γάμος, θάνατος θὰ σβύση τὸν Ἄντινον.»

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ ἀποκρίθηκε «Κάθου καὶ σῶπα, ὦ ξένε,
καὶ τρῶγε αὐτοῦ, ἢ φύγε ἀλλοῦ, τὶ ἄλλιῶς ἀπ' τὰ παλάτια
οἱ νέοι μ' αὐτὰ τὰ λόγια σου τραβώντας σου τὰ πόδια
ἢ καὶ τὰ χέρια, ἀλάκερο θενὰ σὲ γδάρουν ὄξω.» 480

Αὐτὰ εἶπε, κι ὄλους ἄξαφνα θυμὸς πολὺς τοὺς πῆρε·
κι ἀπὸ τοὺς ξιπασμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε
«Κακὰ ἔκαμες τὸ ζήτουλα, ὦ Ἄντινε, νὰ βαρέσης,
κακόμοιρε, πὺν κάποιος θεὸς μπορεῖ ἐπουράνιος νᾶναι.
Τὶ μοιάζοντας οἱ θεοὶ συχνὰ μ' ἄλλομεριτες ξένους
μορφὲς ἀλλάζουν, καὶ γυρνοῦν στὶς χῶρες τῶν ἀνθρώπων,
νὰ ἰδοῦν ποιοὶ φέρνονται ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους.»

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἐκεῖνος τᾶψηφοῦσε.
Πικράθηκε ὁ Τηλέμαχος τὸ βάρεμα τηρώντας,
μὰ δάκρυο ἀπὸ τὸ μάτι του δὲ χύθη, μόν' σωπώντας 490
τὴ κεφαλὴ του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.

Κ' ἡ Πηνελόπη ἠ φρόνιμη σὰν ἔμαθε τοῦ Ἄντινου
τὸ κάμωμα, εἶπε στὶς καλὲς ἀγνάντια παρακόρες:

«Κι αὐτὸν ὁ χρυσοδόξαρος ἔτσι ἄς χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος.»

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς κάνει ἡ Εὐρυνόμη:

«Ἄν πιάσουν οἱ κατάρες μας, ἀπ' αὐτονοὺς κανέναν
νὰ ζήσῃ ὡς τῇ χρυσόθρονη δὲ σώνει τὴν Αὐγοῦλα.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τῆς κρένει:

«Ὅλ' εἶναι ὄχτροί μας, μάννα μου, τὶ τὸ κακό μας θένει
μὰ αὐτὸς ἀκόμα πιώτερο τὸ μαῦρο χάρο μοιάζει.

500

Ξένος βαριόμοιρος γυρνάει στὸν πύργο, κι ἀπ' τοὺς ἄντρες
ψωμοζητάει, γιατί πολλὴ τὸν ἀναγκάζει φτώχεια
κάθε ἄλλος τοῦδωσε θροφή καὶ πόρεψη περίσσια,
κι αὐτὸς σκαμνὶ τοῦ πέταξε πὰς στὸ δεξιὸν τὸν ὦμο.»

Αὐτὰ στίς παρακόμες τῆς στὸ θάλαμο καθόταν
ἡ Πηνελόπη κ' ἔλεγε: κ' ἔτρωγε ὁ θεῖος Δυσσέας.

Τότες ἐκεῖνη φώναξε τὸν Εὐμαιο, καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἄμε, ὦ καλὲ κυρούλη μου, προσκάλεσε τὸν ξένο,
νὰ τὸν καλωσορίσω ἐγώ, καὶ νὰ τονὲ ρωτήξω

μήπως τοῦ καρτερόψυχου Δυσσέα μαντᾶτα ξέρῃ

510

ἢ μὴν τὸν εἶδε: σὰν πολὺ ταξιδεμένος μοιάζει.»

Κι ὁ ἄξιος χοιροβοσκὸς τῆς ἀποκρίθη κ' εἶπε:

«Ἄς σώπαιναν οἱ Ἄχαιοί, βασίλισσα, νὰκούσης
τὰ ὅσα συντυχαίνει αὐτός, καὶ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου.

Τρία σωστὰ μερόνυχτα τὸν εἶχα στὴν καλύβα,

τὶ ἐκεῖ μοῦ πρωτοφάνηκε σὰν ξέφυγε ἀπ' τὸ πλοῖο,

ὅμως δὲν πρόφταξε ὅλα του νὰ δηγηθῇ τὰ πάθια.

Καθὼς καλὸς τραγουδιστής, ποὺ θεοὶ τονὲ διδάξαν,

βγαίνει καὶ τραγουδάει γλυκὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,

κι ὅλοι κοιτώντας τὸν ἀκοῦν μ' ἀχόρταγῃ λαχάρα,

520

ὅμοια κι αὐτὸς μὲ μάγευε σιμά μου καθισμένος.

Καὶ μοῦπε φίλος πατρικὸς πὼς εἶναι τοῦ Ὀδυσσέα,

καὶ πὼς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνωα τὴν πατρίδα.

Ἄπὸ τὰ κεῖθε τώρα ἐδῶ τὸν πέταξαν τὰ πάθια,

καὶ λέει καὶ γιὰ τὸ θεϊκὸ πὼς ἄκουσε Ὀδυσσέα,

ἐδῶ σιμά, πρὸς τὴν παχειὰ τῶ Θεσπρωτῶνε χώρα,

πὼς ζῆ, καὶ φέρνει θησαυροὺς στοὺς πύργους τοῦ περισσους.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σ' ἐκεῖνον ἀποκρίθη:

«Πήγαινε, κάλεσ' τον ἐδῶ, γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου,

κ' ἐκεῖνοι ἄς παίζουν, ἢ ὀμπροστὰ στίς θύρες καθισμένοι,

530

ἢ μὲς στοὺς πύργους αὐτουδά, μιάς κ' εἶναι ἀναπαμένοι,

οὐ μνήσκουνε στὰ σπίτια τους ἀκέρια τὰ καλά τους,
τάρι καὶ γλυκὸ κρασί, καὶ μόνε οἱ δοῦλοι τρῶνε.

Ὀμως ἐκεῖνοι ὀλοκαιρὸς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ζοῦνε,
κὶ βόδια σφάζοντας κι ἄρνιά καὶ τὰ παχιά μας γίδια,
ἀθουνται τρῶνε, καὶ μαζὶ κρασὶ φλογᾶτο πίνουν,
οὐ κάκου, καὶ τὰ σπαταλοῦν· τί δὲν εἶναι κανένας
ἂν τὸ Δυσσέα, ἀπ' τὴν πληγὴ τὸ σπίτι νὰ γλυτώση.
Ὡς νᾶρθη στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα του ὁ Δυσσέας,
κὶ μὲ τὸ γιό του γδικιωμὸ θὰ βρῆ τῆς ἀνομίᾳς τους.» 540

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο,
ὄλος ὁ πύργος βούηξε· γελάει ἡ Πηνελόπη,
κὶ κρένει τοῦ χοιροβοσκοῦ μὲ λόγια φτερωμένα·

«Πήγαινε, κάλεσε, Εὐμαιε, τὸν ξένο ἐδῶ μπροστά μου.
ὲ βλέπεις πῶς φτερνίστηκε μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γιός μου;
ὅτι πῶς βέβαιος θάνατος θὰ βρῆ κάθε μνηστήρα·
ἢ τ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώση μοῦρα.
ἢ ἕνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ, κ' ἐσὺ νὰ τὸν θυμᾶσαι·

δῶ πῶς ὄλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγέται,
ὅτι τὸν ντύσω μὲ ὄμορφη χλαμύδα καὶ χιτῶνα.» 550

Αὐτὰ ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς σὰν ἄκουσε, πηγαίνει
μὰ στὸν ξένο, στέκεται, καὶ τοῦ λαλεῖ «Πατέρα.
μάννα τοῦ Τηλέμαχου σὲ κράζει, ἡ Πηνελόπη·
Ὅσο πολλὰ κι ἂν ἔπαθε, κι ὅσο ἂν πονῆ ἡ καρδιά της,
ὅτι σὲ ρωτήξῃ λαχταρεῖ γιὰ τὸν καλὸ της ἄντρα.
ὅτι ἂ δῆ πῶς ὄλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγέσαι,
χιτῶνα καὶ χλαμύδα αὐτὴ νὰ βάλῃς θὰ σοῦ δώκῃ,
τοῦ ἔχεις ἀνάγκη· θὰ μορῆς καὶ νὰ ζητᾶς παντοῦθε
ὅτι νὰ βόσκῃς τὴν κοιλιά, καὶ θὰ σοῦ δίνουν ὄλοι.»

Κι ἀπολογιέται του ὁ τρανός, πολὺπαθος Δυσσέας· 560
Εὐμαιε, σωστὰ μεμιάς ἐγὼ θὰ τὰ δηγόμεον ὄλα
στὴν Πηνελόπη τὴ σεμνὴ τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
ὅτι γνώρισα τὰ πάθια του μαζὶ του σὰν πλανιόμουν.
Ὀμως φοβᾶμαι τῶν κακῶν μνηστήρων τὸ κοπάδι,
τοῦ τάχτι τους κ' ἡ ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια ἀπάνω φτάνει.
ὅτι καὶ τώρα ποὺ ἕνας τους, στὸν πύργο σὰ γυρνοῦσα,
μὲ πόνεσε βαρῶντας με, χωρὶς κακὸ νὰ πράξω,
βοηθὸς μὴτ' ὁ Τηλέμαχος μὴτ' ἄλλος δὲ μοῦ στάθη.
ὅτι Πέες της λοιπὸν τῆς φρόνιμης κεραῖς νὰ περιμείνῃ,

βιάση κι ἄν ἔχη περισσή, νὰ γύρη πρῶτα ὁ ἥλιος,
καθίζοντάς με ἐκεῖ στὴ σιὰ, τὶ εἶμαι κακοντυμένος,
καθὼς γνωρίζεις κ' ἴδιος σου, ποῦρθα σ' ἐσένα πρῶτα.»

Ἐκίνησε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τοῦπε αὐτὰ ὁ Δυσσέας·
κι ἄμ' ἀπ' τὴ θύρα πέρασε, τοῦ κρένει ἡ Πηνελόπη·

«Δὲ μοῦ τὸν ἔφερες, βοσκέ; τί κρένει ὁ διακονιάρης;
ἢ κάποιος τονὲ τρόμαξε; ἢ καὶ ντροπὴ τὸν πῆρε
μέσα στὸν πύργο; Εἶναι κακὸς ὁ ντροπαλὸς ζητιάνος.»

Κ' ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τῆς ἀποκρίθης κ' εἶπες·
«Καλὰ στοχάζεται, ὦ κερά, κ' ἔτσι θὰ κάναν ἄλλοι,
τῶν ἔρμων τὴν ἀποκοτιὰ μνηστήρω νὰ ξεφύγουν·
καὶ νὰ προσμείνης σοῦ μηνάει ὄσπου νὰ γύρη ὁ ἥλιος.
Καλύτερο, ὦ βασίλισσα, θαρρῶ ἔναι καὶ γιὰ σένα,
μονάχη σου νὰ τοῦ μιλάς, νὰ τὸν ἀκοῦς μονάχη.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ὁ ξένος δὲν εἶν' ἄμυαλος· σωστὰ τὰ βλέπει ὁ νοῦς του·
τὶ ἄλλους δὲν ἔχει ἐδῶ θνητοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐτούτους,
νὰ συλλογιένται τὸ κακὸ, καὶ νὰ δικοῦν τὸν κόσμο.»

Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ χοιροβοσκὸς πρὸς τῶν μνηστήρων πῆγε
τὸ πλῆθος, ἅμα τέλειωσε μὲ τὴν κερά τὸ λόγο.

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια,
σιμώνοντας τὴν κεφαλή, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

«Ἐγὼ πηγαίνω τώρα ἐκεῖ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ τ'ἄλλα, ποῦναι τὸ ἔχει σου, καὶ τὸ δικό μου τὸ ἔχει·
κ' ἐδῶ ἐσὺ τοῦτα φροντίζε, καὶ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου,
νὰ μὴ μᾶς πάθης τίποτα, τὶ ἔχουν πολλοὶ ἀπ' ἐτούτους
κακὸ σκοπὸ γιὰ λόγου σου· πού ὁ Δίας νὰ τοὺς λυώσῃ
πρὶ νὰ μᾶς ἔρθῃ τὸ κακὸ καὶ πρὶ μᾶς ξολοθρέψουν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
«Κυρούλη μου, ἔτσι θὰ γενῆ· ξεκίνα ἐσὺ τὸ γέρμα,
καὶ γύρισε αὖριο τὴν αὐγὴ μὲ τὰ καλὰ σφαχτά σου·
τὰ ἐδῶ θὰ τὰ φροντίσω ἐγὼ κ' οἱ ἀθάνατοι σιμά μου.»

Καὶ στὸ καλόφτιαστο θρονὶ κάθισε πάλε ἐκεῖνος·
κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του,
στὴ χοιρομάντρα γύρισε, κι ἀφῆκε τὰ παλάτια,
γεμάτα κόσμος, πού ἔτρωγαν καὶ πού χαροκοποῦσαν
μὲ τὸ τραγοῦδι, μὲ χορούς, τὶ κόντευε τὸ βράδυ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ.

Κ' ἦρθε ἕνας ζήτουλας κοινός, πὺ στοῦ Θιακιοῦ τῆ χώρα
γύρνα ζητώντας, ξακουστός γιὰ τὴν ἀχορτασιά του·
ἔτρωγε κ' ἔπινε ἅπανα, μὰ δύναμη δὲν εἶχε
μῆτ' ἀντρειοσύνη, ὅσο τρανὸς στὴν ὄψη κι ἄ φαινόταν.

Ἡ μάννα του τὸν ἔβγαλε σάνε γεννήθη Ἄρναϊο,
μὰ ὅλοι οἱ νέοι τὸν φώναζαν Ἴρο, τί τονὲ στέλναν
κ' ἔτρεχε σὰν τὴν Ἴριδα μηνήματα νὰ φέρη.

Ἄπ' τὸ παλάτι του ἦρθ' αὐτὸς τὸν Ὀδυσσεά νὰ διώξη,
καὶ τὸν κακόβριζε μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια:

«Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, γέρο μου, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρουν. 10

Δὲ βλέπεις πὼς μοῦ γνέφουνε αὐτοὶ ὅλοι μὲ τὸ μάτι
νὰ σὲ πετάξω; ὅμως ἐγὼ ντροπῆς μου σὰ νὰ τῶχω.
Μὰ σῦρε ἄ δὲν ἀποθυμεῖς στὰ χέρια νὰ πιαστοῦμε.»

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὸν ὁ τριξυπνος Δυσσεάς

«Ἐγώ, μωρέ, ποτὲς κακὸ δὲ σοῦπραξα μῆτε εἶπα,
μὰ μῆτε καὶ σὲ ζούλεψα πὺ παίρνεις τόσα δῶρα.
Κ' οἱ δυὸ μας θὰ χωρέσουμε σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι
ἂν κι ἄλλος ξένα μερικὰ ζητήση, τί ζουλεύεις;

Θαρθῶ ζητεύεις δὰ κ' ἐσύ, κ' οἱ θεοὶ θὰ μᾶς πορέφουν.

Μὴ θὲς μαζί μου νὰ πιαστῆς, μὴν τύχη καὶ θυμῶσω, 20
καὶ μ' ὅλα μου τὰ γερατεῖα σοῦ περεχύσω μ' αἶμα
τὰ χεῖλη καὶ τὰ στήθια σου· καὶ θάμουν συχασμένους
τὴν ταχινή, γιὰτὶ ὄρεξη δὲ θὰ σοῦρχόταν πάλε
νὰ ξαναμπῆς στὰρχοντικὸ τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.»

Κι ὁ Ἴρος τότε ὁ ζήτουλας φωνάζει χολιασμένος

«Ὡχοῦ, καὶ πὼς μωρολογάει τρεχᾶτα ὁ ψωμοχάφτης,
σὰ χουχουλόγρια· θάθελα νὰ τονὲ πιάσω ἀλήθεια,
καὶ μὲ τὰ δυὸ βαρώντας του, τὰ δόντια ἀπ' τὰ σαγόνια
σὰν τῆς γουρῶνας νὰ πετῶ τῆς σπαρτοκαταλύτρας.

Ἔλα, καὶ ζώσου νὰ μᾶς δοῦν κι αὐτοὶ ὅλοι στὴν παλαιστρα· 30
καὶ πὼς στὴ μάχη ἀποκοτᾶς νὰ βγῆς μὲ νεώτερό σου;»

Ἔτσι ὀμπροστὰ στὶς ἀψηλὲς τίς θύρες λογοφέρναν,
ἀπάνω στὸ πελεκητὸ στεκάμενοι κατώφλι.

Τοὺς ἄκουσε ἀπομέσαθε ὁ ἀντρόψυχος Ἄντινος,
κι ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ στοὺς μνηστῆρες εἶπε
«Δὲ μᾶς συνέβηκε ἄλλοτες, ἀδέρφια, τέτοιο προᾶμα,

μὲς στὰ παλάτια αὐτὰ ὁ θεὸς νὰ στέλνῃ τέτοιο γλέντι.
 Στὰ χέρια πᾶνε νὰ πιαστοῦν ὁ ξένος μὲ τὸν Ἴρο·
 μὰ ἔλατε νὰ τοὺς σπρώξουμε νὰ φαγωθοῦν οἱ δύο τους.»

Εἶπε, καὶ τρέξαν ὅλοι τοὺς γελώντας, καὶ τριγύρω
 στοὺς φτωχοφορεμένους δυὸ ζητιάνους μαζωχτῆκαν.
 καὶ τότε ἔτσι τοὺς μίλησε τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς ὁ Ἄντινος

«Ἀκούστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, λεβέντηδες μνηστῆρες.
 Ἐχομεῖ ἐδῶ γιδοκοιλιὲς πᾶς στὴ φωτιά βαλμένες,
 ποὺ μ' αἷμα τίς γεμίσαμε καὶ ξύγγι γιὰ τὸ δεῖπνο·
 ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δυὸ, καὶ βγῆ πρὸ παληκάρι,
 ἄς σηκωθῆ, καὶ ἀπ' τίς κοιλιὲς ὅποια τοῦ ἄρεση ἄς πάρῃ·
 κ' ὕστερ' ἄς τρώῃ αὐτὸς μ' ἐμᾶς γιὰ πάντα, καὶ κανέναν
 ν' ἄρχεται μέσα νὰ ζητήῃ δὲ θεν' ἀφήνουμε ἄλλον.»

Αὐτὰ ἔπε ὁ Ἄντινος, καὶ ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους. 50
 Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριξυπνος μὲ πονηριὰ τοὺς κρένει·

«Παιδιά, σὲ ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ μὲ νεώτερό του
 γέρος σὰ μένανε ἄνθρωπος καὶ κακοπαθιασμένος·
 καὶ ὅμως ἢ ἀπιστῆ ἢ κοιλιὰ νὰ χτυπηθῶ μὲ βιάζει.
 Ὡς τόσο ἐσεῖς ἀμώστε μου μ' ὄρκο φοριχτό, καὶ πῆτε
 πὼς ἄνομα κανένας σας δὲ θὰ βοηθήσῃ ἐτοῦτον
 βαρώντας με, ἀποκάτω του πιὸ εὐκόλα νὰ πέσω.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς αὐτὸς ζητοῦσε.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
 ξαναρχινᾷ ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τὸ λόγο·

«Ἄν θέλῃ ἡ ἀντρειωμένη σου ψυχὴ νὰ τὸν ξεκάνῃς,
 ὦ ξένη, ἐτοῦτον, ἄλλονα μὴ φοβηθῆς κανένα,
 τί θὰ παλαίψῃ μὲ πολλοὺς ἐσένα ὅποιος χτυπήσῃ.
 Ἔένο μου σ' ἔχω, κ' εἶναι δυὸ μαζί μας βασιλιάδες·
 ὁ Ἄντινος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, ἄντρες κ' οἱ δυὸ μὲ γνώσῃ.»

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος, καὶ συμφωνοῦσαν ὅλοι
 καὶ ὁ Ὀδυσσεύς τῇ γύμνια του μὲ τὰ κουρέλια δένει,
 καὶ δείχνει τότες τὰ ὄμορφα καὶ τὰ παχιά μεριά του.
 καὶ φάνηκαν τὰ διάπλατα τὰ στήθια του κ' οἱ ὄμοι,
 καὶ τὰ βραχιόνια τὰ γερά· ζυγώνει κ' ἡ Παλλὰδα
 σιμά, καὶ τὸ βασιλικὸ κορμί του μεγαλώνει.
 Θαμάσανε καὶ ἀπόμειναν τότε οἱ μνηστῆρες ὅλοι,
 καὶ γύριζε ἕνας κ' ἔλεγε τὸν πλαγινὸ κοιτώντας·

«Καὶ τί κακὸ ποὺ γύριψε νὰ πάθῃ ὁ Καφοῖρος.

ἰὰ δὲς μερὶ ποῦ κρύβανε τοῦ γέρου τὰ κουρέλια.»

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ταράχτηκε μέσα ἡ καρδιά τοῦ Ἴρου.

Ὅμως ἀφοῦ τὸν ἔξωσαν, τὸν φέραν τὰ κοπέλλια

ἐ τὸ στανιό, τὶ σύγκορμος τρεμούλιαζε ἀπ' τὸ φόβο.

Ὡς ὁ Ἀντίνοσ τὸν ἐμάλωσε κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε:

«Καὶ νὰ μὴν εἶχες γεννηθῆ, βουβάλι φουσκωμένο,

τοῦ αὐτὸν ἐσὺ τὸν ἄνθρωπο φοβάσαι καὶ τρομάξεις,

80

ὁ γέρο, κι ἄς τὸν ἔφαγαν τὰ βάσανα ποῦ τοῦρθαν.

Ὡς ἐγὼ ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι αὐτὸ ποῦ πῶ θὰ γίνῃ.

Α σὲ καταπονέση αὐτός, καὶ βγῆ πιὸ παληκάρι,

γενὰ σὲ στείλω στὴ στεριά μὲ μελανὸ καράβι,

τὸ βασιλέα τὸν ἔχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπραχτή,

αὐτὴ κι αὐτιὰ νὰ κόψη σου μ' ἀλύπητο μαχαίρι,

καὶ βγάζοντάς σου τὰ κρυφὰ τὰ ρίξη ὦμα στοὺς σκύλους.»

Εἶπε, κ' ἐκεῖνον πιώτερον τὸν ἔπιασε τρομάρα,

στὴ μέση σὰν τὸν ἔφεραν. Τότες οἱ δυὸ τὰ χέρια

σηκώσανε, κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του ὁ Ὀδυσσεάς,

90

τὰ τὸν χτυπήσῃ, ποῦ νεκρὸς στὸν τόπο ἐκεῖ νὰ μείνῃ,

ἢ μ' ἓνα βάρεμα ἀλαφρὸ νὰ τὸν ἐστρώσῃ χάμου.

Καὶ συλλογιώντας ἔκρινε πιὸ φρόνιμο πὼς εἶταν

νὰ δώσῃ βάρεμα ἀλαφρὸ, μὴν τὸν ἐνοιώσουν οἱ ἄλλοι.

Σηκώνουν χέρι, καὶ χτυπάει στὸν δεξιὸν ὦμο ὁ Ἴρος.

Στὸ ζινίχι κι ὁ Δυσσεάς χτυπάει, κατὰ ταῦτι ἀποκάτου,

καὶ μέσα σπάει τὰ κόκκαλα καὶ κόκκινο αἷμα τρέχει

ἀπὸ τὸ στόμα. Βόγγησε κ' ἔπεσε χάμου ὁ Ἴρος,

τὰ δόντια τρίζοντας καθὼς τὰ χῶματα κλωτσούσε.

Σηκώσανε τὰ χέρια τους οἱ ξέλαμπροι μνηστήρες,

100

κι ἀπὸ τὰ γέλοια ἀπέθαναν. Τὸν παίρναι ἀπὸ τὸ πόδι,

καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πρόθυρο καταξω σέροντάς τον,

ὁ Ὀδυσσεάς τὸν ἔφερε στῶν παλατιῶν τὶς θύρας

καὶ γέροντάς τον στῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο, κάθισέ τον,

ραβδί στὸ χέρι τοῦβαλε, καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε:

«Κάθου αὐτοῦ τώρα, τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνῃς καὶ τοὺς χοίρους,

καὶ μὴ μοῦ βγαίνῃς φύλακας τῶν ξένων καὶ ζητιάνων,

χαμένε, πιὸ χειρότερα γιὰ νὰ μὴ σοῦρθουν πάθια.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ παλιὸν τορβὰ γεμάτο τρῦπες ρίχτει

στοὺς ὄμους του, μὲ πρόστυχο σκοινί, γιὰ κρεμαστήρε,

110

καὶ στὸ κατώφλι γύρισε καὶ κάθησε. Κ' οἱ ἄλλοι

μὲ γέλοια μπήκανε πολλὰ καὶ τονὲ προσμιλοῦσαν·

«Ὁ Δίας κ' οἱ ἀθάνατοι νὰ σοῦ χαρίζουν, ξένε,
ὄ,τι ἔσὺ πιώτερο ποθεῖς, κι ὄ,τι ζητάει ἡ καρδιά σου,
ποῦ ἐτοῦτον τὸν ἀχόρταγο νὰ τρέχη δὲν ἀφήκες
στὴ χώρα μέσα· στή στεριά θενὰ σταλθῆ μὲ πλοιο,
στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη.»

Εἶπαν καὶ χάρηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας στὰ λόγια ἐκεῖνα.
Κι ὁ Ἀντίνοσ ἐβαλε τρανὴ μπρὸς τοῦ κοιλιὰ γεμάτη
αἷμα καὶ ξύγγι δυὸ ψωμιά κι ὁ Ἀμφίνομος τοῦ φέρνει
ἀπ' τὸ πανέρι, μὲ χρυσὸ τὸν χαιρετάει ποτήρι,
καὶ λέει του· «Γιὰ σου, ὦ ξένε μας πατέρα, καὶ νὰ σοῦρθου
καλὰ στερνά· γιατί' εἶν' πολλὰ τὰ βάσανά σου τώρα.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ του·

«Ἀμφίνομε, ἄνθρωπος ἔσὺ μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση·
τέτοιο ὄνομα ἄκουγα λαμπρὸ πὼς εἶχε κι ὁ γονιὸς σου,
ὁ πλούσιος κι ὁ καλόκαρδος ὁ Δουλιχιώτης Νῆσος·
ἐκείνου λέγεσαι παιδί, καὶ σὰ λεβέντης μοιάζεις.
Καὶ τώρα λόγο θὰ σοῦ πῶ, ποῦ ἔσὺ καλάκουσέ τον.
Ἄπ' ὅσα ζοῦν καὶ σέρνονται πάνω στὴ γῆς, κανένα
ἀπ' τὸ θνητὸ πιὸ ἀδύναμο δὲ βρίσκεται ἄλλο πλάσμα.
Ὅσο βασιτέται, κ' οἱ θεοὶ καλοτυχιὰ τοῦ δίνουν,
θαρρεῖ πὼς δὲν μπορεῖ κακὸ στὸν κόσμον πιά νὰ πάθῃ·
ἂν ὅμως οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τοῦ φέρουν λῦπες,
τότες κι ἀθέλητα μπορεῖ καὶ τις βαστάει ἡ καρδιά του.
Τι ἀλλάζει τῶν θνητῶν ὁ νοῦς κι αὐτὸς κατὰ τὴ μέρα,
ποῦ τοὺς χαρίζει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
Θάχα κ' ἐγὼ καλοτυχιὲς καὶ πλούτια μὲς στὸν κόσμον,
μὰ μύριες ἔπραξα ἄνομιες μὲ τῆς ἀντρείας τὴν τόλμη,
κι ἀπὸ τὴν πίστη τὴν πολλὴ σὲ ἀδέρφια καὶ πατέρα.
Λοιπὸν ποτέσ του τὸ ἄδικο νὰ μὴ ζητᾶ κανένας,
μόν' ἄς τὰ χαίρεται ἤσυχα ὅσα οἱ θεοὶ τοῦ δίνουν.
Καὶ τώρα βλέπω τὶ ἄνομιες σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,
ποῦ καταλοῦν τὰ χτήματα, καὶ βρίζουν τὴ γυναῖκα
ἐκείνου, ποῦ θαρρῶ μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ πατρίδα
δὲ βρίσκεται καὶ μάλιστα κοντά· ναι· ἐσένα τότες
θεὸς ἄς φέρῃ σπίτι σου, νὰ μὴν τὸν ἀντικρύσης
τὴν ὥρα ποῦ στὴν ποθητὴ πατρίδα του γυρίσῃ·
εἰ στὸ παλάτι του ἅμα αὐτὸς πατήσῃ, δίχως αἷμα

σὶ λέω πῶς δὲ θὰ χωριστοῦν ἐκεῖνος κ' οἱ μνηστῆρες.» 150

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν ἔσταξε κ' ἤπια κρασί καὶ φράνθη,
ἔβράθεσε στοῦ βασιλιᾶ τὰ χέρια τὸ ποτήρι.

Τίτες αὐτὸς βαριόκαρδος περπάταε μὲς στὸν πύργο,
συμμένο τὸ κεφάλι του, γιατί κακὸ φοβόταν.

Ὡς κ' ἔτσι δὲν τὸν ἔξφυγε τὸ χάρο· τί ἢ Παλλάδα
μὲ τὸ πλοῦ τοῦ Τηλέμαχου τὸν ἔκαμε νὰ πέσῃ·

καὶ πῆγε ξανακάθησε στὸ θρόνο ποῦ εἶχε ἀφήσει.

Τότες τῆς ἔβαλε στὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
τὴς φρόνιμης βασίλισσας καὶ κόρης τοῦ Ἰκαρίου,
πρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῆ, κ' ἐλπίδα στὴν ψυχὴ τους 160
τὴ φέρῃ μεγαλύτερη, καὶ λατρευτὴ νὰ γίνῃ

τὸ γιό της καὶ στὸν ἄντρα της περισσότερο ἀπὸ πρώτα.

καὶ λαφρογέλασε ἄκαρδα, καὶ στὴν κελάρισσα εἶπε·

«Θέλει, Εὐρυνόμη, ὅσο ἄλλοτες δὲν ἤθελε ἡ καρδιά μου,
πρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἄς εἶν' καὶ μισητοῖ μου,

καὶ στὸ παιδάκι μου νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ καλό του,

ὅ μὴν πολυξανοίγεται μὲ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες,

οὐ πάντα τοῦ γλυκομιλοῦν, μὰ κρύβει μαῦρα ὁ νοῦς τους.»

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·

Καλὰ καὶ συσταζόμενα τὰ λὲς αὐτά, παιδί μου, 170

καὶ ἄμε τοῦ γιοῦ σου νὰ τὰ πῆς, κρυφὰ μὴν τὰ φυλάγῃς·

τὰ νίψου πρώτα, κι ἄλειψε τὴν ὄψη σου μὲ λάδι,

τὴν ἔρχεσαι μὲ πρόσωπο θαμπὸ καὶ δακρυσμένο,

τὸ εἶναι κακὸ νὰ φαίνεσαι πάντα γιομάτη πίκρα,

ὥρα δὰ ποῦ ἄντρας γένηκε, στοὺς θεοὺς καθὼς τὸ εὐκόσουν,

μὰ μέρα νὰ τὸν ἀξιοθῆς μὲ γένεια φυτρωμένα.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κ' εἶπε·

«Ἄν καὶ πονῆς με, ὅμως αὐτὰ μὴ μοῦ τὰ λὲς, καλή μου.

ἐγὼ μαθὲς νὰ νίβουμαι, τὴν ὄψη μου ν' ἀλείβω·

καὶ ἐμένα οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τὰ κάλλη μοῦ ἀφανίσαν, 180

ἄφύτου ἐκεῖνος ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια.

Μόνε τῆς Ἰπποδάμειας πὲς καὶ τῆς Αὐτονόης,

νᾶρθουν νὰ μὲ παρασταθοῦν μὲς στὸ παλάτι οἱ δυὸ τους

τὶ ντρέπουμεαι μονάχη μου νὰ πάω στοὺς ἄντρας μέσα.»

Εἶπε, καὶ διάβηκε ἡ γοῖα πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι,

νὰ πάῃ νὰ δώσῃ μήνημα τῶ γυναικῶν νᾶρθουν.

Τότε ἄλλο συλλογίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

μὲ ὕπνο γλυκὸ παρέχουσε τοῦ Ἰκάριου τὴν κόρη,
 καὶ πλάγιασε, κοιμήθηκε, καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι τῆς
 καθῶς κοιτότανε· κ' ἡ θεὰ μὲ δῶρα τὴ στολίζει
 ἀθάνατα, πού οἱ Ἀχαιοὶ θωρώντας νὰ θαμάζουν.
 Καὶ πρῶτα ἀμάραντη ὁμορφιὰ στὴν ὄψη τῆς ἀπλώνει,
 σὰν τῆς ὠριοστεφάνωτης τὴν ὁμορφιὰ Κυθέρειας,
 στὸν ἐρωτιάριχο χορὸ σὰν μπαίνη τῶ Χαρίτων·
 τὴν ἔκαμε καὶ πιὸ ἀψηλὴ, καὶ πιὸ τρανὴ στὴν ὄψη,
 καὶ ἀπ' τὸ κοφτὸ τὸ φιλντισὶ πιὸ λαμπερὴ καὶ πιὸ ἄσπρη.
 Αὐτὰ σὰν ἔκαμε, ἔφυγε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
 καὶ ἀπ' τὸ παλάτι φτάσανε οἱ ἄσπροχεροῦσες βάγιες,
 καὶ ἀπ' τὸν κατάγλυκο ὕπνο τῆς τὴν ξύπνησε ἡ φωνὴ τους.
 Τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια τῆς ἔτριψε τότες, κ' εἶπε·

«Ὑπνος πού μ' ἤβρε μαλακὸς τὴν κακοπαθιασμένη.

Μακάρι τέτοιο θάνατο νὰ μοῦδινε ἡ παρθένα
 ἡ Ἄρτεμη, πού ὀλοζωῆς στὰ δάκρια νὰ μὴ λυώνω,
 τίς χάρες τίς ἀρίθμητες ποθώντας τοῦ ἀκριβοῦ μου
 τοῦ ἀντρός, πού ἀπ' ὅλους εἶτανε τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πρῶτος.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἀπ' τὰ λαμπρὰ κατέθηκε τὰνώγια,
 μόνη τῆς ὄχι ἀντάμα τῆς δυο βάγιες κατεβῆκαν.
 Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 σιμὰ στὸ στυλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
 σηκώνοντας στὸ πρόσωπο τὸ λαμπερὸ φακιόλι,
 μὲ τίς παραστεκόμενες ἀπὸ τίς δυο πλευρὲς τῆς.
 Κ' ἐκεῖνοι, γλυκοτρέμοντας ἀπ' τὴν πολλὴ λαχτάρα,
 εὐκόταν τὴν ἀγάπη τῆς μιὰ μέρα νὰ χαροῦνε.

Καὶ τότες αὐτὴ μίλησε τοῦ ἀκριβογιοῦ τῆς, κ' εἶπε·
 «Σοῦφυγε ὁ νοῦς, Τηλέμαχε, καὶ λογισμό δὲν ἔχεις.
 Παιδὶ σὰν εἶσουν, πιώτερα σοφίζονται ὁ νοῦς σου·
 καὶ τώρα πού μεγάλωσες, καὶ παληκάρι γίνης,

καὶ ὅποιος τηραεὶ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν κορμοστασιά σου
 θὰ πῆ πὼς εἶσαι ἀρχόντου γιός, ὅμως δὲν ἔχεις τώρα
 τὰ φρένα σου σὰν ἄλλοιτες, καὶ λείπει ὁ λογισμὸς σου.
 Δές, πῶς αὐτὸ τὸ κάμωμα μὲς στὸ παλάτι ἀφῆκες
 νὰ γίνῃ· ξένος ἄξαφνα νὰ κακοπάθῃ ὀμπρός σου.
 Μὰ ἂν πάθαινε μαθὲς καὶ αὐτὸς πού κάθεται ἐκεῖ τώρα,
 παρόμοιο μεταχείρισμα σκληρὸ μὲς στὸ παλάτι,
 πόση ἀτιμιά, καὶ τί ντροπὴ σ' ὅλον τὸν κόσμον θ' ἄχες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει
 «Δὲν τὸ παραξενεύουμαι, μαννοῦλα, ποὺ χολώνεις·
 μὰ ὅλα στὸ νοῦ μου τάχῃ ἐγώ, κι ὅλα τὰ ξεδιαλύνω,
 καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τί πιὰ μωρὸ δὲν εἶμαι.

Ὅμως σωστὰ τὸ καθεὶς δὲ δύνεμαι νὰ κρίνω,
 230 τί ἄλλος ἐδῶ κι ἄλλος ἐκεῖ τὰ φρένα μου σασσιζούν,
 αὐτοὶ ἐδῶ οἱ κακόβουλοι, κ' ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.

Ὡς τόσο σὰν ποὺ θέλανε δὲν τέλειωσε τοῦ ξένου
 καὶ τοῦ Ἴρου ἡ μάχη· πιὸ γερὸς καὶ δυνατὸς ὁ ξένος.
 Ἄχ, Δία πατέρα, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἄς μποροῦσα
 νὰ δῶ μὲς στὰ παλάτια μας ἐτούτους τοὺς μνηστῆρες
 νὰ γέρονουν τὰ κεφάλια τους πεσμένοι ἄλλοι ἐδῶ μέσα,
 ἄλλοι παρόξω στὴν αὐλή, κορμιὰ παραλυμένα,
 καθὼς κι ὁ Ἴρος κάθεται κεῖ στῆς αὐλῆς τῆ θύρα,
 καὶ γέρνει τὸ κεφάλι του σὰ νάταν μεθυσμένος,
 240 κι ὄρθιος στὰ πόδια νὰ σταθῆ δὲ δύνεται, καὶ μήτε
 νὰ σύρη πίσω σπίτι του, κορμὶ παραλυμένο.»

Αὐτὰ λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους
 καὶ μίλησε ὁ Εὐρύμαχος τῆς Πηνελόπης κ' εἶπε·

«ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰακίου θυγατέρα,
 ἂν ὅλοι τοῦ Ἄργους οἱ Ἀχαιοὶ σὲ βλέπανε δωπέρα,
 πιώτεροι θὰ τρωγόπιναν μνηστῆρες στὰ παλάτια
 τὰπόταχο, γιὰτ' εἶσαι ἐσὺ τῶ γυναικῶν ἡ πρώτη,
 στὸ κάλλος καὶ στ'ἀνάστημα, καὶ στὰ σωστὰ σου φρένα.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε· 250
 «Εὐρύμαχε, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμὶ μου,
 τὰφάνισαν οἱ ἀθάνατοι, στὴν Τρωάδα σὰν κινήσαν
 οἱ Ἀργῆτες, καὶ μ' αὐτοὺς μαζί κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
 Ἐκεῖνος ἂν ἐρχότανε τῆ ζωῆ μου νὰ φροντίξῃ,
 πιὸ δοξασμένο καὶ λαμπρὸ θενάταν τ'ὄνομά μου.

Τώρα ἔχω λῦπες, τί πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα
 Ἄχ, τότες ποὺ ἀπ' τὴν ποθητὴ πατρίδα ξεκινουῖσε,
 θυμᾶμαι πὼς ἀπ' τὸ δεξιὸ μ' ἐπιασε χέρι, κ' εἶπε·
 «Γυναίκα, δὲ στοχαζομαι πὼς οἱ φτερόποδοι ὅλοι
 Ἀχαιοὶ θενὰ γυρίζουνε γεροὶ ἀπὸ τὴν Τρωάδα
 260 τί λὲν πὼς πολεμόχαροι κ' οἱ Τρωαδίτες ὄντας,
 κι ἀπὸ κοντάρι ξέρουνε, κι ἀπὸ δοξάρι νοιώθουν
 καὶ σὲ γοργόποδα ἄλογα ἀνεβαίνουν, καὶ τὸν ὄμοιο

ἀποφασίζουσι μονομιᾶς ἀγώνα τοῦ πολέμου.

Ἔτσι, δὲν ξέρω ἂν ὁ θεὸς θάψῃ νὰ γυρίσω,
ἢ ἐκεῖ στὴν Τροία ἂν θὰ χαθῶ· κ' ἐδῶ σὺ νοιάζου τα ὅλα
τῆ μάννα καὶ τὸν κύρη μου σὰν τώρα φροντίζέ τους,
ἢ καὶ καλύτερα, ὅσο γὰ βρίσκουμ' ἐκεῖ στὰ ξένα
καὶ τοῦ παιδιοῦ μας ἅμα δῆς τὰ γένεια νὰ φυτρώνουν,
τότε ἄφησε τὸ σπῖτι σου, πάρε ὅποιον θέλεις ἄντρα.»

270

Ἐκεῖνος τέτοια μούλεγε, καὶ ὅλα τελιοῦνται τώρα,
κ' ἡ νύχτα δὲ θάβρησε πὰ τοῦ μαύρου γάμου ἐμένα,
τῆς ἔρμης, πὸν μοῦ τῶσβυσε τὸ ριζικό μου ὁ Δίας.
Μὰ καὶ ἄλλος πόνος φοβερός ἀγγίζει τὴν καρδιά μου
τέτοιες δὲν εἶχαν ἄλλοτες συνήθειες οἱ μνηστῆρες·
ἀρχοντοκόρη ἂν θέλανε νὰ πάρουν ζουλεμένη,
καὶ ἀνάμεσό τους μάχονταν ποιός νὰ τὴν κάμη νύφη,
βόδια μᾶζι τους φέρνανε καὶ ἀρνιά καλοθρεμμένα,
γιὰ τοὺς δικούς τῆς κορασιάς, καὶ ὄρια τῆς δίναν δῶρα.
μὰ ξένα πλούτια χάρισμα δὲν τρώγανε ποτέ τους.»

280

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὁ πολὺπαθος χαιρότανε Ἰδυσσεάς,
πὸν πάσκιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ, καὶ μὲ λόγια
γλυκὰ γλυκὰ τοὺς μάγευε, μὰ ὁ νοῦς τῆς ἄλλα ζήτη.

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπειθή ὁ γιὸς ἀπάντησέ τῆς κ' εἶπε
«Ὡ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
ὅποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρῃ δῶρα,
δέχου τα· δὲν εἶναι καλὸ χαρίσματα νὰ ρονίσαι·
μὰ ἐμεῖς μήτε στὰ χτήματα, μήτε καὶ ἄλλου δὲν πᾶμε,
πρὶ νὰ διαλέξῃς ἄντρα σου τῶν Ἀχαιῶν τὸν πρῶτο.»

Αὐτὰ ἔπε ὁ Ἄντινος, καὶ ἄρσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους,

290

κ' ἔστειλαν ὅλοι κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
Τοῦ Ἄντινου πέπλο φέρανε πανώριο καὶ μεγάλο,
καὶ πλουμιστό, μὲ δώδεκα μαλαματένιες κόπτσες
πὸν στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ ὁμορφολυγισμένα.
Τοῦ Εὐρύμαχου περὶτεχνη τοῦ φέραν ἀλυσίδα,
κεκριμαπάρνια καὶ χρυσή, πὸν ἔφεγγε σὰν τὸν ἥλιο.
Οἱ δοῦλοι τοῦ Εὐρυδάμαντα δυὸ σκουλαρῖκια φέραν,
μὲ τρία σὰ μούρα, ὀλόλαμπρα, πετράδια τὸ καθένα.

Κι ὁ βασιλέας ὁ Πείσαντρος, ὁ γιὸς τοῦ Πολυχτόρου,
δῶρο ἔστειλε πανόμορφο σφανταχτερὸ γιορντάνι.
Ὅμοια κ' οἱ ἄλλοι οἱ Ἀχαιοὶ προσφέρνανε στολῖδια

300

Κατόπι ἡ θεία ἡ δέσποινα στάνωγια τῆς ἀνέβῃ,
οἱ βάγιες ἀκολούθησαν μὲ τὰ πανώρια δῶρα.
Ἐκεῖνοι πάλε μὲ χοροὺς καὶ μὲ γλυκὰ τραγούδια
λεντίζανε, προσμένοντας ὥσπου νάρθῃ τὸ βράδυ.
καθὼς γλέντιζαν τὰχνὸ κατέθηκε τὸ βράδυ.
τήσανε τότες δυὸ φανοὺς νὰ φέγγουνε, καὶ βάλαν
ὄλα στεγνὰ κι δλόξερα καὶ νιοσκισμένα γύρω,
οὐ σμίγοντάς τα μὲ δαδιά τὰ κράτααν ἀναμμένα
ἱ δοῦλες τοῦ ἀντρεϊόψυχου Δυσσέα μὲ τὴν ἀράδα. 310
Ἐπ' αὐτὲς τότε ὁ πολύβουλος κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
μίλησε· «Δοῦλες τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσέα, πὺ λείπει
τὰ ξένα χρόνους καὶ καιροὺς, ἀμέτε ἐκεῖ πὺ μνήσκει
ἡ σεβαστὴ ἡ βασίλισσα, καὶ πιάστε ἐκεῖ τὴ ρόκα,
ἡ γνέθετε γιὰ γλέντι τῆς, σιμά τῆς καθισμένες,
καὶ σ' ὄλους τούτους ποῦναι ἐδῶ μπορῶ καὶ φέγγω ἀτός μου.
Μὰ ἀκόμα κι ἂν προσμένουνε τὴν ὄρια Αὐγούλα νάρθη,
δὲ μὲ τρομάζουνε· τί ἐγὼ βασιτῶ σὲ κάθε κόπο.»

Εἶπε, κ' ἐκεῖνες γέλασαν, κ' εἶδαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. 320
Μὰ ἡ Μελανθῶ τότε ἄσκημα τοῦ μίλησε ἡ ὁμορφούλα,
ποὺ τοῦ Δολίου εἶταν παιδί, μὰ καλανάθρεψέ τὴν
ἡ Πηνελόπη, καὶ λαμπρὰ τῆς χάριζε παιχνίδια·
ὁμως τὴν Πηνελόπη αὐτὴ δὲ συμπονοῦσε τώρα,
παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κρυφὲς ἀγάπες εἶχε.
Αὐτὴ τοῦ κακομίλησε μὲ πείσμα τοῦ Ὀδυσσέα·

«Καημένε ξένε, πὺ θαρρῶ ξεκουτιασμένος εἶσαι,
δὲν πᾶς μὲς σὲ χαλκιάδικο νὰ κοιμηθῆς, ἢ χάνι,
μόνε ἤρθες καὶ μωρολογᾶς ἐδῶ μὲ τόσο θάρρος,
[σ' αὐτοὺς τοὺς ἄντρες ὀμπροστὰ χωρὶς νὰ νοιώθῃς φόβο; 330
Γιὰ τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θᾶναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μᾶς λαλεῖς τοῦ βρόντου].
Ἦ καμαρώνεις πὺ ἔρριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο;
Κοίτα μὴν ἄλλος ἄξαφνα καλύτερός του σοῦρθη,
καὶ μὲ τάντρίκια χέρια του τὰ καύκαλα σοῦ σπάση,
καὶ βουτημένο στὰ αἵματα σὲ διώξῃ ἀπ' τὸ παλάτι.»

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ ρήγας ὁ Ὀδυσσέας
«Θὰ τρέξω, τοῦ Τηλέμαχου νὰ τὰ μνησῶ, ὦ σκύλλα,
αὐτὰ πὺ λές, νάρθῃ μεμιάς κομμάτια νὰ σὲ κόψῃ.»
Μ' αὐτὰ τὰ λόγια δέιλιασαν ἀμέσως οἱ γυναῖκες. 340

τοὺς κόπησαν τὰ ἥπατα, καὶ σκόρπισαν καὶ φύγαν
περίτρομες, τί πίστευαν πῶς εἶπε τὴν ἀλήθεια.
Στοὺς ἀναμμένους τοὺς φανούς στάθηκε τότε ἐκεῖνος
νὰ φέγγῃ, καὶ στὸ πρόσωπο θωροῦσε τὸν καθέναν,
μὰ ἄλλα στὸ νοῦ του γύριζε, ποῦ ἀτέλεστα δὲ μεῖναν.

Κ' ἡ Ἄθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες
νὰ παύουν τὴν κακογλωσσίᾳ, γιὰ νὰ κατέβῃ ὁ πόνος
ἀκόμα πιὸ βαθύτερα στοῦ Ὀδυσσεᾶ τὰ σπλάχνα.
Καὶ πρῶτος ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου,
τὸν Ὀδυσσεᾶ πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ φίλοι

«Ἀκοῦτε με, ὦ τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Δὲν ἦρθε αὐτὸς χωρὶς βουλή θεοῦ μὲς στὸ παλάτι
τοῦ Ὀδυσσεᾶ· σὰν τὰ δαδιά κ' ἡ κεφαλή του φέγγει,
τὶ ἀπάνω της δὲν ἔμεινε μικρὴ ἢ μεγάλη τρίχα.»

Καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ κουβέντιασε, τοῦ καστροπολεμίτη
«Θάρχουσιν τάχα ἀργάτης μου, ἃ σὲ ζητοῦσα, ὦ ξένε,
σὲ κάποιαν ἀκρη χωραφιῶν, μὲ πλερωμὴ, νὰ φέρνης
λιθάρια γιὰ τοὺς φράχτες μου, καὶ δέντρα νὰ φυτεύης·
Ἐκεῖ θροφή θὰ σοῦδινα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω,
καὶ θᾶχες καὶ φορέματα, καὶ τὰ ποδήματά σου.
Μὰ τώρα ποῦ κακόμαθες, δουλειὰ δὲ θὲς νὰ πιάσης,
μόνε σ' ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεσαι καὶ χῶρες,
νὰ θρέφης μὲ τὴ διακονιὰ τῆ λαίμαργη κοιλιὰ σου.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσεᾶς κι ἀπολογήθη
«Ἦθελ' ἀλήθεια στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυὸ μας
τὴν ἀνοιξη, ὦ Εὐρύμαχε, ποῦ μεγαλώνει ἡ μέρα,
πὰς στὸ γρασίδι νὰ κρατῶ καλόγερο δρεπάνι,
παρόμοιο νὰ κρατᾷς κ' ἐσύ, καὶ νὰ δοκιμαστοῦμε,
ὡς τὸ σκοτάδι νηστικοί, καὶ νᾶχη ἐκεῖ χορτάρι.
Ἦ καὶ δυὸ βόδια ἂν ἔβρισκα λαμπρὰ νὰ κυβερνήσω,
μεγάλα καὶ βασταγερά, γρασίδι χορτασμένα,
ὀμήλικα, συνταιριαστά, μὲ δύναμη περίσσια,
ποῦ ὁ κάθε σβῶλος τῆς σποριᾶς νὰ πέφτη ὀμπρὸς στᾶλέτρι,
θὰ μ' ἔβλεπες πῶς θᾶνοιγα ταῦλάκι πέρα ὡς πέρα.
Κι ἂν ἀπὸ κάπου πόλεμο σήκωνε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
σήμερα, κ' εἶχα ἀσπίδα ἐγώ, καὶ δυὸ μαζὶ κοντάρια,
κι ὀλόχαλκο περικράνο στὴν κεφαλὴ ἄρμοσμένο,

μὲς στοὺς προμάχους θ' ἄβλεπες ἐμένα πρῶτο πρῶτο,
 καὶ δὲ θὰ κατηγόρειες με ποτὲς γιὰ τὴν κοιλιά μου. 380
 Μὰ εἶσαι κακόβουλος ἐσύ, κ' εἶναι σκληρὴ ἡ καρδιά σου·
 κι ὅμως μέγας καὶ πολὺς φαντάζεσαι πῶς εἶσαι,
 ἂν καὶ μὲ λίγους σμίγεις, καὶ τούτους ὄχι ἀντρείους,
 ἀνίσως στὴν πατρίδα του γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσεύς,
 οἱ θύρες οἱ τετράπλατες ὀμπρὸς σου θὰ στενέψουν,
 θὰ φεύγῃς ἀπ' τὰ πρόθυρα νὰ τιναχθῆς στοὺς δρόμους.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρύτερα ὁ Εὐρύμαχος χολιάζει,
 κι ἀγριοκοιτώντας τον λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια
 «Κακὰ θὰ πάθῃς μὰ τὸ ναί, παλιάνθρωπε, ἀπὸ μένα,
 πού ὀμπρὸς σ' αὐτοὺς μωρολογᾷς χωρὶς νὰ νοιώθῃς φόβο· 390
 γιὰ τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θ' ἄναι
 τὰ φρένα σου, καὶ κάθεται καὶ μοῦ λαλεῖς τοῦ βρόντου.
 Ἦ καμαρώνεις πού ἔρριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο;»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἄδραξε σκαμνὶ καὶ τότες ὁ Ὀδυσσεύς
 φοβήθηκε καὶ κάθησε στοῦ Ἀμφίνομου τὸ γόνα
 καὶ χτύπησε ὁ Εὐρύμαχος πὰς στὸ δεξιὸ τὸ χέρι
 τὸν κεραστή· καὶ μὲ βουητὸ κυλίστηκε ὁ προχύτης,
 κι αὐτὸς ἀνάμεσα ἔπεσε στὰ χώματα βογγώντας.
 Κ' οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιατα παλάτια ὄχλαλοοῦσαν·
 κι ἀπ' αὐτοὺς κάποιος ἔλεγε τηρώντας πλαγινό του· 400

«Νᾶχε χαθῆ στὴν ἐρημιὰ πρὶν ἔρθῃ αὐτὸς ὁ ξένος,
 δὲ θενὰ σήκωνε μαθὲς τέτοια βουὴ ἐδωπέρα.
 Καὶ τώρα λογοφέρνουμε γιὰ ζήτουλους, καὶ γλύκα
 δὲν ἔχουν τὰ τραπέζια μας, μόν' τὸ κακὸ πρωτεύει.»

Καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος τοὺς ἔλεγε ὁ λεβέντης·
 «Κακότηχοι, φρενιάζετε, καὶ δὲν μορεῖ πιά ὁ νοῦς σας
 μηδὲ πιωτὸ μηδὲ φαῖ νὰ κρύψῃ θεὸς σᾶς σπρώχνει.
 Τώρα πού καλοφάγατε, στὸ σπίτι σας καθένας
 ἀμέτε καὶ συχάζετε· δὲ διώχνω ἐγὼ κανέναν.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χεῖλη τους ἐκείνοι, 410
 θαμάζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἀνοιχτὰ μιλοῦσε.
 Καὶ τότες ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε,
 ὁ δοξαστὸς τοῦ Νίσου γιὸς καὶ τοῦ Ἀρήτου ἀγγόνι

«Παιδιά, σὰ μᾶς μιλοῦν σωστά, δὲν πρέπει ἐμεῖς ἀγνάντια
 λαλώντας νὰ θυμώνουμε καὶ νὰ λογομαχοῦμε.
 Τὸν ξένο μὴν τὸν βρίζετε, μῆτε κανέναν ἄλλον

ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα στὰ παλάτια,
Μόν' ἄρ' ἀρχίσῃ ὁ κεραστής, καὶ στάξιμο σὰ γίνῃ,
πηγαίνουμε στὰ σπίτια μας νὰ πέσουμε στὸν ὕπνο·
τὸν ξένο τὸν ἀφήνουμε στὸν πύργο τοῦ Ὀδυσσέα·
ἰκέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει, κι ἄς νοιαστῇ τον.»

420

Εἶπε, καὶ σ' ὄλους εὐλογα τὰ λόγια του φανῆκαν.
Κι ὁ ἥρωας Μούλιος, κήρυκας, τοῦ Ἀμφινόμου κοπέλλι,
μὲς στὸ κροντήρι τὸ κρασί καλόσμιξε, καὶ σὲ ὄλους
γύρω τὸ μοίρασε. Κι αὐτοὶ στοὺς ἀθανάτους στάξαν,
κ' ἦπιαν μελόγλυκο κρασί. Καὶ σάνε στάξαν ὄλοι,
κ' ἦπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους, ξεκινήσαν
καθένας πρὸς τὸ σπίτι του, νὰ πέσουνε στὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ.

Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσέας,
μὲ τῆ θεᾷ ἀναδεύοντας τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
κι αὐτὰ τοῦ γιοῦ του μίλησε τὰ φτερωμένα λόγια·

«Ἀνάγκη μέσα τάρματα, ὦ Τηλέμαχε, νὰ θέσῃς
κι ὅταν ἐκείνοι θέλοντας νὰ ξέρουν, σὰ ρωτᾶνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους, — Ἄπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα τί δὲν εἶναι
σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας τᾶφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἡ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας,
μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξῃ τὸ μεθήσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενειὰ σας φέρτε,
γιατὶ μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

10

Τὸν ἄκουσε ὁ Τηλέμαχος τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
καὶ τῆ βυζάστρα Εὐρύκλεια φωνάζει, καὶ τῆς κρένει·

«Μὲς στὸ παλάτι κράτα μου τὶς κοπελλιές, ὦ μάννα,
ὥσπου τοῦ κύρη τάρματα στὸ θάλαμο νὰ θέσω,
τὰ ὄρια, ποὺ τὰ τρώει πολλὴ στὸ σπίτι μας καπνίλα,
ἀπὸ τὰ τότες ποὺ ἔφυγε, κ' εἶμουν ἐγὼ παιδάκι.

Θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἐκεῖ ποὺ ἄγνη φωτιᾶς δὲ φτάνει.»

20

Καὶ τότες ἡ πανάκριβη τοῦ κρένει παραμάννα·

«Μακάρι, ὦ γιέ μου, νᾶρχιζες μὲ πονεσιὰ καὶ γνώση
τὸ σπίτι αὐτὸ νὰ νοιάζεσαι καὶ νὰ φυλάῃς ἀλήθεια.

Μὰ πές μου ὡς τόσο, ποιά τὸ φῶς τώρα θάρθῃ νὰ φέρη.
 πὺ δὲν ἀφήνεις νάβγουνε τὶς δοῦλες νὰ σοῦ φέγγουν;»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε
 «Τοῦτος ὁ ξένος γιατί ἀργὸς δὲν τὸ σχωρῶ νὰ μείνη
 ὁποιος μοῦ ἀγγίζει τὸ ψωμί, κι ἄς ἦρθε κι ἀπ' τὰ ξένα.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος
 καὶ τοῦ καλόχτιστου ἔκλεισε τοῦ παλατιοῦ τὶς θύρες.

30

Τότε ὁ Δυσσέας ξεκίνησε μὲ τὸ λεβέντη γιό του,
 καὶ μέσα κράνη φέρανε, κι ἀφαλῶτες ἀσπίδες,
 καὶ σουβλερὰ κοντάρια. Ὅμπρὸς ἡ Ἄθηνά ἡ Παλλάδα
 χρυσὸ λυχνάρι κράταγε, πὺ ἔχυνε φῶς πανώριο.
 Κι ἀμέσως ὁ Τηλέμαχος φωνάζει τοῦ γονιοῦ του:

«Θάμα ἔναι αὐτό, πατέρα μου, πὺ βλέπω ἐδῶ ὀμπροστά μου·
 τριγύρω οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μεσοδόκια τὰ ὄρια,
 καὶ τὰ ἐλατένια τὰ δοκιά κ' οἱ ἀψηλωμένοι οἱ στῦλοι,
 δλα ἀναλάμπουν καὶ χτυποῦν στὰ μάτια μου σὰ φλόγες.
 Κάποιος Θεὸς κατέβηκε δῶ μέσα ἀπ' τὰ οὐράνια.»

40

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει
 «Σῶπα, τὸ νοῦ σου βάσταξε, καὶ μὴ ρωτᾶς τοῦ κάκου
 τέτοια ἢ συνήθεια τῶν θεῶν πὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
 Μόνε ἄμε ἐσὺ νάνεπαυτῆς, κ' ἐγὼ ἐδῶ πέρα μνήσκω,
 τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάννα σου νὰ κάμω νὰ μιλήσουν.
 Τὶ καθεὶς μὲ κλάματα θὰ μὲ ρωτήξῃ ἐκείνη.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὰ παλάτια βγῆκε,
 καὶ μὲ τὴ λάμψη τῶ φανῶν περνάει στὸ θάλαμό του,
 πὺ αὐτοῦ κοιμότανε, γλυκὸς σὰν τοῦ κατέβαινε ὕπνος·
 πλάγισ' ἐκεῖ, καὶ πρόσμενε τῆς χαραυγῆς τὴν ὄρα.
 Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσεάς,
 μὲ τὴ θεὰ γυρεύοντας τὸ φόνο τῶ μνηστήρων.

50

Τότες ἀπὸ τὸ θάλαμο κ' ἡ Πηνελόπη φάνη,
 παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ Ἄφροδίτη.
 Φέρανε πλάγι τῆς φωτιᾶς καὶ θέσαν τὸ θρονί της,
 πὺ τορνευτὸ μὲ φίλντισι κι ἀσήμι τῶχε φτιαξέι
 ὁ μάστορης ὁ Ἴκμάλιος, μαζὶ μ' ἀκκουμποπόδι
 συνταιριαστό, καὶ μὲ προθειὰ μεγάλη σκεπασμένο·
 σ' ἐκεῖνο ἀπάνω ἢ φρόνιμη καθόταν Πηνελόπη.
 Ἄπ' τὰ παλάτια πρόβαλαν καὶ δοῦλες ἀσπροχέρεις,
 πὺ σήκωσαν τὰ φαγητὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τραπέζια

60

καὶ τὰ ποτήρια πὺν ἔπιναν οἱ ἀγέρωχοι μνηστήρες.
 Κ' ἔρριξαν χάμου τὶς φωτιῆς ἀπ' τοὺς φανούς, καὶ βύλαν
 ἄλλα περίσσια ἀπάνω τους ξύλα γιὰ φῶς καὶ ζέστα.

Τότες ἀρχίζει ἡ Μελανθῶ ξανὰ μὲ τὸ Δυσσέα·

«Ἀκόμα θὰ μᾶς τυραννῆς, ὦ ξένε, ἐδῶ τῆ νύχτα,
 στὸ σπίτι τριγυρίζοντας, κοπέλλες νὰ ματιάζης;

Σοῦ σώνουν, κακορίζικε, τὰ πῶφαγες, καὶ φεύγα.

Ἦ τάχα θὲς μὲ τὶς δαυλιῆς νὰ πεταχτῆς στὸ δρόμο;»

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ μέγας Ὀδυσσεύς·

«Γιατὶ μὲ τόσο, ἀθεόφοβη, μὲ κατατρέχεις ἄχτι;

Τάχα ποῦμαι ἔτσι δὰ λερὸς καὶ φτωχικὰ ντυμένος,

καὶ βγαίνω καὶ ψωμοζητῶ στῆς πείνας τὴν ἀνάγκη;

Τέτοιοι ἔναι κεῖνοι πὺν στῆ γῆς γυρίζουν καὶ ζητᾶνε.

Κ' ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κ' ἤμουν πλούσιος,

κ' εὐτυχισμένος, κ' ἔδινα σ' ἐκείνους πὺν γυρνοῦσαν,

καὶ γύρευαν, ὅποιοι εἶτανε, κι ἀπ' ὅτι εἶχαν ἀνάγκη·

καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους κι ἄλλα καλὰ περίσσια,

πὺν ἔχουν αὐτοὶ πὺν καλοζοῦν καὶ πὺν τοὺς λένε ἀρχόντους.

Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε, καὶ μοῦ τὰ ρήμαξ' ὄλα.

Κ' ἐσύ, ὦ γυναῖκα, κοίταξε μὴ χάσης τὴ λαμπράδα

πὺν σὲ στολίζει ἀνάμεσα σὲ τόσες ἄλλες δούλες,

μαζί σου ἂν τύχη κι ἄξαφνα χολιάση ἡ δέσποινά σου,

ἢ ἂν ἔρθη, σὰν πὺν ἐλπίζουνε, στὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσεύς.

Κι ἂν πάλε ἐκεῖνος χάθηκε καὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει,

νά, ὁ γιόκας του ὁ Τηλέμαχος, μεγάλος μὲ τὴ χάρη

τοῦ Ἀπόλλωνα· δὲ δύνεταὶ νὰ πράξη ἐδῶ γυναῖκα

κακό, χωρὶς νὰ ξέρη αὐτός, τὶ πιά παιδὶ δὲν εἶναι.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά τὸν ἄκουσε, κι ἀμέσως

τὴν παρακὸρη μάλωσε, καὶ φώναξέ της κ' εἶπε·

«Ἀδιάντροπη κι ἀθεόφοβη, τὴ βλέπω σου τὴν κάκια,

πὺν ἀπάνω στὸ κεφάλι σου θὰ πέση αὐτὴ κατόπι.

Σὰ νὰ μὴ γνώριζες μαθές, μιὰς κι ἄκουγές με τότες,

πὺν μέσα στὸ παλάτι μου ποθοῦσα νὰ ρωτήξω

τὸν ξένο γιὰ τὸν ἄντρα μου, γιατί βαρειά ἔχω λύπη.»

Κατόπι τῆς κελάρισσας τῆς Εὐρυνόμης κρένε·

«Φέρε, Εὐρυνόμη, ἐδῶ θρονὶ μὲ τὴν προβειὰ ἀποπάνω,

ὁ ξένος νὰ καθήσῃ ἐκεῖ, νὰ λήη καὶ νὰ μ' ἀκούγη

σὰν τοῦ μιλῶ, τὶ λαχταρῶ νὰ τὸν καλοξετάσω.»

70

80

90

Εἶπε, κ' ἐκείνη πρόθυμα φέρνει σιμὰ καὶ στήνει 100
καμνὶ καλοπελέκητο, μὲ τὴν προβειὰ ἀποπάνω.

ἄθησ' ἐκεῖ ὁ πολὺπαθος κι ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς,
ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει.
«Ξένε, ἐγὼ πρῶτα πρῶτα αὐτὸ θὰ σὲ ρωτήξω θέλω·
οἴός εἶσαι ἐσύ, καὶ πούθενε; ποιά ἡ χώρα σου, οἱ γονιοὶ σου;»

Καὶ γύρισε ὁ πολὺβουλος Δυσσεάς καὶ τῆς εἶπε
Γυναίκα, ἐσένα δὲν μπορεῖ μήτε στίς γῆς τὴν ἄκρη
εγάδι νὰ σοῦ βρῆ ἠνθητός. Ὡς τὰ οὐράνια ἐσένα
ηγαίνει ἢ φήμη σου· ὁ καλὸς παρόμοια βασιλέας
ημιζεται σὰν κυβερνήτη λαὸ πολὺ κι ἄντροιό, 110

ἐ δίκιο καὶ θεοφοβία. Ἡ γῆς του βγάζει σάρι,
ἀ δέντρα φέρνουνε καρπούς, τὰ πρόβατα πληθαίνουν,
αρίζει ψάρια ἢ θάλασσα, κι ὅλος ὁ κόσμος ἔχει
αἰ πλούτια καὶ καλοτυχιά μὲ τὴν καλοδηγία του.

Ἔώρα κ' ἐμένα ρώταγε στὸ σπίτι σου ὅτι ἄλλο,
ἴμως πατρίδα καὶ γενιὰ νὰ πῶ μὴ μοῦ γυρεύης,
ταλιές μὴν ἔρθουν θύμησες καὶ μὲ γεμίσουν πόνους,
γιατ' εἶμαι πολυστέναχτος. Καὶ μὲς σὲ ξένο σπίτι
δὲν πρέπει νὰ μυρολογῶ καὶ στεναγμοὺς νὰ βγάζω,
ἢ φρόνιμο τ'ἀνέπανο παρὰπονο δὲν εἶναι, 120

μὴν κάποια δούλα σου, ἢ κ' ἐσύ, χολώστε καὶ θαρρέψτε
τὼς τὸ μεθήσι μ' ἔπιασε, καὶ πλημμυρῶ στὰ δάκρυα.»

Κ' ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε
«ὦ ξένε, ὄλες τὶς χάρες μου, τὴν ὁμορφιά, τὸ σῶμα,
οἱ ἀθάνατοι μοῦ ἀφάνισαν ἀφότου στὴν Τρωάδα
μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ξεκίνησε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσεάς.

Ἄν τὴ ζωὴ μου ἐρχότανε νὰ διαφεντέψῃ ἐκεῖνος,
κ' ἢ δόξα μου θὰ πλήθαινε, κι ὅλα καλὰ θὰ βγαίναν
τώρα ἔχω πίκρες· τί πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἢ μοῖρα
[Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι, 130
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι ὅσοι σ' αὐτὸ τὸ λιόλουστο νησί μας λημεριάζουν,
θέλω δὲ θέλω μὲ ζητοῦν, κι ὅλο χαλνᾶν τὸ βίός μου.]

Γιὰ δαῦτο, μήτε ξένο ἐγώ, καὶ μήτε ἰκέτη ἀκούγω,
μήτε κανένα κήρυκα, τοῦ κόσμου δουλευτάρη,
μόνε μοῦ τρώει τὰ σπλάχνα μου τοῦ Ὀδυσσεά ὁ πόθος.
Αὐτοὶ γιὰ γάμο βιάζονται, κ' ἐγὼ τοὺς πλέχνω δόλους.

Καὶ πρῶτα θεὸς μὲ βοήθησε νὰ σοφιστῶ νὰ στήσω
 θεόμακρο στὸν πύργο μου παννί, καὶ νὰ τὸ φάνω,
 φιλόκλωστο κι ἀμέτρητο. Καὶ λέω τους, — Παληκάρια,
 μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποῦ ἀπέθανε Ὀδυσσεάς,
 μὴ βιάζεστε τὸ γάμο μου, γιὰ νὰποσώσω πρῶτα
 τὸ παννικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
 ποῦ τόχω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
 σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοιεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρη,
 μπάς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάση,
 σὰν κοίτεται ἀσαβάνωτος, ποῦταν καὶ τόσο πλούσιος.
 Αὐτὰ εἶπα, κ' οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές τους.
 Λοιπόν, τὶς μέρες ἔφαινα τὸ θεόμακρο παννί μου,
 τῆ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινα σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα. 140
 Τρεῖς χρόνους τοὺς κρυφόπαιζα, κ' ἔτσι τοὺς ἔπειθα ὅλους
 μὰ οἱ ἐποχὲς σὰν ἔφεραν τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
 καὶ τὰ φεγγάρια χάνονταν, καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
 οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπονες, μὲ πρόδωσαν, κ' ἐκείνοι
 ἦρθαν καὶ μ' ἔπιασαν ἐδῶ, καὶ μοῦ βαριομιλήσαν.
 Καὶ τότες πιά μὲ τὸ στασιὸ τὸ τέλειωσα ἀπ' ἀνάγκη.
 Μήτ' ἀπὸ γάμο γλυτωμὸ δὲ βλέπω τώρα, μήτε
 ἄλλον πιά τρόπο· στήν παντρεία μὲ σπρώχνουν οἱ γονιοί μου
 κι ὁ γιός μου, βλέποντας τὸ βιὸς ποῦ τρῶν αὐτοί, σκυλλιάζει,
 τί τώρα ποῦ ἄντρας ἔγινε καὶ νοιώθει, θὰ φροντίξῃ 160
 τὸ σπίτι του σὰν ἄνθρωπος ποῦ τὸν τιμάει ὁ Δίας.
 Ὡς τόσο λέγε μου κ' ἐσὺ τῆ φύτρα, τῆ γενιά σου
 δὲ θᾶσαι ἀπ' τοῦ παραμυθιοῦ τὸ δρῦν καὶ τὸ λιθάρι.»
 Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσεάς καὶ τῆς εἶπε
 «Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 ὡς πότε ἐσὺ θενὰ ζητᾶς νὰ μάθῃς τῆ γενιά μου ;
 Μὰ θὰ στὴν πῶ, καὶ πιώτερος ἄς γίνεται ὁ καημὸς μου
 αὐτῆ ἴναι ἡ τύχη τοῦ θνητοῦ ποῦ λείπει ἀπ' τὴν πατρίδα
 τόσον καιρό, ὅσο βρίσκουμαι κ' ἐγὼ ξενιτεμένος,
 καὶ τυραννιέται σὲ πολλὰς γυρνώντας πολιτεῖες. 170
 Ὅμως καὶ πάλε θὰ σ' τὸ πῶ τὸ ποῦ ρωτᾶς νὰ μάθῃς.
 Εἶναι μιὰ γῆς κατάμεσα τοῦ μελανοῦ πελάγου,
 ἡ Κρήτη, ἡ ὄρια κ' ἡ παχειὰ κ' ἡ τριγυρολουσμένη.
 Κατοίκους ἔχει ἀρίθμητους, καὶ χῶρες ἐνεήντα.
 Κάθε λαὸς κ' ἡ γλῶσσα του. Ζοῦν Ἀχαιοὶ στὸν τόπο,

ζοῦνε νησιῶτες Κρητικοί, παληκαριᾶς ξεφτέρια,
 καὶ Κύδωνες, καὶ Δωρικοί, καὶ Πελασγοὶ λεβέντες.
 Κ' εἶν' ἡ Κνωσό, χώρα τρανή, πού ὁ Μίνωας τοῦ μεγάλου
 τοῦ Δία σύντροφος ἐννιαῖ, κ' ἐννιαῖ κυβέροναι χρόνους,
 τοῦ Δευκαλίωνα ὁ γονιός, τοῦ ἀνθρώπου γονιοῦ μου, 180
 πού ἐξὸν ἐμένα, γέννησε τὸ ρήγα Ἴδομενέα.
 Στὸ Ἴλιο αὐτὸς ἀκλούθησε τοὺς δυὸ τοῦ Ἄτρεα γόνους
 μὲ τὰ καράβια του. Αἴθωνας ἐμένα τῶνομά μου,
 κ' ἐγὼ ὁ νεώτερος, αὐτὸς καλύτερος καὶ πρῶτος.
 Ἐκεῖ εἶδα τὸ Δυσσέα ἐγώ, καὶ ξενοφίλειπά τον,
 τί τοῦ ἀνέμου ἡ μάνητα τὸν πέταξε στὴν Κρήτη,
 στὴν Τροία καθὼς ἀρμένιζε, λοξὰ ἀπὸ τὸ Μαλέα,
 κ' ἦρθε στὴν Ἀμισό, κοντὰ στῆς Εἰλειθυίας τὸ σπήλιο,
 μέσα στὰ κακολίμανα, καὶ σώθη ἀπ' τὰ δρολάπια.
 Στῆ χώρα εὐτὺς ἀνέβηκε γιὰ τὸν Ἴδομενέα, 190
 πού σεβαστὸ τὸν ἔλεγε κι ἀγαπητό του φίλο.
 Εἶταν ὡς τόσο δέκα αὐγές, κἄν ἔντεκα, πού ἐκεῖνος
 γιὰ τὸ Ἴλιο μὲ τ'ἀνάφρυδα καράβια εἶχε κινήσει.
 Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸν πύργο μου καὶ καλοδέχτηκά τον,
 κι ἀπ' τὰ πολλὰ πού βρίσκονταν τὸν φίλειπα γενναῖα
 κ' ἔδωκα ἀλεύρια ἀπ' τὸ κοινό, κρασί φλογᾶτο, βόδια,
 γιὰ τίς θυσίες ἐκείνου καὶ τῶν συντρόφων ὄλων,
 πού τονὲ συνοδεύανε, νὰ τὰ χαρῆ ἢ ψυχὴ τους.
 Δώδεκα μέρες οἱ Ἀχαιοὶ προσμέναν τότε οἱ θεῖοι
 κακὸς τοὺς ἔκλεισε Βοριάς, κι οὐδὲ στὴ γῆς νὰ μείνουν 200
 δὲν ἄφηνε κάποιος θεὸς τοὺς ἔστελνε ὀργισμένους.
 Στὶς δεκατρεῖς κατάπεσε, καὶ τότες ξεκινήσαν.»
 Ἦξερε ψέματα πολλὰ νὰ λέη μ' ἀλήθειες ὅμοια
 τᾶκουγ' ἐκείνη, κ' ἐκλαιγε ὥσπου ἐλῶνε ἡ θωριά της.
 Κι ὅπως ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τὸ χιόνι λιώνει,
 πού ὁ Ζέφυρος τὸ στοιβάξε καὶ τῷλυσε ὁ Σιρόκος,
 κι ὅσο αὐτὸ λιώνει, οἱ ποταμοὶ φουσκώνουν κι ὄλο τρέχουν,
 ἔτσι στὰ δάχρυα λιώνανε τὰ ὄραϊα μάγουλά της,
 σὰν ἐκλαιγε τὸν ἄντρα της πού πλάγι της καθόταν.
 Κι αὐτὸς, ὅσο κι ἂν ἐνοιωθε τοῦ θρήνου της τὸν πόνο, 210
 κράταε τὰ μάτια ἀσάλευτα σὰν κέρατο ἢ ἀτσάλι,
 τὰ δάχρυα καθὼς ἔκρυβε στὰ βλέφαρα μὲ τέχνη.
 Κ' ἐκείνη σάνε χόρτασε τὰ δάχρυα καὶ τὸ κλάμα

πάλε τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κ' εἶπε·

«Θαρρῶ πῶς, ξένε, τώρα ἐγὼ θὰ δοκιμάσω ἐσένα, νὰ δῶ ἂν ἀλήθεια φίλειπες στὰρχοντικό σου μέσα τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς καλοὺς συντρόφους του ὅπως εἶπες. Σὰν τί λογῆς φορέματα φοροῦσε στὸ κορμί του καὶ ποιὰ σὰ νᾶταν ἢ ὄψη τους, κι αὐτοῦ καὶ τῶ συντρόφων;»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, καὶ τῆς εἶπε

220

«Γυναίκα, δύσκολο νὰ πῶ, τόσον καιρὸ πιά τώρα εἴκοσι χρόνοι ἔναι ποὺ αὐτὸς τὸν τόπο μου ἔχει ἀφήσει ὅμως θὰ παραστήσω τον καθὼς ἀνισιορῶ τον.

Διπλὴ φλοκάτα μαλλωτὴ καὶ πορφυρένια φόρειε ὁ θεῖος Δυσσέας, καὶ μὲ χρυσὴ κόπτσα ποὺ εἶχε θηλύκι διπλότρουπο, κι ἀπὸ μπροστὰ λαμπρῆς δουλειᾶς στολίδι σκύλος ζαρκάδι παρδαλὸ στὰ μπροστινά του κράτα, καὶ κοίτα το ποὺ σπάραζε· κι αὐτὸ θαμάζαν ὅλοι, πῶς, ὄντας ἀπὸ μάλαμα, κοιτάει καὶ πνίγει ὁ σκύλος τὸ ζῶ, ποὺ μὲ τὰ πόδια του σπαράζει νὰ ξεφύγη.

230

Θυμᾶμαι καὶ σφανταχερὸ χιτώνα στὸ κορμί του, ποὺ σὰν τῆ φλούδα γυάλιζε ποὺ ἔχει ξερὸ κορμυδί· τόσο εἶτανε ψιλόφτιαστος καὶ λιόλαμπρος συνάμα.

Πολλὲς σὰν τονὲ βλέπανε γυναῖκες τὸν θαμάζαν.

Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἄς μείνη μὲς στὸ νοῦ σου· δὲν ξέρω ἐκεῖνα τὰ σκουτιὰ ἂν τὰ φόρειε ἀπὸ τὸ σπίτι, ἢ ἂν σύντροφος τοῦ τᾶδωκε σὰν ἔμπαινε στὸ πλοῖο, ἢ κάποιος φίλος· τί πολλοὺς τοὺς εἶχε ὁ Ὀδυσσεύς.

Μὲς στοὺς λαοὺς τῶν Ἀχαιῶν λίγοι εἶτανε παρόμοιοι.

240

Κ' ἐγὼ σπαθὶ χαλκόφιαστο, καὶ πορφυρὴ χλαμύδα, διπλὴ κι ὠραία τοῦ ἔδωκα, κι ὀλόμακρο χιτώνα, καὶ μὲ τιμὴ τὸν ἔστειλα στὸ γλήγορο καράβι·

Μαζὶ του εἶταν καὶ κήρυκας τρανότερός του λίγο στὰ χρόνια, ποὺ κ' ἐκείνονε θὰ σοῦ στορήσω τώρα· καμπούρης, μελαψός, σγουρός, κ' εἶχε ὄνομα Εὐρυβάτης· κι ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους του τιμοῦσε ὁ Ὀδυσσεύς ἐξέχωρα αὐτόν, τί ταίριαζαν οἱ γνῶμες τῶ δυωνῶν τους.»

Εἶπε, καὶ πιώτερη ὄρεξη τῆς φέρανε γιὰ κλάμα ἐκεῖνα τὰ ὀλοφάνερα τοῦ Ὀδυσσεῦς σημάδια.

250

Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα, τότες τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κ' εἶπε·

*Καὶ πρῶτα σὲ συμπόνεσα, μὰ ἀπὸ τὰ τώρα, ὦ ξένη,
 ἔς στὸ παλάτι ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς θὰ μοῦ εἶσαι.
 Ἐγὼ τὰ ροῦχα τοῦδῶκα πού τώρα μοῦ ἱστοροῦσες·
 ἂ δίπλωσα καὶ τᾶβγαλα ἀπ' τὸ θάλαμο, κι ἀπάνω
 ἠλυκωτῆρι λαμπερὸ τοῦ κάρφωσα στολίδι.
 Ἰὰ αὐτὸς δὲ μοῦ γυρίζει πιά νὰ τὸν δεχτῶ στὸ σπίτι·
 οἶρα κακῆ τὸν ἔστειλε στὸ βαθυλὸ καράβι,
 ὁ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῆ, τὰναθεματισμένο.»

260

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
 Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
 ἦν ὁμορφιά σου μὴ χαλνᾶς, μὴ λυώνης τὴν καρδιά σου,
 ὀρνώντας γιὰ τὸν ἄντρα σου. Κι ὄχι κακὸ πῶς τόχω,
 εἶναι πολλῆς πού χάσανε καὶ κλαῖν τὸ σύγκοιτό τους,
 τὸν τὸ φιλί του χάρηκαν, καὶ τέκνα τοῦ γεννῆσαν,
 καὶ ἄς εἶταν ἄλλος, κι ὄχι αὐτός, πού λέν σὰ θεὸς φαινόταν.
 Μὰ πάψε πιά τὰ κλάματα, τὸ τί θὰ πῶ νᾶκούσης·
 ἰ θὰ μιλήσω ἀληθινά, καὶ δὲ θὰ σοῦ τὸ κρύψω,
 τὼς ἄκουσα τὸ γυρισμὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,

270

τοῦ ζῆ κοντὰ στῶν Θεσπρωτῶν τῆ γῆς τὴν καρποφόρα,
 καὶ φέρνει θησαυρὸ πολὺ πού σὺνάξε ἀπ' τὸν τόπο.
 Ὅμως τοὺς φίλους ἔχασε συντροφούς μὲ τὸ πλοῖο
 μέσα στάχνῳ τὸ πέλαγος, ἀπὸ τῆς Θρινακίας
 σὰν ξεκινοῦσε τὸ νησί· τὶ Ἥλιος μαζί καὶ Δίας
 βολώσανε, σὰν ἔμαθαν πῶς ὅλοι του οἱ συντρόφοι
 τοῦ Ἥλιου τὰ βόδια σκότωσαν. Καθῆκαν τότες ὅλοι,
 στῆς ἀγριεμένης θάλασσας τὰ κύματα· μὰ ἐκείνον,
 πὰς στήν καρίνα πού ἔμεινε, τὸν πέταξε τὸ κῆμα
 ὄξω στὴ γῆς τῷ Φαιάκωνε, τῶν θεογεννημένων,
 πού σὰν θεὸ τὸν τίμησαν, καὶ δῶρα τοῦ χάρισαν,
 καὶ νὰ τὸν στείλουν ἤθελαν ἀπείραγο στὸ Θιάκι.
 Κι ὁ Ὀδυσσέας ἀπὸ καιρὸ θᾶταν ἐδῶ φτασμένος,
 μὰ πιὸ συμφέρο θάρρεψε καὶ σ' ἄλλες νὰ γυρίσῃ
 χῶρες πολλῆς, καὶ θησαυρὸ μεγάλο νὰ μαζέψῃ·
 τόσες γνωρίζει πονηριᾶς καὶ τρόπους νὰ κερδίξῃ,
 κι ἄλλος θνητὸς δὲ δύναται νὰ παραβγῆ μαζί του.
 Αὐτὰ μοῦ τᾶπε ὁ Φεΐδωνας τῶν Θεσπρωτῶν ὁ ρήγας
 καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὀρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
 εἶταν ριγμένο κ' ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,

280

στή γῆς νὰ τονὲ φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.
 Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατί ἔτυχε καράβι
 Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινάη στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
 Καὶ μοῦδειξε ὄσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάξει,
 πὺν σῶναν καὶ τῆ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του
 τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.
 Καὶ στή Δωδώνη μοῦλεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
 ἀπ' τὰψηλόκορφο τὸ δρὺν τὸ θέλημα τοῦ Δία
 νὰκούση, πῶς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
 κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ πὺν λείπει.
 Καὶ νά, λοιπόν, πὺν εἶναι καλά, καὶ θάρθη ὅπου κι ἂν εἶναι,
 καὶ δὲν ἀργεῖ τοὺς φίλους του νὰ δῆ καὶ τὴν πατρίδα.
 Ὅρκο μεγάλο τώρα ἐδῶ σοῦ κάνω κι ἄκουσέ τον.
 Ὁ Δίας νάναί μάρτυρας, τῶν θεῶν ὁ πρωτοστάτης,
 κ' ἐτούτη ἢ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα, πὺν ἦρθα τώρα,
 πῶς ὄλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.
 Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάση ὁ Ὀδυσσέας,
 τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῆ, κι ἅμα πατήση ὁ ἄλλος.*
 Κ' ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε
 «Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου τέλος νὰ βρῆ· καὶ τότες
 θενάχης τὴν ἀγάπη μου, καὶ τόσα πλούσια δῶρα,
 πὺν θὰ σὲ μακαρίζουνε ὄσοι θνητοὶ σὲ βλέπουν.
 Μὰ ἄλλα ἢ ψυχὴ μου προμηνᾶ, κι αὐτὰ, θαρρῶ, θὰ βγοῦνε.
 Μήτ' ὁ Δυσσέας δὲν ἔρχεται καὶ μήτ' ἐσὺ δὲ θάρρης
 προβόδωμα· δὲν ἔχει πιά τὸ σπίτι νοικοκύρη,
 σὰν τὸ Δυσσέα πὺν στάθηκε στοὺς τιμημένους ξένους,
 πάντα καλὸς νὰ προβοδᾶ καὶ νὰ καλωσορίζη.
 Νίψτε τον τώρα, κοπελλιές, καὶ στρώστε του κλινάρι
 μὲ μαλακὰ παπλώματα καὶ χράμια καὶ φλοκάτες,
 πὺν ὡς τῆ χρυσόθρονην Αὐγὴ νὰ χαίρει' ἀπὸ ζέστα.
 Καὶ λούστε τον κι ἀλείψτε τον, ἅμα γλυχοχαράξη,
 νὰ πάη μὲ τὸν Τηλέμαχο στὸ γέμα νὰ καθήση
 μὲς στὸ παλάτι. Θὰ τὸ βροῦν πικρὸ οἱ κακοὶ μνηστῆρες,
 πὺν νὰ κακοκαρδίζουνε τὸν ξένο πάντα θέλουν,
 μὰ αὐτοὶ πιά δὲ θὰ δύνουνται νὰ κάμουν τὰ δικά τους,
 ὄσο ἂν θυμώνουνε. Καὶ πῶς, ὦ ξένε, ἐσὺ θὰ μάθης,
 ἐγὼ ἂν τις ἄλλες ξεπερνῶ στὰ φρένα καὶ στή γνώση,
 στὰ δεῖπνα μας ἂν κάθεσαι λερός, κακοντυμένος,

«Εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς· παιδῶνι μου· καὶ δὲ σὺ εἶπεν ἀποφάσει· Is. (r. 467—481)

μὲς στὸ παλάτι; τῶν θνητῶν οἱ μέρς εἶναι λίγες
 ὅποιος μᾶς φαίνεται ἄσπλαγχνος κ' ἔχει ἄσπλαχνη τὴ γνώμη,
 ὅλοι οἱ ἀνθρώποι καὶ σὰ ζῆ τὸν καταριοῦνται ἐτοῦτον, 330
 καὶ σὰν πεθάνῃ, τὸν γελοῦν καὶ τὸν καταφρονοῦνε.

Πάλε, ὅποιος φαίνεται γλυκός, κ' ἔχει γλυκειὰ τὴ γνώμη,
 ἢ δόξα του ὡς τὰ πέρατα σκορπιέται ἀπὸ τοὺς ξένους,
 κι ὅλος ὁ κόσμος ἐκεινοῦ καλὸ ἴνομα τοῦ δίνει.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
 «Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέχνου τοῦ Λαέρτη,
 συχάθηκα τὶς μαλακὲς φλοκάτες καὶ τὰ χρᾶμια,
 ὅταν τῆς Κρήτης τὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα ἀφῆκα,
 καὶ βγῆκα μὲ μακρόκουπο καράβι στὰ πελάγη.
 Κάλλιο ἄς πλαγιάσω σὰν καὶ πρὶν, πού ὀλόνηχτα ἀγρουπνοῦσα: 340
 πόσες νυχτιὲς δὲν πέρασα τὸ φτωχικὸ κλινάρι,
 τὴ χρῦσοθρόνιαστην Αὐγὴ προσμένοντας νὰ φέξῃ.
 Κι οὐδὲ τὸ ποδοπλύσιμο δὲν τὸ ζητάει ἢ καρδιά μου,
 οὐδὲ καμιά τὸ πόδι μου γυναίκα δὲ θ' ἀγγίξῃ,
 ἀπ' ὅσες μὲς τοὺς πύργους σου βρίσκουντ' ἐδῶ δουλεῦτρες,
 ἔξὸν κάποια γερόντισσα καλὴ καὶ τιμημένη,

ἃ βρίσκειται, πού ν' ἀπαθεν ὅσα κ' ἐγὼ ἢ καρδιά της.
 Ἐκείνη θὰ τὴν ἀφῆνα τὰ πόδια μου ν' ἀγγίξῃ.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ λέει «᾿Ω φίλε ξένε,
 τί ξένος ἀπ' τὰ μακρινὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι 350
 τόσο σοφὸς κι ἀγαπητὸς ἄλλος ποτές δὲν ἦρθε,
 μὲ τόση γλύκα ἐσὺ τὰ λὲς καὶ τ' ἀρμηνεύεις ὅλα.
 Τώρα ἔχω ἐγὼ γερόντισσα μὲ νοῦ γεμᾶτο γνώση,
 αὐτὴ πού γλυκανάθρεψε τὸ δύστηχό μου ρήγα,
 κι ἀπὸ τῆς μάννας τὴν κοιλιά τὰ χέρια της τὸν πῆραν.
 Ἐκείνη, ἂν κ' εἶναι ἀλλοίμονη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνῃ.
 Σήκου καλὴ μου Εὐρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ νύψῃς
 τὸ συνομίληκο. Πού πιά κ' ἐκεῖνος τώρα θ' ἀναί
 μὲ τοῦτον καὶ στὰ χέρια του παρόμοιος καὶ στὰ πόδια.
 Γιατ' οἱ ἀνθρώποι γλήγορα γεράζουνε στὰ πάθια.» 360

Σκέπασε τότες ἡ γριά τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια,
 καὶ δάκρυα χύνοντας θερμὰ παραπονέθη κ' εἶπε
 «᾿Ωχοῦ, παιδάκι μου, ἐγὼ πιά ἀπελπίστηκα γιὰ σένα
 περίσσια ὁ Δίας σ' ὀργίστηκε μ' ὅλη τὴ θεοφοβία σου.
 Γιατὶ ἄλλος τοῦ βροντόχαρου τοῦ Δία θνητὸς κανένας

δὲν ἔκαψε παχιά μεριά μηδ' ἑκατόβοδα ὄρια,
 παρ' ὅσα ἐσὺ τοῦ πρόσφρονες, μὲ προσευκὲς ζητώντας
 ἀναπαμένα γερατεία, καὶ τοῦ παιδιοῦ σου χρόνια.
 Καὶ τώρα ἐσένα μοναχὰ τὸ γυρισμό σου ἀρνήθη.
 Ἔτσι μ' ἐκείνον θάπαιζαν στήν ξενιτεία οἱ γυναῖκες, 370
 σὰν ἔμπαινε στὰ λαμπερὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων,
 σὰν πού μὲ σένα ἐδῶ γελοῦν οἱ σκύλλες τώρα ἐδαῦτες.
 Μὴ θέλοντας ἐσὺ κακὲς νᾶκοῦς βρισιές, ἀρνιέσαι
 τὸ πλύσιμο, κ' ἐμένανε προστάζει, τὴν πιστὴ της,
 ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου ἢ θυγατέρα.
 Τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνω ἐγὼ γιὰ κείνη καὶ γιὰ σένα,
 τί ξάφνω μὲς τὰ στήθια μου πολλοὶ καημοὶ ξυπνήσαν.
 Καὶ τώρα πρόσεξέ μου αὐτὸ πού νὰ σοῦ πῶ ἐγὼ θέλω.
 Ξένοι πολλοὶ πλανήθηκαν κ' ἤρθαν ἐδῶ, μὰ ἀκόμα
 κανένα δὲν ἀντάμωσα νὰ μοιάζῃ τοῦ Ὀδυσσεά, 380
 ὅσο στὸ σῶμα, στὴ φωνή, στὰ πόδια ἐσὺ τοῦ μοιάξεις.»

Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσεάς καὶ τῆς κρένει
 «Αὐτό, ὦ γριά, μᾶς εἶπανε κι ὅσοι τοὺς δυό μας εἶδαν,
 πὼς ἓνας μὲ τὸν ἄλλονε πολὺ ἔχαμε μοιασίδι,
 καθὼς δὰ τῶνοιωσες κ' ἐσύ, καὶ φανερὰ μοῦ τῶρες.»

Εἶπε, καὶ πῆρε ὀλόλαμπρο τότ' ἢ γριά λεβέτι,
 καλὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, κ' ἔβαλε πολὺ κρού
 νερό, κατόπι καὶ ζεστό. Καὶ κάθησε ὁ Δυσσεάς
 λίγω παράμερα τῆς στιᾶς, γεροτὸς πρὸς τὸ σκοτάδι,
 τί τοῦθε φόβος ἄξαφνα μὴν τύχη καὶ γνωρίση 390
 τὸ λάβωμά του ψάχνοντας, καὶ ὅλα τὰ φανερώση.
 Σιμώνει τότες ἢ γριά τὸ ρήγα της νὰ πλύνῃ,
 καὶ πλένοντάς τον ἔνοιωσε τὸ λάβωμα πού κάπρος
 μὲ τᾶσπρο δόντι μιὰ φορὰ στὸ πόδι τοῦχε ἀνοίξει,
 σὰν ἦρθε νέος στὸν Παρνασσό, τῆς μάννας του τὸν κύρη,
 τὸ δοξασμένο Αὐτόλυκο νὰ δῆ μὲ τὰ παιδιὰ του,
 πού εἶτανε πρῶτος τῶν θνητῶν σὲ πονηριές καὶ σ' ὄρκους,
 τοῦ θεοῦ τοῦ Ἑρμῆ χαρίσματα· τί εἶχε πολλὰ ἀπ' ἐκείνον
 καλὰ γιδιῶν κι ἀρνιῶν μεριά ὁ θεὸς Ἑρμῆς, καὶ πάντα
 μὲ ἀγάπη τὸν συνόδευε καὶ προθυμιὰ μεγάλη.
 Στὸ καρπερὸ ὁ Αὐτόλυκος σὰν πέρασε τὸ Θιάκι,
 καὶ βρῆκε μὲ νιογέννητο τὴν κόρη του ἀγοράκι, 400
 ἢ Εὐρύκλεια τοῦ τᾶπόθεσε στὰ γόνατα, κατόπι

πὸ τὸ δεῖπνο, κι ἄξαφνα τοῦ φώναξε καὶ τοῦπε

«Αὐτόλκυε, βρὲς τῶνομα πὸν τώρα ἐσὺ θὰ βάλῃς
τῆς θυγατέρας σου τὸ γιὸ τὸν πολυαγαπημένο.»

Κι ὁ Αὐτόλκυος ἀπάντησε «Γαμπρὲ καὶ θυγατέρα,
ἂ, τῶνομα πὸν θὰ σᾶς πῶ νὰ βάλτε τοῦ ἀγοριοῦ σας.

Ἰερίσιους δυσαρέστησα ἐγὼ πὸν ἐδῶ σᾶς ἦρθα,
υἱαῖκες κι ἄντρες, πὰς σ' αὐτὴ τῆ γῆς τὴν τροφοδότρα
κι αὐτὸ Δυσσέας νὰ λεχτῆ τὰγόρι καὶ σὰν ἔρθῃ
μεγάλος σῆς μητέρας του τὸ δοξαστὸ παλάτι,

410

τὸν Παρνασσό, πὸν βρίσκεται τὸ βίός μου, θὰ τοῦ δώσω
μερίδιο, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδώσω.»

Αὐτὰ ὁ Δυσσέας τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα ἦρθε νὰ πάρῃ.
καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλκυου, κι ὁ Αὐτόλκυος ἀτός του,

μὲ ἀγάπη τὸν χερόσφιξαν καὶ τοῦ γλυκομιλῆσαν.

Κ' ἡ Ἄμφιθέα ἡ μάμμη του στὴν ἀγκαλιὰ τὸν πῆρε,
φιλώντας του τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμορφα του μάτια.

Καὶ τοὺς λεβέντηδές του γιουὺς τραπέζι νὰ τοιμάσουν
παράγγειλε ὁ Αὐτόλκυος, κ' ἐκεῖνοι τὸν ἀκοῦσαν,

420

κι ἀμέσως πῆραν φέρανε πέντε χρονῶνε βόδι

τὸ γδάραν, τὸ συγύρισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
μὲ τέχνη τὸ λιανίσανε, σὲ σοῦβλες τὸ περάσαν,

κι ἀφοῦ τ' ὄμορφοψήσανε, χωρίσαν τὶς μερίδες.

Ὅλημερὶς τραγόπιναν ὥσπου κατέβῃ ὁ ἥλιος,
καὶ δὲ στερήθη κανενὸς καρδιὰ σωστὸ μερίδιο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
πλαγιάσανε νὰ κοιμηθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ὕπνο.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλκυου μὲ τὰ σκυλιὰ κινήσαν

430

γιὰ τὸ κνήγι, κι ὁ λαμπρὸς μαζί τους Ὀδυσσεάς.

Περνώντας τοῦ ἀψηλόκορφου τοῦ Παρνασσοῦ τὰ δάσια,
γλήγορα φτάσαν σὲ λακκιὰς ἀνεμοσαρωμένες.

Κι ὁ ἥλιος ὅτι πρόβαλε καὶ τὶς στεριὰς χτυποῦσε,
ἀπ' τοῦ βαθιοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ σιγανὸ τὸ ρέμα,

στὸ δάσο μπῆκαν οἱ ὄδηγοί, τὰχνάρια ὄμπρὸς οἱ σκύλοι
νὰ βροῦνε τρέχανε, κ' οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλκυου ἀκλουθοῦσαν

μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, πὸν πῶ σιμὰ στοὺς σκύλους
τραβοῦσε ὄμπρὸς σαλεύοντας μακροῖσκιωτο κοντάρι.

Μέσα σὲ λόγγο σύδεντρο μέγα καπρὶ κοιτόταν.

Μήτ' ἄνεμοι ἐκεῖ σύνυγροι δὲν ἀγριοφουσοῦσαν,
 μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες δὲ χτυποῦσαν,
 μήτε βροχὴ δὲν πέφναγε, τόσο πυκνὸς ὁ λόγγος,
 καὶ φύλλα ἀρίθμητα στῆ γῆς τριγύρω σκορπισμένα.
 Κι ἀκούγοντας ποδοβολῆ σκυλιῶν κι ἀντρῶν ὁ κάπρος,
 πού ἐρχόντουσαν ἀπάνω του, πετιέται ἀπὸ τὸ λόγγο,
 κι ἀντίκρου τους ὀρθότριχος, μὲ μάτια φλόγες, στάθη.
 Πρῶτα ὁ Δυσσέας τοῦ χύθηκε, καὶ τὸ μακρὸ κοντάρι
 ἢ χέρα του ἀνασήκωσε, τὸ ζῶ γιὰ νὰ βαρέση.
 Ὅμως ὁ κάπρος πρόλαβε, κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνα
 κρέας πολὺ τοῦ ξέσκισε περνώντας, κι ἀπ' τὸ πλάγι
 τὸ δόντι μπήγοντας, χωρὶς τὸ κόκκαλο νάγγιξε. 450
 Πάνω στὸν ὄμο τὸ δεξι βαρῶ ὁ Δυσσέας τὸν κάπρο,
 καὶ βγῆκε ἢ μύτη ἢ σουβλερὴ τοῦ κονταριοῦ ἀπ' ἀντίκρου
 καὶ πέφτοντας μὲ μουγκρητὸ ξεψύχησε τὰγοίμι.
 Τότες οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου νοιαστῆκαν τὸ Δυσσέα,
 τὸ θεῖο κι ἀψεγάδιαστο, τοῦ δέσανε μὲ τέχνη
 τὸ λάβωμα, σταμάτησαν μὲ γήτεμα τὸ μαῦρο
 τὸ αἷμα, καὶ τὸν φέρανε στὸ γονικὸ πάλατι.
 Καὶ τέλος πιά ὁ Αὐτόλυκος μὲ τὰ παιδιὰ του ἀντάμα,
 ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔγιαναν, καὶ δῶρα τοῦ πορέψαν,
 χαρούμενοι τὸν ἔστειλαν χαρούμενο στὸ Θιάκι. 460
 Ὁ κύρης του ἀναγάλλιασε κ' ἢ σεβαστὴ του μάννα
 πού γύρισε, καὶ ρώταγαν νὰ μάθουνε πῶς τοῦρθε
 τὸ λάβωμα καὶ τότε αὐτὸς δηγήθηκέ τους ὅλα,
 πῶς στὸ κυνήγι ἀσπρόδοντο καπρὶ τὸν εἶχε σκίσει
 στὸν Παρνασσό, μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου σὰν πῆγε.
 Αὐτὸ τὸ λάβωμα ἄγγιξε καὶ γνώρισε ἢ γριοῦλα,
 κι ἀφῆκε εὐτὺς τὸ πόδι του νὰ πέση, καὶ τὸ πόδι
 μὲς στὸ λεβέτι γλίστρησε, καὶ βρόντηξε ὁ χαλκὸς του,
 κι ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔγυρε, καὶ τὰ νερὰ χυθῆκαν. 470
 Χαρὰ συνάμα καὶ καημὸς τὸ νοῦ της συνεπῆρε,
 τὰ μάτια της δακρῶσανε, καὶ κόπηκε ἢ φωνὴ της.
 Καὶ τὸ πηγούνι πιάνοντας τοῦ Ὀδυσσέα, τοῦ εἶπε
 «Εἶσαι ὁ Δυσσέας, παιδάκι μου, καὶ δὲ σ' εἶχα γνωρίσει,
 παρὰ καλὰ σὰν ἔψαξα τοῦ ἀφέντη μου τὸ σῶμα.»
 Εἶπε, καὶ γύρισε ματιὰ κατὰ τὴν Πηνελόπη,
 νὰ φανερώσῃ θέλοντας πῶς μέσα ἔναι ὁ καλὸς της.

Μὰ αὐτὴ νὰ δῆ δὲ δύνονταν ἀντίκρου καὶ νὰ νοιώσῃ,
 εἰ ἢ Ἀθηνᾶ τῆς γύριζεν ἄλλοῦ τὸ λογισμό τῆς.

Τότε ὁ Δυσσέας ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξιὴν τὴν πιάνει,
 καὶ πλάγι του τραβῶντας τὴν μὲ τᾶλλο, αὐτὰ τῆς λέει. 480

«Νὰ μ' ἀφανίσῃς καὶ καλὰ ζητᾷς ἐσὺ, μαννοῦλα;
 Τάχα σ' αὐτό σου τὸ βυζὶ δὲ μ' ἔθρεψες; καὶ τώρα
 τόσα σὰν ἔπαθα, γυρνῶ στὰ εἴκοσι χρόνια

στὸν τόπο μου. Ἄφου μ' ἐνοιώσες μὲ κάποιου θεοῦ βοήθεια,
 σώπα, μὴν τύχη κι ἀκουστῆ κι ἀπ' ἄλλον ἔδω μέσα.

Γιατὶ ἄκουσε τί θὰ σοῦ πῶ, κι ὅτι ἐγὼ πῶ τελειέται
 ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες μοῦ δαμάσῃ,
 κ' ἐσένα δὲ θὰ λυπηθῶ, βυζιάστρα μου κι ἂν εἶσαι,
 τὴν ὥρα ποὺν τίς ἄλλες μου τίς δοῦλες θὰ σκοτώνω.» 490

Κ' ἡ Εὐρύκλεια τότε ἡ γνωστικιά τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 «Τί λόγο ἀπὸ τᾶχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;

Ξέρεις πὼς εἶναι ἀσάλευτη κι ἀλύγιστη ἡ ψυχὴ μου,
 καὶ θᾶναι σὰν τὸ σίδηρο καὶ τὸ στεριὸ λιθάρι.

Κι ἄλλο ἐν' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου·
 ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες σοῦ δαμάσῃ,

κάθε γυναῖκα τοῦ σπιτιοῦ θὰ σοῦ τὴν ἱστορήσω,
 ποιέες ἄτιμα σοῦ φέρουνται, καὶ ποιέες δὲν ἔχουν κροῖμα.»

Καὶ τότες ὁ πολὺβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη·

«Τί θὰ μοῦ πῆς, μαννοῦλα, ἐσὺ γι αὐτές; δὲν εἶναι ἀνάγκη· 500

μονάχος μου τὴν καθεμιὰ θὰ νοιώσω καὶ θὰ μάθω.
 Μόν' σώπαινε, καὶ στοὺς θεοὺς νᾶφήσῃς τὴ φροντίδα.»

Κι ἀπ' τὰ παλάτια διάβηκε ἡ γριά γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
 νερὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, ποὺ χύθηκε ὅλο τᾶλλο.

Κι ἀφου καλὰ τὸν ἔπλυνε καὶ τοῦ ἄλειψε τὸ λάδι,
 πρὸς τὴ φωτιὰ τότε ἔσυρε ὁ Δυσσέας τὸ κάθισμά του,
 καὶ μὲ κουρέλια σκέπασε τὸ λαβωμένο πόδι.

Κι ἀρχίνησεν ἡ γνωστικιά νὰ κρένη Πηνελόπη·

«Ξένε, κάτι ἄλλο θέλω ἐγὼ νὰ σὲ ρωτήξω ἀκόμα,
 τί φτάνει τώρα τῆς γλυκειαῖς ἀνάπαψης ἡ ὥρα, 510

γιὰ κείνους ποὺ ὕπνο χαίρουνται, πολὺ καημὸ κι ἂν ἔχουν.

Μὰ ἐμένα λύπη ἀμέτροτη μοῦ ἔχει δοσμένη ἡ μοῖρα·

Ὅσο ναι μέρα, τὴν περνῶ μὲ στεναγμοὺς καὶ κλάψεις,

στὸ σπίτι μέσα τὰ ἔργα μου κοιτώντας καὶ τίς δοῦλες·
 μὰ ἡ νύχτα μιάς καὶ κατεβῆ, κι ὅλους τοὺς πάρη ὁ ὕπνος,

μὲς στὸ κλινάρι κοίτουμαι, καὶ τὴν πικρὴ καρδιά μου
 ἔννοιες τὴν πνίγουνε σκληρές, ποὺ νὰ θρηνηῶ μὲ κάνουν.
 Κι ὅπως ἢ Ἀηδόνα ἢ λυγερὴ καὶ κόρη τοῦ Παντάρου,
 γλυκολαλεῖ, τῆς ἀνοιξῆς ἅμα ὁ καιρὸς γυρίση,
 στῶ δέντρων καθὼς κάθεται τὰ πυκνωμένα φύλλα, 520
 καὶ μὲ συχνὰ γυρίσματα μύριους σκοποῦς ἀλλάζει,
 τὸν Ἴτυλο, τὸ τέκνο τῆς, θρηνηώντας, ποὺ τὸν εἶχε
 σκοτώσει ἀνήξερα, τὸ γιὸ τοῦ βασιλέα τοῦ Ζήθου,
 κ' ἔμένα ὁ νοῦς μου μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ μιὰ ἀπ' ἐκεῖ γυρίζει,
 ἢ νὰ σταθῶ μὲ τὸ παιδί, καὶ νὰ φυλάω δωπέρα,
 τὸ ἔχει μου, τίς δοῦλες μου, καὶ τὰψηλὰ παλάτια,
 μὲ σεβασμὸ στὸ ταίρι μου καὶ στὴ φωνὴ τοῦ κόσμου,
 ἢ τὸν καλύτερο Ἀχαιὸ μνηστήρα νὰ κλουθῆσω,
 ποὺ στὸ παλάτι βρίσκεται, καὶ δίνει πλέρια δῶρα.
 Κι ὅσο εἶτανε μικρὸ παιδί δὲ δέχονταν ὁ γιὸς μου 530
 ἄντρα νὰ πάρω καὶ νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τοὺς πύργους·
 μὰ τώρα ποὺ ἔγινε κι αὐτὸς μεγάλο παληκάρι,
 λυπᾶται τὸ πολὺ τὸ βιὸς ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ τρῶνε,
 καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖ νὰ φύγω ἀπ' τὰ παλάτια.
 Μ' ἄκουσε τώρα τῶναιρο ποὺ εἶδα, καὶ ξήγησέ το.
 Εἵκοσι χῆνες θρέφω ἐδῶ μὲ τὸ βροχτὸ σιτάρι,
 ποὺ χαίρουμαι νὰ τίς θωρῶ καὶ νὰ τίς καμαρώνω.
 Μέγας αἰτὸς ἀπ' τὸ βουνὸ κατέβη ἀγκιστρομύτης,
 καὶ τὰ λαιμά τους ἔσπασε· νεκρὲς στρωθῆκαν ὄλες 540
 μὲς στὰ παλάτια, κι ὁ αἰτὸς ἀνέβη στοὺς αἰθέρες.
 Κ' ἐγὼ θρηνηοῦσα κ' ἔσκουζα μὲς στῶναιρό μου τότες,
 καὶ γύρω οἱ ὠριοπλέξουδες Ἀχαιίδες συναχτήκαν,
 ἀπ' τίς φωνές μου, ποὺ ὁ αἰτὸς μοῦ σκότωσε τίς χῆνες.
 Κ' ἐκεῖνος ἦρθε κάθησε στὸ ξώστεγο ἀποπάνω
 κι ἀνθρώπινα λαλώντας μου μὲ μπόδιζε νὰ κλαίγω·
 «Θάρρος, τοῦ κοσμοξάκουστου τοῦ Ἰκάριου ὦ θυγατέρα
 ἀλήθεια νὰναι, κι ὄχι ὄναιρο, καὶ ξάστερο θὰ σοῦβγη.
 Οἱ χῆνες τοὺς μνηστήρες σου σημαίνουν, κ' ἐγὼ ποὺ εἶμουν
 ὡς τώρα αἰτὸς, ὁ ἄντρας σου τώρα εἶμαι καὶ γυρίζω,
 νὰ δώσω τέλος φοβερὸ σὲ κάθε σου μνηστήρα.» 550
 Εἶπε, κ' ἔμένα μ' ἄφησε τοῦ ὕπνου ἢ γλύκα τότες,
 καὶ κοίταξα, κι ἀγνάντεψα τίς χῆνες στὴν αὐλὴ μου,
 ποὺ ἔτρωγαν στάρι σὰν προτοῦ στὴ γούρνα τους τριγύρω.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ της
 « Ἀλλοιώτικα αὐτὸ τῶναιρο, γυναίκα, δὲν ξηγιέται,
 γιατί ὁ Δυσσέας ὁ ἴδιος πῶς θὰ τὸ τελέση σοῦ εἶπε,
 καὶ φαίνεται ὀλοκάθαρο τὸ τέλος τῶ μνηστήρων·
 μήτ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώσῃ μοῖρα. »

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 « Ἐχουμε, ὦ ξένε, ὄνειρατα ζαβά, μὲ κούφια λόγια, 560
 κι ἀπ' ὅσα ὄνειρευόμαστε, σωστὰ δὲ βγαίνουν ὅλα.
 Δυὸ θύρες τάλαιφροῖσκιωτὰ τὰ ὄνειρα ἔχουν πάντα
 μὲ κέρατο φτιαστὴ τὴ μιά, μὲ φιλντισὶ τὴν ἄλλη.
 Ὅσα ὄνειρ' ἀπ' τὸ φιλντισὶ τὸ πριονιστὸ διαβαίνουν,
 χαμένα εἶναι κι ἀνώφελα, καὶ τοὺς θνητοὺς γελᾶνε
 πάλε ὅσα ἀπ' τὰ καλόξεστα τὰ κέρατα περάσουν,
 ἀληθινὰ τοῦ βγαίνουνε τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὰ βλέπει.
 Μὰ ἐμένα τὸ ἔρρο μου ὄνειρο δὲν πρόβαλε ἀποκεῖθε
 πόση χαρὰ θὰ τῶχαμε, κ' ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου.
 Κι ἄλλο ἐγὼ κάτι θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου 570
 ζυγώνει ἡ τρισκατάρατη ἡ Αὐγὴ ποὺ θὰ μὲ πάρη
 ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὸ σπιτικό· θὰ βάλω τώρα ἀγώνα
 τᾶξινια ποὺ ἔστηνε σειρά μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνος,
 σὰν καρabiοῦ στραβόξυλα, δώδεκ' ἄξινια καὶ ὅλα
 μὲ μιὰ σαῖτα ποὺ ἔροικνε μακρόθε τὰ περνοῦσε,
 τέτοιον ἀγώνα τώρα ἐγὼ θὰ βάλω τῶ μνηστήρων·
 κ' ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα τεντώσῃ τὸ δοξάρι,
 κι ἄξινια δώδεκα μὲ μιὰ σαῖτα του περάσῃ,
 θάκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποὺ ἦρθα
 νιόπαντρη ἐγὼ, καὶ βρήκα τον ὄριο καὶ βιὸς γεμάτο, 580
 ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
 « Γυναίκα σεβαστὴ τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὀδυσσέα,
 τέτοιον ἀγώνα μὴν ἀρχῆς στοὺς πύργους σου νὰ βάλῃς
 γιατί θάναί ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἐδῶ φτασμένος,
 πρὶν τὸ δοξάρι πιάνοντας αὐτοὶ τῶριοφτιασμένο,
 τεντώσουνε τὴν κόρδα του, καὶ ρίξουν μὲς στ' ἄξινια. »

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε
 « Ἄν ἤθελες, ὦ ξένε, ἐδῶ γιὰ μένα νὰ καθήσῃς
 ὕπνος δὲ θὰ χυνότανε πᾶς στὰ ματόφυλλά μου. 590
 Ὅμως δὲ γίνεται οἱ θνητοὶ παντοινὰ νὰ μνήσκουν

ἀκοίμητοι· γιατί οἱ θεοὶ καιρὸ τοὺς ἔχουν βάλει
 γιὰ κάθε πρᾶμα ξέχωρα στὴ γῆς τὴν τροφοδότρα.
 Καὶ τώρα ἐγὼ στάνῳγι μου θάνέβω νὰ πλαγιάσω,
 σὲ κλίνη πολυστέναχτη καὶ πολυδακρυσμένη,
 ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ μίσειψε ἀπ' τὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσεάς,
 τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῆ τ'ἀναθεματισμένο.
 Ἐκεῖ πηγαῖνω ἐγὼ κ' ἐσύ, στὸ σπίτι αὐτὸ κοιμήσου,
 κ' ἢ χάμου στρώνεις, ἢ τοὺς λὲς κρεββάτι νὰ σοῦ βάλουν.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ θεόλαμπρα τάνῳγια της ἀνέβη,
 ὄχι μονάχη· οἱ βάγιες της μαζί κι αὐτιὲς πηγαῖναν.
 Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τὶς βάγιες,
 τὸν ἀκριβὸ της ἔκλαιγε Δυσσέα ὡσότου ὕπνο
 ἢ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της.

600

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ.

Κι ὁ Ὀδυσσεάς ὁ θεϊκὸς στὸ πρόσπιτο πλαγιάζει,
 σὲ ἀδούλευτο βοδόπετσο, μὲ ἀπάνω του στρωμένες
 προβειὲς περισσιες τῶν ἀρνιῶν ποὺ σφάζαν οἱ μνηστῆρες.
 Σκέπασμα τότες τοῦρριξε φλοκάτα ἢ Εὐρυνόμη.
 Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσε, κι ὄλεθρο κρυφομελέτα ὁ νοῦς του
 γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Σύγκαιρα τοῦ παλατιοῦ οἱ κοπέλλες,
 ὅσες ἀγκαλιαζόντουσαν μ' ἐκείνους, βγαῖναν τώρα,
 κ' ἢ μιὰ τῆς ἄλλης μὲ χαρὲς καὶ γέλοια συντυχαῖναν.
 Ὅμως ἐκείνου λύσσαζε στὰ σωθικὰ ἢ καρδιά του,
 κι ὄλο τὸ γύρναε μὲς στὸ νοῦ καὶ μέσα στὴν ψυχὴ του,
 νὰ ὀρμήση, καὶ μὲ θάνατο τὴν καθεμιὰ νὰ σβύση,
 ἢ στὸ στερνὸ τους φίλημα ν'ἀφήση τοὺς μνηστῆρες·
 κι ὀλοένα βόγγαε μέσαθε κι ἀλύχταε ἢ καρδιά του.
 Κι ὅπως ἢ σκύλλα, τὰ μικρὰ σὰ νοιάζεται κουτάβια,
 ξένο ᾄ ματιάση, τοῦ ἀλυχτάει κι ἀμάχη τοῦ γυρεύει,
 ἔτσι ἀλυχτοῦσε μέσα του, κακὰ τηρώντας ἔργα.
 Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε, τὰ στήθια του χτυπώντας·
 «Βάστα, καρδιά· χειρότερα δεινὰ βαστοῦσες τότες
 ποὺ μοῦτρωγε ὁ ἀδάμαστος ὁ Κύκλωπας γενναίους
 συντρόφους, κ' ἐσὺ θάρρευες, ὡσότου ἀπὸ τὸ σπῆλιο
 ποὺ ὁ Χάρος σὲ φοβέριζε, σ' ἔφερ' ἢ γνώση μου ὄξω.»

10

20

Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ θυμὸ λαλοῦσε στὴν καρδιά του,

ὡς τόσο αὐτὸς ἀπὸ τῆ μιᾶ γυρνοῦσε κι ἀπ' τὴν ἄλλη.
 καὶ καθὼς ἄνθρωπος κοιλιὰ γεμάτη πάχος κ' αἷμα,
 τριφογυρίζει στὴ φωτιά πού ἀνάβει καὶ δὲ βλέπει
 ἤν ὥρα νὰ γοργοψηθῆ, παρόμοια κι αὐτὸς γύρνα
 μιὰ ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ, καὶ σπούδαζε τὸν τρόπο νὰ βαρέση
 πολλοὺς ὄχιτροὺς ἀδιάντροπους, αὐτὸς μονάχος ὄντας.

Καὶ τότες ἀπ' τὸν οὐρανὸ κατέβηκε ἡ Παλλάδα 30
 ἔμπρός του, κ' ἔμοιαζε θνητῆς γυναίκας τὸ κορμί της
 καὶ στάθηκε ἀπεπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια·

«Πάλε ἀγρουπνᾶς, πού πιὸ ἄμοιρος δὲ βρέθη στὴ γῆς ἄλλος;
 Νά δά, τὸ σπίτι σου, καὶ νά, τὸ ταίρι σου ἐκεῖ μέσα,
 καὶ τὸ παιδί σου, πού ὅμοιο του ποιός δὲν ποθεῖ πατέρας;»

Καὶ γύρισε ὁ πολὺβούλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 «Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινά, θεά μου, ὅσα μοῦ εἶπες
 μιὰ ἐμένα τοῦτο μέσα μου μεταγυρνάει ὁ νοῦς μου,
 τὸ πῶς τοὺς παραδιάντροπους αὐτοὺς νὰ γγίξω μόνος.
 πού αὐτοὶ ἔναι πάντα μαζωχοὶ μὲς στὰ παλάτια ἐδαῦτα. 40
 Κ' ἐν' ἄλλο μεγαλύτερο στὰ φρένα μου ἀναδεύω,
 τὸ Δία ἂν ἔχοντας βοηθὸ κ' ἐσέναγε τοὺς σβύσω,
 πού θενὰ βρῶ καταφυγή; Στοχάσου το κ' ἐτοῦτο.»

Καὶ τότες τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
 «Καημένε, καὶ στὸν πιὸ μικρὸ φίλο πιστεύουν ὅλοι,
 ποῦναι θνητός, καὶ πού πολλὰ νὰ σοφιστῆ δὲν ἔχει.
 Μὰ ἐγὼ ἔμαι ἀθάνατη θεά, πού ὅλο σὲ διαφεντεύω
 σὲ κάθε ἀγώνα σου. Καὶ νά, τί ἐγὼ σοῦ φανερώνω
 πενήντα νὰ μᾶς ἔζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι,
 τὸ τέλος μας γυρεύοντας μὲ πόλεμο νὰ φέρουν, 50
 ὡς κ' ἐκειῶνε θᾶπαιρνες ἐσὺ τᾶρνια καὶ βόδια.
 Ἄμε, κοιμήσου· εἶναι κακὸ νὰ ὀλονυχτᾶς τοῦ κάκου
 καὶ νᾶγρουπνᾶς· τὰ πάθια σου νὰ πάψουν δὲν ἀργοῦνε.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ὕπνο τοῦχυσε πᾶς στὰ ματόφυλλά του,
 καὶ τότες ξανᾶνέθηκε στὸν Ὀλυμπο ἡ Παλλάδα.
 Κι ὁ ὕπνος ἐκείνον ἔπιανε καὶ τοῦπαιρνε τίς ἐννοιες
 μιὰ ἡ πολυστοχαζούμενη γυναίκα του ξυπνοῦσε,
 καὶ κάθιζε στὸ μαλακὸ κλινάρι καὶ θρηνοῦσε.
 Κι ἀφοῦ ἡ καρδιά της χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
 πρῶτα στὴν Ἄρτεμη ἡ λαμπρὴ γυναίκα προσευκίεται 60

«Χαριτωμένη μου Ἄρτεμη, κόρη τοῦ Δία μακάρι
 νὰ μ' ἔτρωγε ἢ σαίττα σου χτυπώντας μου τὰ στήθη,
 γιὰ ἃς μ' ἄρπαξε ὀλοάξαφνα κι ἃς μ' ἔφερενε ἀνεμούρα
 σταχνὰ περάσματα, ἀπ' ἐκεῖ στοῦ ρέμα νὰ μὲ ρίξει
 πὺν καταπίσω τρέχοντας ὁ Ὀκεανὸς προβάλλει.
 Καὶ σὰν ποὺ ἀνέμοι πήρανε τὶς κόρες τοῦ Παντάρου,
 πὺν τὶς ἀφῆκαν οἱ θεοὶ πεντάρφανες, πανέρμες,
 κ' ἢ Ἄφροδίτη πῆρε τὶς καὶ γλυκανάθροπέ τὶς
 μὲ τὸ κρασί, μὲ τὸ τυρί, μὲ τὸ γλυκὸ τὸ μέλι,
 κ' ἢ Ἥρα γνώση κι ὁμορφιά τὶς χάρισε περίσσια,
 ἢ Ἄρτεμη τ'ἀνάστημα, κ' ἢ Ἀθηνᾶ τὴν τέχνη
 τὶς ἔμαθε νὰ φτιάνουνε κάθε δουλειὰ πιδέξια,
 κ' ἢ Ἄφροδίτη στὶς κορφὲς ὡς ν'ἀνεβῆ τοῦ Ὀλύμπου,
 τὸ Δία τὸ βροντόχαρο γιὰ νὰ παρακαλέση,—
 γιὰτὶ ὅλα τὰ κατέχει αὐτός, καὶ κάθε ἀνθρώπου ξέρει
 τὴ μοῖρα καὶ τὴν ἀμοιριά,—νὰ δώση στὶς κοπέλλες
 τοῦ γάμου τὶς λαμπρὲς χαρὲς, τρέξαν οἱ Ἄρπυιες τότες,
 κι ἄρπάξανε τὶς κοπελλιές, στὶς μαῦρες Ἐρινύες
 τὶς φέρον καὶ τὶς δώσανε, γιὰ νὰ τὶς ἔχουν σκλάβες·
 ἔτσι ἃς μ' ἀφάνιζαν οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι κ' ἔμένα,
 κι ἃς μὲ βαροῦσε ἢ Ἄρτεμη, πὺν τὸ Δυσσέα στοῦ νοῦ μου 80
 θωρώντας, στοῦ Ἄδη τὰ φριχτὰ νὰ κατεβῶ λημέρια,
 καὶ μήτε ἀνθρώπου ταπεινοῦ ψυχὴ νὰ μὴ γλυκάνω.
 Ὅμως κ' ἐκεῖνο ὑποφερό· μὲ κλάματα ὀλημέρα
 νὰ λυώνης κι ὅμως τὸ βραδὺ νὰ σὲ σκεπάζῃ ὁ ὕπνος,
 πὺν πέφτει στὰ ματόφυλλα, καὶ μονομιᾶς τὰ πάντα,
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴ λησμοσύνη ρίχτει·
 μὰ ἔμένα ὡς καὶ ὄνειρατα κακὰ μοῦ στέλνει ἢ μοῖρα.
 Καὶ πάλε ἐτούτῃ τὴ νυχτιὰ κάποιος στοῦ πλάγι μου εἶταν,
 πὺν τοῦμοιαζε σὰν πὺν εἶτανε μὲ τὸ στρατὸ σὰν κίνα,
 καὶ χαίρομουν, τὶ ἀληθινό, κι ὄχι ὄνειρο τὸ θάρρουν.» 90
 Αὐτὰ εἶπε, κ' ἢ χρυσόθρονη φάνη στὴ γῆς Αὐγοῦλα.
 Ἄγρικησε τὸ θρῆνον τῆς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 καὶ συλλογιόταν κ' ἔλεγε στοῦ νοῦ του πὺν ἐκείνη
 τὸν ἔνοιωσε, καὶ πὺν σιμὰ στὴν κεφαλὴ του στάθη.
 Καὶ τὴ φλοκάτα ἄρπάζοντας καὶ τὶς προβειές, πὺν μέσα
 κοιμότανε, τ'ἀπίθωσε πὰς σὲ θρονὶ τοῦ πύργου
 καὶ στὴν αὐλὴ τὸ βοδινὸ σὰν ἔθεσε τομάρι,

στο Δία προσευκήθηκε μὲ χέρια σηκωμένα·

«Πατέρα Δία, ἃ στέργετε στὸν τόπο μου νὰ φτάσω
ἀπὸ στεριῆς καὶ θάλασσες, κατόπι τόσα πάθια,
ἀπ' ὅσους μέσα ἐκεῖ ξυπνοῦν, φωνὴ ἄς σηκώση κάποιος,
κι ἄλλο σημάδι ἄς μοῦ φανῆ ἀπ' ἔξωθε τοῦ Δία.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ συνάκουσε τὴν προσευκὴ τοῦ ὁ Δίας,
κι ἀπὸ τὰ νέφια τάψηλά τοῦ λαμπεροῦ τοῦ Ὀλύμπου,
βρόντηξ' εὐτύς, καὶ χάρηκε ὁ μέγας Ὀδυσσεάς.

Κι ἀπὸ τὸ σπίτι σήκωσε φωνὴ γυναῖκα ἀλέστρα,
ποῦ ἐκεῖ σιμὰ βρισκόντουσαν τοῦ ἀφέντη της οἱ μύλοι,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναῖκες, νὰ τοιμάζουν
κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἄλλες σὰν ἀπάλεσαν, κοιμήθηκαν· ἐκείνη
ὄντας ἀδύναμη, ἄλεθε τὸ μύλο της ἀκόμα,
μὰ ξάφνω στέκει, καὶ φωνὴ σηκώνει γιὰ σημάδι

«Δία Πατέρα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων βασιλέα,
τρανὴ βροντὴ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὸν κάταστρο μᾶς στέλνεις,
μὲ δίχως σύννεφο· θεϊκὸ σημάδι σου μᾶς δείχνεις.

Ὁ λόγος ποῦ θὰ πῶ ἢ φτωχὴ, βόηθα νὰ μοῦβγη τώρα·
ἄς εἶναι πιά ἢ στερνὴ φορὰ ποῦ κάθονται οἱ μνηστῆρες
ἐδῶ, καὶ μὲ πασίχαρο γλεντίζουν φαγοπότι

αὐτοί, ποῦ μὲ τὴν κούραση τὰ γόνατα μοῦ κόψαν,
σὰν ἄλεθα τἀλεύρι τους· ἄς φᾶνε τὸ στερνό τους.»

Καὶ χάρηκε τὸ μάντεμα καὶ τὴ βροντὴ τοῦ Δία
ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ τὸ εἶδε πῶς θὰ γδικηθῆ τοὺς φταῖστες.

Κ' οἱ ἄλλες δοῦλες στὰ λαμπρὰ τοῦ Ὀδυσσεά παλάτια
μαζεύτηκαν, καὶ στὴ γωνιὰ πῆγαν φωτιὰ νανάψουν.

Σηκώθη κι ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἰσόθεος ὁ λεβέντης,
καὶ ντύθηκε· τὸ κοφτερὸ σπαθὶ στὸν ὄμο ζώνει,
τὰ ὠραῖα δένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
παίρνει κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη·

καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὐρύκλεια κρένει·

«Κυροῦλα, πῶς τιμήσατε τὸν ξένο αὐτὸ στὸ σπίτι;
ἢ δίχως στρωῶμα καὶ φαῖ καὶ δίχως ἔννοια μνήσκει;
Τὶ τέτοια ἔναι ἢ μαννοῦλα μου, μ' ὄλη τὴ γνώση πῶχει
τοῦ πιὸ χειρότερου θνητοῦ κάθε τιμὴ τοῦ κάνει,
καὶ τὸν καλύτερο ἀνθρώπο μὲ καταφρόνια διώχνει.»

Κ' ἢ φρόνιμη ἢ Εὐρύκλεια τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·

«Παιδάκι μου, τὸ φταίξιμο στὸν ἄφταιγο μὴ δίνης
 κρασί καθόταν κ' ἔπινε ὅσο ἤθελε, μὰ πείνα
 δὲν εἶχε πιά νὰ φάῃ θροφή· τῆς τῶπε πού ρωτοῦσε.
 Καὶ γιὰ ὕπνο καὶ γιὰ πλάγιασμα σὰν ἦρθε ἡ ὥρα, ἐκείνη
 τὶς δοῦλες τότες πρόσταξε κλινάρι νὰ τοῦ στρώσουν,
 μὰ αὐτός, σὰν κάποιος ἔρημος καὶ κακοπαθισμένος, 140
 δὲ δέχονταν σὲ στρώματα καὶ χράμια νὰ πλαγιάσῃ,
 μόνε σὲ βοδοτόμαρο καὶ σὲ προβειῆς ἀρνιῶνε
 μέσα στὸ πρόσπιτο· κ' ἐμεῖς τοῦ ρίξαμε φλοκάτα.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
 ξεκίνησε μὲ δυὸ γοργὰ μαζὶ σκυλιά, καὶ πῆγε
 στῶν ὀμορφόποδων Ἀχαιῶν τῆ συντυχιά νὰ κάτση.
 Κ' ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ ὦπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισινόρη,
 τὶς παρακόρες φώναξε, ἡ γριὰ ἡ τιμημένη·

«Σαλέψτε ἐσεῖς, τὸ πάτωμα σκουπίστε καὶ ραντίστε,
 καὶ στὰ καλόφτιαστα θρονιά ρίξτε χαλιά πορφύρα 150
 κ' ἐσεῖς οἱ ἄλλες, τὰ πολλὰ τραπέζια σφουγγαρίστε,
 κροντήρια καθαρίζετε καὶ δίκουπα ποτήρια·
 στὴ βρύση τρέξτε οἱ ἄλλες σας νερὸ νὰ κουβαλήστε
 γιὰτ' οἱ μνηστῆρες δὲν ἀργοῦν στὸ μέγαρο νὰ φτάσουν.
 γλήγορα σμίγουν, καὶ γιορτὴ θενᾶχουνε μεγάλη.»

Εἶπε, κ' ἐκεῖνες πρόθυμα τὰ λόγια τῆς ἀκοῦσαν.
 Εἴκοσι κόρες πῆγανε σι' ἀγροῦ νεροῦ τῆ βρύση,
 κ' οἱ ἄλλες μέσα δούλευαν μὲ τὰ πιδέξια χέρια.

Ἦρθαν κατόπι, μῆκανε καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ δοῦλοι, 160
 κ' ἔσκιζαν ξύλα τεχνικά. Καὶ φτάνουν ἀπ' τῆ βρύση
 κ' οἱ παρακόρες. Ἐφτίασε κι ὁ Εὐμαιος στὸν πύργο
 μὲ τρία, τὰ καλύτερα θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.
 Τὰ φῆκε αὐτὰ στοὺς ὀμορφους αὐλόγυρους νὰ βόσκουν,
 κ' ἐκεῖνος γλυκομίλησε στὸν Ὀδυσσεά κ' εἶπε·

«Σὲ καλοβλέπουν ἄραγες, καλέ μου ξένε, τώρα,
 ἢ ἀκόμα σὲ καταφρονοῦν στὰ μέγαρα, σὰν πρῶτα;»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει
 «Στοὺς θεοὺς νὰ τὴν πλερώσουνε τὴν ἀδικιά τους, φίλε,
 αὐτοί, πού σ' ἄλλου σπιτικὸ παράνομα ἀσεβοῦνε 170
 μὲ τὰ ἔργα αὐτὰ τους, κ' ἡ ντροπὴ ποῦθε ἀρχινάει δὲν ξέρουν.»

Αὐτὰ λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους.
 Ὡς τόσο κι ὁ χοιροβοσκὸς Μελάνθιος ἦρθε τότες

ἔδ' ἄγε βοσκοῦς, καὶ φέροναν τὰ διαλεχτά τοὺς γίδια,
οὐ σ' ὄλες τίς γιδοκοπές γιὰ τοὺς μνηστῆρες τὰ εἶχε.
ἴατω ἀπὸ τῆ βουητερῆ τὴν αἶθουσα τὰ δένει,
καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ πειραχτικὰ λαλώντας συντυχαίνει.

« Ἀκόμα ἐδῶ θὰ κάθῃσαι καὶ θὰ μᾶς βασανίζῃς.
ὦ ξένε, διακονεῦοντας, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃς;

Θαρρῶ, δὲ χωριζόμεσθε πιά τῶρα, δίχως πρῶτα
ἀ φῶς καὶ μερικὲς γροθιές, τ' εἶσαι κακὸς ζητιάνος.
Ἐχουνε κι ἄλλα οἱ Ἀχαιοὶ γιὰ σένανε τραπέζια.»

180

Δὲ μίλησε ὁ πολὺβουλος Δυσσέας, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ τοῦ κούνησε, κ' εἶχε κακὸ στό νοῦ του.

Καὶ τρίτος ὁ πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος τότες ἦρθε,
πέτρεφα δαμάλα φέροντας καὶ γίδια στοὺς μνηστῆρες.
Ἀπ' τῆ στεριά τὰ φέρανε περάτες, πού κι ἀνθρώπους
τοκεῖθε πάντα προβοδοῦν σὰν ἔρθουν καὶ ζητήσουν.
Στῆ βουητερῆ τὴν αἶθουσα σὰν τᾶδεσε ἀποκάτω,

πῆγε κι αὐτὸς καὶ στάθηκε στὸν Εὐμαιο μπρὸς, καὶ ρώτα 190

« Χοιροβοσκέ, ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ ξένος πού μᾶς ἦρθε
μέσ στοὺ παλάτι; Κι ἀπὸ ποιούς παινιέται πὼς γεννήθη;
ποιά ἴναι ἡ γενιά του, κι ἀπὸ ποιά ξεκίνησε πατρίδα;
ὁ δύσμοιρος· καὶ φαίνεται σὰ βασιλέας στὴν ὄψη.

Ὅμως κακὸ τοὺς φέρνουνε οἱ θεοὶ τοὺς πλανεμένους,
μιάς καὶ τοὺς κλώσουν συφορὰ, κι ἄς εἶναι βασιλιάδες.»

Εἶπε, καὶ τονὲ ζύγωσε, καὶ τοῦσφιξε τὸ χέρι,
καὶ φώναξέ του, κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Γειά σου, πατέρα ξένε μου, καλὲς νὰ σοῦρθουν μέρες
κἂν ὕστερα. Τώρα σὲ τρῶν περίσσια πάθια ἀκόμα. 200

Ἀπὸ τὸ Δία πῶ σκληρὸς ἄλλος θεὸς δὲν εἶναι.

Γιὰ ἄντρες πού ἐκεῖνος γέννησε, σπλαχνιὰ καμιὰ δὲ νοιώθει.
μόνε σὲ φοβερὰ δεινὰ καὶ βάσανα τοὺς ρίχτει.

Ἰδρωσα ἐγὼ θωρώντας σε, τὰ μάτια μου δακρύσαν,
μὲ τοῦ Δυσσεᾶ τῆ θύμηση, γιατί θαρρῶ κ' ἐκεῖνος

μὲ τέτοια κουρελόπανα μέσα στὸν κόσμον τρέχει,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, καὶ τοῦ ἡλίου φῶς ἂ βλέπη.

Κι ἂν πέθανε, καὶ βρῖσκεται στὸν Ἄδη, ἄλλοίμονό μου,
πού τὸν παραξίιο μου ἔχασα τὸν Ὀδυσσεᾶ, πού μ' εἶχε

κρῶτο στὰ βόδια ἀπὸ μωρὸ στῆ γῆς τῶν Κεφαλλήνων. 210

Γενῆκαν τώρα ἀρίθμητα, κι ἄλλος βοσκὸς δὲ στάθη

δαμάλες πλατυκούτελες περισσότερες νὰ δεῖξῃ.

Τώρα σὲ ξένες προσταγὰς θροφή τὶς παραθέτω
ἀνθρώπων ποὺ τοῦ σπιτικοῦ δὲ σέβονται τὰγόρι,
μηδὲ τρομάζουν τῶν θεῶν τὴν τιμωρία, μόν' θέλουν
νὰ μοιραστοῦνε τὰ καλὰ τοῦ πλανημένου ρήγα.

Ὡς τόσο, μέσα μου συχνὰ τὸ μεταγέρνει ὁ νοῦς μου,
κακὸ ἂν δὲν εἶναι, ἐνόσφ ὁ γιὸς ὑπάρχει, ἄλλοῦ νὰ φύγω.

κοντὰ σὲ ξένους μένοντας μαζὶ μὲ τὶς δαμάλες
μὰ ἀκόμα πιὸ χειρότερο νὰ κάθουμαι, καὶ ξένων
θνητῶν φυλάγοντας ἐδῶ σφαγτὰ νὰ τυραννιέμαι.

Ἀπὸ καιρὸ θὰ πρόσφευγα σ' ἄλλου μεγάλου ρήγα
παλάτι, τ' εἶναι ἀβάσταχτα τὰ τωρινὰ δεινά μου.

Μὰ ἀκόμα συλλογιέμαι τον τὸ δύστυχο, ἴσως κ' ἔρθῃ
ξάφνω ἀπὸ κάπου, καὶ μεμιάς σκορπίσῃ τοὺς μνηστῆρες.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογίθη κ' εἶπε

«Βοσκέ, ποὺ μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ μοιάξεις,
βλέπω κ' ἐγὼ τὰ φρένα σου πὼς τὰ φωτίζει ἡ γνώση,
κι ὄρκο σου κάνω φοβερό, σ' ἐκεῖνο ποὺ σοῦ κρένω

ὁ Δίας νᾶναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τῶρα πέξι,
κ' ἐτούτῃ ἡ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Δυσσέα ποὺ μὲ δέχτη,

ἀκόμα ἐδῶ θενά ᾽σαι ἐσύ, καὶ θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος
καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ δῆς, ἂν θέλῃς, τοὺς μνηστῆρες,
ποὺ τώρα ἐδῶ σᾶς τυραννοῦν, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι.»

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶ βουκόλων

«Μακάρι αὐτὰ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς νὰ τὰ τελοῦσε, ὦ ξένη,
καὶ θάβλεπες τὴ δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν.»

Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμαιοὺς παρακάλει.
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά.

Αὐτὰ λαλοῦσαν κ' ἔλεγον ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους

ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου τοιμάζαν οἱ μνηστῆρες
τὸ τέλος καὶ τὴ μοῖρα του. Ὅμως ζερβά τους φάνῃ
ἀψηλοπέταχτος αἰτὸς κρατώντας περιστέρρα.

Καὶ τότε ὁ Ἀμφίνομος αὐτὰ ξαγόρεψέ τους κ' εἶπε

«Δὲ θὰ μᾶς ἔβγη τυχερὸς αὐτός, καλοὶ μου φίλοι,
ὁ φόνος τοῦ Τηλέμαχου. Τὸ δεῖπνο ὡς τόσο ἄς δοῦμε.»

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Ἀμφίνομος, κι ἀρέσανε στοὺς ἄλλους.

Καὶ μπαίνοντας στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιά τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,

ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
 ρεφτάρια χοίρους καὶ παχὺ δαμάλι ἀπ' τὸ κοπάδι.
 Ἰὰ φοῦ τὰ σπλάχνα ψήσανε τὰ μοίρασαν, καὶ τότες
 νακατέψανε κρασί μες σ' ὄλα τὰ κροντήρια.

Ὁ χοιροτρόφος ἔδινε παντοῦθε τὰ ποτήρια,
 ἰωμὶ τοὺς ἔφερνε ὁ καλὸς πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος
 ἐ τὰ ποτήρια τὰ ὄμορφα, κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε.
 Ἰαὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὄμπρός τους.

Μὲ πονηριὰ ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεά καθίζει
 τὸ στέριο μέγαρο, σιμὰ στὸ λίθινο κατώφλι,
 καὶ τοῦβαλε κοινὸ σκαμνὶ καὶ φτωχικὸ τραπέζι.
 Ἰαὐτὸν δίνει μερτικό, καὶ μὲ χρυσὸ ποτήρι
 κερμώντας τον, τοῦ μίλησε, κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπε:

«Κάθου ἐσὺ τώρα ἐδῶ, κρασί νὰ πίνης μὲ τοὺς ἄλλους,
 κι ἀπ' τῶ μνηστήρων τίς βρисиῖες καὶ τοὺς δαρμούς ἀτός μου
 θὰ σὲ φυλάξω, τί κοινὸ δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ σπίτι,
 μόν' εἶναι τοῦ Ὀδυσσεά, κι αὐτὸς γιὰ μένα τ' ὄχει χτήμα.
 Κ' ἔσεῖς, κρατιέστε ἀπὸ βρисиῖες καὶ χτυπημούς, μνηστήρες,
 σὲ ξαφνικὰ μὴν ἔρθουμε μαλώματα κι ἀμάχες.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χεῖρι οἱ ἄντρες ὄλοι,
 θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ ξέθαρρα τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς χόλωσε τότες κ' εἶπε:

«Ἄν κι ὁ Τηλέμαχος πικρὰ μᾶς εἶπε λόγια, ὦ φίλοι,
 ἄς τὰ δεχτοῦμε μᾶς μιλάει μὲ σοβαρὴ φοβέρα.
 Ὁ Δίας δὲν τ' ὄθελε εἰδεμὴ, στὰ μέγαρά του μέσα
 θὰ τὸν σωπαίναμε, κι αὐτὸς ἄς ζήταε νὰ στριγγλίζει.»

Αὐτὰ ὁ Ἄντινος ἔλεγε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.
 Καὶ τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ κατοβοδιὰ ἀπ' τὴ χώρα
 κήρυκες φέρναν στὸ ἴσκερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ δάσος
 ποὺ πλήθη μακρομάλληδων Ἀχαιῶνε συναχτήκαν.

Καὶ σάνε ψῆσαν κ' ἔβγαλαν τὰ πόξωθε κοψίδια,
 τὰ μοίρασαν, κι ἀρχίσανε τὰρχοντικὸ τραπέζι.

Καὶ τοῦ Δυσσεά βάλανε μερίδα οἱ δοῦλοι τότες
 ὄση κ' ἐκεῖνοι πέρνανε, καθὼς παραγγειλέ τους
 ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

Μὰ ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστήρες
 νὰ παύουν τὴν κακολογιά, γιὰ νὰ πηγαῖνη ὁ πόνος
 λαθύτερα μες στὴν καρδιὰ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

Κι ἀνάμεσό τους βρίσκουνταν ἀδικογνώστης ἄντρας,
 πὸν τῶνομά του Χτήσιππος, καὶ κατοικιὰ του ἦ Σάμη
 στὰ πλοῦτια του τὰρίθμητα πιστεύοντας, ζητοῦσε
 τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκληνη, τοῦ ξενοπλανημένου.

290

Ἐκεῖνος στοὺς ἀγέρωχους μνηστήρες τότες εἶπε
 «Ἀκούστε με τὸ τί θὰ πῶ, ὦ θεότολμοι μνηστήρες
 καλὴ μερίδα δόθηκε, σὰν ποῦπρεπε, τοῦ ξένου·
 σωστὸ δὲν εἴτανε μαθὲς τὸ δίκιο νὰ στεροῦνται
 οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχον πὸν ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν τυχαίνει.
 Μὰ ἄς τὸν φιλέσω πιά κ' ἐγώ, καὶ πάλε αὐτὸς τὸ δῶρο
 τὸ δίνει τῆς λουτράρισσας, ἢ καμιᾶς ἄλλης δούλας,
 ἀπ' ὅσες μέσα βρίσκουνται στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.»

Εἶπε, καὶ πόδι βοδινὸ τραβάει ἀπ' τὸ πανέρι,
 καὶ τὸ πετάει ἀπάνω του. Μὰ ξέφυγε ὁ Δυσσέας
 γυρνώντας τὸ κεφάλι του, καὶ μέσα του μὲ πίκρα
 γελώντας· καὶ τὸ κόκκαλο στὸ στέριον τοῖχο πέφτει.
 Τότες μ' ὄργη ὁ Τηλέμαχος τοῦ Χτήσιππου φωνάζει

300

«Καλὰ σοῦ βγήκε, ὦ Χτήσιππε, κι ἄς τὸ χαρῆ ἦ ψυχὴ σου.
 Τὸν ξένο δὲν τὸν βάρεσες, τὶ ὁ ἴδιος του φυλάχτη·
 ἄλλιῶς, τὰ στήθια σου ἄνοιγα μὲ κοφτερὸ κοντάρι.
 Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ τοίμαζε ἄντις γάμο
 δῶ μέσα· καὶ γι' αὐτὸ ἀσκημιές κανέναν μὲς στὸ σπίτι
 ἄς μὴ μοῦ κἀνῆ· τώρα πιά νοιώθω, καὶ ξέρω ποιοῦ ἔναι
 καλὸ στὸν κόσμον, ποιοῦ κακό, τὶ πιά μωρὸ δὲν εἶμαι.»

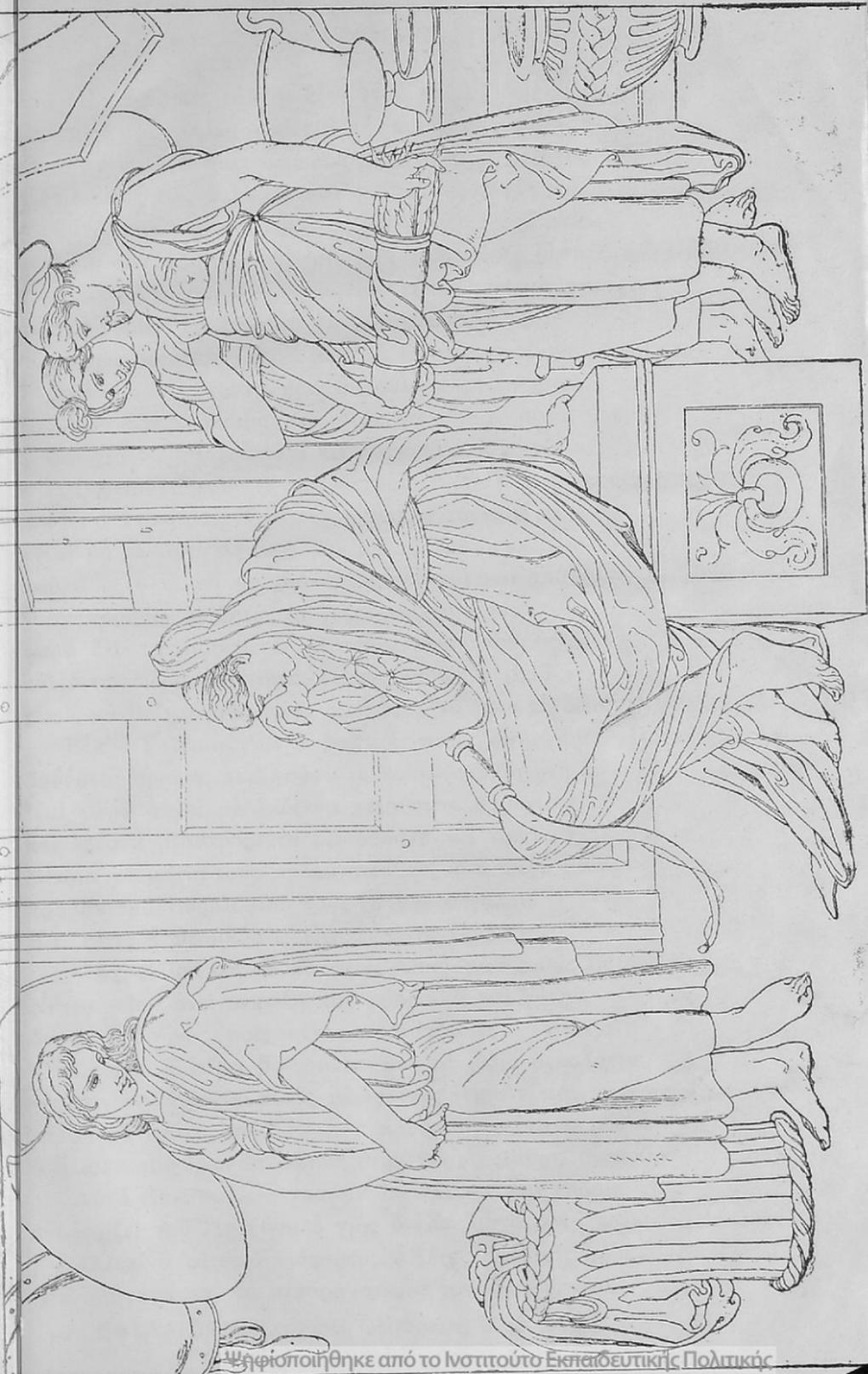
310

Καθόμαστε καὶ βλέπουμε νὰ σφάζονται τὰρνια μας,
 καὶ τὸ κρασί νὰ πίνεται, καὶ τὸ ψωμὶ νὰ φεύγη·
 τί δύσκολὸ ἔναι τοὺς πολλοὺς νὰ τοὺς μποδίζῃ ὁ ἕνας.
 Ὅμως καιρὸς πιά τὸ ἄδικο κ' ἡ ὄχτροτητα νὰ πάψῃ.
 Κι ἂν νὰ μὲ θανατώσετε μὲ τὸ σπαθὶ ποθῆτε,
 καλύτερα ἐγὼ τῷθελα, κι ἄς μ' ἔπαιρνον ὁ Χάρος,
 παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
 τοὺς ξένους μας νὰ βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακόρες
 ἀδιάντροπα νὰ σέρονουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σὴν ὄψασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεινάρ·

320

καὶ τότες τοῦ Λαμάστορα ὁ Ἀγέλαος τοὺς εἶπε·
 «Λόγος σωστὸς σὰν εἰπωθῆ, δὲν πρέπει ἐμεῖς, ὦ φίλοι,
 ἐνάντια νὰ πηγαίνουμε μὲ λόγια θυμωμένα.
 Τὸν ξένο μὴν πειράζετε, μήτε κανέναν ἄλλον

ἔπο τούς δούλους ποῦναι ἐδῶ στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Ποθοῦσα τοῦ Τηλέμαχου καὶ τῆς καλῆς του μάννας
 νὰ πῶ ἓνα λόγο φιλικό, νὰ τὸν δεχτοῦνε ἄ στέργουν.
 Ἐλπίδα ὅση σᾶς ἔμνησκε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας,
 νᾶρθη ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπος στὸ σπιτικό του πάλε,
 μὲ δίκιο τὸν προσμένετε, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὄλους 330
 στὸν πύργο τοὺς κρατούσατε, πού εἶταν καὶ πιὸ συμφέρο,
 ἀνίσως γύριζε ἄξαφνα στὸ σπίτι του ὁ Δυσσεάς.

Μὰ τώρα πιά ὀλοφάνερο πῶς δὲ θὰ μᾶς γυρίση.
 Ἄμε λοιπὸ στή μάννα σου, συμβούλεψέ την τώρα,
 νὰ πάρη τὸν καλύτερο, καὶ πιώτερα ὅποιον δίνει,
 κ' ἐσὺ γιὰ νὰ τὰ χαίρῃσαι τὰ πατρικά σου πλοῦτια,
 κ' ἐκείνη τοῦ ἄλλου της τοῦ ἀντρός τὸ σπίτι νὰ κοιτάξῃ.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γύρισε τότες κ' εἶπε
 «Ναὶ μὰ τὸ Δία, Ἄγέλαε, καὶ μὰ τὰ πάθια ἐκείνου
 πού ἀπὸ τὸ Θιάκι μακριὰ πλανιέται γιὰ καὶ χάθη, 340
 νᾶργοπορήσω δὲ ζητῶ τὸ γάμο τῆς μητέρας,
 παρὰ ὄλο τὴν παρακινῶ νὰ πάρη αὐτὸν πού θέλει,
 καὶ δίνω δῶρα ἀρίθμητα. Ὅμως νὰ τὴνὲ βγάλω
 χωρὶς νὰ θέλῃ ντρέπουμαι, κι ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.»

Ἐἶτ' ὁ Τηλέμαχος κ' ἦ θῆα μὲς στοὺς μνηστῆρες γέλοια
 ἄσβυστα σήκωσε, κι ὁ νοῦς τοῦ καθενὸς σκοτίστη.
 Καὶ τώρα αὐτοὶ μὲ ἀπόξενα γελοῦσανε σαγόνια,
 καὶ κρέατα αἱματόβρεχτα μασούσανε καὶ τρῶγαν
 δάκρια τὰ μάτια τους πολλὰ γεμίζαν, κ' ἦ ψυχὴ τους
 προμάντευμα μυρολογιοῦ τοὺς ἔφερνε μεγάλου.
 Καὶ τότες ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε 350

«Ἄχ, τί μεγάλο, ὦ δύστυχοι, κακὸ μαθὲς σᾶς βροῖσκει
 Νύχτα σᾶς ζώνει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο καὶ γόνα
 ἄναψ' ὁ θρηῆνος, βρέχονται τὰ μάγουλα μὲ δάκρια,
 κ' οἱ τοῖχοι μ' αἷμα βρέχονται καὶ τὰ ὄρια μεσοδόκια
 γέμισαν πρόθυρα κι αὐλὲς μὲ ἴσκιους νεκρῶν πού τρέχουν
 μέσα στὰ σκότη, στὸ Ἔρεβος καὶ χάθηκε στὰ οὐράνια
 ὁ ἥλιος καὶ γύρω ἀπλώθηκε στὸν κόσμον μαύρη ἀντάρα.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὄλοι γέλασαν ἐκείνοι ἀπ' τὴν καρδιά τους.
 Κι ἀρχίζει τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος, καὶ κρένει
 «Χαμένα τάχει ὁ νιόφερτος ὁ ξένος πού μᾶς ἤρθε. 360
 Μὰ γλήγορα ἀπ' τὰ μέγαρα στείλτε τον ἔξω, ὦ νέοι,

στήν ἀγορά νά κατεβῆ, τὶ ἐδῶ τῆ νύχτα βλέπει.»

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε
 «Εὐρύμαχε, ὀδηγούς ἐσὺ δὲ θέλω νά μοῦ φέρης·
 ἔχω καὶ μάτια ἐγώ, κι αὐτιά, κ' ἔχω τὰ δύο μου πόδια,
 καὶ γνώση εἶναι στὰ στήθια μου γερῆ κι ὠριμασμένη.
 Μ' αὐτὰ θὰ πάω, γιατί κακὸ νά σᾶς ζυγώνη νοιώθω,
 πὺν οὔτ' ἕνας δὲ θὰ δυνηθῆ μνηστήρας νά ξεφυγή,
 ἀπ' ὅσους μὲς στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά
 τοὺς ἄντρες βρίζουν, καὶ φριχτὲς σοφίζονται ἀνομίες.»

370

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ καλόφτιαστα παλάτια βγήκε ἐκεῖνος,
 καὶ τράβηξε στοῦ Πείραιου, πὺν καλοδέχτικέ τον,
 Κ' ἕνας τὸν ἄλλον ὅλοι τους κοιτώντας οἱ μνηστήρες,
 κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο, τοὺς ξένους περγελώντας.
 Κι αὐτὰ κάποιος ἀγέπωχος γύρισε κ' εἶπε νέος·

«Τηλέμαχε, ἄλλος σὰν κ' ἐσὲ κακόξενος δὲν εἶναι.
 Κοίταξ' αὐτὸν τὸ βρώμικο τὸν κοσμογυριστή σου,
 πὺν ὄλο πεινάει κι ὄλο διψάει, καὶ μῆτ' ἀπὸ ἔργα ξέρει,
 μῆτ' ἀπὸ μάχης ἔμαθε βάρος τῆς γῆς ἀλήθεια.
 Ἄλλος σηκώθη πάλε ἐδῶ τὸ μάντη νά σοῦ κάμη.

380

Μὰ ἐμέν' ἀκούοντας, πολὺ περσότερο κερδίζεις
 μὲς σὲ καλὸ ἄς τοὺς ρίξουμε πολύσκαρμο καράβι,
 στῆ Σικελία γιὰ νά σταλθοῦν, καλὴ τιμὴ νά πιάσης.»

Αὐτὰ οἱ μνηστήρες λέγανε, μὰ ἀδιαφοροῦσ' ἐκεῖνος,
 καὶ τὸν πατέρα του ἄφωνος τηροῦσε, καρτερώντας
 πότε θὰ πέση ἢ χέρα του στοὺς ἄτιμους μνηστήρες.

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα,
 ἀντίκρου τους σὰν ἔστησε τὸ λαμπερὸ θρονί της,
 ὅ,τι ὁ καθένας ἔλεγε στὰ μέγαρα ἀγρικοῦσε,
 μὲ γέλοια καθὼς τοίμαζαν τὸ γέμα τους ἐκεῖνοι,
 τὸ πλούσιο τὸ χαρούμενο, μὲ τὰ πολλὰ σφαχτά του.
 Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἄχαρο δὲ γίνη, σὰν τὸ δεῖπνο
 πὺν ἔμελλε γλήγορα ἢ θεὰ κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
 νά τοὺς ἀπλώσῃ· γιατί αὐτοὶ πρωτόκαμαν τὸ κρεῖμα.

390

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ.

Τότες στὸ νοῦ τῆς ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 τῆς Πηνελόπης, τῆς καλῆς τοῦ Ἰκάρου θυγατέρας,

τόξο καὶ σίδηρα σταχτιά νὰ βάλῃ στοὺς μνηστῆρες
ἀγώνα καὶ σφαγῆς ἀρχὴ μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.
Τῆ σκάλα τοῦ θαλάμου τῆς τὴν ἀψηλὴ κατέβη,
πῆρε ὄριο γυριστὸ κλειδὶ στὸ μαλακὸ τῆς χέρι,
χαλκένιο καὶ μὲ φιλντισὶ χερούλι ταιριασμένο.

Ὡς τὸ στερονὸ τὸ θάλαμο πηγαίνει μὲ τὶς βέργαιες,
ποὺ κοίτουσαν οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέα κρυμμένοι,
χαλκός, χρυσάφι, σίδηρο περίτεχνα ἐργασμένο.

10

Εἶχε καὶ πισοτέντωτο δοξάρι καὶ φαρέτρα,
ποὺ μέσα τῆς εἶταν πολλὰ στεναχτερὲς σαγίτιες.

Ἀπὸ τῆ Λακεδαίμονα τάχῃ ὁ Δυσσέας φερόμενα,
τοῦ ὁμοίοθεο τοῦ Ἴφιτου, γόνου τοῦ Εὐρύτου δῶρα.
Στοῦ Ὀρσίλοχου ἀνταμώθηκαν τοῦ ἀντρείου σιτὴ Μεσσήνη.

Ὅταν πῆγε ὁ Ὀδυσσέας ἐκεῖ γιὰ χρέος ποὺ ὄλ' ἡ χώρα
τοῦ χρώσταγε τὶ πρόβατα τρακόσα ἀπὸ τὸ Θιάκι
μὲ τοὺς βοσκοὺς ἀρπάξανε καὶ φύγαν Μεσσηνῖτες

μὲ πλεούμενα πολύσκαρμα καὶ μακρινὸ ταξίδι
πῆγε ὁ Δυσσέας ζητώντας τα, μικρὸς πολὺ καὶ ἂν εἶταν

20

τὶ ὁ κύρης του τὸν ἔστειλε καὶ τοῦ Θιακιοῦ οἱ γερόντοι

Καὶ πάλε ὁ Ἴφιτος ἐκεῖ φοράδες δώδεκα ἦρθε
νὰ βοῆ χαμένες, ποὺ γερὰ βυζάνανε μουλάρια·
αὐτὲς δὰ ποὺ τοῦ γίνανε χάρος καὶ μαύρη μοῖρα,

κατόπι, στὸν ἀντρείόψυχο τοῦ Δία τὸ γιὸ ὅταν ἦρθε,
τὸν Ἡρακλῆ, τὸ γνωριστὴ κάθε ἔργου φημισμένου,
ποὺ ὁ ἄνομος στὸ σπῖτι του τὸν ἔσφαξε, ἂν καὶ ξένο,

καὶ μήτε θεὸ δὲ ντράπηκε, καὶ μήτε τὸ τραπέζι
ποὺ τότες τοῦ παράθεσε μόνε κ' ἐκεῖνον σφάζει,

39

καὶ τὶς βαριόνυχες κραταεὶ φοράδες στὸ παλάτι.

Αὐτὲς ζητώντας ὁ Ἴφιτος, τὸν Ὀδυσσέα ἀνταμώνει,
καὶ τὸ δοξάρι τοῦδωσε, ποὺ ὁ Εὐρύτος ὁ μέγας
κρατοῦσε μιὰ φορὰ, μὰ πρὶν πεθάνῃ τῶξε ἀφήσει

τοῦ γιοῦ του σιὰ παλάτια του. Καὶ τότε ὁ Ὀδυσσέας
τοῦδωκε κοφτερὸ σπαθὶ καὶ δυνατὸ κοντάρι,

ἀρχὴ φιλίας γκαρδιακῆς· μὰ οἱ δυὸ δὲ γνωριστῆκαν
καὶ σὲ τραπέζι, γιὰτὶ ὁ γιὸς τοῦ Διὸς εἶχε σκοτώσει

τὸν Ἴφιτο τὸ θεόμοιαστο, ποὺ τοῦδωκε τὸ τόξο.

Στὸν πόλεμο ὅταν ἔβγαине μὲ πλοῖο ὁ Ὀδυσσέας,
τάφηνε σπῖτι, θύμημα τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου,

40

καὶ μόνο στήν πατρίδα του κρατοῦσε ἐκεῖνο τῷπλο.

Σάν ἔφτασε στοῦ θάλαμο ἢ τρισεύγενη γυναίκα,
καὶ στοῦ κατώφλι ἀνέβηκε τὸ δρένιο, ποῦ τεχνίτης
τῶχε σκαλίσει ξυλουργός, καὶ τὸ ἴσιωσε μὲ στάφνη,
καὶ παραστάτες ἔστησε, κ' ἔβαλε ὠραῖες θύρες,
ἀμέσως τότες τὸ λουρὶ ξελύνει ἀπ' τὴν κρικέλλα,
χώνει ἴσια μέσα τὸ κλειδί, τοὺς σύρτες βρῖσκει ἀντίκρου,
τοὺς σπρώχνει, καὶ καθὼς βογγαίει μὲς στοῦ λιβάδι ταῦρος
ποῦ βόσκει, ὅμοια βόγγησαν κ' οἱ θύρες οἱ πανώριες,
μὲ τοῦ κλειδιοῦ τὸ βάρεμα, κι ἀνοίξανε ὀμπροστά της.
Ἄνέβηκε στοῦ πάτωμα μὲ τὰ πολλὰ τάρμαρα,
καὶ μέσα μὲ τὶς φορεσὲς τὶς μοσκομυρισμένες
κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της, ξεκρέμασε τὸ τόξο
μὲ τὸ θηκάρι, ποῦ λαμπρὸ παντοῦθε φεγγοβόλα.
Καθίζει, καὶ περιλύπη στά γόνατα τὸ παίρνει,
βγάζει τὸ τόξο, κι ἀρχινάει τὸ κλάμα βλέποντάς το.
Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρια καὶ τὸ θρηῖνο,
ξεκίνησε στοῦ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστῆρες,
κ' ἦρθε τὸ πισοτέντωτο κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ τὴ φαρέτρα μὲ πολλὰ στεναχτερὲς σαγίτες.
Φέρναν κ' οἱ παρακόρες της κασέλα γεμισμένη
μὲ σίδηρο καὶ μὲ χαλκό, τὰ σύνεργα τοῦ ἀφέντη.
Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σάν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στοῦ στυλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στήν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακίόλι,
[μὲ τὶς παραστεκάμενες δεξιὰ κι ἀριστερά της].
καὶ στοὺς μνηστῆρες μίλησε, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε τότες

«Ἀκούστε με, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες, ποῦ σ' ἐτοῦτον
τὸν πύργο πέσατε ὅλοι σας, νὰ πίνετε, νὰ τρῶτε,
ὅσον καιρὸ ὁ ἀφέντης μου στήν ξενιτεῖα γυρίζει,
καὶ πρόφαση καλύτερη δὲ δύνεστε νὰ βρῆτε,
μόν' πὼς ἐμένα νᾶχετε γυναίκα λαχταροῦτε.
Μὰ ἐλάτε, παληκάρια μου, καὶ νά, βραβεῖο ὀμπρὸς σας.
Τὸ μέγα τόξο θέτω σας τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
κ' ἐκεῖνον ποῦ εὐκολώτερα στά χέρια τὸ τεντώση,
κι ἄξινα δώδεκα μὲ μιὰ σαῖττα του περάση,
θακόλουθήσω ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποῦ ἦρθα
νιόπαντρη ἐγώ, καὶ βρῆκα τὸν ὄριο καὶ βιὸς γεμάτο,

50

60

70

πού πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στὸνειρό μου.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τὸν ἄξιο χοιροτρόφο
τὸ τόξο καὶ τὰ σίδηρα νὰ θέσῃ στοὺς μνηστῆρες.
Δάκρυσε ὁ Εὖμαιος, τὰ ἔπιασε, καὶ χάμου ἀράδιασέ τα.
Θρηγοῦσε κι ὁ βοδοβοσκὸς ἄλλοῦ, καθὼς τὸ τόξο
τ' ἀφέντη του εἶδε. Φώναξε ὁ Ἄντινος τότες κ' εἶπε:

«Κλούβιοι χωριάτες, πού ἔχετε στὸ σήμερα μονάχα
τὸ νοῦ σας· μωρὲ δύστυχοι, τί κάθεστε καὶ κλαῖτε,
καὶ τὴ γυναῖκα ἀγγίζετε κατὰβαθα στὰ σπλάχνα,
πού αὐτὴ καὶ μόνη της πονεῖ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρός της;
Ἦσυχά τρωτέ αὐτοῦ, εἰδεμὴ βγῆτε ὄξω γιὰ νὰ κλάψτε,
τὸ τόξο αὐτὸ γιὰ φοβερὸν ἀφήνοντας ἀγώνα.

Τι δύσκολα θὰ τεντωθῆ θαρρῶν, τῶριόξεστο ὄπλο·
κι ἀπ' ὅσους εἶναι ἐδῶ, κανεὶς δὲ μοιάζει τοῦ Ὀδυσσέα
στὴν ἀντρειοσύνη, σὰν πού ἐγὼ τὸν εἶδα τότε ἐκεῖνον
καὶ τὸ θυμᾶμαι ξάστερα, μωρὸ παιδὶ κι ἂν εἴμουν.»

Αὐτὰ εἶπεν· ὅμως τὸλπιζεν ἐκεῖνος νὰ τεντώσῃ
τὴν κόρδα, καὶ ἀπ' τὰ σίδηρα τὴ σαῖττα νὰ περάσῃ·
αὐτός, πού πρῶτος ἔμελλε νὰ φάῃ σαῖττιὰ ἀπ' τὸ χέρι
τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ υπέρλαμπρου, πού μὲς στὰ μέγαρά του
καθόταν καὶ τὸν ἔβριζε, καὶ κένταε καὶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ τότες ὁ ἀντρεϊόψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·
«Ἄλλοι, καὶ πῶς ὁ Δίας, ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου, μὲ τρελαίνει!
Μοῦ λέει ἢ μάννα ἢ ἀκριθὴ μὲ τὴν πολλή της γνώση,
τὸ σπίτι πῶς θὰφήσῃ αὐτὸ νὰ πάγῃ μ' ἄλλον ἄντρα,
κ' ἐγὼ γελῶ, κ' ἢ ἀσύστατη τὸ χαίρεται ψυχὴ μου.

Μὰ ἐλάτε, παληκάκια μου, καὶ νά, βραβεῖο ὀμπρός σας,
γυναῖκα, πού στῶν Ἀχαιῶν τὴ γῆς δὲ βρῖσκει ἄλλη,
οὔτε στὴν Πύλο τὴν ἱερή, καὶ στ' Ἄργος, στὴ Μυκῆνη,
οὔτε στὴ μελανὴ στεριά, μὰ οὔτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
Μὰ ἐσεῖς τὰ ξέροτε· ἔπαινο τῆς μάννας δὲ θὰ κάνω:

Ὀμπρός, καιρὸ μὴ χάνετε μὲ πρόφασες πιά τώρα,
τοῦ δοξαριοῦ τὸ τέντωμα μὴ φεύγετε, κι ἄς δοῦμε.
Καὶ λέγω νὰ δοκίμαζα κι αὐτός μου τὸ δοξάρι·
κι ἂν τὸ τεντώσω καὶ σαῖττιὰ περάσω ἀπὸ τὰξίνια,
δὲ θὰ πονῶ πιά, τὶ ἢ καλὴ μητέρα μου ἄλλον ἄντρα
δὲ θὰπαίρνε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ θᾶμνησκα ἐγὼ κατόπι
ἄξιος τὰ ὄπλα τὰ λαμπρὰ τοῦ κύρη νὰ σηκώνω.»

Κι ὀρθὸς πετάχτηκε, ἔβγαλε τὴν πορφυρένια χλαῖνα ἀπὸ τοὺς ὤμους, καὶ μαζί τὸ κοφτερὸ σπαθί του.

Χαντάκι σκάβει ὀλόμακρο, καὶ τὰ πελέκια ἀράδα 120

στήνει μὲ στάφνη ἰσιώνοντας, τὸ χῶμα στρώνει γύρω· κι ὅλοι θαμάζαν βλέποντας τὴν τόση τάξη τοῦ ἔργου, ἄν καὶ ποτὲς πρωτύτερα δὲν τόχε δῆ καὶ μάθει.

Καὶ στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο.

Καὶ τρεῖς φορὲς τὸ τραντάξε μὲ βία νὰ τὸ τεντώσῃ, καὶ τρεῖς τοῦλειψε ἢ δύναμη, κι ἄς τόλπιζε τὴν κόρδα πὼς θὰ τεντώσῃ, μὲ σαῖτιττα τᾶξινια νὰ περάσῃ.

Στὴν τέταρτη τραβώντας το μ' ὄρμη τὸ τέντωνε, ὅμως ὄχι ὁ Ὀδυσσεάς τοῦγενεψε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα.

Καὶ τότες ὁ ἀντρείοψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε 130

«Ἄλλοις μου, ἢ πάντα ἀδύναμος θενᾶμαι ἐγὼ καὶ χαῦνος, ἢ νιὸς εἶμαι καὶ δύναμη στὰ χέρια μου δὲ νοιώθω, μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευθῶ πὺν θὰ μὲ βρίσῃ πρώτος. Μὰ ἐλάτε, ἔσεῖς στὴ δύναμη πὺν μὲ περνᾶτε, ἀρχίστε τὴ δοκιμὴ τοῦ δοξαριοῦ, νὰ τελεστή ὁ ἀγώνας.»

Εἶπε, καὶ χάμου ἀπίθωσε τὸ τόξο, γέροντιάς το στὸ κολλητὸ κι ὠριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας, καὶ τὴ σαγίττα ἀκκούμπησε στὴν ὄμορφη κρικέλλα, καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονί πὺν ἀρχήτερα καθόταν.

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπειθῆ ὁ γιὸς γύρισε τότες κ' εἶπε 140

«Πρὸς τὰ δεξὰ σηκώνεστε μὲ τὴν ἀράδα, ὦ φίλοι, κι ἀπ' ὅθε ὁ κεραστής κερνάει, κεῖθε κ' ἔσεῖς ἀρχίστε.»

Εἶπ' ὁ Ἄντινος, κι ἄρρεσεν ὁ λόγος καὶ στοὺς ἄλλους.

Πρῶτος ὁ γόνος τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε, ὁ Λειώδης, πὺν ἀπὸ μαντεῖες γνώριζε, καὶ στὸ λαμπρὸ κροντήρι σιμὰ καθότανε βαθιά· καὶ μόνε αὐτὸς μισοῦσε τὶς ἀνομίες, καὶ μ' ὄργη θωροῦσε τοὺς μνηστῆρες καὶ πρῶτος τότες ἔπιασε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος.

Πὰς στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο, μὰ δὲν τὸ τέντωσε, παρὰ τραβώντας ἀποκάμαν 150 τὰ γύμναστα καὶ μαλακὰ χέρια του, καὶ τοὺς εἶπε

«Δὲν τὸ τεντώνω, φίλοι, ἐγὼ, τῶρ' ἄλλος ἄς τὸ πάρῃ.

Πολλῶν λεβέντηδων αὐτὸ τὸ τόξο θενὰ πάρῃ καὶ τὴν ἀντρεία καὶ τὴ ζωὴ· τί πιὸ καλὸ νομίζω τὸ θάνατο, παρὰ ζωὴ καὶ νὰ τὰ χάσουμε ὅσα

λοχοονίς καθόμαστε δωπέρα καρτερώντας.

Κάποιος στὸ νοῦ του λαχταρεῖ κ' ἐλπίζει γιὰ νὰ πάρη
 οὐ Ὀδυσσεά τῆ σύγκοιτη, τὴν Πηνελόπη, τώρα
 ἂν κἀνῆ ὁμως τῆ δοκιμῆ τοῦ τόξου καὶ γνωρίση,
 ὅτε ἄλλη λαμπροστόλιστην Ἀχαιοπούλα ἄς πάρη
 ἐ δῶρα του· κι αὐτὴ ἄς δεχτῆ τὸν ἄντρα πὸν θὰ δώση
 ἂ πιώτερα, καὶ τῆς φανῆ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»

160

Εἶπε, καὶ τότε ἀπόθεσε τὸ τόξο, γέροντάς το
 τὸ κολλητὸ κι ὠριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
 αἰ τῆ σαγίττα ἀκούμπησε στὴν ὄμορφη κρικέλλα,
 καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ πὸν ἀρχήτερα καθόταν.
 Κι ὁ Ἄντινος τὸν ἀντίσκοψε καὶ λάλησέ του κ' εἶπε·

«Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ξεστόμισες, ὦ Λειώδη,
 βαρὺ, φριχτό, πὸν ἀκούγοντας θυμὸς πολὺς μὲ πιάνει;
 Πολλῶν λεβέντηδων ψυχὴ θὰ πάρη αὐτὸ τὸ τόξο,
 μᾶς λές, ἂν ἄξιος δὲ φανῆς ἐσὺ νὰ τὸ τεντώσης.
 Ἐσένα ἢ κερά μάννα σου θαρῶ δὲ γέννησέ σε
 δοξάτρια γιὰ νὰ μᾶς τραβᾷς καὶ βέλη νὰ τινάζης.
 Ὅμως μνηστήρες δοξαστοὶ θὰ τὸ τεντώσουν ἄλλοι.»

170

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ τὸ Μελανθέα προστάζει·
 «Ἄναψε τώρα ἐσὺ φωτιά στὸν πύργο, ὦ Μελανθέα,
 θέσε μεγάλο ἐκεῖ θρονί, στρωσε προβειὰ κατόπι
 φέρ' ἀπὸ μέσα ἓνα χοντρὸ κεφάλι πάχος, κ' ἔτσι
 καλὰ σὰν τὸ ζεστάνουμε, κι ἀλείφοντάς το οἱ νέοι,
 τόπλο νὰ δοκιμάζουμε, νὰ τελεστῆ ὁ ἀγώνας.»

180

Εἶπε, κ' εὐτὺς ἀκούραστη φωτιά ἄναψε ὁ Μελάνθης,
 ἔθεσε μέγα ἐκεῖ θρονί, προβειὰ στρωσε, κατόπι
 ἔφερε μέσαθε χοντρὸ κεφάλι πάχος, κ' ἔτσι
 οἱ νέοι σὰν τὸ ζεστάνανε, τὸ τόξο δοκιμάζαν·
 τοῦ κάκου, τί στὴ δύναμη πολὺ κατώτεροι εἶταν.
 Ὁ Ἄντινος κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος ὡς τόσο
 μνήσκανε ἀκόμα, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῶ μνηστήρων πρῶτοι.

Τότες τὸ μέγαρο ἄφησαν καὶ βγῆκαν, ὁ βουκόλος
 μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Κατόπι τους κι ὁ θεϊκὸς ἦρθ' Ὀδυσσεάς ἔξω,
 κι ἅμα παρόξω ἀπ' τὶς αὐλές κι ἀπὸ τὶς θύρες βγῆκαν,
 μὲ λόγια γλυκομίλητα λαλώντας εἶπ' ἐκεῖνος·

190

«Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ πῶ σας κάποιο λόγο,

ἢ νὰ τὸ κρύψω; Ὁ πόθος μου μὲ σπρώχνει νὰ λαλήσω.
Μὲ ποιά θὰ βοηθήσετε τὸν Ὀδυσσεά γνώμη,
ἂν κάπουθε ἄξαφνα ἔρχονταν ἀπὸ θεοὺ σταλμένος;
μὲ τοὺς μνηστῆρες θᾶσαστε, γιὰ τοῦ Ὀδυσσεά φίλοι;
Πῆτε μου ἐκεῖνο πού ἡ καρδιά σᾶς λέγει κ' ἡ ψυχὴ σας.»

Καὶ τότε τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶν βουκόλων
«Δία πατέρα, τοῦτο μου τὸν πόθο τέλεσέ μου. 200
ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνος, κι ὁ θεὸς ἄς ἔφερνέ τον πίσω,
καὶ θᾶβλεpes τὶ δύναμη τὰ χέρια ἔδαῦτα κρύβουν.»

Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμαιὸς παρακάλεῖ,
στὸν πύργο του ὁ πολύμυθος νὰ ξαναρθῆ Ὀδυσσεάς.
Κι αὐτὸς σὰν εἶδε πὼς κ' οἱ δυὸ καλὴ ᾗχανε τὴ γνώμη,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε μὲ φτερωμένα λόγια.

«Νά με λοιπὸν στὸν πύργο μου πολλὰ σὰν εἶδα πάθια,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω σὴν πατρίδα.
Ἐέρω πὼς ἀπ' τοὺς δούλους μου στοὺς δυὸ σας μόνο βροῖσκω 210
συμπόνεση· δὲν ἄκουσα κανέναν ἀπ' τοὺς ἄλλους
νὰ κἀνῃ εὐκὴ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰ ξένα.
Κ' ἐσᾶς γι' αὐτὸ πού θὰ γενῆ θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
Ὁ θεὸς ἂν τοὺς περήφανους μνηστῆρες μου δαμάσῃ,
στοὺς δυὸ σας τότες σύγκλινη καὶ χτήματα θὰ δώσω,
καὶ θεὰ στήσω κατοικιὰ σιμὰ στὰ μέγαρά μου,
καὶ τοῦ Τηλέμαχου ἀδερφοὶ καὶ φίλοι πάντα θᾶστε.
Μὰ κι ἄλλο τώρα ξάστερο σημάδι θὰ σᾶς δεῖξω,
νὰ μὲ καλογνωρίσετε, καὶ νὰ πιστέψῃ ὁ νοῦς σας·
τὸ λάβωμα πού ὁ ἀσπρόδοντος ὁ κάπρος μου εἶχε ἀνοίξει.
μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου στὸν Παρνασσὸ σὰν πῆγα.» 220

Κι ἀπ' τὸ μεγάλο λάβωμα σηκώνει τὰ κουρέλια.
Κι αὐτοί, σὰν καλοκοίταξαν καὶ καθεὶς σὰ νοιῶσαν,
μὲ κλάματα ἀγκαλιάσανε τὸ θεῖκὸ Ὀδυσσεά,
καὶ τοῦ θερμοφιλούσανε τὴν κεφαλὴ, τοὺς ὤμους·
τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλὴ τοὺς φίλαε κι ὁ Ὀδυσσεάς.
Κι ὁ Ἥλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν,
μὰ ἐκεῖνος τοὺς σταμάτησε, καὶ λάλησέ τους κ' εἶπε·
«Οἱ κλάψες τώρα ἄς πάψουνε, μὴν τύχη καὶ κανένας
ἔρθῃ καὶ νοιώσῃ, κ' ὕστερα τὸ μαρτυρήσῃ μέσα.
Μπαίνετε τώρα, ὄχι μαζί, πρῶτος ἐγώ, καὶ χῶρια 230
κατόπι ἐσεῖς· κι ἀκούστε ποῖο θὰ πάrouμε σημάδι.

Όλοι ἄμ' ἀρχίσουν οἱ λαμπροὶ μνηστῆρες καὶ φωναῖζουν,
 γὰ μὴ δοθῆ ὅ' ἐμένανε τὸ τόξο κ' ἢ φαρέτρα,

τότε, Εὐμαιε λαμπρέ μου ἐσύ, πάρε καὶ φέρο' τὸ τόξο

τὰ χέρια μου, καὶ πρόσταξε τις κοπελλιὲς συνάμα

εἰς στέριες νὰ σφαλῆξουνε τῶν παλατιῶνε θύρες.

Κι ἂν κάποια ἀκούση βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες,

ἐκεῖ πού θά'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,

παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζη.

Κ' ἐσένα παραγγέλνω σου, θεῖκὲ Φιλοίτιε, ἀμέσως

240

νὰ βάλῃς στὴν ἀνλόθυρα κλειδί μαζί καὶ κόμπο.»

Εἶπε, καὶ στὰ καλόχτιστα παλάτια μπῆκε μέσα,

καὶ ξαναπῆγε στὸ θρονὶ ποῦχε καθῆσει πρῶτα.

κι ἀκολουθῆσαν τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσεά οἱ δοῦλοι.

Καὶ κράταε ὁ Εὐρύμαχος στὰ χέρια τὸ δοξάρι,

ξεσταίνοντάς το στῆς φωτιᾶς τῆ λάμψη ἀποπαντιούθε·

μὰ νὰ τεντώσῃ τῆ χορδὴ δὲν μπόρειε, κ' ἢ μεγάλη

καρδιά του βαριοστέναζε, καὶ φώναξέ τους κ' εἶπε·

«Πόσο βαθὺς ὁ πόνος μου γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.

Μὰ γιὰ τὸ γάμο, ἂν καὶ πονῶ, δὲ θλίβουμαι καὶ τόσο.

250

Ἄχαιοποῦλες βρίσκονται πολλὲς καὶ στῶριο Θιάκι,

καὶ σ' ἄλλες χῶρες· θλίβουμαι πού τόσο πιὸ μικροὶ του

θενὰ φαινόμεστε ὅλοι ἐμεῖς στὸ τέντωμα τοῦ τόξου,

καὶ πού οἱ κατοπινὲς γενιὲς θάκοῦνε τὴν ντροπὴ μας.»

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπείθη ὁ γιὸς γύρισε τότες κ' εἶπε

«Αὐτὸ ποτὲς δὲ θὰ γενῆ, ὦ Εὐρύμαχε, τὸ ξέριε.

Σήμερα ὁ τόπος τὸ θεὸ τὸν τοξευτὴ γιορτάζει·

ποιός νὰ τεντώνῃ τόξα ἐδῶ; τὰ τόξα ἄς μείνουν τώρα

νὰ στέκουν ἄς ἀφήσουμε καὶ τὰ πελέκια αὐτοῦθε·

260

τι δὲ θάρθῃ, θαρρῶ, κανεὶς τοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσεά

νὰ τὰ σηκώσῃ. Ὁ κεραστὴς τῶρ' ἀπαρχὲς ἄς δώσῃ

μὲ τὰ ποτήρια, ἄς στάξουμε κι ἄς θέσουμε τὰ τόξα.

Καὶ πῆτε τοῦ γιδοβοσκοῦ Μελάνθιου, καθὼς φέξῃ,

τὰ γίδια τὰ πιὸ διαλεχτὰ νὰ φέρῃ ἀπ' τις κοπὲς του,

πού τὰ μεριά σὰν κάψουμε, στὸ δοξαράτο Φοῖβο,

τῷπλο νὰ δοκιμάσουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας.»

Εἶπ' ὁ Ἄντινος, κι ἄρρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.

Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,

κ' οἱ νέοι ἀφοῦ στεφάνωσαν μὲ τὸ πιωτὸ κροντήρια,

270

κάμανε μ' ὄλους ἀπαρχὴ στὰ πλέρια τὰ ποτήρια.
Καὶ σάνε στάξαν κ' ἤπιανε ὄσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
μὲ πονηριὰ ὁ πολύβουλος τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς:

«Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
τὰ ὄσα μέσα λέει ὁ νοῦς νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Ξέχωρα τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὸ λαμπρὸν Ἄντινο
παρακαλῶ, πὺ εἶπε κι αὐτὰ τὰ στοχασμένα λόγια,
τὰ τόξα στῶν ἀθάνατων τὴν ἔννοια νὰ τᾶφήστε,
καὶ νίκη ὁ Φοῖβος τὸ ταχὺ θὰ δώση σ' ὅποιον θέλει

280

Ὅμως ἐμένα δώστε μου τῶριόξεστο δοξάρι,
τὰ χέρια καὶ τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσω ὄμπρός σας,
νὰ δῶ ἂ βαστοῦν τὰ λυγερὰ τὰ μέλη μου σὰν πρῶτα,
ἢ τᾶφανίσαν οἱ πολλοὶ παραδαρμοὶ κ' οἱ κόποι.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρὺς θυμὸς τοὺς πῆρε τότες ὄλους,
τὶ μὴν τεντώση τρώμαξαν τῶριόξεστο δοξάρι.

Κι' ὁ Ἄντινος τὸν ἀντίσκοψε, καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε.

«ὦ ξένη κακορίζικε, πὺ τὰ μυαλὰ σοῦ λείπουν,

μὲ τοὺς ἀγέρωχους ἐμᾶς δὲ σώνει πὺ καθίζεις,

καὶ τρωγοπίνεις ἤσυχα, καὶ βούκα δὲ σοῦ λείπει,

290

μόνε τοὺς λόγους μας ἀκοῦς κι ὄλη τὴ συντυχία μας,

πὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει κανένας;

Σὲ θόλωσε τὸ γλυκουλὸ κρασί πὺ τοὺς ζαλίζει

τοὺς ὄσους παραπίνουνε. Αὐτὸ ἔναι πὺ τὰ φρένα

τοῦ δοξαστοῦ Εὐρυτίωνα, τοῦ Κένταυρου, εἶχε ὄβυσει,

μέσα στοῦ μεγάλῳψυχου Πειρίθου τοὺς πύργους.

σὰν ἤρθε ἐκεῖ στὸ κάλεσμα τῷ Λαπιθῶν. Ὁ νοῦς του

μὲ τὸ πιωτὸ τυφλώθηκε, καὶ στοῦ Πειρίθου τότες

ἔργα φοιχτὰ ἢ μανία του τὸν ἔκαμε νὰ πράξη.

Κ' ἔπιασ' ὄργη τοὺς ἤρωες, τρέξαν τὸν σῦραν ἔξω,

300

μύτη κι αὐτιά σὰν τοῦκοψαν μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι.

Κι αὐτὸς, μὲ τυφλωμένο νοῦ γυρνοῦσε φορτωμένος

πάνω στὴν ἔρημη του ψυχὴ τὴ μαύρη συμφορὰ του.

Κένταυροι τότες καὶ θνητοὶ τὸν πόλεμο ἀρχινῆσαν,

καὶ πρῶτος βρῆκε αὐτὸς κακὸ μὲ τὸ βαρὺ πιωτὸ του.

Τέτοιο προβλέπω ρου κακὸ κ' ἐσένα, ἂν τὸ δοξάρι

τεντώσης τὶ στὸν τόπο μας δὲ θενὰ βρῆς προστάτη,

παρὰ μεμιάς σὲ στέλνουμε μὲ μελανὸ καράβι

στὸ βασιλέα τὸν Ἐχετο, τοῦ κόσμου κακοπράχτη

οὐ ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλυτωμό· παρὰ ἥσυχα αὐτοῦ κάθου,
αἱ πίνε, καὶ μὴν πιάνεσαι μὲ τοὺς νεώτερούς σου.»

310

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ γύρισε τότες κ' εἶπε·
Ἐντίνε, μήτε φρόνιμο δὲν εἶναι, μήτε δίκιο,
ἢ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου ποτές τους νὰ στεροῦνται,
σοι τους τύχη κ' ἔρχονται μὲς στὸ παλάτι ἱκέτες.
Ἄχα θαρρεῖς, ἂν τέντωνε τὸ τόξο ἐκεῖνο ὁ ξένος,
χοντας θάρρος περισσὸ στὰ δυνατά του χέρια,
ἂ μ' ἔπαιρνε στὸ σπίτι του νὰ μ' ἔχη σύγκληνέ του;
Ἰὰ τέτοια ἐλπίδα μήτ' αὐτὸς δὲ θρέφει στὴν ψυχὴ του.
αὐτὸ κανένας σας ἐδῶ στὸ φαγοπότι ἀπάνω
ἂ μὴν τὸ τρέμη· ἀταίριαστο θάτανε τοῦτο ἀλήθεια.»

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε· 320

Ἔω Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρου,
ἐ λέμε πὼς θὰ πάρη σε, καὶ μήτε πὼς ταιριάζει,
ἢ γλῶσσα ὅμως φοβόμαστε κι ἀντρῶν καὶ γυναικῶν,
μὴν κάποιος Ἀχαιὸς ποτές φωνάξῃ τιποτένιος,
Ἄνάξιοι τὴ γυρεύουνε τοῦ ἄξιου τὴ γυναῖκα
τοῦ δὲν μποροῦν τῶριόξεστο δεξάρι νὰ τεντώσουν·
μὰ ἀπὸ τὴν ξενιτεῖα φτωχὸς μᾶς ἦρθε πλανεμένος,
τὸ τέντωσε, καὶ πέρασε σαῖτα στὰ πελέκια.»
Αὐτὰ θὰ ποῦν, καὶ ντροπίσμα θενᾶταν τέτοια λόγια.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κ' εἶπε· 330

Ἐὐρύμαχε, δὲ γίνεται σὲ χώρα νάχουν δόξα
ἄσοι ἀτιμάζουνε καὶ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου σπίτι.
Λοιπὸν πὼς μοῦ μιλάτε ἐσεῖς γιὰ τέτοιο ντροπιασμὰ σας;
Αὐτὸς ὁ ξένος, ποῦν' τρανὸ καὶ στέριο τὸ κορμί του,
παινιέται πὼς ἀπὸ καλὸ γονιὸ ἔναι γεννημένος·
Ἄμέτε τώρα δώστε του τῶριόξεστο δεξάρι,
νὰ δοῦμε· κι ὅ,τι λέγω ἐγὼ θενᾶβγη τελεσμένο.
Ἄν τὸ τεντώσῃ, καὶ σ' αὐτὸν τὴ δόξα δώσῃ ὁ Φοῖβος,
θὰ τονὲ ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
κοντάρι θάχῃ σουβλερό, σκυλιῶν κι ἀνθρώπων διώχτη, 340
καὶ δίστομο σπαθί· λαμπρὰ σαντάλια θὰ τοῦ βάλω,
νὰ τότε στείλω ὅπου ἡ καρδιὰ κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήσῃ.»

Κι ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε·
Ἐμητέρα μου, ἄλλος Ἀχαιὸς πιὸ δυνατὸς δὲν εἶναι
ἀπὸ τὰ μένα, νάρνηθῶ ἢ νὰ δώσω ὅποιου θελήσω·

μηδ' ὅσοι στὸ πολύπετρο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
μηδ' ὅσοι στὰ νησιά σιμὰ στὴν ἀλογοβοσκοῦσα
τὴν Ἥλιδα, δὲν δύνεται κανεὶς νὰ μὲ μپοδίσῃ
γιὰ πάντα ἂν θέλω νᾶθῖνα στὸν ξένο τὸ δοξάρι.
Μὰ ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκεριό σου,
τὴν ἀλῆκάτη, τᾶργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν, κι ἄφηνε στοὺς ἄντρες τὸ δοξάρι,
μάλιστα ἐμένα, ποῦμαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»

350

Θάμασ' αὐτή, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατί μπῆκαν
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στάνώγια μὲ τὶς βᾶγιες,
τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγεν, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
στὰ βλέφαρά της στάλαξε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Ὡς τόσο πῆγε κ' ἔφερνε ὁ Εὖμαιος τὸ δοξάρι,
κι ἦλ' οἱ μνηστῆρες σήκωσαν ἀχὸ μὲς στὰ παλάτια.

360

Κ' ἕνας ἀπ' τοὺς περήφανους τοὺς νέους τοῦ φωνάζει·

«Ποῦ, κακορίζικε βοσκέ, μᾶς φέρνεις τὸ δοξάρι,
χαμένε; τὰ γοργὰ σκυλιὰ ποὺ θρέφεις δὲ θᾶργήσουν
ἐκεῖ, σιμὰ στοὺς χοίρους σου μονάχο νὰ σὲ φᾶνε,
ἂν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Ἀπόλλωνας κ' οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου.»

Εἶπαν, κ' ἐκεῖνος ἔθεσε τὸ τόξο πάλε χάμου,
ἀπ' τὸν ἀχὸ ποὺ σήκωσαν στὸν πύργο τρομαγμένους.
Μὰ φώναξε ὁ Τηλέμαχος ἀντίκρου μὲ φοβέρες·

«Κυρούλη, φέρ' τὸ τόξο ἐδῶ, πολλοὺς νάκοῦς δὲν πρέπει
νὰ μὴ σὲ διώξω στοὺς ἀγροὺς μὲ τὰ λιθάρια ξάφνω,
τὶ ἂν καὶ νεώτερός σου ἐγὼ σὲ ξεπερνῶ στὰ χέρια.
Καὶ νᾶμουν τόσο ἀνώτερος στὴ δύναμη ἀπ' ἐτούτους,
ποὺ μὲς σ' αὐτὰ τὰ μέγαρα βρίσκουντ' ἐδῶ μνηστῆρες,
μὲ μαῦρον τρόπο θᾶκανα τὸ σπίτι μου νᾶφήσουν,
αὐτοὶ ποὺ τώρα κάθονται καὶ συφορὲς μοῦ πλέχνουν.»

370

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τους γλυκὰ γέλασαν οἱ μνηστῆρες,
κι ἀγνάντια τοῦ Τηλέμαχου κατάπεσε ἡ ὀργή τους.
Καὶ πέρασ' ὁ χοιροβοσκὸς κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ στὸ Δυσσέα ζυγώνοντας, τοῦ τῶβαλε στὸ χέρι,
καὶ τὴν Εὐρύκλεια φώναξε τὴν παραμάνα κ' εἶπε·

380

«Προστάζει σε ὁ Τηλέμαχος ὁ φρόνιμος, Εὐρύκλεια,
τὶς στέριες νὰ σφαλῆξετε τῶν παλατιῶν θύρες,
κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες

ἔδῳ πού θάμαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζη.»

Τῆς εἶπε, κ' ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος
καὶ τὰ κανάτια σφάληξε τοῦ παλατιοῦ παντοῦθε.

Καὶ πήδηξε ὁ Φιλοίτιος σιγὰ στὸ σπίτι ἀπέξω,
καὶ τῆς καλόφραχτης αὐλῆς πῆγε ἔκλεισε τὴ θύρα.

Κάτω ἀπ' τὴν αἴθουσα σκοινὶ βρισκόταν καραβῆσο
βυβλένιο, κ' ἔδεσε μ' αὐτὸ τὴ θύρα, καὶ ξανάρθε,

390

καὶ στὸ θρονὶ καθίζοντας πού ἀρχήτερα καθόταν,
τὸν Ὀδυσσεὰ κοίταξε πού κράταε τὸ δοξάρι,

καὶ γύριζέ το ἀπὸ παντοῦ, καὶ καλοξέταζέ το,
νὰ δῆ σαράκι ἂν ἔφαγε τὰ κέρατα σὰ γύρνα

στὰ ξένα. Κ' ἕνας τότε αὐτὰ τοῦ πλαγινοῦ του κρένει

«Αὐτὸς καὶ γνώστης φαίνεται στὰ τόξα καὶ τεχνίτης
ἢ κ' ἔχει μὲς στὸ σπίτι του παρόμοια καὶ φυλάει,

ἢ καὶ νὰ φτιάξη ἔχει σκοπὸ, τόσο πιδέξια βλέπω
καὶ τὸ γυρνάει στὰ χέρια του ὁ πονηρὸς ζητιάνος.»

400

Κι ἄλλος ἀπ' τοὺς περήφανους ἔλεγε πάλε νέους:

«Μακάρι αὐτὸς τόσο καλὸ νὰ δῆ καὶ νὰπολάψη.

ὅσο μπορέση ἐτοῦτο ἔδῳ τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ.»

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Ὡς τόσο ὁ Ὀδυσσεὰς
τόπλο σὰν πῆρε τὸ τρανὸ κι ἀπὸ παντοῦθε τὸ εἶδε,

σὰν ἔμπειρος τραγουδιστῆς στὴ φόρμιγγα τεχνίτης,
πού εὔκολα κόρδα μὲ γερὸ στριφτάρι σοῦ τεντώνει,

στὶς δυὸ ἄκρες δένοντας τοῦ ἀρνιοῦ τάντερο τὸ στριμμένο,
ἔτσι ὁ Δυσσεὰς εὔκολα τέντωσε τὸ δοξάρι,

καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξιὸ δοκίμασε τὴν κόρδα

410

κ' ἐκείνη γλυκολάλησε, λὲς κ' εἶταν χελιδόνι.

Τότ' οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν, κι ὄψην ἀλλάξαν δλον.

κι ὁ Δίας βρόντηξε βαριὰ γιὰ φανερὸ σημάδι

καὶ χάρηκε ὁ πολύπαθος καὶ θεϊκὸς Δυσσεὰς,

πού ὁ γόνος τοῦ πολύβουλου Κρόνου ἔστειλε σημάδι

Καὶ πλαίι ἀπ' τὸ τραπέζι ἐκεῖ πῆρε γοργὴ σαγίττα,

ἔτοιμη· οἱ ἄλλες ἔμνησκαν μὲς στὴ βαθιὰ φαρέτρα,

αὐτὲς πού ἔμελλαν γλήγορα οἱ μνηστῆρες νὰ τίς νοιώσουν.

Στοῦ δοξαριοῦ τὸ δέσιμο ἀκκουμπώντας τὴ σαγίττα

καὶ στὸ θρονί του καθιστός, κόκκα τραβάει καὶ κόρδα,

420

κι ὀμπρός του σημαδεύοντας ρίχνει καὶ τὰ πελέκια

τὸ βέλος τὸ χαλκόδετο περνάει μέσ' ἀπ' τὶς τρυῖπες,
 ἀράδα ἀπ' τὸ στειλίари τους τὸ πρῶτο, κι ὅξω βγαίνει.
 Κι' αὐτὸς λέει τοῦ Τηλέμαχου· «Δὲ σὲ ντροπιάζει ἀλήθεια
 ὁ ξένος σου, ὦ Τηλέμαχε, σ' αὐτά σου τὰ παλάτια.
 Μήτε σημάδι ἀστόχησα, μήτ' ἄργησα μὲ κόπο
 τὸ τόξο νὰ τεντώσω ἐγώ· βαστάει ἡ δύναμή μου,
 κι ἄδικα τόση μοῦδειξαν τοῦτοι ὅλοι καταφρόνια.
 Τώρα καιρὸς οἱ Ἄχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ τοιμάσουν,
 ὅσο ἔναι φῶς· ἀργότερα κι ἄλλο θενᾶχουν γλέντι
 μὲ τὸ χορὸ, μὲ φόρμιγγα, ποῦναι τοῦ δείπνου δῶρα.» 430

Καὶ μὲ τὰ φρύδια του ἔγνεψε· κι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θείου
 Δυσσέα τότες ζώστηκε τὸ κοφτερὸ σπαθὶ του,
 καὶ τὸ κοντάρι σφίγγοντας στὸ χέρι, στὸ πλευρὸ του
 στάθηκε δίπλα στὸ θρονί, καὶ στᾶρματα ἄστραφτε ὅλος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἐδῶ, μὲ τὸ τέλος τῆς ραμφιδίας Φ, σταματᾷ τὸ χειρόγραφο τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη. Ὁ Λέσβιος αὐτὸς ἀπὸ τὴν κωμόπολη Μόλυβο λογοτέχνης, ἕνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, ποὺ εἶχε ὄνομα κοσμικὸ Κλεάνθης Κ. Μιχαηλίδης, καὶ τὰ διηγήματά του τὰ τυπωμένα σὲ χωριστοὺς τόμους, ὅπως οἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες» (1894), οἱ «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» (1897), ἡ «Μαζώχτρα» μὲ τὸ δράμα «Βουρκόλακας» (1900), τὰ ποιήματα «Παλιοὶ Σκοποὶ» (1901), καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ ἡ «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης» (1901) καὶ ἄλλα του ἄρθρα καὶ δοκίμια κριτικὰ καὶ ἱστορικὰ, μένουνε διαμάντια τοῦ ὄραίου δημοτικοῦ λόγου, — σημειώνει ὁ ἴδιος στὸ χειρόγραφο του μετὰ τὸν τελευταῖο στίχο: «Τέλειωσε τίς 9 τοῦ Φλεβάρη 1923—Στὴν Ἀντίπολη». Ἐκεῖ, στάρο-γιαλί τῆς Μεσογειακῆς Γαλλίας, ὕστερ' ἀπὸ λίγους μῆνες, «τὸν πῆρε ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ Χάρος», καὶ δὲν τὸν ἄφησε νὰποτελειώσῃ τὴν ποιητικὴ ἀπόδοση τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους στὴ νέα μας γλῶσσα. Εἶτανε τότε 74 χρόνων, καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ μεταφράζῃ τὴν «Ὀδύσσεια» στίς 10 τοῦ Μάη τοῦ 1914. Μετὰ τὸ θάνατό του, τὸ χειρόγραφο τοῦ ἔργου (6 τετράδια) παραδόθηκε ἀπὸ τοὺς κληρονόμους του καὶ μένει φυλαγμένο στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ μιὰ σημείωση τοῦ Ἐφταλιώτη στὸ β' τετράδιό τους:— «Τὰ καλλίτερα: β' μέρος τοῦ Α, ὄλο τὸ Β, δεύτερο μέρος τοῦ Δ, πρῶτο τοῦ Ε, πρῶτο τοῦ Ζ, ὄλο τὸ Η, ὄλο τὸ Ι, ὄλο τὸ Κ»—φαίνεται πὼς εἶχε σκοπὸ ὁ μεταφραστῆς, πρὶν τυπώσῃ τὸ ἔργο του, νὰ τὸ ξαναθεωρήσῃ, ἀφοῦ μάλιστα μιὰ περίπου δεκαετία χωρίζει τὸ Α ἀπὸ τὸ Φ· καὶ θᾶδινε τότε τὴν τελειωτικὴ συνάρτηση τόσο στὴν ἔκφραση ὅσο καὶ στὴν ὀνοματολογία προσώπων καὶ πραγμάτων, ἀκόμα καὶ στοὺς ὀρθογραφικοὺς τύπους ἢ καὶ στὰ στιχοθετικὰ γυρίσματα κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ ὁμηρικοῦ κειμένου. Γι' αὐτὸ καθὼς ἄρχισε καὶ προχωροῦσε ἡ ἐργασία γιὰ τὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου τούτου, ποὺ εἶναι προωρισμένο νὰ γίνῃ πανελλήνιο ἀνάγνωσμα, φάνηκε ἀμέσως ἡ ἀνάγκη νὰ δοθῇ ὁ ἀπαραίτητος συντονισμὸς σὲ διάφορα μέρη του. Ἐναν τέτοιον συντονισμὸ προσπάθησε νὰ πραγματοποιήσῃ, φροντίζοντας καὶ τὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου, ὁ λογοτέχνης καὶ μεταφραστῆς Ν. Ποριώτης, κ' ἔχει ἀναλάβει ὁ ἴδιος νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργο, μεταφράζοντας τίς ραμφιδίαι Χ, Ψ καὶ Ω. Θὰ τυπωθοῦν αὐτὲς σὲ πρόσθετο συμπλήρωμα τοῦ τόμου τούτου.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

